1001407449

FR XVI/8

Josephus

Antonius

Docens

Huius rei talis est verita

Josephus

Josephus

Huius rei

VARIARVM RESOLVTIONVM IVRIS CAESAREI, PONTIFICII, ET MVNICIPALIS Principatus Cathaloniæ.

PARS PRIMA.

Auctore Iacobo Cancerio Barbaſtrenſi, I. V. D. & apud ſuprema Principatus Cathaloniæ Tribunalia, cauſarum Patrono.

AD ILLVSTREM ADMODVMQVE REVERENDVM DOminum, Iacobum a Forner, Monaſterij Beatiſsimæ Virginis Mariæ Montiſerrati Abbatem.

FRXVI/84

Volum núm. 451 Tomo
EDICIÓ de 1594
Pertanyent a la biblioteca
ALFRED GAZA
BARCELONA

Barcinone cum Priuilegio Regio.

1594.

ILLVSTRI ADIMODVMQVE REVERENDO DOMno Iacobo a Forner Monaſterij beatiſsimæ Virginis Mariæ Montiſſerrati Abbati Iacobus à Cancer.

I. V. D. S.

PVLLA Res eſt, præſul ampliſsime, quæ ita virorum principum, dignitate, eruditione, virtute præcellentium, tutelam & defenſionem deſideret, atque laborum, & vigiliarum editio. Nemo ſiquidem eſt omnium quos legerim, qui quamuis omni corporis, & animi contentione, ſcriptis varijs & monumentis, aliquam ſcientiam, & facultatem iuuare ſtuduerit, non ſit tamen ab inuido aliquo & maleuolo grauiter reprehenſus: ſunt etenim permulti, qui inuidia commoti, libentiùs quod malignè carpant, querunt, quàm quod beneuolè laudent. Quò fit, vt qui in lucem labores aliquos emittere velint, antè omnia patronum aliquem ſibi exquirant, cuius auctoritate, opus ipſum in vulgus ſartum, tectumque appareat, & ab inuidorum morſibus protegatur. Qua propter ex quo tempore has meas lucubrationes euulgare animo ſtatui, id primum mihi faciendum curaui, vt talem mihi defenſorem, & patronum deligerem, & pararem, cuius ſumma apud omnes auctoritas zoilorum liuorem reprimeret, & opus ipſum ab omni calumnia, & maleuolorum detrectatione liberaret, & defenderet. Et cum diu mecum ipſe hoc animo voluiſſem, quem magis quã te deligerem, habui neminem. Etenim ſi mihi querẽdus erat, qui auctoritate, doctrina, prudentia, & generis claritate præſtaret: quem te maiorem inuenire poteram? Ad hæc cui opus iſtud iuſtiùs conſecrari poterat, quàm ei, qui viribus omnibus diu noctuque laborat. vt lædatur nemo, ſanctè purèque viuatur, ac nulli ius denegetur ſuũ? In quo etiam nihil eſt non iuſtum, non egregium non illuſtre, & non diuinum? In quo (vt multa breui perſtringam) tot tantæque animi ſublimes dotes efulgent, vt omnes eas conſiderantes, te vnum prædicent, in te vno oculos defigant, te vnum quaſi numen quoddam diuinum ſuſpiciant, colant, & venerentur. Accedunt tua in me multa, & magna beneficia quibus me affeciſti, ex quo, beneficio tuo, in numero aduocatorum Montis Serrati ſum: quæ ſi his ſcriptis enumerare vellem, in iuſtum profecto volumen res ipſa excreſceret. Quare antiſtes digniſsime, ſolum reſtat, vt munuſculum hoc, eo animo, quo offertur, accipias: quod vt facias, te qua poſſum corporis & animi contentione oro, et obteſtor. Si enim ipſum tibi placere cognouero, nihil timeo, quod habeat me ſollicitum, vberrimumque laboris mei fructum videbor aſſecutus: et prope currentem ad maiora tuo nomine in publicum emittenda incitabis. Vale, et Neſtoreos annos viue.

(?)

Lo Duch de Maqueda
Lloctinent y Capita General.

PER quant per part de vos Iaume Cancer Doctor en drets habitant en Vila Franca de Panades nos es eſtat referit dient que vos avieu compoſt vn llibre de lleys que ſe inſcriu variarum reſolutionum Iuris Cæſarei Põtificij et municipalis Principatus Cathaloniæ Pars prima. Demanãt y ſupplicant nos manaſſem donar vos licentia pera poder lo Imprimir y vendre, attes que haueu poſat en ell gran treball, temps, y gaſto, y us donaſsẽ Priuilegi per lo temps a nos ben viſt: lo qual viſt per commiſsio noſtra per los Magnifichs y amats Conſellers de la Real Mageſtad, miçer Ioan Sabater, y miçer Antoni Oliba Doctors de la Real Audiencia, per los quals nos es eſtada feta Relacio y acordat queus deuiem donar la preſent, lo que hauem tingut a be. Per lo qual vos donam licencia, permis, y facultat, pera que per temps de deu anys primer ſeguents que correguen ys compten deſdel dia de la Data de les preſents, que vos o qui voſtre poder tindra pugau imprimir y vendre en aqueſta Prouincia lo dit llibre que alt ſe fa mentio, ab que ans ques venga lo aporteu dauant los dits Conſellers de ſa Mageſtad ab lo dit original, pera que ſe veje ſi dita impreſsio eſta conforme aquell. Manant que durant lo dit temps perſona alguna ſenſe voſtra licencia nol pugue Imprimir, çots pena que lo quil imprimira, o vendra, haje perdut y perda tots y qualſeuol mollos y aparells que per ell tindra: y mes auant incorrega en pena de ſinc cents florins de or de Arago als Reals coffres applicadors, y dels bens dels contrafahents irremiſsiblement exegidors. Manant ab la matexa pena a tots y ſengles Veguers, Balles, Sotsueguers Sotsballes y altres qualſeuol officials axi maiors cõ menors que la preſent noſtra licentia a vos dit Iaume Cancer tinguen guarden y obſeruen tenir guardar y obſeruar façen, y contra no vinguen en manera alguna ſi la gracia de ſa Mageſtad tenen chara, y en la pena ſuſdita deſijen no incorrer. Dat. en Barcelona a onze de Noembre. M.D.Lxxxxiij.

El Duque de Maqueda.

V. De Copons Canc.
V. Puig. Re. Theſ. Gabriel Olzina.

CENSVRA.

PRiorem partem libri cui titulus eſt, Variarum Reſolutionum Iuris Cæſarei Pontificij & Municipalis Principatus Cathaloniæ, editam a Iacobo Cancerio Barbaſtrenſi I.V. Doctore quanta licuit diligentia legi & examinaui ex mandato & commiſsione A. Illuſtris & Reuerendiſ. D. Barcinonenſis Epiſcopi, nec quicquam reperi orthodoxæ fidei aut bonis moribus repugnans, ſed cuncta, meo iudicio, ſui auctoris eruditionem non Vulgarem & quantũ fert argumentum, etiam Chriſtianam in Cenſendo pietatem redolentia. Quare permitti poterit Vt in lucem prodeat ad communem Vtilitatem. in cuius teſtimonium his literis ſubſcripſi in conVentu Prædicatorum. S. Catharinæ Martyris. 4. Decemb. Anni. 1593.

Fr. Tho. Roca S. Theo. Præſen.

NOs Ioannes Dymas Loris Dei et ſanctæ ſedis Apoſtolicæ gratia Epiſcopus Barcinone, viſa approbatione prædicta huius libri cui titulus eſt Variarum reſolutionũ Iuris Cęſarei Pontificij et Municipalis Principatus Cathaloniæ, editi à Iacobo Cancerio Barbaſtrenſi. I.V.D. concedimus licentiam imprimendi et diuulgandi eum in noſtra Dioce. Dat. Bar. in palatio Epiſcopali die ſecunda Decembris. 1593.

I. Epiſ. Barcino.

Ad Lectorem.

QVANTOPERE huius generis lucubrationibus, aduocati huiusce Principatus indigeant, candide lector, tuum eſto iudiciũ. Cum ego aliquot abhinc annis, ex quo primùm in Cathalonia in foro verſari cœpi, hanc neceſsitatem præuidiſſem, mea ipſius cauſa, ne indies eundem laborem ſubire cogerer, in memoriæ ſubſidium, has reſolutiones facere cœpi. Cum forte quidam valde familiaris, & amicus bibliothecam meam eſſet ingreſſus, libros ſingulos excutiens, in dictas reſolutiones incidit. Quibus non ſine voluptate, vt videbatur, per lectis: Quid tu, ait, Canceri, has tuas lucubrationes in manus hominum prodire, non ſinis? Debueras profecto, multas mihi cauſas proponens. Tandem cũ perſuadere non poſſet, precibus maximis, & cohortationibus agere mecum non deſtitit, donec ei pollicitus ſum, me quod ſuadebat, & hortabatur breui facturum: quod quidem nunc facio, & hanc primam partẽ (in tres enim partes hunc laborem diſtributum eſſe ſtatui) in publicum emitto, reliquas duas breui emiſſurus, ſi hanc primam tibi placere cognouero. In qua, id data opera, ſeruaui, vt meram veritatem breui exponam, allegationum congeriem fugiam, & vna aut altera allegatione, inſtar Iureconſulti in l. ita vulneratus, cir. ſi ff. ad l. aquil. & l. ſi quis obrepſerit ad l. Cor. de fal. ſim, cauſa tædij vitandi, contentus. Vale.

Capitum, quæ in hoc opere continetur, ſeries

1 *De Subſtitutionibus:*
2 *De trebellianica, & falcidia.*
3 *De legitima.*
4 *De teſtamentis.*
5 *De ſucceſsione ab inteſtato.*
6 *De his, quibus vt indignis, hæreditas aufertur.*
7 *De tutoribus.*
8 *De donationibus,*
9 *De dote, & donatione propter nuptias:*
10 *De emancipatione.*
11 *De emphyteuſi.*
12 *De feudis.*
13 *De emptione, & venditione:*
14 *De locatione, & conductione.*
15 *De Præſcriptionibus.*
16 *De Alimentis.*
17 *De appellationibus.*
18 *De exceptionibus.*
19 *De inſtrumentorum editione.*
20 *De teſtibus.*
21 *De arbitris, & arbitratoribus.*
22 *De campſoribus.*
23 *De decimis.*
24 *De filijs, qui matrimonium contraxerunt ſine conſenſu parentum.*

De Subſtitutionibus.
Cap. I.

SVMMARIVM.

1 QVID ſit Subſtitutio, & quotuplex, remiſſiuè.

2 Subſtitutio poteſt fieri verbis directis, communibus, & obliquis.

3 Verba directa quæ dicantur, quæ communia, & quæ obliqua.

4 In Cathalonia verba communia, qualia ſunt, reuertatur, deuoluatur, perueniat, ſubſtituo & ſimilia, habentur pro directis, in ſubſtitutione pupillari.

5 Inſtitutus in re certa non dato cohærede, cenſetur inſtitutus in vniuerſum.

Id etiam procedit in ſubſtituto vulgari, & pupillari; vt ſubſtitutus in re certa, nullo dato conſubſtituto, cenſeatur ſubſtitutus in vniuerſum. ibidem.

Quod intellige, ſi ſubſtitutio pupillaris ſit facta per verba directa: ſecus ſi per communia. ibidem.

Verbum obliquū adiectum certæ rei, ſeu parti, nō extenditur ad omnia bona, ibidem.

6 In Cathalonia ſubſtitutus pupillaris in re certa etiam per verba communia, nullo dato conſubſtituto, cenſetur ſubſtitus in vniuerſum. Secus de iure communi, vt ſupra nu. 5.

7 Subſtitutio compendioſa facta a pagano per verba communia, cum expreſſa temporum dinumeratione, matre exiſtente in medio, intra pubertatem, cenſetur pupillaris.

Quid autem ſi ſit facta ſine temporum dinumeratione? Duæ referuntur opiniones. ibidem.

Quæ opinio ſeruetur in hoc Principatu. nu. 8.

Iura correctoria extenſionem nō recipiunt. ibidem num. 8.

Subſtitutio compendioſa non eſt ſpecies ſubſtitutionis per ſe, ſed quædam adiectio. ibidem.

9 Quæ vtilitas ſit, an compendioſa cenſeatur omni tempore fideicommiſſaria, an verò intra pubertatem cenſeatur pupillaris.

10 Fideicommiſſarius ſuccedit in bonis teſtatoris, nō autem in bonis pupilli.

11 Legitimi hæredes pupilli, vbi compendioſa, intra pubertatem cenſetur fideicommiſſaria, tenētur reſtituere ſubſtituto fideicommiſſario bona tantùm teſtatoris; deducta per eos legitima, & Trebellianica. Et ibidem, quid veniat in reſtitutione fideicommiſſi.

Limita niſi hæres, vel ſubſtitutus pupillaris filij expreſſè ſit grauatus de reſtituenda hæreditate teſtatoris, & pupilli. nu 12.

13 Pater per fideicommiſſum, non poteſt grauare filiū in legitima, nec alijs bonis ſuis.

Poteſt tamen eius legitimos hæredes, aut ſubſtitutum pupillarem grauare in legitima filij, & reliquis eius bonis. ibidem.

Taleq; grauamen ita demum tenet, ſi filius impubes decedat ibidem.

14 Fideicommiſſum relictum poſt mortem filij impuberis, an intelligatur relictum à filio, vel ab eius, legitimo hærede, ſiue ſubſtituto pupillari?

Quæ ſit vtilitas, ibidem.

15 Ad ſubſtitutum pupillarem pertinent omnia bona pupilli, & teſtatoris.

Pater poteſt ſubſtituere filio, quemcumque velit. ibidem.

Hæc tamen poteſtas in Cathalonia, eſt limitata, vt in num. 16.

17 De quibus bonis loquatur conſtit. los impubers, quæ eſt. 2. tit. de Pupillars y altras ſubſti.

18 Pupilli inteſtati bona ad quem pertineant, inſpecto iure communi.

Et ad quem, de iure municipali Cathaloniæ n. 19.

20 Quomodo detrahatur legitima de bonis pupilli inteſtati, iuxta d. conſti. los impubers.

Si pater ſuperuiuit filio, vltra legitimam quam detrahit de bonis filij, retinet vſumfructum omnium bonorum, quæ fuerunt filij, ibidem.

21 Ad cognoſcendum, an bona peruenerint ad pupillum, ex linea paterna, vel ex linea materna: an ſit conſideranda primæua bonorum origo, vnde bona deſcendunt, an perſona, per quam immediatè ad dictum pupillum peruenerunt.

Statutum vocans proximiores ex illa parte, vnde bona deſcendunt, cenſetur vocare proximiores ex illa parte vnde bona immediatè deſcendunt. ibidem.

In ſucceſſionibus, cauſa immediata, & proxima eſt attendenda ibidem.

Per fideicommiſſum ſucceditur primo teſtatori, nō hæredi grauato, ibidem.

22 Intellectus d. conſti. los impubers, quò ad illa verba

ba(ſins al quart grau) an ſcilicet, illa dictio (ſins) ſiue (vſque) ponatur incluſiuè, vel excluſiuè, & nu. 24.

An d. conſti. los impubers, ſit fauorabilis vel odioſa. ibidem.

23 *Statuta iuri communi contraria, licet principaliter inducta in fauorē alicuius, dicuntur odioſa.*

24 *Dictio, vſq; quando excludat, & quādo includat.*

Familiæ nomen extenditur vſque ad quartū gradum incluſiuè, & non vltra, ibidem.

In ſtatutis mens potius quam verba ſunt attendēda. ibidem.

25 *An d. conſti. los impubers, habeat locum in deſcēdentibus ex ſpurijs, natis ex damnato coitu.*

26 *An ſi ventri datus ſit ſubſtitutus pupillaris, & venter non naſcatur, admittatur ſubſtitutus ex tacita vulgari?*

Et quid ſi ei datus ſit ſubſtitutus vulgaris, ſcilicet, ſi poſthumus non naſcatur, an ſi naſcatur, & decedat in pupillari ætate, admittatur ſubſtitutus ex pupillari tacita, comprehenſa in dicta vulgari expreſſa. nu. 27.

28 *Conditio voluntaria debet impleri in forma ſpecifica, quod declara, vt ibi.*

29 *Teſtator reliquit vxori mille, ipſa in viduitate manente, & poſt eius mortem ea reliquit titio: an ſi vidua migret ad ſecunda vota, admittatur titius ad dicta mille petenda, non expectata morte vxoris.*

30 *Argumentum a vero ſimili, in qualibet materia locum habet.*

Maximè in vltimis voluntatibus, in quib⁹ ſine dubio veriſimilis mēs teſtatoris, eſt ſequēda. ibidē.

Et multa de veriſimili mēte teſtatoris, obſeruāda.

31 *Caſus omiſſus habetur pro omiſſo, quia diſponens non cenſetur velle, niſi quod locutus eſt. Id tamen declara vt nu. 32.*

33 *Caſus qui ex mente teſtatoris colligitur, ex eo ſcilicet quod teſtator expreſſit, non habetur pro omiſſo.*

Maximè ſi teſtator vnum caſum expreſſit, credēs vero ſimiliter alium non euenturū, alioquin expreſſurus ibidem.

34 *Quando eadem ratio concurrit, ſufficit conditionem fictè, & impropriè adimpleri: præſertim quando ſequitur idem effectus.*

35 *Filij poſiti in conditione, ſecundum communem opinionē receptā in Cathalonia, & vbiuis terrarum, non cenſentur poſiti in diſpoſitione.*

Limitatur iſta communis concluſio, ſi aliquæ teſtatoris coniecturæ concurrant. ibidem.

An ſit coniectura ſufficiens, quòd filij poſiti in cōditione cenſeantur vocati, quòd ſint grauati. latè diſcutitur vſq. ad nu. 42.

36 *Qui vult conſequens, cenſetur velle antecedens, ſine quo illud conſequens eſſe non poteſt. Quod declara, vt n. 41.*

37 *Quem non honoro, grauare non poſſum.*

38 *Inducta ad vnum effectum, non debent operari cōtrarium. declara, vt nu. 42.*

39 *L. ab eo, C de fideicommiſſis, declaratur.*

40 *Intellectus. l. hæreditas ad ſtatium. ff. de hære. inſti.*

43 *Argumentum de contractibus ad vltimam voluntatem, & e contrariò procedit.*

44 *Inſtitutio filij, & nepotis, an cenſeatur facta ordine ſucceſſiuo.*

Quid in Cathalonia? nu. 47. & 48.

Quomodo intelligatur ſuccedi ordine ſucceſſiuo. nu. 44. & 51.

45 *Quoties duo, vel plures vocantur per copulam, ſi inter eos cadit ordo affectionis, & concurrit neceſſitas inſtituendi, ſaltem cauſatiua, cenſentur vocati ordine ſucceſſorio.*

Si autē non cōcurrat aliqua neceſſitas inſtituendi, cenſentur vocati ſimul, non autem ordine ſucceſſorio, nu. 49.

46 *Inter quos dicatur cadere ordinem charitatis, & affectionis, & nu. 49,*

47 *In Cathalonia pater non habet neceſſe filium inſtituere neque in legitima, ſed ſufficit eum nominet, & quocunq. iure legati, aut aliàs ei quidquam relinquat.*

49 *Quoties duo vel plures ſunt vocati per copulā, inter quos bene cadit ordo charitatis, & affectionis, nulla tamen concurrit neceſſitas inſtituēdi, cenſentur vocati ſimul, & ſemel, non autē ordine ſucceſſorio, & multo magis ſi ſint penitus teſtatori extranei. ibidem.*

Limitatur dicta cōmunis concluſio, & de veritate dictæ limitationis. ibidem.

50 *Si iſti, inter quos cadit ordo charitatis, & affectionis, & concurrit neceſſitas inſtituēdi, vocentur per dictionem, cū, vna. ſimul, & ſimil. an cēſeātur vocati ſimul, an ordine ſucceſſiuo.*

51 *Si iſti, inter quos cadit ordo charitatis, & affectionis vocētur per alternatiuā, cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo, & per fideicommiſſum.*

52 *Alternatiua poſita inter perſonas honoratas, inter quas non cadit ordo charitatis, & affectionis, reſoluitur in copulatiuam, alias retinet naturā ſuam.*

53 *Habens facultatem eligendi de pluribus vocatis alternatiuè, inter quos eſt ordo affectionis, non*

poteſt

poteſt eligere de ſecũdo nominatis, & vocatis, niſi primis deficientibus, ibidem.

53 *In contractibus, ſi copula ponatur inter plures, inter quos cadit ordo affectionis, intelligitur ordine ſucceſſiuo, & quid de alternatiua ibidem.*

54 *Nomina collectiua, vt, ſui, liberi, familia, & ſimilia, faciũt, vt vocati ſub his nominibus, licet inter eos, non cadat ordo charitatis, neq. neceſſitas inſtituendi, cenſeantur vocati ordine ſucceſſiuo. Si plures vocentur nomine collectiuo cum alio, illi plures pro vno habentur, ibidem.*

55 *Quoties inſtitutio duorum, vel plurium, intelligitur ordine ſucceſſiuo, refertur ad vulgarem ſubſtitutionem, non autem ad fideicommiſſariam.*

Et quod dicitur de inſtitutione, eſt etiam intelligendum de ſubſtitutione. ibidem.

Limita, ſi ſubſtitutio ſit facta per nomen collectiuum, nam tunc refertur ad fidei commiſſariã. n.56.

Limita 2. ſi ſubſtitutio fiat per verba tractum futuri temporis ſignificantia, quoniã tunc etiam refertur ad fidei commiſſariam, n.57.

Quæ verba dicantur ſignificare tractum temporis. ibidem remiſſiue.

Habens facultatem ſubſtituendi, quemcunque velit, an poſſit ſe ipſum ſubſtituere.

Habens facultatem dandi decem cui voluerit, an poſſit ſibi ipſi dare. ibidem.

Creditor habens fatultatem vendendi pignus cuicunque velit, an poſſit vendere ſibi ipſi. ibidem.

59 *In ſucceſſione fideicommiſſi, an debeat attendi proximitas teſtatoris, an grauati.*

60 *In ſubſtitutione vulgari, & pupillari, attenditur proximitas reſpectu teſtatoris.*

SVbſtitutionũ materia eſt alta, difficilis & quotidiana: quæq. inter alias primatũ obtinet, curabo pro uiribus, breuiter quoadeius fieri poſſit, dilucidare & enucleare difficultates, quæ quotidie in iſta materia occurrũt tã de iure cõmuni, quã ſpeciali huius Principatus Cathaloniæ, illas nẽpe, quæ ſcitu dignæ ſunt, & quæ nõ ita paſſim eneruatæ reperiuntur, quod obſeruare in ſingulis capitibus, mei eſt inſtituti,

1 Subſtitutio quid ſit, & quotuplex pleniſſimê por doc. tractatur in rub. ff. de vulga. & C. de

2 impube. & alijs ſubſti. Vnum hoc interim in iſta ſubſtitutionum materia eſt obſeruandum, fieri eas poſſe verbis directis, communibus, &

3 obliquis. Verba directa dicuntur illa, quæ ſui natura hoc important, vt ille cui relinquitur, ſua manu & propria auctoritate capiat. vt no. Bar. & cõmuniter doc. in l. centurio ff. de vulg. euiuſmodi ſunt, verbum, hæres eſto, hæredem inſtituo. Obliqua verba dicuntur, quæ e contrario id important, vt is cui relinquitur, capiat relictum, non ſua manu, & propria auctoritate, ſed de manu hæredis, l. cohæredi. §. cum filiæ ff. eo. vt eſt verbum reſtituat d. §. cum filiæ. reddat, l. verbum reddendi, ff. de ver. ſig. verbum des, l. fundi trebatiani ff. de vſu f. lega. Communia verba dicuntur, quæ vtrunque ſonant, vt & ſua manu capere poſſit, & a manu hæredis. Cuius modi eſt, verbum ſubſtituo, l. iam hoc iure ff. eo. verbum ſuccedat, capiat, accipiat, pertineat, reuertatur, deuoluatur, & ſimilia, de quibus plenê per doc. in d. l. Centurio.

4 Circa prædicta eſt notandum, quòd in Cathalonia verba communia, qualia ſunt, reuertatur, deuoluatur, perueniat, ſubſtituo, & ſimilia, habentur pro directis in ſubſtitutione pupillari facta per patrẽ filio impuberi, vt probat tex. (hoc pro multis locis, quorum eſt commune, hic aduertendum cenſeo, fore, vt tex. iuris ſpecialis Cathaloniæ, ſemper allegem, ſecundum nouiſſimam impreſſionem) in conſti. los impubers, ibi. aiuſtãts que en la ſubſtitutio &c. quæ eſt 2. tit. de pupillars y al. ſubſtitu. tradit ibi Mie. n.33. in fi.

5 Qua ex re oriuntur circa iſtam materiam aliqua diſcrimina interius commune & ſpeciale Cathaloniæ. Etenim certum eſt de iure, quòd inſtitutus in re certa non dato cohærede, cenſetur inſtitutus in ſolidum, l. 1. §. ſi ex fundo ff. de hære. inſti. l. cohæredi §. fi. ff. de vulga. Idque habet locum in ſubſtituto vulgari, & pupillari: vt ſi in re certa ſolũ ſubſtitutus ſit, cenſeatur etiam & in vniuerſum ſubſtitutus, d. l. cohæredi. §. fi. cum ibi no. per doc. verum id procedit, ſi ſubſtitutio pupillaris eſt facta per verba directa, ſecus ſi per cõmunia, aut obliqua, vt no. Bar. Bal. Pau. Ias. & communiter doc. in d. §. Natta cum multis quos recenſet conſ. 68. n.4. Boë. deciſ. 33. n.6. & 7. Anto. go. va. reſolu. tit. de pupil. ſubſtitu. n.3. ad fi. eſt que ratio. Quia verbum commune, vel obliquum adiectum certæ rei, vel parti, non extenditur ad omnia bona. l. cogi. §. & generaliter ff. ad trebel. l. cum filius §. lucio ff. de leg. 2. no. doc. in d. l. Centurio ff. de vulga.

6 At in Cathalonia, cum dicta verba communia habeantur pro directis, in ſubſtitutione pupillari, non dubium eſt, quin ſubſtitutus pupillaris in re certa ſubſtitutus per dicta verba cõmunia, nullo dato conſubſtituto, cenſeatur in vniuerſum ſubſtitutus. Sicq; ſi pater in teſtamento ſic diceret. Inſtituo filium meum impuberem hæredem, & ſi in pupillari ætate decedat ſubſtituo ei Petrum in tali fundo. Si filius moriatur in pupillari ætate, Petrus ſubſtitutus conſequetur vniuerſaliter bona omnia pupilli, quemadmodum eſſet de iure communi, ſi eſſet facta ſubſtitutio per verba directa ciuilia, vt dictum eſt.

7 Inſuper habemus de iure cõmuni indubitatum, quòd ſubſtitutio compendioſa facta a pagano per verba communia, cũm expreſſa temporum dinumeratione, matre exiſtente in medio, intra pubertatem, cẽſetur pupillaris, ad matris excluſionem, vti ſecundum omnes concludit Bar. in d. l. Centurio. nu. 26. quam concluſionem ſine ſcrupulo omnes docto. fateri dicit Seue. in d. l. Precibus. num. 44. C. de impub. & alijs ſubſ. Si autem ſit facta dicta cõpẽdioſa per verba communia, ſine temporum dinumeratione, tunc ſi mater ſit ſuperſtes, non ſatis inter doctores conuenit, an intra tempora pubertatis intelligatur pupillaris, an verò ſemper fideicommiſſaria; nec quæ ſit magis communis opinio, vix diſcerni poteſt, authore Deci. conſ. 228. num. 4. & in d. l. Præcibus. num. 19. Quòd ſit fideicommiſſaria fauore matris, tenuit Oldra. conſ. 99. Factum tale eſt, quidam teſtator. Bar. in d. l. Centurio. num. 28. Bal. in l. iam hoc iure. §. hoc itaque. nu. 1. ff. de vulga. & ita conſuluit conſ. 350. & conſ. 392. num. 1. vol. 4. Angel. conſ. 97. cir. fi. communem dicit Galia. in d. l. Centurio. num. 85. multi etiam eam dicunt communem, quos refert Deci. in d. l. Præcibus. num. 19. & Rol. a Val. conſ. 69. num. 5. volu. 1. Hanc magis communẽ & veram dicit Afflic. deci. 367. num. 3. Dicens ita fuiſſe iudicatum per ſententiam ſacri concilij Catholicæ maieſtatis. Contrariam ſententiam, quòd intra pubertatẽ intelligatur pupillaris, tenet gl. quæ dicitur eſſe ſingula. in. §. qua ratione. Inſ. de pupil. ſubſti. Paul. de Caſ. in d. l. Precibus. num. 14. quam dicit veriorem conſ. 172. dubium facit, nu. 4. vol. 1. & ita ſemper ſibi viſum fuiſſe, dicit conſ. 275. ſuper primo quæſito. nu. 1. eo. lib. ſequitur Alex. in d. l. Præcibus. nu. 11. & ſimiliter iſtam ſentẽtiam veriorem dicit conſ. 12. num. 16. volu. 3. & conſ. 17. num. 6. eo. vol. Poſt longam diſputationem ita concludit Sali. in d. l. Precibus. nu. 22. communem dicit Corne. conſil. 187. num. 3. volu. 1. qui etiam plures conſonantes refert. Eã parum ſibi cõſtans amplectitur Oldra. conſ. 125. in propoſito tehmate, ad finem. Communem etiam dicit Iaſ. in d. l. Precibus. num. 15. magis communem dicit Galia. in. d. l. Centurio. nu. 85. ſequitur Pariſ. conſ. 73. num. 6. vol. 3. vbi eam magis communiter præualuiſſe teſtatur. & Rip. in d. l. Centurio. nu. 119. iſtam opinionem contra Bartol. crebriorem & veriorẽ videri affirmat: idem ibidem. num. 266. no. Soci. magis communem & veriorem affirmat Rol. Val. conſ. 69. nu. 23. vol. 1. & Socin. Iun. cõſ. 94. num. 29. vol. 1. tandemque licet hanc quæſtionem ob opinionum repugnantiam, Cæſarea deciſione indigere, dicat Seue. in d. l. Præcibus. num. 54. Tamen cum æquitas ſit pro m a tre, priorem magis æquam, & etiam crebriori calculo approbatam cenſeo, pro qua conſuluit Pau. de Caſt. conſ. 142. viſo teſtamento. lib. 1. vbi dicit, quòd licet legendo contrarium probauerit, in decidẽdo tamẽ ſe non audere ab iſta opinione diſcedere. Iſtã etiã tamquã magis æquã & magis communẽ probarunt innumeri, quos recenſet Meno. conſ. 144. num. 13. lib. 2. & conſ. 362. lib. 4. quos & ipſe vtrobique ſequitur, & de præſump. lib. 4. præ. 56. Quæ tamen cõmunis concluſio, locum non habet, vbi coniecturis cõſtat teſtatorem voluiſſe ſubſtituere directò, atque ita pupillarem facere, vti ex multis tradit Rip. in d. l. Centurio. nu. 121. Pariſ. conſ. 73. vol. 2. Alex. conſ. 162. nu. 5. vol. 2. Corn. conſ. 322. num. 5. vol. 3. & Barto. in d. l. Centurio. nu. 26. in fi. Coniecturas multas colligit, & explicat Rip. in d. l. Centurio. num. 121. cum aliquot ſeq. & plenius Menoc. de præſ. lib. 4. præſu. 56. per. tot.

8 Quid dicemus in hoc Principatu, vtra iſtarum opinionum ſeruabitur, cũ in eo, iure eius ſpeciali verba communia in pupillari ſubſtitutione appoſita, habeantur pro directis. d. conſti. los impubers? videtur dicendum. d. conſti. los impubers, non trahendam extra caſum, de quo loquitur, & ſic extra ſubſtitutionem pupillarem: nullo que modo extendendam ad ſubſtitutionem compendioſam, cum iura correctoria extenſionẽ nõ recipiant. l. quid quid ſtringẽdæ de ver. obl. l. Sancimus, C. de teſta. & l. Præcipimus. §. fi. C. de appella. l. Si vero. §. de viro. ff. ſol. matri. l. illam cir. med. C. de Colla. c. quæ

a iure

a iure & c. in argumentum de reg. iu. in. 6. cum ſimili. Sed eſſe caſum ommiſſum, & ſic ſtandum eſſe diſpoſitioni iuris communis, l. commodiſsimè. ff. de lib. & poſth. l. ſi cum dotem in principio. ff. ſolu. matrimonio. Contrarium tamẽ eſt verius, quòd dicta cõſti. los impubers, habeat locum & in compendioſa facta filio impuberi, vt etiam ſi ſit facta per verba communia, ſi filius intra pupertatem decedat, & ſic valeat vt pupillaris, illa verba communia habeãtur, pro directis, & ſic excludatur mater. Nam id non eſt extendere conſtitutionem, extra caſum pupillaris ſubſtitutionis: Siquidem ſubſtitutio compendioſa non eſt ſpecies ſubſtitutionis per ſe, ſed eſt quædam adiectio, vt no. Bar. Pau. Iaſ. Rip. & commu. doc. in d. l. Centurio, & licet ſit facta per verba communia, intra pubertatem cenſetur pupillaris, vt ſupra dictum eſt, & licet ſub certa forma verborum comprehẽdat alias ſubſtitutiones, tamen in ea ſubſtitutiones non diuerſificantur nec alterantur, ita no. Are. in rub. ff. de vul. quem refert & ſequitur Iaſ in d. l. Centurio. num. 25. in fi. & Menoc. de præſump. lib 4. præſump. 89. nu. 144. in fi. vbi dicit quamlibet ſubſtitutionem comprehẽſam ſub compendioſa regulari ſecundum ſuam propriam naturam, allegat Deci. qui etiã pulchrè ad propoſitum loquitur, conſ. 416. nu. 10. Ex his collige multa diſcrimina, quæ ſunt inter ius commune, & ſpeciale huius Principatus circa multas quæſtiones, quæ traduntur per Doc. in. d. l. centurio. circa ſubſtitutionem compẽdioſam, factam filio impuberi exiſtenti in poteſtate, per verba communia.

9 Vtilitas eſt magna, an compendioſa cenſeatur omni tempore fideicommiſſaria; an verò intra pubertatis tempus intelligatur pupillaris: quia ſi eſt pupillaris, mater pupilli nullã poteſt prætendere legitimam in bonis pupilli filij ſui. d. c. fi. pater. & d. l. Precibus. cum vtrobique no. per doc. no. Mie. in d. conſti. los impubers. nu 29. per fidecommiſſariam tamen mater non priuatur legitima. d. l. Precibus & d c. ſi pater. Imo vbi eſt fideicommiſſaria ſubſtitutio licet mater pupilli non ſit ſuperſtes: legitima filij, & cetera impuberis bona deferuntur ab inteſtato, ad eius legitimos heredes: ad eos que

10 ſpectant, cum in eis ſubſtitutus fideicommiſſarius non ſuccedat, ſed tantùm in bonis teſtatoris. l. Coheredi. § cum filiæ. ff. de vulg. l. ſi res

11 in princi. ff. ad trebellia. Que bona teſtatoris tantùm legitimi hæredes pupilli, ſubſtituto fideicommiſſario reſtituere tenentur, deducta ex eis trebellianica, vt no. Doc. in. d. l. Precibus, & in. d. l. Centurio & in terminis pulchrè Matheſ. ſing. 163. & addi. ad Gui. Pa. deciſ 521. Eſtq; ratio, quia in reſtitutione fideicommiſsi non venit id, quod ad hæredem peruenit aliũde quàm hæreditario iure. d. l. ſi reſ. &. d. l. cohæredi §. cum filiæ. Quod verum eſt, niſi he- 12

res, vel ſubſtitutus pupillaris filij, expreſſè ſit grauatus de reſtituenda ſua hæreditate, & pupilli filij ſui per fideicommiſſum. Quia tunc tenentur reſtituere hæreditatem teſtatoris, & pupilli. l. Si titio. §. fi. ff. de leg. 1. cum ibi no. per Doc. & in. l. extribus. C. de in offi. teſ. Neq; hoc caſu tractandũ eſt de legitima aliqua; quia nec legitimus hæres, nec ſubſtitutus poſſunt ex propria perſona eam deducere, quia heredi vel ſubſtituto pupilli, nulla legitima debetur, & ſic de fideicommiſſo eam de trahere non poſſunt, vt no. Iaſ. in. d. §. fi nu. 15. & ſeq. & nu. 30. & in d. l. ex tribus. nu. 2. & Io. Dilec. de arte teſtan. tit. 5. cau. 34. ad fi. Neq. ex perſona filij, poſſunt eam deducere, quia ipſe non eſt grauatus. Et ſic tantùm ipſe heres legitimus, vel ſubſtitutus pupillaris filij, poterunt iure proprio deducere trebellianicam, vt quilibet heres grauatus per fideicommiſſum, niſi ſpecialiter ſit prohibita, quod fieri potuit l. mulier. l §. fi. ff. ad S. C. Trebel. §. ſed quia heredes. Inſ. de fideicom. auth. ſed cum teſtator. C. ad l falcid.

13 Nam licet pater per fideicõmiſſum nõ poſſit grauare filium in legitima, nec alijs bonis ſuis: vt no. in d. l. ex tribus & ibi. gl & Doc. bene tamen poteſt legitimos eius hæredes, & ſubſtitutũ pupillarem grauare in legitima, & reliquis alijs bonis filij d. l. Si titio. §. fi & ibi Bar. Paul. Iaſ. & communiter Doc no. Iul Cla. in §. teſtamentum. q. 72. nu. 7. Anto. Gomez. va. reſol. tit. de ſubſti. pupilla. n 12. & tit. de fideico. ſubſ. nu. 17. in fi. Manti. de coniec. vl volun. lib. 8. tit 3. n 3. & Menoc. de preſumptio. lib. 4. preſumptio. 72. circa principium. Quod onus & grauamen, ita demum valebit, ſi pupillus impubes decedat, eo enim pubere facto, euaneſcit, d. l. Si titio. §. fi. cum. l. ſeq.

14 Dubium tamen & arduum eſt, vtrum fideicommiſſum relictum poſt mortem filij impuberis intelligatur relictum a filio, an ab eius ſubſtituto, ſeu legitimo hærede. Vtilitas quæ ſit, ex predictis conſtat. Nam ſi intelligitur relictum a filio, tunc eius heres, ſeu ſubſtitutus pupillaris de ducit ex perſona filij legitimam, & trebellianicam

nicam, quam filius grauatus poſt mortem deducit.c.Raynuntius &,c.Raynaldus. & vtrobique gl.& doc. de teſta. Bar. in l. papinianus §. meminiſſe ff.de inoffi.teſta.

Si verò fidei commiſſum intelligitur relictũ ab hærede pupilli,ſubſtituto,vel legitimo. tũc ſubſtitutus,ſiue legitimus heres pupilli,nõ poterit deducere legitimam impuberis, nec ex perſona propria,neque ex perſona pupilli, cũ nõ ſit grauatus:ſed tantùm iure proprio poterit deducere trebellianicã, quã quilibet hæres,vt rogatus reſtituere hæreditatem per fidei commiſſum,detrahit, niſi ſit ei per teſtatorem prohibita d.l.mulier.§.fi.ff.ad trebellia. & §.ſed quia hæredes Inſ. de fideicom. hæredi. Hanc quæſtionem latè tradit Iaſ. in d. l. ſitutio §.fi.de leg.1.& d. l. cohæredi.§. cum filiæ.& in d.l.ex tribus Pau.de Caſ.in d. l.ex tribus Cla.in §.teſta.q.72.Manti.de coniec.vl.vol.lib.8. tit. 3. & nouiſsimè Meno. de præſump.lib. 4. præſump.72.

15 Ex prædictis etiam collige,quòd ad ſubſtitutum pupillarem pertinent omnia bona pupilli,& etiam teſtatoris,quæ ad pupillum peruenerunt.l.Sed ſi plures.§.ad ſubſtitutos ff.de vulga.d.l.ex tribus.C.de in offi.teſta. Paterque poteſt ſubſtituere filio,quemcunque velit, l. ſi is qui & d.l.ſed ſi plures §.quos poſsũ ff. de vulg. & ibi doc.

16 In Cathalonia tamen pater non poteſt filio impuberi ſubſtituere pupillariter, in bonis ei prouentis ex linea materna,alium quàm vnum ex his,qui coniuncti ſunt dicto pupillo ex parte matris,vſque ad quartum gradum. vt in conſti.fi.tit.de pupilla.y altras ſubſti.Si tamen pupillus haberet alia bona quàm materna: in illis bene poſſet pater ſubſtituere,quemcunque vellet.

17 Quia d.cõſti.tantùm loquitur de bonis maternis impuberis, & ſic ad alia eius bona non eſt extendenda:vt in ſimili notat noſter Practi.Mie.in d.conſti.los impubers,n.28 quòd d.conſti.los impubers.tantùm loquatur de bonis paternis,& maternis,& ſic quòd non ſit extendenda ad alia bona impuberis, ſed quò ad illa, eſſe ſtandum diſpoſitioni iuris communis. l. ſi cum dotem.in prin.ff.ſolu.matri.& l. commodiſsimè ff.de lib.& poſthu.

18 Quæro 1.Pater nõ ſubſtituit pupillariter filio; vel ſubſtituit,& ſubſtitutio eſt facta caduca,vt pote quia ſubſtitutus pupillaris prædeceſſit pupillo,aut aliàs:& ſic pupillus moritur inteſtatus,ad quem eius bona ſpectabunt? Reſ. quòd de iure communi,ad matrem pupilli ſi ſuperſtes ſit,vt ei proximiorem,auth.defuncto C.ad tertul.Sin verò mater non ſit ſuperſtes, ad proximiores pupilli vt hæredes eius ab inteſtato,ſublata agnationis & cognationis differẽtia,auth.poſt fratres,2.C.de legi.hæredi.

19 Iure verò ſpeciali Cathaloniæ, bona dicti pupilli inteſtati,quæ ad eum peruenerunt ex linea materna pertinent ad proximiores dicto pupillo,ex parte matris,vſque quartum gradũ, ſeruata gradus prærogatiua. Et ſimiliter bona pupilli inteſtati,quæ ad eum peruenerunt ex linea paterna,pertinẽt ad proximiores dicto pupillo ex parte patris,vſque ad dictum gradum: ſeruata parenti ſuperſtiti legitima. vt habetur in d.conſti.los impubers, quę eſt 2.tit.de pupillars y altras ſubſti.In alijs verò bonis pupilli ſeruatur ius commune vt ſupra diximus:& no. Mie.in d.conſti.los impubers n.28.

20 Et quia in detractione legitimæ quæ fit per parentem pupilli ſuperſtitem, multos non infimæ notæ doc.errare vidi.Sciendum eſt. quòd d.legitima detrahitur de patrimonio filij,& ſic ſi pupilli bona eſſent ſubiecta reſtitutioni, legitima parentis,detraheretur de legitima, & trebellianica,quam filius in dictis bonis haberet, idenim eſt patrimoniũ filij. Si verò bona pupilli eſſent libera,de illis omnibus eſt detrahenda legitima (quæ iuxta patrię iura eſt quarta pars,vt explicabo.inf.in ca.3.đ legitima)ita notabiliter tradit Mie.in d. conſti. los impubers n.30.&ita practicatur in præſenti Principatu.

Adde inſuper,quòd ſi pater ſuperuixit filio, vltra legitimam ſibi debitam de bonis filij retinet vſum fructum omnium bonorum, quæ fuerunt filij. Si quidem talis vſus fructus per mortem filij non fuit extinctus, l. fi.§. fi. cum ibi no. C.ad tertul. tradit Mie. in d. conſti los impubers,n.16.Et ſic ſi bona filij ſint vinculata, vltra legitimam,quam pater detrahit de legitima & trebellianica,quam filius habet in dictis bonis, retinet vſum fructum de tota dicta legitima & trebellianica filij,& ſic de toto patrimonio filij:vt no.Mie.d.n.16.Patrimonij autem appellatione intelligo filij bona libera,nulliq; vinculo obnoxia,vt ſuperius annotauimus.

21 Circa prædictã conſti.los impubers, eſt vtile ſcire,ad diſcernendum,an bona aliqua peruenerint ad pupillum ex linea paterna,vel materna,an ſit conſideranda primæua bonorum origo,vnde bona deſcendunt:an perſona per quã immediatè ad dictum pupillum peruenerunt.

Quæſt

peruenerunt. Quæſtio eſt vtilis, & difficilis, de qua non ſatis inter doctores conuenit: ſuper qua, duo anni ſunt, cõſulere habui in quadam cauſa cuiuſdam Baroniæ: & plurium aliorum conſilia, ſuper dicta cauſa exquiſita fuerunt, & varij varia dixerunt. Conſului tamen, & ſemper vbi caſus feret, conſulam, eſſe attendendam perſonam, cui immediatè ſucceſſit dictus pupillus: vt licet origo bonorum proueniret a linea maſculina pupilli, ſi tamen vltimo illa bona deuenirent ad matrem pupilli, & ex ea immediatè ad pupillũ, dicantur illa bona peruenire ad pupillum ex linea materna, & non paterna. Quia ſtatutũ quod vocat ad ſucceſsionẽ proximiores ex illa parte, vnde bona deſcendunt, cẽſetur vocare proximiores ex illa parte, vnde bona immediatè deſcendunt: cum in ſucceſsionibus cauſa immediata, & proxima ſit attendẽda: ita Paul. de Caſtr. conſilio. 29. circa præmiſſum quæſitum, numero 5. & conſil. 109. dubia in quibus queritur, volumine primo, & conſilio. 108. dubitatio præſentis articuli, numero. 2. libro. 2. Anchar. conſilio. 50. numero. 2. & conſ 315. numero. 2. & 3. Alcia. conſil. 609. numero. 3. & 4. Corne. omnino vidẽdus, conſilio. 305. numero. 4 5. & 6. volumine ſecundo. Alexand. conſilio. 198. numero. 6. & 7. volumine ſexto, not. in terminis Paul. de Caſtro, in. l. quod ſcitis, §. 1. numero ſecundo & tertio, C. de bo. quæ libe. Affli. deciſio. 127 Caſſa. conſilio 23. numero. 41. & in conſuet. Burgund. rubr. 10. §. 1. in verbo, dout meut il heritage. fa. no. per Sali. in auth. in teſtamento, C. de ſecund. nup. fa. text. in. l. ſi auia, C. de dona. in hanc partem inclinat Boë. deciſ. 192. & noſter Practicus Mier. in. d. conſt. los impubers numero. 20. Et ita in ſimili caſu eſſe deciſum in Regia Audiẽtia Aragoniæ, vnde ego ſum oriundus, tradit eruditiſsimus compatriota meus Hierony. Porto. in tracta. de conſor. c. 4. numero. 9. & 10. Quod eſt intelligendum, quando bona ad pupillum inteſtatum, non peruenerunt virtute fideicommiſsi in ipſius fauorem relicti, quinimo apud illum, ex quo immediatè ad eum peruenerunt iam erant libera. Secus ſi ex dicta perſona, cui pupillus immediatè ſucceſſit, peruenerunt dicta bona ad pupillum virtute fideicommiſsi, ab alijs in eius fauorem relict: tunc enim nõ eſt attendenda perſona, cui pupillus immediatè ſucceſſit, ſed illa, quæ fideicommiſſum reliquit, iuxta no. per Grauet conſilio. 144. num. 1. Deci. con. 1. n. 1. & 4. & cõſ. 79. n. 1. Pari. con. 24 numero. 58. Alex con. 30. num. 5. volum. 1. Eſtque ratio, quia per fideicommiſſum primo teſtatori ſucceditur, non hæredi grauato. l. cohæredi. §. cum filiæ, & ibi communis doctorum ſchola, ff. de vulga. idem no. Deci. in. l. generaliter, n. 6 C. de inſti. & ſubſti. Cor. in. l. 1. n. 10. C. de condi. inſer. Bened. in. c. Raynuntius, in ver. & vxorem, num. 114. extra de teſta par. 1. Soci. in. l. ſi cognatis, n 33 & 34. ff. de reb. dub. nouiſsimè Cou. in prac. ca. 38. n. 2. ver. idcirco, & n. 3.

22 Et quia ſuper prædicto caſu, illud etiam occurrebat dubium, vtrum proximiores conſanguinei pupilli ex illa parte, vnde bona ad ipſum manarunt, exiſtentes intra quartũ gradũ admittãtur virtute d. conſt. los impubers, ita vt dictio (fins) ſiue (vſque) intelligatur incluſiuè: vel excludantur, vt dictio (vſque) ſumatur excluſiuè, & ſic ſit caſus omiſſus, qui remanet in diſpoſitione iuris communis, l. commodiſsimè, ff. de lib. & poſthu. l. ſi cum dotem, in princ. ff. ſolut. matrimo. in quo nõ minor ineſt difficultas, quàm in alio: operæpretium facturus viſus ſum, ſi illud explanẽ.

Sicque pro huius dubij perfectiori dilucidatione, opportet primũ indagare, an. d. conſti. los impubers, ſit fauorabilis, vel odioſa. Et ꝙ ſit fauorabilis, probatur. Quia quod principaliter agitur, eſt attendendum, l. ſi quis nec cauſam, ff. ſi cer. pe. l. 1. in princ. ff. de aut. tuto. Et ſic ſtatutum, quod principaliter in alicuius fauorem eſt inductum, dicitur fauorabile, licet incidenter in alterius odium redũdet l. qui exceptionẽ, in prin & ibi Bar. n. 2. Bal. 1. Pau 3. Iaſ. 1. ff. de condi. indeb. Menoc. de recupe. poſſeſ. remed. 1. nu. 28. Pro quibus facit, ꝙ non poteſt dici ſtatutum odioſum, quãdo perſona, contra quam eſt conditum ſtatutũ, digna non eſt odio, nec quidpiam commiſit, ob cuius odium id ſtatui debuerit: vt no. tradit Bal. conſ. 473. circa queſtionem lib. 5. Pau. de Caſt. conſ. 111. viſis & ponderatis, n. 3. lib. 1. Alex. conſ. 41. lib. 5 Graue. conſ. 118. n. 9. & cõſ. 242. cir. prin. & Nat. conſ. 149 numero. 22. Et ſic cum d. conſti. ſit principaliter inducta in fauorem proximiorum conſanguineorũ pupilli, ex illa parte, vnde bona profluerunt, ne bona extra familiam exeãt, & mater contra quã d. conſti. eſt facta, nihil admiſerit, quãobrem in eius odium d. conſti. fieri deberet, eſt certum

certum cēſendam eſſe. d. conſti. fauorabilē.

23 In contrarium videtur, ꝙ d. cōſti. ſit odioſa, & ſic veniat ſtrictè interpretanda. Siquidē ſtatuta iuri communi contraria, licet principaliter ſint inducta in alicuius fauorem, odioſa cenſētur, Bar. in. l. Cæſar, in repet. nu. 21. ff. de publi. & vectiga. Corne. conſ. 89. num. 6. & 7. volum. 3. Tiraq. in trac. de ret. lig. in præfa. num. 67. Rojas in epito. ſucceſsio. c. 30. n. 6. & 7. & Alex. conſilio 4 o. nu. 1. vol. 2 Sarmien. li. 1. Selec. interpre. c. 12. n. 5. Franciſ. Piſcin. in ſua diſpu. de ſtatu exclu. fœmi. prop. maſc. nu. 4. & 5. Aymon de Antiq. tempo. part. 4. ſectio. videamus modò, nu. 44. Sicque cum d. conſt. los impubers, repugnet iuri communi, repugnat ſiquidem auth. defūcto, C. ad Tertul. vt etiam not. Mier. in. d. conſti. los impubers, licet principaliter ob fauorem ſit inducta, eſt cenſenda odioſa, & ſic venit ſtrictè interpretanda. c. odia, de reg. iur. in. 6. c. ſtatutum, de elect. eo. libr. 6. l. cum quidam, ff. de libe. & poſth. cum ſimili. Neque eſt attendendum, ꝙ mater, contra quam ſtatuitur, digna nō ſit odio, & ſic ꝙ d. conſti. non ſit inducta in odium matris, ſed tantū principaliter in fauorem proximiorum ex illa parte, vnde bona deſcendunt, vt ob id d. conſti. cenſenda ſit fauorabilis. Etenim eo ipſo ꝙ iuri communi repugnat, eſt odioſa, & ſic venit ſtrictè interpretanda, vt ſupra oſtendimus. Neque ſtatuētes ſtatuendo aliquid contra ius commune, poſſunt efficere ſua principali intentione, vt id ſit fauorabile, & nō odioſum, vt tradit Tiraquel. de retra. lig. in præfa. num. 66. In contrarium ſiquidem adducta procedunt, quando ſtatuentes aliquid ſtatuerent, quod iuri cōmuni non repugnaret: ſecus ſi repugnaret, vt tradit Tiraquel. vbi ſupra, Corn. conſilio. 89. numero. 6 & 7. vol. 3. Sarmi. lib. 1. Selec. inter pre. c. 12. n. 15. ver. denique. Et ſic videtur dicēdum, dictionem (fins) d. conſti. eſſe ſtrictè interpretandam: vt excludat quartū gradum.

24 Pro quo facit, quia dictio (vſque) in fauorabilibus ſumitur incluſiuè, in odioſis verò excluſiuè, vt no. gl. in l. id eſt vſque, ff. de dolo, Cy. in. l. a caligato, C. de nup. Practicus noſter Marq. in Vſati. a Vicecomitibus vſque, cir. princ.

Cōtrarium tamen opinor, ꝙ dictio (fins) ſiue (vſque) in. d. conſti. los impubers, ſine diſcrimine odij, vel fauoris intelligatur incluſiuè: per ea, quę omniū pulcherrimè no. Bart. omnino vidēdus, in. l. patronus, §. 1 nu. 2. ver. quartò ponitur dictio vſque. ff. de leg. 3. & in iſtam etiam partem inclinat Mier. in d. cōſt. numer. 7 Ad quod confert, quia talem fuiſſe mentem ſtatuentium ex tenore. d. conſti. colligitur, cum per eam conſultum ſit conſanguineis pupilli ex illa parte, vnde bona ad ipſum peruenerunt: durare autem propriè videtur conſanguinitas vſque ad quartum gradum incluſiuè, cum tali gradu duret prohibitio cōtrahēdi matrimonium. c. fi. ext. de conſangui. & affinita. vlteriores verò conſanguinei, iam videtur extranei cum liberè inter ſe coniugia contrahere poſsint, d. c. pe. Ad quod confert, quia qui ſunt intra quartum gradū, cenſentur eſſe ex familia, vlterioris verò gradus nō cenſetur eſſe de familia, vt not. in. §. nos igitur, & ibi gl & doc. in auth. de reſti. fideicom. Et ſic prohibitio alienationis extra familiam comprehendit quartum gradum, vlterius verò nō extenditur. d. §. nos igitur, & ibi Iacob. de Belui. cir. fi. & Bar. num. 3. & eſt concors omnium ſententia, teſte Couarr. lib 3. uar. reſol. c. 5. n. 4. ver. ſecundum no. Iaſ. in. l. filiusfa. §. diui, in. 2. lec. n. 155. de leg. 1. & ibidem Bar. & latè Rip. cir. fi.

Eſtque certum, etiā in ſtatutis, licet ſtrictè ſint interpretāda, mētē potius ſtatuētiū, quā verba eſſe attendēda, l. benignius, ff. de legi. l. nō dubiū, C. eo. l. ſcire opportet, § ſufficit, ff. de excu. tut. Bar. in. l. cōtra legē, ff. de legi. Cy. & Bal. in. l. 1. ff. ſi cer. pe. Angel. conſ. 147. viſo themate, n. 2. Ay. Craue. con. 274. nu. 11. Oſas. deci 67. nu. 12. Iaſ. poſt multos quos refert, in l. iuriſgentium §. Prætor, nu. 16 17. & 18. ff. de pac. fa. quæ no. Mie. in c. volents les conſtitutions, n. 3. col. 10. fo. 3. quem refert & ſequitur d. Mich. Fer. in. 1. par. obſeruan. gub. gene. Catha. cap. 23 col. 6. ver. & licet dicamus, & ita in prædicto caſu conſului, & multi mecum.

25 Quæro. 2. an d. conſti. los impubers habeat locum in deſcendentibus ex ſpurijs natis ex damnato coitu? Reſp. quod non, ita Mier. in in. d. conſti. n. 25. Eſtque ratio, quia huiuſmodi, neque agnationem, neq; cognationem habēt: vt abūdè demōſtrabimus in. c. 3. de ſucce. abinteſt. neque dicūtur eſſe de domo, vt not. Deci. conſ. 365. n. 2. Hinc etiā eſt, ꝙ ſi ſtatutū, ſeu teſtator prohiberet alienationē certæ rei ſine requiſitione cōſāguineorū, ſpurij nati ex coitu dānato nō eſſent requirēdi, vt pulchrè no. An. con. 191. ſuper pūcto videtur per to.

Quęro. 3.

26 Quero.3. circa iſtam materiam ſubſtitutio
num. ventri datus eſt ſubſtitutus pupillaris, ſi
venter nō naſcitur, an admittetur ſubſtitutus
ex tacita vulgari? Reſpōdeo quod ſic, per.l.
qui vētri, vbi gloſſ. expreſſè, ff. de ven. inſpi.
no. Bar. in. l 1. n 33. & ibi Iaſ. numero. 60 ff. de
vulg. Deci. conſ. 227. nu 11. Manti. de coniect.
vl. volun. lib. 5. tit. 4. n. 10. vbi id ampliat, etiā ſi
teſtator diu ſuperuixerit. Hāc opinionem ſe-
cutus fuit etiam poſt multos, quos citat, Zan
ch. in repe. l. hæredes mei, §. cum ita, par. 1 nu
27 mero. 3. ff. ad Trebellia. Quemadmodum è
contrariò in vulgari expreſſa ei facta, ſi po-
ſthumus nō naſcatur: ſi naſcatur, & decedat
in pupillari ætate, admittitur ſubſtitutus ex
pupillari tacita, comprehenſa in dicta vulga-
ri expreſſa, l. ſi C. de inſti. & ſubſti. Bart. in. d.
l. 1. n. 33. & ibi Iaſ. numero. 60 Manti. & Zan.
vbi ſupra.

Quod amplia, etiam ſi ſit facta ſuſtitutio
poſthumo, ſi deceſſerit ſine liberis, quia eo
non nato, admittitur ſubſtitutus: vt Corn. cō
ſil. 276. volumine. 3. Deci. conſ. 227. numer. 2.
Socin. iun. conſi. 181. nu. 16. cum mul. ſeq. vol.
2. Iaſ. con. 148. vol. 2. Zan. in. d. § cum ita, par. 1.
mero 3. in fi. & in. 8. part. numero. 209. 210. 111.
Quæ tamē ampliatio videtur dubia propter
multitudinem doctorum cōtra ſentientium.
Cōtrarium ſiquidem tenet Oldrad. conſilio
177. teſtator in ſuo teſtamēto, Ioan. Andre. in
addi. Specul. tit. de teſta. §. in primis, in addi.
magna. incip. huic quæſtioni accedit, ver. oc-
currit hic nouiſsimus caſus, Paul. de Caſtr. cō
ſil. 219. ſecūdam nouam impreſsionem, nume
ro primo, volumine primo, Rui. in. l. hære-
des mei, §. cum ita, numero. 6. cum ſeq. ff. ad
Trebellia. Alcia. conſilio. 144. numero 20. li
bro nono, vbi ab Oldradi opinione in iudicā
do & conſulendo, nō eſſe recedendum dicit:
eam etiam defendit Fulgo. cōſilio. 49. nume-
ro. 4. & poſt eum Rip. in. l. 1. n. 96. ff. de vulg.
28 & pupil. adducti hac ratione, ꝙ iſta conditio
ſit volūtaria, & ꝙ ideo nō extēdatur ad caſū
ſimilem, ſed debeat in forma ſpecifica imple
ri. l. l. qui heredi, & l. Mæuius, ff. de condi. &
demonſtr. late Deci. conſ. 89. maximè, nume-
ro. 3. & d. conſ. 227. n. 12. dicēs rationē non eſſe
præſcrutandam. Sed tamē (pace eorum di-
xerim) longè a vero aberrāt. Siquidē id pro-
cedit, quoties teſtator cōſiderauit modū, aut
formam: ſecus ſi reſpexit effectum, quiſequi-
quitur, ex implemēto: quia tunc ſufficit, ꝙ il-
le effectus ſequatur, nec refert quomodo ſe-
quatur. l. mulier, in princ. ff ad Trebel. l. ſi ma
ter. C. de inſti. & ſubſtitu. ſenſit Bart. in. l. gal
lus, §. & quid ſi tātum, n. 3. ff. delib. & poſt. &
ibid. Soc. in vlt. notab. tradit Soc. iun. d. conſi.
181. nu. 30. vol 2 & ſic ſi ex voluntate teſtato-
ris deprhenditur, teſtatorem potius effectū,
quā modum, aut formam cōſideraſſe in cōdi
tione voluntaria per eum appoſita: tunc non
refert, quid ex æquipollētibus fiat, vt dicitur
de cōditione neceſſaria: vt declarat Soc ſeni.
in. d. l. Gallus, §. & quid ſi tātū, in vlt. notab.
Pau. de Caſt. in. d. l. ſi mater, C. de inſti. & ſub
ſtitu. Alex. conſ. 100. nu. 8. vol. 4. Deci conſil.
227. nu. fi. hanc communē eſſe profitetur Pa-
riſ. conſ. 20. n. 41 vol. 3 Soci. iun conſ. 42. num.
28. vol. 1 & conſ. 106. nu. 23. eod. vol. & con 160.
nu. 73 vol 2. & conſ. 181. nu 30. & 51. vbi hanc
eſſe clariſsimam, veriſsimam, & communem
concluſionem dicit, quā etiam ſequitur Co-
uar. in prac. c 39. nu. 7. Iaſ. in. d. §. & quid ſi tan-
tū, nu. 32. & 33. & in. l. ſi mater, C. de inſtitu. &
ſubſtit. vbi per prædicta, determinat hanc q.
29 Teſtator reliquit vxori fruēda mille, ea in vi
duitate manente, & poſt eius mortem ea re-
liquit Titio: mulier mortuo viro migrauit
ad ſecunda vota, quæritur, an Titius ſtatim
debeat habere mille, an expectabitur mors
mulieris, & interim hæredes mariti dictis
mille fruentur? Determinat poſt alios, quos
refert, Titium ſtatim debere habere mille,
non expectata morte vxoris, eo quia teſta-
tor credidit, vxorem manſuram in viduita-
te, & ſic noluit Titium interim habere: ſicque
quomodocūque deſinat mulier habere, ſiue
per mortem, ſiue per tranſitum ad ſecūda vo
ta, Titius debet ſtatim admitti, ex tacita men
te defuncti, per. d. l. mulier, in princ. ff. ad Tre
bel. & d. l. ſi mater. Idem refert, & ſequitur
Ioan. Andre. in addi. Spe. tit. de ſecund. nupt.
in rubr. & Bar. in auth. hoc locum, C. ſi mul.
ſecund. nup. Pau. de Caſt in. d. l. ſi mater, & in
l. ambiguitatem, C. de vſufruct. Deci. d. con-
ſil. 227. n. 12.

Hanc eſſe communem ſententiam atteſta-
tur Iaſ. in. d. § & quid ſi tantū, n. 33. ad fi & in
d. l. ſi mater. Et ſic in propoſito caſu, ſumpto
30 argumēto a veroſimili, quod in qualibet ma
teria locum habet, vt tradit Craue conſ. 298.
nume. 6. & maximè in vltimis voluntatibus
l. Titius, §. Lucius, & ibi Alex. & Iaſ. ff. delibe.
& poſth. teſtator magis reſpexit ad effectū,
quām

quám ad formam. Etenim cum ſubſtitutum poſt dictum poſthumum, & eius filios, magis quã alios diligeret, arg. l. Publius, §. 1. ff. de condi. & demonſt. exiſtimans poſthumũ naſciturum, voluit & ipſum, & eius filios ſubſtituto præferri. Vbi autem ſine liberis poſthumus decederet ſubſtitutũ admitti: & ſic quomodocunque poſthumus, & eius filij deſinant habere, & ſeu non habeant; ex veroſimili, & tacita mente defuncti, ſubſtitutus eſt admittendus, quod pulchrè not. Decia. conſi. 1. a nu. 1. vſque ad nu. 178. vol. 1. & Soci. iun. d. conſi. 181. n. 21. cum mul. ſequen. vol. 2.

Pro his facit, quia indubitati iuris eſt, veriſimilem mentem teſtatoris eſſe ſequendam, l. cum res, in prin. ibi, vel vbi veriſimile ſit, teſtatorem voluiſſe, ff. de lega. 1. l. ſicut certi, & l. ſi cum in vtero, C. de teſta. mili. l. Titius, §. Lucius Titius, ff. delib. & poſthu. l. cũ auus, ff. de condi. & demonſtra. l. cum acutiſsimi, C. de fideicom. l. generaliter, §. cum autem, C. de inſti. & ſubſti. Illud ſiquidem, quod veroſimile eſt, teſtatorem diſpoſuiſſe, ſi de eo cogitaſſet, vel fuiſſet interrogatus, omnino eſt obſeruandum, d. l. Titius, §. Lucius, & ibi in ſpecie, poſt Bar. & Paul. de Caſt. Alexand. numero ſecundo, & Iaſ. numero. 1. vbi dicit, nullam eſſe regulam vtiliorem in vltimis voluntatibus, quã quę a veroſimili mente teſtatoris ducitur. Quod etiam probatur ex. l. fi. C. de poſthu. hęre. inſt. l. quoniam, C. de natu. lib. tradit Oldra. conſ. 25. numero. 3. & cõſ. 13. in fi. vbi dicit, veriſimilitudinem pro lege haberi: cum lex iubeat ſeruari, quod veriſimile ſit: l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de regul. iur. tradit Crauet conſ. 297. num. 6. Euerar. in ſuis locis legali. c. 5. Tiraq. in prefa. l. ſi vnquam, num. 37. C. de reuo. dona. & Oſas. deciſ. 170. n. 10. & ſic quælibet diſpoſitio extẽditur ad caſum, non cogitatum, quãdo eſt veriſimile, quod ſi diſponens de eo cogitaſſet, aut fuiſſet interrogatus, idem diſpoſuiſſet, vt ex iuribus ſupra allegatis colligitur, & in ſpecie ex. d. l. Titius, §. Lucius, & ibi Bar. Iaſ. Pau. Alex. no. idẽ Alex. conſ. 130. n. 5. vol. 2. Craue. conſ. 22. & conſ. 32. nu 5. & conſ. 98. numero. 2. Afflic. deciſ 44. num. 18. Deci. conſ. 227. nu. 10. glo. & Bal. in. l. tale pactum, §. fi. ff. de pac.

31 Et licet caſus omiſſus habeatur pro omiſſo, l. cõmodiſsimè, ff. delib. & poſth. Et diſponens non cenſeatur voluiſſe, niſi quod locutus eſt, l. labeo, ff. de ſupel. lega. notat Bald. in. l. volũtatis, ad fi. C. de fideicom. Roma. conſ. 71. numero ſexto, Alexand. conſilio. 130. volumine primo, Natta conſilio. 161. numero ſexto. Salon de pace, conſilio 34. numero duodecimo quia ſi voluiſſet, expreſsiſſet, l. 1. §. ſin autem ad deficientis, C. de caduc. toll. cap. ad audientiam de decimis. Id tamen verum eſt, quan-

32 do veriſimilitudo non percipi poteſt ex ſerie, aut verbis diſponentis, ita vt voluntatẽ in diſpoſitionem tranſiſſe dici poſsit, l. quidam cum filium, ff. de hære. inſti. tradit Alexand. conſilio. 161. numero ſexto, volumine ſexto, Deci. conſilio. 89 numero tertio. Corne. conſilio. 161. numero ſexto cum ſeq volumine. 2. fa. no. per Iul. Clar. in. §. teſtamentum, q. 76 n. 10. vbi inquit, licet caſus omiſſus habeatur pro omiſſo, tamẽ ſi ſubeſt coniectura mentis teſtatoris, diſpoſitio extẽditur. fa. no. per Decia. conſ. 34 num. 98. & 99. vol. 3. et per Craue.

33 conſilio. 98. nu. 13. Quia talis caſus, qui ex mente teſtatoris, et coniecturis colligitur, ex eo ſcilicet quod teſtator expreſſit, non habetur pro omiſſo, ita Bal. in. l. vni. numero decimo, in fi. C. de his qui ante aper. tabul. Ruin. conſilio. 29 numero vndecimo, in fi. et conſil. 177. numero duodecimo, volumine ſecundo, et conſ. 79. in fi. vol. 3. Socin. iun. conſ. 4 numero decimo quarto, et conſ. 100. nu 60. vol. 3. Pariſ. conſ. 66. num. 80. volumine tertio et conſ. 86. num. 20. et. 21. volum. 2. et conſ. 87. eo. vol. Vbi iſtam opinionem probat: ſequitur Nat. con. 551. nu. vigeſimo primo et vigeſimo ſecũdo, et pleriq; alij, quos refert, et ſequitur Ant. Gabri. de regul. iur. concluſio. 10. numero ſeptimo. Maximè ſi teſtator vnum caſum expreſſit, credens veriſimiliter alium nõ eſſe euenturum, alioquin illum etiam expreſſurus, l. mulier, in princip. ibi, quia non crediderat, etc. ff. ad Trebell. Ex quibus, licet ſecundum propriam verborum ſignificationem, hæc conditio, ſi poſthumus ſine liberis deceſſerit, videatur defeciſſe, eo non nato, tamen attenta teſtatoris mente, quæ in conditionibus primum locũ tenet, l. in cõditionibus primũ locum, ff. de condi. et demonſtra. intelligitur extitiſſe, vt ſic ſubſtitutio locum habeat: pro quo facit, l. hæredes mei. §. cũ ita, ff. ad S. C. Trebellian. vbi receditur a propria verborum ſignificatione et mẽs ſeruatur, maximê cum diuerſa ratio congrua aſsignari nõ poſſit, quare maluerit ſubſtitutum admitti nato poſthumo, et ſine liberis defuncto, quàm

non

34 non nato poſthumo. Et quando eadem ratio concurrit, ſufficit conditionem fictè & impropriè adimpleri: præſertim quando ſequitur idē effectus, ita Roma. in l. in teſtamēto numero ſexto, C. de teſta. mil. & conſ. 4. nume. 4. & 7. in fi. Iaſ. in, l. huiuſmodi §. legatum numero quinto de leg. 1. Soci. iun. d. cōſ. 181 vol. ſecun. cir. med. Et ſic Oldra. ſententiam falſam eſſe dicit Soci. iun. conſ. 90. numero, 24. volu. 1. & conſ. 94. numero 46. & 48. eo. volu. vbi d. deciſionem Oldra. iniquā & contra teſtatoris voluntatem profitetur. & idem Soci. d. conſ. 181. numero 27. volu. 2. eam communiter reprobari dicit. Idem tradit Hierony. Gabri. conſ. 117. nume. 41. 42. dicens contrariam opinionem repugnare rationi naturali, & veriſimili menti teſtatoris, eandē magis cōmunem appellat Tibe. Decia. conſ. 1. per to. vol. 1. æquam & magis conſonam voluntati teſtatoris dicit Angel. conſ. 93 viſis inſpectis omnibus numero. 5. Et ſic ex facto conſului in quadam magna cauſa, & poſtea meum conſilium a duobus non contemnēdæ eruditionis doctoribus ſubſcriptum vidi.

35 Quæro 4. de quadam vtili, & quotidiana quæſtione. Certum eſt communem eſſe opinionem, & in hoc Principatu, & vbique terrarum receptam, filios & deſcendentes poſitos in conditione, non cenſeri poſitos in diſpoſitione, l. Lucius. 2. cum ibi no. per gl. & docto. ff. de hære. inſti. Certum eſt etiā d. communem opinionem limitari vbi concurrunt aliquæ teſtatoris coniecturę, vt omnes doc. qui huiuſmodi controuerſiam tractāt fatentur. Supereſt nunc diſcutere, an ſi teſtator filios, vel deſcendentes poſitos in conditione grauauerit, cenſeatur eos honoraſſe: ita vt illud grauamen additum filijs in conditione poſitis, ſit coniectura, quòd teſtator eos vocauerit, & ſubſtituerit. Ardua quæſtio profecto eſt, & vt difficilis, ita vtilis & quotidiana. ſuper qua ſæpè conſulere habui, & ſic eam vtpote neceſſariam, plenè examinare intendo. Partem affirmatiuam tenet Bar. in, l. Centurio. numero. 37. ff. de vulga. & pupil. motus hac ratione: quòd qui vult conſequens, cenſetur velle antecedens, ſine quo illud conſequens eſſe non poteſt. l.
36 illud. ff. de acqui. hære. l. ad rē mobilē & l. ad legatū. ff. de procu. l. 2. ff. de iuriſdic. om. iudi. Et ſic cum pater liberos, vel deſcendentes grauauerit, cenſetur velle antecedens, ſcilicet eos eſſe honoratos, vt ſic grauamen teneat, l. ab eo. Codice de fideicommiſ. Pro his fa. tex. in, l. titio Seia. §. Seia libertis, ff. de leg. 2. vbi diſponitur, quòd ſi teſtator inſtituat duos, pluresue hęredes, vel fundum, ſiue aliquam rem pluribus legauit, & vltimò morientem grauarit, vt totam hæreditatem, vel rem reſtituat alteri, videtur teſtator inter eos tacitè fideicommiſſum relinquere, vt ſic grauamen vltimo morientis teneat. Nam aliàs vltimo loco decedēs non poſſet totam hæreditatem, vel rem integrè reſtituere. Facit etiam tex. in lege denique. §. interdum. ff. de pecul. lega. vbi habetur, quòd ſi teſtator in ſuo teſtamento dederit libertatem ſeruo ſuo ſub cōditione, ſi rationes reddiderit, quòd det de peculio centum, videtur ei peculium legare, vt grauamē teneat. facit, quod notat idem Barto. in lege, cum tale. §. fi. ff. de conditio. & demonſtra. vbi dicit quòd ſi teſtator dixit, ex centum, quæ titio legaui, volo quòd det Seio decem: videntur titio centum legata, quia aliàs grauamen non teneret. Hanc Barto. opinionem ſequitur Pe. de Anchar. in capite ſi pater de teſta. in ſexto. Alex. conſi. 64. volumi. quinto, Soci. in lege, cum filio de leg. prim. & conſi. 62. & conſi. 104 libro tertio. Deci. in lege prima, Codice de pac, & ibi Rip. numero. 11. vbi quòd ita conſuluit. & obtinuit. Gui. Pa. deciſ. 39. numero ſecundo. ver. niſi vt alibi dicit Bartolus, & deciſ, 184. Stepha. Ber, conſi. 173. Ex themate mihi tranſmiſſæ conſultationis, numero. 22. & 26. volumine tertio, Pau. de Caſ. conſ. 5. numero ſeptimo. ver. Breuiter, volumine primo, & cōſ. 231 dubium facit, volumine ſecundo. Aymō conſ. 130. num. 3. & conſ. 155. nume. 5 Anto. Gab. poſt multos, quos citat, de fideicommiſ. conclu. 4. nu. 17. Couar. in c. Raynūtius. §. 3. numero tertio. Marza. in epito. fideicommiſ. q. 20. nu. 2. eandem ſequitur Anto. Gom. va. reſo. C. de ſubſ. fideicom. n. fi. ver. ſed certè: vbi iſtā ſententiā profitetur, ſe ſemper ſecuturū in iudicādo & cōſulēdo.

Contrariam ſententiam tenet Iaſ. in d. l. Centurio, nu. 57. & conſ. 35. vol. 3. & conſi. 143. volumine 2. Alex. conſ, 24. vol. 5. & cōſ. 55. vol. 4 Cur. Seni. conſ. 42. & conſ. 64. Soci. iun. cōſ. 112 Ioā. de Imol. in, d. l. Cēt. n. 11. & ibi

Alex.numero,64.Bal, in l.ab eo C. de fidei-
commiſ.magis cõmunem dicit Deci. conſ.
422.Et pro tenui facultate mea,nume.2. Iaſ.
in d.l.Centurio.num.56.ad fi. Couarru. (li-
cet ab ea diſſentiat)in d.c.Raynuntius §.3.n.
3.& nouiſsimè latè poſt multos,quos cumu
lat Zanch,in Rep.l.hæredes mei,§.cum ita
par.7.num.24.ad fi,ff.ad S.C. trebellia.Qui
omnes hanc opinionem tenentes conantur
deſtruere fundamentum opinionis Bar. &
ſequacium:quòd ſi dictum fundamentum
eſſet verum,quòd ideo cenſeantur vocati,
quòd ſunt grauati,vt ſic grauamen teneat:ſe
queretur numquam habere locum regulã
l.ab eo.Codice de fideicommiſ. quæ diſpo-
nit grauamẽ nõ tenere,niſi honos præceſſe
rit:quia quem non honoro,grauare nõ poſ
37 ſum.Nam eo ipſo quòd quis grauaretur, cẽ
ſeretur honoratus,vt illud grauamen tene-
ret.Fundant inſuper ſuam intentionem ex,
l.hæreditas ad ſtatiũ, ff.de hære.inſti.vbi ha
betur,quòd ſi ille,qui nõ fuit inſtitutus,gra
38 uetur de aliquo dando,vel faciendo,nõ per
hoc videtur tacitè inſtitutus. Præterea &
hac ratione , quia inducta ad grauamen,
& ad limitationem,non debent operari con
trarium effectum,l.legata inutiliter,ff. de a-
di.lega & l.legata inutiliter,ff.de l.1. Et ſic
quòd illud grauamen,& onus impoſitũ per
teſtatorem,non debent operari commodũ
& emolumentũ,& ſic contrarium effectũ.
39 His obiectionibus,qui priorem Bar. ſen-
tentiam ſequuntur,ſic reſpondent.Ad. 1. di-
cunt,quòd regula,l.ab eo.Codice de fidei-
commiſ.loquitur quando ſimpliciter quis
grauatur,quia tunc per id non cenſetur ho-
noratus.Secus autem eſt, quàdo quis eſt po
ſitus in conditione,&præter id eſt grauatus,
quia tunc ex iſtis duobus infertur ex tacita
mente defuncti eſſe honoratum,ita Rip. in
l 1.n.11.C.de pac.Steph.Bert.cõſ.173. Ex the
mate mihi tranſmiſſæ conſultationis, n. 22.
vol.3.Anto.Go.var.reſo.tit.de ſubſt.fidei.n.
43.ver.Sed certè in hoc dubio.Vel aliter ſe
cundum Are.in dicta lege, Centurio,quem
refert Iaſ.ibi.numero,57.quòd d.l.ab eo pro
cedat,cum quis grauatur de reali quantitate,
quę non conſiſtit,ſeu quę non eſt in patri-
monio,vel hereditate teſtatoris: ſecus quan
do teſtator grauat de dando aliquid, quod
eſt in patrimonio, ſiue hæreditate teſtato-
ris,quia tunc procedit opinio Bar. In iſtiſq;
terminis procedit d.l,denique, in qua Barto.
fundat ſuam opinionem.
40 Ad ſecund.obiectionem reſpondẽt quòd
d.l hæreditas ad ſtatium ,non obſtat , tum
quia loquitur in inſtitutione, quę non po-
teſt intelligi ex tacita mente defuncti , ſed
expreſſa l. heredes palam.ff.de teſta.& l. iu
bemus.Codice eo. vel ſecun.poteſt reſpon
deri , quòd per grauamen particulare lega
ti , verum eſt teſtatorem non cenſuiſſe re-
linquere hæreditatem,vt loquitur d.l.hære-
ditas ad ſtatium.ſecus autem ob grauamen
41 fideicommiſsi vniuerſalis . Eſt quæ ratio-
nis ratio,quia qui vult conſequens, cenſetur
velle antecedens, eſt verum niſi illud an-
tecedens eſſet longè maius, ita Iaſ. in d. l.
Centurio,numero 58 in fi referens ita tene
re Ludoui. in , l. illud. ff. de acqui. hæredi.
vel tertio , & vltimò poſſet reſponderi ad
dictã legẽ, hæreditas ad ſtatium , quòd ibi
quis non fuit primò poſitus in conditione.
42 & poſtea grauatus,vt in noſtro caſu. Ad ter
tiam & vltimam obiectionem reſpondẽt,
quod inducta ad diminutionem , non de-
bent operari contrarium, eſt verum quan-
do poſſunt illud, ſed quando non poſſunt
operari illud , niſi augmentum præcedat,
intelligitur in neceſſarium antecedens, il-
lud adiectum , per tex. in lege denique, §.
interdum , ff. de pecul.lega. & per tex. in
l.proculus,ff.de vſufruc . Ex quibus quàm
dubia ſit iſta controuerſia,patet: ita vt Cæ
ſarea deciſione indigeret . Ego Barto . ſen-
tentiam ſemper ſum amplexus , quia eius
fundamenta magis concludunt , ſuntque
magis conformia voluntati teſtatoris: &
in facti contingentia pluries ſecundum eã
conſului, & per peritiſsimimos viros idẽ
conſuli,per eorum ſcripta , vidi . Et ita o-
lim pronuntiatum eſt per Regiam Au-
dientiã,ad relationem magnifici Michaelis
Miralles Regij cõſiliarij,vt ipſe vidi in quo
dã proceſſu,qui fortè ad manus meas venit.
43 Hæc concluſio procedit etiam in contra-
ctibus , cum procedat arg.de contractibus
ad vltimam voluntatem, & ediuerſò l. ſi
ſeruum filii. §. eum qui chyrographum
ff. de leg. 1. Et multo magis, iux. no. per
Rui.cõſ.99.vol 1.Cra.cõſ.288 n.3. & 4.Soci.
iuni.cõſ.108 viſo prædi.n.7.&.8.vol.2.Zan.
in rep. dictæ leg.heredes mei.§.cum ita. par.
ſeptima,numero,16.ff. ad S. C. trebelliani.

Mihi certè non diſplicet iſta opinio, licet aliud iudicatum per Regiam Audientiam viderim.

44 Quæro.5.de quadam vtili, & quotidiana quæſtione. Teſtator inſtituit hæredem ſuum vniuerſalem filiũ ſuũ,&eius filios, vtrũ hæc inſtitutio cēſebitur facta ordine ſucceſſiuo, vt primò admittatur filius,& deinde eius filij: aut filius, idemque pater cenſebitur vocatus in dimidia,& nepotes in alia dimidia? Hanc queſtionem tradunt docto. in leg. gallus,§.quidam rectè,ff.de lib.& poſthũ.&Cano.in c.Raynuntius,ext.deteſta. Veritas eſt,quòd cenſentur vocati ordine ſucceſsiuo, primò filius, & ſi ipſe quacunque ratione non ſit hæres, admittantur nepo-
45 tes. Quia quoties duo, vel plures vocantur per copulam, inter quos cadit ordo charitatis & affectionis,& concurrit etiam neceſsitas ſaltim cauſatiua inſtituendi, tunc illi cenſentur inſtituti ſucceſsiuo ordine: & hæc eſt vera, & communis opinio, vt atteſtantur ſcribentes in dicto §. quidam rectè, & in ſpecie Alex.poſt numerũ ſextũ. & conſ. 24.numero decimo,lib.primo.Stepha. Ber. conſi.9.numero primo,lib.primo,& conſi. 82.numero ſecundo,eodem volumi. Iaſ. in dicto §. quidam rectè. numero 15. Bero. in d.c.Raynuntius, numero.68. & ſequen. & ibi Couarruuias,§.ſecundo,numero quarto Rebuf.con.175.ver.Tertius caſus. Idem tenet gloſa,in dicto,§.quidam rectè,cum qua omnes fere doctor. tenere tradit Corne. conſ.321.numero primo,in fi.volumi. tertio hanc etiam communem dicit Cæpo.conſi. ſi. numero primo,& Stepha. Bert.d. conſ. 9.numero primo,& ſecundo, & d. conſ. 82. numero ſecundo,& nouiſsimè Manti. poſt innumeros,quos refert de coniec. vl. volu. lib.quarto.titu.ſeptimo,numero primo. Et ſic cum in præſenti caſu concurrat neceſsitas,ſaltem cauſatiua inſtituendi, cum pater teneatur inſtituere filium,ne alioquin vitio præteritionis rumpatur teſtamentum, l. inter cetera,ff.de lib.& poſthu.Et etiam teneatur inſtituere nepotem, ne filio de medio ſubducto,teſtamentum corruat, l. poſthu-
46 morum,ff.de iniuſ.rup.Et inſuper inter eos cadat ordo charitatis,& affectionis:cum ſanguine teſtatori ſint coniuncti, & ſint diuerſo gradu ſuccedendi ab inteſtato, teſtatori. (inter tales ſiquidē dicitur cadere ordinem charitatis,& affectionis, vt no. Bar. in d. §. quidam rectè,numero quarto, in fi. & ibi. Iaſ,numero,13.& 18.) eſt certum, per talem inſtitutionem, filium,& nepotes cenſeri vocatos ordine ſucceſsiuo: vt primo, gradu ſit inſtitutus filius,& ſecūdo gradu ſi filius moriatur viuo teſtatore,aut alia quacunque ratione non ſit hæres, nepotes ſint inſtituti.

47 Dubium tamen eſt, vtrum hæc concluſio in hoc Principatu, procedat. In hoc enim Principatu,pater non habet neceſſe filium inſtituere,neque in legitima:ſed ſufficit,quocunque modo per viam legati, aut aliâs eũ nominet,& ei quidquam relinquat, licet nō iure inſtitutionis,vt in Conſti.los impubers in fi. quæ eſt, 2 titu.de Pupil.y altras ſubſti. & ibi.Mie.numero 9.Et quando non concurrit neceſſitas inſtituendi, eſt certum, vt poſtea dicemus, prædictam concluſionem locum non habere.Inſuper in legatis d.communis concluſio non procedit, l. ſi mulier ff.de vſuf.accres,nō. Torniel.in.d.§. quidam rectè,n.5.Meno.de præ li.4. præ. 70. nu. 6. Ex quibus in præſenti Principatu,d.conclu. locum non habere videtur.

48 Contrarium tamen eſt verius,& proculdubio tenendum. Nam licet in Cathalonia dicta inſtituendi neceſsitas ſit ſublata,d. conſt. los impubers,non eſt tamen ſublata neceſsitas mentionem faciendi de filio, & eo ſubducto de medio,de nepote, in teſtamento: ne eorum præteritio teſtamentum rumperet: vt abundè tractabimus,inf.de teſtamentis cap.4.Et id,vt prędicta communis concluſio locum habeat,ſufficit: vt in ſimili de matre inſtituente filium, & nepotes, tradit, Manti.de coniec.vl.vol.lib.4.tit.7. num, 12. citans Paulum de Caſ.conſ.409. Quia hic occurrunt.n.1.vol. prim.et ita ex facto tres doctores conſuluimus.

49 Quoties verò multi ſunt vocati per copulam,inter quos bene cadit ordo charitatis,et affectionis,nulla tamen cōcurrit neceſsitas inſtituēdi,vt puta ſi frater inſtituat fratrem,et eius filios,inter iſtos ſiquidem bene cadit ordo charitatis et affectionis, quia inter eos cadit ordo ſuccedendi ab inteſtato reſpectu teſtatoris,nō tamē concurrit neceſſitas inſtitu.quia frater nec fratrē, nec fra-

tris filios inſtituere cogitur: eſt certum, & tam verum quàm quod veriſsimum, cenſeri vocatos ſimul & ſemel, & non ordine ſucceſſorio, ita Bal. in dicto §. quidam rectè numero quinto. Io. de Imo. & Alex numero ſexto. Iaſ numero 18. vbi iſtam communem eſſe ſententiam atteſtatur. communem etiam appellat Soci. Seni. in dicto §. quidam rectè. numero tertio & ab ea in iudicando & conſulendo non recedendum dicit. Magis communem dicit Alex. conſi. 22. lib. tertio. Deci. con. 205. numero ſecun- & con. 236. numero primo. Mathe. ſing. 156. Ange. con. 38. numero tertio. Hanc opinionem legiſtas & canonis. communiter tenere tradit. Cæpol. conſ. 52 numero tertio, magis communem eam appellat Boe. deciſ. 185. numero 16. Et licet Bar. contrarium teneat in dicto §. quidam rectè numero quarto. & aliqui cum eo. Bar. tamen opinio communiter eſt reprobata, vt tradit Deci. dicto conſ. 236. & latè Couarruuias in dicto c. Raynuntius §. 2. numero ſecundo poſt multos quos ipſe allegat, & Iul. Cla. poſt innumeros, quos cumulat in §. teſtamentum. q. 80. num. ſecund. Rebuf. conſ. 175. ver. quartus caſus, & Meno. de præ. libro quarto, præ. 70. n. 16. Pro qua communi opinione eſt tex. in d. c. Raynuntius: vbi quamuis ſubeſſet ordo affectionis, admittuntur ſimul Alterocha & filius. Adducitur etiam pro fundamento dictæ communis concluſionis, quòd ceſſante neceſsitate inſtituendi, propter ſolum ordinem charitatis, non eſt à ſermonis proprietate recedendum, l. non aliter in prin. ff. de leg. 3. no. Deci. d. conſ. 236 num. pri. ver. Sed illa opinio Bar. Eſt autem natura copulæ, vt cõiuncti, æqualiter & pro virilibus portionibus admittãtur, l. Si quis titio ff. de vſuf. accres, l. 1. ff. ſi plu. vna ſent. l. reos §. cum in tabulis, ff. de duob. re. & l. ex duobus in prin. ff. de leg. 1. Ex quibus ſatis apertè colligitur, quòd ſi vocati per copulam ſint penitus teſtatori extranei, quòd ſimul & ſemel cenſentur vocati, ita Bar. in d. §. quidam rectè, & ibi Iaſ. n. 34. & Pau. n. 9. Rebuf. con. 175. & Meno. d. præ. 70. n. 35.

Aliquas declarationes, & limitationes ad prædictam concluſionẽ, vide apud Meno. d. præ 70. a, n. 16 vſq. ad n. 34 qui pulchrè, & copioſè diſſerit.

50 Inſuper quando iſti inter quos cadit ordo charitatis & affectionis, ſiue inter eos cõcurrat neceſsitas inſtituendi, ſiue non, vocati ſunt per dictionem, cum, vna, ſimul, & ſimiles, tunc non ſucceſsiuè, ſed ſimul & ſemel cenſentur vocati, vt no. Bar. in d. §. quidam rectè, nu. 5. Et cum Barto. omnes vſque ad ſua tempora tenuiſſe dicit Iaſ. ibidem, n. 14. Pau. n. 9. Idem tenuit, ibidem. Ange. nu. 3. per l. vl. Codice de impub. & alijs ſuſti. Senſit Mathe. ſing. 156. A qua opinione licet Iaſ. ubi ſup. n. 32. & 33. diſſentiat, & Couar. in d. §. Rainuntius §. 2. numero 3 eam tamen amplector, quippe dictæ dictiones denotant ſimultatem quandam, l. Si mulieri cum liberis. ff. de vſuf. accres. & ſic teſtatorem eis vtendo, manifeſtè conijcitur, voluiſſe omnes ſimul & ſemel admitti. Et ſic communem eſſe hanc ſententiam tradit Iul. Cla. in §. teſtamentum, quæſt. 80. in fi. & Manti. de coniec. vl. volunt. lib. quarto titu. 7. numero 29. Sequitur Meno. d. præ. 70. numero 9. 10. & 31. Idem probat Hyppo. in trac. de ſubſ. de vulg. q. 10. & Rebuf. con. 175. ver. pro intellectu, & con. 176. ver. His tamen.

51 Ad hæc ſi iſti, inter quos ſubeſt ordinata affectio, & ſiue inter eos concurrat neceſsitas inſtituendi, ſiue non, ſunt vocati per alternatiuam, puta, inſtituo Titium fratrem, aut eius filios, cenſentur vocati ordine ſucceſſorio, & non ſimul, ita vt prius admittatur Titius, & deinde eius filij, per fideicommiſſum Et in hoc omnes doctores conuenire poſt Deci. conſ. 95. numero 4. ad fi. tradit Iul. Cla. in d. §. teſtamẽtum q. 80 n. 5. & eſt tex. nota. in l. cum pater §. penultimo. ff. de leg. ſecun. vbi diſpoſitio teſtatoris collata in plures alternatiuè intelligitur ordine ſucceſſorio, vbi adeſt ordinata charitatis affectio. no. Natta conſ. 470. nu. 8. Rebuf. con. 175. ver. alius caſus.

52 Etenim vbicunque alternatiua eſt poſita inter perſonas, inter quas cadit ordo charitatis, & affectionis, intelligitur ordine ſucceſsiuo, Bal in lege Caius, ff. ſo. ma. Ias in d. §. quidam rectè nu. 24. ad fi. Aliàs vbi alternatiua adeſt inter perſonas honoratas, inter quas non adeſt ordo charitatis, & affectionis, reſoluitur in copulatiuam l. cum quidam & ibi Bar, Bal. Ange. Pau. Sali. & alij C. de ver. ſig. Idem Bart. Pau. & Imo. in d.

in d.l.cum pater §.pe. ff. de leg. ſecund.Natta conſ.470.numero. 8. Propradictis facit tex. optimus, in l.hæredes mei.§. peto,ff.ad trebellian. vbi habens poteſtatem eligendi de pluribus alternatiuè vocatis,inter quos eſt ordo affectionis,cum cenſeantur vocati ordine ſuccesſorio,non poteſt eligere de ſecundo nominatis,& vocatis, niſi primis deficientibus & ita tene , quid quid alij dicant.

53 Circa prædicta eſt aduertendum , quòd in contractibus ſi copula ponatur inter perſonas, inter quas cadit ordo charitatis intelligitur ordine ſucceſsiuo, vt no. Barto.in d. §.quidam recte,numero 8. & ibi Iaſ. numero 24. & Pau.numero 10. & dicam inf. in capit.8.de dona.numero 62.Et ſimiliter quod diximus ſupra de Alternatiua poſita inter perſonas honoratas in vltima voluntate, dic etiam idem in contractibus,iux.no. communiter per docto.in d. leg. cum quidam C. de uer.ſigni.

54 Illud etiam ſilentio non eſt prætereundum , quòd vocati per nomina collectiua, qualia ſunt,familia, liberi,ſui,& ſimilia, ſiue inter eos cadit ordo neceſsitatis,vel affectionis, ſiue non ,cenſentur vocati ordine ſucceſſorio.Nam cum prædicta collectiua nomina comprehendant plures diuerſorum graduũ quos ſimul admitti eſſet impoſsibile, fit , vt qui ſub dictis nominibus continentur, cenſeantur vocati gradatim ordine ſucceſſario, primo proximiores, deinde cæteri gradatim l.peto §. fratre ff.de leg.ſecund.l. cum ita §. in fideicommiſſo ff. de leg. ſecund. l. fi. Codice de impube.& alijs ſubſtitu.no.Bar.in dicto §. quidam recte numero 4.cir.med.Pau. numero 9. ad fi. Ias.numero 25. vbi omnes ita tenere aſſerit.idem Iaſ.in leg. fi. numero. 25.Codice de ver.ſignifica. communem etiã dicit Couarruuias in d.c.Raynuntius §.ſecun. numero 6.Aym.conſ.22.numero pri.& conſ. 131.numero 2.Stephanus Ber.conſ.138. Ex themate mihi portatæ numero,14.cum ſeq. vol. 2. Deci. conſi. 205.numero ſecundo & conſ. 236.numero pri.& ſecund.& Rebuf.con. 175. ver.quintus caſus,& ver.Item vbicunque, & conſi. 176. ver.tertius caſus. Iſtique qui vocantur per nomen collectiuum non ſolùm ipſi inter ſe cenſentur vocati ordine ſucceſsiuo, verumetiam ſi cum altero inſtituantur: puta inſtituo fratrem , & eius liberos, liberi non ſolum inter ſe , ſed etiam reſpectu fratris cenſentur vocati ordine ſucceſsiuo. ita Are.in d.§.quidam rectè & ibidem Soci ſen. numero quarto & conſ.114.volum.prim. Deci.conſ.205.numero ſecund.Aymon conſ. 22. numero 2. Manti.alios referens de coniec. vlti.volun.lib. quart. titu. 7. numero, 28. in fi. vnum hoc circa prædicta nota quòd ſi plures vocatur nomine collectiuo cum alio, illi plures pro vno habentur vt no. doc. maxime Iaſ.in l.fi.Codi.de impube.& alijs.Soci.iun.cõſ 104. numero 15. vol.1. & conſ. 171. nume. 1. vol.ſecund.

55 Vltimò reſtat videre,vtrum iſti , qui admittuntur ordine ſucceſsiuo , admittantur per vulgarem ſubſtitutionem, an per fideicommiſsum: vtilitas eſt magna , nam ſi admittuntur per vulgarem , primo adeunte, cæteri ſunt penitus excluſi , cum vulgaris expiret a dita hæreditate, l.poſt aditam . Codice.de impu.& alijs ſubſtitu.& ille qui adiuit, poteſt de dictis bonis liberè diſponere , vt no.Steph.Ber.conſi.9.numero primo,& cõſ. 82.numero,3.vol.prim.Deci. conſi. 236. circa prin. Sin autem admittantur per fideicommiſſum,licet primo vocatus adierit, non tamen dedictis bonis vt pote fideicommiſſo ſubiectis,poterit alienare in præiudicium eorum,qui ad dictum fideicommiſſum ſunt vocati,l.fi.§.Sed quia.Codice commu. de lega. l.Marcellus §.res quæ,ff.ad trebellia. Hac in re , hæc eſt vera , & communis concluſio, quod quoties duorum,aut plurium inſtitutio eſt intelligenda ordine ſucceſsiuo , debet referri ad vulgarem ſubſtitutionem , & non ad fideicommiſſariam,nam cum ſit verbis directis,& ciuilibus facta , & ſemel iure directo valere potuerit, ad fideicommiſſum non deducitur , l. verbis ciuilibus ff. de vulga. & hæc eſt vera, & communis opinio, vt atteſtatur Deci.conſ.205. numero quart. Couar. in dicto capite Rainuntius §.2.numero 7.Cla. in dicto §.teſtamentum.quæſt.80.numero,4. Pariſ.conſi. 82.numero 11.libro prim. Aym. conſi, 22.per to. & conſ. 131. numero, 3. ad fi. vbi iſtam opinionem magis communem cõtra Pau.in.d.§.quidam rectè,numero,9. dicit Quinimo & ipſe. Pau. parum ſibi conſtans hanc etiam ſententiam amplectitur conſi. 159.ſuper primo quæſito numero quarto,lib. 1.& conſ.352.viſis atteſtationibus , ad fi. libro ſecundo.Et ſine dubio iſta eſt communis reſolutio,quæ in practica in Cathalonia,& vbi

que ſeruatur.

Et quod dictum eſt de inſtitutione, eſt etiam dicendum de ſubſtitutione, vt no. Craue.dicto conſ.22.& 131. Couarruuias in dicto §.2.numero 7.cum multis ibi per eũ relatis.
56 Præterquã ſi ſubſtitutio ſit facta per nomen collectiuum. Quia vocati per nomen collectiuum in inſtitutione, & ſeu ſubſtitutione cenſentur vocati per fideicommiſſum,l. cum ita,§.fin.& l.peto.§ fratre.ff.de lega, 2. Et eſt vera &cõmunis reſolutio,vt no. Aymon. d.
57 conſ.22.numero tertio.cum mul.ſeq. Couarruuias in dicto §.2.numero ſeptimo. Item ſi ſubſtitutio fiat per verba tractum futuri temporis ſignificantia,intelligũtur vocati per fideicommiſſum:vt no.Deci.d.conſi. 205. Soci.conſ.12.in tertio dubio,& conſ. 43. lib. ter. Craue.conſ.131.numero quarto.& 10.vbi declarat, quando dicãtur verba ſignificare tractum futuri temporis,& idem no.& declarat cõſ.22.numero ſeptimo. Aduertitque Craue. d.numero ſeptimo,quòd ſi quis inſtituat Petrum,& poſt eius mortem ſubſtituat Ioãnem & ſuos,quod licet tractus temporis in tali ſubſtitutione videatur ſolũm appoſitus, quõ ad perſonam Ioannis, & non quòad perſonas ſuorum,qui ſimpliciter ſunt vocati: quod ſufficit, dictus tractus tẽporis ſit appoſitus quò ad perſonam Ioannis, vt intelligatur etiam appoſitus quòad perſonas ſuorum:cum omnes ſint in eadem oratione, & qua ratione Ioannes cenſetur vocatus per fideicommiſſum,ſimiliter & ſui. Cum fideicommiſſum ex ſolis coniecturis inducatur,l.cum proponebatur,ff.de leg. ſecund.hoc etiam in terminis no.Rebuf.conſ.176.ver nec obſtat, quòd in ſubſtitutione.

58 Quæro.6.Quis habet facultatem ſubſtituendi alicui, quemcumque velit, num poterit ſeipſum ſubſtituere?Res.quod non. ita in ſpecie no.Bartolus.in,l.ex facto numero 33.ff.de vulga.per l.præſes & l.fi.ff.de offi.præto.Pro quo facit notabilis tex.in lege.ſi mandauero tibi, §.ſi tibi centum ff. manda. vbi eſt tex. quòd ſi tradidi tibi centum, vt des, cui volueris,non potes te ipſum eligere,& tibi ipſi dare.quem tex. ad hoc no. Bal. in lege ſi is cui,Codice de fur.Iaſ.in lege,cum filio fa.numero decimo nono,ff.de le. primo.Per quẽ tex.dicit Bal.in, l.ordo Codice de exe.rei iudi.quòd ſi data eſt poteſtas creditori vendendi pignus cui velit,non poteſt ſibi ipſi vendere.Fa.quæ no.Calde.conſi.31.titu.de teſta. Et ita ex facto reſpondi cuidam doctori medico,qui me de huiuſmodi caſu conſuluerat.

59 Quæro vltimo ſi proximiores ſint vocati, an attendatur proximitas reſpectu vltimi poſſeſſoris grauati, an reſpectu teſtatoris. Iſta queſtio diuerſis in locis a doctoribus traditur,veritas eſt, quòd iſta proximitas (niſi aliud teſtatorem voluiſſe conijciatur) attenditur reſpectu vltimi poſſeſſoris grauati, vt tradunt commu.docto. in l. cum ita §.in fidei commiſsis de leg. ſecund. latè. Cel.Hugo.conſ.39.numero ſexto. Soci. iun. conſi.126.lib.pri.Iul.Cla.in §. teſtamentum, queſt.76.ad fi.Marza.in epito: fideicommiſ. quæſt.35. & hanc ſententiam probat noſter Regius Senatus. Et hoc intellige in ſubſtitutione fideicommiſſaria. Secus in vulgari, in qua cũm bona ad huc nemini ſint acquiſita, ſed ab ipſo teſtatore immediatè accipiantur, attenditur proximitas teſtatoris,vt no. Soci. ſen.conſi.86.numero 9.volu.tertio.quem refert & ſequitur Rip.in,l.Lucius numero,47. de vulga.& latè poſt multos per eum congeſtos Manti.de con.vl.volu.lib.8.titu.13.numero,6.id etiam fuit de mente Bar.in l.re coniuncti,numero 62.de leg.3.in pupillari autem ſubſtitutione an attendatur proximitas patris teſtatoris, an verô filij pupilli, ardua quæſtio eſt:veritas tamen eſt,quòd attenditur proximitas reſpectu patris teſtatoris, per ea, quæ multum eleganter congeſsit Manti. de coniec.vl.volum.lib.quinto,titu.11.per to. quem omnino vide.

DE TRE-

De Trebellianica, et falcidia.

Cap. II.

SVMMARIVM.

AN hæres, qui non confecit inuentarium, amiſerit trebellianicam, latè diſputatur, magis communis opinio, quod ſic.

Quid in filio, qui non confecit inuentarium. ibidem.

2 *Iure ſpeciali Catholoniæ, hæres, non conficiens inuentarium, amittit trebellianicam. In liberis primi gradus id non procedere, tenet Regia Audientia.*

3 *Inuentarium intra quod tempus fieri debeat, tã de iure communi, quàm municipali Cathaloniæ. ibidem.*

An ſufficiat hæredem perficere inuentarium intra ſexaginta dies, licet ipſum non inceperit intra triginta, n. 4.

4 *Falcidia non confecto inuentario amittitur. Et quid de legitima. ibidem.*

Et an ſi hæres confecerit inuentarium, doloſè tamen omiſerit aliqua in inuentario apponere, inuentarium habeatur pro non facto.

5 *Minor ſi omiſit conficere inuentarium, reſtituitur in integrum.*

Eccleſia, loca pia, & fiſcus ſunt exempti a pœnis ſtatutis contra omittentes facere inuentarium, ibidem.

6 *Hæres non conficiens inuentarium, præter quã quòd amittit trebellianicam, tenetur vltra vires hæreditarias, creditoribus, & legatarijs.*

Quia tali caſu, præſumitur hæreditas præſumptione iuris, & de iure ſoluendo: & quod hæres ſurripuerit res hæreditarias, ibidem.

Hæres, qui non confecit inuentarium, non tenetur fideicommiſſario vniuerſali vltra vires hæreditarias, ſed tantum ad id, quod eſt in hæreditate, ibidem.

Poteſt tamen fideicommiſſarius vniuerſalis iurare in litem aduerſus hæredem grauatum, & hæredes eius pro rebus deficiẽtibus in hæreditate. & id tam iure communi, quàm municipali Cathaloniæ, ibidem.

7 *Grauatus reſtituere ex contractu, non detrahit trebellianicam. Et an ex donatione cauſa mortis, trebellianica detrahatur.*

8 *Falcidia ſimiliter non detrahitur ex contractu. ibidem.*

Falcidia non deducitur de fidei commiſſo pio.

An falcidia quæ de fideicommiſſo pio non deducitur, oneret tantum hæredem, an hæredem & legatarios, ibidem.

9 *An trebellianica depijs relictis deducatur. Referuntur opiniones: communis, quòd non. Quid ſi pia cauſa ſuccedat mediatè. ibidem.*

10 *An trebellianica, & falcidia prohiberi poſſint.*

Quid in liberis primi gradus, ibidem.

11 *Falcidia liberis primi gradus prohiberi poteſt.*

12 *An trebellianica in codicillis prohiberi poſſit.*

13 *Per quæ verba, videatur prohibita trebellianica.*

14 *Qualiter deducatur trebellianica.*

15 *Falcidia qualiter deducatur, & ibidem an falcidia concurrat cum legitima.*

16 *Trebellianica, & falcidia an tranſmittantur ad hæredes extraneos.*

17 *Hæres grauatus ſi fecit melioramẽta in re ſubiecta fideicõmiſſo, conditione fideicommiſſi pendente, poteſt ea repetere a fideicommiſſario, purificata conditione fideicõmiſſi. Quod intellige ſi expenſæ ſint neceſſariæ, vel vtiles, non oneroſæ fideicommiſſario, numero 18.*

An tamen hæres teneatur compenſare dictas expenſas cum fructibus, quos ex fideicommiſſo percepit, ibidem. & ibi de opinione Regiæ Audientiæ Cathaloniæ.

De meliorationũ materia multa, ibidem.

19 *Permiſſio faciendi expenſas in aliqua re, non intelligitur de expenſis exceſſiuis.*

20 *Trebellianica, & falcidia de ſingulis rebus debentur.*

Sed an detrahantur de ſingulis rebus, ibidẽ.

An Hæres qui alienauit de bonis fidei-

commiſſo ſubiectis, poſsit rem quam alienauit in trebellianicam, & ſi filius eſt, etiam in legitimam imputare fidei commiſſario inuito. ibidem.

Quid autem ſi alienaſſet multas res hæreditarias, vltra ſuam legitimam & trebellianicam: num poſſet vnam ex eis eligere pro ſua legitima, & trebellianica ibidem.

21 *Legitima de ſingulis etiam rebus debetur.*

22 *Quæ in trebellianicam, & falcidiam imputentur, remiſsiue.*

Fructus percepti per hæredem grauatum, iudicio teſtatoris, regulariter computantur in quartam trebellianicam idque intellige de fructibus perceptis ex tribus partibus hæreditatis, ſecus de perceptis ex ipſa quarta trebellianica: quia hæres debet habere ſaluos, ipſā quartam, & eius fructus. ibidem.

23 *Liberi primi gradus non computant fructus, in quartam, etiam ſi teſtator id iuſsiſſet, ſecundum magis communem opinionem, quæ etiam in hoc Principatu ſeruatur.*

24 *In falcidiam regulariter fructus non imputantur. Et de ratione ibidem.*

Limita in tribus caſibus, n. 25.

26 *An liberi primi gradus imputent fructus in falcidiam.*

Intellectus, l. iubemus. C. ad. S. C. trebel. ibidem.

Licet pater non poſsit prohibere trebellianicam liberis primi gradus, poteſt tamen prohibere falcidiam, ibidem.

27 *In legitimam fructus non imputantur.*

Magis debita eſt filijs legitima, quàm trebellianica, ibidem.

28 *Grauatus de reſtituendo hæreditatem poſt mortem ſi eſt de deſcendentibus, intelligitur grauatus ſub conditione, ſi filios vel deſcendentes non relinquat.*

Amplia dictam concluſionem, vt n. 29. 30. 31. 32. 33. & remiſsiuè amplia & limita, n. 35.

34 *Prædicta concluſio habet etiam locum in contractibus lucratiuis, vt pater donans filio, vt poſt mortem alteri reſtituat, intelligatur, ipſum grauare ſub conditione, ſi ſine liberis decedat.*

Argumentum de vltima voluntate ad contractum, & è contrariò procedit.

In contractibus, qui vtriuſque cauſa celebrantur, non habet locum dicta concluſio ibidem.

Prædicta communis concluſio non habet locū
63 *in aſcendentibus, nec collateralibus, nec minus in alijs hæredibus extraneis.*

37 *An autem d. concluſio locum habeat, ſi grauatus tempore diſpoſitionis filios iam natos haberet. communis & vera, quòd ſic. ibidem.*

38 *In fidei comiſſo relicto alicui poſt mortem grauati, ineſt tacita conditio, ſi fideicommiſſarius ſuperuiuat grauato, nam ſi prædecedat extinguitur fidei commiſſum, & remanet penes grauatum.*

d. concluſio habet locum in fideicommiſſo vniuerſali, & ſingulari, ibidem.

Intellige, ſi fidei commiſſum ſit relictum in vltima voluntate, ſecus ſi ſit factum in contractu, quia tunc non extinguitur per prædecedentiam fidei commiſſarij, imo ad eius hæredes tranſmittitur, ibidem.

39 *Alienatio facta per hæredem grauatum, valet fideicommiſsi conditione pendente, ſed conditione purificata, reſoluitur, non obſtante lapſu cuiuſcunque temporis, conditione pendente.*

Quid tamen ſi hæres grauatus, & emptor ignorabant fideicommiſſum, ibidem.

40 *Vtrum ſit neceſſaria ignorantia hæredis grauati venditoris, & etiam emptoris, vt diſpoſitio, l. fi. §. fi. de leg. 2. locum habeat.*

41 *Quando hæres qui alienauit, & emptor cenſeātur habuiſſe ſcientiam fidei commiſsi.*

42 *Diſpoſitio conditionalis per euentum conditionis ſumit effectum.*

43 *Cautela vt fideicommiſſarius non excludatur à vendicatione rerum ſuppoſitarum fidei commiſſo, ob ignorantiam venditoris & emptoris. Et an diſpoſitio l. fi. §. fi. de lega. 2. habeat locum in prohibitione alienationis expreſſa, n. 44.*

45 *An fidei commiſſario competat rei vendicatio ad alienata per grauatum, niſi prius facta excuſsione in bonis grauati.*

46 *Grauatus reſtituere hæreditatem, ita vt poſsit diſponere de mille, ſi decedat inteſtatus, nulla diſpoſitione de dictis mille facta, an in dictis mille ſuccedant eius legitimi hæredes.*

Et ibi an habens facultatem diſponēdi de aliqua re in vita, poſsit de ea diſponere in morte.

47 *Hæres grauatus habens poteſtatem alienandi de bonis reſtitioni ſubiectis, pro ſuis neceſsitatibus, quid facere poſsit.*

47 *Fideicommiſſarius in vita hæredis non poteſt reuocare alienationem, per hæredem factam, niſi teſtator ei alienationem expreſſè prohibuiſſet.*

quia

Quia tunc ſtatim poteſt repeti nu. 49. Etiam ſi fideicommiſſi conditio poſtea deficiat. n. 50.

51 *Fideicommiſſarius ante reſtitutionem nullũ ius habet in hæreditate, neque conſequitur iura hæreditaria.*

52 *Si hæres alienauit de bonis fideicommiſſo ſubiectis, ſine aliqua reſtitutione, tranſeunt iura in fideicommiſſariũ ad repetendum alienata.*

53 *An trebellianica detrahatur per heredem inſtitutum in re certa.*

Hæres inſtitutus in aliqua hæreditate, quæ teſtatori obuenit, licet ſubeat commoda, & incõmoda dictæ hæreditatis, nõ dicitur hæres vniuerſalis.

54 *Trebellianicam an detrahat hæres grauatus reſtitutione, ex diſpoſitione legis, vel ſtatuti.*

Statutum poteſt facere, vt quis decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. ibidem.

Fideicommiſſarius à ſecũdo fideicommiſſario nõ detrahit trebellianicam. ibidem.

55 *Fallit in aliquibus caſibus, ibidem remiſſiuè.*

An hæres grauatus reſtituere in diem, vel ſub conditione teneatur ſatiſdare.

56 *Trebellianica & falcidia cẽſentur detrahi cõtra voluntatem teſtatoris, niſi teſtator eas deduci expreſſè iuberet.*

Falcidia & trebellianica per errorem iuris ſoluta repeti poteſt. ibidem.

57 *An fideicommiſſarius poſſit capere propria autoritate bona ſubiecta fideicommiſſo.*

58 *Fideicommiſſarius accipiens poſſeſſionem vacãtem rerum fideicommiſſo ſuppoſitarum, nõ cadit in pœnam l. non dubium. C. de legi. verum tamen per interdictum quorum bonorum, tenetur dimittere dictam poſſeſſionem hæredi, & ab eo eam petere.*

59 *Si aliquæ res hæreditariæ perierint, ſine culpa hæredis, hæres non tenetur ad earum æſtimationẽ fideicommiſſario.*

hæres non tenetur fideicommiſſario de culpa leuiſsima, nec leui, ſed tantùm de dolo, & lata culpa, quæ dolo æquiparatur. ibidem.

60 *Quid probare debat fideicommiſſarius, quando agit ad reſtitutionem fideicommiſsi.*

1 Magna controuerſia eſt, inter vtriuſq; cenſuræ doctores, vtrũ hæres, qui non confecit inuentarium, amiſerit trebellianicã: varij enim varia dixerũt. Bar. ſiquidem, tenet in auth. ſed cum teſtator, nu. 12. C. ad l. falci. & in l. marcellus. ff. ad trebellia. non amitti trebellianicam, per non confectionem inuentarij. Idem tenet Ioan. Andre. in add. Specu. tit. de inſtru. edi. §. fi. in addi. incip. de trebellianica dubitatur. Pau. de Caſ. conſ. 198. ſuper primo quæſito videtur, nu. 5. in 2. par. & conſ. 77. Viſa facti narratione; n. 3. & conſ. 268. In quæſtione, quæ vertitur, n. 4. lib. 2. quibus in locis hanc eſſe communẽ opinionem atteſtatur, & ab ea in iudicando, & conſulendo non eſſe recedendum. Hanc quæſtionem latè diſputat Iaſ. in d. l. Marcellus a nu. 57. vſq; ad nu. 68. & tandem concludit non amitti, & ſimiliter ab ea in iudicando, & conſulendo non eſſe recedendum. eandem ſententiam amplectitur. Oldr. conſ. 242. tota præſens. n. 9. Craue. poſt multos, quos refert conſ. 17. nu. 1. ver. Quid tenendum, cõmunem etiã dicit Capra. conſ. 143. cir. fi. Natta conſ. 220. nu. 2. & conſ. 323. n. 1. communem dicit Rol. a Val. conſ. 27. nu. 26. vol. 1. Contrariam ſententiam quòd ob non confectionẽ inuentarij amittatur trebellianica, tenent Bal. Cy. Sali. in d. auth. Sed cum teſtator, Stepha. Ber. conſ. 23. ex themate mihi tranſmiſſæ cõſultationis, n. 71. vol. 1. vbi hanc magis communem eſſe opinionem aſſeuerat. Couar. in c. Raiuntius. §. 11. nu. 10. ext. de teſta. refert innumeros doctores variè de ea re ſentiẽtes, concludit tamen ipſe cum opinione eorum, qui tenent trebellianicam non confecto inuẽtario amitti. Eandem ſententiam probat Bar. ſibi contrarius conſ. 254. Lena mactarelli. lib. 1. Oldra. parum ſibi conſtans conſ. 134. Satis credo in prin. Cuma. conſ. 141. viſis. vbi Bal. opinionem in d. auth. ſed cum teſtator, de iure ſibi veriorem dicit. Fulgo. conſ. 41. caſus talis proponitur ad fi. vbi ſæpius ſe ita conſuluiſſe cum clariſsimis doctoribus dicit. hanc magis communem, & ab ea in iudicando, & conſulendo non eſſe recedendum dicit Deci. conſ. 480. nu. 16. qui etiam in liberis primi gradus dictam opinionem magis communen dicit. ſequitur Soci. Iun. conſ. 132. nu. fi. volu. 1. Dictam opinionem indiſtinctè procedere in hæredibus ſuis, & extraneis tenet Pariſ. conſ. 79. nu. 17. & 18. lib. 2. ſequitur Couar. in d. c. Raiuntius. §. 11. n. 10. ver. Quinimo a liberis primi gradus. Quam & ipſe amplector nõ ſolum in hæredibus extraneis, ſed etiam in filijs. Cum eadem ratio ſit in filijs, vt perdant trebellianicam ob non confectionem inuentarij, quæ eſt in extraneis hæredibus, & ſic idẽ

ius eſt ſtatuendum l. illud.ff. ad l. aquil. Imo & maior ratio priuationis eſt in filijs, cũ ipſi ſecũdum communem opinionem detrahãt duas quartas. & ita in terminis huiuſce quæſtionis tradit Corne. conſ.168. in hac conſultatione ad fi. lib.3. vbi inquit magis communem eſſe opinionem, quòd hæres amittat trebellianicam, ſi non fecerit inuentarium, magiſque ſuaderi hanc opinionem in liberis primi gradus, quàm in alijs.

2 Iſtamque opinionẽ quòd hæres non conficiens inuẽtarium priuetur trebellianica, probat noſtrum ius municipale Cathaloniæ, vt habetur in conſti. 1. tit. del inuentari faedor per lo hæreu. Qua cauetur, hæredem de reſtituendo grauatum intra tempus a iure cõmuni præfixum, teneri conficere inuentariũ de omnibus bonis teſtatoris, aliàs ipſum amittere trebellianicam. Quam conſtitutionem non cõprehendere liberos primi gradus, imo ipſos licet inuentarium non confecerint, trebellianicam non amittere, ſæpe pronuntiauit noſter Regius Senatus. Quod no. tu qui in Cathalonia aduocati officio fungeris.

3 Tempus autem intra quod hæres tenetur conficere inuentarium eſt, triginta dies ad incipiendum, & ſexaginta ad illud perficiendũ l. fi. §. ſin autem dubius C. de iure delibe. Quod tempus currit a die non delatæ hæreditatis, ſed aditæ: ita glo. quam ſequitur Bar. & doc. in d. l. fi. §. ſin autem dubius ver. delatam C. de iu. delibe. Idem Bar. in. §. ſi enim. n. 5. in auth. de here. & falci. & eſt communis teſte Deci. conſ. 633.

4 De falcidia, quòd non confecto inuentario amittatur, eſt extra controuerſiam. §. ſi verò non fecerit in auth. de hære. & falcid. An autem legitima ob non confectionem inuentarij amittatur, dicam in cap.3. de legitima, n.39. An autem ſi hæres confecerit inuentarium, doloſe tamen deficit aliquas res apponere in inuentario, inuentarium habeatur por non facto, vt ſic hæres priuetur trebellianica, dicã inf. in c.9. de dote, & donatione prop. nup. nu.12. vbi etiam dicam an ſufficiat, ſi hæres inuentarium non inceperit intra triginta dies, perfecerit tamen intra ſexaginta.

5 Eſt tamen aduertendum, quòd ſi ſit minor hæres, qui omiſit conficere inuentarium, reſtituitur in integrum, vt no. gl. in. l. auxiliũ in ver. ceſſabit. ff. de mino. fa. tex. iun. glo. in. §. pupillus in auth. de hære. & falci. & ibi Bar. cir. prin. no. etiam doc. in d. l. fi. §. ſin autem dubius. C. de iu. de libe. Gui. Pa. deciſ. 141. & 571. nu.2. addi. ad Mathe. nota. 157. practicus noſter Mie. in conſti. hac noſtra. in.1. parte. fol. mihi.146. nu.145. & Pau. de Caſ. conſ. 36. ſuper primo dubio. nu.2. vol.2.

Inſuper eccleſia, loca pia, & fiſcus non patiuntur pœnas contra omittentes facere inuẽtarium ſtatutas. Bar. in. l.1. nu.46. C. de Sa. Sã. Eccle. licet in d. auth. ſed cum teſtator. nihil auſus ſit affirmare. idem no. Gui Pa. q. 333. & 571. & addi. ad Mathe. ſing. 157. nu.12.

6 Et non ſolùm hęres de reſtituendo grauatus non conficiens inuentarium punitur amiſſione trebellianicæ, verum etiam punitur in hoc, vt teneatur vltra vires hæreditarias, creditoribus & legatarijs l. fi. §. cum igitur. C. de iu. delibe. §. ſi verò non fecerit. in auth. de hæred. & falci. Quia præſumptione iuris, & de iure, præſumitur talis hæreditas ſoluendo: & ſi non eſt, eſt ex eo, quòd hęres occultauerit, & ſurripuerit res hęreditarias, & ſic vult lex, vt teneatur de ſuo, & inſolidum, vt no. Iaſ. in d. l. fi. §. etſi pręfatam. C. de iu. delibe. Trigo. ſing. 1. n.2. At verò reſpectu fideicommiſſarij vniuerſalis, licet hęres non confecerit inuentarium, non tenetur vltra vires hereditarias, ſed tantùm tenetur ad id, quod eſt in hereditate, vt no. Paul. de Caſ. in l. ab omnibus §. fi. ff. de leg. 1. & in l. ita tamen. ff. ad trebel. Nat. conſ.255. nu 9. & Stepha. Ber. conſ.28. n.2 vol.3. Io. Trigo. ſing.1. nu.3. Gui. Pa. deci.571 Ange. conſ.64. cir. fi. Alex. in l. ita tamẽ. §. ſi ex trebel. ff. ad trebel. Poteſt tamen fideicõmiſſarius pro rebus deficientibus in hereditate iurare in litem aduerſus heredem, & ſeu eius heredes, & hoc tam iure municipali præſentis Principatus, vt habetur in d. conſti. 1. tit. del inuentari faedor per lo hereu: quàm communi, arg. l. fi. §. ſin autem aliquis in fi. C. de iu. de libe. no. Plot. in repe. l. ſi quando nu.595. C. vn de vi, quem refert Oſaſ. deciſ.147 num.22. cir. medi.

7 Quæro 1. an grauatus reſtituere hereditatẽ ex contractu, detrahat trebellianicam? Dic, quòd non, ſed ſolùm grauatus vt hæres, in vltima voluntate, ita in terminis Mant. ſing. 288. per. no. in l. quidam, cum filium. ff. de hære. inſti. l.1. §. inde nęratius, & l. mulier. §. fi. ff. ad trebel. tradit Soci. Iun. cõſ.131. nu.75 vol.1. Craue. poſt multos per eum relatos conſ. 130 de anno.1361. nu.11. vbi nec donatione cauſa mor-

ſa mortis trebellianicam de trahi, affirmat. Et idem dic de falcidia, quæ tantùm per hæredem vniuerſalem particularibus relictis grauatum detrahitur, l. lex falcidia. 2. §. numquā ff. ad l. falcid. §. ſed quia hæredes cum vtrobique no. per doc. Inſ. de fideicommiſ. hære. hæres autem per diſpoſitionem inter uiuos, quis effici non poteſt. l. hæreditas, C. de pac. conuen. cum ſimil. ſunt enim certi modi ſuccedendi, inter quos non reperitur pactum, neque conuentio, vt pulchrè no. Barto. conſ. 212. promitto tibi, & tu mihi lib. 1. Soci. Iun. conſ. 143. nu. 7 volu. 1.

8 Quæro. 2. an trebellianica, & falcidia detrahantur de fideicōmiſſo pio? De falcidia, quòd non de trahatur de relictis pijs non eſt dubiū. auth. ſimiliter. C. ad l. fal. vertitur tamen in dubium, an falcidia, quæ de dictis pijs relictis non deducitur, oneret tantùm hæredem, aut hæredem & legatarios, veritas eſt, quòd onerat vtroſque, quia dicta legata pia detrahuntur ante omnia, vt æs alienum, l. ſed ſi non ſeruus & l. æris alieni. ff. ad l. fal. & ſic hæres habet minorem quartam, & legatarij habent minus de legato, vt not. Bar. in d. auth. ſimiliter, poſt gl. & ibidem Pau. de Caſ. & communiter doc. idem Bar. in l. ex aſſe. ff. ad l. fal. & l. ſi quis ſeruum. §. fi. nu. 6. ver. idem eſt ergo de legatis ad pias cauſas, ff. de leg. 2.

9 De trebellianica verò an de relictis pijs dētrahatur, non ſatis inter doctores cōſtat. Multi æquiparando trebellianicam falcidiæ, tenēt non detrahi trebellianicam de relictis pijs, ita Bar. in l. Marcellus, & ibi Angel. Soci. Ange. Alex. num. 4. Iaſ. num. 20. ff. ad S.C. Trebel. qui omnes hanc eſſe communem opinionem dicunt. & ibidem Sali hanc ſententiam in praxi ſeruandam dicit. Angel. conſ. 230. num. 2. Gui. Pa. q. 188. cōmunem dicit Abb. in c. rainuntius n. 18. extra de teſta. & cōſil. 59. vo. 1

Contrariam partem tenet gl. ordi. & Archy. & Ioan. And. in c. ſi pater. verſi. trebellianicæ de teſta. lib. 6. Oldra. conſi. 248. Præſuppoſita conſuetudine ciuitatis Pariſienſis, n. 6 hāc opinionem ſibi de iure videri veriorem dicit Iaſ. in d. l. Marcellus nu. 30.

Prior tamen opinio eſt verior, & crebriori calculo approbata, quam etiam noſter Regius Senatus amplectitur. Quæ cōmunis concluſio procedit, licet pia cauſa ſuccedat mediatè vt no. Craue. conſ. 137. magiſter Robertus, n. 13. magis communem dicit Burſa. conſ. 48 nu. 16. lib. 1. Iaſ. Alexan. & alij in d. l. Marcellus Quod intellige, quādo eſſet certū fideicōmiſſum peruenturum ad piam cauſam; ſecus ſi eſſet incertū, vt quia fideicomiſſum piæ cauſæ eſſet factum ſub conditione, vel caſu, quo primus fideicommiſſarius non haberet filios: quia tūc ratione interuſurij medij tēporis poteſt hæres detrahere trebellianicam, præſtando cautionem de reſtituēdo eam, quoties habebit locū fideicommiſſum in fauorem dictę piæ cauſæ relictum, argum. tex. in lege falcidia non habetur, ff. ad l. fal. no. Iaſ. in d. l. Marcellus n. 20. Alex. in l. cū dotem ff. ad l. fal. & cōſ. 217. vol. 6. An. Gab. ad trebel. cōc. 11, n. 5. & 6

10 Quęro. 3 an trebellianica & falcidia prohiberi pōſsint? Reſ. d̄ falcidia eſſe indubitatum, quòd prohiberi poſsit, auth. ſed cum teſtator. C. ad l. falci. & idem dic de trebellianica, licet aliqui contradicant, per tex. in l. mulier §. fi. ff. ad S.C. Trebel. §. ſed quia hæredes. Inſ. de fideicom. hæredita. Tradunt cōmuniter ſcribētes in d. auth. ſed cum teſtator, eam habere etiam locum in trebellianica. Excipiuntur liberi primi gradus, quibus ſecundam verā, & communem opinionem, trebellianica prohiberi non poteſt: ita Bal. Sali. & Pau. in d. auth. ſed cum teſtator. Couar. in d. §. rainuntius §. 11. nu 7 ext. de teſta. Rip. in l. nemo poteſt n. 52. ff. de leg. 1. vbi hanc eſſe communem opinionem dicit. Idem no. Iaſ. in l. marcellus nu. 53 & 55. ff. ad trebel. Gui. Pa. deciſ. 51. Natta conſ. 528. nu. 35. Deci. conſ. 81 in caſu propoſito, nu. 3. & conſ. 269. Conſultus ab illuſtri nu. 15 & conſi. 218. in caſu ad me tranſmiſſo, nu. 5. Soci. iun. conſ. 137. num. 7 vol. 1. vbi hanc opinionem hodie magis communem dicit. Idē Soci. cōſ. 28. n. 2. vol. 2. iſtā opinionem ęquiſſimā, & in puncto iuris veriſsimā dicit, & ſe aliàs ſecundum iſtam opinionē conſuluiſſe, & obtinuiſſe. Hancque vt magis communē, & verā ſententiā probat noſter Regius Senatus.

11 Falcidia verò etiam liberis primi gradus prohiberi poteſt: ita in terminis no. Soci. Iun. cōſ. 136. n. 10. vo 1. vbi l. iubemꝰ, C. ad S.C. Trebel. qua doc. cōmuniter tenent, teſtatorē liberis primi gradus nō poſſe prohibere trebellianicā, cum per imputationem fructuū iux. d. l. iubemus nō poſsit eam imminuere, affirmat in falcidia locū nō habere Idē tradit Couar. in cap. rainuntius. § 11. n. 7. ad fi. ext. de teſta. An. Gab. ad trebel. cōc. 12. n. 13. ita cōmuniter teneri tradit Lāce. Pol. in l. filiū quē ad fi. ver.

circa

circa quartum. C. fa. hercis. & ita tene, licet aliqui contra ſentiant, æquiparando falcidiam trebellianicæ quorum argumēta pulchrè diſſoluit Rip. in l. nemo poteſt nu. 48. vſque ad nu. 51. de leg. 1.

12 Quæro 4. an trebellianica poſsit prohiberi in codicillis? Quidam tenent, quòd non: ne nomen hæredis inane remaneat, & ſic teſtamentum per codicillos euacuetur, ita Bal. cōſ. 474. ad euidentiam præmittendum eſt ad fi. lib. 2. gl. in l. 2. verbo falſo. C. de codicil. Addi. ad Ludoui. Roma. ſing. 195. in addi. fi. ad fi. Alex. in l. licet. C. de pac. num. 8. Cur. iun. conſ. 70. nu. 16. & 17. Contrariū tamen quòd & in codicillis trebellianica prohiberi poſsit, tenet idem Cur. Iun. conſ. 71. num. 15. vbi opinionem Bal. dicit eſſe inſipidam, & contra tex. in §. vlt. in auth. de hære. & falci. Bal. opinionem etiam reprobat Dilec. Gual. de arte teſtan. de muta. teſta. tit. 10. caut. 8. num. 1. Anto. Gab. ad trebellia. conclu. 1. nu. 9. Couar. in §. Rainaldus. §. 3. n. 6. verſ. in ſumma cir. fi. vbi rationem Bal. quæ eſt, quòd ideo in codicillis trebellianica prohiberi non poteſt, quia codicilli non poſſunt tollere vim teſtamēti, nec adimere hæreditatem, l. 2. C. de codicil. improbat eo quòd ſit certum hæreditatem in codicillis poſſe adimi verbis obliquis, l. ſcæuola. ff. ad trebel. & d. l. 2. vbi nec referre ait, quòd in effectu tota hæreditas auferatur in codicillis, cū fieri licitè poſsit, & adhuc hæres, verus hæres ſit, nomine, licet non re. hanc opinionem vt veram ſequitur Manti. de coniec. vl. volun. lib. 7. tit. 12. Menoc. de præſump. lib. 4. præ. 198. nu. 6. quam & ipſe ob rationes traditas a Couar. vbi ſup. amplector.

13 Quero. 5. per quæ verba videatur prohibita trebellianica? Vide Soci. Iun. conſ. 170. n. 3. cum. 3. ſeq. vol. 2. Gui. Pa. deci. 537. iun. addi, Ranch. latè per Manti. poſt innumeros quos refert de coniec. vl. vol. lib. 7. tit. 12. per to. & Anto. Gab. ad trebellia. à conclu. 2. vſq. ad conclu. 9. & nouè per Menoc. de præ. lib. 4. præ. 198.

14 Quero. 6. qualiter deducantur trebellianica, & falcidia? Reſ. Antequam quartæ deducendæ, aut præſtādi fideicommiſsi ineatur ratio, es alienum de hæreditate deducēdum eſt, §. cum autem Inſ. de lege fal. qui licet loquatur in falcidia habet etiam locum & in trebel. l. & ſine ſcriptura. C. ad Sena. Conſ. Trebel. Item funeris impenſa, quæ omne es alienum præcedit, ante omnia eſt deducenda, l. impenſa, ff. de relig. & ſump. fune. l. papinianus. §. quartā, ff. de inoffi. teſta. Et tunc ſi detracta funeris impenſa, & ære alieno, aliqua legitima eſt detrahenda, illa deducitur ante dictā trebellianicam, & tunc de reſiduis bonis dicta trebellianica detrahitur, ita nota. tradit gl. in c. rainuntius in verbo, licet ipſas. extra de teſta. ita vt ex duodecim vncijs ratione legitimæ deducantur quatuor, (in præſenti tamen Principatu tres, vt inf. in cap. de legiti.) & de reliquis bonis deducitur dicta trebellianica. dictam glo. communiter docto. ſequi tradit Couar. in c. rainaldus. §. 3. num. 1. ext. de teſta. Stepha. Ber. conſ. 202. num. 3. & latius conſil. 230. nu. 30. vol. 3 Soci Iun. conſ. 132. nu 8. vol. 1.

15 Falcidia tamen ſolùm deducitur, deducta funeris impenſa, & ære alieno hereditatis, d. §. cum autem. Inſ. de l. falcid. non tamen legitima, ſi aliqua deducenda ſit, quia deducta legitima, non detrahitur falcidia, cum falcidia cum legitima numquam concurrat, licet trebellianica & legitima concurrant, vt proximè dictū eſt, ita notabiliter tradit Bar. per illum text. in l. Papinianus. §. quarta. not. 1. ff. de inoffi. teſtam. facit text. in l. 1. §. vltim. ff ſi cui pluſquam per l. fal. not. in ſpecie Soci. iun. conſ. 136 nu. 12. vol. 1. Couar. in d. c. Raynuntius. §. 11. nu. 7 cir. fi. communem dicit Lācelo. Poli. in repet. l. filium quem habentem. col. 12. ver. circa quartum. C. fa. hærciſc. ſequitur Cepha. conſ. 153. n. 61. & Manti. de coniect. vlt. vol. lib. 7. tit. 2. nu. 12. Licet contrariam ſententiam veriorem, & magis communem dicat Hiero. Gabri. conſ 16. nu. 29.

16 Quæro. 7. an Trebellianica & Falcidia trāſmittantur ad heredes extraneos? Reſ. quòd ſic, l. quamquam. C. ad l. falci. not. Socin. Iun. conſ. 132. num. 9. volu. 1. & Rol a Val. poſt multos, per eum relatos, conſ. 78. nu 6. 7. & 8. volu. 1.

17 Quæro. 8. hæres grauatus fecit expenſas neceſſarias, & vtiles in re ſubiecta fideicomiſſo, fideicommiſsi conditione pendente, num poſtea conditione fideicommiſsi purificata, poterit eas a fideicommiſſario repetere? Reſ. quòd ſic, vt no. Roma. conſ. 276. Natta cōſi. 256. Corne. conſ. 158. lib. 3. Grat. conſ. 132. lib. 2. Pariſ. conſ. 55. lib. 3. Alex. conſ. 106 lib. 2. Gui. Pa. deci. 496. Boë. deci. 44. Capy. deci. 93. nu. 9. Cremen. ſing. 106. & Menoch. de recupe. poſſeſ. remed. 15. nu 507.

Quod

Quod adeò verum eſt, vt pro dictis expenſis dicto hæredi grauato detur retentio, vt no. Pau. de Caſ. conſ. 94. clarum eſt, nu 2. verſ. quantũ verò vol. 2. Gui. Pa. deci. 456. Iaſ. & alij in l. fi. §. fi. C. de lega. Negu. de pig. par. 5. memb. 4. nu. 19. & late Boë. deci. 44. nu 19. & Capy. deciſ. 17. nu. 7. Pro quibus facit etiam tex. cum ibi no. in. l. fi. C. commo.

Eſt tamen arduum, & difficile dubiũ, vtrum grauatus teneatur compenſare expenſas, quas fecit in re fideicommiſſo ſubiecta, cum fructibus, quos ex fideicommiſſo percepit. Aliqui tenẽt, quòd ſic, per tex. in l. quod de bonis. §. quod auus. ff. ad l. fal. Veritas tamen eſt, quòd non teneatur compenſare dicta melioramenta cum fructibus, quos percepit conditione fideicommiſsi pendente: quia cum illos perceperit, ex re tunc ſua, & ſic iure dominij, vt no. in l. deducta in prin. ff. ad trebel. & l. vni. §. ſin autem. C. de cadu. tol. nõ tenetur illos cum ſumptibus, per eum ad perpetuam rei vtilitatem factis, cõpenſare, vt not. glo. in l. emptor. in ver. ſuperfluum, in vl. q. ff. de rei vendi. quam glo. ibi ſingularem dicunt Bar. Bal. Angel. & Alber. de Roſa. & Cremen. ſing. 106. ſequitur Iaſ. in l. fi. §. ſed quia noſtra in fi. C. cõmu. de lega. not. Nat. conſ. 256. nu. 3. Negu. de pig. par. 5. memb 4. nu. 12. cum trib. ſeq.

Nam regula, quæ eſt, quòd fructus computentur cum melioramentis pro rata, de qua habetur in l. ſumptus, cum his, quæ ibi tradunt Bar. & alij. ff. de rei vendi. & in l. inſulam. §. fructus, vbi etiam tradunt ſcribentes. ff. ſol. matrim. & c. ad noſtram in fi. de reb. eccle. non alie. Procedit in eo, qui lucratur fructus, iure poſſeſsionis, ratione bonæ fidei; ſecus in eo, qui lucratur fructus iure dominij, licet aliquo caſu reſolubilis, iuxta. d. gloſſ. in. d. l. emptor. Et ita per d. gloſſ. tenet Negu. de pigno. par. 5 memb. 4. num. 12. 13. & 14. Alexand. conſil. 154. conſideratis vol. 6. Socin. iun. conſil. 182 num 35. volum. 2. not. Bald. Imo. & Alexand. & communiter ſcribentes, & latè Iaſ. in l. domos. ff. de leg. 1. Felin. in. c. cum cauſa, de re iudica. latè Boe. deciſ. 44. Capy. deciſ. 93. Afflic. deciſ. 87. num. 6. & 7. Et ſic ſi fideicommiſſum eſſet purificatum, & nihilominus hæres poſsideret dictũ fideicommiſſum, & fructus perciperet; tunc cum iam illos fructus iure dominij, nõ perciperet, ſed iure poſſeſsionis, teneretur ſumptus per eũ factos in re reſtitutioni ſubiecta, compenſare cum fructibus per eum perceptis a die purificati fideicommiſsi, & ſi facta compenſatione, quid deeſt ad ſupplementũ expenſarum, debet ſuppleri per fideicõmiſſarium petentem fideicommiſſum. Si verò e contrariò fructus excedant meliorationes factas per heredem, ſuperfluum ipſorũ fructuum eſt reſtituendum fideicommiſſario, ita in terminis notat Soci. Iun. conſ. 152. Anno præterito. nu. 26. 54. & 35. vol. 2. Capy. deci. 93. nu. 13. Quid noſtra Regia audientia in præmiſſo caſu obſeruet, tradit. d. Michaël Ferrer. 3 par. obſer. cap 168 & .c. 357.

Eſtque aduertendum circa iſtam meliorationum materiam, earum valorem eſſe ſpectandum iuxta tempus reſtitutionis, nõ iuxta tempus quo factę ſunt: & ſic ſi tempore, quo expenſæ factæ ſunt, res fuit meliorata in centum, & poſtea dicta res fuit curſu temporis attrita, ita vt tempore quo venit reſtituẽda, non reperiatur meliorata niſi in quinquaginta, debet fieri ſatisfactio dictarum meliorationum, iuxta tempus reſtitutionis, & ſic in dictis quinquaginta: ita Bar. Bal. Ange. Pau. de Caſ. Alexan. Iaſ. & alij in. d. l. domos. ff. de leg. 1. Natta. conſ. 256. nu. 4. latè poſt multos, quos refert Marza. in epito. fideicom. 3. par. q. 65.

Illud etiam non eſt ſilentio prætereundum circa iſtam materiam, quòd ſi quis impendat ſuper re centum aureos, & ob hanc impenſam res eſt meliorata in ducentum aureis, quòd non habet locum repetitio, niſi pro centum, quæ ſunt impenſa. Et e diuerſò, ſi expendit in re ducentum, & res ob dictas expenſas non fuit meliorata niſi in centum, non poteſt plus repetere quàm centum. Eſt enim regula in iſta materia in l. in fundo ff. de rei ven. Quod attenditur ſolùm impenſa, & ſi reperiatur rem pluris valere propter impenſam: & e contrariò non attẽditur impenſa, ſi res nõ ſit aucta valore, propter dictam impenſam. ita. Silua. conſ. 49. numer. 75. Cag. in l. 2. numer 175. C. de pac. in. empto. & vendi. Capy. deci. 93. num. 9. Tiraque. de Retrac. conuen §. 7. glo. 1 nu. 8. Pau. de Caſ. conſ. 270. verſi. puncto ſupra ſcripto, nu. 3. cir. medi. lib. 2. Natta conſ. 259. num. 4. & Negu. de Pigno. p. 5. mem. 4. num 11.

18 Et quod diximus, hæredem grauatũ repetere expenſas neceſſarias, & vtiles factas in re ſubiecta reſtitutioni. De neceſſariis nõ eſt dubium, quia & eas malæ fidei poſſeſſor deducit, l. planè. ff. de peti. hære. & l. domũ in fi. vbi omnes. C. de rei vendi. Quòad vtiles, eſt ſciendum, ſi eæ ſint fideicommiſſario nimis oneroſæ, non poſſe ab eo, hæredem eas repetere, ſed tantũ cõcedi ei, quòd poſſit eas auferre ſine in commodo fideicommiſſarij, iux. no. in l. ſed an ultro. §. 1. ff. de nego. geſ. l. ſi ſeruos. ff. de pig. actio. & l. vti liũ. ff. de impen. in reb. do. fac. & l. impenſæ §. vtiles. ff. de ver. ſig. fa. quod no. Bal. cõſ. 303. lib. 1. vbi ait, id pertinere ad arbitrium boni viri: non enim ait, dici impenſas vtiles, quæ ita magnæ ſint, vt cogatur rem relinquere, & ita carere ſepulchris, laribuſque auitis, vt dicit tex. in l. in fundo, ff. de rei vendi. idque quod importabilem ſarcinam affert, non dicitur vtiliter geſtum, vt pulchrè tradit Tiraq. iſtam materiam pulchrè tractans de retrac. conuen. §. 7. gloſ. 1. nu. 5. in fi.

19 Hinc dicit Craue. conſ. 3. nu. 19. referendo Bal. conſ. 372. lib. 2. quòd permiſsio alteri conceſſa de faciendis melioramentis in fundo, non debet intelligi de exceſsiuis, quia de exceſsiuis non videtur cogitatum. Procedit que hoc abſque controuerſia, aliàs enim facilè quis poſsit euitare reſtitutionem fideicõmiſsi, aut alterius rei, faciendo magnos ſumptus in re reſtitutioni ſubiecta, quos fideicõmiſſarius reſtituere non ita facilè poſſet: & ita in ſpecie not. Marza. in epito. fideicommiſſar.. 3. par. q. 66. numer. 3. faciunt, quæ ad propoſitum congeſsi de eo, qui in re quam emit cum pacto de reuendẽdo, multos ſumptus fecit, in c. 13. num. 61 de emp. & vendi.

20 Quæro. 9. certum eſt Trebellianicam, & falcidiam de ſingulis rebus deberi, l. 2. C. ad l. fal. quæ licet loquatur in falcidia, non tamẽ eſt diuerſa ratio, quare falcidia magis debeatur de ſingulis rebus, quàm trebellianica: vt dicit Bar. in l. filium quem. nu. 3. verſi. certè hæc ſolutio. C. fa. hercis. fa. tex. in l. 2. C. quan. & quibus quar. pars debea. lib. 10. no. in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad trebel. d. l. filium quẽ. & vtrobique doct. & in l. in quartam. ff. ad l. fal. Sed an dictæ quartæ detrahentur de ſingulis rebus? Reſ. quod ſic de rigore iuris, per iu. ſuperius allegata: & probatur per locum à ſpeciali in l. plautius & l. lineam margaritarum. ff. ad l. fal. not. Picus in l. in quartam. nu. 142. ff. ad l. fal. Ex æquitate tamen, licet dictæ quartæ in ſingulis rebus debeantur, ſed non de ſingulis rebus detrahi debẽt, ne inducatur communio, quæ eſt diſcordiæ nutrix. ſed iudex inſpecto valore bonorum, & ſic trebellianicæ ſeu falcidiæ, in vna aut altera re, ſuo arbitrio, eas aſſignabit, pro concurrenti quãtitate: ita in ſpecie no. Stepha. Ber. conſi. 180. recenſitis & reuiſis. nu. 3. vol. 3. Oldra. conſi. 113. quæſtio, qua quæritur. Bartolus in lege in quartam ff. ad l. falcidiam. Alexan. in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad trebel. Deci. conſ. 236. nu. 10. Meno. poſt multos per eum relatos, de arbi. iudi. caſu 163. & 164. vnde infertur quòd hęres, qui alienauit ex bonis fideicommiſſo ſubiectis, poterit rem quam alienauit in trebellianicam, & ſi filius eſt, etiam in legitimã imputare, ſi hæres rem illam alienauit non malitioſè, ſed bona fidé, non eligendo rem hereditariam meliorem, non excedentem valorem ſuæ quartę, ſed mediocrem, ita vt ſic non videatur alienaſſe animo nocendi fideicommiſſario; ita Bar. in l. Marcellus. §. res quæ. nu. 2. & ibi Iaſ. num. 12 & Pau. de Caſ. nu. fi. ff. ad Trebel. Bal. & Sali. in d. l. filium quem. Old. conſ. 113. qui tamen ibi in legitima loquitur. Gui. Pa. deci. 605. cum duab. ſeq. Stepha. Ber. conſ. 180. recenſitis & reuiſis. n. 3. vol. 3. Anto. Gab. de legiti. conclu. 4. per to. Deci. conſ. 236. nu. 10 Eſt que ratio, ne hæres, qui bona fide alienauit vſque ad ſuam legitimam, & trebellianicam vexetur in cauſa euictionis, vt in ſpecie præter alios no. Rebu. conſ. 176. verſ. octauo & ſeq. Vtrum autem bona fide vel mala hæres dicatur alienaſſe, vel elegiſſe, reſidet in iudicis arbitrio, vt no. Menoch. de arbitra. iudi. caſu 163. & ante eum Gui. Pa. deci. 608. Oldra. conſ. 113. Iaſ. in l. non amplius. §. cum bonorum. ff. de leg. 1. Couar. in c. rainaldus. §. 2. nu. 5. extra de teſta. Deci. d. conſ. 236. nu. 10. Sciendum tamen eſt, quod caſu quo res alienatæ imputãtur in aliquam ex dictis quartis, ſi ſint alienatę minoris quàm valent, habetur reſpectus ad iuſtum rerum valorem non ad pretium, quo ſunt alienatę, ita notabili. tradit Oldra. conſ. 107. circa municipale nu. 7. Operę pretium tamen eſt ſcire, quòd ſi heręs alienaſſet multas res hereditarias vltra valorẽ ſuę legitimæ, & trebellianicę, quòd poſtea

non

non poſſet eligere in ſuam legitimam, & trebellianicam vnam aut alteram ex dictis rebus alienatis, in præiudicium aliorum emptorum Nam cum legitima, & trebellianica de ſingulis rebus debeantur, vnuſquiſque emptorum partem ſui oneris ſentire debet: ita Rui. conſ. 17. nu. 8. lib. 5. quem refert, & ſequitur Menoch. de arbitra. iudi. caſu 163. nu. 23.

21 Quod diximus de falcidia, & trebellianica, intellige & de legitima, quæ etiam de ſingulis rebus debetur, l. omnimodo. C. de inoffi. teſta. no. plenè Anto Gab. tit. de legiti. conclu 384. & ſic licet de rigore iuris, de ſingulis rebus deberet detrahi, tamen ob inconuenientia, quæ inde orirentur, fit vt in vna re iudicis arbitrio dicta legitima filio aſſignetur, vt no. Bar. in l. ſuus quoque ad fi. ff. de hære. inſti. Deci. conſ. 81. nu. 7. & cõſ. 236. nu. 9. & plenè no. poſt multos quos allegat Menoch. de arbrit. iud. caſu 163. nu. 21. & Anto. Gab. d. conclu 3. & 4.

22 Quæro. 10. quæ in trebellianicam, & quæ in falcidiam imputentur? Vide docto. in l. in quartam, ff. ad l. falci. & in l. filium quem C. fami. hærcis. Vnum interim nota, quòd fructus percepti per hæredem grauatum iudicio teſtatoris, regulariter computantur in quartam trebellianicam, ſuperfluos tamen non reſtituit, l. in fideicommiſſariam, cum ibi no. & l. mulier. §. alia cauſa ff. ad S. C. Trebel. Percepti verò negligentia fideicommiſſarij non diminuunt quartam d. l. mulier §. ſi heres. no. hæc pulchrè Stepha. Ber. conſ. 314. de tribus quærunt nobiles. num. 8. & 12. vol 3. Et prædicta intellige de fructibus perceptis ex tribus partibus hæreditatis, ſecus de perceptis de ipſa quarta trebellianica: quia heres debet habere ſaluam ipſam quartam trebellianicam, & fructus quartæ, l. mulier. §. alia cauſa. ff. ad trebel l. quod de bonis. § fructus. ff. ad l. fal no. glo. in d. l. in fideicommiſſariam, in glo. mag. ver. & no. generaliter & ibi Rip. n. 24.

23 At verò ſi heres grauatus ſit filius teſtatoris, non computat fructus in quartam, etiam ſi teſtator id iuſsiſſet, l. iubemus. C. ad trebel. Et licet hanc limitationem regulæ prædictæ multi alioqui non infimæ notæ doc. non ſimpliciter veram cenſeant, ſed adhibitis aliquibus diſtinctionibus, quas latè cõmemorat Rip. in d. l. in fideicommiſſariã, nu 29. & 30. tamen magis vera, & communis opinio eſt, quòd indiſtinctè hæres grauatus ſi ſit de liberis primi gradus, non cõputet fructus in quartam trebellianicam, licet pater in teſtamento id iuſsiſſet: ita firmat glo. & Bar. in d. l. in fideicommiſſariam, & glo. & Bar in d. l. quod de bonis. §. quod auus. Magis communem opinionẽ dicit iſtã Rip. in d. l. in fideicommiſſariam, n. 30 ver. & iſta opinio videtur verior Couar. in cap. raynuntius. §. 11. nu 4. ext. de teſta. Manti. de coniec. vl. vol. lib. 7. tit 10. num. 1. verſi. 2. conſidero. Marza. in epito. fideicom. q. 49. nu. 5. Ange. conſ. 124. Iolus dñi Dalmatij, n. 5. ad fi. Stepha. Ber. conſ. 209. Preſuppoſito tenore, nu. 9. vol. 3. & conſ. 314. de tribus quærunt nobiles, nu. 8. eo. vol. & conſ. 21. thema conſultationis tale eſt, nu. 13. vol. 1. Bôe. deciſ. 44. nu 19. magis veram, communem & æquam dicit Aymon conſ. 16. Poſt redditum conſilium in fi. Hanc etiam opinionem vniuerſa huius Principatus tribunalia amplectuntur. Iſtam communem opinionem vide pulchrè declaratam per Rip. in d. l. in fideicommiſſariam, a nu. 31. vſque ad nu. 38.

24 In quartam verò falcidiam fructus regulariter non imputantur. l. in ratione in princip. & l. in quantitate ff. ad l. fal. §. quantitas. Inſ. eo. tit. Eſtque ratio diuerſitatis inter trebellianicam, & falcidiam. Quia in falcidiam non imputantur, niſi quæ iure inſtitutionis habentur, vt plenè no. in d. l. in quartam, & ſic non imputantur in eam dicti fructus, qui non iure inſtitutionis, ſed iure dominij capiuntur. In trebellianicam verò imputãtur etiam ea, quæ alio iure quàm inſtitutionis ex teſtamento capiuntur, ex bonis teſtatoris, d. l. in quartam, & ſic nimirum ſi dicti fructus in eam imputentur: hæc ratio traditur a Rip. in d. l. in fideicommiſſariam nu. 47 & ante eum per Bar. in d. l. in quartam cir. prin. quæ mihi certè ſatisfacit.

25 Fallit tamen prædicta concluſio, ſi aliud teſtator diſpoſuerit, l. quod autem ff. ad l. fal. Item ſi fructus tempore mortis ſint pendentes, quia tunc pars rei iudicantur. l. in lege. ff. ad l. fal. & l. fructus. ff. de rei vendi. fallit & tertio. ſi teſtatoris iudicio fructus percipiantur ex re, quam legauit, puta, quia legauit in diem vel ſub conditione. l. Paulus & l. quod de bonis. §. fructus ff. ad l. falcid. quia cum tales fructus pendente conditione

tióne, vel die, pertineant ad hæredem iure inſtitutionis, fit, vt in falcidiam imputentur. ita Alex. in d. l. in fideicommiſſariam, & ibi Rip. nu. 51. ver. intellige ergo.

26 Supereſt nunc excutere an liberi primi gradus imputent fructus in falcidiam. Dico quòd ſic. Licet enim liberi primi gradus nō imputent fructus in trebellianicam, per l. iubemus. C. ad trebellia. Tamen l. illa ſolùm loquitur in trebellianica, quæ de vniuerſali fideicommiſſo detrahitur, & ſic non eſt trahenda ad legata, vel fideicommiſſa particularia, maximè cum diſpoſitio. d. l. iubemus, vt ex eius fine apparet, procedat in perſonis, & caſibus illic expreſsis, & non in alijs: & ſic cum diſponat in fideicommiſſo vniuerſali, non debet extendi ad fideicommiſſa particularia: ita per prædictā rationem tenet Pau. de Caſ. in d. l. iubemus nu. 3. ver. item an erit idem. Et latè in ſpecie Soci. Iun. conſi. 136. habita diligenti animaduerſione. n. 6. & 7. vol. 1. Couar. in c. rainuntius. §. 11. nu. 7. cir. fi. ext. de teſta. Man. de coniec. vl. vol. lib. 7. tit. 2. nu. 11. & 12. & ita communiter teneri tradit Lancel. Poli. in l. filium quem, cir. fi. verſi. circa quartum. C. fa. hærcis. vnde etiam infertur, quòd licet pater ſecundum magis veram, & communem opinionem ſuperius relatam, non poſsit prohibere liberis primi gradus trebellianicam, poteſt tamen falcidiam, vt ſupra tradidimus. num. 11.

sed de iure novissimo Catholonie pater potest liberis primi gradus prohibere trebellianicam per hoc in c. 27. anni 1599

27 An autem fructus in legitimam imputentur, licet aliqui in dubium vertant, tamē veritas eſt, quòd non. l. ſcimus. §. repletionē. C. de inoffi. teſta. glo. in l. quod de bonis. §. fructus ver. accepto ferre. ff. ad l. fal. no. Bar. in d. l. in fideicommiſſariam cir. prin. Stepha. Ber. conſ. 314. de tribus quærunt nobiles. nu. 8. vol. 3. & conſ. 21. thema conſultationis tale eſt, nu. 13. vol. 1. Rip. in d. l. in fideicommiſſariam. nu. 38. Et hoc eſt extra controuerſiam; nam ſi dicti fructus filijs nō computantur in trebellianicam, multò minus in legitimam, quæ magis debita eſt: ita Pau. in l. mulier. §. cum proponeretur nu. 6. ff. ad trebel. & in l. quod de bonis. §. quod auus, nu. 4. ff. ad l. falcid. no. Iaſ. in l. Marcellus. § res quæ. nu. 12. ff. ad trebel. & ibidē Pau. de Caſ. nu. fi.

28 Quæro 11. An heres grauatus de reſtituēdo alteri hæreditatem poſt mortem, intelligatur grauatus ſub tacita cōditione, ſi filios, vel deſcendētes non habuerit; ita vt ſi filios, vel deſcendentes relinquat, non teneatur reſtituere? Breuiter, & reſolutiuè dico, quòd ſi hæres grauatus eſt ex deſcendentibus teſtatoris, quòd ſic, per l. cum auus. ff de condi. & demonſtra. l. cum acutiſsimi, C. de fideicommiſ. l. generaliter, §. cum autem. C. de inſti. & ſubſti. Et hoc ſi tempore mortis ſuę reliquerit filios, vel alios deſcendentes; Nam ſi habuit, & in eius vita mortui ſunt, perinde eſt, ac ſi nullos habuerit. l. ex facto. §. ſi quis autem, & ibi gl. ordi. & communiter doctores. ff. ad trebellia. tradit Menoc. de præſump. lib. 4. præ. 89. n. 113. vbi tamen ſufficere ait ſi per temporis momētum grauato ſuperſint, iuxta l. cum vxori. C. quādo dies leg. cedat.

29 Prædicta concluſio ampliatur, vt procedat ſiue filius, vel alius deſcendens ſit grauatus reſtituere alicui extraneo, ſiue alij filio, ſeu deſcēdenti teſtatoris: vt eſt tex. formalis & expreſſus in d. l. cum auus, & ibi not. Pau. de Caſ. nu. 1. Cuma. nu. 1. & Soci. nu. 18. Idem Pau. in d. l. cum acutiſsimi & ibi etiā Salice. no. Alex. in d. l. generaliter. §. cum autem & ibi Iaſ. nu. 2. Goza. conſ. 4. nu. 15. & Meno. de præſump. lib. 4. præſump. 89.
30 nu. 119. Vel etiam eccleſiæ, vel piæ cauſæ, vt no. Bal. & Pau. in d. l. cum acutiſsimi Deci. in d. l. generaliter. §. cum autem col. 3. latè poſt multos quos refert, Manti. de coniec. vl. vol. lib. 10. tit. 7. nu. 3. cum ſeq. Benedic. Cap. conſ. 18. nu. 5. Neque mirum, nam cum filij grauati excludant alios filios ſubſtitutos, multo magis excludent eccleſiam, vel aliam piam cauſam; cum fauorabilior ſit cauſa filiorum, quàm piæ cauſæ c. quicunq; el. 2. 17. q. 4.

Secundum hanc ſententiam reſpondit Soci. Iun. conſil. 125. vol. 1. n. 28. vbi hanc ſine controuerſia dicit eſſe communem opinionem: quam etiā ſequitur Ari. Pinel. in l. ſi viua matre, n. 26. C. de bo. ma. Pariſ. conſ. 70. in fi. & conſi. 86. nu. 74. vol. 2. Tiraq. qui complures in eandem ſententiam adducit in l. ſi vnquam, ver. libertis num. 64. C. de reuo. dona.

31 Ampliatur 2. dictā concluſio, vt procedat, etiam ſi grauatus reſtituere poſt mortem, ſit filius naturalis tantùm teſtatoris, in eo ſiquidem quod ei relinqui potuit & eſt relictum, ſubintelligitur d. conditio ſi ſine liberis

beris deceſſerit.d.l generaliter.§.cum autem, vbi eſt caſus legis, & ſic ceſſat omnis dubitatio,l. proſpexit.ff. qui, & a quibus.c. erit autē lex.4.diſ. l. ancillæ C. de fur.

32 3. Extenditur prædicta cōcluſio, vt habeat locum non ſolùm in fideicommiſſo vniuerſali, ſed etiam ſingulari, d.l. generaliter.§.cum autem,& ibi no. & commendat gl ordina.& communiter doc. Et illum tex.ad hoc reputat ſingularem, Alex.in l. ex facto.§. ſi quis rogatus,el.1.ff ad Trebellia. & nouiſsimè hoc no. Menoch.de præſump.lib.4.præſump.89.nu. 134.vbi iſtam ampliationem procedere dicit, quoties ſola ipſa fideicommiſſa, vel legata particularia relicta a patre filiis, vel nepotibus grauatis poſt eorum mortem, ſunt alteri reſtituenda ; ſecus ſi filius vel nepos ſit in omnibus bonis, vel maiori parte inſtitutus. & tantùm ſit grauatus poſt mortem rem aliquam alij reſtituere, quia tali caſu, ait, non intelligi d. conditionem, ſi ſine liberis deceſſerit: quod ante eum poſt aliquos per eum relatos not. Man.de con.vl.vol.lib.10.tit.7 num.15.

33 Inſuper & habet locum dicta regula in donatione cauſa mortis, gloſſ ordin. in.l.1. C. de de dona.cau mor.quam probat Cy. ad fi. & ibi Bald.numer.4.Et hoc eſt ſine difficultate. Nam cum in legatis habeat locum, vt proximè dictum eſt, nimirum ſi habeat locum in donatione cauſa mortis, quę legatis comparatur.Et quodcunque iuris eſt in legatis, ſit accipiendum in donatione cauſa mortis. l. illud, in princip. ff. de donatio. cauſ. mort.hoc hac ratione probat Iaſ.in.d.§.cum autem, numero ſecundo, verſicul. Quarto extende, & Menoch.d.prædi.89.numero.150.&.151.

34 Adhæc habet locum dicta concluſio in cōtractibus lucratiuis, vt ſi pater donat filio, vt poſt mortem reſtituat alteri filio, vel extraneo, intelligatur conditio, ſi ſine filiis decedat: adeò, vt ſi grauatus cum liberis decedat, non teneatur reſtituere,& ſic ſubſtitutus excludatur.Et ita ex facto conſultus reſpondi, hac ratione, quòd licet diſpoſitiones d. l.cum auus, & d.l.acutiſsimi, loquantur in vltimis voluntatibus, tamen habent locum in contractibus, cum argumentum ab vltima voluntate ad cōtractum procedat, l. ſeruum filij. §. eum qui. ff.de leg.1.maximè cum militet eadem ratio vtroque caſu, ne videatur diſponens alienas ſucceſſiones propriæ anteponere.Et multi mihi ſubſcripſere. Poſteaque in expreſſo iſtam ſententiam, & concluſionem tenere reperi Salo.de pace conſ.29.num.9.& Anton.Gom variar.reſolutio. titul. de ſubſtitut. fideicommiſ.circa fi. vtrumque referentē Socin. ita tenere in d.l.cum auus, quæſtio.8. per text. quē ad hoc reputat notabilem, in.l.tale pactum.§. fi.ff.de pac qui ſi recte inſpiciatur multum ad propoſitum confert In cōtractibus verò qui vtriuſque gratia celebrantur, quique non pendent ex ſola mera voluntate vnius, vt eſt in contractibus lucratiuis, dicta concluſio locum non habet, ita Iaſ.in.l.2.num.197.C.de iu.emphy.Bald.in d.l.acutiſsimi, in fi.An. Gabr. de fideicom.conclu.2.num.61. quos refert,& ſequitur Meno.de præ.lib.quarto præ.89.n.152.

35 Aliquas ampliationes, & limitationes ad pręſentem regulam, vide per Iaſ.in d.l.generaliter.§.cum autem,& Ant.Gom. in dicto titulo de ſubſti.fideico. & nouiſsimê per Meno.d.prę.89.per to. Solûm hoc ſilentio non inuoluam, ſuper quo docto.inter ſe diſsident: num prædicta concluſio procedat in tranſuerſalibus,& aſcendentibus, vel tantū in deſcendentibus. Et an etiam procedat, ſi grauatus iam tēpore diſpoſitionis filios natos haberet.

36 Circa primum dico, quôd veritas eſt, quòd prędicta concluſio non habet locum in aſcēdentibus, vel collateralibus: vt ſi pater a filio ſit inſtitutus,& poſt mortem ſuam reſtituere grauatus: & ſimiliter ſi frater a fratre ſit inſtitutus, & grauatus, licet poſtea ipſi ſuſceperint filios.Et cū eis deceſſerint, nō excludatur ſubſtitutus: ita Bart.in d.l.cum auus, numero ſecundo,& ibi Imol. in ver. An autem econtra: quam ibidem communem teſtatur Soci. ſen.a.nu 14 vſque ad num.18.gloſſ. in l. ex facto.§.ſi quis rogatus. ff.ad Trebell. vbi Rip. nu.55.Anto.Gabr.de fideicom.concl.2.num. 47.Iaſ.in d l.generaliter.§. cum autem, num. 2.verſ ſeptimo limita. communem, & ab ea in iudicando,& conſulendo non eſſe recedendum affirmat. Deci. conſ.529.num.7.Cepha. conſ.576.num.13.communem, & veram hāc ſententiam atteſtatur Socin.iun. conſ.110. nu. nu.45.vol.3. A qua nullatenus eſt recedendū. Et ſic cum in aſcendentibus, nec collateralibus non habeat locum, multòminus in aliis hæredibus extraneis: ſed tantū in deſcendentibus vtriuſque ſexus, non ſolū primi gradus, ſed etiam in infinitum, vt latiſsimè explicat Anto. Gab. in d.concluſ.2.quem ibi omnino vide.

37 Quòad ſecundum, dico prædictam concluſionem procedere, etiam ſi grauatus tempore diſpoſitionis filios natos haberet; quam ſententiam licet multi non pœnitendæ eruditionis reſpuant, veriſsimam tamen & æquiſsimam puto, per fundamenta tradita ab Antonio Gom. in d. tit. de fideicommiſſ. ſubſtit. nu. 36. ver. ſed his non obſtantibus, & per Manti. de conie. vl. volun. lib. 10. tit. 7. num. 16. & eod. lib tit. 8. num 22 & nouiſsimè per Menochi. de præſump. libr. 4. præſum. 89. num. 115. qui ibidem num. 136. d. concluſionem limitat in legatis, & fideicommiſsis particularibus: vt quòad legata & fideicommiſſa particularia, non intelligatur hęc conditio, ſi deceſſerit ſine filiis, quando tempore conditi teſtamenti grauatus filios haberet.

38 Adde, quòd & in dicto fideicommiſſo relicto alicui poſt mortem grauati, ineſt tacita conditio, ſi fideicommiſſarius ſuperuiuat grauato, nam ſi prædecedat, extinguitur fideicōmiſſū, cū fideicōmiſſum cōditionale ad heredes non trāſmittatur, ſi fideicōmiſſarius pendente cōditione fideicommiſsi moriatur, ſed remaneat penes grauatum. l. cum filiofam. & ibi Bartol. Pau. Iaſ. & doct. ff. de lega. 1. Et hoc eſt verum, tam in fideicommiſſo vniuerſali, d. l. cum filiofam. & l. vni. C. de caduc. tollend. quā particulari, l. hæres meus. ff. de conditio. & demonſtra. Hocque intellige, ſi fideicommiſſum ſit relictum in vltima voluntate, ſecus ſi conſtitutum ſit in contractu, quòd fieri rectè poteſt, prout poſt multos quos adducit tradit Marza. in epi. fideicom. q. 2. quia tunc non extinguitur per prædecedentiā fideicommiſſarij, imo ſpes illa ad eius hæredes tranſmittitur §. ex conditionali Inſtitu. de verbor. obligat. Bald. in l. quoties in fi. C. de donatio. quæ ſub mo. Oldrad. conſil. 224. numero. 27. & 28. quem refert Oſaſ. deciſio. 24. numero ſecundo.

39 Circa prædicta quæro de quadam quæſtione, quæ ſępe in manus incidit. Certum eſt in iure, quòd hæres de reſtituendo grauatus ſub aliqua conditione, ſi pendēte conditione, alienet de bonis fideicommiſſo ſubiectis, valet alienatio, conditione pendente; & ea eueniente, reſoluitur alienatio, & res illa poteſt vendicari per fideicommiſſarium à poſſeſſoribus, non obſtante lapſu cuiuſcunque temporis cōditione pendente. l. fina. §. ſin autem auaritiæ. C. commun. de lega. l. ſeruo legato. §. primo, & quod ibi not. per. Bartol. Iaſ. & alij. ff. de lega. 1. Quid tamen erit, ſi iſte hæres grauatus ignorabat fideicommiſſum, & etiam emptor rei reſtitutioni ſubiectæ?

Reſpondeo de hoc nos habere claram iuris diſpoſitionem, quòd tali caſu alienatio teneat, & valeat: nec reſoluatur conditione fideicommiſsi purificata: Sed tantū hæres qui alienauit, ſeu eius hæres teneatur fideicommiſſario ad pretium rei alienatæ: vt probat textus expreſſus in. l. fi. §. fi. ff. de legat. ſecundo.

Eſt tamen ſciendum, quòd ſi hæres grauatus, qui alienauit, vel eius hæres ſoluendo non ſint, & ſic præ inopia pretium dictæ rei alienatæ, non poſsint reſtituere, quòd tali caſu dicta venditio poteſt reſcindi, & retractari: quia conuenientius eſt, quòd emptor ſubeat damnum, quàm fideicommiſſarius, ſeu legatarius, quorum cauſa præceſsit. l. planè ſi filium. §. primo, cum ibi not. ff. de lega. 1. not. Alexand. in. l. Marcellus. §. res quę numero. 4. in fi. & ibi Socin. numero. 6. ff. ad trebell. latè Paul. de Caſtr. conſilio. 94. clarum eſt in iure, numero. 1. volumine. 2. Stephan. Ber. conſilio. 23 Ex themate mihi tranſmiſſę conſultationis, numero. 66. & 67. vol. 1. Soci in tracta. fallen. reg. 38 incip. Bona reſtitutioni ſubiecta, limit. 13. & ſeq. latè Iaſ. in authen. res quæ, num. 2. C. com. de lega. Pau. de Caſtr. in. l. quidam. §. ſi quis filium numero. 2. ff. ad S. C. trebell. Rip. in. l. filiusfami. § diui. num. 11. 49. & 50. de lega. primo. Guido. Pap. deciſione. 61. Socin. iunior conſilio. 137. numero. quinto, volumine primo, & nouiſsimè eruditiſsimus compatriota meus Hieronymus Porto. in tractatu de conſor. capitulo. quadrageſimo quarto, numero 2.

40 Dubium tamen eſt, vtrum vt habeat locū diſpoſitio d. l. fi. §. fi. de leg. 2 requiratur ignorantia heredis grauati venditoris, & etiam emptoris, an verò ſufficiat alterius tantùm. Hanc quæſtionem proponit Oſaſ. deciſio. 73. & latè eam excutit, & tandem concludit requiri ignorantiam vtriuſque, & venditoris, & emptoris: & ita Senatum Pedemontanum iudicaſſe dicit. Eandem ſentētiam tenet gloſſ. in. l. quidam. §. ſi quis filium, in princip. gloſſ. magnæ. ff. ad S. C. trebellia. & ibi Baldus, & in authentic. res quæ. C. commu. de lega. Iaſ. in dicta authentica res quæ, numero 2. Stepha. Ber. d. conſilio. 23. numero. 67. Paulus

de

de Caſtr. dicto conſilio nonageſimo quarto, clarum eſt in iure, volumine ſecundo, numero primo. Ripa in dicta lege filiusfamilias. §. diui. numero vndecimo, de lega. pri. Socinus iunior, conſilio. 137. numero quarto, & quinto, volum. 1. Et ita tenendum eſt.

41 Quando autem heres, qui alienauit, & emptor cenſeantur habuiſſe notitiam fideicommiſsi, ex his collige. Quòd emptor in dubio ignoraſſe dictum fideicommiſſum, præſumitur: cùm in facto alieno ignorantia præſumatur, niſi ſcientia probetur, l. fi. ff pro ſuo. l. verius ff. de proba.

At verò quò ad hæredem grauatum, ſi eſt hæres extraneus, præſumitur regulariter ſciẽtia, ſi ſuus, ignorantia, per no. in l. cum hæres. ff. de libera. lega. l. eius qui in prouincia. ff. ſi cer. pet. Bartol. Paul. Iaſ. Rip. & communiter ſcribentes in d. l. qui Romę. §. duo fratres. ff. de verbor. obligatio. Paul. de Caſt. dicto conſ 94. vol. 2 Ex quibus tamen in ſpecie præſumatur ſcientia, tam hæredis ſui, quàm extranei pulchrè no Craue. conſ. 193. Minor xxv. annis, nu 7. cum ſeq. & ſcribentes in d. §. duo fratres. not. Stepha. Ber. conſ. 23. volum. 1. nu. 68 Et ſic conſuluit idem Bertran. conſilio. 108. viſo themate in fi. vol. 1. quòd ſi hæres grauatus, conditione fideicommiſsi pendente, alienet de rebus fideicommiſſo ſubiectis, quòd cum ei per fideicommiſſarium, fideicommiſsi conditione pendente, prohiberi non poſsit, ne alienet, poſt præſtitam ſatiſdationem per hæredem, cum ante euentum conditionis ſubſtitutus nullum ius habeat

42 in bonis, ſed per euentum conditionis diſpoſitio conditionalis ſumat effectum. l cedere diem ff. de verb. ſignific. l. qui hæredi. §. fi. cum ſimilibus ff. de condi. & demonſt. Con-

43 ſulit igitur, quod dictus fideicommiſſarius, ſeu ſubſtitutus faciat fieri proclama generale, per quod ſignificaretur & exprimeretur ſubſtitutio, & ſi qui cognoſcerẽtur ex his, qui vellẽt emere de dictis rebus, quòd eis ſub præſẽ notarij & teſtium oſtenderetur teſtamẽtum in forma publica, ne poſſent in poſterum allegare ignorantiam dictæ ſubſtitutionis, vt caſu quo eueniret conditio fideicommiſsi, vti non poſſent diſpoſitione d l. fi. §. fi. de lega. 2. ad expellendum ſubſtitutum a vendicatione rerum per eos emptarum.

44 Circa prædicta tamen aduerte, quòd diſpoſitio d. l fin. § fi ff. de leg. 2. ſolũ habet locum in prohibitione tacita, quæ eſt a lege, ſecus in expreſſa ab homine: ita Alexand. & alij in. l. Marcellus. § res quę. ff. ad trebell. & in d. authent. res quæ. Tiraquel. de legi. connu. gloſſ. 7. num 58. Rip. in d. l. filiusfamil. §. diui. num. 47. ff. de leg. 1. Zan. in repetit. l. hæredes mei. §. cum ita, par. 5. numero 116. ff. ad trebellia. Opiz. in d. § diui numero. 22. & 23. Fran Beci. multos referens, conſilio. 97. numero ſeptimo.

45 Eſt etiam circa prædicta aduertendum, quòd fideicommiſſario non competit rei vẽdicatio ad alienata per hæredem grauatum, niſi facta prius excuſsione de bonis heredis, per text. ſingularem & vnicum in iure, in authentic. contra rogatus. C. ad trebell. Ibique in dicto text. hoc eſſe ſingulare inquit Bald. quòd nuſquam alibi in toto iure inuenitur, quòd in rei vendicatione ſit neceſſaria excuſſio, niſi ibi. Dictum textum dicit mirabilem, & menti tenendum, Iaſ. in. §. item ſi quis, numero. 67. Inſtit. de actio Qui tamen text. non eſt ita generaliter intelligendus, vt Bal. & Iaſ. intelligunt: tantũ ſiquidem locum habet in grauato reſtituere quidquid ſupererit ex hæreditate, non autem in eo qui ſimpliciter rogatus eſt reſtituere hæreditatem; inter hos ſiquidem hæc eſt differentia, & aliæ duæ, vt no. Paulus de Caſtr. & alij in dicta authen. contra rogatus.

46 Quæro. 12. De quadam quæſtione, ſuper qua conſulere habui, quis grauauit hæredem vt reſtituat hæreditatem, ita tamen, vt de mille poſsit diſponere: heres deceſsit inteſtatus, nulla facta diſpoſitione de dictis mille, num eius legitimi hæredes poterunt dicta mille, ex dicta hereditate retinere? Conſului, quòd ſic. Quia non conficiendo teſtamentum, tacitè diſpoſuiſſe de dictis mille dicitur, volendo, vt ea in ſuccedentes ei ab inteſtato perueniant, argumen. l. conficiuntur. ff. de iur. codicill. Et ita tenet Natta. conſilio. 216. numero decimo, poſt aliquos quos ibi citat, & ita obtinui. Poſteaque idem tenere. Manti. reperi de coniectur. vltima. voluntatum, libro ſeptimo, titulo ſeptimo, in fine. Dicens a doctiſsimo quodam Iuriſconſulto ea de re fuiſſe interrogatum, & ſic reſpondiſſe: & cum diuerſæ eſſent latę ſententiæ, poſtea, ſententiam, quæ iuxta ſuum reſponſum lata erat fuiſſe per iudicem appellationis confirmatam. Et idẽ etiam poſtea, deciſum reperi per conſilium Neapolitanum, vt notat Vin. de Fran. deciſione quadrageſima quinta.

Quod nota, quia ſæpe de facto habebis.

Circa hæc aduerte, quòd habens facultatẽ diſponẽdi de aliqua re in vita, non poteſt de ea diſponere in morte, iuxta not. per Bartol. Paul. Alexand. & alios in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verbor. obligat. idem Bart. conſil. 76 pater filio, libro primo. Craue. conſil. 222 numero. 2. verſiculo ſed præmiſsis nõ obſtantibus, communem dicit Couarru. libr. tertio varia. reſolut. capitulo duodecimo, numero tertio, Alexand. conſilio. 13. numero. 17. volumine. 3. Quia duplex eſt diſpoſitio, vna in vita, altera in morte, & qui habet facultatẽ diſponendi vno modo, non cenſetur habere, & alio: vt not. doct. vbi ſupra quibus adde Deci. conſilio 30. numero tertio. Rip. in Rubri. ff. ſolut. matrim. numero. 17. & dicam infra in capitulo octauo, de donat. numero. 49.

47 Quæro. 13 Teſtator conceſsit in teſtamento hæredi grauato, vt pro ſuis neceſsitatibus de dictis bonis ſubiectis reſtitutioni poſsit, alienare, quid poterit facere hæres grauatus virtute dictæ conceſsionis? Vide quæ ad propoſitum pulchrè congeſsit, Boë. deciſ. 44. numero. 27. & multos relatos per Marza. in epito fideicom. q 41.

48 Quæro. 14. An fideicommiſſarius in vita hęredis, poſsit reuocare alienationes factas per hæredem de bonis reſtitutioni ſubiectis, conditione fideicommiſsi pendente? Reſpondeo quòd non, ſed expectandus eſt conditionis euentus, ita Paul. de Caſtr. in l. peto. §. fratre, numero ſecundo. ff. de lega. 2 & in. l. filiusfa. § diui. numero ſeptimo: iſtam communem eſſe opinionem aſſerit, ibidem Claud. n. 12. Crot. numero. 36. Rip. numero. 47 Idem Paul. de Caſtr. in. l. fina. §. fina. numero ſeptimo C. commu. de lega. & conſilio 370. Quia in ſupraſcripto, numero ſecundo, volumine 2. Facit text. in. l. ſeruo legato. §. 1. ff. de lega. 1. & in. l. fi. §. ſin autem. C. com. de lega.

49 Si tamen teſtator etiam expreſsè prohibuiſſet alienationem, tunc cum duplex cõcurrat prohibitio, hominis, & legis, ſtatim alienata repeti poſſunt per fideicommiſſarium, ſeu ſubſtitutum, & ad ſui commodum, non expectato conditionis euentu, nec morte grauati: ita vltra prædictos doct. in locis ſupra allegatis not. Pau de Caſt. per illum text. in. l. cũ pater §. libertis, de lega. 2. & in. l. filiusfa. §. diui. nu. 7 de leg. 1. & ibi Rip. nu. 47. & Iaſ in 1. lect. nu. 66. & in. 2. nu. 100. vbi ita communiter teneri aſſerit Segura in. l. cohæredi. §. cum filiæ n. 268, ff. de vulg. Peral. in rub. ff. de hære. inſt. nu. 114. Caual. in tract. de vſuf. mul. relic n. 77. in fi. Deci. conſ. 97 n. 6 Grat. con. 21. n. 34. vol. 2. Id ipſum ſequuntur Ant. Gom. Padi. & alij quos refert Ludo. Mol. de primog. Hiſpa. lib. 1. c. 16. n. 33. vbi iſtã communẽ opinionẽ teſtatur, & Marza. in epit. fideic. q. 37. per to. Zan. in rep. l. hæredes mei. §. cũ ita. par 5. n. 109 ff. ad S. C. trebel. vbi n. 111. ex mẽte Fernã. Vaſq. in loco ibi per eũ citato, dictã cõmunẽ concluſionẽ

50 procedere exiſtimat, licet poſtea fideicommiſſi cõditio deficeret. Quam tamẽ ampliationẽ verã non cẽſet Deci. conſ. 636. n. 7. cũ trib. ſeq eo quòd expirato fideicõmiſſo, ob defectũ cõditionis, expiret etiã prohibitio alienationis, quæ reſpectu illius fideicõmiſſariæ ſubſtitutionis facta videtur, & eo tantũ caſu, quo fideicommiſſaria ſubſtitutio locum haberet: vt per multas rationes tradit Deci conſ 636. n. 7. cum trib. ſeq. Rationibus tamen Decij non obſtantibus, tene prædictã ampliationẽ, tanquam veram. Siquidẽ ob delictum quod cõmiſit hæres grauatus alienãdo contra expreſſam voluntatẽ teſtatoris, & tacitã legis, fideicommiſſum aliàs in ſui fauorem cõditionale efficitur in eius odium, propter dictũ delictũ, purum: & ſic ampliùs de cõditione fideicommiſsi nõ eſt curãdũ, cũ pro puro habeatur, ita gl. in d. l. pater. §. libertis in ver. fortè aliud. no. in ſpecie, Pau. de Caſtr. in d. l. filiusfa. §. diui. n. 7. verſic. interdum res ſubiectæ, & ibi Iaſ. nu. 66. in. 1. lect. & in. 2. nu. 100. & Caual. vbi ſupra. Quod cõprobatur, nã niſi ita eſſet, ſubſtitutus dictã alienationẽ nõ poſſet ſtatim reuocare fideicõmiſsi cõditione pẽdente, cũ in dictis bonis, vt dictũ eſt, interim nullum ius haberet; & ſic vt ſine vlla actione experiẽs repelleretur. l. pupilli. §. videamus. ff. de neg. geſt. quod eſt cõtra mẽtẽ omniũ ſcribẽtiũ, vt ſupra oſtẽſum

51 eſt. Pro his, quia fideicõmiſſarius ante reſtitutionẽ, nullũ ius habet in hereditate, neq; iura hæreditaria cõſequitur, d. l. facta, & d. l. reſtituta.

52 Si tamẽ hæres alienauit bona fideicõmiſſo ſubiecta, tũc in odiũ hæredis, qui ſibi abſtulit poteſtatẽ reſtituẽdi, ſine aliqua reſtitutione, trãſeũt iura in fideicõmiſſariũ. l. fin. §. ſin autẽ. C. com. de leg. l. pe §. 1. iun. gl. C. ad trebel. gl. in. l. facta, & ibi Pau. ff. ad trebel. not. Menoc. de adipiſ. poſſ. remed. 4 num. 203.

53 Quæro. 15. An trebellianica detrahatur per heredẽ inſtitutũ in re certa? Reſp. quòd licet

aliqui

aliqui teneat partem affirmatiuam, veritas tamen eſt in contrarium; quia tantũ eam detrahit heres vniuerſalis. l. 1. §. inde Næratius, & l. mulier. §. fi. ff. ad Trebel. not. Bald. Paul. Iaſ. & alij in. l. filium quem. C. famil. hærciſc. Guid. Pap. deciſ. 466. Cremen. ſingul. 74. Caual. in tracta. de vſufruct. mulier. relict. nu. 80. & idem eſt in falcidia. l. lex falcidia. §. numquam cum ibi not. ff. ad. l. falcid. Hæres autẽ inſtitutus in re certa non habetur pro hærede vniuerſali. l. quoties. C. de hære inſtit. no. Craue. conſil. 186. Præſens conſultatio, nu. 1. Poſt multos quos in eandem ſententiam, quæ ſine dubio vera, & communis eſt, adducit.

Adde quòd nec ſi quis inſtituatur hæres in hæreditate alicuius, quæ teſtatori obuenit, dicitur hæres vniuerſalis, licet ſubeat commoda, & incommoda dictæ hæreditatis, vt not. Bart in. l. cum filius § 1. ff. de lega. 2. Manti de coniect. vlt. volun. libr 7. tit. 2. n. 7. Sed tantũ cenſetur hæres vniueſalis ille, cui eſt relicta tota teſtatoris hæreditas, vel eius pars, quota, ſcilicet, vt tot. tit. Inſtitut. de fideicommiſſ. hæredi. not. Manti. vbi ſupra num. 6. not. in d. l. cum filius §. 1. & in. l. cum pater. §. menſæ, ff. de leg. 2.

54 Ad hæc trebellianicam non datrahit grauatus reſtitutione, ex diſpoſitione legis, ſiue ſtatuti, quia omnes ſunt hæredes, & non ſubſtituti. Quia ſtatutum poteſt facere, quem eſſe hæredem ad tempus, & quòd poſtea poſt eius mortem alteri directo hæreditatem reſtituat, & quòd decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, vt not. Alexand. conſil. 13. circa primum dubium, numero. 23. volum. 3 Cag. in. l. ius noſtrum. num. 7. & ibi Deci. n. 10. ff. de reg. iu Pariſ. conſ. 85. n. 3. vol. 3. Caual. poſt multos, quos citat in tracta. de vſuf. mul. relic. n. 80.

Nec inſuper fideicommiſſarius primus a ſecundo detrahit trebellianicam. l. 1. §. denique ff. ad trebellia præterquam in aliquibus caſibus, quos vide per Bartol. Pau. & alios in d §. denique, & ibi latiſsimè per Rip. qui omnino videndus eſt.

55 Quero. 16. an grauatus reſtituere ſub conditione vel in diem, teneatur ſatiſdare? Reſp. quòd ſic. l. cum archymedoram. C vt in poſſeſſ. legato. auth contra rogatus. C. ad trebell. l. cum tale. §. 1 & ibi Bartol. & alij. ff. de lega. 2 Stephan. Ber. conſil. 19. numero ſecundo, volumine primo. Excipiuntur parentes, qui grauati ſunt reſtituere filiis, aut aliis deſcendentibus: Et etiam quando frater grauatus eſt reſtituere alteri fratri. l. iubemus. §. 1. Cod. ad trebellia.

56 Quero. 17. an falcidia & trebellianica dicãtur detrahi contra volũtatem teſtatoris? Reſpondeo quòd ſic, niſi expreſsè teſtator, vt detraherentur, iuberet, l. Titia. teſtamento. ff. ad l. falcid. Vnde fit, vt cenſeantur indebitæ naturaliter, licet ciuiliter ſint debitæ, gloſſ. in. l. cum quis. C. de iu. & fac. igno. & in l. error. C. ad. l. falcid. & in. l. 1. ff. de condict. indebi. Bartol. in l. 1. §. 1. ff. ad. l. falcid. Iacob. But. & Salicet. in d. l. cum quis. & ibi Iaſon, numero quinto, communiter Cano. in capitulo fina. extra de ſolut. communem dicit iſtam ſententiam Bartol. conſilio. 93. preſuppono, quòd petitio, numero tertio, libro primo. Et ſic per errorem iuris ſolutæ repeti non poſſunt, vt not. glo. in d l. cum quis, & in d. l. error, & in d. l. 1 ff. de condict. indebi. & vbique docto. & gloſſ. in. l. cuius per errorem. ff. de regul. iur. Bartol. d. conſil. 93. & in. l. ſi patronus, in fi. ff. de donat. & in l. 1. §. ſi quis ex mortis. ff. quo lega. faci. quæ not. idem Bartol. & docto in authen. ſed cum teſtator. C. ad. l. falcid.

57 Quæro. 18 An fideicommiſſarius poſsit capere propria auctoritate, bona ſubiecta fideicommiſſo? Dic quòd non, ſed ea debet capere a manu hæredis. l. facta in princip. & l. reſtituta. ff. ad trebell. § reſtituta, Inſt. de fideic. hæredita. Et mortuo hærede, a manu heredis hæredis grauati, ita Pau. de Caſt in d. l. reſtituta. ff. ad Trebell. Marza poſt multos, quos refert in epito. fideicommiſ. quæſt. 54. numer. 3. Oldrad. conſilio. 107. circa ius municipale, ad finem. Natta conſilio. 395. numero octauo, & nono, & conſilio. 653 numero ſeptimo & octauo. Quod procedit etiam in illis caſibus, in quibus reſtitutio fit ipſo iure, de quibus habetur in. l. ſancimus. §. 1. C. ad S. C. trebell. Nam & in illis caſibus, fideicõmiſſarius niſi habuerit licẽtiam a teſtatore tacitè, vel expreſsè, nõ poteſt poſſeſsionem rerum ſub fideicommiſſo relictarum propria auctoritate capere: ſed debet actualem poſſeſsionem ab hærede petere. l. 1. §. ſed quoties, ver. actionis. ff. ad trebel. gloſſ. fina. in capit. 2. de conſuet. not. Bald. in. l. pe. C. ad trebel. tradit Alexand. conſilio. 8. perſpectis his, libro. 2. Et hoc eſt verum, licet fideicommiſſarius acceperit poſſeſsionem

58

vacantem. Quia licet quando fideicommiſſarius accipit poſſeſſionem vacantem rerum relictarum ſub fideicommiſſo, excuſetur a pœna l.non dubium C.de legi.vt vult gloſ.in.c.ſi.in verb.impetitione,de ſucceſ.ab inteſt.Oldra.d.conſil.107.Et tali caſu,ipſe ab hærede in ſua poſſeſsione de facto turbari non poſsit,vt no.Alexand.conſ.199.in princ vol.2.Afflic.deciſ.167 num.4.Bartol.in.l.cum ſolus.ff.de vſucap.Natta conſ.234.num.3 Tamen adhuc dicitur occupare poſſeſsionem, & eam vitioſam,ita vt dimittere debeat eam hæredi, per interdictum quorum bonorum. l.1. C. quo.bo l 1 ff.quo.lega.§ adipiſcendæ,Inſtit. de inter.fa.quę tradit Pau in d. l. non dubium, C. de legi Natta.d.cõſ.395.n 11. & d.conſ.653.n 8.

59 Quæro.19. Erant in hæreditate animalia, & ſerui, qui perierunt ſine culpa hęredis, nũ ipſe tenebitur fideicommiſſario, ad eorum æſtimationem? Reſp.quòd non, l.deducta.§.ante diẽ,verſ.cũ autẽ,ibi deniq;,nec de periculo mancipiorum præſtare cogitur.ff.ad trebell. & l.mulier.§.ſi hæres,verſic.ſed enim, ibi, ſi quis rogetur reſtituere hæreditatem, vel ſerui deceſſerint,vel aliæ res perierint,placet nõ cogi eum reddere,quod non habet culpę planè rationem reddere, ſed eius quæ dolo proxima eſt.ff.ad Treb.facit text in.l.domos hæreditarias.ff.de leg 1.Hinc cum fideicommiſſarius non poſsit agere contra hęredem de negligentia,circa res hæreditarias,adhibita, ſi ab eo dolus,vel lata culpa abſit, iu. ſupra allega. Conſului venerabili communitati presbyterorum Villæ franchæ pœniten. ipſos nullam actionẽ habere cõtra pupillam Capellades,eo quòd grauata de reſtituendo quandã hæreditatem Petri Mathei, poſt eius mortẽ dictæ communitati, dediſſet exigendas mille libras,quæ poſtea non fuerunt exactæ,& certo quodam caſu, a quo videbam dolum, aut culpam latam dictæ hæredis grauatæ abeſſe, periere;ita vt earum debitores ſint effecti nõ ſoluendo.facit quod no.Menoch.de præ. li.4.præ.197.cir.princ.vbi dicit, quòd licet hæres debeat reſtituere fideicommiſſario mobilia,quæ teſtator reliquit.vt in Inſtit.de ſingu.reb.per fidei relic.cir prin.non tamen teneri ea reſtituere, ſi reſtitutionis tempore reperiantur ſine culpa ſua conſumpta.

60 Quæro.20.& vltimô,quid probare debeat fideicomiſſarius, quando agit ad reſtitutionẽ fideicommiſsi, tam quando agit aduerſus hęredem,quàm quando agit aduerſus extraneũ poſſeſſorem? Vide pulchrê declaratum per Nat.conſ.400. Craue.conſ 316.num. 5. Rol.a Val.conſ.46. per tot,vol.3.

De Legitima,

Cap. 6.

SVMMARIVM.

1 *Legitima de iure cõmmuni eſt triens, vel ſemis, ſecundum numerum liberorum.*

2 *Legitima aſcendentium, olim de iure communi erat quarta pars, hodie eſt triens.*

3 *In hoc Principatu Cathaloniæ, legitima aſcendentium, & deſcendentium indiſtinctè eſt quarta pars bonorum defuncti.*

4 *Filius de iure communi non cogitur accipere legitimam, niſi in corporibus hæreditarijs.*

Fallit ſi filius cœpiſſet iam partem legitimæ in pecunia numerata, quia tunc & reliquum etiam in pecunia numerata cogeretur accipere Quamuis ſi eſſet minor, reſtitueretur in integrum, ibidem.

Item fallit, vt nu.8.

Supplementum eſt veluti quoddam acceſſorium, & ſic ſequitur naturam ſui principalis, ibid.

Aſcendentibus poteſt aſsignari legitima, ipſis inuitis, in pecunia.

5 *Iure municipali Cathaloniæ, hæres habet electionem ſoluendi legitimam, in pecunia numerata, vel in corporibus hæreditarijs. quod declara, n.9*

Si tamen hæres coeperit ſoluere in pecunia numerata, & reliquum ita cogetur ſoluere.

6 *An filius poſsit eligere legitimam in vna ex rebus*

rebus hæreditarijs remiſsiuè.

Si ſuper electione legitimæ, eſt quæſtio inter filiū, & hæredē, recurritur ad iudicis arbitriū & ſimiliter iure ſpeciali Cathaloniæ, n. 7.

9 An hæres qui iure ſpeciali Cathaloniæ, habet optionem ſoluendi legitimam in pecunia, vel corporibus hæreditarijs, poſsit aſsignare vnā ex rebus hæreditarijs.

10 Vſatici, & conſtitutiones, ſumunt interpretationem a iure communi.

11 Legitima debet relinqui filio titulo inſtitutionis. aliàs, vt præteritus rūperet teſtamentū.

Sat eſt, ne rumpatur teſtamentum, vt pars legitimæ, titulo inſtitutionis relinquatur, nam pro reliquo agetur ad ſupplementum, ibidem.

12 Iure ſpeciali Cathaloniæ, quocunque relicti titulo relinquatur. legitima ſufficit.

Item ſufficit pars legitimæ, quocunque titulo, ſiue inſtitutionis, ſiue legati, relinquatur, ibidem.

13 Legitimæ ſupplementum poteſt peti vſque ad triginta annos.

Ius petendi ſupplementum legitimæ, tranſmittitur ad hæredes, etiam extraneos. Et hoc licet filius in vita tale ſupplementum non petierit.

14 Quanta ſit legitima conſideratur tempus mortis patris. Fallit, vt nu. 16.

Augmentum, vel diminutio hæreditatis, poſt mortem defuncti contingens non auget, nec minuit filiorum legitimam: hoc verum, niſi haberet originem in vita teſtatoris, ibidem num. 4.

15 Vtrum pater poſsit aſsignare legitimam filio in eius vita?

Grauatus reſtituere poſt mortem, poteſt illud in vita reſtituere.

17 Filia congruè dotata per patrem, inſpecto valore bonorum patris, iuxta tempus, quo ipſam dotauit, non poteſt dicere ſe læſam, licet ſummè poſtea bona patris, fuerint aucta.

Dos loco legitimæ ſuccedit, & vtrum debeat cōmenſurari ſecundum legitimam, ibidem.

18 Pater qui aſsignauit legitimam filio in eius vita, an ſi filius eam conſumpſerit, teneatur pater iterum in teſtamento ei legitimam relinquere. Et ibi declaratur an pater cogatur dotare filiam, quam ſemel dotauit, & dos eſt cōſumpta.

Ille cui non debetur legitima, non poteſt agere contra teſtamentum, in quo eſt præteritus, nec exhæredatus, ibidem.

19 An legitimæ ſupplementum debeat peti ab hæde vniuerſali tantū, an ab hærede, & legatarijs. Diſtingue, vt ibi.

20 Quid ſi hæres eſſet ſoluendo de ſuo.

21 Qua forma legitimæ ſupplementum petendū ſit?

22 Filio in legitima nullū grauamē apponi poteſt, nec in legitima aſcendentium.

23 An filio, de eius conſenſu, in legitima poſsit apponi grauamen, latè excutitur.

24 Legata pia legitimam non diminuunt, ſed tātū æs alienum, & funeris impenſa.

Quæ dicatur funeris impenſa, ibidem remiſsiuè.

25 An pater cogatur pro filij condemnatione ſoluere legitimam.

Quid de iure ſpeciali huius Principatus.

26 An in linea tranſuerſali detur legitima.

An legitima fratrum, quæ inſtitut a turpi perſona, habet locum ſit aucta vt legitima aſcēdētium, & deſcēdentium.

27 Quanta ſit legitima aſcendentis habētis multos filios, fratres teſtatoris, qui inſtituit quandam honeſtam perſonam, nihil fratribus ſuis relinquendo.

28 Filij iuſtè exhæredati non faciunt partē, imò habentur, ac ſi in rerum natura numquam fuiſſent.

29 Idē dic de filijs deportatis & qui ſunt de ordine fratrum minorum, & tandē de omnibus, qui ſunt incapaces ſucceſsionis.

30 An filius, qui renuntiauit bonis paternis cum iuramēto, computetur in numero filiorum, faciendo partē, licet non admittatur ad partem.

31 An filia ſtatutō excluſa a ſucceſsione, faciat partē non excluſo.

32 Fructus legitimæ, debētur a die mortis patris, vt ipſa legitima.

33 Et idē de fructibus ſupplemēti legitimæ, ibidē.

An nepotes debeant imputare in legitimā bonorum aui, quod per auum parētibus eorum, datum eſt, latè excutitur.

34 Non entis nullæ ſunt qualitates.

35 Iure ſpeciali Cathaloniæ, nepotes debent in legitimam debitam in bonis aui, imputare, quod per eorum auos parētibus ſuis datum eſt

36 Declaratur conſtitut. prima, titulo de legitima.

37 Quid filio in legitimam imputetur, remiſsiuè.

38 Filius, qui grauatus onere fideicommiſsi alienauit, an poſsit res quas alienauit, pro ſua legitima eligere.

39 Legitima non amittitur ob non confectum inuentarium.

40 *Legitima an debeatur de regno, comitatu, marchionatu, ducatu, & ſimilibus dignitatibus, & de feudo, tam de iure communi quã ſpeciali Cathaloniæ remiſsiuè. Ibidem quæ traditur, quod bona ſubiecta fideicommiſſo, apud teſtatorem exiſtentia legitimam nõ augent, ſed ante omnia, tanquam æs alienum, detrahuntur.*

41 *Filius in præiudicium ſuorum creditorum legitimæ, & trebellianicæ, an renuntiare poſsit.*

42 *Acquirere quis non cogitur, etiam in præiudicium creditorum: fallit fauore fiſci & dotis.*

43 *Dos & fiſcus, pari paſſu ambulant in priuilegijs. Argumentũ de fiſco ad dotem valet.*

44 *Legitima an veniat in generali renuntiatione facta de bonis paternis.*

LEgitima deſcendentium de iure cõ-
1 muni eſt triens, vel ſemis, ſecundũ
numerum liberorum. Nam ſi ſunt
quatuor liberi, aut pauciores, legiti
ma eſt tertia pars ex bonis defuncti; ſi verò
ſint quinque, aut plures, tunc legitima eſt di-
midia pars dictorum bonorum, §. hęc nos, in
2 auth. de trien. & ſemis. auth. nouiſsima, C. de
inoffi. teſtam. Aſcẽdentium vero legitima eſt
hodie triens; olim erat quarta, Bar. in repet. l.
pater filium. num. 8. ff. de inoffic. teſtam. & ibi
Pau. de Caſt. num. 13. & in d. auth. nouiſsima,
num. 5. vbi etiam omnes.

3 In hoc verò Principatu, legitima aſcendẽtium, & deſcendentium, nullo filiorum numero conſiderato, eſt quarta pars ex bonis defuncti. text. eſt in conſti. fi. tit. de legitima, y diuiſio de aquella.

4 De iure communi filius non cogitur accipere legitimam in pecunia numerata, ſed tantum in rebus hæreditarijs. l. ſcimus, cum ibi not. C. de inoffi. teſtam. Id tamen eſt verum, niſi filius iam accepiſſet partem legitimæ in pecunia numerata: quia tunc reliquum etiam cogitur accipere. vt latè tradit Gui. Pa. q. 487. vbi hanc eius rei rationem reddit, quòd ſupplementum eſt veluti quoddam acceſſoriũ, & ſic ſequitur naturam ſui principalis, cui annectitur. l. quod in rerum. §. ſi quis poſt, delega. 1. cum ibi no. Idem tenet Rip. in. l. in quartam. num. 123. ff. ad. l. Fal. Iaco. Menochi. de arbi. iudi. lib 2. cen. 2. caſu. 163. num. 30. Eſt tamen verum, quòd ſi filius, qui acceptauit partem legitimæ in pecunia eſſet minor, poſſet in integrum reſtitui. vt no. Menoch. d. caſu. 163. nu. 30. in fi. vbi hoc extra controuerſiam eſſe dicit. Aſcendentibus tamen legitima in pecunia ipſis inuitis aſsignari poteſt, ita Bald in. c. ſi pater. & ibi Philip. Franc. de teſtam. in. 6. Sequitur Rip. in. d. l. in quartam. nu. 127. Neque mirum, cum filiis legitima iure naturali debeatur, aſcendentibus verò iure poſitiuo, vt tradit ibi Ripa d. num. 127. & Bald. in. l. 1. §. ius naturale, ff. de iuſt. & iu. fac. tex. in. l. ſcripto. §. nõ ſic. ff. vn. liberi. no. in ſpecie. Rol. conſil. 39. nu. 14. vol. 3.

5 De iure verò municipali Principatus Cathaloniæ, heres habet electionem ſoluendi legitimam in pecunia numerata, vel in rebus hęreditarijs. vt in d. conſtitu. fina. Opinor tamen, quòd ſi hæres cępit ſoluere partem legitimæ in pecunia numerata, cogatur, & reliquum in pecunia ſoluere. Quemadmodum diximus de filio, qui cum non poſſet cogi de iure communi, accipere legitimam, niſi in rebus hęreditariis, ſi tamen acceperit partem legitimæ in pecunia numerata, reliquum etiam in pecunia accipere cogitur. Pro his facit, quia alias ſequeretur abſurdum, quod ſolutio pro vna re in diuerſis rebus fieret, nempe partim in pecunia, partim in ſpecie, quod lex abſurdũ reputat. l. in executione. § primo. de verb. obliga.

6 Quæro. 1. An filius poſsit eligere legitimã in vna ex rebus hæreditariis? Vide quę diximus ſupra in. cap. 2. de trebell. & fal. num. 20. & 21.

7 Quæro. 2. de iure Cathaloniæ hæres, vt dictum eſt, habet optionem ſoluendi legitimã in pecunia numerata, vel corporibus hæreditariis, numquid poterit aſsignare vnam ex rebus hæreditariis? Reſp. quòd ſic, vt habetur in d. conſtit. fi. ibi, o, ab proprietat immmoble. Eſt tamen verum, quòd non poteſt aſsignare viliorem, ſed ſaltem arbitrio boni viri, tenetur aſsignare mediocrem, iuxta not. per Bart. Pau. Iaſ. & commu. doct. in. l. Marcellus. § res quæ. ff ad S.C. trebel. Ant. Gab. de legi. concl. 4 per to. Rip in d. l. in quartam. num. 125 Et ſi ſuper dicta electione ſit quęſtio, recurritur ad iudicis arbitrium, vt in d. conſtitut. fin. in finalibus verbis Et idem eſt de iure communi, nã ſi hæres cõquereretur de electione facta per filium, recurritur ad iudicis arbitrium, vt notat Iaſ. in l. ſcimus. numero ſeptimo. C. de inofficioſo teſtamento. Ripa in l. in quartam.

tam numero, 121 ff. ad l. falcid. latê Meno. de arbi. iudi. caſu. 163. vbi multos conſimiles refert.

8 Eſtque ſciendum, quòd optio, quæ de iure communi conceditur filio, vt poſsit eligere legitimam in rebus hęreditarijs, procedit quando pater non aſsignaſſet filio legitimã in aliqua re hæreditaria: nam ſi aſsignaſſet. dummodo non eſſet de vilioribus, ſed æquè vtilis, ac aliæ, cogitur filius eam acceptare, ita Rip, poſt Bal. in d. l. in quartam numero. 128. & Menoch. poſt multos per eum relatos d. caſu. 163. per tex. in d. l. ſcimus. §. repletionem, Codice de in offi. teſta. qui tantûm dicit legitimam ex ſubſtantia patris deberi, & ſic pater officio ſuo ſatisfeciſſe videtur, ſi legitimam filio ex ſubſtantia ſua aſsignarit: dummodo non malicioſè cum filio in dicta aſsignatione, egerit: ſed iuxta paternum conſilium, quo nullũ cenſetur in filios melius. arg. l. nec in ea. §. 1, ff. ad l. iul. de adul. & l. ſed ea quæ, ff. de ſponſa. l. fi. in prin. C. de cura. furio.

9 Et ſimiliter opinor, optionẽ quæ iure ſpeciali Cathaloniæ cõceditur hæredi, procedere eo caſu, quo pater filio legitimã in aliqua
10 re hæreditaria non aſsignarit: cũ vſatici, & conſtitutiones ſumant interpretationem a iure communi, vt no. Cali. in vſati. ſi quis alicui, n. 13. & Guliel. de Valleſi. in procemio vſati. Bar. & omnes in l. omnes populi, ff. de iuſ. & iu.

11 Quæro, 3. an legitima debeat relinqui filio titulo inſtitùtionis? Reſ. quòd ſic de iure communi, aliâs filius cenſeretur præteritus, & teſtamentum eſſet nullum, §. ad hæc aliudquoque, in nouel. vt cum de appellatio. cognoſ. Iaſ. in auth. nouiſsima, numero, 28. & ibi Pau. numero, 4. & communiter ſcribentes, Codice de inoffi. teſta. Non tamẽ eſt neceſſe, quòd tota legitima relinquatur, ſed ſat eſt, ſi in minima parte filius inſtituatur, vt no. Iaſ. in d. auth. nouiſsima, nu. 15. poſt glo. ibi in ver. titulo. Sũtque tex. expreſ. in, §. hæc autem, in auth. vt cum de appella. cognoſ. & §. 3. ibi ſin verò quantacunque pars hereditatis, Inſ. de inoffi. teſta.

12 Iure verò ſpeciali Cathaloniæ, quocunque relicti titulo, ſiue inſtitutionis, ſiue legati, pater poteſt filio legitimam relinquere, & nihilominus teſtamentũ valet, vt in cõſt. 2. de pupillars y altres ſubſtitu. ad fi. & ibi Mie. no. etiam Marquil. in vſa. ex hæredare cir. ſi. Et quemadmodum iure communi ſufficit filium vel in re minima inſtitui, vt teſtamentum valeat, licet poſsit filius agere ad ſupplementum, vulg. §. repletionem, & l. omnimodo, C. de inoffi. teſta. ſic & in hoc Principatu ſufficit, vt filio vel minima pars legitimæ, quoquo titulo relinquatur, vt teſtamentum valeat: ad ſupplementum tamẽ filius agere poteſt, & ita etiam communis conſuetudo pręſentis Principatus obſeruat

13 Quod legitimę ſupplementum peti poteſt vſque ad triginta annos, vt no. Ange. Bal. Sali. Pau. Iaſ. & communiter moder. in l. ſi quis filium, C. de inoffi. teſta. reprobato ibi Bar. aliter tenente. Alex. conſ. 8. viſis ſubtiliſsimis diſputationibus lib. 3. Nat. conſ. 156, numero quarto. Bôe. deciſ. 250. vbi iſtam cõmunem eſſe ſententiam dicit. eandem communem appellat Viui, lib. com. opi. ver. legitima. Cremen. ſing. 129. & ibi Addi. & Guipa. deci. 82. numero primo, in fi. iun, addi. & Vigli. in, §. ſed hæc ita numero, 2. Inſ. de inoffi. teſ. Quod ius petẽdi ſupplementũ legitimæ, tranſmittitur ad hæredes etiam extraneos, vt no. Craue. conſ. 142. numero, 2. & 312 numero quinto. Bôe. deciſ. 250. nume. quinto & ſexto, Vigli. in d. §. ſed hæc ita, numero 7. Deci. cõſ. 321. numero tertio Angel. cõſ. 242. qui mouentur per tex. in l. quamquam & ibi glo. & Cy. Codice ad l. fal. Quod procedit, licet filius in vita tale ſupplementum non petierit: ita Sali. in d. l. ſcimus, Codice de inoffi. Alex. conſ. 55. numero ſexto, & conſ. 150. nume. 6. volu. 2 Deci. cõſi. 81. nu. 1. & cõſ. 218. numero quarto, & conſ. 228. nume. 5. Natta. conſ. 238. numero quarto, & conſ, 255. numero quarto, & nouiſsimè Manti. de coniec vlti. vol. lib. 7. tit. 8. numero 10. cum multis, quos ibi recenſet. adde, quæ tradit Cla. in §. teſtamentum, q. 72. numero primo, ad fi. Iaſ. in. l. ſi arrogator n. 18. ff. de adop.

14 Quanta autem ſit legitima, conſideratur tempus mortis patris, debetur enim ea iuxta bona, quæ tempore mortis eius reperiuntur, l. cum queritur Codice de inoffi. teſta. auth. nouiſsima Codice eo. Augmentum ſiquidem, vel diminutio hæreditatis eueniẽs poſt mortem defuncti, nõ auget, vel minuit filiorum legitimam, l. in quantitate, ff. ad, l. falci. l. in ratione & ibi Pau. de Caſ. & communiter doc. ff. ad, l. falci. Rom. ſing. 128. In hoc

hoc quē neminem diſcrepare dicit Iaſ. in d. auth. nouiſsima, numero ſexto in fi. Hoc tamen eſt verum, niſi augmentum, vel diminutio dictæ hæreditatis poſt mortem patris haberet originem in vita teſtatoris, ita Pau. in d. l. in ratione, n. 3. per tex. in l. poenales, ibi, nā & ſi ita, & in l. in le. fal. ff. ad l. falci.

35 Quid tamen erit, ſi per patrē in vita ſua aſsignetur legitima filio, nū vt ſciamus quanta ſit filij legitima, attendetur ad valorē bonorum patris, iuxta tempus aſsignationis dictæ legitimæ, an iuxta tempus mortis eius? Queſtio eſt intricata: Ante cuius reſolutionē, libet primùm indagare, an pater poſsit in vita ſoluere filio legitimam. Pro parte negatiua adducitur tex. in, l. cum de bonis, C. de dona. vbi ſi pater donet filio portionē bonorum ſuorum, nō valet donatio. Adducitur etiā quòd iſta aſsignatio legitimæ, videtur quædā donatio, vt no. Deci. conſ. 86. n. 8. donatio autem inter patrem, & filium in poteſtate eſt prohibita, l. 1. . ſi pater, &. l. ſi pater, ff. pro dona. Quòd autē talis aſsignatio legitimæ, fieri poſsit in vita per patrē tenet Ang. in l. ſi nō mortis. ff. de inoffi. teſta. Deci. cōſ. 616. n. 5. Salō. de Pace cōſ. 38. n. 12. & alij cōgeſti a Iaſ. in l. frater a fratre, n. 44. ver. Septimò prædicta limita. ff. de cōdi. indebi. adducti reſponſo d. l. ſi non mortis, quòd pater dicatur non donare, ſed præuenire in vita, quòd poſt mortē facere tenetur. Pro quo fac. tex. in l. cū quo đ peculio. ff, ad. l. fal. Et quod no. Spe. de dona. §. 1. n. 3. quē refert. Bal. in, l. illud, in, 3. q. C. de ſacro ſan. Eccle. quòd quando pater aſsignat filio legitimam in vita, licet vtatur verbo, dono, nō eſt propriè donatio, & ſic non requiritur inſinuatio, cum potiùs ſit id ſoluere ante tempus, quàm donare, & propterea talis aſsignatio valet ſicuti in caſu, l. Sed ſi vir, §. quod vir. ff. de dona. inter. vi. & vxo. facit etiā pro his tex. poſt. glo. in ver. reſtituere & ibi doc. C. de fidei. vbi concluditur grauatum reſtituere poſt mortē, poſſe illud in vita reſtituere.

Veritas eſt, quòd talis aſsignatio in vita ſapit donationem. Siquidem legitima non debetur niſi poſt mortem patris, l. cum quæritur, C. de inoffi. teſta. l. cum quo. §. vl. ff. ad l. fal. l. quoniā nouella, C. de inoffi. teſta. & ſic eſt incerta, quanta ſit, ob infortunia, quæ hominibus euenire in vita ſolēt: & ſic pater nō poteſt per dictam aſsignationē dici, præuenire ſolutionem, cum quod incertum eſt, ſolui non poſsit. Verū tamen eſt, quod fieri poteſt dicta aſsignatio, vt valeat reuocabiliter tamen, vt no. Bal. in l. quamuis C. de fidei. & in l. illud q. 3. C. de ſa. ſa. Eccle. & clarius in l. cum opportet, §. non autem Codice de bo. quę. liberis. Iaſ. in l. frater a fratre in, 1. lec. nume. 4. ver. Tu. vltra Areti. Deci. cōſ. 86. numero, 8. Par. conſ. 34. numero, 42. lib. ſecun. idem Bal. in lege, 3. Codice de vſu. pro dona. & Rui. conſ. 95. in fi. lib. 5. morte que patris confirmatur, vt in ſpecie ſcripſit Rip. in lege, in quartam numero. 172. ff. ad l. fal. Et hæc procedūt, quādo pater fecit dictā aſsignationē filio exiſtēti in ſua poteſtate, ſecus ſi emancipato, quia tunc ſtatim valeret: vt no. Iaſ. in dicta lege, frater a fratre, numero, 44 ver. tu vltra. & ita poſt longam diſputationem, tenet Io. Bap. de ſanc. Seue. in dicta lege, frater a fratre. in. 25. q. quē ſequitur Decius, d. conſil. 86. numero. 8. Idē ſi iuramentum interueniſſet, vt no. ibidem Deci. & Iaſ. vbi ſupra, & Rip. in d. l. in quartam, numero. 171.

Redeundo igitur ad propoſitę queſtionis reſolutionem, nū filius, cui pater legitimam in vita aſsignauit, ſi ante obitum patris bona augeātur, poſsit agere poſt mortē patris ad ſupplementū, & ſeu integritatem portionis legitimę, de bonis auctis. Dico breuiter & reſolutiuè, hanc eſſe verā & cōmunē opinionē, quòd ſi pater dedit filio integram legitimam, habito reſpectu ad facultates, quas ipſe habebat, tempore aſsignationis dictæ legitimæ, & filius cū iuramento promittat ſe amplius nihil petiturū, ratione portionis legitimæ, quòd filius nihil poteſt petere de dicto augmēto hæreditatis: aliàs ſi ſine iuramēto renūtiaret, cū a iure talis renūtiatio iuramēto nō vallata reprobetur. l. ſi quādo §. 1. C. đ inof. teſ, poſſe filiū agere ad integritatē portionis legitimæ iux. bona quæ pater mortis tēpore reliquit: ſi tamē iuraſſet p iuramētū ſibi præiudicaſſet, c. quāuis pactū, de pac. in. 6. ita vt ad iudicādū, an haberet legitimam portionem, conſideraretur tunc ſtatus patris, iuxta tempus quo eſt aſsignata legitima, & non iuxta tempus mortis. Itaque in ſpecie no. Iaſ. in lege, quod ſeruius, ad finem. ff. de condi. cauſa data & non ſe. & in authen. nouiſsima, n. 10. & vtrobique cōmunem dicit, C. de inof. teſta.

Pau.

Pau. de Caſ. in, l. in ratione, 2. numero quinto ff. ad l falci. vbi dicit, quôd ſi filius cũ iuramento non renuntiaſſet, quôd ſicuti poſſet agere ad ſupplemẽtum portionis legitimę, ſi bona patris aucta eſſent, ita ſi eſſent diminuta, teneretur reddere, quatenus vltra habuit, habito reſpectu ad bona, quæ pater reliquit tempore ſuæ mortis, cum illa aſsignatio legitimæ videatur collata ad tempus mortis, pro eoquod tunc temporis deberetur. pro quo allegat, l. ſi vero, §. ſi ſeruo, ver. Ceterum, ff. de bo. liber. communem dicit hanc opinio. Emanuel Suares in ſuis com. opinio. ver. legitima portio. Eandem probat Guliel. Bene. in c. Raynuntius in ver. in eodem. 1. nume. 220. ext. de teſta. & ibidem Couarru. §. 1. numero, 8. Ioan. Lupi. in c. per veſtras, 3. notabi. §. 23. extra. de do. inter vi. & vxo. Tho. Grãma. deci. 57. numero, 30. & ſeque. Rip. in c. cum M. nume, 38. ext. de conſ. Alex in d. l. in ratione, ff. ad, l. fal. Maran. diſpu. 10. numero, 19. ad fi. & Bôè. decil. 62. num. 13. vbi etiam numero, 14. poſt aliquos per eũ relatos, tenet, idem eſſe ſi renuntiatio facta eſſet ſine iuramento, quod verum non puto, quia congruum reſponſum ad d. l. ſi quãdo, §. 1. Codice de inoffi. teſta. non video.

17 Sic & in dote, quæ legitimæ loco ſuccedit l. quoniam nouella Codice, de inoffi. teſta. quam pater filiæ dedit, vtrum ſit competẽs, nec ne, attenditur ad facultates, quas pater habebat tempore, quo filia eſt matrimonio collocata, nõ autẽ ad facultates, quas pater tẽpore ſuæ mortis reliquit, ita Bal. in auth. res quæ, numero, 16. Codice, com. de lega. & ibi Caſtren. numero, 8. Craue conſ. 11. nume 14. & conſ. 114 numero. 16 Deci. conſ. 26. & conſ. 180 & 181. & conſ. 277. Tho. Grã. deci. 101. latè per to. Bôè. deciſ. 62. nu. 15. & 16. & nouiſsimè Menochi. de arbi. Iudi. caſu. 149. numero, 17 Vtrum autem dos debeat commenſurari ſecundum legitimam, quæ filiæ ſaltem tempore matrimonij competeret, tractãt docto. vbi ſup.

18 Circa prædicta quero, Pater aſsignauit legitimam filio in vita ſua, filius legitimã conſumpſit, numquid pater poſt mortem ei legitimam iterum relinquere tenebitur? Veritas eſt, quôd ſi filius dolo, vel culpa, legitimã conſumpſit, non tenetur ei legitimam aſsignare: ſecus ſi ſine eius culpa conſumpta ſit, ita Bal. in, l. ſcimus, §. primo. Codice, de inoffi. teſta. & in auth. quod locum, C. de collatio. Bal. ſequitur Pau. de Caſ. conſ. 80. Quia per ſupraſcriptum eximium conſultorem. numero tertio, vol. 1. Iaſ. in d. l ſcimus nu. 6. Alex. & Imo. in l. inter cetera. ff. de lib. & poſthu. Ema. Sua. in ſuis com. opinio. ver. legitima portio. Deci. conſ. 616 n. quinto. Talique caſu Pater poteſt eum præterire, & teſtamentum valebit. Quia ille, cui non debetur legitima, non poteſt agere contra teſtamentum, in quo eſt præteritus, vel exhæredatus: ita in terminis no. Bar. in l. 1. §. qui habebat, numero ſexto, ff. de bo. poſ. con. tabu. Cuma. in Rep. l. ſi filius qui in poteſtate, numero. 18. & ibi Iaſ. numero. 10. ff. de lib. & poſthu. Pau. de Caſ. in, l. qui ſuperſtitis, ff. de acqui. here. communiter ita teneri dicit Corne. conſ. 40. littera f. lib. 3.

Pro his facit, quia pater tenetur pro filia dare dotem, quę loco legitimæ ſuccedit. l. fi. Codice. de dotis promiſ. Si tamen pater ſemel filiam dotauerit, & ipſa dotem conſũpſerit dolo, vel culpa eius non tenetur iterum eam dotare: arg. l. fideicommiſſa. §. ſi quis decem, de leg 3. fa. tex. in auth. quod locum ibi, ſiue mulieri imputari poſsit. C. de colla. Hoc notandum eſſe, quia in filia ſua ſibi accidit, dicit Zaſi. in §. fuerat numero. 35. Inſ. de actio. Pro hoc etiam, quòd expreſſè no. Bar. in, l. mulier, § cum proponeretur, ff. ad S. C. trebel. vbi dicit tunc demum nõ imputari mulieri ſi conſumpſit fructus, quãdo ſine dolo, & culpa conſumpſit. Ex quibus infero contra. Zazi. in d. §. fuerat, num. 35. quôd ſi pater collocauerit filiam in matrimonio, & eam dotauerit, & maritus dotem cõſumpſerit, ita vt ſoluto matrimonio morte viri nulla eius bona reperiantur, ex quibus dos poſsit haberi, idque acciderit ſine culpa filiæ, quôd pater cogetur iterum eam dotare, ſi ſit in ætate nubili, & idem in ſpecie poſtea notatum vidi per Alex. in l. ſi cũ dotem. § 1. nu. 6. ff. ſol. ma.

19 Quero. 4. an legitimæ ſupplementum debeat peti ab herede tantûm, vel ab hærede & legatarijs poſsidentibus ex rebus hæreditarijs defuncti, pro rata? Iſtam q. mouet Bar. in, l. in quartam nume 13 ff. ad l. fal. & dicit quòd ab heredibus, & legatarijs, per tex. in l. ſi ex patronis & l. libertus. §. libertus. ff. de bo. liber Pro quo, quia pro legitima, & eius ſupplemento datur conditio ex lege, iux. glo. in

glo.in l.omnimodo,& l. ſcimus, in princi. C.de inoffi.teſta. Quæ eſt perpetua,l.2.Codice,de conſti.pe.Et in rem,ſcripta.cum debeatur de ſubſtantia teſtatoris: & ideo dicitur onus reale,& ſequitur res hæreditarias,l.ſcimus,§.repletionem,ff.de inoffi.teſta.&·l. iubemus,C. ad trebel. no. Pau. de Caſ. conſ. 417. iſta domina ſancta, nu. quarto.vol.1.latè poſt multos, quos in eandem ſententiam adducit Craue.conſ.109,de anno.1472. nu. 5. id etiam voluit Bar.in d.l.in quartam, dum onus reale id eſſe dicit.no.pulchrè Deci.cõſ. 633.numero primo.Veritas tamen eſt,quòd legitimæ ſupplementum eſt petendum ab hærede vniuerſali,§. ceterum in auth. vt cũ de appel.cog.ſi hæreditas eſt ſoluendo,ita vt ex alijs bonis,quæ ſunt penes inſtitutum ex ſubſtantia teſtatoris poſsit haberi legitima. Quia regula eſt,quòd de rebus legatis non poteſt detrahi legitima, quæ in alijs bonis ſalua eſt filio:ita Bal in l.1. ff. de re.diuis. & ita in ſpecie declarat Deci.conſ. 81. numero ſeptimo,& conſ.633.numero primo. Angel. conſ.131.Natta.conſ.234.numero quinto,latè Rip.in d.l.in quartam numero.211.212. & 213.Oſas.deciſ.34. numero.24.Bõè.deci.145 numero octauo,communem dicit Viui. in ſuis commu.opinio.verb.legitima,magis cõmunem dicit Stepha.Ber.conſ.184.pro faciliori reſponſione.numero quarto, vol. pri. & ita ſæpe conſultus reſpondi.

20 Quid tamen ſi hæres exiſtens ſoluendo de ſuo proprio,non confecerit inuentarium numquid hoc caſu ſupplementum ab ipſo ſolo fieri debet? veritas eſt, quòd eſt in manu filij habere ſupplementum ab hærede in quantitate,vel eius bonis: vel ſi velit habere ſupplementum in corporibus hæreditarijs.poteſt agere in ſubſidium contra legatarios poſsidentes res hæreditarias,ita Ange.in l.papinianus,§.ſi conditionis.ff.d inof. teſta.& l.ſi pater.C.de inſti.& ſubſti.& pulchrè Rip. in d.l.in quartam,n.213.

21 Formam autem petendi legitimæ ſupplémentum,tradit pulchrè Bar.conſ. 17. incip. forma petendi lib.1.quam formam ab omnibus approbari dicit Bõè.deci.250.numero ſeptimo.

Certum eſt filio in legitima nõ poſſe ap-
22 poni grauamen,l. quoniam in prioribus, l. omnimodo,Codice de,inoffi. teſta. Quod etiam procedit in legitima aſcendentium, vt no.glo,in d.l.quoniam in prioribus, in ver.de ſanctio.Gui.Pa.deci.478. Ant. Gab. de legi.conclu.1.n,2.

23 Vtrum autem de conſenſu filij grauamẽ impoſitum teneat,non ſatis inter doc. conſtat.Pro parte negatiua adeſt tex.expreſſus in l.ſi quando,§.illud,Codice,de inof. teſta. vbi diſponitur,quòd ſi filius receperit in vita partem ſuę legitimæ, & pactum fecerit cum patre,vel matre in ſui præiudicium,& promiſerit nullam mouere cõtrouerſiam, tale pactum non valere:& communiter ita doc.concludunt in d.§.illud.

Pro alia parte videtur dicendum,quòd tale pactum.& ſeu filij conſenſus teneat.Siquidem eſt indubitatum poſſe filium in ipſo actu teſtãdi cõſentire,vt non inſtituatur, ſed vt prætereatur, vel ex heredetur, & priuetur ſua legitima,l.non putauit.§. ſi quis ſua manu,ff.de bo.poſ.cõ.tabu,no.in l.filio præterito,ff.de iniuſto teſta.no.Iul.Cla.in,§. teſtamentum,q.43.numero tertio,glo.ordi.& communiter doc.in l.ſi quando,§.& generaliter,Codice de inoffi.teſta. & ſic a fortiori filius poterit conſentire,vt in parte legitimæ priuetur,vel vt in ea aliquod grauamen ei imponatur.

Veritas eſt,quòd filius ante teſtamentum non poteſt conſentire,vt apponatur grauamen ſuæ legitimæ d.l.ſi quando,§.illud.Per pactum ſiquidem filius in legitima ſibi præiudicare non poteſt,d.§.illud cum ibi nota. Quod verum eſt,niſi ſit iuratum,quia tunc eſt ſeruandum.c.quamuis pactum,de pac. in 6.no.cõmuniter doc.in d.§. illud Couar. in c.Rainaldus.§. 2.numero tertio,ext.de teſt. Anto.Go. varia.reſolu.cap.11. de ſucceſsio. con.teſta.numero,31.Anto. Gab. de legitima conclu.1.numero,64.Gui.Pa. deciſ. 96. nu. primo. ver.Et eſto quod de iure ciuili, & Salon de pace conſ.14.numero, 56. Pau. de Caſ.in l.in ratione,2.numero quinto. ff. ad l.fal. Deci.cõſ.26.numero tertio,Stepha. Ber.conſ.161.numero ſecundo.vol.2.Bõè.deci.14.numero quinto.In ipſo verò actu teſtãdi,filius talem conſenſum preſtare poteſt d. l.non putauit §. ſi quis ſua manu, ff. de bo. poſſe.con. tab.& ita intelligo d.l.ſi quando. §.illud cum Anto.Go.d.c.de ſucceſ. contra teſta.numero,31.Iaſ.poſt Salice.in d.l. ſi quãdo, §.& generaliter,numero.8.&,9.& Lup. in Rub.de dona.in vi.& vxo §.47 nume.2.

Quæro

24 Quæro,5.an legata pia diminuant legiti-
mam? Dic,quòd non,c.fi.17 q.vi.glo. in, l.
ſi quis ad declinandam, Codice, de epiſ. &
Cle.no.Alex.conſ 503 Non minuitur legiti
ma,vol.3.Iaſ.in l ſi vnus.numero octauo,C.
de teſta Stepha.Ber.conſ.76.numero ſecun.
volumine primo,& conſ.267 numero ſecū.
volumine tertio,vbi dicit, quòd legitimam
tantûm minuit æs alienum,& funeris impē
ſa.Et idem tradit idem Stepha.Bertran.cōſ.
270 numero quarto, volumine tertio, vbi
pulchrè declarat, quæ dicatur funeris im-
penſa.

25 Quæro,6 an pater cogatur ſoluere legiti-
mam filij condemnati? Dic, quòd non: ita
Bar.in l.1.§.ſi impuberi,ff.de col.bono. Spe
cu.de execu.ſen.§.ſequitur,ver.quid ſi filius
fa.numero.11 Iaſ in auth.nouiſsima, nume-
ro ſeptimo,C.de inoffi.teſta. Iul. Cla. poſt
multos,quos refert in prac.§.fi.q.86. nume.
tertio,& 8.

Hæc etiam opinio iure noſtro municipa
li probatur,vt in conſtitu.fina.titu. Quant
lo pare es obligat per lo fill.qua cauetur pro
delicto filij non poſſe fieri executionem in
bonis patris, aut matris viuētis prętextu le-
gitimæ filij.

26 Quæro,7.an in linea tranſuerſali detur le
gitima? dic,quòd non,niſi inter fratres turpi
perſona inſtituta,l.fratres,Codice.de inoffi.
teſta.

Quæ legitima non eſt aucta,vt aſcenden-
tium legitima,& ſic eſt quarta:ita glo in au
th.nouiſsima,in ver. titulo & ibi Iaſ. poſt
Cy.nume.35.

27 Quæro,8.de quadam quæſtione, quæ mi-
hi ex facto obuenit. Quædam mater habe-
bat quinque filios, quidam ex filijs liberos
non habens,dum in extremis eſſet,condidit
teſtamentum,& matri ſuæ centum reliquit
pro ſua legitima,& quendam agnatum non
turpem,imo honeſtam perſonam hæredē
inſtituit:mater vult agere ad ſupplementū
legitimæ,dicendo filium reliquiſſe in bo-
nis mille,ex quibus iux.conſti.fi.tit. de legi.
competit ei quarta pars,pro ſua legitima,&
ſic petit ſupplemētum vſque ad ducentū &
quinquaginta. Hæres prætendit, quòd cum
legitima ſit quota portionis bonorum, quā
quis conſecuturus eſt ab inteſtato,& ſic legi
tima a cauſa inteſtati reguletur,vt eſt gl.nò.
per illum tex.in l.papinianus,§.vnde ſi quis
ff.de inoffi.teſta.l.poſthumus,§.1.l. cū quę-
ritur &,l.parentibus.Codice,eo. Et ſic legiti
ma dictæ matris ſit quarta pars eius portio-
nis,quam ab inteſtato dicti filij ſui,eſſet con
ſecutura,iux d.conſti. fi. tit. de legi. quòd
ſolûm ei pro ſua legitima competunt quin-
quaginta. Etenim ipſa ab inteſtato ſucceſsiſ-
ſet cum quatuor filijs ſuis,& ſic quilibet pro
ſua parte haberet ducentum ab inteſtato,cu
ius portionis quarta pars,vt dictū eſt, eſt le
gitima cuiuslibet. Conſului quòd dicta ma-
ter debebat habere quartam partem omniū
bonorum filij,& ſic ducentum & quinqua-
ginta,per remotionem obſtaculi, factam a
teſtatore:qui dictos ſuos fratres prætereun-
do,& honeſtam perſonam inſtituendo, re-
mouit a parte,quam in ſuis bonis habituri
erant. Et ſic dicta mater,ac ſi dicti filij in re
rum natura non eſſent,in totum in ſua legiti
ma ſuccedit,arg.tex.in l.ſi poſt mortem.§.li
28 beri.ff.de bo.poſſeſ contra tab. Hoc que ad
inſtar filij exhæredati,qui non facit partem
alijs filijs,imo alij filij,ac ſi exhæredatus iu-
ſtè in rerum natura non fuiſſet,in tota legi-
tima ſuccedunt per remotionem obſtaculi
factam a patre per illam iuſtam exhæreda-
tionem,d.l.ſi poſt mortem,§. liberi. Et ita
per prædicta tenet Pau.de Caſ.in l.pater fi-
lium numero,15.ff.de inoffi. teſta. Anto. de
But.conſ.39.in quęſtione iſta varia ſunt ſcrip
ta. Communem dicit Iaſ.in l.plane. §.ſi duo
bus numero.23. ff.de leg.1 & idem Pau.in d.
§.ſi duobus in fi.dicit omnes iſtam opinio-
nem ſequi excepto Barto.qui contrariam ſe
quitur in d.l pater filium. Pro qua opinio-
ne facit regula quam tradit Bar. in l. huiuſ-
modi,§.ſi titio & Meuio,ff.de leg.1. vbi di-
cit,quòd qui non admittitur ad partem,nec
admitti ſperatur aliquo iure actionis, reten-
tionis,vel alterius æquitatis,per ſe, vel per a-
lium,non facit partem,l. vni §.in primo &
§. pro ſecundo,Codice, de cadu tol. & l. ſi
duobus,& l.ſi titio ff de leg.1. Et ſic cum di-
cti fratres defuncti,nec admittantur ad ali-
quam partem,nec admitti ſperentur, inſpe-
cto preſenti ſtatu,eſt certum eos non facere
partem. Confert etiam ad predicta, quæ tra
dit Bal.in l.vni §.in primo Codice, de ca-
du tollend.quòd ad obtinendam integram
legitimam,non refert,quis non habeat fra-
trem,vel habeat talē, qui a ſucceſsione re-
pellatur. idem no.Angel.cōſ.300.

Ex

29 Ex prædictis collige, quòd filius iuſtè exheredatus, deportatus, qui eſt de ordine fratrum minorum, & omnes denique, qui ſunt incapaces ſucceſsionis non computantur in numero filiorum quòad hoc, vt faciant partem, ita Gui.Pa.deci.295.&,599. magis communem dicit Iaſ.in d.§. ſi duobus numero 23.& fi.& ibidem Caſ.n.8.Angel. conſ. 105. ſtatuto cauetur in fi.

30 An autem filius, vel filia quæ renuntiauit ſuæ legitimæ, & hæreditati paternę cum iuramento, computetur in numero filiorum, ita vt faciat partem, licet non admittatur ad partem. Vera & communis reſolutio eſt, quod facit partē, licet ad eam non admittatur, ita Gui.Pa.dec.599. & 295. Guli Bened. in c.Raynūtius in verbo, duas habens filias numer,262.ext.de teſta. Capy.deci.158.Bòē. deci.104.numero,9 & 10.idem ſentire videtur Caſ.in l. huiuſmodi, §.ſi titio.ff.de leg.1. & conſ.287. Quoniam fundamentum vol.1. illiusque pars accreſcit illi in cuius fauorem renuntiauit, ita Gui.Pa.deci.295.& deci. 599. & Pau.de Caſ.in l.1.§.inde Neratius n.2. & ibi Rip.n.8.ff.ad S.C.trebel.

31 An autem filia excluſa ſtatuto a ſucceſsione, faciat partem non excluſo, vide latê & pulchrê per Soci.iun.conſ.26.vol.1.

32 Circa legitimæ materiam no. quòd cui debetur legitima, debentur & fructus legitimę a die mortis patris, ita Alex cōſ.61 vol. 1.no.Doc.in l.papinianus, §.vnde ſi quis, ff. de inoffi.teſta.& in auth.nouiſsima, Codice illo tit.Maran.diſpu.10.numero.24. Stepha Ber.conſ.270.numero ſecundo, volumine tertio, & conſ.173.numero 36.volumine tertio.Bal.in l.non eſt, Codice.fa.hærciſ.vbi cōcludit verum hoc eſſe, etiam ſi tales fructus conſumpti eſſent ab hærede bona fide poſſidente.Ioan.Andre.in add.ad Spe.tit.de pigno, §. ſequitur videre in add. ſi vſusfructus in fi. Bòē. deci.3. in.fi.Et ſimiliter cui debetur legitimæ ſupplementum, debentur & fructus a die etiam mortis patris, ita in ſpecie notat Soci.iun.conſ.184.numero,14.vol. ſecun.Bòē.d.deciſ.3.in fi.Et ita in hoc Principatu, & vbique terrarum ſeruatur. Videas deciſionem Regij Senatus apud Mi.Fer. 3. par.ob.c.403.

33 Quæro, 9. certum eſt, quòd nepotes cū eorum pater præmoritur auo, cum ipſi ſuccedant ipſi auo cum eorum patruis, l.illam C. de colla.ipſis deberi legitimā: queritur nūc an nepotes ipſi debeant computare in legitimam bonorum aui, quod per eum, parentibus ſuis datum eſt? Hæc quæſtio eſt ſatis controuerſa, vt patet ex his quæ traduntur per doc.in d.l.illam, & in l.in quartam, ff.ad l. falci. Veritas tamen eſt, quòd ſi id quod peruenit ad nepotes ex parentibus, habent id ab ipſis parentibus iure hæreditario, vt eorum hæredes, & non ab eorum auo, non tenentur id imputare in legitimam quæ eis debetur de bonis aui. Quoniam in legitimā & eius ſupplementum non imputatur niſi id, quod quis conſequitur ex ſubſtantia illius de cuius hæreditate agitur, l.ſcimus, §.repletionem, Codice.de inoffi teſta. Et ſic cum dicti nepotes, id quod ad eos ex parētibus ſuis peruenit, non dicantur habere ex patrimonio aui, non tenentur id in eorum legitimā ſibi debitam in bonis aui computare, & hoc fuit de mente Bar.in l.poſt. dotem. ff. Sol. matri.&in d.l. in quartam. nu. 12.& vbique Alex. & in d.l.illam, Codice, de colla. latè. Rip.in d.l.in quartam a n. 189.vſque ad nu. 199.Communem eſſe hanc opinionem tradit Stepha.Ber.conſ.138.thema conſultationis tale eſt dubium, numero quarto, & conſ. 142.viſo puncto numero quarto, volumine primo.Bar conſ.190.Gilbertus lib.1.Pau. de Caſ.conſ.29.circa primum quæſitum, numero quinto, & conſ.109.dubia in quibus queritur, numero tertio, lib.1.in quibus locis doc. communiter reſoluunt, quòd nepos non tenetur imputare in legitimam, dotem, quam auus dedit matri ſuæ: quādo auus dictæ filiæ dotem donauit, vel quādo ſtipulatus eſt dotem filiæ reddi: aut quando de conſenſu patris ſtipulata eſt dotem ſibi reddi: quibus caſibus dos cenſetur filiæ data, & donatio tenet, l. Pomponius Philadelphus, ff. fa. hærcis. Aut quādo ſtatuto diſponitur, quòd dos reſtituatur filiæ dotatę. Quia cū prædictis caſibus dos exiuerit patrimonium aui, & fuerit effecta patrimonium filię, & in ea filij ſuccedant vt haeredes, eius, ipſi non tenentur eam imputare in legitimam ſibi debitā in bonis aui: Et hæc eſt communis, & vera opinio, teſte Stepha.Ber.d.conſ.138.numero quarto, & conſ.142.numero. quarto, volu. 1.Pau.de Caſ.d.conſ.29 & d.conſ. 109. & in d.l.in quartam.ff.ad l.fal.& in l.illam, C.de colla.in hoc omnes conuenire dicit.Rip. in d.l.

d.l.in quartam,n.189.in fi.

At verò quoties dos remanet penes filios eoſdem que nepotes,nõ vt hæredes matris ſed in vim conſuetudinis de qua per glo. & doc.in lege,dos a patre, Codice ſol. matri. Cum moriente filia ante patrem relictis filijs,dos auferatur auo per dictam conſuetudinẽ, & detur nepotibus, & ſic vi dictæ cõſuetudinis immediatè ab auo, & ſeu ex aui patrimonio habeant dictam dotem , eſt certum debere eam imputari in legitimam.Et iſta eſt vera & cõmunis reſolutio , quã tradit Bar.Pau.Alex.& alij in dicta l. in quartam.ff.ad l.falci.& Bar.d.conſ. 190. Gilbertus ſequitur Rip.in dicta lege,in quartam n. 193.& 194.

Prædicta tamen intelligenda puto, quatenus de dicta dote peruenerit ad nepotem Nam ſi dicta dos eſſet publicata.vel alias cõſumpta,dictus nepos non teneretur etiã proximo caſu,dictam dotem in legitimam imputare.Quia in ea,licet ingrediatur locum matris, & repræſentet eius perſonam,tamẽ iure proprio,vt no.plenè Pau.de Caſ. conſ. fi.volumine tertio.Thom.Gram.deciſi. 57. numero primo.& 39.Capy·deciſ. 21. nume. 6.Bar.in.l.1.§.ſi ſit filius.ff.de colla.bo. & le. 1.§.ſi filius ff.de coniungen.cum emanci. libe. Couarruuias in rep. capi. quamuis pactum.3.par §.2.nume.quart.de pac.in 6.Rip. in d.l.in quartam numero.199. Et ſic cum ni-
34 hil habeat,nihil debet imputare:cum nõ entis nullæ ſint partes,neque qualitates, l. eius qui in prouincia.ff.ſi cer.pe l,ſecunda ff.de vſuf.l.4.ff.loca.l.adeo,§.quòd ſi toto .ff.de acqui.re.domi.Et ita in ſpecie tenet Alex. referens Fulgo.ita tenere in l.illam Codice de colla.& ita teneas.

In Cathalonia adeſt ſuper his conſtitutio, quæ eſt.1.in tit.de legiti.qua cauetur, vt nepotes debeant in legitima debita in bonis aui imputare,quod per eorum auos parenti-
36 bus ſuis datum eſt.Quam conſti.intelligendam cenſeo,vt proximè dixi,ſcilicet ſi datũ per auum filio,ad nepotem perueniat . Secus ſi per filium ſit diſſipatum,aut aliàs conſumptum,quia tunc d.conſtitu locum non habere intrepidè,per ea,quæ ſuperius annotaui,exiſtimo.

37 In legitimam quid filio imputetur , vide per doc.& maxime per Bar. in dicta lege, in quartam numero. 10. & pulchrum Aymo.conſilium 136. de anno . 1530. per to. & ſup.in c.2,de trebel.& falci.n.27.

38 Quæro.10.filius grauatus onere fideicõmiſsi,alienauit ex dictis rebus fideicommiſſo ſubiectis:num poſtea poterit eligere rem quam alienauit prõ ſua legitima? vide ſupra in c.2.de trebel.& fal nume.20.

39 Quæro 11.an legitima amittatur ob non confectum inuentarium? Res quòd non.vt no.Oldra.conſi.242.Tota præſens, numero 9.Stepa,Bertran.conſi.23.numero. 71 vol.1. & ita poſt longiſsimam diſputationem,concludit Oſas.deci.148.

40 Quæro.12.an legitima de feudo debeatur,& an de Regno,Ducatu ,Marchionatu, Comitatu,&ſimilibus dignitatibus.V.inf.in ca. 12.de feudis numero, 58.59.& 60.

41 Quero 13.an filius poſsit legitimæ, & trebellianicæ renuntiare,in præiudicium ſuorum creditorum? Dico quòd ſic per tex.notabilem,& quæ ibi no.doc.in l.ſi poſtulante ff.ad S.C.trebellian .& l.qui autem. ff. quæ in frau.credito.no. etiã in terminis Gozadi. conſi.97.Prima facie vnuſquiſque numero tertio,& Lau.de Pinu.conſi.70.per to.

Eſt que ratio,quia acquirere nemo cogitur,licet id redundet in præiudicium creditorum d.l.ſi poſtulante & d. l. qui autem.

42 Hoc tamen fallit fiſci fauore,l. in fraudẽ, in prin.ff.de iu.fiſci .Neque ob.tex. in l. cũ quidam.ff.de iu.fiſ.quia Bar. in d.l.in fraudẽ reſpõdet,reiectis alijs ſolutionibus, quòd in d.l. cum quidã,ille qui acquirere noluit,non erat ad huc fiſci debitor, quia nondum erat condemnatus,& ſic ab eo nihil peti poterat, l.prohibitum & l.fi.Codice,eo.tit.lib. 10. Si autem eſſe debitor fiſci,tunc ſi deſijſſet acquirere,tamquam factum in fraudem fiſci, reuocaretur,d.l.in fraudem.

43 Fallit ſecundò fauore dotis.Quia cum id priuilegium competat fiſco, eſt certum & doti competere,cum procedat argumentũ de fiſco ad dotem in priuilegijs,arg.l.2 C.de priuilegio fiſ.iſtud no.Io.An.in addi·Spe.ti. de inſtru.edi.§ videndum in addi. incip. Satis eſt cauſa.Anto.de Bu.in cap. 1 de proba. vbi Deci·iſtam communem opinionem dicit· Pau. de Caſ.in l.1.ff.ſolu.ma,Iaſ·in l.nec quiſquam numero.3.ff.de eden.Imo & Bal. in l.ſecund.C.de iu.do.vult, fauorabiliorem eſſe cauſam dotis quâm fiſci.no. Zaſi. in §. fuerat nu.13.Inſ. de actio . & plerique alij diuerſis

diuerſis in locis.& ita interminis tenet Lauren.de Pinu.d.conſi.70.& Gozadi.d. conſi. 67.n.12.

44 Quæro vltimò an legitima veniat in generali renũtiatione facta de bonis parentũ? Reſ.quòd non,cum legitima,& eius ſupplementum requirant ſpecialem renũtiationẽ, vt omnes docto. ad vnum tenent in l. ſi quando,§.et generaliter,Codice,de inof. teſta.& Cyn.Albe.Sali.& Iaſ.in l.hæres inſtituta in fi.C.de imp.& alijs ſubſti. Guliel de Cuneo,Albe.Bal.& Ang. in l. de his. ff. de tranſac. Afflic.deci.178.numero.3. Alex. cõſ. 69.vol.1.vbi etiam dicit,quòd ſtatutum generaliter loquens non videtur includere legitimam.

Hæc tamen concluſio fallit ſi in renũtiatione adſit iuramentum,quia tunc legitima in tali renuntiatione venit, cũ iuramentũ habeat vim expreſſi , ita in ſpecie no.Ias. in d. §. & generaliter , nume.5. Tira.in l. ſi vmquam,in præfa.n.139.C.de reuo,dona. Soci. iun.con.136. ad fi.volumine primo,& conſ. 130.numero.22.vol.3.Gui.Pa. q. 295. & 598. Deci.conſ.26.n.3.communem dicit Couar. in c.quamuis pactum,in tertia par. relec.§.3. numero tertio.de pac.in 6.& Rip.in l. hæredes,num.70.ff.de vul.& Bero.con.49.numero,30.volumi.prim.vbi dicit quòd renuntiatio,quã facit filia cũ iuramẽto,ſiue expreſſẽ fiat de legitima,ſiue generaliter de omnibus bonis,comprehẽdit legitimã.Et iſtã eſſe magis receptam ſententiã atteſtatur Rol. cõ.99.n. 19. vol.4.qui alios idẽ fateri refert.

De Teſtamentis.

Cap. 4.

SVMMARIVM.

1 IN teſtamento requiruntur ſeptẽ teſtes,de iure communi. fallit in aliquibus caſibus,vt n.3.

2 In Cathalonia, duo aut tres teſtes ad omnes res ſufficiunt.

3 In teſtamento inter liberos,duo aut tres teſtes ſufficiunt.

Item in teſtamento ad pias cauſas,& in aliquibus alijs caſibus,remiſſiuè.

4 Scedula priuata ſcripta, ſeu ſubſcripta manu patris continens eius vltimam voluntatem valet inter liberos,in vim teſtamenti,licet ſit ſine teſtibus.

Eſt tamen neceſſe quòd dicta ſcedula cõtineat diem, quo facta eſt, & clarè explicet, quid cuique filio relinquatur. ibidem.

In ſcriptura priuata regulariter non requiritur dies,nec locus,contra ſcribentem ſeu eius hæredem ſecus contra tertium ibidem.

5 Si in dicta ſcedula relinquatur aliquid alicui extraneæ perſonæ,iure legati, vel fidei cõmiſſi,tale relictum etiam in fauorem extraneæ perſonæ valet: ſecus ſi dicta extranea perſona in dicta ſcriptura priuata inſtitueretur.

6 An autem ſcedula ſcripta,vel ſubſcripta manu teſtatoris,continens eius vltimam voluntatem,in fauorem piæ cauſæ,valeat in vim teſtamenti.

Et ibi quæ opinio ſit ſeruata in Regia Audiẽtia Cathaloniæ.

6 Primũ teſtamentũ per ſecundum reuocatur, niſi primũ habeat clauſulam derogatoriam.

Fallit ſi primũ teſtamentũ ſit inter liberos,& in ſecundo extranea perſona ſit inſtituta.

8 In teſtamento inter liberos,ſemper ſubintelligitur clauſula codicillaris.

9 Si duo teſtamenta appareant eodem die confecta,& non appareat, vtrum ſit poſterius, quod præualeat,remiſſiuè.

10 Teſtamentum in quo filius in poteſtate eſt præteritus,eſt ipſo iure nullum,

Fallit hæc concluſio,n.50.

11 Teſtamẽtum in quo filius emãcipatus præteritur ſi nõ eſt adiecta cauſa,eſt ipſo iure nullũ & cauſa debet ab hærede vera probari.

12 Bonorum poſſeſſio contra tabulas datur ad reſcindẽdum teſtamẽtum,quod aliàs de iure ciuili valet.

Interdum datur, vt declaretur teſtamentum nullum. Quod eſt verum,ſi eſt nullum ratione præteritionis dumtaxat. ibidem.

13 Filius ſiue in poteſtate, ſiue emancipatus exhædari non poteſt,niſi cauſa adiecta in teſtamẽto.

mento aliàs teſtamentum eſt nullum.

Et illa cauſa debet ab hærede vera probari, teſtamentum corruitquo ad inſtitutionem.

14 Quæ remedia competant filijs in poteſtate, ſiue emancipatis iniuſtè exhæredatis.

15 Quæ vtilitas ſit, an competat ius dicendi nullum, an querela, an verò bonorum poſſeſſio contra tab.

16 Matris præteritio pro exhæredatione habetur, mater hodie non poteſt præterire filios, licet ipſos in poteſtate non habeat, ſine inſertione cauſæ legitimæ, quæ vera ab hærede probetur, ibidem.

17 Quid iuſ. ſtatuat circa poſthumi præteritionem ſiue exhæredationem.

18 Quid ius ſpeciale Cathaloniæ ſtatuat circa filiorum præteritionem ſiue exhæredationem.

Barcinone per Regiam Pragma. valet teſtamentum, in quo filij prætereuntur, & exhæredantur. Filij tamen ad legitimam agere poſſunt. ibidem.

Dicta Prag. eſt localis Barcinonæ.

19 Vt filij non poſſunt præteriri, vel exhæredari a parentibus ſine cauſa, ita nec parentes à filijs: aliàs eorum teſtamentum eſt nullum.

20 De iure ſpeciali Cathaloniæ, filij poſſunt in teſtamentó præterire parentes, & nihilominus eorum teſtamentum valet; poſſunt tamē parentes ad legitimam agere.

21 Argumentum a contrario cenſu valet in legibus, ſtatutis, contractibus, & vltimis voluntatibus, Secus ſi adeſt diuerſa ratio.

22 Similiter ob diuerſitatem rationis, diſpoſitum in vno excorelatiuis, non cenſetur diſpoſitum in alio.

23 Si teſtamentum corruit defectu præteritionis, vel exhæredationis, tantùm corruit quo ad inſtitutionem: nam caetera in teſtemento ſcripta valent.

Declaratur quæ ſint iſta, quæ valent.

24 Declaratur auth. ex cauſa, C. de lib. præ. vel exhæreda.

25 Teſtamentum poteſt vires aſſumere a tacita vulgari.

26 Fideicommiſſum vniuerſale conſeruatur per d. auth ex cauſa.

27 Si in teſtamento deeſt inſtitutio hæredis, nihil in eo ſcriptum valet.

28 Hæres in re certa inſtitutus habetur pro haerede vniuerſali, vbi non eſt ſcriptus haeres vniuerſalis.

29 An diſpoſitio d. auth. ex cauſa habeat locum ſi teſtator praeterierit poſthumum.

30 Praedictis nihil eſt derogatum in hoc Principatu, praeterquam per d. Regia Prag. Barcinone conceſſam.

31 Clauſula codicillaris operatur, vt ſi teſtamentum non valeat, legata debeantur venientibus ab inteſtato: & ipſi etiam cenſeantur rogati de reſtituendo haereditatem hæredi ſcripto, detracta per eos trebellianica.

32 Nunquid operetur clauſula codicillaris, ſi teſtamentum corruat cauſa praeteritionis.

Veritas, quod ſic, ſi praeteritio eſt filii iam nati, ibidem.

33 Si clauſula codicillaris ſit appoſita per verba praeſentis temporis nihil operatur, ſi poſthumus eſt praeteritus.

34 Quid ſi clauſula codicillaris ſit concepta per verba futuri temporis. Latè excutitur.

35 Si ex teſtamento non adeatur haereditas, nihil in teſtamento ſcriptum valet.

36 Neque tunc iuuat diſpoſitio d. auth. ex cauſa quae ſolū locū habet, cū defectu præteritionis ſiue exhæredationis, teſtamentum corruit.

37 Hoc etiam iure regulariter in Cathalonia vtimur.

Barcinonæ, propter d. Pra. Reg. Pet. 3. licet ex teſtamēto nō adatur hæreditas, vel adita repudietur, valet legata, & fideicommiſſa, & cætera per teſtatorē diſpoſita, dummodo capacibus ſint relicta, ibidem.

38 Relicta incapacibus pro non ſcriptis habētur.

Relicta incapacibus remanent penes hæredes ſcriptos, val venientes abinteſtato, niſi in eis ſit ſubſtitutus, aut coniunctus: non tamen applicantur fiſco, niſi alias eſſent indigni, ibidem.

39 Declaratio d. Regiæ Pragmaticae.

40 Si pater in teſtamēto praeterierit filiam, quæ paternæ hæriditati cū iuramēto renuntiauit, an ex hoc teſtamentum ſit nullum.

Filius, qui ab inteſtato ſuccedere non poteſt, nō poteſt rūpere patris teſtamentum ex cauſa præteritionis, vel exheredationis.

Legitima non debetur illi, qui ab inteſtato ſuccedere non poteſt, ibidem.

41 Legitima non venit in renuntiatione, niſi expreſsè de ea fiat mentio.

Fallit, ſi renuntiatio ſit iurata, ibidem.

IN teſtamento, ad eius validitatem iure communi, ſeptem teſtes re-
1 quiri, notum ſatis ſuperque eſt, l. hac conſultiſsima, C. de teſta. §. ſed cum paulatim Inſ. eo.

2 In Cathalonia tamen duo, aut tres teſtes ad teſtamenta, & ad omnes res ſufficiunt: vt in vſati. accuſatores. ver. dos o tres teſtimonis, 3. titulo de teſtimonis. Nota Marquill. in vſa. ſi quando, & ibi Iaco. de Monteiudai. & Guliel. de Valleſi.

3 De iure etiam communi ſunt aliqui caſus, in quibus teſtamentum cum duobus aut tribus teſtibus valet, vt in teſtamento inter liberos, d. le. hac conſultiſsima, §. ex imperfecto. Item in teſtamento ad pias cauſas capit. cum eſſes, & capit. relatum el. 1. extra de teſtamen. quòd etiam in foro ciuili, vbi que ſeruatur: vt notat Bar. Sali. & alij in, l. 1. Codice de Sacro Sanc. Eccle. Et ibidem Iaſ. qui longam de hac re facit diſputationē, in ſecunda lec. numero, 27. & 28. Alios caſus, in quibus duo, aut tres teſtes circa materiam teſtamenti ſufficiunt, tradit Iaſ. in lege 2. nume. 11. &, 12. C. de bo. poſſeſ. ſecun. tab.

4 Habet inſuper & alia ſpecialia teſtamentū inter liberos: Siquidem ſi reperiatur aliqua ſcedula continens patris voluntatem, ſcripta vel ſubſcripta manu patris, valet in vim teſtamenti inter liberos: licet ſit ſine teſtibus, auth. quòd ſine, cum ibi no. Codi. de teſta. Eſt tamen neceſſe, quòd dicta ſcriptura contineat diē quo facta eſt (licet aliâs regulariter in ſcriptura priuata non requiratur appoſitio diei, nec loci. l. cum tabernam. §. idem quæſijt, & ibi Bar. ff. de pig. Iaſ. in l. ſi qua C. de diuer. reſcrip. contra ſcribentem vel eius heredem, quamuis ſecus contra tertium, vt no. Mathæ. ſing. 45. Item nomina liberorum, & quòd clarè explicet, quid cuique filio relinquatur: vt in d. aut. quod ſine. Hæc pulchrè explicat Iul. Cla. in §. teſtamētum, q. 14. Si tamen talis ſcedula, neque ſcripta, neque ſubſcripta eſſet manu patris, licet in eius archa reperiretur, vel etiam domi, nihil valeret, vt no. Cla. in d. q. 14. & ante eū Pau. & Iaſ. & alij in d. auth. quod ſine: licet Bar. videatur velle contrarium in l. fideicōmiſſa, §. 1. ff. de leg. 3. cuius tamen opinio cōmuniter eſt reprobata.

5 Ad vnum tamen opportet aduertere, quòd ſi in tali ſcedula ſcripta, vel ſubſcripta manu patris, pater relinquat aliquid extraneæ perſonæ, iure legati, vel fideicommiſsi, tale relictum etiam in fauorē extraneæ perſonę valebit, prout communiter tenetur in d. auth. quòd ſine, quę in hoc corrigit, d. l. hac conſultiſsima, §. ex imperfecto. C. eo. Quod eſt intelligendum, quoties relinquitur extraneæ perſonæ, iure legati vel fideicommiſſi. Si autem inſtitueretur, nihil valeret, quòad perſonam extraneam, talique caſu, d. §. ex imperfecto, remanet incorrectus, vt no. communiter doc. in d. auth. quod ſine, & ibi Pau. n. 2.

6 An autem ſcedula ſcripta, vel ſubſcripta manu teſtatoris continens eius vltimam voluntatem, in fauorem piæ cauſæ ſine teſtibus, valeat in vim teſtamenti, eſt articulus dubius. Communis opinio eſt quòd non, teſte Cla. in dicto. §. teſtamentum, quæſtio. 14. In fauorem tamen pię cauſæ, pauci dies ſunt quòd obtinui.

7 Habet & aliud ſpeciale teſtamentum inter liberos, quòd cum regulariter primum teſtamentum reuocetur per ſecūdum, licet de primo in ſecundo nulla fiat mentio, §. poſteriore Inſ. quib. mo. teſta. infirmen. l. ſi quis priore in prin. ff. ad S. C. trebel. niſi primum habeat clauſulam derogatoriam, iux. plenè no. in lege, ſi quis in principio. ff. de leg. 3. Tamen teſtamentum conditum inter liberos non cenſetur reuocatum per ſecundum. in quo ſunt inſtituti extranei, auth. hoc inter liberos, Codice, hoc titu. Quod verum eſt licet teſtator diceret in ſecundo teſtamento, ipſum velle valere non obſtante quocunque alio teſtamento antea per ſe facto: niſi adderet, etiam inter liberos: ita Pau. de Caſ. in dicta authentica, hoc inter liberos numero quarto. Iaſ. numero tertio. Et idem ibi etiam notant Cy. Ioan. Fab. Sali. Corne. Alex Iacob. de Are. & alij. Hancque opinionem communem dicit Nico. Bòè. deciſ. 240. numero, 10. Si tamen ſecundum teſtamentum eſſet etiam inter liberos, & eſſet fauorabilius filijs, quàm primum, tunc ſecundum reuocaret primū, licet de eo nulla fieret mentio: vt no. Bal. Pau. & commu. doc. in d. auth. hoc inter libe. & ibi Iaſ. n. 1. ad fi. hāc eſſe communē opinionē aſſeuerat Soci. iun. cōſ. 127. n. 10. lib. 1. vbi in hoc heſitandū non eſſe dicit, & Couar. in rup. de teſta. part. 2. poſt n. 19. ver. ſextò deducitur.

8 Ad ſpecialia teſtamenti inter liberos, hoc vnum non eſt ſilentio inuoluendum, quòd in eo ſemper ſubintelligitur clauſula codicillaris: ita glo. in lege cohæredi, §. cum filiæ, in ver. non valuit. ff. de vulg. quam ab omnibus approbatam dicit Bóè. deci. 240. num. 6. ver. Et ſi non valeat Mathæſi. ſing. 41. Hippoly. ſing. 36. Deci. conſ. 242. num. 6. Gramma. deci. 62. numero, 27. & 28. & innumeri congeſti ab Anto. Gab. de teſta. conclu 5. numero ſexto.

9 Si duo teſtamenta appareant eodem die confecta, nulloque modo conſtet, vtrum ſit poſterius conditum, quid iuris ſit, vide Iaſ. poſt glo. in lege fi. numero, 30. Codice, de edic. diui Adria. Tol.

10 Teſtamentum in quo filius in poteſtate eſt præteritus, eſt ipſo iure nullum, §. 1. Inſ. de exhære. libe. l. maximum vitium, Codice de libe. preteriti. l. inter cetera, ff. de lib. & poſthu. Tale que teſtamentum poteſt filius dicere nullum, poteſt etiã contra tabulare. di. leg. maximum vitium. §. Sancimus, leg. pri. Codice de bo. poſ. con. tab. §. eadem Inſ. de hære qnæ ab inteſ. defe. Et hoc ſiue ſit adiecta cauſa legitima, in præteritione, ſiue non: vt notat Bartolus poſt glo. in §. exhæredatos. in authentica de hære. & falcidia. Eſtque communis concluſio vt ait Cur. iun. in dicta authen. ex cauſa, numero, 37. & in d. auth. non licet num. 14. C. de libe. præte. vel exhere. Idem no. Iaſ. in d. auth. ex cauſa, numero, 8. cir. med. & Iul. Cla. in, §. teſtamentum, quæſtio. 42. nume. 2. in fi. no. etiam Prag. Marquill. in vſa. ſi quis filium, q 11.

11 Teſtamentum verò in quo filius emancipatus eſt præteritus, ſi cauſa legitima non eſt adiecta, eſt etiam ipſo iure nullum. Talique caſu iure nouellarum filius emancipatus, habet vt ſuus, remedium dicendi nullum, & contra tabulandi, dicto, §. exhæredatos, vbi gl. & Bar. Si verò in teſtamento eſt incerta legitima cauſa, tũc ſi cauſa vera ab hærede non probetur, emancipatus habet remedium contra tabulandi tantùm, ita Bar. in l. filio præterito num. 18 ff. de in. iuſ. rup. glo. ſingu. in dicto, §. exhæredatos, quæ communiter a doc. eſt approbata, teſte Iaſ. in d. auth. ex cauſa numero. 18 cir. fi. & in l. ſi filius qui in poteſtate numero, 14. ff. de lib. & poſth.

Et licet videatur abſurdum, vt quando teſtamentum eſt ipſo iure nullum, detur contra tab. quæ datur ad reſcindendum teſtamẽtum, l. vt liberis Codice de colla. l. 1. ff. de le. præſtan. tot. tit ff. & Codice, de bo. poſ. con. tab. cum quod nullum eſt, reſcindi minimè poſsit, l. nam et ſi ſub conditione. ff. de iniuſ. rup. cum non entis nullæ ſint partes, neque qualitates, l. eius qui in prouincia, ff. ſi cer. pe.

12 Eſt ſciendum interdum dar. contra tab. ad verè reſcindendum teſtamentum patris, quod aliàs de iure valet, vt ſi filius emancipatus prætereatur cauſa adiecta, vt ſup. dictum eſt Interdum datur dicta bo. poſſeſ. contra tab. ad hoc vt declaretur teſtamentum nullum, quod pulchrè explicat Pau. de Caſ. in lege. ſi filius qui in poteſtate, ff. de lib. & poſthu. quem doc. communiter ſequuntur autore Ioachi. Minſinge. in §. pri. Inſ. de exhereda. libe. Ad hoc ſiquidem vt detur contra tab. non eſt neceſſe, vt teſtamentum ſit validum: datur ſiquidem ſi ſit nullum dumtaxat ratione preteritionis, vt notat Pau. & alij in dicta lege ſi filius. Secus ſi alia ratione, quàm præteritionis eſſet nullum, quia tunc contra tab. dari non poſſet, l. quod vulgò. ff. de bo. poſſeſ contra tab. nota Pau. de Caſ. in dicta le. ſi filius, numero quarto, & quinto, & Minſinge. in d § 1. Inſ. de exhære. lib. vbi. benè hunc articulum explicat.

13 Exhæredari autem filius ſiue emãcipatus, ſiue in poteſtate non poteſt, niſi cauſa adiecta in teſtamento, aliàs teſtamẽtum eſt nullum, auth. nõ licet, & auth. ex cauſa, Codi. de libe. præte. Quæ cauſa inſerta in teſtamento, debet per hæredem vera probari, §. aliud quoq; capitulũ, in auth. vt cũ de appel. cog. noſ. & d. Auth. non licet. Aliàs. ſi per heredem vera non probetur teſtamentũ corruit ſcilicet quoad inſtitutionem, cetera tamen firma manent d. auth. ex cauſa. Remediumque quo tali caſu, filij vti debent eſt, ſui ſcilicet, quærela inofficioſi teſtamenti, toto titt. ff. & C de inoffi. teſta. Emancipatus verò bo. poſ. contra tab. toto tit. ff. & c. de bo. poſ. cõ. ta. l. maximũ vitiũ, C. de lib. præte. Cõpetit etiã ei quærela, agnita tamẽ per eũ prius bonorũ poſſeſsione gratia litis agnoſcẽde, l. 2. & ibi cõmuniter doc. C. de inof. teſ. quę etiã hodie eſt neceſſaria filio emancipato ad quærelandum, vt no. commu. doc. in d. l. 2.

C. de inoffi. teſta. & Iaſ. in l. fi. nume. 7. ad fi. C. vn. libe. & ibi Barto. in fi. & Bal. numero, 27. idem nouiſsimè no. Anto. Go. de ſuc. con. teſtamen. numero. 34. vbi dicit iſtam bonorum poſseſsionem debere intentari intra annum, & poſtea querelam intra quinquennium. Idem ante eum no. Guliel. in d. l. 2. & ibi Bal. & Angel.

15 Vtilitas autem quæ reſultat, an filio competat ius dicendi nullum, an verò querela, an bonorum poſ. contra tab. eſt hæc, quòd ius dicendi nullum durat triginta annis, l. licet Codice, de iure delibe. l. ſumus, §. illud cum ibi no. Codice, de inoffi. teſta. no. Bar. & alij in. l. filio preterito. ff. de iniuſt. teſta. Querela durat quinquennio d. §. illud, cum ibi no. Bo. poſſeſ. contra tab. durat per annum. lege prima. §. largius, ff. de ſucceſ. edic.

16 Illud circa iſtam materiam ſilencio non inuoluam, matris præteritionem pro exhæredatione haberi, §. mater Inſ. de exhære libe. Tamen hodie, licet ipſa filios in poteſtate non habeat, §. foeminæ Inſ. de adop. non poteſt filios præterire ſine adiectione cauſæ legitimæ, quæ vera ab herede probetur, d. auth. non licet, & d. auth. ex cauſa cum ibi no.

17 In hac materia quid de poſthumis ſtatuatur, vide. §. poſthumi Inſ. de exhæ. libe. & l. maximum vitium, §. fi. & per totum tit. C. de poſthu. here. inſti. vel ex hære. & no. in d. auth. licet, & d. aut ex cauſa.

18 Prædicta etiam de iure municipali Cathaloniȩ procedunt, vt in vſa. exheredare qui eſt. 1. tit. de fills y pares preterits, vbi plenè Marquilles. Barcinone tamen per Pragma. Reg. Petri. 3. incip. Debita meditatione, quæ eſt in tit. de teſta.

Valet teſtamentum cuiuſuis, in quo fuerint duo, vel tres teſtes, etiam non rogati, licet in eo pretereantur, vel exheredentur perſonæ, quȩ de iure inſtitui deberent: & licet de poſthumo nulla mentio in teſtamento fiat, nec aliæ ſolemnitates ſint obſeruatæ: remanente ſaluo iure petendi legitimam illis perſonis, quæ ſe iniuſtè præteritas, aut exhæredatas cenſent. Quam Pragmaticam localem Barcinonæ eſſe, licet aliquos dubitare viderim, eſt extra controuerſiam.

19 Preterea, quemadmodum parentibus nō licet præterire vel exhæredare filios ſine cauſa, ita econtrariò non licet filijs ſine prole decedentibus, parentes ſuos ſine iuſta cauſa præterire, aut exhæredare, aliàs, eorum teſtamentum eſt nullum, §. iuſtum autem, in auth. vt cum de appel. cogno. l. nam et ſi parentibus, ff. de inoffi. teſta. Alex. & alij in d. auth. ex cauſa, & ibi Bar. n. 13.

20 De iure tamen Cathaloniæ, licet filij de parentibus ſuis in teſtamento nullam fecerint mentionem, teſtamētum valet: vt probat tex. in conſti. vnica. in tit. de fills e pares preterits e deſheretats, Non tamen denegatur parentibus facultas, ſuam legitimam petendi: vt in d. conſtitu. vni. Ex quo tex. argumentum a contrario ſenſu (quod aliàs in iure valet, vt in le. prima, §. huius. ff. de offi. eius cui man. eſt iuriſdic. & nota Cano. in capite cum apoſtolica, de his quæ fiunt a maiori part. capi. & procedit in legibus ſtatutis, contractibus, & vltimis voluntatibus, l. Lucius cum ibi nota, ff. de hære. inſti. nota. Stepha. Ber. conſ. 52. in fine, volumine ſecundo) ſumi non poteſt, quia eadem ratio non militat, quia magis eſt debita haereditas parentum filijs, quàm filiorum parentibus. l. ſcripto, §. non ſic. ff. vnde libe. Ita etiam nota. Mie, in conſti. los impubers, numero, 9.

21 (marginal number beside "tendi")

22 Ex quibus diluitur etiam & alia obiectio, quæ fieri poſſet de l. fi. Codice de indic. vidui tol. vbi diſpoſitum in vnum ex correlatiuis. cenſetur diſpoſitum & in alio. Cum etiam dicta regula fallat ob diuerſitatem rationis, vt no. communi. doc. in dicta lege fi. fa. tex. optimus in lege fi. Codice, de reſcinden. vendi. Et ita tres doctores ex facto conſulti reſpondimus.

23 Eſt tamen aduertendum, quòd hodie ſi defectu preteritionis, vel exhæredationis teſtamentum corruat, tantum corruit quòad inſtitutionem, nam cetera in teſtamento ſcripta, libertates, tutelæ, legata, & fideicommiſſa particularia, quibuſcunque relicta, & his ſimilia valent. d. anth. ex cauſa. Item manent firmæ ſubſtitutiones directæ, per quas non ſucceditur defuncto, vt ſunt pupillares, & exemplariæ. ita Bar. in d. aut. ex cauſa nume. 16. & in l. 1. §. ſubſtituere nume. 3. ff. de vulga. & in l. filio praeterito numero. 12. ff. de iniuſto teſta. Et ita conſuluit conſ. 52. libro primo, nota Pau. de Caſ. in dicto. §. ſubſtituere cir. fi. Iaſ. in dicta auth. ex cauſa num. 14. Hanc verā & communē opinio

opinionẽ & ab ea non recedendũ, dicit idẽ Iaſ. in dicto, §. ſubſtituere in fi. Rip. in lege ſecunda, numero, 32. & 33. ff. de vulga. Imo. Cuma. Alex & Are. in d. §. ſubſtituere & Cur. Iun. in d auth. ex cauſa nu. 22. Ange. conſ. 211. & An. But. conſ. 67. n. 3. Non tamen conſeruatur vulgaris contenta ſub pupillari iux. no. per Alex. & Moder. in l. ſecunda : ff. de vulga. & ibi Rip. nume. 33. & Anto. Go.
24 de ſubſti. vulga, numero, 24. Eſtque ratio, quia vt dicit Bar. in d. auth. ex cauſa, num. 16. intentio Imperatoris in d. auth. & in corpore vnde ſumitur, eſt irritare per eam omnẽ actum, per quem prohibetur ſucceſsio ab inteſtato. Et ſic cum ſubſtitutio vulgaris expreſſa ſit eiuſmodi, l. pri. cum ibi no. ff. de vulga. Et ſimiliter tacita comprehenſa in expreſſa pupillari, cum per eam etiam ſuccedatur teſtatori, vt no. in dicta lege. Sed ſi plures. §. ad ſubſtitutos ff. de vulga. & Bar. in lege prima, numero quarto. & ibi Iaſ. numero, 40. & communiter moderni. ff. illo
25 tit. Et ab ea poſsit teſtamentum incipere, vt no. Bar. in dicta lege, 1. numero. 32. & in l. lex cornelia, ff. eodem titulo. de vulgari. & in l. Iulianus, §. idem Iulianus. ff. ad trebellia. cuius opinio eſt communis, autore Iaſ. in dicta l. 1. nume. 58. ff. de vulga. Hinc fit, vt per d. auth. ex cauſa, neque ſubſtitutio vulgaris expreſſa, neque tacita conſeruentur.

26 Fideicommiſſum etiam vniuerſale per d. auth. ex cauſa, conſeruatur, ita Bar. in d. auth. ex cauſa nume. 16. dicens hoc probari in corpore vnde d. auth. ſumitur, ibi legata, & fideicommiſſa &c, idem Bar. glo. & doc. in l. ita tamen. §. quoties. ff. ad S. C. trebel. & glo. in l. eam quã in ver. traditur. C. de fideicom. Eſt quæ cõmunis ſententia autoribus Alex. & Iaſ. n. 11. in d. auth. ex cauſa, Cur. iun. ibidẽ, n. 53. Deci. conſ. 86. Ludo. Rom. cõſ. 181 Guliel. Bene. in c. Raynuntius ver. eoſdẽ teſtamẽto, n. 237. ext. de teſta. Natta. cõſ. 660. n. 5. & nouiſsimè Ant. Go. de ſubſt. vulg. n. 24.

27 Obſeruare tamen opportet, quòd ad hoc vt prædicta conſeruentur per d. auth. ex cauſa, eſt neceſſe, quòd in teſtamento ſit aliquis hæres inſtitutus, nam ſi in teſtamento nulla eſt inſtitutio, nihil ſcriptum valet, l. 1. §. ſubſtituere, & ibi glo. Bar. & cõmuniter doc. ff. de vulga. Neque tunc. d. auth. ex cauſa, locum habet, autoribus Bar. Imo. Alex. Iaſ. & communiter alijs poſt gl. in d. §. ſubſtituere, & nouiſsimè Anto. Go. de ſubſti. vulga. numero. 24. cir. fi. vbi dicit, quòd quando nullus eſt ſcriptus hæres in teſtamento vniuerſalis, nulla ſubſtitutio vniuerſalis, vel particularis valet, nec conſeruatur per d. auth. ex cauſa. Et quod dicit de hærede vniuerſali
28 cenſeo ſat eſſe, quòd de iure pro vniuerſali habeatur: vt ſi eſſet hæres aliquis inſtitutus in re certa, qui nullo alio dato inſtito vniuerſali, de iure pro hærede vniuerſali habetur, l. 1. §. ſi ex fundo. ff. de hære. inſti. no. per glo. & doc. in lege quoties, C. eo. tunc enim ſine dubio haberet locum d. auth. ex cauſa.

29 Vtrum autem d. auth. ex cauſa locum habeat, ſi teſtator poſthumum præterierit, non ſatis inter doc. conſtat. Reſolutiuè tamen veritas eſt, quòd ſi teſtator ignoranter præterierit poſthumum, vt quia neſciret ſe habere vxorem prægnantem, aut aliàs, quòd dicta authen. locum non habet, & uetera iura manent incorrecta, & ſic leg. prim. Codice de poſthu. hære. inſti. tali caſu locum habet. Si verò teſtator ſcienter præterierit poſthumum, vetera iura corriguntur per dicta authen. ex cauſa, & ea locum habet ita Bartolus in dicta authen. ex cauſa, numero ſexto. & Iaſ. numero quarto, qui opinionem Barto. communiter approbari dicit. no. Pau. de Caſ. poſt glo. in l. 1. C. de poſthu. here. inſti. Aliquas limitationes vide per Alex. & Iaſ. in d auth. ex cauſa.

30 Prędictis nihil per noſtrum ius Cathaloniæ derogatum video, pręterquam Barcinonæ per d. Prag. Debita meditatione.

31 Circa prædicta quæro, certum eſt clauſulam codicillarẽ operari, vt ſi teſtamentũ nõ valeat, legata debeãtur a venientibus ab inteſtato, & ipſi etiã cẽſentur rogati de reſtituẽdo hæreditatẽ hęredi ſcripto detracta p eos trebellianica. l. eã quã & ibi per doc. C. de fideicommiſ. l. qui autem & ibi no. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſta. l. ex ea, §. pri. vbi glo. et doc. ff. de teſta. tradit plenè Bartolus in lege 1. ff. de iure codicil. Quid tamen erit ſi
32 teſtamentum corruat ex cauſa præteritionis. Iſta eſt ardua, et dificilis quæſtio, ſi loquamur de præteritione poſthumi. Nam ſi loquamur de præteritione filij nati, non dubium eſt, quin operetur d. clauſula codicil. vt atteſtatur Iulius. Cla. poſt

multos quos citat in §. teſtam. q.46.num 2. In hac quæſtione licet varij varia dixerint, tamen ego more meo veram reſolutionẽ breui enarrabo.

33 Si clauſula codicillaris eſt appoſita per verba præſentis temporis, puta ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum, talis clauſula non operatur, ex quo conditio non impletur, quia ante natiuitatem poſthumi teſtamentum valet, l.1, C. de poſthu. hære. inſti. l.3. §. ſed niſi ſtante, ff. de iniuſ. rup. teſta. ita tenet Bar. in l.1.n.10. ff. de iu. codicil. & in l. ſi ſtipulatus, §. cum ſtipulamur, ff. de ver. obliga. & l. ſi ita ſcripſiſſet de leg. 2. & in §. ſiue igitur in auth. vt cum de appella. cognoſ. Pau. de Caſ. conſ.200. clarum eſt n 3. vol.1. & in l.1. C. de poſthu. hæ inſti. Iaſ. in d. auth. ex cauſa. n.24. Deci. conſ.242.n.4. & Craue. conſ.69. numero.1.

34 Si autem dicta clauſula eſt concepta, per verba futuri temporis, puta ſi non valet, vel valebit, &c. tunc ſi poſthumus eſt ſcienter preteritus, operatur fidei commiſſum, non obſtante poſthumi preteritione, ita Bar. in l.1.n.10. ff. de iure codicil. communem dicit Paris. conſ.60.61. & 64. vol.2. in hoc omnes conuenire tradit Anto. Gab. de clauſu. conclu. 8.n.5.

35 Si tamen poſthumus eſt ignoranter præteritus, vtrum dicta clauſula concepta per verba futuri temporis operetur, hoc opus, hic labor. Veritas tamen eſt, quòd ſic, ita Bar. in l. qui filiabus, in fi. ff. de leg. 1. & ibi. Alex. Imo. & Iaſ. qui dicit iſtam partem cõmunem, Pau. de Caſ. conſi.15. incipiendo a ſecundo quæſito, vol.2. communem etiam dicit Alex. conſ.30. vol.3. Pari. conſ.60.61. & 64. vol.2. magis communem dicit Iaſ. in d. auth. ex cauſa, n.24 Stepha. Ber. conſ.158. quãuis vniuerſalis inſtitutio, vol.3. Et idem indiſtinctè tenet Oldra. conſi.171. ita communiter teneri dicens n. 19. Adde quòd & multi non infimæ notæ doc. aſſerunt præſumi teſtatorem de liberis cogitaſſe, ſi conceperit clauſulam codicillarem, per verba futuri tẽporis, vt atteſtatur Cla. in. §. teſtamentum q.46. numero.2. ver. quinimo, & ante eum Pau in l.1. C. de poſthu. hæ. inſti. & conſ.15. incipiendo a ſecundo quæſito, n.2. vol.2. Et ſic iſtam partem tamquam magis communem, & æquam ſecuti ſumus quinque doctores ſuper teſtamento Antonij Caſanouas blanquerij villæ Fran. pæniten.

36 Quero 2. certum eſt, quod ſi ex teſtamento non adeatur hæreditas per hæredem ſcriptum, nihil ex his quæ ſcripta ſunt, valent, l. ſi nemo, 1. ff. de teſta. tutel. l. Si nemo, ff. de reg. iu. l. eam quã C. de fideicommiſ. numquid tali caſu habebit locum d. auth ex cauſa? Reſp. quòd non. Quia vt dictum eſt d. auth. non habet locum aliâs, quàm cum defectu præteritionis aut exhæredationis teſtamentum corruit, ita Bar. in d. auth. ex cauſa, numero, 9. ad fi. & Pau. numero ſecundo. Idem Bar. Iaſ. & alij in d. l. eam quam, C. de fideicommiſ.

37 Eſt que aduertendum, quòd prædicta regula habet locum, in præſenti Principatu, præterquam Barcinone, vbi per d. R. Pragma. licet ex teſtamento non adeatur hæreditas, vel adita repudietur, & denique quocunque modo nomen hæredis & effectus eneruetur ab initio, ſiue ex poſtfacto, valent legata, & fideicommiſſa, & cetera per teſtatorem teſtabilem in teſtamento relicta, modò capacibus ſint relicta. Si autem teſtator non eſſet teſtabilis, diſpoſita per eum non valerent, vt nec de iure communi, vt Inſ. per tot. titu. qui teſta. fa. non poſſunt, le. quar.
38 ff. de teſta. Similiter relicta incapacibus vt de iure communi non valent, ſed pro non ſcriptis habentur, leg. ter cum ibi no. ff. de his quæ pro non ſcrip. habe. quæ legata incapacibus relicta remanent penes ſcriptos hæredes, vel venientes ab inteſtato, niſi in eis ſit aliquis ſubſtitutus, aut coniunctus, l. vni §. in primo C. de cadu. toll. non tamen applicantur fiſco, niſi aliàs eſſent indigni, l. ſi in metallum ff. de his, quę pro non ſcrip. Bar. in l. fi. n.8 ff. de his qui vt indig. Et ſic eſt
39 interpretanda d. Regia Pragma. cum cõſti. vſati, & ſtatuta recipiant interpretationem a iure communi, ſecundum no. per Bar. & doc. in l. omnes populi, ff. de iuſ. & iu. no. Calici. in vſa. ſi quis alicui, numero decimo tertio.

40 Vltimò quero, ſi pater præterierit in teſtamento filiam quæ paternæ hæreditati cum iuramento renuntiauerat, an teſtamẽtum ex cauſa dictæ preteritionis ſit nullũ? Reſp. quòd non. Etenim cum talis filia propter dictam renuntiationem patri ab inteſtato non ſuccedat, vt notat Couar. in c. quãuis pactum in 3. part. relec. §.3. de pac. in 6. & com.

com.Can.in d.c.quãuis pactũ,no. Mi. Fer. ex mente.Regij Senatus.lib. 3. ob. c.474. Eſt certum poſſe patrem eam præterire:& ita in ſpecie no.Couar.in d §.3.n.4 & ver 2. Gui.Pa.deci,295.&,598.fa.quæ ad propoſitũ 41 tradũt Roma.conſ.13.& Deci. conſ. 105.& pro tenui,Soci.iun.conſi.25 n.6.vo.1.& Bar. in l.fi,n.5.ff,ad tert.vbi reddit rationẽ,quòd ille filius ſolus poſsit teſtamentũ rumpere, qui poteſt ab inteſtato ſuccedere l.1.§,& ſui iuris,ff de contra tab.& iſtam opinionẽ dicit magis communẽ Iaſ.in auth. nouiſsima, n.57.C.de inoffi.teſta.& Ay.conſ.11.n.13. vbi etiã aſſerit filio,qui ob ſuã renuntiationem, aut aliàs ab inteſtato patri ſuccedere nõ poteſt,nõ deberi legitimam:quod etiã firmat Ang.conſ.105.in fi,Dec.qui multos refert. conſ.304.n.9.& Beci.con.107.n.7.

Et licet multi velint etiã renũtiata,vel repudiata hereditate,legitimã peti poſſe,cũ legitima,& eius ſupplemẽtũ,requirãt ſpecialẽ renuntiationẽ,iux.no.p doc.in l.ſi quãdo.§.& generaliter C. de inof. teſ. Are. in l.fi. n.6.C.de pac.& Rol.conſ.62.n.5.vol.3.id eſt verũ,ſi renũtiatio nõ ſit iurata,nam ſi ſit iurata,legitima etiã includitur,cũ iuramẽtũ habeat vim expreſsi,vt diximus ſup.c.3. de legitima,numero.44.

De Succeſsione ab inteſtato.

Cap. 5.

SVMMARIVM.

1 *Succeſsio ab inteſtato diuiditur in tres gradus,aſcendentium, deſcendẽtium,& collateraliũ*

2 *Succeſsio.prima cauſa eſt liberorũ.*

3 *Iure nouiſsimo eſt ſublata differentia emancipationis,& patriæ poteſtatis, in ſucceſsione ab inteſtato.ſecus ſi in ſucceſsione ex teſtamento.*

4 *Item eodem iure eſt ſublata differentia cognationis, & agnationis, in ſucceſsione ab inteſtato. ſecus ex teſtamento.*

Quæ dicta ſunt de filijs,ſunt intelligenda, & de poſthumo,qui habetur pro nato, cum de eius commodo quæritur ibidem.

5 *Poſthumus qui non eſt natus,nec conceptus in vita aui, nullo iure cognationis eum attingit,& ſic auo non ſuccedit ab inteſtato.*

6 *In linea deſcendentium habet locum repræſentatio:dicta repræſentatio non ſolum extenditur vſque ad pronepotes,ſed & vltra in infinitum vſque.ibidem.*

7 *Hoc repræſentationis ius habet locum & in primo collateralium gradu, neque vlterius extenditur.*

Repræſentationis ius in duobus tantum caſibus locum habet.

8 *Quando repræſentationis ius filio non concedatur*

Cauſam habens ab aliquo non poteſt eſſe melioris conditionis quàm ille, a quo cauſam habet.

9 *Repræſentatio nõ habet locum, niſi cum bona deferuntur ex ſucceſsione legali.*

10 *Filius dicitur ſubintrare locum patris, quóad gradum, non quóad perſonam:ſic que venit ex propria perſona,non ex iure tranſmiſſo.*

11 *Si nepotes ex filio non concurrant cum patruo in ſucceſsione,aui,ſed ipſi ſoli patrueles, vel conſobrini,an ſuccedant ipſi in ſtirpes, an in capita.*

12 *Filij fratrum,ſi deficientibus patruis, auunculis,aut amitis, ſuccedant ab inteſtato patruo,auunculo,amitæ,aut materteræ,ſuccedunt in ſtirpes,& non in capita.*

Vbi non habet locum ius repræſentationis, non habet locum ſucceſsio in ſtirpes, quia idem eſt ſuccedere in ſtirpes,quod per repræſentationem.

13 *An præferatur pater,& mater in ſucceſsione filij inteſtati ſine liberis defuncti,an verò auus,& auia.*

14 *Si pater & mater,ſuccedũt filio inteſtato:pater ſuccedit in bonis,quæ filius a patre, ſeu patris cauſa habuit,& ſimiliter mater in bonis,quæ filius a matre ſine eius cauſa acquiſiuit.*

15 *Idem que eſt ſi auus,& auia,nepoti inteſtato ſuccedant.*

Et idem obſeruatur,ſi frater vterinus,& conſanguineus fratri ſuccedant.

16 *Idemque in eorum filijs obſeruatur, ſecus in vlterioribus,ibidem,*

17 Frater vtrinque coniunctus præfertur fratri vterino tantum, ſeu conſanguineo, in ſucceſsione fratris. Et etiam filius fratris vtrinque cōiuncti, præfertur fratribus ex vno latere.

18 Si inteſtatus reliquerit fratres aut ſorores vtrinque coniunctos, patrem & matrem, quis ſuccedat? Et quid ſi vnà cum patre, & matre reliquerit fratres, & filios fratris præmortui, ibidem.

19 Si pater vel mater tranſeant ad ſecunda vota amittunt proprietatem bonorum, in quibus ſucceſſerunt filio inteſtato vna cum alijs filijs.

Quod declara vt numero, 20. amplia, vt numero 21.

22 L fœmine § illud C de ſecund. nup. & l. mater C. ad Tertul. in parte ſunt correctæ per ius nouel.

23 Mater tranſiens ad ſecunda vota, de conſenſu filij, non priuatur proprietate bonorum.

24 Patientia filij, vel vxoris, vbi agitur de eorum præiudicio, ob metum reuerentialem, nō habetur pro conſenſu.

25 Mater de conſenſu viri in teſtamento, aut aliàs ſibi dato, impunè poteſt tranſire ad ſecūda vota.

26 An pœna ſecundò nubentium ſint ſublatæ per ius canonicum, & per conſequens non habeant locum in Cathalonia.

27 Si inteſtatus decedat relictis patre, aut matre, & fratre conſanguineo tantùm vel vterino, quis ſuccedat.

28 Ad ſucceſsionem parentis inteſtati admittuntur filij tam vtrinque coniuncti, quàm ex vno latere.

29 Si inteſtatus deceſſerit nullis relictis liberis, parentibus, nec fratribus, quis ſuccedat.

30 Succeſsio ab inteſtato, in tranſuerſalibus extēditur vſque ad decimum gradum, & non vlterius: deinde admittitur vxor ad ſucceſſionem viri inteſtati & è contrariò vir ad ſucceſsionem vxoris. Quibus deficientibus bona deferuntur fiſco.

31 In feudis, ſucceſsio non extenditur vltra ſeptimum gradum.

Fallit ſi feudum eſt conſtitutum nomine, & titulo Regni, Ducatus, Marchionatus, aut Comitatus. Quia in his feudis ſucceſsio extenditur etiam vltra milleſimum gradum. ibidem.

Et idem eſt in bonis allodialibus eorum.

32 Iure affinitatis nemo ab inteſtato ſuccedit.

33 An legitimati parentibus ſuis ſuccedant ab inteſtato.

34 Legitimati in feudis non ſuccedunt, niſi quoad feudum expreſsè legitimatio facta fuerit.

35 Legitimati non ſolùm ſuccedunt parentibus ſuis ab inteſtato, ſed agnatis, & cognatis, inſtar filiorum legitimorum, & naturalium.

Fallit in legitimato per oblationem curiæ, qui ſolis parentibus ſuccedit, ibidem.

36 Filij legitimi tantùm, vt adoptiui, quomodo ſuccedant remiſsiuè.

37 Illegitimi quomodo ſuccedant, remiſsiuè.

38 An & quando filia, quæ cum iuramento hæreditati paternæ renuntiauit, poſsit patri ab inteſtato ſuccedere.

39 An ſtatuta loquentia de ſuccedentibus ab inteſtato vendicent ſibi locum in pupillis.

Statuti verba debent ſumi in proprio ſignificatu ibidem.

40 Priuatio præſupponit habitum.

41 Statuta debent intelligi ſecundum communē vſum loquendi.

Communis vſus loquendi præualet propriæ ſignificationi, ibidem.

42 Pupilli inteſtati bona, ad quem de iure communi ſpectent: & ad quem de iure municipali Cathaloniæ.

43 An & quando filius in fideicōmiſſo repræſentet perſonam patris

44 Teſtator præſumitur magis eligere proximiorē

45 In fideicommiſſo relicto ab aſcendente, patruo, auunculo, amita, ſiue matertera, filius ſubintrat locum patris, ſecus in fideicommiſſo ab alijs relicto.

Teſtator cenſetur ſe velle conformare cum diſpoſitione iuris, ibidem.

46 Quilibet præſumitur decedere inteſtatus, niſi contrarium probetur.

47 Inſuper quilibet præſumitur decedere ſine liberis, niſi aliud probetur.

Ad probandum quem deceſſiſſe inteſtatum, & ſine liberis, ſufficit, vt id allegetur, ibidem,

48 Præſumptio iuris, eſt liquidiſsima probatio.

Præſumptio iuris nihil reuelat, niſi allegetur.

49 Præſumptio iuris poteſt allegari poſt concluſum in cauſa.

Si probo me eſſe conſanguineum alicuius, & dico

& dico me proximiorem, præſumor talis, niſi cõtrarium probetur.

Quod declara, vt in n. 51.

52 *In teſtia, de qua habetur im vſa de inteſt abijt in deſuetudinem, vna cum extorquia, cucucia, Arciâ, firma ſponſalitior. coacta, & redimẽtia perſonali.*

Qui ſint iſti mali vſus, ibidem. remiſsiuè.

1 SVcceſsio ab inteſtato in tres diuiditur gradus, aſcendentium, deſcendentium, & eorũ, qui ex latere veniunt. §. 1. in auth. de hære. ab inteſta. & l. 1. ff. de gradi. affi. De ſingulis gradibus aliquas breues, minimèque pœnitendas reſolutiones breui iuxta noſtrum inſtitutum, trademus.

2 Succeſsionis ab inteſtato prima cauſa eſt liberorum, ipſi ſiquidem, omnibus alijs excluſis, tam aſcendentibus, quã tranſuerſalibus, parentibus ſuis ab inteſtato æqualiter, nulla facta diſtinctione, an ſint maſculi, vel fœminæ, ſuccedunt, §. 1. in authen. de hære. ab inteſta. venien. §. inteſtatorum, Inſtitu. de hered. quę ab inteſta. defe. auth. in ſucceſsione, & per totũ, tit. C. de ſuis, & legi. libe. l. in ſuis. ff. de libe. &

3 & poſthu. Itidemque nulla facta diſtinctione, an ſit emancipati, an in poteſtate: quia iure nouiſsimo ſublata eſt differentia emancipationis, & patriæ poteſtatis in ſucceſsione ab

4 inteſtato, d. auth. in ſucceſsione, & l. me minimus. C. de legi. hære. & §. 1. in authen. de heredi. ab inteſta. veni. licet ſecus ſit in ſucceſſione ex teſtamento, vt infra latè trademus in c. 10. de emancipa. numer. 12. Quemadmodum

5 eſt ſublata differentia cognationis, & agnationis, in ſucceſsione ab inteſtato, & non ex teſtamento, vt not. gl. in. l. fratres. C. de inoffic. teſta. & gloſſ. in. §. 1. in auth. de hære. ab inteſt. venien. quas menti tenendas dicit Bartlo. in d. §. 1. num. 4. Prædicta & de poſthumo eſſe intelligenda nemo ignorat, §. poſthumi Inſti. de hære. quæ ab in. defe. & per to. tit. ff. de lib. & poſthum. Poſthumi ſiquidem cum de eorum commodo quæritur, pro natis habẽtur. l. qui in vtero ff. de ſta. homin. Quod tamen limita ſi poſthumus naſcatur viuus, arg. l. vxoris ab ortu. & l. ſeq. C. de poſthum. hære. inſti. Et dummodo natus, ſeu conceptus ſit in vita aui, aliàs cũ nullo iure cognationis auum attingat, ei ab inteſtato non ſuccedit. §. cum autem Inſti. de heredi. quæ ab inteſt. defe. l. ſi quis filio exhæredato, & vtrobique communiter docto. ff. de iniuſt. teſtam. Exempla, in quibus poſsit verificari, quod nepos ſit cõceptus poſt mortem aui, vel proaui, vt ſibi nõ deferatur eius hæreditas ab inteſtato, vide per Ant Go. de hæred. quæ ab inteſta. defe. nu. 10. vbi pulchrè.

6 In hac deſcendentium linea habet locum repreſentatio. Et ſic ſi pater moriatur inteſtatus, relicto filio, & nepotibus ex filio præmortuo, dicti nepotes repræſentant perſonã patris ſui, & ſubintrant eius locum, & ſuccedũt, quotquot ſunt, in ea parte, & iure, in quo pater, ſi viueret, eſſet ſucceſſurus: & ſic ſuccedunt in ſtirpes eorum auo per dictã repræſẽtationem, vnà cum dicto eorum patruo. §. cũ filius, Inſt. eo. §. ſi quis igitur deſcenden. in nouel. hoc tit. Et in hoc nemo diſcrepat. Vtrum tamen dicta repræſentatio vltra nepotes extendatur, magna eſt inter docto altercatio. Angel. ſiquidem in d. §. cum filius, nu. 1. Ioan. Fab. num. 5. dictam repræſentationem vltra pro nepotes non extendi dicunt: quos etiam ſequitur Ioan Leciri in tracta. de primogen. lib. 2. q. 2. artic. 7. num. 11. & 12. Pro hac parte citatur Bartol. in. l. 1. §. ſed ſi quis. ff. de ſuis & legi. hære. qui de pronepotibus fatetur, ſed nec de vlterioribus negat. Contraria tamen opinio, quòd dicta repræſentatio extendatur vltra pro nepotes, & in infinitũ, eſt vera, & cõmunis: quæ probatur per §. fi. Inſti. de hæred. quæ ab inteſta. defe. qui id expreſsè docet. Idque in ſpecie no. Couar. in prac. capitulo. 38. num. 5. Anto. Gom. de hęred. quæ ab inteſta. num. 15. verſi. confirmatur. Vueſenue. in d. §. cum filius, num. 3. & ibi etiam Egui. Baro. & Minſinge. num. 6. Salice. in auth. poſt fratres. 1. num. 4. C. de legitim. hæred. Rojas in epitome ſucceſsio capit. 5. num. 18. 19. & 20. & ca. 32. num. 17. 22. & 23. Ludouic. Molin. de primog. Hiſpan. lib. 3. c. 7. num. 6. Caſſa. in conſuetudi. Burgund. rubr. 7. §. 10. in verſi. en toutes, num. 4. & Matien. lib. 5. noue recopilat. tit. 7. l. 5. glo. 3. numero quinto, vbi ita communiter teneri tradit.

7 Hoc repraeſentationis ius etiam in primo collateralium gradu, putâ, fratrum, nouellarũ ius indulſit, in hoc, vt filij fratrum cũ patruis in ſucceſsione de mortui fratris ſuccedant, authen. ceſſante. C. de legiti. haered. Et Nouel. de haered. ab inteſta. §. ſi autem. Neque vlterius in hac linea repraeſentatio extenditur, ſed qui proximiori gradu exiſtit alios excludit. ita Bartol. Bald. Salicet. Cor. in d. Authen.

poſt fratres. C. de legi. hære. Deci. cum multis, quos recenſet conſil. 1. num. 2. & conſ. 217. num. 2. Alexand conſil. 44. num. 18. & 19. vol. 5. Pariſ. conſil 37. num. 1. vſque ad 8. vol. 2 Rojas in tracta de ſucceſ. ab inteſt. c. 6 numer. 21. & capitulo. 32. numero. 22. Iaſon. in. l. 1s poteſt, numero 35. ff. de acquir. hæred.

Ex quibus colligitur ius repræſentationis tantũ in duobus caſibus concedi, ſcilicet quãdo agitur de ſucceſsione aſcendentiũ, & quando de hæreditate patrui tractatur, vt in ſpecie not. Bart. in Authen. poſt fratres. C. de leg. hæred. & ibidem Bald. Salicet. & Corne. & multi relati per Deci. conſilio. 1. numer. 2. & conſilio. 217. numero. 2 & conſilio. 444. numero tertio Pariſ. conſilio. 37. a numero. 1. vſque ad octauum, volum. 2. & alij docto. ſuperius relati: idemque not. Ioan. And. in ad ditionib. ad Spe. tit. de ſucc. ab inteſt. in ad. inci. ſecus ſi cũ patruo.

8 Circa iſtud repræſentationis ius opportet aduertere, quòd repræſentatio filio non conceditur, vbi ſi pater viueret, non poſſet ſuccedere, ita Ludouic. Molin. de primogen. libr. 3. cap 7. num 12. Ratioque eſt in promptu, quia non poteſt eſſe plus iuris in cauſato, quã in influente potentiam cauſæ, vt not. Alexand. cõſilio. 53 num. 5. vol. 4. Bald. in. l. 1 ff. de Sena. & in. l. maximum vitium, num. 2. C. de lib. præte. & omnium pulcherrimè Pau de Caſt. conſilio. 422. Quòd iſta mater, num. 2. vol. 1. vbi inquit, nam alias ſequeretur, quòd pater ſi viueret, non poſſet ſuccedere, & quòd eo mortuo, filius eius admittatur, quod eſſe abſurdũ dicit, per. l. quæritur. ff. de bo. lib. Idem Caſtr. conſilio. 7. num. 3 ver. His tamen non obſtantibus, vol. 2.

9 An autem repræſentatio habeat ſolũ locũ cum agitur de ſucceſsione legali: an etiam habeat locum, cum agitur de ſucceſsione ex diſpoſitione teſtatoris, dicam inferius, numero 42 cũ. 3 ſeq. Adde quòd ſi agatur de ſucceſsione delata a ſtatuto, ita habet locum repræſentatio, vt ſi eſſet delata a iure communi, & ſic tali caſu, quę ſuperius ſcripſimus, ſunt obſeruanda, ita poſt multos, quos citat, tradit Men. de præ. lib. 4 prę. 95 nu. 11.

10 Eſt tamen aduertendum, quòd quãdo filius ſubintrat lo cum patris, vt eſt in prędictis caſibus, eſt intelligendum ſuccedere in eius locũ, quòad gradum, non quòad perſonam, quod confert ad multa, vt not. poſt multos quos refert, Zan. in repetit. l hæredes mei. § cum ita, par. 4 n. 100. ff. ad S. C. trebellia. & ſic venit nepos ex propria perſona, non ex iure tranſmiſſo ita Iaſ. in l. 2 num. 4. C. de ſucceſ. edic. Deci. conſ. 443 num. 20. Rip. in. l. in quartam. nu 199. ff. ad l. fal. faciũt quæ pulchrè ad propoſitum tradit Bar. in. l 1 §. ſi ſit nepos. ff. de collat. do. & in. l. 1. §. ſi ſit filius. ff. de coniun. cum emãci. libe.

11 Circa prædicta quæro 1. Si nepotes ex filio non concurrant cum patruo in ſucceſsione aui, ſed ipſi patrueles, vel conſobrini ſoli ſint, an ipſi ſuccedent auo in ſtirpes, an in capita? Dic, quòd communis, & vera reſolutio eſt, quòd ſuccedent in ſtirpes, & non in capita, ita Benedict in. c. Raynuntius, in verſic. & vxorem, dec. 5. nu. 69. de teſtam. aſſerens hanc eſſe communem opinionem: eandem probat Aret. in d. §. cum filius, nu. 8. Guid. Pa. quæſt. 134. Stepha. Ber. conſ. 2. viſo conſultationis themate, nu. 2. vol. 1. Rip. in l. in quartam, nu 200. ff. ad. l. fal. Rojas in epito ſucceſ. c. 6. nu. 2. Alex. conſ. 55. nu 4. & ibi Mol vol. 4. licet contrariũ aſſerant aliqui, quos refert Alex. conſ. 63. numer. 1. vol. 2. & Bart. conſil. 173 ſuper hæreditate dominæ, libr. 1. qui tamen priorem ſententiam vti veriſsimam probat. & in tractatu de ſucceſsio. ab inteſta. numero 19. & in. l 2. §. hæreditas. ff. de ſuis, & legi. hære & in. l. 1. § interdum. ff. ſi pars here. peta. Paucos ab hac ſentẽtia recedere tradit, Tiraq. de retra. lig. §. 11. gl. 12. nu. 1.

12 Et ſimiliter ſi ſoli filij fratrum deficientibus patruis auunculis, aut amitis, ſuccedant ab inteſtato patruo, auunculo, amitæ, ſiue materteræ, ſuccedunt in ſtirpes & non in capita, iuxta gloſſ. communiter approbatam in authen. ceſſante. C. de legi hære. & in corpore, vnde ſumitur. & l. 1 § fi. ff. ſi pars heredi. peta. quas gloſſ. ſequuntur Dy. Cy Angel. Bar. & alij in l. poſt conſanguineos § 1. ff. de ſuis & legitim. heredi. idem Bartol. in tractatu de ſucceſsio. ab inteſtato, num. 19. Hanc eſſe communem opinionem refert Fab. in. §. nos autem, Inſti. de legi. agna. ſucceſ. Gui. Pa. deciſio. 134. & ibi ad eum Addi. Et ita in præſenti Principatu in facti contingentia conſului: & niſi cauſa per cõcordiam ſopita fuiſſet, ſine dubio obtinuiſſem: licet hæc opinio diſpliceat, Couar. in epito. ſucceſſ. num 8 & multis quos ipſe ibi congeſsit. Vlteriores verò, ſiue cũ de aliorum ſucceſsione, quã aſcendentiũ, aut patrui agitur, cũ

iam

iam in ipſis non ſit ius repræſentationis, ſuccedūt in capita, cum ſuccedere in ſtirpes ſit idē, quod per repræſentationem, vt declarat Aretin. in. §. cum filius, Inſt. de hære. quæ ab inteſt. defe. num. 2. Salicet. in d. auth. ceſſante, nume. 2. Alex. conſ. 55. numero. 4. volum. 4. Couarr. in prac. c. 38. numero. 5. verſ. quòd ſi vlteriores: & ſic not. Bartol. in d. §. hæreditas, ad. fi. & de ſucceſ. ab inteſt. nu. 20.

13 Quæro. 2. filius deceſsit inteſtatus, & ſine liberis, relictis patre, & matre, auo, & auia, qui ipſi ſuccedēt? Dic, quòd pater & mater ſimul excluſis auo, & auia. l. quod ſcitis, cum ibi no. C. de bo. quæ libe. auth. de fuucto. C. ad Tertul. hanc eſſe communem opinionem teſtatur Couar. in epit. de ſucce. ab inteſt. n. 3.

14 Inſuper circa prædicta quæro, an in caſu præmiſſo, pater ſuccedat filio in bonis, quæ filius a patre, vel patris cauſa acquiſierat; & mater in bonis, quę filius a matre, ſeu matris cauſa acquiſiuit: an ęqualiter ſine bonorum diſtinctione? Dic, quòd pater ſuccedit in bonis, quę filius ab eo, ſeu eius cauſa acquiſiuit, & ſimiliter mater. In aliis verò bonis æqualiter ſuccedunt: ita Bartol. in authētica itaque. C. commu. de ſucceſsio. dicēs text. in d. l. quod ſcitis eſſe ad hoc ſingularem. Et idem tenet in d. l. quod ſcitis, & in. l. poſt dotem, numero 36. ff. ſoluto matrimonio, & conſi. 18. libro primo, Bartol. ſecuti ſunt Iaſ. in d. l. poſt dotem, numero 108. & ibi Imol. Roman. & Paulus de Caſtr. Roma. conſilio. 40. Alexander conſilio. 150. volum. 2. Angel. & idem Paul. in d. l. quod ſcitis: hanc eſſe communem opinionem dicit Alexād. dicto conſilio. 150. Rube. conſil. 79. A qua opinione licet multi diſſentiant, tamē eam cum Bartol. & eius ſequacibus amplector: & ſecundum eam bis conſului, & ita quoties caſus feret, conſulā, cum potioribus fundamentis hæc fulciatur opinio.

15 Et ſimiliter ſi auus paternus, & maternus concurrant ad ſucceſsionem nepotis, auus paternus ſuccedit in bonis paternis, & auus maternus in maternis: ita Bart. in d. l. quod ſcitis, vbi etiam Pau. de Caſt. idem Bart. conſ. 215. Fulg. conſil. 66. Abb. conſ. 75. in fin. vol. 1. Roma. cōſil. 40 Anchar. conſ. 349. iſtam dicit veriorem & communem, Alexand. conſil. 168. vol. 2. & conſil. 42. eod. vol. Boe. deciſ. 192. in fi. hāc magis communem dicit Anto. Gabr. de ſucceſ. b inteſta. conclu. 3. nu. 4.

16 Idemq; obſeruatur in fratre cōſanguineo & vterino: vt ſi frater decedat inteſtatus & ſine liberis, & aſcenden. relictis fratre vterino, & cōſanguineo. Nam cōſanguineus ſuccedit dicto fratri ſuo in bonis quæſitis a linea paterna: vterinus verò in quęſitis a linea materna. In aliis verò bonis communiter ſuccedūt, ita Bartol. in trac. de ſucceſ. ab inteſt. n. 18. authen. poſt fratres, & l. de emācipatis cum ibi not. C. de legi. hęre. Ro. d. conſ. 40. n. 6. gl. communiter recepta in d. l. poſt fratres. Steph. Ber. conſ. 84 ponitur in facto, vol. 3. vbi & in filiis dictorū, nō tamē in vlterioribus id ſeruari dicit: quod cōmuniter teneri tradit Couar. in epit. ſucce. n. 8. ad. fi. Ant. Gab. de ſucce. ab inteſt. cōcl. 3. n. 4. Boe. deci. 185. n. 3. & Tira. de retrac. lig. §. 14. gl. 2. n. 14.

17 Si verò inteſtatus decedat nullis relictis parētibus, ſed fratre vterino, & alio cōſanguineo, & alio vtrinque coniuncto, iſte vtrinque cōiūctus in omnibus bonis cæteris fratribus præfertur, quia duo vincula fortiora ſunt, quàm vnū, auth. itaque. C. com. de ſucce. Nouel. de cōſan. & vteri frat. Eſtque ſciēdū, quod iſta cōſideratio, vtrū ſint ex vno latere, an ex vtroque, nō habet locū, niſi in ſucceſsione fratrū, vel patruorū, & nō aliorū: ita Pau. in authē. poſt fratres. C. de legi. hære. & idē Caſ. cōſil. 69. narratio facta, in fi. vol. 2. Bar. in. l. 2. §. legitima ff. de ſuis, & legi. hære. Adde ꝙ nō ſolū frater ex vtroque latere præfertur fratribus ex vno latere, ſed etiā & filius fratris præmortui vtrinq; cōiuncti, præfertur fratribus ex vno latere, auth. ceſſante. C. de legi. hæred.

18 Quæro. 3. inteſtatus reliquit fratres, aut ſorores, vtrinque cōiunctos, & patrē, et matrē, quis ſuccedet? Dic, ꝙ diuidetur hæreditas inter omnes, in capita, auth. defuncto. C. ad Tertul. Quod adeò verum eſt vt ſi dictus inteſtatus, nec patrē, nec matrē reliquerit, ſed auum vel auiam, cum dictis fratribus vtrinque coniunctis, ſimiliter dicta hæreditas diuidetur per capita; neque auus, vel auia per dictos fratres vtrinque coniunctos expellentur, vt not. gloſſ. in d. auth. defuncto, et in corpo. vnde ſumitur. Barto. Paul. Corne. Salicet. et alij cōmuniter in dicta authentica defuncto. Adde quòd ſi dictus inteſtatus vltra prædictos reliquerit filios fratris vtrinque coniuncti, ipſi ſuccedent in portionem patris ſui, ita notat gloſſ. communiter recepta in dicta authentica defuncto. et Nouella, vt fratrum filij, §. 1.

19 Eſt tamen obſeruatione dignū, ꝙ ſi pater, vel mater tranſeat ad ſecunda vota, amittit propric-

proprietatem eius portionis, in qua ſucceſsit filio inteſtato, vnâ cum aliis filiis ſuis, tantumque in ea habet vſumfructum, proprietas, aūt eſt aliorum filiorum ex illo matrimonio, l. fœminæ. §. illud, & auth. ex teſtamēto, & ibi

20 Bal. C. de ſecun. nup. Quod intellige, quoad bona, quæ filius inteſtatus reliquit, quæ ſibi obuenerant ex parente præmortuo. Nā quò ad alia bona, quę filius inteſtatus reliquit, quę ſibi aliunde obuenerunt, quàm a parente præmortuo, eſt ſeruanda hæc diſtinctio: vt ſi primo nubat, poſtea ſuccedat, priuetur proprietate; d. l. fœminæ. §. illud. Si verò primò ſuccedat, poſtea nubat, quoad dicta bona non priuetur proprietate. l. mater. C. ad Tertul. & ibi bene declarat Paul. de Caſtr. Afflic. deciſ. 75. Quæ leges licet loquantur in matre, tamē habent locum, & in patre, vt tenet gloſſ. in d. l. fœminæ. §. illud. Et ibi eam ſequitur Bar. not. Stepha. Ber. conſilio 72. Legatus ſanctiſsimi Domini, num. 2. & conſilio. 89. Ex themate, num. 1. vol. 1. Oldrad conſilio 33. Azo. in ſumma. C. de ſecund. nupt. in fi. Boe. deciſ. 187. numero. 1. communem hanc dicit Bertrand. d. conſilio. 89. num. 1. Gui. Pa. deciſ. 228. & ſecundum hāc opinionem tres anni ſunt, iudicauit noſtra Regia audiētia in cauſa cuiuſdam equitis amici mei Onophrij Laurentij à Monbuy, contra quandam ſororem ſuam conſanguineam.

21 Et prædicta procedunt etiam in aliis aſcēdentibus, tam maſculis, quā fœminis, ita Alex. in dicta authen. ex teſtamento, in add. ad Bal. facit text. in l. generaliter, in princ & ibi doct. C. de ſecund. nup. Boe. & multi per eum relati,

22 deci. 187. num. 2. In quantum verò d. l. fœminæ. §. illud, & d. l. mater, nō faciunt differētiā, an parentes ſuccedant ex teſtamēto, vel ab inteſtato, corriguntur per §. hinc nos in Nouel. de nup. cum d. iure nouiſsimo, ſi parentes ex teſtamento ſuccedant, pleno iure eis ſucceſsio acquiratur.

23 Prædicta tamen fallunt, ſi de conſenſu filiorum pater, ſiue mater, aut ceteri aſcendentes ad ſecunda migrauerint vota: quia tunc non priuantur proprietate bonorum filij, gloſ. eſt ſingul. in. §. 1 in verſic. copulantur, & ibi Ang. in Nouel. de non. eligen. ſecun. nub. Socin. in tractatu fallen. reg. 272. Roma. ſingul. 251. & conſilio. 219. Hic tamen conſenſus debet eſſe expreſſus, nec ſufficit tacitus, vt ſi filius taceat, nec contradicat, quādo pater, vel mater migrat ad ſecunda vota: ita in ſpecie not. Boe. deciſ. 185. num. 23. cum multis cōſonātibus, quos refert.

24 Eſtque ratio, quia ob metum reuerētialē, patiētia filij, vel vxoris, vbi tractatur de eorū præiudicio, pro conſenſu non habetur, Boe. deci. 100. num. 20. & 21. Bart. in l. quæ dotis, nu. 23. ff ſoluto. matrimo. idem Bart. in q. mulier habens magnum patrimonium, num. 6. Et ita in dicta Regia ſententia pronuntiatum fuit.

25 Adhæc ſi mater de conſenſu viri in teſtamēto, aut aliàs dato, ſecundò nubat, impunè ad ſecunda vota tranſit, § duo ergo, & §. vnum itaque in Nouel. de nup. Bal. in l. 1. C. de ſecū. nup. Roman. d. ſing. 251. Iaſ. in l. filium quem habētem, num. 13. C. famil. hærciſc. Socin. d. regu. 272. & latè Boe. d. deci. 185. numero vigeſimo primo.

26 Sed circa prædicta mouere dubium libet, an hæ pœnæ parētum ſecundò nubētiū ſint ſublatæ per ius Canonicum, & per cōſequēs locum non habeāt in Cathalonia, vbi deficiētibus legibus patriæ, primū recurritur ad ius Canonicum, vt ſupra dictum eſt. Veritas eſt, quòd nō. Pœnæ ſiquidem inductæ a iure Ciuili cōtra mulieres nubētes intra annum luctus, illæ ſunt ſublatę a iure Canonico. c. pe. & fi. de ſecūd. nup. Pœnę verò inductæ cōtra ſecūdo nubētes, fauore liberorum primi matrimonij, de quibus tractāt. l. fœminę. §. illud. l. generaliter, & l. hac edictali. C. de ſecūd. nup. illæ nō ſunt ſublatæ per ius Canonicum: & ita communiter teneri tradit Stepha. Ber. conſil. 45. num. fi. & conſilio. 47. numero 1. volum. 1. Bartol. in l. liberorum, numer. 2. ff. de his qui not. infam. communem dicit Afflic. deci. 75. nu. 5.

27 Quæro. 4. inteſtatus deceſsit relicto patre, vel matre, & fratre cōſanguineo tātū, vel vterino, quis ſuccedet? Dic, quòd parētes præferūtur coniūctis ex vno latere tantū, vt in auth. defuncto. C. ad Tertul. & ibi com. ſcribētes not. Angel. conſilio 282 num. 3. hoc vti extra controuerſiam tradit Decius, conſilio. 628.

28 num. 9. Ad ſucceſsionem tamē parētis inteſtati defūcti admittūtur equaliter filij tam vtrinque coniuncti, quā ex vno latere tātū: vt in authen. de cōſangui. & vteri. fratrib. & eſt communis doct. opinio, in d. auth. ceſſante. C. de ſuis, & legi. heredi. Quod adeò verum eſt vt ſi vnus ex dictis filiis repudiaret hæreditatem paternam, acquireretur dicta portio ceteris filiis,

filiis, tam vtrinque coniunctis, quã ex vno latere, cũ tunc ageretur de hereditate paterna, & nõ fraterna: ita Bart. in l. Lucius, nu 21. ff. de vulga. & ibidem Rip. num. 46. & Iaſ. n. 31. vbi iſtam opinionem communem dicit. Eam in d. l. Lucius. ſequuntur Imol. Alexan. & Aret. Eandem iterum probat in. l. re coniuncti, n. ff. de leg. 3. & ibi Crott. dicẽs eã eſſe communem, Alexand. conſ. 30. lib. 2. Deci. cõſil. 30. & Craue. conſ. 43.

29 Quęro. 5. quid erit ſi inteſtatus e viuis migrarit, non relictis liberis, nec parentibus, nec fratribus, nec eorum filiis? Dic, quòd ſuccedet proximior conſanguineus, ſublato cognationis, & agnationis diſcrimine, vt eſt text in

30 d. auth. poſt fratres. 2. Quæ ſucceſsio vſque ad decimum gradum incluſiuè tendit, neque vlterius extenditur, gloſſ. Bart. & doct. in auth. in ſucceſsione. C. de ſuis & legi. libe. gl. communiter recepta in. l. vl. C. vn. legi. Hac legitima ſucceſsione deficiente, vxor admittitur ad ſucceſsionem viri inteſtati, & e contrariò vir ad ſucceſsionem vxoris. l. 1. C. vn. vir. & vxor. Quã etiam ſucceſsione deficiẽte, bona deferũtur fiſco. l. 1. §. diuus. ff. de iur. fiſ. l. 1. & 4.

31 C. de bo. vacan. lib. 10. In feudorum tamẽ ſucceſsione non eſt locus vlteriori gradui, quàm ſeptimo. c. 1. §. hoc autem ſciendum. Qui feudare poſſ. c. 1. de feud. ſucceſ. Deci. conſ 85. nu. 5. Bald. & alij in. c. ſatis bene, de prohibi. feud. aliena. per Loth. Bald. in auth. defuncto, circa prin. C. ad Tertul.

Quod tamen limitatur, ſi feudum eſt cõſtitutum nomine, & titulo regni, ducatus, marchionatus, aut comitatus. In his ſiquidem feudis, etiam vltra milleſimum gradum ſucceſſio extenditur, Iaſ. poſt alios in d. l. vl. C. vn. legi. num. 3. Bald. in. c. 1. de feu. marchio. §. capitanei. Cæpo. caute. 256. Couar. in epito. de ſucceſ. ab inteſta. num. 12. & Deci. conſ. 85. num. 3. vbi idem eſſe in bonis allodialibus comitum, marchionum & ducum, tradit.

32 Vnum circa iſtam materiam ſucceſsionis ab inteſtato, ſilentio non præteribo, iure affinitatis neminem ab inteſtato ſuccedere. l. vitrico. & l. affinitatis iure cum ibi not. C. com. de ſucceſsio. Affines autem dicuntur, qui per vxorem aliquem attingunt l. nõ facilè. §. affines ff. de gradi. affi.

33 Quæro. 6. an legitimati ſuccedant parentibus ſuis ab inteſtato, ſicut & legitimi, & naturales? Dic, quòd ſic, ſimul cum legitimè procreatis. §. ſi quis igitur, &. §. generaliter. &. §. illud in Nouel. quib. mod. natu. effi. legitimi, &. §. quoniam variè, &. §. reliqui in authen quib mo. natu. efficia. ſui. Hocque intellige, quòad bonorum allodialium ſucceſsionem, ſecus quòad feuda, quia in eis legitimati nõ ſuccedũt c. naturales, ſi de feu. fuerit cõtro

34 verſ. inter do. & agn. Niſi quòad feudum expreſſè legitimatio facta fuerit, ita tradũt Rui. conſ. 35. num 5. lib. 1. & conſ. 81. num 3. lib. 3. & cõſ. 28. num. 9. lib. 5. Socin. iun. cõſ. 95. num. 52. lib. 3. & Iul. Cla. in. §. feudum. q. 82. Afflic. deci. 195. Bald. & communiter alij in d. c. naturales Couarr. libr. 3 variar. reſolut. capitulo. 6. num. 2.

35 Adde quòd legitimati nõ ſolũ ſuccedũt parẽtibus ab inteſtato, verũ & agnatis, & cognatis, inſtar legitimorum, & naturalium: ita Bartol. & Bald. in. l. communium. C. de natu. lib. Idem Bar. in trac. de ſucceſsio. ab inteſta. nu. 5. Angel. in. §. filium verò, in auth. qui. modis natu. effi. ſui ſpe. de ſucceſ ab inteſta. num. 21. Angel. cõſ. 17. & dicit communem Deci. cõſi. 308. num. 14.

Hoc tamẽ fallit in legitimato per oblationem curiæ, qui ſolis parẽtibus ſuccedit, & nõ aliis agnatis, vt eſt ad hoc text. expreſſus in. §. filium verò in Nouel. qui. mo. na. effi. ſui. & in d. l. communium, & ibi Barto. Bald. & alij: idem Bar. in trac. de ſucce. ab inteſta. nu. 5. & Ioan. And. in add. ad Spe. tit. de ſucce. ab inteſt. § 1. in addi. incip & ibi patet.

36 Quæro. 7. legitimi tantũ, vt ſunt adoptiui, & arrogati, quomodo ſuccedãt, vide prac. Ferra. in for. libel. pro hæredi. ab inteſta. ver. nulliſque ſuperſtitibus, nu. 11. & Bar. de ſucceſ. ab inteſt. nu 15. & 22.

37 Quæro. 8. illegitimi quomodo ſuccedãt, vide Couarru. in epito. ſucceſ. ab inteſtato, nu. 13. & Bart. de ſucceſ. ab inteſt. a nu. 7. vſque ad 14. & nu. 23.

38 An & quãdo filia, quæ hæreditati paternæ renũtiauit, poſsit patri ab inteſta ſuccedere, vide Cano. in. c. quamuis pactum, de pac. in 6 et ibi latè Couar. in. 3. par. relec. et Lau. de Pinu. bene hoc diſputãn. cõſ. 69. et noſtri Regij Senatus deciſionem apud Mi. per. 3 par. obſer. capit. 474. ſumpto ab ea argum. a contrario ſenſu.

39 Quæro. 9 an ſtatuta loquentia de ſuccedentibus ab inteſtaio, vendicent ſibi locum in pupillis. Dic, quòd iſta eſt magna difficultas, de qua

qua non ſatis inter doc.conuenit. Multi ſiqui
dem tenẽt partem negatiuam,hac ratione du
cti,quòd verba ſtatuti in dubio debeant intel
ligi in proprio ſignificato,l.3.§. hæc verba.ff.
de nego.geſt.l.non aliter.ff.de leg.3.l.1.§. ſi is
40 qui nauem de exercito.ac.Pupillus verò non
dicitur propriè inteſtatus.Nam cum priuatio
præſupponat habitum.l.decem.ff. de ver. o-
blig.& pupillus nũquam teſtari potuerit,non
propriè dicitur decedere inteſtatus. Et per
hãc rationem ita tenet Bal.in.c.1.in princi. de
ſucce.feu.& in.l.2.C.qui teſtam.famil.poſſ.&
in.l.cum antiquioribus. C.de iu.delibe. Ang.
in.l.in teſtamento.C.de teſta.mili.Contrariũ
tenet Bart.in.l.1.ff.de ſuis,& legi.hære.quem
ſequitur Paul.de Caſtr.in.l.generaliter.C. de
inſti.& ſubſtitu.& in. l.omnem, nu.3. C. ad
Tertul.& conſ.45.Præſuppoſito quodam ſta
41 tuto,vol.1.Eſtque ratio,quia ſtatuta debent in
telligi ſecundum communem vſum loquen-
di,qui preualet omni propriè ſignificationi.l.
liberorum.§.quod tamen,Caſsius de lega.3.l.
Labeo.ff.de ſuppel.leg.l.talis ſcriptura, & ibi
Bar & commu.doc.ff.de leg.1.pulchrè, Co-
uar.lib.3.var.reſol.c.5.in prin. Et ita per præ-
dictam rationem tenet Bar.in d.l.1. & conſil.
138.hec eſt copia,vol.1.& Pau.de Caſtr.dicto
conſil.48.& conſil.40. iſtud nomen,ad fi.vo-
lum. 1. hanc communem eſſe opinionem tra
dit addi.ad Bar.d.conſil.138.& Nicola. Boet.
in conſuet.Bituricen.rub.Deus coſtums con-
cernent los teſtaments.§.4.Quæ opinio præ-
ualet in præſenti Principatu,arg.text. in con-
ſti.2.tit. de pupillars y altres ſubſti. facit, ꝙ
no.Marquill.in Vſa.de inteſt.q.4.

42 Quæro.10. Ad quem ſpectent bona pupilli
abinteſtato defuncti, tam de iure communi,
quã municipali Cathaloniæ? Dixi ſupra in ca-
pit.1.de ſubſtitutio n.18.&.19.

43 Quia ſuperiùs latè expoſuimus, quando fi-
lius repræſentet perſonam patris in ſucceſsio
ne a lege delata: libet nunc explanare, an &
quando filius ſubintret patris locum in ſucceſ
ſione delata ex diſpoſitione hominis, vtpote
cum fideicõmiſſum relinquitur familiæ, vel
agnationi nomine collectiuo. Hec queſtio eſt
multum controuerſa, & quò quotidiana, eo
difficilis, breui tamen quoad eius fieri poſsit
veram & communem doctorum reſolutio-
nem enarrabo,gl.in.l.cum ita.§.in fideicom-
miſſo.ff.de leg.2.tenet, quòd etiam in fideicõ
miſsis filius ſubintret locum patris: eam ſequũ
tur ibidem Imola,Pau.de Caſt.& idem Pau.
de Caſt.& Corn.in.l.vl.C.de ver.ſignific.ſe-
quitur Goza.cõſ.4.n.32.&.33.qui hãc ſentẽtiã
magis communẽ profitetur, & ita conſuluit
Stepha.Ber.conſ.256.multa ſunt,quæ videntur
n.4 vol.3 Eãdem amplectuntur multi, quo-
rum diligẽter meminit And.Tiraq.in trac.de
primog.q.40.n.184.&ſeq.& n.188.&.189.com
munem atteſtatur Alex.con.88.num.2.vol.1.
Idem conſ.26.nu.11.ver.præterea, vol.3. dicit
magis communem,ſequitur Are.conſ.162.di-
ligẽter ad fi.Rol.conſ.68.nu.31.&.46.vol.1.

Contrariam ſententiam tenet Bal. in d.§.
in fideicommiſſo,hac ratione, quòd in fidei-
commiſsis ſucceditur teſtatori, l.cohæredi. §.
44 cum filiæ ff. de vulga. teſtator autem maiorẽ
dilectionem & affectionẽ præſumitur habe-
re erga fratrem,quã filium fratris, cũ ſit pro-
ximior eius filio.l.3.§.ſi duo.ff de legi tutel.
§.ſi plures,Inſt.de legi.agna.ſucce. Hãc Baldi
opinionẽ ſequũtur Ang.in.§.cũ filius, n.2.In-
ſti.de hære.quæ abinteſt.defe. Raphael Cu-
ma.& Flo.a ſanc.Pet.in d.§.in fideicom. Idẽ
Cuma. conſil. 107. mulier inſtituit maritum
circa finem.Alexander ſibi contrarius,conſi-
lio. 204 num.6.volum.2.& conſilio.4. nu.10.
volum.4.hanc opinionem dicit veriorẽ, Iaſ.
in.l.ſi auiæ.nu.6.C.de ſucce.edic.eandem parũ
ſibi conſtãs probat Goza.con.29.n.18.& Nat-
ta.conſ.679.n.20.eam dicis cõmunẽ. Pro quo
facit,quia vbi ad aliquã rẽ vocatur proximior
patruus præfertur nepoti,vt eleganter tradit
Paul.de Caſt. conſ.164. in præſenti cauſa per
tot,lib.2.

45 Veritas eſt,ꝙ ſi fideicõmiſſum ſit relictũ ab
aſcẽdẽte,patruo,auunculo,amita,ſiue materte-
ra,filius ingreditur locũ patris. Eſtque ratio,
quia teſtator cẽſetur velle ſe conformare cũ
diſpoſitione iuris,prout not.Bart.communi-
ter receptus in.l.hæredes mei.§. cum ita, nu.
4.ff.ad S.C.trebel. Et ſic relinquendo fideicõ
miſſum familiæ,vel agnationi, cenſetur voca
re eos qui ſunt de familia eo ordine ſuccedẽ-
di,qui a lege datus eſt, & cõſtitutus abinteſta
to,vt ſic ſecũdũ ſucceſsionẽ ab inteſtato regu
letur teſtamẽtaria ſucceſsio & ita in ſpe. no.
Pau.de Caſt.in l.fi. C.de ver.ſig.et Deci.con.
322 nu.4. et multi alij in diuerſis locis. Et ſic
cum in ſucceſsione aſcendentis,ſeu patrui de-
lata a lege,filius repræſentet patris perſonam,
vt ſupra dictum eſt,ſic & in eorũdem ſucceſ-
ſione,ex ipſorummet diſpoſitione delata.Et
ita

ita per prædictam rationem tenet Deci. cōſi.
1.& cōſ 59.& cōſ 217.hāc reſolutionē ſēper ſi-
bi placuiſſe tradit Cur.iu.conſ.57 nume. 8. &
conſ.58 num.1.&.2.& conſ.128 num.11. & cō-
ſil.161.num.1.Pariſ.conſ.9.num.20.volum.2.&
conſ. 51 num. 12. eod. volum. Crauc. conſil.
67.num.5 ita ex communi fere omnium cōs
ſenſu reſoluit Couarru.in prac.cap.38.num.5.
ad fi.verſ. decimo apparet, dicēs ſi fideicom-
miſſum ſit relictum ſimpliciter familiæ, ab
eo teſtatore, qui non ſit ex aſcendentibus, nec
ex patruis, auunculis, amitis, ſiue materteris,
filium non repræſentare patris perſonam, &
per conſequens, eius locum non ingredi. Et
hanc proculdubiò dicit communem Meno.
conſ.124.num 8. lib.2.& conſ.357.num.20.lib.
4. ita ſe conſuluiſſe & obtinuiſſe tradit Mar-
za. in epito. fidei. q. 18. qui alios etiam refert.
Quam cōcluſionem cum prædicta diſtinctio
ne limitādam cenſeo, vt procedat, quoties te-
ſtator vſus fuiſſet nomine collectiuo, vt quia
ſubſtituiſſet agnationem, familiam, liberos,
proximiores, & huiuſmodi: aliàs ſecus, ita latè
poſt multos quos refert Couarru. in prac. c.
38.num.5 &.6.& hoc niſi adſint coniecturæ,
quæ aliud ſuadeāt, & ita in expreſſo, not. Soci.
iun.conſ.66.vol.4. & alij relati per Zan. quos
& ipſe ſequitur in repet.l.hęredes mei §.cum
ita, par.4.nu. 100 &.145. ff ad Trebel. Et cum
iſta limitatione tranſit Regius Senatus, vt tra
dit Mi.Fer.3.par.obſer.cap.361.ver.præterea
falcem iuncto ca. 407. aliquas alias limitatio-
nes & declarationes ad prædictam concluſio
nem, vide apud Meno.lib.4.præſum.præ.95.

Vnum pro huius materiæ complemento,
46 ſilētio nō inuoluam, quemlibet de iure præſu
mi decedere inteſtatum, niſi teſtamētum fe-
ciſſe probetur: ita Bartol.in.l.is poteſt, nu. 25.
Alexand.num 19.Iaſ 84.& Maran.90.ff. de ac-
quir.hęredit. facit text.in.l.ſi emācipati, & ibi
Alexand.Corne. Riminald. Iaſ. Cur.iun. &
Cagno.C.de colla. dicit communem Couar.
lib.2 var.reſol.c 6.nu.5.

Inſuper quilibet præſumitur decedere ſi-
47 ne liberis, niſi aliud probetur.l.ex facto §.pe-
nult.& ibi commu.doc.ff.ad S.C.Trebel.latè
Rip.& Alexand. in d.§ penult. & Maran.in
repet.d.l.is poteſt, num.200 Deci.conſ.652.nu.
6. Et ſic ad probandum quem deceſſiſſe inte-
ſtatum, & ſine liberis, ſat eſt id allegare: quia
48 præſumptio iuris eſt liquidiſſima probatio. l.
licet Imperator.et ibi docto.ff.de lega. 1. Sic-
que nihil opus eſt, niſi vt id allegetur, quia ni-
ſi allegaretur, nihil releuaret, l.adulterium cū
inceſtu.§.idem pollioni, cum ibi not. ff.de a-
dult.not.Iaſ.in.l.cum quid, num.22.ff.ſi cer.pe
ta.Maran.in repe.l.is poteſt, num 90.ff.de ac-
quir.hæredi.Couarru.var.reſolut.lib 2.ca. 6.
cir.prin.vbi latè. Vtrum autem iuris præſum
49 ptio poſſit poſt concluſionem in cauſa allega
ri, licet aliqui diſſentiāt, veritas eſt, quòd ſic,
ita Alexand. in.l. vni. num 5 C. vt quæ deſ.
aduo.Anto.de Bu.in. c. peruenit, de empt. et
ven. Afflic deci.178.in fi.

50 Inſuper ſi probo me eſſe conſanguineum
alicuius, et dico me proximiorem, præſumor
talis, niſi aliud probetur: ita Alexand.in d.l. is
poteſt, num.15. Iaſ.num.83.et Maran. nu 198.
ff.de acqui.hære Ludo.Rom.in l hæres inſti
tutus, in fi.ff.de acqui.hære.Soc.con 89 vol.1.
et Lau de Pinu conſ. 84. num.1. Qui omnes
cōcordant, agentem ad alicuius hæreditatem
ab inteſtato, ſi probet ſe eſſe conſanguineum,
et aſſeueret ſe eſſe defuncto proximiorem, ſa
tis habere ad obtinendum. Ex ſola ſi quidem
illa aſſertione habetur pro proximiore, niſi
contrariū doceatur. Hanc etiā ſententiā pro-
bat, et dicit magis communem Couarru lib.
51 2.varia.reſolut.cap 6.num.6. Quam tamē in-
telligendam eſſe dicit ſi actor cōſanguineum
ſe probet in certo conſanguinitatis gradu; ſe-
cus ſi ſolum ſimpliciter ſe conſanguineum
probet. Idem in expreſſo tradit Deci. conſil.
322.num 13.ver.vltimo non obſtat, qui rectè
mihi ſentire videntur. Poſſet ſiquidem eſſe
conſanguineus, et proximior, et a ſucceſſione
ab inteſtato excluſus, vt ſi eſſet vltra decimū
gradum; vt Inſt.de cogna.ſucce.§.fi.et gl.com
muniter recepta, in.l.vlt.C.vn.legi.et latè ſu-
prà tradidimus, n.30. ſicque neceſſ. habet pro-
bare ſe eſſe in certo conſanguinitatis gradu, in
quo ad ſucceſſionem admittatur: & ita in fa-
cti contingentia fieri feci.

52 Inteſtia, de qua habetur in Vſa de inteſt.
tanquam vſus malus, vnà cum aliis malis vſi
bus appellatis, exorquia, cucucia, Arcia, firma
ſponſalitiorum coacta, et redimentia perſo-
nali, abierūt in deſuetudinē, ſuntque reducta
per Senten. Arbi. latam per Re Fer. vl in Ci-
uitate Cæſaraug. die xxj. Aprilis, 1486 inter
homines de redimētia ex vna, et eorū ſenio-
res ex altera, ad ſex denarios pro vnoquoque.
Iſtos malos vſus latè explicat Sol. in libel. ca.
fo.mihi.76.et 77.

De

De his, quibus vt indignis hæreditas aufertur.

Cap. 6.

SVMMARIVM.

1 *MAritus occidens vxorẽ, priuatur ſucceſſione bonorum eius in quibus ſuccedebat ex pacto, vel aliâs idque iure ſpeciali Cathaloniæ. declarat. num. 2.*

2 *Ampliatur, vt nec per mediam perſonam filij ſui, pater in dictis bonis ſuccedere poſsit.*

3 *Quod lege permittente fit, pænã non meretur.*

4 *Quod dictum eſt de marito, procedit etiã in vxore, quæ virum occidit.*

5 *Diſpoſitum in vno ex correlatiuis, cenſetur diſpoſitum & in alio.*

Amplia dictam regulam, vt procedat etiam in poenalibus, licet aliàs poenæ ſint reſtriugẽdæ.

6 *Statutum poenale loquens de vxore, ex identitate rationis, extẽditur ad maritum, & e contrario.*

7 *Iure Cathaloniæ, quicunque occidens alterũ in caſu a iure non permiſſo, priuatur ſucceſſione bonorum occiſi ab eo.*

8 *Idem procedit de iure communi.*

9 *An iſta hæreditas, quæ aufertur indigno, applicetur fiſco, an ad hæredes defuncti pertineat.*

10 *Quidquid aufertur indigno, regulariter applicatur fiſco.*

Fallit hæc regula in aliquibus caſib. remiſsiuè.

11 *An in caſu quo quis alium occidit, id quod occidenti aufertur, applicetur fiſco.*

12 *Bona ſubiecta reſtitutioni, non applicantur fiſco, ob delictum hæredis grauati.*

13 *Ex delicto vnius, alter grauari non poteſt.*

Poena debet ſequi ſuum auctorem.

14 *Id quod clericus donat concubinæ, applicatur fiſco.*

Quid ſi clericus donet concubinæ abſenti, nemine que pro ea acceptante, neque ſtipulante.

15 *Quoties actus per quem, quis alicui illicitè donat, eſt nullus, id quod donatur, non applicatur fiſco, ſed remanet penes hæredem defuncti.*

16 *Fiſcus ſemper aufert ab eo, qui accepit, licet nõ cum effectu.*

17 *Prohibens aliquem teſtari, aut teſtamentum mutare, eſt indignus ſucceſſione.*

An autem illa ſucceſsio deferatur ad fiſcum, an ad venientes ab inteſtato, ibidem.

1 IN Cathalonia habemus Cõſti. R. Pet 3. incip. marit a muller, quę eſt vnica, tit. de indingeſ. de ſucceſ. vbi diſponitur, quôd ſi maritus occiderit vxorem, priuatur ſucceſsione bonorum eius, in quibus maritus ſuccederet, vel ex pacto, vel aliâs, Adeô, vt nec per mediam perſonam filij ſui, in dictis bonis prouenientibus ab vxore, quam occidit, ſuccedere poſsit, vt in d. conſti. vni apparet.

2 Quod eſt intelligendum, niſi maritus, caſu a iure permiſſo, vxorem occideret, quia tunc
3 tali ſucceſsione non priuaretur: vt in d. conſt. vni. Neque mirum, quia quę lege permittente fiunt, pœnam non merentur. l. Gracchus, C. de adulte.

4 Quæ conſti. licet de marito tantùm loquatur, eſt etiam intelligenda de vxore, quæ vi-
5 rũm occiderit. Quia diſpoſitum in vno ex correlatiuis, cenſetur & diſpoſitum & in alio. l. fi. cũ ibi no. C. de indic. vidui. tollen. Quod procedit etiam in poenalibus, licet aliàs poenę ſint reſtringendæ. l. cum quidã cum ſimi. ff. de lib. & poſthu. not. Bart. in. l. fi. per illum text. ff. de acceptila. & in. l. 1. per illum tex C. de cupreſsis, lib. 11. facit gl. notab. in. c. 1. de confeſ. in 6 Bar. in. l. liberorum ff. de infamibus, vbi in expreſſo tenet, quòd ex identitate rationis ſtatutum poenale loquens de vxore, extenditur ad maritum, & e contrario. Idem firmat Geminia. in ca. 1. de tem. or. in. 6. hanc eſſe communem ſententiam tradit Iaſ. in d. l. fi. n. 17. C. de indic. vidui. tollen.

7 Adde, quòd eadem conſti. vni. de indig. de ſucceſ.

ſucceſ in eius fine, extendit dictam pœnam ad quemcunque, qui alterum occiderit, in caſu a iure non permiſſo.

8 Idemque eſt de iure communi, ſecundum quod quis non poteſt ſuccedere ei, quem occidit, l. cum ratio. §. fi. ff. de bo. damn. Corne. in l. hæreditas, C. de his quib. vt indig. Bart in l. fi. §. fi. ff. de bonis damna. & in l. ſi ſequens, ff. ad S con. Sill. no. Boſsi. in ſuo trac. cau. crimi. tit. de his quib. vt indig. lo. 1. nu. 16.

Dubium tamen eſt, vtrum iſta hæreditas
9 quæ aufertur indigno, applicetur fiſco, an ve
10 rò ad hæredes defuncti pertineat. Regulariter quidquid aufertur indigno, applicatur fiſco, toto tit. ff. & C. de his, quibus vt indig. gl. in l. Claudius. ff. illo tit. ponit aliquas fallētias, quas ibi per te vide. Et in quibus caſibus, id quod aufertur indigno, applicetur fiſco, & in quibus non, vide per Bar. in l. fi. ff. de his, quibus vt indig. & in l. hæreditas. C. eo. & pulchrè per Boſsi. in tracta. cau. crimin. titulo de his, quib. vt indig. lo. 1. & lo. 2. per to.

11 Et quod attinet ad propoſitum, in caſu quo quis alium occidit, an id quod ab indigno aufertur, applicetur fiſco, an verò remaneat penes hæredes defuncti, non ſatis inter docto. conſtat, Bar. in dicta. l. fi. circa finem, ff. de his, quib. vt indig. tenet, quòd remanet penes hæredes defuncti, quem refert, & ſequitur Boſsi. dicto titulo de his quib. vt indig. lo. 1. nu 22. ad fi. Alexander, Paulus de Caſtr. Iaſ. & alij in l. ſi ab hoſtibus, § 1. ff. ſoluto matrimonio, tenent contra Barto. quòd tali caſu, fiſcus auferat, quibus et ipſe adhæreo, ſi ille qui occidit, proximior erat interfecto per text. cui bonum reſponſum reddi non poteſt, in l. cū ratio ad fi. ff. de bo. damna et l. Lucius. ff. de iu. fiſc. et ita in ſpecie no Marquill. in Vſa. de omnibus hominibus, ad fi. verſicul. ſed quæro. Et ita tres anni ſunt, reſpondi ſuper homicidio perpetrato in villa arbuſij, per eū qui occiſo ſucceſſurus erat.

12 Opportet tamen ſcire, quòd ſi dicta bona pertinebant ad tertium aliquem ex pacto, fideicommiſſo, ſeu aliàs, quòd ei per fiſcum in dictis bonis nullo modo præiudicari poteſt, vt no. in d. l. cum ratio, et. l. non poſſunt. ff. de iur. fiſc. Eſtque id extra controuerſiam, quia ex delicto vnius, alter grauari non poteſt. ca. non debet, de regul. iur. libr. 6. & poenam
13 eſt certum, ſuum ſequi auctorem, delinquētemque nō egredi, l. ſancimus. C. de poe.

14 Circa huius capitis materiam operæpretiū facturus videor, ſi caſum adducā, ſuper quo, pauci dies ſunt, conſulere habui. Certum eſt, quòd ſi clericus donat concubinæ, quòd talis donatio pertinet ad fiſcum, l. mulier, & ibi Bartol. ff. de his, quibus vt indig. Iaſ. in. l. 4. §. ſed & quod meretrici, numero quarto. ff. de
15 condic. ob tur. cau. Verū quid erit, ſi clericus donet concubinæ abſenti, nemine pro ea ſtipulante, nec acceptante, de qua etiam donatione concubina notitiam non habuit, niſi poſt mortem clerici: nūquid dictę res donatę pertinebunt ad fiſcum, an remanebūt penes clerici hæredes? Cū ſuper hoc caſu fuiſſem cō ſultus a Mōſerrato Palau oppidi ſāctæ fidei, reſpōdi d. bona donata remanere penes hæredes clerici, nulloq; modo ad fiſcū pertinere.

Siquidē talis donatio fuit nulla, ex quo fuit facta abſenti, nemine pro ea acceptante, maximè cū donator deceſſerit ante acceptationē, vt latè infra tradidimus, in. c. 8. de donatio. n. 19. Eſtque indubitati iuris, quoties actus per quē, quis alicui illicitè donat, eſt nullus, ꝙ id ꝙ donatur, non applicatur fiſco, ſed remanet penes hæredem defūcti, ita no. in. l fi. ff. de his quib. vt indig. &. l. hæreditas, & ibi Paul. de Caſt. Iaſ. & alij. C. illo tit.

16 Adde, ꝙ fiſcus ſemper aufert ab eo, qui accepit, licet non cū effectu, l. ex facto. §. fi. ff. de vulga. Sicque cū dominium rerum donatarū abſenti nemine pro eo acceptante, nūquam quæſitū ſit, vt plenè notat Paul. de Caſtr. conſilio. 195. viſis his, quæ narrantur, numero. 2. &. 3. volum. 2. non poteſt dici dicta bona ad fiſcū pertinere, quæ nūquā patrimoniū donātis exierūt. Quod nota, quia ad multa cōducit

17 Vltimò circa iſtam materiam, volo enarrare caſū, ſuper quo, pauci dies ſūt, conſulere habui. Quidā maritus, cū ſciret ſe, in teſtamēto, ꝙ aliàs vxor fecerat, inſtitutū eſſe hæredē vniuerſalē, nūquā permiſit, notariū, & teſtes ad vxorem ſuam accedere, cū tamē ſępe rogaſſet eū, vt notarium aliquem ad ſe accedere curaret. Deceſsit vxor non mutato teſtamento. Conſului, probata dicta prohibitione, maritū indignū eſſe illa ſucceſſione, per tex. in. l. 1. &. 2. ff. & C. ſi quis ali. teſt. proh. vtrū tamē talis ſucceſsio deferatur ad fiſcū, vel aduenīētes abinteſt. vxori, ardua quæſtio eſt, eā pulchrè enucleatā reperies apud Bart in. l. fi. ff. ſi quis aliq. teſ. prohi. & aliquid per Cel. Hug. conſil. 14. per to.

De Tutoribus.

Cap. 7.

SUMMARIUM.

1 TVtor de iure cõmuni, non poteſt dari niſi in teſtamento, vel codicillis, teſtamento confirmatis.

Hodie codicilli ſemper cẽſentur teſtamento confirmati, niſi ſpecialiter per teſtatorem reuocentur.

2 De iure Cathaloniæ, pater poteſt dare tutorem in teſtamentum, codicillis, & qualibet alia vltima voluntate, & nulla eget iudicis cõfirmatione.

Taliſque tutor ante omnia debet iurare in poſſe ordinarij, de faciendo vtilia pupillo, & inutilia prætermittendo.

3 Iure communi, omnes tutores tale iuramentum præſtant.

4 Tutela finitur aduenięte pubertate pupilli, quæ eſt in maſculo decimo quarto anno complecto in fœmina duodecimo.

5 Idem procedit, de iure ſpeciali Cathaloniæ, præter quã in filiis militũ, quorũ pupillaris ætas durat vſque ad viginti annos.

6 Pupillus factus pubes, licet habeat curatorem, poteſt teſtari, etiam curatore inuito.

7 Vtrum attento iure municipali huius Principatus, miles minor xx. annis, maior tamen quatuordecim, poſsit teſtari.

8 Vſaticus Tutores, non habet locum in extraiudicialibus niſi tantum in iudicialibus.

D. Vſaticus Tutores, eſt introductus in fauorem filiorum militum, ibidem.

9 Introductum in fauorem alicuius, non debet redundare in eius odium.

10 Poteſtas teſtandi, eſt actus fauorabilis.

11 Quãdo aliquid fauore alicuius conceditur, per id non debet cẽſeri ſublatum, quod aliàs iure communi competebat.

12 Idem actus nõ debet inducere præmium, & pœnam Vſa. Tutores, eſt contra ius commune.

Lex ſiue ſtatutum diſponẽs aliquid contrarius commune, non extenditur extra id, quod in diſpoſitione exprimitur, ibidem.

13 Filij militũ, maiores 14. annis, minores tamẽ xx. licet ſint ſub poteſtate tutorũ, iuxta ius ſpeciale Cathaloniæ, poſſũt teſtari etiã inuitis tuto n 20.

14 Et eorum cõtractus cũ iuramẽto valẽt et tenẽt.

15 Iuramẽtum firmat cõtractũ minorũ qui per ſtatuta cõtrahere prohibentur.

16 Subſtitutio pupillaris facta filio militi, etiã in Cathalonia, expirat 14. anno completo.

17 Tutor poſt puberẽ ætatẽ pupilli, nõ cogitur in adminiſtratione perſeuerare.

Si tamen in adminiſtratione perſeueret, tenetur actione negotiorum geſtorum, ibid.

Attamen antequã ab adminiſtratione ſe abſtineat debet admonere pupillũ, vel eius conſanguineos, vt petãt d. pupillo curatorẽ, ibid.

18 Tutorũ quilibet habet officium inſolidum.

Niſi a teſtatore adiectũ ſit, vt vnus ſine alio, nihil facere poſſit, quia tunc id eſt ſequendũ, ibidem, vel niſi alter tutor contradicat.

19 Quilibet tutor tenetur pupillo inſolidũ, niſi adminiſtratio ſit diuiſa p teſtatorẽ, vel p iudicẽ.

20 Tutores habent quatuor beneficia ſibi a iure cõceſſa, ordinis, ſiue excuſsionis, diuiſionis, ceſsionis, & vtilis actionis, explicatur vnũquodque ex dictis beneficiis, ibid.

21 Mortuo vno ex tutoribus, licet teſtamentariis, debet alter loco eius ſubrogari.

Limita, ſi cæteri ſufficiũt adminiſtrationi tutę.

22 Tutores ſubrogati in locum defuncti exigunt rationem tutelæ ab hæredibus defuncti.

23 Hodie oẽs tutores ſatiſdãt, præter teſtamẽtarios neq; mater, & auia a tali ſatiſdatio. eximũtur.

Curator ad lites de conſuetudine, neq; ſatiſdat, neq; inuentarium facit, ibid.

24 Quid ſit facturus tutor, qui timet dãnũ pati ex adminiſtratione ſuorum contutorum.

25 Si aliquis ex contutoribus, finita tutela eſt ſoluẽdo, & poſtea priuſquam adultus petat rationes, fiat non ſoluendo, cæteri contutores pro eius parte non tenentur.

26 Qui hodie nõ eſt ſoluẽdo, talẽ olim fuiſſe præſumitur, quia ex præſẽti in præteritũ præſumitur.

Quò ad omnia quis idoneus præſumitur, præter quã quò ad facultates.

27 Tutor durãte tutela eſt vaſſallus domini feudi.

28 Et ſic ſi pupillus eſt plebeius, & tutor miles, ſi tutor citetur, nõ dantur illi in literis citatoriis 26. dies, qui dãtur militibus, ſed tãtũ decem, qui aliis dantur.

Tutor poteſt petere a iudice ſibi decerni ſalariũ pro laboribus tutelæ, & ita practicatur.

29 De rigore tamen iuris, tutor non poteſt petere, niſi expenſas, quas pro pupillo fecit, ibidem.

Tutor

30 Tutor non poteſt eſſe debitor, aut creditor pupilli: alias ſi tacet, & eſt creditor, cadit a iure ſuo; ſi verò eſt debitor, non poteſt facere debiti ſolutionem, durante tutela.

Quod intellige, niſi debitum ſit modicum, quod iudicis arbitrio relinquitur.

31 Mater, & auia, licet ſint debitrices pupilli, poſſunt impunè eſſe tutrices.

32 Idem in tutore teſtamentario, quem teſtator creditorem ſciebat.

33 Mater filio non habenti tutorem, debet intra annum tutorem petere, aliàs priuatur a ſucceſſione filij, qui impubes deceſsit.

Neque ſufficit, quòd mater de facto adminiſtret, nam debet legitimè adminiſtrare, faciendo ſibi decerni tutelam, ibidem.

34 Quod dicitur de matre, extenditur ad auiam, & hodie in vniuerſum ad omnes, qui ad impuberum ſucceſsionem aſpirant. Et hoc procedit, ſiue quis vocetur ad ſucceſsionem iure communi, ſiue iure municipali.

Lex priuans aliquem ſucceſsione propter aliquod extrinſecum, procedit etiam ſi per ſtatutum hæreditas deferatur, ibidem.

35 An annus datus primo in gradu ad petendum tutorem, excludat ſubſequentes.

Vtrum lapſo anno, per quem primus excluditur, alius ſequens in gradu per lapſum alterius anni excludatur, ibidem.

Quando annus ſequenti in gradu currere incipiat, ibidem.

36 Vtrũ dictus annus currat matri, & auiæ ſimul.

37 Omnes leges, quæ excludunt quem a ſucceſsione, propter tutorẽ nõ petitũ, loquuntur in his, quorũ prima, & proxima ſucceſsionis ſpes eſt

38 Mater tutrix filiorum ſuorum, per tranſitum ad ſecunda vota, repellitur a tutela.

39 Quid debeat facere mater tutrix filiorum ſuorũ, antequã cõuolet ad ſecundas nuptias.

40 An mater habens contutores, debeat petere, alium in locum ſuum ſubrogari.

41 Mater, & auia non coguntur eſſe tutrices, licet in teſtamento relictæ ſint. Aliàs quis regulariter cogitur tutor eſſe, niſi excuſationem iuſtam habeat.

Quæ ſint iuſtæ excuſationes & modus eas proponẽdi, remiſsiuè.

42 Tutor qui ſe a tutela excuſauit, amittit relicta ſibi in teſtamento.

Debent autem iſtæ excuſationes proponi intra 50. dies a tempore ſcientiæ.

43 Tutor, vel eius hæres tenentur ad reddendum rationem tutelæ vſque ad triginta annos, hoc procedit etiam in Cathalonia.

44 Res quæ vſu conſumuntur, probantur conſumptæ, probando, quòd tanto tempore veriſimiliter corruptæ ſunt.

45 Teſtator poteſt remittere confectionem inuentarij tutori.

Per talẽ remiſsionẽ tutor nõ liberatur, quin debeat reddere rationẽ eorũ, quæ ad ſuas manus peruenerũt, vel quæ dolo deſiit poſſidere, ibi.

46 Teſtatoris liberatio a reddendis rationibus, nõ includit dolum, nec reliqua. Amplia, nu. 47.

48 Dolus futurus remitti non poteſt, præteritus tamen poteſt.

49 Vſufructuarius, cui per teſtatorẽ facta eſt liberatio a reddẽdis rationibus, finito vſufructu, nõ obſtante illa liberatione, tenetur reddere rationem de proprietate.

50 Ad quid teneatur ille, qui negotia, aut adminiſtrationem alicuius geſsit, ſi per eum liberatus eſt a reddendis rationibus.

51 Si expreſsè dolus, & reliqua eſſent remiſſa, valet legatũ cũ ſit circa adminiſtrationẽ præteritan. Talis tamẽ liberatio includit actionem realem, ibidem.

52 Si iudex videat dãnũ imminere pupillo, ex non cõfectione inuẽtarij, poteſt cogere tutorem, ad faciendum inuentarium, non obſtante remiſsione ei per teſtatorem facta.

53 Iudex non tenetur ſequi voluntatem teſtatoris, quæ ſit nociua pupillo.

54 Pater nõ tenetur reddere filio rationem bonorum ſuorum, in quibus ipſe habet vſumfructũ: et ſic non tenetur facere inuentarium.

55 Inuentarium tenentur ſolũ conficere, qui rationem reddere tenentur et non alij.

56 Pater cogitur facere inuentarium de bonis filij, vt ſciatur, an quidquam alienauerit.

Maxime ſi de periculo alienationis appareat.

57 Subſtitutus poteſt cogere hæredẽ, ad faciẽdũ inuẽtariũ, ſuis expẽſis, quando hæres fuit releuatus per teſtatorẽ ab onere cõficiẽdi inuẽtariũ.

58 Poſſeſſor lite pendente non poteſt inquietari, nec bona eius debent deſcribi, ſi tamen periculũ adſit, ne bona tranſeant in ſiniſtrum, poteſt, et debet fieri talis bonorum deſcriptio.

59 Quæ forma ſit ſeruãda in reddenda ratione tutelæ, remiſſiuè.

Redditio rationum debet fieri coram iudice illius loci, vbi adminiſtratio facta eſt, ibidem.

60 *Tutor non ſolũ tenetur facere inuentariũ, ſed etiam debet conficere librum rationum de datis, & acceptis, aliàs poteſt per pupillum factum adultum, aduerſus eum iurari in litem.*

Et idem ſi librum rationum confecerit, inuentarium tamen non exhibeat.

61 *Qualiter debeat procedere adultus contra tutorem, qui inuentariũ non fecit, aut confectũ nõ exhibet vnà cũ libro rationũ remiſsiuè.*

62 *Contra hæredem tutoris in litem iurari non poteſt, niſi lis cum tutore fuiſſet conteſtata, aut ipſe fuiſſet in dolo.*

63 *Libro rationũ tutoris, ſtatur contra tutorẽ, in eius verò fauorẽ nõ ſtatur, ſine alia probatione præterquam in paruis expenſis, in quibus nõ ſolent parari probationes.*

Et dictæ paruæ expenſæ debent aduerari iuramento tutoris. Si viuat tutor, ſin minus habẽtur pro adueratis. Quod declara, vt nu 64.

65 *Facta, in quibus requiruntur ſumptus, præſumũtur facta per eum, qui debebat facere.*

66 *Inuentarium non eſt neceſſe, fiat per tutorem córam iudice.*

67 *Si in inuentario non reperiantur omnia bona defuncti, an tutor præſumatur eſſe in dolo.*

In tutore animus fraudandi, non præſumitur.

68 *Quomodo articulare debeat pupillus, volens agere contra tutorem, qui aliqua bona deſiit apponere in inuentario.*

69 *Tutor qui dolo deſiit apponere aliqua bona in inuentario, punitur in duplum.*

70 *Tutor ſi ſcit aliquid debere pupillum alicui, nõ debet expectare, vt condemnetur per iudicẽ, ſed poteſt, imo & debet vltrò ſoluere, & bonã fidẽ agnoſcere. Alias ſi volũtariè vult expectare condemnationem iudicis, expenſas de ſuo ſoluit.*

71 *Tutor non poteſt alienare res immobiles pupilli, ſine cauſæ cognitione, & decreti interpoſitione.*

72 *Item nec tranſigere. Limita, nu 74.*

73 *Itẽ nec cõpromiſſum facere. Quia qui non poteſt alienare, nec compromittere.*

75 *Prælatus Eccleſiæ quomodo poſsit trãſigere ſuper rebus Eccleſiæ, & ſimiliter pater ſuper rebus filij.*

76 *Nota caſum, vbi tutor poteſt ſe cõponere cum debitore pupilli, & debitũ liquidũ remittere.*

77 *Nec ſuper rebus immobilibus pupilli, poteſt tutor nouationem facere ſine decreto.*

78 *An tutor annuos reditus pupilli poſsit ſine decreto alienare. Et an annui reditus computentur inter immobilia.*

79 *Decretum iudicis debet interponi cũ cauſæ cognitione, aliàs nihil operatur.*

An iudicis decretum præſumatur adhibitum cum cauſæ cognitione, ibidem.

80 *Si reperiatur inſtrumentum antiquum continẽs alienationem factam per tutorem, & non cõſtet interueniſſe decretum iudicis, an tẽporis antiquitas faciat præſumi interueniſſe.*

An ex diuturnitate temporis ſolennitas extrinſeca interueniſſe præſumatur, latè per multa exempla declaratur, ibidem.

Iſta temporis diuturnitas pro quanto tẽpore intelligatur, ibidem.

81 *Vt tutor non poteſt petere a pupillo, quod pro eo ſoluit, aut expendit, niſi prius reddiderit rationem tutelaris adminiſtrationis: ita nec tutor cogitur ſoluere olim pupillo, quod de dicta adminiſtratione tutelari cepit, niſi prius reddita ratione tutelaris adminiſtrationis.*

82 *Tutor non cogitur bona hæreditaria pupilli reſtituere ante redditionem rationis, & antequam ſibi ſatisfiat de eo, quod ſibi debetur.*

83 *Hæres grauatus in quibus caſibus poſsit vti retentione aduerſus fideicommiſſarium.*

84 *Retentio in quibus caſibus ſit licita, per multa exempla declaratur.*

85 *Tutores, & curatores a iure æquiparantur.*

86 *Tutor, qui ſcienter promiſit id, ad quod pupillus non tenebatur, tenetur de ſuo, licet tutorio nomine promiſerit.*

87 *In Cathalonia quid ſit obſeruandum, vt adultus poſsit facere remiſsionem, & deffinitionem olim tutori ſuo de adminiſtratione tutelari, remiſsiuè.*

88 *Tutor regulariter tenetur de dolo, lata culpa, & leui: non autem de leuiſsima. Aliquando ſolũ tenetur de lata culpa.*

1 TVtor de iure cõmuni, nõ poteſt dari, niſi in teſtamẽto. l. 1 ff. de teſta. tut. vel codicil. teſtamẽto cõfirmatis l. 3. ff. & l. 2. C. illo tit. hodie autẽ codicilli ſẽper teſtamẽto videntur confirmari, niſi expreſsè per teſtatorẽ reuocentur, vt no. in. §. nõ tãtũ, Inſt. de codic. gl. in. l. 3. ff. de teſt. tut. & l. 2. C. eo. & l. ſiu initio. C. de codi.

2 De iure tamẽ huius Principatus, poteſt darẽ tutorẽ pater in teſtamẽto, codicillis, & in qualibet alia vltima volũtate; & nulla eget iudicis cõfirmatione, vt habetur in cõſt. R. Pet. 3. quæ eſt 1. in tit. de tudors e cvradors, no. Mie. in tit. de tutellis, colla. 6. par. 1. n. 13. f. mihi. 131.

Tutor

Tutor deb:t antequã inuẽtariũ capiat, aut
aliquid aliud faciat ſuper bonis pupilli, iurare
in poſſe ordinarij, de vtilia pupillo faciẽdo &
inutilia prætermittẽdo, ut in d. conſti. 1.
3 Iure etiã cõmuni omnes tutores tale iuramẽ
tũ præſtare tenentur, Cle. quia cõtingit, §. vt
autem præmiſſa, iun. gloſ. de relig. domi. §. ſi
verò iun. gl. in ver. iuſiurãdũ, in authẽ. vt qui
obli. eſſe res mino. perhi Bar. in. l. legitimos,
nu. 1 & 7. ff. de legi. tuto. & in. §. quoniã autẽ,
nu. 2. & 8. in Noue. vt qui obli. eſſe res mino.
perhi.
4 Tutela finitur, aduenĩẽte pubertate pupilli,
quæ eſt in maſculo, decimo quarto anno cõ-
pleto, & in fœmina duodecimo. §. 1. Inſt. qui.
mo. tu. fi. l. fi. C. quã. tut. vel cura. eſſe deſinãt.
5 Hoc etiã iure Cathaloniæ procedit, preter-
quã in filiis militũ, quorũ pupillaris ętas durat
vſq; ad viginti annos, vt in Vſa. Tutores, qui
eſt. 19. ſub ti. de Tudors, & ibi Marquilles.
6 Sed ſecundũ hoc quæro, pupillus factus pu-
bes, licet habeat curatorẽ, poteſt teſtari. l. Au-
relio. §. Caius iun. gl. & ibi Bar. ff. de lib. leg.
gl. in. l. 1. §. fuit quæſitum, & ibi Bar. Rip. Iaſ.
& alij. ff. ad S.C. Treb. Quod procedit etiã ſi
curator eſſet præſẽs, & cõtradiceret, vt not.
Ang. Sali. Fulg. Pau. & alij in. l. ſi frater. C. qui
teſta. fac. poſ. fa. l. qua ætate. ff. de teſta. quæ li
cet nõ loquatur in minore habẽte curatorẽ,
tamẽ idẽ eſt, ſiue habeat curatorẽ, ſiue non,
iuxta præmiſſam doc. doctrinã communiter
approbatã: vtrũ attẽto iure ſpeciali huius Prin
cipatus, miles qui impleuit iã decimũ quartũ
7 annũ, poterit teſtari? Videtur quòd non, quia
eſt pupillus, nec adhuc factus pubes, vſque ad
xx. annos, d. Vſati. Tutores, & ſic nõ poterit
teſtari. §. pręterea, Inſt. quib. nũ eſt permiſ. fa.
teſta. & d. l. ſi frater cum ſimil.
8 Veritas tamẽ eſt in cõtrariũ. Nam d. Vſati.
Tutores, autoribus Iacob. de Monte Iudai. &
& Marquill. nõ habet locũ in extraiudiciali-
9 bus, niſi tãtũ in iudicialibus. Inſuper d. Vſa. Tu
tores, eſt introductus in fauorẽ filiorũ mili-
tũ, vt ex eius diſpoſitione apparet, & ibi no.
per dictos Practicos, & ſic nõ debet redũda-
re in eorũ odiũ. l. quod fauore. C. de legi. c.
quod ob gratiã, de reg. iu. lib. 6. Sicque per d.
10 Vſa Tutores, non debet cẽſeri ſublata dictis
militibus poteſtas teſtãdi, qui eſt actus fauora
bilis, iuxta no. in. l. 1. C. de ſa. ſan. eccle. & eis
de iure communi cõpetit, d. l. qua ætate, & d.
l. ſi frater cum mille aliis.

11 Pro his facit, quia quando aliquid fauore a-
licuius conceditur, per id non debet cenſeri
ſublatum, quòd alias iure communi ei com-
petebat, vt no. Gamba, de officio & poteſta.
lega. lib. 5. c. 1. nu. 161. latè Carde. conſilio ſepti
mo, de offi. lega. Quia idem actus non debet
inducere præmium & pœnam, c. legi. 16 q. 1.
fa. quæ tradit Deci. cõſ. 232. in fi. & Gozadi cõ
74. per to & ſic per d. Vſa. Tutores, introdu-
ctũ in fauorẽ militũ, nõ debet cẽſeri eis ſubla
ta facultas teſtãdi, quę eis a iure eſt conceſſa.
12 Inſuper d. Vſa. Tutores, eſt cõtra ius cõmu-
ne, & ſic non recipit extenſiuam interpreta-
tionem. Lex ſiquidem, vel ſtatutum, diſpo-
nens aliquid contra ius commune, non ex-
tenditur extra id, quod in diſpoſitione expri
mitur. l. ſi verò. §. de viro, cum ibi no. ff. ſolu.
matrim. l. pręcipimus in fi. C. de appella. c. ad
audientiam, de deci. no. gloſſ. in cle. dudum.
§. verum, verbo, de iure, & ver. integrè, de
ſepul. Sicque cum d. Vſati. ſit contrarius com
mune non debet extendi ad dictũ caſum, nõ
expreſſum, imò debet ita interpretari, vt quã
tominus poſsit, corrigat ius commune. capit.
cum dilectus, & ibi Abb. & docto. de conſue.
13 Ex quibus remanet expeditum, in præſen-
ti Principatu filios militum minores xx. an-
nis, dnmmodo compleuerint quatordecim
annos, non obſtante, quòd ſint ſub poteſtate
tutorum, iuxta d. Vſa. Tutores, poſſe teſtari
etiam inuitis, & contradicentibus tutoribus.
Et ita tenet Marquill. in d. Vſa. tutores, verſ.
nunc quæritur, & ibidem Iacob. de Mõte Iu
dai. nu. 2. & Galiel. de Valleſi. in prin.
14 Adde, quòd ſi cõtrahant cum iuramento,
eorum contractus valent, & tenent, iuxta diſ
po. auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſ.
ven. ita tenent Marquill. & Guillel. de Valle-
ſica, & Iacobus de Monte Iudai. vbi ſupra.
Pro quibus faciunt tradita per Rip. & Iaſ. in
l. 1. §. fuit quæſitum. ff. ad S.C. Trebel. & per
doc. in. l. ſi curatorẽ habẽs, iun. gl. C. de reſt. in
integ. no. Gemi. cõſ. 68. Quia ſubtiliter, & co-
piosè, & ita tene. Pro quo facit, nã et iuramẽ
15 tũ firmat cõtractũ minorũ, qui per ſtatuta cõ
trahere prohibẽtur, ita cõmuni calculo rece
ptũ firmat Iaſ. in d. auth. ſacramẽta puberũ, n.
51. iſtam opinionẽ tenẽt Sali. et Fulgo. dicẽtes
pluries cõſuluiſſe Canonis. contra Bar. ibi cõ-
trarium tenentem, eandem probat Pau. in d.
auth. dicit communem Alex. cõſil. 102. viſis,
& ponderatis, vol. 1. & conſil. 27. viſo libello,

& Fran. de Aretin. con 54. in cauſa magiſtri, & Pau in d. auth. ſacramenta puberum.

16 Ex quibus etiã infero, ſubſtitutionem pupillarem factam per patrem militem filio, expirare decimo quarto anno, iuxta. l. in pupillari. ff de vulg. §. maſculo, Inſti. illo titulo. non obſtante d. Vſati. qui facit filium militis pupillum, vſque ad xx. annos. Siquidem cum ipſe non obſtante d. Vſati. poſſit teſtari, vt ſupra traditum eſt, eſt certum ſubſtitutionem ei factam poſt decimum quartum annum, euaneſcere, ſicut in aliis: cum cõcurrat eadem in omnibus ratio, nẽpe exiſtentia ætatis perfectæ ad teſtandum, §. 1. Inſt. de pupil. ſubſtit. Et ſic idem ius eſt ſtatuendum, vt quemadmodum in aliis decimo quarto anno, expirat pupillaris, ſic & in filiis militum, argu. l. illud. ff. ad l. Aquil. & ita ſine dubio tene.

17 Tutor poſt puberem ætatem pupilli, non cogitur in adminiſtratione tutelæ perſeuerare. l. tutor poſt puberem ætatem. C. arbi. tutel. licet idem ſit datus curator in teſtamẽto, quia talis datio non tenet, §. 1. Inſti. de curato. Si tamen in adminiſtratione perſeuerauerit tenetur actione negotiorum geſtorum. l. curatorem. C. de nego geſt. l. ſi tutor poſt pubertatem, in fi. ff. de tutel. & ratio. diſtrahen. l. 1. §. 1. ver. Nam vt pro tutore. ff. de eo qui pro tuto. Vt tamen tutor impunè ſe abſtinere poſſit ab adminiſtratione tutelę, cum pupillus iam pubes factus eſt, debet ipſum admonere, vt curatorem ſibi petat. l. ita autẽ. § ſi tutor. ff. de admi. tuto. gl. in. l. curatorem, ver. hæredes. C de neg. geſt. vel conſanguineos ipſius pupilli. l. 1. in fi. ff. de eo qui pro tuto.

18 Quilibet tutorum habet officium inſolidũ. l. fi. C de auto. præſtan. l. 1. C. ſi ex pluribus tutoribus. l. etſi pluribus ff. de autho. & conſen. tuto. l. decreto, in fi. ff. de admi. tuto. Niſi adiectum ſit a teſtatore, vt vnus ſine alio nihil facere poſſit, nam tunc id eſt ſequendum, l. Titium, in prin. & ibi doc. ff. de admi. tut. tradit Marquill. in d. Vſa tutores, verſi. ſed pone ꝙ teſtator, vel niſi alter tutor cõtradicat actui, quem gerere vult, quia tunc talis actus nõ teneret. l. conſilio. §. ſi. & ibi Bar. ff. de cura. furio Hinc eſt illa regula, multa fieri prohibẽtur, tamẽ facta tenẽt, de qua habetur per glo. & doc. l. ſi finita. §. ſi fortè de dam. infe. Talique caſu cũ eſt diſcordia inter tutores, recurritur ad iudicem, qui decernit pro vtilitate pupilli, arg l vtilitatem. ff. de confir. tutel no. Spe. de tuto. §. fi. n. 19.

19 Licet quilibet tutorũ teneatur pupillo inſolidũ, niſi adminiſtratio ſit eiſdiuiſa per iudicẽ, vel teſtatorẽ. l. 2. C. de diui. tute. l. diui. ff. de admi. tuto.

20 Ex æquitate tamẽ tutores habẽt quatuor beneficia, ſibi a iure conceſſa, ſcilicet beneficiũ ordinis, ſiue excuſsionis: per hoc conſequitur tutor, qui nõ adminiſtrauit cõuẽtus ab adulto, vt alter tutor, qui adminiſtrauit, inſolidũ cõueniatur, & excutiatur, & eo non reperto, ſoluẽdo deueniatur ad cõuẽtũ, & nõ antea. l. 1. & 2. C. ſi tu. nõ geſſe.

Secũdũ beneficiũ eſt diuiſionis, per hoc conſequitur tutor cõuẽtus, vt alter tutor, qui cũ eo adminiſtrauit, & eſt ſoluẽdo, cõueniatur, & excutiatur pro parte, & eo nõ reperto ſoluẽdo, deueniatur inſolidũ ad cõuẽtũ, & nõ prius l. 1 nũc tractemus. ff. de tutel. & ratio. diſtrah.

Tertiũ beneficiũ eſt ceſsionis, per hoc cõſequitur tutor, vt ſi cũ alij tutores nõ eſſẽt ſoluẽdo, ipſe totũ ſoluerit, poſsit petere a pupillo, nũc adulto, vt cedat ſibi actionẽ tutelę, quã habet contra tutores, vt ſi in futurũ fiãt locupletes, poſsit ab eis exigere, ꝙ pro eis ſoluit.

Quartũ, & vltimũ beneficiũ eſt, vtilis actionis, & cõpetit eo caſu, quo tutor ſoluit pro aliis, qui ſoluẽdo nõ ſunt, & nõ fecit ſibi cedi actionẽ a pupillo cõtra cõtutores, vt tunc ei cõpetat a iure vtilis actio cõtra cõtutores, quã docũq; efficiãtur ſoluẽdo. De his beneficiis habetur in. l. 1. §. nũc tractemus. ff. de tut. & ratio. diſtra. Et latè per doc. in. l. 1. iun. gl. C. de trãſ. Quæ menti tene, quia ſæpe eis vti, de facto vſuuenit.

21 Mortuo vno ex tutoribus, licet teſtamẽtariis, de bet alius loco eius ſubrogari. l. ſi quis ſub cõditione, & ibi Bar. ff. de teſt. tut. Et hoc ſi cæteri nõ ſufficiũt adminiſtrationi tutelæ, l. fi. ff. qui pe. tu. gl. in. l. 2. § quid ergo ſi nõ fuerint, ver. imputãdũ. ff. ad Tertu. glo. magna, in. l. 1. cir. fi. C. de teſta. tutel.

Tutores ſubrogati in locũ defuncti, exigunt rationẽ tutelę ab hæredibus defuncti, l. 2. C. de tu. qui ſatis non de.

22 Tutores omnes ſatiſdãt, præterquã teſtamẽtarij, & dati ex inquiſitione. §. 1. Inſti. de ſatiſ. tuto. l. nõ omniũ. C. de tuto. qui ſatis non de.
23 not. in dicto Vſa. tut. Hodie tamen omnes tutores ſatiſdant, preter teſtamentarios. §. penultimo, Inſtitut. de Attilia. tuto. gloſſa in

l. 1.

l.1. in verſ. idoneos. C. de tutel. qui ſatis non
de. quam glo Bart commendat in. §. quoniã
autem, num. 8. in authen. vt qui obliga. eſſe
res mino. perhi. no. Ant. Quæſa. diuer. quæſt.
iuris c. 11. numero. 3. & c. 3. ver. Ego exiſtimo.
Vbi opinionem Bal tenentis contrarium re-
probat, & bene Et ita vbique practicatur.

Adde, quòd a tali ſatiſdatione mater, & a-
uia non eximuntur vt. §. fi. in authen. vt ſine
prohibitio. matres, &c. Quæſa. vbi ſupra ca-
pitulo 11. n. 11. in fi. & ita de facto obſeruatur.

An autem curator ad lites ſatiſdet, licet ali-
qui in dubium vertant, tamen de communi
conſuetudine nõ ſatiſdant, vt tradit Bertran.
conſil. 281. vol. 3. Man. ſing. 582 Are. in. §. 1. In-
ſtit. de cura. & hoc conſuetudo obſeruatur
hic, neque facit inuentarium, vt not Bar. in. l.
tutor qui repertorium, nu. 5 de admi. tuto.

24 Si in teſtamento ſint dati duo tutores, aut
plures, & vnus ſit ſoluendo, & alter non, & il
le, qui eſt ſoluendo, timeat ne damnum pa-
tiatur a ſuo contutore, qui ſoluendo non eſt,
habet a iure hoc remedium, vt det electionẽ
ſuo contutori, vt ei ſatiſdationem præſtet de
indẽnitate pupilli, & ipſe ſolus adminiſtret;
aut ſi nolit, offerat ei dictam ſatiſdationem,
& ipſe ſolus adminiſtrabit, l. non omnium.
C de tuto. qui ſatiſ. non de. l. teſtamento da-
tos. ff. de teſta. tutel. §. ſed ſi ex teſtamento,
Inſti. de ſatiſ. tuto. l. datiuus. ff. rem pupil. ſal-
uam fore.

25 Si aliquis ex tutoribus, qui adminiſtrarunt fi-
nita tutela eſt ſoluendo, & poſtea priuſquàm
adultus petat rationes, fiat non ſoluendo, cete
ri contutores non tenentur pro eius parte,
ſed imputetur moræ adulti. l. 1. C. de diui. tu-
tel. & l. tutores, qui poſt. §. tutoribus. ff. de ad-
mi. tuto. Debet autem tutor, qui vult ſe exi
mere a parte contutoris effecti non ſoluẽdo,
probare dictum contutorẽ tẽpore finitæ tu-
26 telæ fuiſſe ſoluendo. Siquidem eſt iuris præ-
ſumptio, quòd ſi hodie non eſt ſoluendo, nec
olim præſumatur eſſe ſoluendo: cũ ex præſen
ti in præteritum præſumatur. l. 3 C. de proba.
27 l. nõ eſt neceſſe. ff. eod. Adde, quòd in dubio,
quoad facultates, quis idoneus eſſe non præ-
ſumitur, cum ſit quid in homine extrinſecũ,
gl. in. l. ſi vero, §. 1. & ibi Bar. Iaſ. & doc. ff. qui
ſatiſ cog. no. latè Me. de præ. lib 6. præ. 61. quò
ad alia tamẽ in dubio quis idoneus præſumi
tur. l. cum quidam ita. ff. de leg. 2. no. per doc.
in d. §. 1. & ibi poſt gl. fi. Bar. n. 5. declarãt hoc
pulchrè Feli. in. c. vl. de præſump. & Meno.
vbi ſupra.

28 Tutor durante tutela, eſt vaſſallus domini
feudi, vt habetur in comme. P. Alber. c. ſi
defuncto Caſtellano, & ibi Ioan. de Soccar-
ra. n. 2. pag. mihi. 237. Marquil in d. Vſa. Tuto
res, ver. no 14. Hinc fit, vt ſi pupillus ſit ple.
beius, & tutor miles, & citetur tutor, vt illi
nõ detur in litteris xxvj. dies, qui dãtur militi
bus, ſed ſolũ decẽ, qui aliis dãtur, & ita obſer-
uat Regia audiẽtia, teſte d. Fer. li. 3. obſer. c. 135.

29 Tutor poteſt petere ſibi a iudice cõſtitui,
ſalarium pro laboribus tutelæ. l. ã tutoribus.
§. fi. ff. de admi. tut. & ibi Bar. & in. l. eos. ff. de
tut. Pau. de Caſt. cõſ. 302. ad benè examinãdũ,
n. 7. vol. 1. Marquil. in d. Vſa. Tutores, ver. no.
17. & ita practicatur. Licet de rigore iuris tu-
tor petere non poſsit, niſi expenſas, quas
pro pupillo fecit, vt in §. tutores, Inſtit. de o-
bli. quæ ex quaſi cõtrac no. latè Gui. Pa. deci.
65. qui alios refet, & Pau. d. cõſ. 302. n. 7. vol. 1.

30 Tutor non poteſt eſſe debitor, aut creditor
pupilli, vt in auth. minoris debitor, C. qui tut.
da. poſſ. & in Nouel. vnde ſumitur. Et ſi tacet,
ſi eſt creditor, cadit a iure ſuo: ſi verò eſt de-
bitor, nõ poteſt facere debiti ſolutionẽ, durã
te tutela, §. ſi verò tacuerit, in Nouell. vt qui
oblig. eſſe res mino perhi. Quod intellige, ni-
ſi debitũ ſit modicũ, quia propter id a tutela,
vel cura nõ remouetur, vt in d. auth. minoris
debitor. Quod autẽ dicatur debitũ modicũ,
vel magnũ, relinquitur iudicis arbitrio, not.
Bar. in. §. 1. n. 7. in auth. vt qui obli. eſſe res mi.
perhi. & in d. auth. minoris debitor, n. 6 hęc
etiã pulchrè no. Gui Pa. deci 144. & ibi addi.

31 Mater, & auia excipiuntur, quę licet ſint debi
trices a tutel. nõ remouẽtur, vt in Nouel. vt
ſine prohi. ma. deb. & cred. auth. ad hæc, C.
quan. mul. tute. offi. fun. poſſ. Hocque in illis
eſt ſpeciale, propter rationẽ ibi poſitã. Idem-
que eſt in patre, & auo, vt no. Bar. in d. auth.
minoris, in princ.

32 Idẽque eſt in tutore teſtamẽtario, vt non
prohibeatur eſſe tutor, licet ſit debitor, aut
creditor pupilli. Hocque eſt verũ, ſi id teſta-
tor ſciebat, quia tũc eius fidẽ approbaſſe vide
tur, ſecus ſi ignorabat, ita Bart. cõſ. 148. & in
auth. vt qui obli. eſſe res mino. perhi. § 1. n. 5.
& in d. auth. minoris debitor, & ibi Bald. &
Cy. no Gui pa. d. deciſ. 144.

Mater filio nõ habẽti tuto. debet intra annũ
33 tutorẽ petere, aliàs priuatur ſucceſsio. filij, qui

impubes deceſsit, l. 2. §. ſi mater. ff. ad Tertul. §. pe. Inſt. illo tit. Dixi ſi impubes deceſsit, nã ſi deceſsit pubes, non priuatur. l. matres. C. eo. Neque ſufficit, quòd ipſa de facto admini ſtret, vt tutrix, nam debet legitimè admini-ſtrare, faciendo ſibi decerni tutelam, vt not. Pau. de Caſtr. in d. l. omnem. C. ad Tertul. & in l. cũ oportet. §. fi. C. de bonis quæ lib. glo. in l. 2. §. ſi mater. ver. nec legitimè ff. ad Tertul Ratio eſt, quia per talẽ ſimplicẽ adminiſtra tionem non ſatis conſulitur pupillo, cum non poſsit actiones mouere, & alia exercere, quæ poſſet, ſi eſſet decreta tutrix. l. qui in aliena. §. quamquam. ff. de negot. geſt. Paul. de Caſtr. conſilio. 371. Iſte qui formauit caſum, in fi. li-bro primo, Bartol. conſilio. 215. an teſtamen-tum ſit nullum, lib. 1.

34 Hocque quod de matre traditur, extendi-tur ad auiam, & hodie in vniuerſum ad om-nes, qui ad impuberum ſucceſsionem, aſpi-rant, ſiue abinteſtato, ſiue iure pupillaris ſub-ſtitutionis, l. ſciant. cum ibi not. C. de legi. hæ redi. Et in hoc non diſtinguitur, ſiue quis vo-cetur ad ſucceſsionem, iure communi, ſiue iu re municipali. Lex ſiquidem priuans aliquẽ hereditate propter aliquod extrinſecum, pro cedit etiam, ſi per ſtatutum hæreditas defera-tur, ita poſt multos, quos refert, not. Socinus iun. conſilio. 16. volumine. 2. Et ſic ſi quis iure ſpeciali Cathaloniæ ſuccederet pupillo, per Conſtitu. puta, los impubers, quæ eſt. 2. de pu pill. y als ſubſt. & fuiſſet negligens in petendo tutorem pupillo, eſſet excluſus a dicta ſucceſ ſione, quod nota.

35 Circa prædicta tamen opportet aduertere, quòd annus datus primo in gradu ad peten-dum tutorem, nõ excludit ſubſequentes, & in hoc nemo dubitat. Vtrũ tamẽ lapſo anno, per quem primus excluditur, alius ſequẽs in gradu, per lapſum alterius anni excludatur, non ſatis conuenit. Vera tamẽ & commnis o-pinio eſt, quòd ſequens annus non currit in præiudicium ſequentis in gradu, gl. in l. nepo tibus, C. qui pe. tuto. Bar. in. l. 2. ff. eo. Bal. in. l. precibus, ver. ſed qui ſi impubes, C. de impu. Ang. Bal. Pau. Fulg. Sal. & alij in d. l. ſciãt. Cap. cõſi. 67. in fi. & cõſ. 14. ita cõmuniter teneri, di cit Pari. conſ. 84. lib. 2. Mant. conſ. 198. Pau. de Caſt. cõſ. 29. in pũcto ſupraſcripto, vol. 2. Niſi prior in gradu eſſet mortuus, quia tũc mor-tuo priori in gradu incipit currere annus ſe-quẽti, Bal. in d. l. precibus, ver. ſi autem mater eſſet Sali. in d. l. ſciãt, ver. quæro an in primo gradu. Cap. conſilio. 59. Bald. in d. l. nepo-tibus.

36 De auia eſt dubiũ, vtrum currat annus ipſi, & matri ſimul. Quidquid alij dicant, teneo quòd nõ currat ſimul, ſed auię poſt matrem. Siquidem cum mater præferatur auię in tu-tela, d. auth. minoris debitor, ſic & in petitio-ne tutoris, tot. tit. C. qui pe. tuto. no. Affiic. deci. 281. Sicque niſi matre excluſa, auia non eſt in mora, & ita in expreſſo tenet Paul. de Caſt. conſ. 29. in puncto ſupraſcripto, num. 4. vol. 2. & Bal. in. l. precibus. C. de impub. & a-

37 lijs ſubſti. & l. 3. C. ad S. C. Tertul. Pro his fa-cit, quia omnes leges, quæ excludunt, quem a a ſucceſsione, propter tutorem non petitum, loquuntur in his, quorum prima, & proxi-ma ſucceſsionis ſpes eſt. Non tamen in aliis, qui ſuccedunt primis excluſis, illi enim poſ-ſunt petere ſi volunt, non tamen puniuntur, ſi non petierunt, l. penultim. & ibi per gloſ. & docto. C. qui tuto. pete. poſſunt. Et ſic cum prima et proxima ſpes ſucceſsionis ſit ma-tris, ſecunda auiæ, vt ſupra tradidimus. capit. 5. de ſucceſsio. abinteſta. numero 13. eſt certũ, niſi matre excluſa, annum auię non currere. Et ita in terminis tenet Bartol. ſibi cõtrarius, conſilio. 215. an teſtamentum, Bald. in. l. pre-cibus. C. de impuber. l. matres. C. ad Tertul-lian. Angel. conſilio 118. in fine, Corn. in d. l. ſciant. Salicet. l. penult. C. qui pet. tuto. Bald in additio. ad Spec. titulo de poſitio. verſ. Pone quòd Berta. fuit auia. Idem Bald. in capitulo ex parte, verſiculo & iis procedo, de appella tio. & conſilio. 498. volum. 4. Pariſ. conſilio 84. vol. 2. Gui. Pa. conſ. 50. Cum. conſ. 115. Pau. de Caſt. conſ. 29. vol. 2. Gui. Pa. ſing. 403. n. 4.

38 Mater tutrix filiorum ſuorũ per tranſitum ad ſecunda vota, repellitur a tutela. §. quia ve rò in auth. vt ſine prohibi. ma. debi. & credi. tutel. mi. pe. auth. ſacramentum. C. mulier. quan. tutel. offi. fun. poſ. Et eſt ratio, quia am-pliùs de ea lex non confidit, imò preſumit, quòd vitæ filiorum inſidiabitur, l. lex quæ tu

39 tores. § fina. C. de adminiſtratio. tut. Volens-que tranſire ad ſecunda vota, debet antea tutorem filiis petere, & eis reddere admi-niſtrationis tutelaris rationem, aliàs pri-uatur ſucceſsione filij, l. omnẽ. C. ad Ter-tullian. Et præterea ſi quid debet de admi-niſtratione tutelæ, pro eo quidquid ſit, ſunt bona viri obligata tacitè a iure, l. ſi ma-ter,

l. ſi mater & ibi Bar. Bal. Sali. & alij, C. in qui. cauſis pig. vel hypo. tacitè contra.

40 Si tamen mater habeat contutorem, non tenetur alium petere, ſed ſufficit ei rationé tutelę reddat, vt no. in d. leg. omnem. Bôë. dec. 266. in fi. Afflic. deci. 75. Deci. conſ. 246. n. ſeptimo. Licet contrarium teneat Steph. Ber. conſ. 116. Ex facto mihi tranſmiſſo, vol. tertio, vbi dicit, quòd licet mater habeat cõtutores, debet petere alium in locum ſuum ſubrogari: cuius tamen dictum verum cenſeo, ſi contutores tutelæ non eſſent ſufficientes, iuxta ea quæ ſupra tradidimus numero, 21. Practicam huius caſus vide apud d. Stepha. Ber. d. cõſ. 116. Ex facto mihi trãſmiſſo, n. 1. ver. & conſulo.

41 Mater, & auia non coguntur eſſe tutrices, poſſunt tamen eſſe ſi volunt, d. auth. matri, & auię. ibi permittimus iun. glo. & ibi Bar. numero octauo, & in l. 2. numero tertio. ff. qui pe. tuto. & l. ſi quis ſub conditione numero. 12. ff. de teſta. tutel. Quod procedit, licet relictæ ſint tutrices in teſtamento, vt notat Barto. d. l. ſi quis ſub conditione, numero, 14 Afflic. deci. 75. numero ſecundo. Et ſic debet probari eas acceptaſſe tutellam, vt tutrices dicantur, Afflic. vbi ſup. numero ſecundo. Pau. de Caſ. in d. l. omnem numero qnarto, Codice. ad Tertul. Tradit plenè Spe. de tuto. §. 4. in prin.

Idque in ipſis eſt ſpeciale, cum aliàs quis dictum onus ſubire cogatur, niſi excuſationem iuſtam habeat, cum ſit munus publicũ, vt no. in l. 1. & ibi doc, ff. de admi. tuto. & l. fi. in prin. &, §. perſonis, C. illo. tit. & Inſ. de excu. tuto. in prin. no. in ſpecie Soci. iun. conſ. 16. viſo themate numero, 19. vol. 2. Quæ autem ſint iuſtę excuſationes, enarrantur in tit. de excu. tuto. Inſ. &, ff. Quæ excuſationes ſunt proponendę intra quinquaginta dies, a tempore ſcientiæ, vt no. in l. ſcire, §. quinquaginta, ff. de excu. tut. & l. quinquaginta, Codice eo.

Modum autem eas proponendi, vide apud Caual. in trac. de curato. numero. 191.

42 Tutor autem qui a tutela ſe excuſauit, hodie non poteſt petere legatum, & ſolutum reſtituet Deci. conſ. 192. Caual. vbi ſupra, nume. 190. communem dicit Roma. conſ. 235. & conſ. 207. numero tertio, & Iaſ. in l. pe. in fi. Codice, de lega. numero tertio. Meno. de præſump. lib. 4. præſu. 124. n. 7.

43 Tutores, vel eius heredes tenentur ad reddendum rationem tutelæ, vſque ad triginta annos, l. maximè, ff. de admi. tuto. l. tutores, & ibi doc. Codice, arbi. tutel. nota. Bôë. deci 59. Quod procedit etiam ſecundum noſtrum ius municipale iuxta vſati. omnes cauſæ, qui eſt. 2. tit. de præſcrip.

44 Adde, quòd res, quæ vſu conſumuntur, ſufficit probare, quòd tanto tempore veriſimiliter debuerunt poſſe corrumpi. ita Bar. in l. quòad præſens, C. de Muriſe lib. 11. Afflic. deci. 13. numero, 27. Caual. in trac. de tuto. numero, 60. qui alios refert.

45 Inuentarij confectio poteſt remitti per teſtatorem tutori, l. fi. C. arbi. tutel. Per illam tamen remiſſionem tutor non liberatur à reddendo rationem eorum, quæ ad ſuas manus peruenerunt, vel quæ dolo deſijt poſſidere, l. quidam decedẽs, in principio, ff. de admi. tuto. Angel. latè conſ. 175. viſo dicto ſtatuto. n. 1. ad fi. Fulgo. conſ. 25.

46 Quinimo licet expreſsè eum liberet a reddendis rationibus, talis liberatio non includit dolum, nec reliqua, ſed tantùm cenſentur remiſſa negligentia, quæ tamen non ſit talis, vt dolo comparetur, d. l. quidam decedens, & l. ſeruus vetitus, ff. de leg. 1. gl. in. l. cũ neceſſitatem, Codice de fideicom. latè. Bar. in l. Aurelio, §. Caius, ff. de libe. lega. Gui. Pa. conſ. 43. numero tertio. Ange. con. 144. Stepha. Ber. d. conſ. 116. in prin. & conſ. 293. viſo themate, numero ſexto. vol. tertio, & conſ. 80 viſo teſtamento, numero ſecundo,
47 vol. 2. Angel. conſ. 175. Quod etiam procedit, licet teſtator tutori legauerit omne id, in quo tutelæ occaſione condemnari contigerit, quia tale legatum non liberat eũ ab his, quæ dolo geſſit, nec a reliquorum reſtitutione, communem dicit Deci. conſ. 178. n. 3. Barba. conſ. 48. lib. 2. ſequitur Aym. con. 193. numero, 9. tradit ante eos. Bar. in dicto, §. Caius, quem refert & declarat Dilec. de arte teſtan. tit. 7. c. 2. numero tertio. Eſtque ra
48 tio quia dolus futurus remitti non poteſt, l. ſi vnus, § illud, ff. de pac. etiam ſi teſtator expreſſiſſet, ne de dolo teneatur, quia præberet anſam delinquendi, contra reſponſum l. C. in l. conuenire, ff. de pac. dota. & ſic, ſi adminiſtratio eſſet præterita, ſi quid in ea dolo geſtum ſit, poteſt expreſsè remitti, & ſimiliter reliquorum legatum valet. l. ſi quis rationes. ff. de lib. lega. l. quidam decedens & ibi

gl.& Bar.ff.de a dmi.tuto.idem Bar.in,l.Aurelio,§.Caius,numero octauo.ff.de lib.lega. no.Iaſ.in l.actione n.12.Codice, de tranſac.

49 Idemque eſt in vſufructuario,cui per teſtatorem facta eſt liberatio a reddendis rationibus, dicta enim liberatione non obſtante,finito vſufructu,de proprietate rationem reddere tenetur,l.ſcire cum ibi no. C. vt in poſſeſ.lega.l.1,& ibi.doc. Cod.de vſuf. Prac.Papie.in forma libel.de redden.ra. tu. ver.Analogiſta in fi.no.Cel.Hugo conſ. 95. in fine.

50 Similiter ſi quis geſsit officium, adminiſtrationem,aut negotia alicuius, & dominus fecit ei liberationem generalem,prohibendo exigi rationes ab eo. Non obſtante dicta remiſsione, tenetur geſtor ad res, vel bona, quæ tenet,& poſsidet,& ad debita, & actiones ratione adminiſtrationis acquiſitas,quę poſſunt ab eo,vel a debitoribus exigi. a bonis tamen conſumptis, vel deperditis ex negligentia vel culpa leui, vel leuiſsima geſtoris,eſt liberatus per d.remiſsionem teſtatoris,dummodo abſit dolus ipſius geſtoris,qui in generali remiſsione ſemper videtur exceptus,l.tres fratres,ff.de pac.l. emptor.§.Lucius.ff.illo tit.l.creditor.§. Lucius in prin.ff.manda.l.non ſolum.2.§. ſi. hæres iun.l.ſeq.ff.de lib.legata.Comunē dicit Couarru.lib.2.var.reſolu.c.14. n. 1. ver. prima
51 concluſio.Si tamen expreſſè dolum,& reliqua remiſiſſet,cum adminiſtratio eſſet prę-terita,valeret legatum,vt ſuperius diximus n.48.& ſic nec de dolo teneretur,nec ad reliquorum reſtitutionem.Eſt tamen aduertendum, dictam liberationem non includere actionem realem,quam pupillus habet aduerſus tutorem,vt no.glo.in l. Aurelius,§. Mæuia.& ibi Bar.ff.de libe.lega.Iaſ. in. §. 1. numero,102.Inſ.de actio.& in l.ſub prætextu.2.numero ſecundo,C.de tranſanc.Couar. in c.officij.numero octauo,de teſta.no.Roma.conſi.201.

52 Hoc tamen non eſt tacendum, quòd ſi iudex videat damnum imminere pupillo ex non confectione inuentarij, poteſt cogere tutorem adfaciendum dictum inuentariū non obſtante remiſsione teſtatoris,Bar in l. nemo poteſt numero,12.ff.de leg.1.&ibi latè Rip. numero 80.& 84.idem Bar. in l. in conformando.ff.de cōfirman.tuto.no. Gui. Pa.deci.352.& 539.& conſuluit Ange. conſ. 144.reuocatur in dubium,in fi.Iul.Cla.in.§. teſtamentum q.66.ad fi.vbi communem dicit,& Soci.iun.conſ.115 nu.21.vol.1.

53 Iudex ſiquidem non debet ſequi voluntatem teſtatoris,quæ ſit nociua pupillo, l.1. in prin.ff.vbi pupil.educa.debe.

54 Pro his facit,quòd pater,qui non tenetur filio reddere rationem adminiſtrationis bonorum filij,in quibus habet vſumfructum, cum ſit impunita patris adminiſtratio quòad adminiſtrationem,licet non quantum ad alienationem,l.cum oportet.§.non autem & l.cum non ſolùm.§.ſed pater, C. de bo. quæ libe.Bar.in,l.vſufructu.C. de vſuf. nu. 3 Iaſ.in l.preſes numero tertio,C.de tranſac.Spe.de inſtru.editio,§.16.numero 14. & ſic non tenetur facere inuentarium, vt no. Cy.in,l.cum oportet,Codice de bo. quæ libe.& Bal.in dicta lege,cum oportet.§. non
55 autem in prin.Cum hi teneantur inuentarium conficere,qui rationem reddere tenētur,&non alij arg.l.Orphanotrophos,& ibi doc.Codice de epiſ.& Cle.Poteſt tamen co-
56 gi ipſum facere, vt ſciri poſsit,an aliquid ipſe alienauerit,Spe.de inſtru.edi. §.16. nu. 14. maximè ſi iudici conſtet aliquem ſubeſſe timorem alienationis,& diſputationis,vt no. Ranchi.in addi.ad Gui.Pa.deci.351.Bòè.deci.61.numero,14.pro quo facit,l. imperator. ff.ad Trebel.&quod no.Pine.in l.1. ſecunda part.nume.23.cum ſeq.C.de bo.ma.

57 Hinc etiam fit,vt ſubſtitutus poſsit cogere hæredem ad faciendum inuentarium,ſuis expenſis,quando hæres rogatus reſtituere fuit releuatus a teſtatore ab onere faciendi inuentarium,ita Pau.de Caſ.conſ.367. ſuper primo puncto in fi.volu. 1.Fa. no. per Bar. in.l.1.C.de prohibi. ſequeſtra.& in l.1.§. eligitur.ff.de ven in poſſeſ.mitten.Steph. Ber. conſ.70.Nihil puto fuiſſe,vol.2.Gui.Pa. deciſ.351.

58 Hinc etiam fit, quòd licet lite pendente, poſſeſſor inquietari non debeat,nec bona eius deſcribi,vt no.Bar. in l. defenſionis nu. 4.C. de iu.fiſ.lib.x. tametſi ſubſit periculū, ne res tranſeant in ſiniſtrum,poteſt,& debet fieri talis bonorum deſcriptio.no.Bar. vbi. ſupra,& ibi Io.de Pla.& alij.Stepha. Ber. d. conſ.70.vol.2.Pau.de Caſ.in,l.1. numero. 3. ff.vſufructu. quemad caueat.

59 Forma autem quę ſit ſeruata in reddenda ratione tutelæ,traditur per Prac.Papien. in for.

in for.lib ad redd.ra.tutel.ver.debitam nu. 6. Aduerte etiam, quod redditio rationis debet fieri coram iudice loci, vbi adminiſtratio facta eſt, vt no. in l.1.& 2. vbi de ratio. agi oppor.& no.Bal.conſ. 49. n. 67. volu.1.

60 Tutor non ſolùm cogitur inuentarium facere, l.tutor qui repertorium.ff. de adminiſ. tut. vt ſupra traditum latè eſt, verum etiam tenetur conficere librum rationum de datis, & acceptis, & ſi non facit iurari poteſt per pupillum, nunc adultum, contra eum in litem, l.1.§.officio & ibi glo.Bar. & doc. ff. de tutel.& ratio diſtri.trah. Et idem eſt ſi confectum librum rationum per eum, & inuentarium non exibeat: quia etiam contra eum in litem iurari poteſt, vt no. Bar. Pau. de Caſ.& doc.in l.cum ſeruus, ff. de condi. & demonſtra. Bar.conſ.150. cum prædicta examinarem. Ludo.Roma.conſ.118. Afflic. deci.360. Bertran. conſ. 22. honeſta mulier Antonia, numero primo, & conſ.80. viſo teſtamẽto prouidi quondã viri, numero ſecũdo, lib. ſecundo. tex. optimus n l. alio, Codice de in li.iuran.

61 Qualiter autem debeat procedere adultus contra tutorem, qui inuentarium non fecit, aut non exibet vnà cum libro rationum, vide pulchrè apud Bar. d. conſ. 150.

62 Contra hæredem tamen tutoris in litem iurari non poteſt, l.pri.& ſecund.& per tot. tit. Codice de in li.iuran niſi ipſe ſit in dolo, vel lis cum tutore fuerit conteſtata, d.l.alio & l.prim. Codice de hære.tuto.l.cum oſtendimus, & l.fi.ff.de fideiu. & nomi. & hære. tuto.

63 Huic libro rationũ ſtatur, quatenus facit cõtra tutorẽ, quatenus vero in ſui fauorẽ facit nõ ſtatur ſine alia probatione, niſi in paruis expenſis, in quibus non ſolent parari probationes, adueratis medio iuramento tutoris, Bar. in d.l.1.§.officio, ff. de tutel.& ra.diſ. Cy Bal. Sali.& alij in. l. ſi id quòd pauperibus Codice de epiſ.& cle. Pau.de Caſ. conſ. 302. numero tertio, vol. primo, ad benè examinandum. Stepha. Ber. d. conſ. 22. Craue. de antiq. tempo. ſec. quartò limitatur, numero, 27.& 28. Quid tamen ſi tutor eſt mortuus & ſic non poſsit cum iuramento aduerare dictas expenſas? Dic, quòd tali caſu dicta aduerατιο non requiritur, cum preſtari non poſsit, arg. l.cum nõ facilè. ff. ſi cui plus quàm per. l.falci. Et mors ſupplet defectum iuramenti iux. non per Bar. in l.admonendi numero, 27.ff.de iu.iur. qui dicit, quòd pro ſcriptura defuncti præſumitur, per l. rationes Codice de proba. quia non eſt veriſimile, quòd fuerit immemor ſalutis ſuæ, l.fi. Codice ad l Iul. repetun. Et iſtam ſententiam in expreſſo tenet Pau. de Caſ. d.conſ. 302. ad benè examinandum numero tertio, vol 1. ſequitur Deci. in l.1. in 2. nota, Codice de eden. Craue. conſ. 158. numero ſeptimo, & conſ. 275. numero ſexto, cum 2. ſeq. & idem Craue. de antiq. tempo. par. 1. ſec. quartò limitatur, numero. 48. Bòè. deci. 105. numero quarto & quinto.

64 Quod Pau. de Caſ. dictũ, licet Iaſ. in rep. d.l.admonendi numero. 128. reprobet, tamẽ in præſenti caſu veriſsimum puto, ſi expenſæ ſint tales, quas in pupillo factas eſſe veriſimile eſſet, per ea quæ ad propoſitum tradit Ay. de anti temp. par. prim. ſec. quartò limitatur. numero. 28. cum mul. ſeq. vbi nu. 36. docet modum probandi iſtam veriſimilitudinem. Pro quo facit, nam etſi expenſæ magnæ eſſent, & factæ circa perſonam pupilli aut eius bona reperiatur, licet tutor probare non poſſet, quod eas ipſe fecerit, præſumitur à iure quòd eas ipſe fecit cum ad eum tales expenſas facere ſpectaret.

65 Cum actus ab eo præſumantur factus, qui impenſam facere tenetur, l.vlti. Codice de ali. pupil. preſta.& l.2. Codice arbi. tutel. no. Bar. in dicta lege. 2. & Pau. in l. cum ſeruus numero ſexto. ff. de condi. & demonſtra. Quãuis hec regula, quòd actus præſumatur factus, &c. eſt intelligẽda cum grano ſalis, vt pulchrè explicat, Menochi. de preſump. lib. 2. preſump. 23. numero quinto. ver. cæterum.

66 Inuentarium non eſt neceſſe fiat per tutorem coram iudice, poteſt ſiquidem fieri per publicum tabellionem, extra iudicium, vt no. Cy. Bar Bal.& alij in d.l.qui repertoriũ ff. de adm. tut. & ita obſeruatur in hoc Principatu. Et communem conſuetudinem, id obſeruare tradit Prac. Papien. in tit. forma libel. ad red. ra tutel. ver. in ſuo vltimo teſtamento, numero, 12.

67 Si in inuentario non reperiuntur deſcripta omnia bona pupilli, num tutor preſumitur eſſe in dolo? Dic, quòd non, niſi aliter de dolo appareat, l.1.§ item ſolent. ff. de offi. præfe. vr.& ibi Barto. Quia in tutore

animus

animus fraudandi non præſumitur, l. actione & ibi Bar. ff. de tutel, & ra. diſtrahen. & in, l. tres tutores. ff. de admi. tuto.

68 Et ſic Bar. conſ. 150. cum prædicta examinarem. n. 3. conſulit pupillo volenti agere aduerſus tutorem, quòd omnes res non poſuerit in inuentario, vt ſic ei aduerſus ipſum deferatur iuramentum in litem, vt articulet, tutorē eſſe in dolo, vel culpa, quòd res illę non ſint in inuentario, eo quòd ſciuit illas res pupilli, vel ſcire debuit, quia omnibus notum erat, vel quia qui licet diligens pater familias id ſciſſet ſi inueſtigaſſet: vt ſic articulet tutorem fuiſſe in dolo, vel lata culpa, vel leui, vt ipſis ſic probatis ſit locus iuramento in litem. Et idem conſulit idem Bartolus conſilio. 149. litteras magnificentiæ veſtræ, numero ſecundo, lib. pri. Salon de pace conſilio, 43. numero, 16. Ioan. Andre. in addi. Specu. titu. de Tuto. §. generaliter etiam in addi. in-
69 cip. Cum pupillus agit contra tutorē. Eoque caſu etiam punitur tutor in duplum rei non deſcriptæ in inuentario, ita Caual. poſt aliquos, quos refert in trac. de cura. numero. 59.

70 Tutor ſi ſcit aliquid deberi per pupillum, non debet expectare, vt per iudicem condemnetur, ſed poteſt, imo debet vltrò ſoluere, & bonam fidem agnoſcere, l. quoties. §. ſicut. ff. de admi. tuto. Nam ſi voluntariè vult facere ſumptus, expectãdo vt per iudicem condemnetur per ſententiam, debet de ſuis proprijs bonis tales ſumptus ſoluere, l. nō eſt ignotū Codice de admi. tuto. no. doc. in. l. 4. ff. de re. iudi. Pau. de Caſ. multum benè in. l. emptorem n. 1. ff. de ac. emp. Bar. in l. 1. §. ſi pupilli in. 3. lec. ff. de tutel. & ratio. diſ.

71 Tutor non poteſt alienare res immobiles minorum, niſi cum cauſę cognitione, & interpoſitione decreti, l. non ſolùm cum leg. ſequi. Codice de prædijs mino. imò nec eas poteſt obligare ſine decreto. l. ſi ad reſoluendam Codice de prędijs minorum. leg. prim. §. 1. ff. de reb. eo.

72 Item nec poteſt tranſigere ſine decreto, ita Barto. Pau. & communiter doc. poſt glo. in lege cum hi. §. ſi cum lis. ff. de tranſac. Eſt tex. expreſſus in dicta lege, non ſolùm Codice de prædijs mino. no. in l. 1. Codice
73 ſi adue. tranſ. Nec poteſt ſine decreto compromiſſum facere, Bal. & alij in l. præſes. C. de tranſac. no. Iaſ. in l. 2. num. quinto. ff. de offi. eius cui manda. eſt iuriſd. Quia qui nō poteſt alienare, nec compromittere, ita Deci. poſt multos quos refert conſi. 283. num. 3. & Celſ. Hugo. conſ. 22. nu. 20.

74 Quod diximus, tutores, & curatores, nō poſſe tranſigere ſuper re immobili pupilli ſine decreto, eſt intelligendum, quando trãſactio fieret taliter, vt res immobiles minorum tranſirent in aduerſarium, ſecus ſi remanerēt minori, & minor in recompenſationem, aliquam pecuniam aduerſario daret, quia ita tranſigere licet tutoribus, & curatoribus ſine aliquo decreto, glo. eſt nota. in l. nulli, multum a Barto. Pau. & Iaſ. commendata. ff. de tranſac. latè Iaſ. in lege ſecunda. ff. de offi. eius cui manda. eſt iuriſ. Et
75 idem eſt in prelato, ſeu rectore Eccleſiæ in ſupra allega. no. communiter canoniſ. in c. contingit, quos ibi refert Panor. ext. de trãſac. idem Panor. conſ. 56. videtur primò, pri. part. Fede. de Se. conſ. 94. Anchar. Anſicu. in dicto capite contingit. Barba. in capite cum pridem de pac. Idem que eſſe in patre, qui habet vſumfructum in bonis aduentitijs filij, tradit. Bal. in l. 1. Codi. de bo. mater quòd dictum Bal. ſequitur Iaſ. in dicta l. nulli. in fi. & Anto. Trigo ſing. 93.

76 Eſt etiam caſus, vbi tutor poteſt ſe componere cum debitore, & debitum liquidum remittere, vt ſi debitor eſt pauper, & eſſet in periculo pupillus, totum debitum perdendi, niſi talis compoſitio fieret, ita no. Alex. in add. ad Barto in l. id ab vna, Codi. de anno & tribu. lib 11. & Pariſ. in addi. ad Barto in leg. pactum curatoris, Codice de pac. per leg. mediterraneæ, C. de anno. & trib. lib. 11.

77 Item nec tutor ſuper rebus immobilibus pupilli nouationem facere poteſt, l. nouare. §. pupillus, & ibi Bar. & doc. ff. de noua.

78 An autē annuos reditus pupilli, tutor ſine decreto alienare poſsit, in dubiū a multis reuocatur. Veritas eſt, ꝙ ſi d. annui reditus ſūt perpetui, aut ad longū tēpus cōſtituti, quòd tutor eos ſine dcreto alienare nō poteſt, nec ſup. eis, trãſigere compromiſſum, aut nouationē facere: ita Bal. in l. iubemus nulli, poſt prin. C. de ſa. ſan. Eccl. & cōſ. fi. li. 5. & latiſsimè poſt innumeros quos recēſet Tiraq. de retrac. lig. §. 1. glo. 6. nume. 6. & 7. vbi num. 8. dicit

dicit annos reditus non eò minus dici perpetuos, quòd redimi poſsint, & idem atteſtatur idem Tiraq. d. §. primo, glo. 14. numero 119. cum duob. ſeq. Eſtque ratio, quia. d annui reditus cõputantur inter bona immobilia, ita no. glo. in Cle. exiui. §. cumque annui reditus de ver. ſig. & Bar. Pau. Cy. & Iaſ. in l. ſciendum. ff. qui ſatis. cogan. vbi concludunt hos annuos reditus a ſatiſdatione excuſare, nos ſecus atque poſſeſsiones rerum immobilium, idem no. idem Iaſ. in, l. a diuo pio. §. fi. numero primo. ff. de re. iudi. Bar. in trac. Mino. lib. 2. numero, 33. latè Tiraq. d. §. 1. glo. 6. numero ſexto, & ſeptimo, & ita in facti contingentia conſului, & ita poſtea reperi apud obſerua. d. Micha. Fer. in tertia parte. c. 63. cir. med. noſtram Regiam Audiẽtiam tenere & cenſualia inter immobilia computare.

79 Eſtque circa prædicta aduertẽdum, quod in caſibus, vbi decretum iudicis requiritur, eſt interponendum cum cauſæ cognitione, aliàs nihil operatur, l. cum hi. §. ſi prætor de tranſac. & l. magis puto. §. ſi æs alienum, & l. quàuis, ff. de reb. eo. Et licet Spe. tit. de emp. & vendi. §. nunc dicendum ver. & breuiter numero quinto, dicat, quòd decretum iudicis faciat præſumi, cauſæ cognitionem adhibitam. Hoc eſt verũ, quãdo de cauſæ cognitione adhibita fit mentio in inſtrumento, aliàs ſecus ita Bal. in dicta l. cum hi. §. ſi prætor, & ibi Pau. de Caſ. ff. de tranſac. Hanc vt ſingularem doctrinam commendat, & mẽti tenendam dicit Hippo. de Marſil. ſing. 399. Idem Pau. de Caſ. conſ. 174. contra ſuperiùs conſulta, numero ſecundo, in fi. vol. 1. faciunt quæ ad propoſitum no. Cel. Hugo. conſ. 22. nume. 21.

80 Circa prędicta quæro reperitur aliquod inſtrumentum antiquum continens alienationem aliquam factam per tutorem, & nõ conſtat ex inſtrumento interueniſſe iudicis decretum, vtrum vitiabitur talis alienatio defectu interpoſitionis decreti iudicis, an diuturnitas temporis faciet præſumi decretum interueniſſe? Communis opinio eſt, quòd talis temporis diuturnitas facit pręſumi decretum interueniſſe, arg. l. ſi filius, Codice de pe. hære. l. qui in aliena, §. ſed ſi non adierit cum glo. ff. de acqui. hæredi fa. no. per doc. in l. ſciendum. ff. de. ver. obliga. Hãc eſſe communem dicit Soci. in trac. fallen. reg. 376. incip. ſolemnitas extrinſeca. Alex. Iaſ. & alij in d. l. ſciendum. In terminis conſuluit Alex. conſ. 79. Circa primũ de quo quæritur, volu. 1. & conſ. 42. volu. ſecun. Et ſic cano. in c. illud de præſump. & moderni in c. requiſiſti de teſti. tenent, quòd ex diuturnitate temporis præſumitur auctoritas ſuperioris interceſsiſſe, & ſic capitulo longo tempore fundata præſumuntur autoritate Epiſcopi ædificata.

Hinc eſt quòd conſenſus capituli, tractatus, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiæ, præſumuntur propter temporis diuturnitatem interueniſſe, vt eſt communis opinio autore Feli. in. c. Albericus, de teſti. licet ibi Abb. contrariũ teneat. Et ſic Pet. Anch. conſ. 135. ex conſilijs excellentium doctorum conſuluit, quòd excurſu triginta annorum purgatur omne vitium, quod in contractu monialium interuenire debet: pręſumitur ſi quidem interueniſſe autoritas, & decretum ſuperioris. In ſimili caſu conſuluit Are. conſ. 36. caſus talis eſt, quòd in teſt. Cardinalis, in quo licentia Papæ requirebatur, ex diuturnitate præſumitur interueniſſe. Idem conſuluit Deci. conſ. 36. nu. 8. Inſuper ex diuturnitate temporis præſumitur, quòd de conſenſu domini ſit facta alienatio per Emphyteutam, Alex. conſ. 111. viſo & diligenter conſiderato vol. 4 Fel. in c. ſicut de re iudi. Iaſ. poſt alios in, l. ſciendũ numero, 17. ff. de ver. obliga. Similiter qui longo tempore tenuit rem tãquam emphyteuta, & pro ea ſoluit debitum canonẽ, vel tenuit rem tamquam vaſallus, & non habet inueſtituram, ex diuturnitate temporis, præſumitur inueſtitura interueniſſe. c. 1. qual. olim feu. po. alie. glo. in l. 2. in glo. mag. C. de iu. Emphy. hos & ſimiles caſus vide latè apud Aymo. de antiq. tempo. par. 3. ſec. fi. & ferè per. to. vbi pulchrè declarat, an & quãdo ſolẽnitas extrinſeca præſumatur. & Oſas. deci. 173. & nouiſsimè. Menoch. de pręſũp. lib. 3. præſum. 132.

Iſta autem temporis diuturnitas, pro quãto tempore ſumatur, non ſatis inter doc. cõuenit. Quidam enim dicunt ſumi pro decẽnio, arg. l. ſi filius Codi. de pe. hære. Alij. pro triginta annis, vt tenet Alex. in dicta l. ſciendum numero. 19. & Soci. in dicta regu. 376. per tex. iun. glo. in c. peruenit de emp. & vẽdi. in ver. triginta annis. Verior opinio eſt quòd

quòd relinquitur iudicis arbitrio teſte Menochi. de arbi. iudi 3. 4. & 5. & 41. 42. & 43, & Anto. de Bu. in capit. illud de præſump. quem refert, & ſequitur Alex. d. conſ. 79. n. 5 vol. 1 Quem eſt certum arbitrari non poſſe minus triginta annis, iux. ea, quæ latè tradit Couarru. in prac. q. 21. nu. 7.

82 Quemadmodum tutor à pupillo nunc adulto petere non poteſt, quòd pro eo ſoluit, aut expendit, niſi reddita ratione tutelaris adminiſtrationis, l. fi. Codice de contra. iud. tutel. Sic nec tutor cogitur ad ſoluendũ pupillo facto adulto, quòd de dicta adminiſtratione tutela recepit, niſi reddita prius ratione dictæ tutellaris adminiſtrationis, l. 1. §. fi. & per tot. tit. ff. de con. & vti. actio. tute-
82 læ. Et quòd magis eſt, nec cogitur bona hæreditaria reſtituere, ante dictam redditionẽ rationis. Ita in terminis no. Stepha. Ber. cõſ. 100. non ſicut ſibi præter vol. 1. no. Caual. in trac. de tuto. num. 214. qui multos aliâs refert. quòd verum puto, licet ſint, qui diſſentiant cum contemplatione dictorum bonorum pupilli fecerit impenſam, non cogitur ea dimittere, niſi ea quæ expendit, recuperet, l. ſi in area. cum ibi no. ff. de con. inde. & l. his conſequenter, §. fi. ff. de con. inde.

83 Sic in ſimili videmus, quòd hæres grauatus poteſt vti retentione aduerſus fideicommiſſarium pro eo quod defunctus ſibi debebat, l. ab omnibus §. fi. & ibi Pau. & alij de leg. 1. Bertran. conſ. 28. viſis quinque publicis numero ſecundo, volu. tertio. Et pro melioramentis factis ad perpetuã hæreditatis vtilitatẽ, l. vbi. §. fi. & ibi. Bar. Albe. Pau. & alij. ff. ad trebel. Item pro alijs, quæ plenè tradit Gui. Pa. deciſ. 496.

84 Similiter & in multis alijs caſibus eſt licita retentio, quos vide per doc. in l. fi. Codice commo. & per Iaſ. in l. ſi non ſortem. § ſi. cẽtum. ff. de condi. inde. Negu. de pig. par. 5. memb. 4. Adde quòd & qui habet rem hypothecatam penes ſe, poteſt vti retentione l. his conſequẽter. §. fi. ff. fa. hercis. l. per retẽtionem C. de vſu. no. Cremen. ſin. 93. Spe. de contu. § tertio, numero ſexto. Et hoc niſi res ad eum cum vitio peruenerit, vt notat Cre. d. ſing. 93.

85 Quæ diximus de tutoribus, applica ad curatores, quia à iure æquiparantur, licet in aliquibus caſibus differãt, ita tradit Are. in. §. actionum autem ſub. nume. 33. Inſ. de actio. Bar. in. l. licet. §. parui autem numero ſecundo, de pec. Caual. de cura numero. 328. Caſus autem in quibus differunt, tradit ibidem Caual. Deci. & Cagno. in. l. quo tutela. §. nemo poteſt de reg. iu.

86 Caſum quendam, quem pauci dies ſunt de facto habui referre non abs re cenſeo: Tutor tutorio nomine promiſit ſorori pupilli plus dotis, quàm ſibi à patre eſſet relictum, cum tamen dos à patre ei relicta eſſet competens: nũquid tenebitur de ſuo, quòd plus promiſit ſoluere, cum ad id, pupillum non teneri ſciret? Conſului, quòd ſic per tex. expreſſum in l. cum poſt. ff. de admi. tu. no. in ſpecie Pau. de Caſ. in l. procurator qui pro euictione, num. quarto cir. fi. ff. de procu. fa. no. in. l. ſi donaturo, §. 1. ff. de cõ. ob cau.

87 Vltimò pro complemento huius materiæ libet aduertere, in diffinitione, & remiſſione facienda per adultum olim tutori ſuo, de tutellari adminiſtratione, eſſe ſeruandam certam formam in hoc Principatu, de qua agemus in cap. ſeq. numero octauo.

88 Illud tamen intactum non omittam, tutorem regulariter teneri de dolo, lata culpa & leui, non autem leuiſsima: vt l. quidquid C. arbi. tutelæ. Interdum tamen ſolùm tenetur de dolo, & lata culpa. vt l. ſecund. C. illo tit. & alio caſu in l. tutor qui repertorium, §. competit. ff. de adminiſ. tuto.

De Donationibus.

Cap. 8.

SVMMARIVM.

1 *Donatio excedens quingentos aureos, eſt nulla, quatenus excedit dictos 500. aureos, ſi non eſt inſinuata,*

2 *Idem de iure ſpeciali Cathaloniæ.*

3 *Donationes factæ in capitulis matrimonialibus tam ex cauſa dotis, quàm donationis, propternup-*

pter nuptias, non indigēt inſinuatione, nec iure comuni, nec ſpeciali Cathaloniæ.

4 Vtrum in liberatione, ſeu remiſſione debiti requiratur inſinuatio.

Remittere & donare paria ſunt.

5 Donatio iuramento firmata inſinuationem nõ requirit ſecundum magis communem opinionem, & in Cathalonia receptam, limita in præiudicium donatoris, ſecus tertij. Et ibidem declaratur Conſti. per tolre. de dona. in finalibus verbis.

6 Quæ ſit forma inſinuationis, remiſſiuè.

Inſinuatio poteſt fieri die feriata, ibidem.

7 Declaratur, coram quo iudice, debeat fieri inſinuatio, tam inſpecto iure communi, quam Cathaloniæ.

8 Declaratur, Conſti. 2. tit. de tudors, e curadors. & numero. 10.

9 Vtrum donatio, ſiue remiſſio facta per minorē 20. annis, ſine ſolemnitate requiſita per di. conſti. ſecund. valeat cum iuramento minoris, & nume. 10.

11 Diſpoſitio d. conſti ſecun. non habet locum in filia, quæ tempore nuptiarum, fecit remiſſionem & diffinitionem patri ſuo.

12 Donatio duobus modis dicitur perfecta.

nans antequam rem donatam tradat, remanet dominus, e ſic eam poteſt obligare, ibidem.

13 Sufficit ficta traditio, per actus fictos iuris ciuilis, vt donatio habeatur pro perfecta, vt amplius per donantem obligari non poſſit.

Clauſula conſtituti & retentio vſus fructus, producunt eoſdem effectus, quoad acquiſitionem dominij, atque realis traditio, ibidem.

Alij ficti traditionis modi, qui ſint, traduntur, numero, 17 remiſſiuè.

14 Donatarius, cui eſt factum conſtitutum, præfertur ſecundo donatario, cui poſtea realis traditio facta eſt.

15 Si donans donet alicui rem aliquam, in cuius poſſeſſione donatarius iam erat, & poſt dictam donationem patiatur, donatarium poſſidere dictam rem donatam, illa patientia pro traditione habetur.

16 In tali donatione non requiritur donatarij acceptatio, iuxta ſenteutiam per Regiam Audiētiam receptam.

Quam concluſionem intellige, ſi donatarius nouit dictam donationem, quia tali caſu perſeuerando in poſſeſſione, & dictam donationem non repudiando cenſetur eam agnoſcere: ſecus ſi ignorauit. ibidem.

Conſtitutum factum abſenti nõ operatur trãſlationem poſſeſſionis, donec abſens ratum habeat.

18 An donatarius conuentus hypothearia teneatur probare, priùs rem ſibi fuiſſe donatam, quàm alteri obligatam an verò e contrariò agens hypothecaria teneatur probare prius ſibi fuiſſe obligatam, quàm illi donatam.

19 An donatio facta abſenti valeat.

20 Donatio facta eccleſiæ, vel pijs locis, non valet, niſi ſit, qui pro eccleſia, vel pijs locis donationem recipiat.

21 In dote eſt ſpeciale, vt ex contractu per aliũ celebrato, mulieri abſenti in dote quæratur actio.

22 An donatio facta abſenti, nemine pro eo recipiente valeat, ſi ſit iurata, & n. 23.

24 Donatio facta abſenti, eſt reuocabilis ad libitũ donantis ante acceptationem, ſiue rathabitionem abſentis Et ibi quando cenſeatur donatio reuocata.

Fallit ſi ſit acceptata per notarium nomine abſentis nu. 26.

25 Poſt mortem donatoris, donatarius danationē acceptare nequit.

27 In Cathalonia, de generali dicti Principatus conſuetudine quæritur ex ſtipulatione notarij ius abſenti, & ignoranti.

Tantum operatur ſtipulatio notarij generaliter facta, pro omnibus quorum intereſt, & ſeu intererit, quantum ſi fiat ſpecialiter pro aliquo, ibidem.

28 An donatio facta præſenti, & tacenti valeat.

29 An donatarius præſens præſumatur, ſi de ſua præſentia, inſtrumentum nullum faciat mētionem.

Facta non præſumuutur, niſi probentur, ibidem.

30 An conditio, ſiue pactum appoſitum donationi in fauorem tertij abſentis valeat, ſine cuiuſquam ecceptatione, nomine dicti tertij abſentis.

31 Vtrum talis conditio, ſiue pactum poſſit reuocari ſine dicti abſentis conſenſu, & numero. 32.

33 Vtrum pater, qui in capitulis nuptialibus donauit bona ſua filio, & eius filijs ex illo matrimonio, poſſit illud ius nepotibus quæſitum eis auferre ex conſenſu filij ſui, & numero. 34.

Quid

Quid in Cathalonia,n.35.

36 Intellectus conſti. vni.tit.de promeſſa de dot, e donatio per noces, incip. A ſoragitar fraus.

37 Vtrum per d.conſti. Aſorigitar fraus, intelligantur prohibiti actus iurati.

De veritate numero,38.

Proœmia, ſiue præfationes, probant cauſam finalem diſpoſitionis, ibidem.

Contractus, qui tanquam fraudulanti ſtatuto laicorum infirmantur, non confirmantur iuramento.

39 Statutum remouens occaſionem fraudis committendæ, dicitur continere publicam vtilitatem.

Contractus, qui ob publicam vtilitatem, per legem, vel ſtatutum, caſſantur, non confirmãtur iuramento, ibidem.

40 Iuramentum non probatur per inſtrumentum, cuius fides per ſtatutum eſt caſſata.

41 Iuramentum vnius, tertio non præiudicat.

42 Si pater, & mater, donant omnia bona ſua filio, retento vſufructu, an mortuo altero ex cõiugibus, ſuperſtes retineat vſumfructum omnium bonorum, per eos donatorum, an verò bonorum tantum, quæ ipſe dedit.

43 Similiter ſi pater, & mater, dent filio ſuo, bona ſua poſt eorum mortem altero coniugum mortuo, pertinent bona ſua ad donatarium.

44 An donatarius omnium bonorum, poſſit conueniri a creditoribus donatoris actione perſonali.

45 Donatarius caſu quo in ſubſidium conueniatur pro debitis donatoris ante donationem contractis, non tenetur vltra vires bonorum, ſibi donatorum, licet inuentarium non fecerit.

46 Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum ſine reſeruatione ad teſtandum, eſt nulla, tamquam auferens liberam teſtandi facultatem.

Quid tamen ſi talis donatio eſt iuramento vallata.

47 Regia Audientia Cathaloniæ tenet, talem donationem etiam cum iuramento eſſe nullã.

Etiam quo ad bona præſentia.

In factis contra legem, ſi non valet quod fit vltra, neque valet quód fit intra, ibi.

Fallit ſi dicta donatio ſit facta Eccleſiæ, ſeu locis pijs, quia etiam ſine iuramento valet.

In dubio tenenda eſt opinio, quæ fauet pijs locis, ibidem.

48 An donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, reſeruato vſufructu, valeat.

Refertur opinio Regiæ Audientiæ, ibi.

49 Donator qui ſibi reſeruauit aliquid, de quo in vita poſſit diſponere, nõ poteſt de eo in morte diſponere, & ſic de eo teſtari non poterit.

50 Donator qui omnia bona donauit, retento vſufructu, non tenetur cauare vt alij vſufructuarij, ſed ad ſummum ſufficit, caueat cum hypotheca bonorum ſuorum.

51 Donatio facta per patrem filio in poteſtate, regulariter non tenet.

Fallit in aliquibus caſibus, ibidem remiſsiuè.

52 Talis donatio niſi a patre ſit reuocata tacitè, aut expreſsé eius morte confirmatur.

53 Vt dicta donatio morte patris confirmetur, tria requiruntur, traditio rei donatæ, perſeuerantia voluntatis vſque admortem, & quód filius donatarius ſuperuiuat patri.

54 Inſuper dicta donatio confirmatur per emancipationem filij.

55 In Cathalonia ſi pater feciſſet donationem filio, & poſtea non reuocata dicta donatione, eum in matrimonio collocaſſet, cum per contractum matrimonij filius quò ad omnia habeatur pro emancipato, talis donatio eſſet cõfirmata.

Similiter in Regno Caſtellæ per prædicta.

56 Mutatio voluntatis non præſumitur.

Quæ ſint coniecturæ, ex quibus colligatur patrem voluntatem mutaſſe remiſsiuè.

57 Vtrum donatio inter patrem & filium, cum iuramento valeat.

58 Donatio inter virum, & vxorem, regulariter non valet.

Confirmantur tamen morte donantis, præcedẽte traditione, & donatario ſuperſtite.

Sufficitque ficta traditio, per cõſtitutum, aut retentionem vſusfructus.

56 Donatio inter patrem, & filium, & inter virũ & vxorem non confirmatur morte donantis, niſi vſque ad quingẽtos aureos, niſi fuerit inſinuata.

60 Donatio inter virum, & vxorem, firmatur iuramento, ſecundum veram, & communem opinionem.

Dictam opinionem Regia Audientia Cathaloniæ probat.

61 Donatio facta per patrem, filio, cauſa matrimonij, an denotet cauſam impulſiuam, an finalem, & ibi quis ex hoc ſequatur effectus.

An do-

62 An donatio facta per patrem filio, & nepotibus ex eo cenſeatur facta ordine ſucceſsiuo.

Argumentum ab vltima voluntate, ad contractum, & e contrariò procedit, ibidem.

63 Filius, idemque pater, non poteſt de dictis rebus ſibi ſic donatis, diſponere in præiudicium filiorum ſuorum, niſi vſque ad ſuam legitimam.

64 Dubitatur tamen (præſuppoſita tali donatione) vtrum filius donatarius poſsit in dictis rebus præiudicare filijs, dando de eis plus vni, quam alteri.

65 Regia Audientia Cathaloniæ ſecuta fuit partem affirmatiuam. Pars tamen negatiua in puncto iuris eſt verior, & affirmatiua æquior, & magis conformis voluntati donãtis, & ab ea non eſt recedendum.

Genus, honor, & familia conſeruantur per diuitias, ibidem.

66 Si pater donat filio, & eius filijs, & quibus voluerit: filius idemque pater, poteſt de dictis rebus donatis, ad libitum diſponere. Cõtrarium tamen eſt verius, ibidem.

67 Si pater in contractu matrimonij, dat aliquid primogenito, ſeu alteri filio maſculo, ex illo matrimonio, ſi maluerit, hæc donatio quò ad primogenitũ eſt pura, quò ad alterũ filiũ maſculũ, eſt conditionalis.

68 Pater donauit filio, & ſuis, qui appellatione ſuorum comprehendantur.

69 Si tempore, quo pater fecit donationem filio, & nepotibus ex eo filius iam aliquot filios haberet: num ſi poſtea alij filij ei naſcantur, comprehendantur in dicta donatione.

70 In contractibus conditionalibus, cum quærimus, cui quid acquiratur, attenditur qualitas perſonæ tempore celebrati contractus, & non tempore euentus conditionis.

In iſtis donationibus factis, filio & nepotibus ex eo, cenſentur vocati nepotes, tam ex primo, quam ſecundo filij matrimonio, ibidem.

71 Si quis ſimpliciter rem alicui donet, an cenſeatur rem pleno iure dare, an ius tantũ quod habet in re.

Quid in legatis, ibidem.

Quid ſi quis donet rem penitus alienam, numero 73.

72 Rem aliquam vendens, cenſetur vendere pleno iure, niſi emptor ſciret, vendentem ius aliquod tantum in re habere, vel pretij quãtitas aliud ſuadeat.

74 Quid interſit, inter donantem rem alienam, & legantem rem alienam.

75 In dubio præſumitur, teſtatorem ignorare rẽ, quam legauit eſſe alienam.

76 Donatio in dubio non præſumitur.

Tradens alicui rem aliquam, ſiue pecuniam, nõ videtur donare, ſed deponere, commodare vel mutuare.

Donatio præſumitur ex aliquibus coniecturis, ibidem.

77 Ædificans, ſiue ſeminans ſcienter in alieno ſolo, præſumitur donare.

Idem de iure peculiari Cathaloniæ:

Fallit prædicta regula, in hærede grauato fidei cõmiſ. & aliquibus alijs caſibus, remiſsiuè.

78 Pater an poſsit filijs præiudicare, immenſe donando, & n. 79.

Appellatione extranei, intelligimus, qui non eſt ex deſcendentibus, ibidem, n. 79.

80 De iure ſpeciali Cathaloniæ, donatio facta per patrẽ filio, ſiue extraneo, ſiue ſit inofficioſa re, ſiue re, & conſilio, non reuocatur niſi vſque ad legitimam filiorum.

81 De iure Cathaloniæ, donatio nõ reuocatur per ſuperuenientiam filiorum, niſi vſque ad legitimam, cuicunque ſit facta donatio.

82 De iure verò communi, donatio per ſuperueniẽtiam filiorum reuocatur in totum, niſi ſit facta alteri ex filijs, vel Eccleſiæ ſeu pio loco, quia tunc tantũ vſq. ad legitimã reuocatur.

83 An diſpoſitio l. ſi vnquam C. de reuo. dona. habeat locum, cum donata eſt tantum vnica res particularis.

84 Quid referat donationem reſcindi ex capite d. l. ſi vnquam, an ex titulo inofficioſæ donationis, remiſsiuè.

85 Quæ dicatur donatio inofficioſa re, & cõſilio.

86 An pater per titulũ oneroſum poſsit filijs præiudicare.

87 Hereditamentũ factũ per cõiuges filijs ex ſe naſcituris in cõtractu matrimonij, in Cathalonia eſt validum.

Quid de iure communi, nu. 89.

88 Mater nõ obſtãte, quod in cõtractu matrimonij promiſerit, & ſeu donauerit dotẽ filijs ex illo matrimonio, ſi maritus prædecedat, poteſt ſecũdo nubere, & de dote relicta filijs ex illo matrimonio legitima, libere diſponere.

89 An donatio hæreditatis, de iure communi valeat.

90 Valet pactũ in dona. appoſitũ, quod donatarius in rebus donatis teneatur facere filios ſuos hæredes.

DOnatio excedens quingentos aureos, de iure communi indiget in ſinuatione, aliàs eſt nulla, quate-
1 nus excedit. l. ſancimus, iun. l. pe. Codice de dona.

2 Similiter etiam iure municipali Cathalo. donatio excedens quingētos florenos (hoc eſt aureos, vt conſuetudo interpretatur) indiget inſinuatione, vt eſt tex. in conſti. vnica tit. de donations, incip. per tolre.

3 Donationes tamen factæ in capitulis matrimonialibus, tam ex cauſa dotis, quàm donationis propter nuptias, non indigent inſinuatione, nec iure ſpeciali Cathaloniæ. vt in d. cōſt. vni. nec iure communi, vt. l. fi. & ibi gl. verb. indigere C. de iu. do. auth. eò decurſū C. de dona. prop. nup. no. Gui. Pa. deci. 325 Sali. in d. l. fi. & in l. ſancimus C. de dona. no. Azo. in ſum. tit. de dona. Lup. in rub. de don. inter vi. & vxo. §. 81 & Calcan. conſi. 13.

4 Vtrum autem in liberatione, ſiue remiſſione debiti ex cauſa donationis, requiratur inſinuatio, ſi excedat ſummam quingentorum aureorum, in dubium ſolet controuerti: veritas eſt quòd idem iudicatur de dicta remiſſione, quòd de donatione, cum remittere, & donare paria ſint. l. in ædibus & ibi glo. ordi. & commu. doc. ff. de dona. l. ſi mulier. ff. de condi. ob cau. Hanc ſententiam tenet gl. ordi. in. l. ſi quis obligatione. ff. de reg. iu. gl. in. l. modeſtinus. ff. de ſolu Bal. in l. illud & ibi alij C. de ſa. ſan Eccle. no. Pau. de Caſ. in. l. contra iuris ciuilis regulas. §. fi. ff. de pac. Alex. in d. l. ſi mulier Angel. in. l. pacta quæ contra C. de pac. & Marquill. in vſati. autoritate & rogatu. 1. no. 15. ver. ſed quæro. Quòd eſt intelligēdū ſi debitū eſt liquidū, ſecus ſi illiquidū: ita Ca. cōſ. 25. n. 19. Pau. de Caſ. in d. l. cōtra iuris regulas. §. fi. n. 3 & in. l. tale pactum n. 6. & ibi etiā Ang. ff. de pactis.

5 Vtrum autem donatio iuramento vallata inſinuationem requirat, ardua eſt quæſtio. Veritas tamen eſt, quòd non, cum iuramentum defectum inſinuationis ſuppleat, ita Io. And. in add. Spe. titu. de inſtru. edi. §. porrò. 14. in addi. inc. de prædijs ver. ſed quid ſi renuntians. Imo. in c cum contingat, de iu. iur. Angel. conſ. 94. ad fi. Calde conſ. 1. tit de donatio. Deci. conſ. 432. & 239. &. 536. Gui. Pa. ſing. 341 & 375. & ſeq. & conſ. 23. 31. & 32. Goza, conſi. 87 Communem dicit Aymon. cōſ. 118. Soci. iun. conſ. 67. vol. 2. & cōſ. 118. eo. vol. Cagno. in. l. ſi quis obligatione. n. 6. de regu. iu. magis communem dicit Menoch. conſ. 1, n. 377. lib. 1, & Stepha. Ber. conſ. 22. viſa copia inſtrumenti. n. 4. vol. 2. & multi relati per Anto. Gabri. tit. de dona. concl 1, n. 66. quam etiam ſententiam amplectuntur prac. Marquil. & Guliel. de Valle. in vſa. autoritate, & rogatu. lo. 1. & eam etiam Regius Senatus probat. Hanc concluſionē intellige in præiudicium donatoris, qui iurauit. ſecus tamen alterius tertij. Quia talis donatio excedens quingentos aureos, licet iurata, ſi non ſit inſinuata, in exceſſu non valebit in tertij præiudicium, vt puta creditorū donatoris, per ea, quæ latē deduxi inf. n. 41. Quod no. quò ad intellectum d. conſt. per tolre. ad fi.

6 Practicam inſinuationis tradit Bar. in. l. modeſtinus n. 2. ff. de donatio. vbi dicit, inſinuationē nihil aliud eſſe, quàm facere redigi donationem in ſcriptis coram iudice. Quæ inſinuatio fieri poteſt die feriata, etiam in honorem Dei, vt no. Io. An. in add. Spe. tit. de inſt. edi. §. porro. in add. ſubſcribat. & Old. conſ. 253. factū tale eſt n. 2. reddunt q. rationē quia cum inſinuatio cauſæ cognitionem nō requirat, poteſt quolibet die expediri. l. 2. §. dies. ff. quis ordo in bo. poſ. ſerue.

7 Inſinuatio debet fieri coram iudice cōpetente. vt plenè tradit Gui. Pa. deci. 325. licet Bar. in d l. modeſtinus. corā quocunq. iudice fieri poſſe dicat. Iudicem autem cōpetentē eſſe declarat. Gui. Pa. d. dec. 325. vel illū cui ſubeſt donator, vel cui ſubeſt res donata. In Cathalonia, quis ſit iudex competens dictę inſinuationis loquitur ſatis apertè d. conſti. per tolre. tit. de donations.

8 Inſuper in Cathalonia adeſt cōſt. quæ eſt. 2 tit. de tud. y cura. qua cauetur minorē. 20 annis nō poſſe facere donationē, remiſſionē, ſiue abſolutionē aliquā illi, vel illis, ſub quorū poteſtate fuerit, niſi cū cōſenſu trium perſonarū proximiorū ſibi ex parte patris, & aliarū triū ex parte matris: & in defectu ipſorū cū conſenſu trium magis amicorum, & cū iudicis decreto, & iuramento adulti donantis, ſiue remittentis, qui aſſeueret, illas perſonas eſſe ſibi magis propinquas, vel amicas: aliàs dicta donatio, remiſſio ſiue diffinitio, quatenus ſaperet donationem eſſet ipſo iure nulla. Ita etiam in expreſſo notat Mie. in titu. de donatio. mino. 20. annis. fo. 135. n. 1. par. 2. Eſt que ſciendum conſenſum

ſpurio-

ſpuriorum nullius eſſe momẽti:ita in ſimili no.Barb.cõſ.41.vo.4.& Reb.in trac.de chirogra.& ſcedula.recog.ar.2.n.52. quòd dicit notandum ad intellectũ ſtatutorũ cõſanguineorum conſenſum requirentium.

In maiore verò 20. annis prædicta non obſeruantur, ſed cum ſit caſus omiſſus, ſtatur diſpoſitioni iuris communis, l. commo-
9 diſsimè.ff.de lib.& poſthu.

Dubitari tamen contingit, vtrum iuramentum adulti firmet donationẽ, remiſsionẽ, vel diffinitionẽ factã per minorẽ.20.annis, in qua prędicta nõ ſunt obſeruata. Et quòd non firmet, tenet Mie. vbi ſup.n.11. dicens ita in Regia audientia iudicatum eſſe. Redditque rationem, quia tale iuramentũ præſumitur per d. conſti. dolo extortum, ſeu præſtitũ & ſic nõ adiſtringit, iux. no. in authẽ.ſacramẽta puberũ, C.ſi aduer.vend.

10 Inſuper eadem conſti.2.tit.de tudors, y curadors, cauetur, quòd dictus minor.20. annis non poteſt facere donationem illi, quo cum moratur vt ſubditus, ſeu quaſi, vt eſt vxor, filius, ſeruus, famulus, & continui cõmenſales recõmendati: niſi prædicta quæ diximus de adulto erga olim ſuum tutorẽ obſeruentur: licet etiam in dicta donatione iuramentum interuenerit, quia vt dicit Mie. vbi ſupra numero, 11 pręſumitur dolo præſtitum, & quòd dictus minor. xx. annis ſit dolo circumuentus, per eum cuius panem comedit.

11 Cumque magnus ſit fauor matrimonij, eſt ſciendum d.conſti. locum non habere in diffinitionibus, quæ fiunt per filias parentibus ſuis, tempore nuptiarum, vt no. Mie. vbi ſupra nu.18.

12 Quæro 1. quot modis dicatur donatio perfecta? Re. quòd duobus, vno modo dicitur donatio perfecta, ideſt irreuocabilis, vt amplius reuocari non poſsit. Et hoc modo eſt perfecta ſimplici cõuentione, quia tunc eſt irreuocabilis.§. aliæ Inſ. de donatio. Alio modo dicitur donatio perfecta, traditione, & non ante, ad hoc vt donator non poſsit rem donatam obligare. Etenim antequam res donata tradatur remanet donans dominus, & ſic rem donatam obligare poteſt, l. fi.§.Luci.ff.de dona.l.quòd ſæpe.§. ſi res.ff. de contrah. emp. l.quoties.ff.de rei vendi. Bar.in.l.1.C.de iure fiſ.lib.11 Ant.Corſe. ſingul.82. ver.donatio, d. Ludo.a Peguera Regius Senator in deci.crim.cap.48.n.6. vbi dicit quòd per donationem perficitur donatio, quoâ ad obligationem vt donator obligetur donatario ad tradendũ, & per traditionẽ perficitur, quò ad dominij tranſlationẽ. no.Cel.Hugo.conſ.53.n.2.& conſ.58.n.6.& 8.& conſ.60.n.13.

13 Eſt tamẽ aduertendum, quòd non requiritur realis traditio, ad perfectionẽ donationis, vt nõ poſsit amplius per donantẽ obligari, ſufficit enim ficta per actus fictos iuris ciuilis proximos tamẽ traditioni, puta per conſtitutum. Quia dicta clauſula conſtituti eſt verè tranlatiua dominij, & poſſeſsionis, & eoſdem producit effectus, quo ad acquiſitionem dominij, ſicut vera & realis traditio l.quod meo.ff.de acqui.poſſeſ.gl. communiter a doc.approbata in.l.ab emptione, ff. de pac.c.cum veniſſent de reſti.ſpolia, l. certæ, §.Iulianus.ff.de preca. Vel per retentionem vſusfructus rei donatę, quia etiam cẽſentur tradita l.quiſquis & ibi Sali. poſt gl. & l. ſi quis argentum.§.ſed ſi quidem, C.de dona. no.Gui.Pa.deci.46.&,112.& Steph.Ber.cõſ. 173. Quia difficultas proceſſus cepti. nu. 11. in fi. vol.1.& Ioan.And.in add.Spe.de emp. & ven.§.1.in add.inc. no.quòd ſi res.

14 Hinc fit, vt donatarius cui eſt factum conſtitutum, præferatur ſecundo donatario, cui poſtea realis traditio facta eſt, vt not. communiter doc.in.l.quoties Codice de rei vendica.& idem ſi donans in prima donatione ſibi vſumfructum retinuerit, vt no. doc. in d.l.quoties & Gui Pa.d.deci.46.& 112. Stepha.Ber.d.cõſ 173.& Io.And.vbi ſupra.

15 Item ſi is, cui res donatur poſsideat rem donatam: nã ſi dominus rei, poſt donationẽ patiatur, donatariũ remanere in poſſeſsione rei donatę, illa patiẽtia pro traditione habetur, §.interdũ iun.glo.Inſ.de re. diui. Hinc dicit d.Mich.Fer. Regius conſiliarius, ter. par. obſer.cap.3. eſſe concluſionẽ hâc recceptã per Regiã Audientiã, quòd nõ requiritur acceptatio donationis, quãdo donatarius poſſidet. Quam concluſionẽ ſæpe in quadã cauſa apud Regios Senatores propoſui eſſe intelligendã, quoties donatarius nouit donationẽ ſibi factam, ſi poſt donationem perſeueret poſsidere res donatas, cenſeatur ex illo contractu poſsidere, l. quædam mulier. ff. de rei ven.l.2.cum glo.C. de acqui.poſ.no. Bal.in.l.nec ambigi Codice de dona. Meno.

no.cõſ.92.n.65.l.1.vbi dicit donatariũ cenſeri acceptare donationem ſi eam ſciat &non repudiet no.Affli.deci.275.n.8. ſecus ſi ignorauit,quia non poteſt dici videri eum acceptaſſe quòd ignorauit,vt in ſimili no. Man. ſing.614.n.2.Soci.iu.cõſ.76.n.11. & 12. lib.3. Menoch.cõſ.92.n.66.lib.1.Steph. Ber.d.cõſ. 173.n.12.cũ volũtas circa incognita nõ feratur arg.l.nõ eſt ferendus.ff.de tranſ. Et ſic videmus conſtitutũ factũ abſenti nõ operari translationẽ poſſeſsionis,donec abſens ratũ habeat vt no.Alex.in l,quòd meo,n.4.ff. de acqui.poſ.fa.tex.in.l.cõmunis ſeruus.§.1. de acqui.poſ.& l.ſi ego.ff.de ne. geſ. no. d. Ludo.a Pegue.in ſuis deci.cri.c.48.n.9.& 10. & Steph.Ber.d.cõſi.173.n.12.vol.1.

17 Alios fictos traditionis modos,qui idẽ operãtur,quòad acquiſitionẽ dominij,atq. vera traditio,vide per gl.in.§.interdũ Inſ. de re. diui.pulchrè etiã eos cõgeſsit noſter prac. Io.de Socarra in cõme.P.Alber.c.ſi vẽditũ n.10.cum.2.ſeq.pag.mihi.218.

18 Quæro.2.An donatarius cõuentus hypothecaria debeat probare rẽ illã priùs ipſi eſſe donatã,quàm agẽti hypothecaria obligatũ,an verò agẽs hypothecaria debeat probare,priùs eſſe ipſi obligatã,quã dicta donatario donatã.In hac quæſtione eſt diſtinguendum,nã ſi fiſcus eſt agẽs hypothecaria, onus probãdi prioritatẽ pertinet ad donatariũ, ſi verò eſt priuatus ad ipſum agentẽ pertinet, d.prioritatem probare,ita Bar.& doc. in,l. 1.C.de iu.fiſ.lib.x.& plenè d.Lud. a Pegue. in d. c.48. per to. vbi plenè tradit modos probandi prioritatem.

19 Quæro.3.An donatio facta abſenti valeat? R.quòd nõ,ſi nemo eſt,qui pro abſente acceptet,vel nũtius ſiue epiſtola non interueniat,l.nec ambigi,C.de dona. gl. communiter approbata in l.illud C.de S.S.Eccle.l. abſenti & ibi Bar.& doc.ff.de dona.& tũc acceptatione ſiue ratificatione abſentis ſecuta perficitur donatio iux.no.in, l. ſi ego, ff. de nego.geſ.no.Steph.Ber.conſ.173. Quia difficultas proceſſus n.14.lib.1. Oldra conſ. 149. n.4.Gui.Pa.deci.222.& ſing.341. n. 8. Natta. conſ.94. n.5.& Deci.conſ. 432.n.26.Cel.Hugo.conſ.64.n.7.Quòd adeò verum eſt,vt ſi ego Titio abſenti aliquid donarem, & ille hoc audito,diceret,placet mihi,nõ eſſet perfecta donatio,ita Bar.in d.l.abſenti quẽ ibi ſequitur Pau. Cu. & Albe.qui dicit, quòd talis abſens nõ poſſet ratificare & donationẽ petere ad validitatẽ ſiquidẽ dictæ donationis eſſet opus acceptatione alicuius pro abſente vel interuẽtione nũtij, vel epiſtolæ in.ſu.allega & no.gl.in,l.cõſenſu.ff. de ac.& obliga.& in.l.1.de cõ.emp.quia cõſenſus inter abſẽtes efficaciter nõ cõiũgitur niſi iſto modo. Iſtã opinionẽ dicit cõmunẽ Caro. cõſ. 254 vbi ab ea in deci. ſuis nõ eſſe recedẽdũ dicit ſequi.Capy.poſt.innumeros per eũ relatos deci.180.n.8.Stepha.Ber.d conſ. 173. n.8. lib.1.cõmunẽ etiã dicit Gui.Pa.q.222 n. 2.&Nat.d.cõſ 94.n.5.& Bertrã. cõſ. 290.Ex themate mihi dimiſſæ n.8.&.9.lib.3.

20 Ampliatur d.cõmunis cõcluſio, vt procedat ,licet donatio ſit facta Eccle.vel pijs locis,vt nõ valeat niſi ſit ab aliquo pro eis acceptata,vt no.Iaſ in.l.qui Ro.§.Flaui.n. 22. ff.de ver.obliga.ita cõmunẽ doc.Scholã tenere in.l.illud C.de S.S.Eccle.refert Deci.

21 conſ.35.n.1.vbi hanc cõcluſionẽ limitat in dote,vt in ea ſit ſpeciale,quòd ex contractu inter alios celebrato,mulier abſenti in dote data pro ea,ſibi ius quæratur,vt eſt caſus in l.1. §. accedit C.de rei.vxo.actio.&,l.fi. in prin.C.de iu.do.ita etiam no.Bar.cõſ.123.factum ſic ſe habet Titius,& Pau.de Caſ. cõſ. 92.Quòd præfata ſententia,lib.2.

22 Ampliatur.2 vt procedat licet d. donatio ſit iurata,vt no. Hẽri Bou.in rep.auth.ſacramẽta puberũ n.87.C.ſi aduer.ven. Salon de pace cõſ.14.n.21.Eſtq.ratio,quia ſicut donatio habet in ſe tacitam conditionem, ſi acceptetur,ita & eodem modo iuramentum appoſitum in donatione,l.fi.C. de non nu. pecu.ita tenet Alcia.in c.cum cõtingat ext. de iu.iu.n.241.& 242 vbi hãc eſſe communẽ opinionẽ dicit Cor conſ.126.licet in hac, ver.& iuramentũ lib.1.Deci.cõſ.306.n.6. & 432.cũ ſit n.25.& 26 facit tex.in.l.certũ. §. ſi quis abſente.ff.de confeſ. vbi iuramentum factum parte abſente,& nemine acceptãte non præiudicat.

23 Iſtã tamẽ ampliationẽ de iure ciuili verã arbitror ſecus de iure canonico, ſecundum quòd iuramentũ ſupplet partis præſentiam & abſenti cui iuratum eſt,ius et actio quæritur, ita glo. in c.quoties cordis oculus 1.q.7. no.An.de But.in capit.cum contingat. nu. 7.de iu.iu.Imo.in rep.eiuſdẽ col. 27. circ. prin.ver.Ipſe etiã Innocẽtius,dicẽs illũ tex. ad hoc eſſe ſingularẽ, et ꝗ ex eo limitatur

dispo

diſpoſitio.l.ſtipulatio iſta.§.alteri,de ver.o-
blig.vt non procedat, preſtito iuramento
a promittente, cuius etiam ſententiæ fuit
Bar. in l.ſi quis pro eo n.4 ff.de fideiuſ.Iaſ.
in dicto.§.alteri numero.4.Petrus de Anc.
conſ.21 pro deciſione dubiorum nume. 18.
Corne.conſ.327.in præſenti numero quarto
lib.1.dicens,quòd per iuramentum quæri-
tur actio omnibus, quorum intereſt etiam
abſentibus,idē no.Rol.conſ.19.n.30.vol.1.&
Gui.Pa.conſ.23.viſo facto in pcin.Rui.conſ.
49.Quæritur ad finē & conſ.144.& de plu-
ribus numero octauo, & conſ. 180. adhuc
de viribus nu.12.lib.1.Afflic.deci. 135.& 164.
Alex.conſ.31.& conſ.185.lib.6. Oldra. conſi.
291.hæ ſunt rationes & nouiſsimè tradit in
ſpecie Craue.de antiq.tempo.par.1.ſec. pro
poſitum n.42.&.43.& ſic hanc opinionem
tene,cum ibi agitur de obſeruatione iura-
menti,ſtandum ſit iuri canonico,capit.fi. de
fo.compe.lib.ſexto.Maximè in hoc Princi
patu,vbi poſt iura patrię prius habetur re-
curſus ad ius canonicum,quàm ciuile vt ſæ-
pe dictum eſt.& ita ex facto obtinui in re-
gia Audientia. cōſi 40. anni 1599.

24 Adde quòd donatio facta abſenti eſt reuo
cabilis ad libitum donantis,ante acceptatio-
nē ſiue ratihabitionem abſentis vt pulchrè
tradit Couar.in rub de teſt.par,3.n 13. deci.
cōſ 226.Magiſter.n.1.Cur.iun.conſ.120.Præ
ſupponitur in facto n.1.cum ſeq.Steph Ber.
conſ.290.Ex themate mihi dimiſſæ,n.11. lib.
3.Salon de pace conſ.14.n.20.qui multos re
fert.Natta.cōſ.645.n.10.Cēſeturq.talis do-
natio reuocata,ſi donans de dictis bonis do
natis inter viuos,vel in vltima volūtate diſ-
ponat,vt no.Steph.Ber.d.conſ.290.n.11. Ol-
dra.cōſ.245.n.2.ver.2.ratio. Quòd intellige
ſi ſpecialiter de rebus donatis diſponat ſecus
ſi generaliter iux.ea quę tradit Iaſ.in l. 3. n.
3.cir.med.C.de leg.& Lug.in rub.de don.in.
vi,& vxo.§.69.n.10,ver.ex quibus quem re
fert,& ſequitur Men.de præſump.li.3.præ.
25 23.n.14. Poſt mortēq.donatoris, donatarius
donationē acceptare nequit,ita Couarru. in
rub.de teſta.3.par.n.13.Salon de pace cōſ 33.
n.14.Deci.cōſ.432.n. 26.Alcia.in c.cū cōtin
gat de iu.iur.n.233.& in l.2.§. ex his de ver.
oblig.Alex.cōſ.132.Præſupponitur in facto
Vin.Anni.in alleg.53.in hac cauſa vniuerſi
26 tatis.n.4. Quòd diximus,donationē factam
abſenti,eſſe reuocabilem, ante acceptationē
donatarij,eſt verum,niſi notarius nomine
abſentis dictā donationem acceptaſſet, quia
tunc ampliùs donans donationē reuocare
non poſſet,vti ex multis reſoluit Couarru.
in rub.de teſta.par.3.n.13.per to.& lib.1. var.
reſolu.c.14.n.11.& ante eum Soci. iun. conſ.
118.n.13.&.14.vol.2.Deci conſ.239.n. 5. Gui.
Pa.q.49.& Goza.conſi.87 n.14.

27 Quòd.maximè in hoc Principatu procē
dit,in quo de generali eius conſuetudine,de
qua atteſtatur d.Ludo.a Pegne. in deciſ. cri
mi.cap.48.n.11.cir.med.quęritur ius abſenti
& ignoranti, ex notarij ſtipulatione. Circa
quæ hoc in tactum non relinquam,tātū ope
rari ſtipulationem notarij generaliter factā
pro omnibus,quorum intereſt, quantum ſi
fiat ſpecialiter pro aliquo, Bar. Bal. Angel.
Albe.Pau.& alij in l.2.ff.rem pu.ſal.fo. & lib. 2. c. 1. n 13

28 An autem donatio facta præſenti,& tacēti
valeat,vt per præſentiā,& taciturnitatem,ac
ceptare eā,& agnoſcere videatur,nō ſatis in
ter doctores conuenit. Veritas tamen eſt,
quòd ſic cū per dictā præſentiam & tacitur
nitatē cōſenſiſſe videatur in re ſibi vtili arg.
l.ſi remunerādi.§.ſi paſſus &.l. qui patitur.
ff.mand.l.tale pactū in prin.ff.de pac. & ita
poſt multos per eū relatos,reſoluit Couara
de teſta.in 3.par.rub.n.13 ver. verum ſi don-
tarius,& Fer.Vaſq.Mencha. lib.2. contro.
uer.ill.cap.62.n.12.& .13. qui etiam innume-
ros eiuſdēm ſententiæ refert,& Steph. Ber.
cōſ.162.licet filius fa.ad fi.lib.2.et Iul. Cla. in
§.donatio.q.14.n.5.ver.ſed pone qui omnes
cōcludunt,dictam præſentiam et taciturni-
tatem inducere tacitam donationis agnitio
nem,ſiue acceptationem,et ſic tacitum pa-
ctū quòd ſat eſt, ad dictæ donationis firmi
29 tatē.Circa prædicta quæro,non apparet, ex
inſtrumento donationis vtrū donatarius ſit
præſens,vel abſens nū præſumetur præſens,
an abſens?Dic quòd abſens, ita no. Pau. de
Caſ.in l.illud n.6.C.de S.S.Eccle.Bōè. deci.
353.n.3. vbi cum Bal.ad l.optimā C. de con.
et com. ſtipul.reſpondet,quòd ibi per ſcri-
pturam apparebat, partes fuiſſe pręſentes.
Aliàs ſi in inſtrumēto nō narretur donata-
riū fuiſſe præſentē,præſumitur abſens, pro.
ut etiā no.Mencha.lib.2.controuer,ill.c.60.
num.1. et. 2 Eſtque ratio,quia præſentia eſt
quid facti.et factu nō præſumitur, niſi pro-
betur,l.in bel.§.factæ.ff.de cap.et l.ſi emāci
pati,C.d.col no.Cra conſ.140.numero ter,

quem refert, & ſequitur Menochi. de præſump. lib. 2. præſump. 84. nu. 13.

30 Quero. 4. an conditio ſiue pactum appoſitum donationi, in fauorem tertij valeat abſque acceptatione alicuius nomine tertij, & vtrum illa conditio ſiue pactũ poſsit reuocari abſq. dicti tertij cõſenſu? Quòad primum, non dubium eſt, quòd dictum pactũ abſq. dicta acceptatione valeat, l. quoties C. de dona. quæ ſub mo. vbi id no. Sal. & alij. ſequitur Iaſ. in. l. qui Romę. §. Fla. nu. 22. ff. de ver. oblig. Ay. cõſ. 19. n. 9. Couar. lib. 1. va. reſo. c. 14. n. 11. in prin. & noſter Prac. Marq. in vſati. De inteſta. q. 26. ver. Ad ſecundã regulã. no. Rebuf. conſ. 161. in fi.

31 Vtrum autem talis conditio, ſiue pactum poſsit citra tertij conſenſum reuocari, ardua eſt quæſtio. Doctores ſiquidem in partes, & factiones diuiſi ſunt. Veritas tamẽ eſt, quòd ſic, vt notat Bar. in d. §. Flauius, & ibi Alex. Cuma. Imo. & Iaſ. n. 14. qui iſtam partem dicit communẽ tradit Caro. Rui. cõſ. 7. Quæritur lib. 1. Soci. conſi. 25. Dominus Frãciſcus n. 14. & ſeq. lib. 1. magis cõmunẽ dicit Anto. Gab. de do. cõclu. 5. vbi pro vtraq. parte innumeros refert. Quę tamẽ cõcluſio eſt intelligẽda, interueniente donãtis, & donatarij cõſenſu prout aduertit Bal. in. l. cũ a ſocero, C. de iu. do. Alex. conſ. 204. vol. 7. Ay. cõſ. 19. n. 11. Ant. Gab. d. cõclu. 5. n. 11. & Couar. d. lib. 1. va. re. c. 14. n. 9. vbi dicit, non obſtante reuocatione donantis, licere donatario ſeruare modũ donationi appoſitum & rem tertio tradere.

32 Quam tamen communem, & veram cõcluſionẽ ſublimita, niſi notarius, vel alter ex cõtrahentibus pro dicto tertio abſente ſtipulatus eſſet, quia tali caſu, receptiſsima eſt apud omnes cõcluſio, talẽ cõditionẽ ſiue pactum donationi appoſitũ ad fauorẽ & vtilitatem tertij abſentis, eſſe omnino irreuocabile citra voluntatem dicti tertij, ita no. Bal. in d. l. cũ a ſocero, n. 7. C. de iu. do. Raphael. Cuma. & Alex. in d. §. Flauius, n. 9. & ibi Iaſ. n. 19. Soci iun. conſ. 118. n. 13. vol. 2. vbi in hoc omnes cõcordare dicit Deci. cõſ. 58. n. 3. ver. Præterea in quæſtione & cõſ. 294. n. 2. Reb. con. 161. in fi. Goza. cõſ. 87. n. 14. Cel. Hugo. conſ. 62. n. 13. Rol. conſ. 19. n. 19. vol. 1. Et licet Bartho. Soci. in d. §. Flauius n. 18. referat in contrarium vidiſſe per ſolemnes aduocatos conſultum, nihilominus ſubiungit, cõtra eorum conſilia, in illa cauſa eſſet iudicatum: & ita etiam ſæpe conſultus reſpondi.

33 Circa prædicta quæro, pater in capitulis nuptialibus filij ſui, donat omnia bona ſua dicto filio ſuo, & filijs ex dic. matrimonio procreãdis retento ſibi aliquid ad teſtandũ, nũ ius quæſitũ ex illa donatione filijs ex illo matrimonio procreandis, poterit ex cõſenſu donantis, & donatarij remitti, & dictis filijs auferri? Si pro dictis filijs aliquis ſit ſtipulatus, certum eſt dictum ius eis quæſitũ auferri non poſſe, iux. ea quæ ſuperius tradidimus, & no. in terminis Stepha. Ber. conſ. 138. Ex themate mihi portatę. n. 12. vol. 2 & cõſ. 140. Ex themate mihi tranſmiſſæ, per to. vol. 3. & Gui. Pa. d. q. 267.

34 Si verò nemo pro eis ſit ſtipulatus, dubiũ eſt arduum, cenſeo tamẽ nec tali caſu ius eis quæſitũ poſſe auferri, idque fauore matrimonij, cuius cauſa multa conceduntur, vt per Io. An. de. But. & doc. in c. 1. ext. vt lite nõ cõteſ. ita interminis decidit Io. Fab. in. l. 1. C. ſi mancip. ita veni. ne proſti. vbi quòd ſi pactum fiat, quòd liberi qui ex tali matrimonio naſcẽtur, certam habeãt portionem, quòd paſciſcens non poteſt tale pactum remittere, cum ſit fauore liberorũ, aliàs eſſet magna iniquitas, & circumuentio contrahẽtiũ, qui fortaſſe aliàs dictũ matrimoniũ nõ contraxiſſent ſine illo pacto, vt in ſpecie no. Stepha. Ber. conſ. 140. Ex themate mihi trãſmiſſæ, nu. 11. vol. 3. Idem notabiliter tradit Guliel. Benedic. in d. c. Raynuntius in ver. duas habens filias poſt n. 200. vbi in donatione facta per patrem filio contemplatione nuptiarũ ſub cõditione, quòd filij ex eo matrimonio ſuccedãt, dicit talẽ cõditionẽ ex cõſenſu ipſorũ patris, & filij remitti non poſſe propter intereſſe ſoceri alterius cuius intereſt, nõ decipi, liberosq. ex filia nepotes ſuos ſuccedere, aliàs matrimoniũ nõ facturi, vt ex pacto pręſumitur. Pro quibus facit elegãs Bal. doctri. in. l. pro hæreditarijs in fi. C. de hære. actio. vbi concludit, diſpoſitionẽ in fauorem filiorum naſciturorum, factam in vim ſupremi iudicij, & ita cõtraria diſponẽtis volũtate reuocabilem, reddi irreuocabilẽ: ſi in ea concurrerit alius diſponẽs, cuius interſit non reuocari, faciunt etiã ad prædicta quę tradit Caſſan. conſi. 53. n. 58. & Gui. Pa. conſ, 12. & cõſ. 54. & ita in ſpecie no. Vin. de Fran. deci. 205. dicẽs tales donationes eſſe irreuo

cabiles niſi ex conſenſu omnium, qui in contractu matrimonij, interuenerunt.

35 Et licet hec concluſio de iure communi, nõ trãſeat ſine difficultate, tamẽ in Catha. eſt extra omnẽ aleã. Cum per cõſti. R. Pet. 3. incip. A foragitar fraus, que eſt vnica in tit. de promeſa de dot, y donatio per noces. prohibeatur parẽtibus, & quibuſcũq. alijs diminuere, derogare, aut præiudicare hæreditamẽto, ſiue donationi factæ per eos, tẽpore nuptiarũ, in fauorẽ filiorũ, vel aliorũ quorũcunq.

36 Circa d. cõſt. A foragitar fraus intellectũ opportet animaduertere, d. conſt. annullare, & impedire chartã, ſiue inſtrumẽtũ inter donatariũ, & donatorẽ quicũq. ipſi ſint quo fieret diminutio, & præiudiciũ, hæreditamento nuptiali, vtpote quia forte donatarius filius, nepos, aut quiuis alius liberalitatẽ matrimonij cauſa conſecuturus, retrodonaret, aut exparte remitteret patri, aut cuiuis alij donãti. ꝙ reſultaret in fraudem coniugis, & aliorũ amicorũ, qui alias matrimonio nõ cõſenſiſſent, vt in ſpecie no. Vincẽ. de Fran. d. dec. 205. per to. & ſic addictas fraudes euitãdas, fuit facta d. conſt. Nõ tamẽ eſt cẽſendũ, quòd p. d. conſt. donatarius res ſibi contẽplatione matrimonij donatas, alij quàm a quo liberalitatẽ accepit donare nõ poſſit, vel aliter de eis diſponere. Si enim d. conſt. impediret, donatariũ diſponere de rebus propter nnptias, acquiſitis, erga alium, quàm donatorem a quo percepit, eſſet iniqua impediens commercium rei non ſacræ, quòd eſſet abſurdum, & omni iuris prudentiæ, & æquitati naturali contrarium.

Quòd intellige niſi filij donatarij per donatorẽ ſint vocati, vel conditio, pactum ve aliquod in eorum fauorem in capitulis nuptialibus ſit appoſitum, quia tunc in præiudicium eorum nihil perdonatarium fieri poſſet, vt proximè dictum eſt.

37 Moueo tamẽ dubiũ circa d. cõſt. vtrum ſi in d. inſtrumento facto in præiudiciũ hæreditamenti nuptialis, adſit iuramentum, annulletur tale inſtrumentum per d. conſtitutionem. Videtur dicendum, quòd non, nam ſtatutum ſimpliciter donationem, vel contractum annullans, non extenditur ad donationes, vel contractus iuramento confirmatos, ita Ioan. de Imo. in capite, cum contingat, in tertio memb. prin. de iu. iur. Alex. conſ. 27. viſo libello, nume. 14. lib. 1. & cõſi. 37. viſo & opportunè nume. 24. lib. ſecun. Stepha. Ber. conſi. 85. viſo inſtrumento. n. 3. & conſi. 163. Ex caſu mihi exhibito. n. 3. & . 4. & cõſi. 167. viſis inſtrumentis. n. 2. &. 3. vol 1. & cõſ. 66. viſo cõſultationis themate, n. 3. & 4. vol. 2. & cõſ. 316. viſo inſtrumento vltimi, n. 2. &. 3. vol. 3. Iaſ. in. l. fi. C. ſi con. ius vel vtili. publi. Eſtque ratio, quia ſtatuta debent interprætari ſecundum ius cõmune, l. ſecun. C. de noxali. c. cum dilectus de conſue. De iure autem cõmuni, ſemper potentius cooperatur actus iuratus, qui etiam nõ dicitur ſubiacere iuri poſitiuo, quã non iuratus, l. cum pater. §. filijs matrem de leg. 2. l. vni. §. & cũ lex. Codice de rei vxo. actio. capit. cum contingat de iu. iu. & capit. quamuis pactũ de pac. in. 6. facit glo. fi. in capit. cum non deceat de elec. in ſexto, per quam notat Angel. in, l. 1. §. quæ onerandę, qua rer. actio. non de quòd licet Papa caſſet conſuetudines, vel ſtatuta, non tamen intelligitur caſſare ſtatuta iuramento confirmata, & ita etiam tenet Bert. in omnibus locis ſuperius allegatis.

38 His tamen non obſtantibus. Veritas eſt, quòd dicta conſtitutio includit omnes contractus etiam iuratos, factos in diminutionẽ ſeu derogationem donationis nuptialis. Etenim conſtat ex prooemio d. conſtitu. ibi A foragitar fraus, cauſam d. conſtitu. eſſe vt fraudibus obuietur, & eam eſſe finalem cum prooemia, & præfaciones probent cauſam finalem diſpoſitionis, l. fi. & ibi Bar. ff. de hære. inſti. l. cum hi. in prin. & ibi etiam Bar. ff. de tranſac. l. regula. §. ſi quis & ibi etiam Bar. ff. de iu. & fac. ig. idem Bar. in l. ambitioſa, n. 27. de decre. ab or. fa. & in l. 1, in prin. ad S. C. macedo. Alex. conſ. 7. viſis & diligenter. n. 5. lib. 2. & conſ. 55. Quoniam cauſa, n. 2. l. 5. Eſt que certum, cum contractus tamquam fraudulenti, ſtatuto laicorum infirmanrur, etiam accedente iuramento, minimè confirmari, ita Bar. in. l. omnes populi, n. 25. ff. de iuſ. & iu. qui ita iudicatum vidiſſe, refert Baldus in authentica ſacramenta puberum, numero. 5. C. ſi aduer. ven. & ibi Pau. numero 11 Sali. & Iaſ. n. 84. qui dicit ita ſe habere cõmunem ſententiã Roma. cõſ. 12. viſo facto n. 1. & ſeq. Alex. cõſ. 58. viſo inſtrumento nume. 4. &. 8. lib. pri. vbi hanc Bar. opinionem cõmunẽ dicit, & verã, & in iudicanda ſequendam, Cur. Sen. conſi. 43.

ſuper contingentia numero,35. Caro. Rui. conſ. 51. primò videndum nume. 22. & ſeq. lib. 1. Et in ſpecie. Idē Caro. Rui. cōſ. 95. in quæſtione, numero, 9. lib. 5. vbi dictam opinionem ſecutus concludit, quòd quoties in prooemio ſtatuti, annullantis contractum narratur, hoc ideo ſanciri, vt fraudibus, & cauillationibus ſolitis in ſimilibus actibus interuenire, occurratur, tunc temporis talis cōtractus, ex ea cauſa, & ratione, annullatus etiam iuramento accedente minimè validatur. Pro quo etiā facit, quòd tradit Bal. cōſ. 148. in caſu propoſitio, nume. 9. lib. 1. vbi decidit, quòd quando ſtatutum reprobat contractum cum bona cauſa, & æqua eſt nullius effectus iuramētum ad confirmationis talis contractus interpoſitum.

39 Accedit, quia ſtatutum remouens occaſionem fraudis committendæ, dicitur continere publicam vtilitatem, vt no. Bal. in capi. 1. §. ſi quis per triginta num. 9. Si de feu. fue. con. in. do. & agna. vaſal. Corne. cōſ. 135. viſis articulis, numero. 24. lib. pri. Soci. conſ. 97. Abundè, & ſubtiliter numero quarto. lib. 1. Et quando contractus ob publicam vtilitatem per legem vel ſtatutum caſſantur, tunc nihil operatur in illis interpoſitum iuramētum. vt no. Bar. in lege ſi quis pro eo numero. 8. ff. de fideiuſ. & Corne. d. conſ. 135. numero. 24. iuuat theorica Bal. conſ. 250. conſiderandum eſt lib. 5.

40 Quanto magis quòd ſi aliquod inſtrumētum iuratum continens dictum præiudiciū dicto hereditamēto nuptiali produceretur, cū talis inſtrumenti fides per d. cōſti. caſſetur, nihil prodeſt iuramētū, quòd aliàs præſtitū fuiſſe, nō cōſtaret, quàm ex ſolo illius inſtrumenti tenore, & aſſertione, ex ſententia Bar. in. l. ſi quis pro eo nume 13. ff. de fideius, quem ſequitur Bal. in ca. cum contingat n. 19. & ibi. Abb. n. 26. de iu. iur. Alex. cōſ. 95. in fi. vol. 1. & cōſ. 30. vol. 5. Lau. de Pinu. cōſ. 77. n. 8. qui omnes concludunt, quòd ſi ex diſpoſitione ſtatuti, non datur fides inſtrumento, iuramentum in eo contentū, inefficax redditur, ex defectu probationis, cū eo caſu quēadmodū deficit probatio contractus, deficiat & probatio iuramenti.

41 Quid, quòd eſt extra omnem aleā, quòd quando contractus infirmatur ob fauorem & vtilitatem tertij: numquam ratione iuramenti contrahentiū, in tertij detrimentum cōfirmatur: cū ſit apud omnes receptiſsimū iuramētū cōtractus confirmatoriū nihil ad confirmationē dicti cōtractus, nec aliàs operari, in præiudicium tertij non contrahentis neque iurantis, c. ſicut, & c. intellecto, de iu. iur. Bar. in l. titia. §. imperator de l. 2. & in l. cum quis decedens, §. Titia de l. 3. & Bal. in l. 1. n. 4. & ſeq. C. de inoffi. Dona. Craue. cōſ. 229. n. 7. Corne. d. conſ. 135. viſis articulis nu. 27. lib. 1. Pau. conſ. 449. non eſt dubium, n. 2. lib. 1. & conſ. 448. tria ſunt, n. 2, lib. 2. Soci. cōſ. 116. n. 3. li. 1. & Iaſ. conſ. 125. Bartholomæus li. 1. & conſ. 141. viſa longa n. 13. li. 4. Eſt quæ ratio, quia iuramentum vnius non poteſt alteri eſſe damnoſum, l. 3 §. pe. l. nam et ſi poſtea in fi. cum. l. ſeq. l. ſed proceſſor in fi. ff. de iu. iur. & ſimiliter de iure cano. c. cum contingat, in fi. ibi cum in alterius præiudiciū non redundet de iu. iur. c. 2. de pac. in. 6.

42 Quæro. 5. de quadā quæſtione, quā quotidie in manibus habebis. Pater, & mater donant omnia bona ſua filio, retento vſufructu, alter ex coniugibus moritur, numquid ſuperſtes habebit vſumfructum omnium rerum donatariū per ambos coniuges, an verò rerū tantùm, quas ipſe dedit? Reſ. Quòd ſi expreſſe cōiuges non cauerūt, vt quilibet ſuperſtes habeat vſumfructum in bonis cuiuslibet, ſed tantùm ſimpliciter ſibi vſumfructum bonorum per eos donatorum, reſeruarunt, quòd tali caſu, ſuperſtes non habebit vſumfructum, niſi in bonis, quæ ipſe donauit, ita in terminis nota. Steph. Bert. conſi. 47. Quamuis inſtrumentum matrimonij, numero ſeptimo, ad fi. lib. 2. per no. per. Bal. & doc. in l. pe. Codice de impub. & alijs ſubſti ſequi. Marquill in vſa auctoritate, & rogatu lo. 1. q. 4.

43 Similiter ſi pater, & mater, dent filio bona ſua poſt eorum mortem, altero coniugum mortuo, pertinent bona ſua ad donatariū, ita nota. Bal. Cy. Gul. Albe. & alij in d. lege pe. Codice de impu & alijs ſubſti. & ibi Iaſ. numero ſeptimo, qui ita ſe habere communem ſententiam refert. fa. optimus tex. in l. Titio. §. Caio. vbi. Bar. ff. ad trebel.

44 Quæro 6. An donatarius omniū bonorū, poſsit cōueniri a creditoribus donatoris, actione perſonali, pro debitis donatoris ante donationē contra. nā pro cōtra. poſt donationē clarū eſt nullo modo poſſe cōueniri. R. ꝙ rectauia nō. l. æris alieni. C. de do. l. 1. §. ſi hæres

ſi hæres.ff. ad Trebel. Sed tantũ in ſubſidiũ,
45 ſi donator non reperiatur ſoluendo, vel ſi ſit
defunctus, nullus eius hæres appareat, ita no.
Boe.deci.204.num.41.&.47. & Bene.in cap.
Raynuntius, in ver.cætera, nu. 46. extra de
teſta.Gui.Pa.q.105 fa.gloſ.in.l.2.C. de here.
vel actio vendi.Cel.Hugo.conſ.13. num.22.
& prac.Marquill.in Vſa.auctoritate & roga
tu,lo.1.q.6.& hoc iure vtimur.

46 Circa prædicta operepretium eſt aduerte
re, quòd donatarius vniuerſalis, caſu quo in
ſubſidium conueniatur, non tenetur ad debi-
ta donatoris, niſi quatenus bona ſibi donata
patiuntur, & hoc licet inuentarium non fece
rit, ita Bart.conſ.157.ſuper his, num.4. Ay.cõ
ſil.139.nu. 5.& ita ex facto obtinui.

47 Quæro. 7. Certum eſt, & extra omnem
controuerſiam, quòd donatio omnium bo-
norum, præſentium, & futurorum, ſine ali-
qua reſeruatione eſt a iure improbata, iuxta
communem omnium docto. ſcolam, in l.ſti
pulatio hoc modo concepta, ff.de ver.oblig.
quid tamen erit, ſi donatio ſit iuramento val
lata? Docto.in duas ſciſsi ſunt partes. Multi
ſiquidem tenent valere, vt Corne.conſ. 252.
vol.3 Deci. in. l. pactum quod dotali, C. de
pac. vbi hanc communem eſſe opinionem
dicit. Eandem probat Couar.de teſtam.in 2.
par.rub.num 6.&.7 vbi multos conſonantes
refert.communem & magis verã dicit Me-
noch conſ.169.lib.1.Contrariam partẽ, quòd
talis donatio etiam cum iuramento non ſit
admittenda, tenet Bart.in d.l. ſtipulatio hoc
modo concepta, ex quo repugnat bonis mo-
ribus, quibus teſtandi facultas innititur, per
tex.in cap.non eſt obligatorium, de reg. iur.
lib.6.l.ſi quis in quibus.§.fi.de leg.1.Bar.ſentẽ
tiam probat Pau.de Caſt.conſ.82.In iſta do-
natione lib. 2. eam communem dicit Curt.
iun.in.l.fi.num.57.C.de pac.& Oſaſ. deci. 70.
nu.10.

Et hæc eſt vera, & communis concluſio,
quam etiam tenet Regia Audientia, vt not.
Marquill.in dicto Vſati.Autoritate, & roga-
tu.lo.1.q.15. ver.an valeat donatio.& Micha.
Fer.3.par.ob.c.306.vbi refert talem donatio
nem etiam cum iuramento Regiam audien
tiam declaraſſe nullam, etiam quò ad bona
præſentia. Neque mirum, quia in factis cõtra
legem, ſi non valet quod fit vltra, non valet
etiam quod fit intra c. dudum de reb. eccleſ.
non alie.lib.6.fa.quod no.Bal.in.l.quicũque.
C.de bo.quę libe. vbi dicit, ꝙ ſi fiat cõceſsio
vltra licitum, non valet etiam in eo quod eſt
licitum. Iſtam doctrinam & concluſionẽ in
expreſſo ſequitur Io. de Imo. in rubr. de te-
ſta.vbi dicit ratione formę improbatæ a iure
non fieri ſeparationẽ, & ſic vtile vitiari per
inutile no latè Couar.lib.2 reſol.c.16 nu.5 fa.
quæ pulchre conſulendo deduxit Beci.conſi.
92. ad fi.

Quam tamen concluſionem limitandam
cenſeo, ſi donatio eſſet facta eccleſiæ, & ſeu
piis locis, quia tunc etiam ſine iuramento va
leret. Etenim cum liceat cuique perſonam
ſuam mouere eccleſiæ, multo magis ei lice-
bit donare omnia ſua bona, præſentia, & futu
ra, & ita per predictam rationem tenet Bar.
in.l.fi num 13 C.de pac. Bal.in authen.ſi qua
mulier C.de ſa.ſan.eccleſ Panor.per text.ibi
in.c.fi.de ſucceſ.ab inteſt.in.c. vt priuilegia, de
priuileg. Iaſ.in d.l. ſtipulatio hoc modo con-
cepta, num 10.& in.l.fi.num. 34.C.de pac.Co
uar.de teſt.in.2.p.rub.n 5.ver.his accedit, Iul.
Cla.in.§.donatio.q.20.num. 3. vbi hoc in ec-
cleſia eſſe ſpeciale dicit Vin.de Fran.deciſio.
168 Ab hac que opinione non eſt in iudican-
do, & conſulendo, recedẽdum: maximè cum
in dubio tenenda ſit opinio, quæ fauet piis lo
cis.c.fi.de re iudi.l.ſũt perſonæ, in fi.de relig.
& ſum.fu.

48 Quæro 8. de quadam quæſtione, quæ quo
tidie eſt in practica, vtrum donatio omnium
bonorum, preſentium, & futurorum valeat,
ſi donans ſibi reſeruauerit vſumfructum di-
ctorum bonorũ? Licet in hac quæſtione do-
ctores variarint, & varij varia dixerunt. Ve-
ritas tamen eſt, quòd talis donatio valet, niſi
vſusfructus eſſet ita tenuis, vt vix ad alimẽta
ſufficeret, ita in ſpecie, not. Iaſ.in d.l. ſtipula-
tio, num.18. & Pau. de Caſtr.ibidem in fi. &
Couar.poſt multos, quos recenſet, lib. 3. var.
reſolut.c.12.num 3 ſequitur Iul Clar.in.§. do
natio.q 19.numero 8. vbi hanc communem
opinionem eſſe atteſtatur, quã huiuſce Prin-
cipatus tribunalia amplecti hactenus vidi.

Eſtque ratio, quia per talem donationem
non aufertur libera teſtandi facultas, cũ do-
nator de fructibus, qui ei ſuperſunt de vſufru
ctu ſibi reſeruato poſsit teſtari, qui in dona-
tione non includuntur, & ſic non pertinent
ad donatarium, vt malè opinatus fuit Deci.
conſil.30.& Pau de Caſt.conſilio. 75 notãdũ
eſt, nu.3.lib.2.ſed ad donatorem, ſeu eius hæ-

redem, vt notat Iaſon in d.l.ſtipulatio, nume ro 18. & ibi latè Alexāder & moder. in l. fi. C. de pac. Boet deci 204. numer. 45. ad fi. Stepha. Ber. conſil. 138. ex themate mihi portatæ, nu- 19. volumine. 2. & Bartol. conſilio. 76. Pater filio emācipato. Ita etiam poſt multos hinc inde relatos, tenet Aymond. cōſilio. 222. per to. Hieronym. Gabr. conſ. 139. & Vincen. de Fran. deci. 168. Eſtque ratio, quia aliàs reſeruatio nihil operaretur, ſi in donatione bona reſeruata includerētur, quod nō eſt dicēdū, vt notant Docto. vbi ſupra, & ſæpe ita pronūtiauit Regius Senatus, vt not. Mich Fer. 2. par. ob. 304. & c. 355.

49 Circa reſeruationem, quam faciūt donatores in donationibus, oportet ſcire, quòd ſi ſe adſtringūt, vt de bonis reſeruatis poſsint diſponere in vita, illa reſeruatio non operatur validitatem donationis. Nā tali caſu de dictis bonis reſeruatis donator teſtari non poteſt, ſed tantùm in vita diſponere, & ſic cum ei ſit ſublata facultas teſtandi, donatio eſt nullius momēti, ita in terminis notat Bartol. dicto conſilio. 76. Pater filio emācipato, & Craue. conſilio. 222. numero decimo. Alexāder conſilio. 13. numero. 17. libro tertio, & in d. l. ſtipu latio hoc modo cōcepta, numer. 18. Boe. deci. 204. numero. 45. circa finem. Cla. in. §. donatio. quæſt. 16. numero. 8. & Rip. in rubr. ff. ſolut. matrim. numero. 17. dixi latè ſupra in capitulo. 2. de trebel. & Fal. numero. 46. vbi declaraui, an habēs facultatem diſponēdi de aliqua re in vita poſsit de ea in morte diſponere.

50 Circa prædicta quæro, an donator, qui omnia bona ſua donauit, retēto vſufructu ad teſtādum, teneatur cauere, quemadmodum & alij vſufructuarij ius diſpoſitionem nempe, l. 1. ff. vſufruct. quemad. caue. & l. 1. C. de vſuf. Reſpōdeo ꝙ nō, mitius ſiquidem cum eo eſt agēdum, ne ex ſua liberalitate vexetur, argum. l. ad res donatas. ff. de edili. edic. Et ita in terminis reſoluit Soci. in. l. omnes. ff. de exceptio. inducēs ad hoc text. in. l. filio. ff. vt lega. nomi. cauea. idem cōſulēdo deduxerūt Deci. cōſ. 265. Goza. cōſi. 95. numero. 10. & cōſil. 91. numero quinto. Corne. cōſilio. 267. in hac cōſultatione, volum. 4. Cel. Hugo. cōſil. 95. numer. 1. tradit. Anto. Gab. de vſuf. cōclu. 1. numero. 45. Caual. de vſuf. mulie. relic. numero 153. Oſas. deci. 153. per to. qui omnes cōcludūt, ad ſummum. Sat eſſe caueat cum hypotheca omnium bonorum ſuorum, quod etiam nouē probauit Ari. Pinc. in. l. 1. p 1. n. 80. C. de bo. ma.

51 Quæro 9. an donatio facta per patrem filio in poteſtate valeat? Reſpōdeo quòd ſi nō eſt donatio ob cauſam, ſed pura, & ſimplex donatio, ex mera liberalitate procedēs, regulariter nō tenet, l. donationes, quas parētes. C. de dona. in vi. & vxo. no Fran. de Are. & alij in. l. ſi pater. C. de inofficio dona. Steph. Ber. cōſil. 161. circa proceſſum, num. 9. volum 3. latè hāc quæſtionem tractat Iaſ. in. l. frater a fratre, in lectu. 2 numer. 44. vbi tradit decem fallētias ad dictam regulam, ibi eas per te vide. quas etiam videre poteris apud Soci in tract. fallē. reg. 103 & nouiſsimè apud Menoch. de præſum. lib. 3. preſum 29. per to.

52 Hæc tamē donatio niſi a patre reuocata, expreſsè, vel tacitè fuerit, morte patris cōfirmatur, ita tradūt Bar. in. l. frater a fratre, nu. 57. ff. de cōdi. indeb. & ibidem Iaſ. in. 1. lectu. n. 44. & Cro. n. 132. Et probat text. clarus in. l. donationes, quas parētes. C. de dona. in. vi. & vxor.

53 Ad hoc tamē vt dicta donatio morte cōfirmetur, duo requirūtur, nempe traditio rei donatæ, & perſeuerātia volūtatis patris vſque ad mortē. De perſeuerātia volūtatis nemo eſt, qui dubitet, eſt ſiquidē tex. clarus, in. l. cū hic ſtatus, in prin. ff. de do. in. vi. & vxo. & d. l. donationes, quas parētes. C. eo. De traditio ne ſūt qui diſſentiāt, vt Corra. libr. 5 miſcella. iu. c. 1. n. 4. quē ſequitur Meno. lib. 3. preſum. præſum. 29. n. 68. Veritas tamē eſt in cōtrariū ꝙ etiā requiratur traditio, vt probatur. c. fi. de do. in. vi. & vxo. d. l. cū hic ſtatus. §. ſi ambo, & l. Pap. & ibi gl. ff. de do. in. vi. & vxo. arguēdo de donatione in. vi. & vxo. ad donationē factam per patrē filio, ꝙ procedit, vt d. l. donationes, quas parētes, vbi dictæ duæ donationes ſūt æquiparatæ: prout etiam aduertit Meno. d. præſum. 29. nu. 67. ad fi. & ita per prædictā rationē tenet Ludo Ro. cōſ. 277. n. 1. ſufficitq; ficta traditio ꝑ cōſtitutū, aut retētionē vſusfructus, vt notabiliter tradit Dec. cōſ. 202. nu. 6. & 7. & conſ. 240 & conſ. 297. nu. 1. Craue. con. 19. n. 2. & cōſ. 25 n. 16. & cōſ. 141. n. 1. qui alios citat. et Salō de pace, conſ. 14. n. 14.

Inſuperque requiritur, quòd filius donatarius ſuperuiuat patri donanti, aliàs talis donatio non confirmatur, prout in ſpecie aduertit Couarru. in rub. de teſta. in. 2. par. num 10. verſ. Nam iis omiſsis. Dec. vbi ſupra cōſ. 659.

in

in fi.vbi arguit de donatione inter virum & vxorem,ad donationem inter patrem, & filium.Ay conſilio 102.numero primo,Natta. conſilio 188.numero.4.Pe.de Rauen.ſingul. 874.

54 Adhęc dicta donatio confirmatur, ſi pater emancipet filium,non reuocata dicta donatione.l.donationes.§ pater.ff.de donatio.l. 2 C.de inoffi.dona.l.ſiue emancipatis. C. de donatio.tradunt Doct.præcitatis in locis,vtque ſingulare tradit Rauen. dicto ſingula. 874.

55 Ex quibus colligo,quòd cum in Cathalonia,filius per contractum matrimonij,cũ patris conſenſu eripiatur a poteſtate patris, & habeatur pro emancipato,vt in conſti.vnic. tit.de emancipations, quòd ſi pater feciſſet, antea donationem filio, & poſtea filium in matrimonio collocaſſet, quòd talis donatio cenſeretur confirmata, prout in ſimili in regno Caſtellæ,vbi etiam per iura propria regni filius emancipatus eripitur a poteſtate patris,per contractum matrimonij,aduertit Io. Lupus in rep.rub.de dona.in.vi.& vxo.§.71. in fi.

56 Circa perſeuerantiam voluntatis, vſque ad mortem,eſt aduertendum,quòd mutatio voluntatis non preſumitur, l. qui teſtamentum.ff.de proba.& ſic debet probari,vrgentibus ſignis,& coniecturis.

Signa autem,& coniecturas,quibus colligatur,patrem voluntatem mutaſſe,& donationem reuocaſſe,tradit pulchrè Meno.de præſum.li.3.præſ.23.& præſum. 29.n 71 72.&.73. diximus etiam aliquid ſupra nu.24.

57 Vtrum autem donatio inter patrem, & filium cum iuramento valeat licet multi diſſentiant,veritas eſt quòd ſic.Ita tenet Barto. ſibi contrarius in l.ſeius, & Angel. in fi.ff. ad l.fal.Rip.in.l.in quartam,nume. 151. ff. ad l. fal.vbi iſtam partem communẽ dicit.Imo.in capitulo cum contingat, poſt numer. 9. de iu.iur.Aretin.conſ.74.numero. 6. quẽ refert, & ſequitur Soc.iun con 44.nu.6 libro.2. & conſilio 47.numero.15.libro 3. Stepha. Ber. conſilio.161 circa proceſſum, numero nono, volumine.3.Communem dicit Abbas,in capitulo fi.num.9.de do. in vi. & vxo. & Cel. Hugo.conſil 76.nume 6.& Craue. conſil.19. numero.1.Tho.Gram.deci.103.num. 73. Couar.in rub.de teſta.par.2.num.10.Bombi.in 3.ex ſuis dubiis,Gui.Pa.q.146.Eſtque vbique terrarum iam hęc opinio recepta.

58 De donatione inter virum,& vxorem, dic idem,quod dictum eſt de donatione inter patrem,& filium,vt non valeat,l.3.§.1.&.§.prohibetur.ff.de dona inter vi.& vxo.& to.titu. ff. &. C. de donatio. inter confirmatur tamen morte donantis, pręcedente traditione, donatarioque ſuperſtite.c.fi.de dona. int. vi. & vxo l.cum hic ſtatus in prin ff.eo.l.a marito.C eo.&.l.ſi inter. ff.de reb. dub not. Couar.in rub.de teſta.par.2 num.10.verſ. nã his omiſsis,Deci.conſ.240. &. 536.num.8. &.659. numero.4.Craue.conſi.102.num. 2. qui omnes concludunt, ſufficere fictam traditionẽ, vt dictum eſt de donatione inter patrem, & filium.

59 Eſtque ſciendum has ambas donationes, quas diximus morte donãtis confirmari, nõ confirmari niſi vſque ad quinquagentos aureos,niſi inſinuatæ fuerint. l. donationes, la gran,C.de donatio.int.vi.& vxo.& ibi com. doc.not.Rip.in.l.in quartam,num.144.ff. ad l.fal.Lup.in rub.de dona.in. vir.& vxorem. §. 81.

60 Itidem hæc donatio inter virum & vxorẽ,confirmatur iuramento,vt no.Bar.in.l.ſi quis pro eo,in fi ff.de fideiuſ.& in.l.Seius, & Ange.ff.ad.l.fal.commu Io.de Imo. in dicto capitulo cum contingat,& ibi etiam Panormit idem Pa.in.c.donatio.de dona.in.vir. & vxo.magis communem dicunt Stepha Ber. conſilio.208. viſis & conſideratis, numero.5. lib.3.Roma.conſ.44.num.4.verſ. nõ obſtat, Alex.conſ.8.viſis num.3.lib.2.Soci in trac.fallen.reg.104.in.2.fal Deci.conſ.202 & conſilio 240 in princ.Et licet non deſint, qui contrariam ſententiam, magis communem atteſtẽtur,tamẽ pars affirmatiua eſt verior, & magis communis,vt latè proſequitur,Anto.Ga. de dona.concl.3 per to.

Pro hacque parte, Regia Audientia Cathaloniæ conſueuit ſemper ferre ſententiam,te-
61 ſte Cel.Hugone,conſilio. 115. numero ſeptimo ad fi.

Quæro.10.an donatio facta per patrem filio cauſa matrimonij,denotet cauſam impulſiuam,an finalem? Multi tenent quod denotat cauſam impulſiuam, & non finalem, ita in ſpecie not. Stephan.Ber conſil 1. numero 3.volum.1.Deci conſil.239.num 2.Craue.cõſil 114.num 17.Oldra.conſil 5. Natta. conſil. 609num.6.Deci.conſ.216.num.7.Bombi conſilio

ſil. 61. nu. 9. fa. text. in. l. Titio cẽtum, in prin. de con. & demõſtr. l. 2. §. fi ff. ff. de donat. l. ſi mulier. C. de iu. do. vbi hoc etiam not. Alij tenẽt cõtra dicẽtes fauore matrimonij ſemper præſumi cauſam finalem, ita Cy. Abb. & Salicet. in. l. generaliter. C. de episc. & cleric. Bald. Nouel. trac. de dote, par. 6. priui. 76. Neui. conſil. 45. in cauſa, nume. 27. Hæcque opinio mihi magis placet per fundamenta, quæ diſputando hãc quæſtionem, latè tradit Frã. Beci. cõſ. 20. per totum, quem omnino vide pulchrè enim loquitur, & ibi p erbellè decla rat, quæ dicatur cauſa impulſiua, & quæ finalis.

Effectus qui ex hoc ſequatur, notus eſt, cum defectus cauſę finalis, paret donatori cõditionem ob cauſam, ſecus autem defectus cauſę impulſiuæ, l. 2. §. fi. & ibi doct. ff. de donatio. Neque mirum cum ſi cauſa donãdi ſit finalis, illa donatio dicitur ob cauſam, ſecus ſi cauſa donãdi ſit impulſiua, tunc enim dicitur donatio ſimplex, vt no. Beci. dicto cõſ. 20. nu. 9. vbi hoc contradictorem nõ habere dicit. Eſt etiam certum donationem ſimplicem filio, niſi ſit dictum, in legitimam nõ imputari, l. ſi quãdo. §. i. C. de inoffi. teſtam. l. etiam. §. ſed & ſi nõ mortis, de bonis liber. Secus autem ſi ſit donatio ob cauſam. l. quoniam Nouella, & l. omnimodo. §. imputari. C. de inof. teſta. quæ no. quia ad mille cõducũt.

62 Quæro. 11. An donatio facta per patrem filio, & nepotibus ex eo, cenſeatur facta ordine ſucceſsiuo, primò ſcilicet filio dum viuit, & poſt eius mortem eius filiis? Reſpõdeo q̃ ſic, per no. per Bartol. & docto. in. l. Gallus. § quidam rectè. ff. de lib. & poſthum. Nam arguẽdo de vltima volũtate, ad cõtractũ, quod argumẽtum de iure valet, l. ſi ſeruum filij. §. eum qui chyrographum, de lega. 1. quemadmodum ſi pater inſtituat filiũ, & eius filios, talis inſtitutio cenſetur facta ordine ſucceſsiuo, vt notant docto. in dicto. §. quidam rectè ſimiliter donatio facta per patrem filio, & eius filiis eſt cenſenda facta ordine ſucceſsiuo: & ita in ſpecie, notat Steph. Ber. conſilio. 138.

63 Ex thematæ mihi portatæ conſultationis, n. 14. cum ſequentib. volumine 2. Bartol. in. l. quod dicitur La. 2. numero 6. ff. de verbor. obliga. & in d. §. quidam rectè, numero. 2. & ibi Iaſ. numero. 24. & Paul. numer. 10. faciũt, quæ tradit Angel. cõſilio. 38 Ad declarationẽ, numero. 2. & Iul. Cla. in. §. emphyteuſis, q. 16. numero primo, verſicul. contrariam autem ſentẽtiam, & dixi ſupra ca. 1. de ſubſtit. numero. 53.

Ex quo manifeſtè colligitur, filium, eundẽque patrem, de dictis rebus donatis, diſponere nõ poſſe in præiudicium filiorum ſuorũ, qui expreſsè ab auo ad dicta bona ſunt inuitati Et ita notat Bart. in. l. vt iuriſiurãdi, in fi. ff. de ope. liber. Stepha. Ber. dicto conſil. 138. per to. Pau. de Caſtr. cõſilio. 375. viſis omnibus punctis, n. 2. in fi lib. 1. hocque eſt indubitatum.

64 Solet tamẽ in dubium verti, vtrum pater idemque filius poſsit in dictis bonis, præiudicare filiis ſuis, donãdo plus vni, quàm alteri. Hæc quæſtio ſępe in practica euenit, maximè in hoc Principatu Cathaloniæ, vbi patres vt plurimum donãt, cum collocãt filios in matrimonium omnia bona ſua filio, & eius filiis. Et ſic millies ſuper ea cõſulere habui. Pro parte negatiua facit, quia iſti nepotes nõ habẽt dicta bona a patre ſuo, ſed ab eorũ auo, a quo æqualiter ſun t inuitati, & ſic ius eis quæſitum ab auo, pater tollere nõ poteſt, nec in eo eis pręiudicare, ita per prædictã rationem tenet Barto. in. l. mortis cauſa capitur. ff. de dona. cau. mor. idem Bartol. cõſil. 55. Dominus Amatus, & conſilio. 60. quæſtio iſta lib. 1. & in d. l. vt iuriſiurãdi. §. liberi. Paul. de Caſtr. in. l. idem Iulianus. §. ſi quis alicui, de lega. 1. Stepha. Ber. conſilio. 138. nume. 24. libro. 2. Couarru. libro ſecundo variar. reſo. capitulo. 18 numero ſecundo, Pau. de Caſtr. in. l. filiusfamil. §. cum pater filio, circa finem, de leg. 1. hãc opinionem poſt lõgiſsimã diſputationem, tenet Iaſ. in l. 2. a numero. 110. vſque ad numerum. 213. C. de iu. emphy. magis cõmunem dixit Alexander, cõſilio. 106. viſo themate, nu. 8. & cõſilio. 107. in cauſa de Campegio, numero primo, libro quarto, Tiraquel. plures cumulãs in tracta. de retrac. conſangui. §. 11. gloſſa ſexta, numero. 24. Silua. conſi. 13. a numero primo, vſque ad 21. qui hãc opinionem communem atteſtatur, & ſimiliter Socin iun. cõſilio. 72. numero. 35. libro primo. Ioan. dilec. de arte teſtan. titulo tertio caute. 8. numero tertio, & ita magis in terminis tenet Vincen. Anni. allega. 31. numero ſecundo & tertio, & Menoch de præſum. lib. 3. præſ. 28. nu. 16.

65 Contrariam partem, quòd pater, idemque filius poſsit de dictis bonis, plus vni filio, quã

alteri

alteri donare, ſeruando omnibus integram legitimam tenẽt Gui. Pa. deci. 184. numer. 3. Natta. conſilio. 475. per totum, & conſil. 501. numero. 14. Cel. Hugo. conſilio. 26. numero 14. qui alios conſonantes refert Practicus noſter Marquill. in Vſa. de inteſta. q. 33. & hoc per l. 2. poſt principium. C. de ſecũd. nup. vbi mulier, quæ tenetur reſeruare filiis primi matrimonij ea, quę a primo viro coſecuta fuit, poteſt vnum eligere, & ei ſoli ea donare, nec omnibus conferre adſtringitur. Confert ad prædicta, quia grauatus reſtituere ex præcepto alicuius, bona, familiæ, vel filiis, poteſt unum ex filiis eligere, & ei bona relinquere, l. vnum ex familia, in principio, & iterum in §. 1. ff. de lega. ſecundo, l. filiusfamil. §. cum pater, & ibi Bart. numero primo, Angel. numero primo, Paul. numero primo & ſecundo, ff. de lega. 1. idem probat text. in. l. pater filiũ, §. quindecim, de leg. 3. & l. pater filium, & ibi gloſſ. expreſſa, in ver. filiis. ff. ad. l. falcid. tradit hoc vti receptiſsimum, Paulus de Caſt. in. l. peto. § fratre, numer. ſecundo, & ibi Cuma. de lega. 2. Pro hacque parte nõ diu eſt, quòd Regia Audiẽtia Cathaloniæ iudicauit. Et licet prior ſententia in pũcto iuris verior, magiſque communis ſit, nõ obſtãtibus fũdamẽtis, pro parte affirmatiua, adductis, quę pulchrè eneruat Iaſ. in d. l. 2. numero 20. cum. 2. ſeq. C. de iur. emphy. Pars tamen affirmatiua mihi ſemper æquior viſa eſt, & ſic eam cum noſtra Regia Audientia amplector, quæ etiã magis eſt conformis voluntati donatoris, quem nõ eſt præſumendum voluiſſe ſua bona per nepotum diuiſiones attenuari, ad nihilum quę redigi, imò ipſius bona integra ad aliquẽ ex illis deuenire, vt ſic perdiuitias, eius genus, familia, & honor conſeruentur. l. 1. §. cuiuis. ff. de ven. inſpi. l. cum filius. § pater, de lega. 2. Pro quibus facit, quòd beatus Bernardus tradit, quòd melior eſt filiorum diſperſio, quàm diuiſio hæreditatis, quem refert, & ſequitur Abb. in capitulo licet, in gloſſa tertia ad finem, extra de voto. & quod tradit Couarru. libro tertio variar. reſolutio. capitulo quinto, numero tertio, verſiculo tertio, & Io. And. in add. Spe. in tit. de ſucc. abinteſt. in rub. cir. prin.

66 Si autem Pater donaſſet filio, & eius filiis, & quibus voluerit, tunc filius, idemque pater per illa verba, & quibus voluerit, poſſet de rebus donatis ad libitum diſponere, & ea in extraneam perſonam conferre, ita Menoc. conſilio. 41. numero. 26 libro primo. Cur. iu. conſilio quorto, numer. quarto, qui dicit dictam clauſulam idem operari, quòd clauſula pro ſe, & heredibus quibuſcunque, quæ clauſula facit, vt qui aliàs de re, quam acquiſiuit, ad libitum diſponere non poſſet, propter illã clauſulam habeat liberam facultatem de ea re diſponendi, iuxta no. in capitulo primo de feu. non hab. pro na. feu. & diximus infra in capitulo duodecimo de feudis, numero. 56.

Quamuis ego contrarium verius cenſeo, quòd exiſtentibus nepotibus, eorum pater non poſsit dictas res donatas, in alios, quã filios ſuos conferre, argum. text. in l. cum pater. §. penultimo, de lega. 2. & l. hæredes mei. §. peto. ff. ad S. C. Trebell. cum ſimi. pro quo facit, quod ex mẽte Regiæ Audientiæ tradit Mi. Fer. 3. par. ob. c. 319.

67 Circa hoc, oportet aduertere ad ea, quæ in ſimili tradit Guido Pa. deci. 505. & ſingul. 521. Quòd ſi pater in contractu matrimonij, dederit aliquid primogenito, ſeu alteri filio ex ipſo matrimonio, ſi maluerit, quòd talis donatio quò ad primogenitum eſt pura & quò ad alterum filium maſculum eſt conditionalis, ſi nempe dictus donans eis donare maluerit, & ſic niſi ipſe ſuam voluntatem explicet, tamquam deficiente conditione, nihil iuris alteri ex filiis maſculis ex dicta donatione eſt acquiſitum l. cedere diem de verbor. ſignific. Idemque conſulendo deduxit Stephan. Ber. conſilio 138. Ex themate mihi portatæ, num. 24. volumine ſecundo, quę not. quia quotidiana.

68 Quæro. 12. In donatione eſt dictum, quòd pater donabat filio, & ſuis: qui intelligentur, appellatione ſuorum? Dic, quòd cum dicta donatio intelligatur facta ordine ſucceſsiuo, vt dictum eſt, & in ſpecie not. Stephan. Ber. dicto conſilio. 138. numero 20. volumine ſecũdo, quod appellatione (ſuorum) in tali donatione intelligũtur filij dicti donatarij, & ipſis deficientibus, qui ei tempore mortis ſuæ in gradu proximiori erunt, prout notat in terminis Cel. Hugo. conſilio. 55. numero quarto, & conſilio. 56. nnmero ſexto, & Ber. dicto conſilio. 138. numero vigeſimo, Paul. de Caſt. conſilio. 375. viſis omnibus punctis, nu. 3. ad fi. vol. 1. Ay. conſ. 22. nu. 1. & Deci. conſ. 253. per totum.

69 Sed pone, quòd tempore, quo pater fecit do-

donationem filio,& nepotibus ex eo:iam dictus filius donatarius habebat aliquot filios, num ſi poſtea ei alij filij naſcantur, comprehendentur in dicta donatione? Cenſeo quod non,niſi aliud ex donatione donatorem voluiſſe,colligatur, per textum cum ibi not.in l.ſi cognatis.ff.de reb.dub.& in.l.qui filiabus, de lega.1.notat Stephan.Ber.dicto conſi.238. numero vigeſimo quarto,in fine,volumine ſecundo,Paulus de Caſtr.conſilio 247.in cauſa quæ vertitur Saone,numero quinto, verſiculo item allegatur,quòd dicti,libro primo, Ioan.Andr.in additio.Specul. titulo de teſtamen.in rubr. verſiculo. item Lambertinus, Bartol.conſilio.51.Bonauentura condidit teſtamentum,Angel.conſilio.38.quidam Ioannes deceſsit.Deci.conſilio.95. numero quinto,verſiculo tertio principaliter,Cel.Hugo. conſilio.55.numero ſeptimo.

70 Maximè cum ſimus in contractibus, in quibus licet conditionalibus,attenditur,cum quærimus,cui quid acquiratur,qualitas perſonæ tempore celebrati cõtractus, non autem tempore euentus conditionis, l. ſi filius fam. & ibi Bartol.& moderni ff de verbor. obli. l.quæ legata,& l.ſeq ff.de reg.iur.fa.tex,cum ibi no.in.l.quidam cum filium.§.fi.ff.de verbor. oblig. notat Zan. in repetitio. l. hæredes mei.§.cum ita.4.par.numero 216.ff. ad S. C. Trebel. latè iſtã materiam tractans Tiraquel.de retrac.conſangui.§ 1.gloſſ.9.numero 98.& Soci.iunior,conſilio.172. volumine ſecundo.

Circa iſtas donationes factas filio,& nepotibus ex eo,oportet ſcire cenſeri vocatos nepotes,tam ex primo,quã ex ſecundo matrimonio,niſi aliud donatorem voluiſſe appareat, quia filij filiorum ex quocũque matrimonio ſint, æqualiter auo ſunt coniuncti, ita Deci. conſil. 305.Ray.inter conſi.ſigno.de Homo. conſilio.68.numero quarto,Manti. de cõiectu. vltim. volun. libro octauo, tit,num.3. &.13.

71 Quæro 13.vtrum cum quis ſimpliciter rem donat,videatur eam totam donare, an tantũ ius,quod in ea habet? Reſpondeo quòd ſi nõ eſt pleno iure donatoris, ſed tantũ ius aliquod in ea habet,cenſetur tantũ illud ius, q̃ in ea habet donare, argum.l.ſi domus. §.fin. de leg.1.l.quod in rerũ.§.1.&.l. ſerui electione.§.1.ff.eo capitulo quod autem,de iure patrona.c.paſtoralis,de donatio.

Et idem eſt in legatis,iu.prædictis, quibus adde l.vxor patrui.C.de leg. Quod verum, etiam ſi ius,quod teſtator habet in re,quã legat, eſſet eius morte periturum, & ſic legatum eſſet nullum,d.l.quod in rerum.§.1.&d. l.vxor patrui.

72 Prædictaque vera eſſe intellige, in titulis lucratiuis,vt eſt donationis,& legati,ſecus in venditione,vel alio contractu oneroſo, vbi non fit reſtrictio ad ius concedentis,niſi emptor de eo ſcientiam haberet, vel quantitas pretij aliud ſuaderet.l.ſi quis domum.§.hinc ſubiungi. ff. loca. l. fi. in ver. neſcienti, a contrario ſenſu,C.de commu.re.alien.& ita intelligitur text.in l. qui tabernas. ff. de con. emptio. Et ſic concludit Iaſ.cum multis per eum relatis in l.ſi domus.§.fi.de lega.primo, pulchrè hanc materiam tractat Hiero. Porto.conterraneus meus,in trac.de conſorti. c. 45.n.5.&.6.

73 Si verò res,quam quis donat,eſt penitus aliena,& donator nullũ ius in ea habet,tunc ſi donãs incipit a traditione, ſiue fuerit ſciẽs,ſiue ignorans,cenſetur tantũ donare vſum eius rei,ſiue detentionem:ſiue donatio fiat conſanguineo,ſiue extraneo.Si verò incipiat a promiſsione, donans tenetur indiſtinctè de euictione,ſiue ipſe fuerit ſciens,ſiue ignorans, l.
74 Ariſto. §.fi.ff.de dona.l.1.C. de iur.do. l. ad res donatas.ff.de ædili.edic.Qua in re,differt legatum a donatione;nam ſi quis ſciens rem penitus alienam,legat, debetur legatario æſtimatio per hæredẽ,ſiue incipiat teſtator a traditione,ſiue nõ.§.non ſolũ autẽ,Inſti.de leg.

Si verò teſtator fuerit ignorans,ſiue incipiat a traditione,ſiue a promiſsione, non debetur æſtimatio:dicto §.non ſolum.l. vnum ex familia. §.ſi rem, de lega. 2. l. cum alienam. C. de lega.niſi legatum fiat coniunctæ perſonæ,& tali,cui teſtator veriſimiliter legaſſet,etiam ſi ſciuiſſet alienam,d.l.cum alienam,in ver.vel vxori,& ibi Bar.Pau.de Caſtro,& doc.Ang.& Minſinge.in dicto.§.nõ ſolùm.

75 Eſtque aduertendum circa prædicta, quòd in dubio a iure præſumitur,teſtatorem ignorare rem,quam legat eſſe alienam, & ſic legatario incumbit onus probandi, teſtatorem ſciuiſſe, eſſe alienam, dicto. §. non ſolùm in fi.

76 Circa donationum materiam,ſcire oportet, donationem in dubio non præſumi.l.cũ

de

de indebito.ff.de proba.l.ſi cum aurum.ff.de ſolu.l. ſi campanus. ff. de ope. liber. Et ſic ſi quis tradat alicui rem, vel pecuniam, non videtur donare,ſed deponere,commodare,vel mutuare, gloſſa eſt ſingul.& vnica,in. l. cum quid.ff.ſi cert.peta.in gloſſa fina.& ibi not. & cõmendat Bartol.numero vndecimo, & duodecimo, Paul.de Caſtr.numero vndecimo, Iaſ.numero decimo nono, & communiter docto.Anto.de Bu.conſilio. 65. Primo aſpectu videtur, numero primo. Quod intellige, niſi ex aliquibus coniecturis præſumatur donatio,vt ſi res,vel quantitas ſit parua, & tradens eſſet diues,& accipiens pauper, vel coniuncta perſona:argum. text. in capitulo & ſi quæſtiones extra de ſymo. quem ibi reputat ſingularem,Abb & alij not.Iaſ. Bart.& Paul in.l.cum quid.ff.ſi cer.peta.& nouiſsimè Menoch.de præſump. libro tertio præſump. 33. &.34.& præſum.69 .vbi declarat, an per pecuniam in ſaculo traditam,præſumatur mutuũ, vel depoſitum.

77 Inſuper præſumitur donatio,ſi quis in alieno ſolo ſcienter ędificet,aut ſeminet, vt no in l.ſi.ff.de acquir.rer.domi. l. ſi is. C. de ędifi. priua.§ ex diuerſo Inſtit.de re.diui. declarat hoc pulchrè Menoch.de præſum.lib.3.præſum. 32.

Quod idem procedit, de iure peculiari huius Principatus,vt not.in Vſati.ſi quis in alieno ſolo,qui eſt vnicus, tit. de acquirir ſenyoria de las coſas.

Hæc tamen regula fallit in hærede grauato fideicommiſſo,qui tempore euenientis caſus reſtitutionis,impẽſam repetere poteſt: quod quomodo, & qualiter procedat, declarauimus ſupra capitulo ſecundo de Trebellia. & fal.numero 17.&.18. Alias fallentias ad prædictam regulã,vide per Meno.d.præſum.33.

78 Quæro.14.An pater poſsit filiis præiudicare, immenſè donando? Reſpõdeo, ꝙ pater modò ſeruet legitimam filiis,poteſt ad libitum, de reliquis bonis diſponere, vel inter viuos, donando huic,vel illi,pro arbitrio:vel in vltima voluntate,iuxta ea,quę habentur in auth. de trien.& ſemiſ.§.1.& per docto in.l.1.C.de inofficio.donatio.& in authẽ.vnde ſi parens. C.de inffi.teſtam.l.parentibus.C.eo.not.Stepha.Ber.con.66.viſo conſultationis themate, nu.5.lib.2.Pau.de Caſt.conſ.352.pro fundamẽto,nu.2.vol.1.& cõſ.414.viſo,& examinato. in prin.vol.2.Quod adeò verũ eſt, vt ſi pater aliquam magnam donationem fecerit, quæ tamen non ſit inofficioſa,eo ꝙ ſibi reſeruauerit,quod ad legitimam filiorum ſufficiebat:licet poſtea pater reſeruatum conſumpſerit,donatio illa in nihilo reuocetur, ita gloſſ. Bar.Bal.Ang.Pau.Sal.& alij in.l.1.C.de inoffi.do.qui omnes concludunt cum talis donatio a principio fuerit legitima,conſumptionẽ patris poſtea factam filiis, & non donatario nocere,& ita cẽſuit Regius Senatus,teſte Mi. Fer.3. par.ob.ca.305.

79 Si verò pater ita immenſè donet,vt filiis legitima integra non remaneat, tunc filij poſſunt reuocare talem donationem vſq; ad ſuã legitimam,l.1.& per tot.tit.C.de inoffi.dona. Et hoc poſt mortem patris, nam antè non erãt eis debita legitima,l.1.§.ſi impuberi.ff. de colla.bo.Circa quod eſt aduertendum, quòd ſi talis donatio ſit inofficioſa re, & conſilio, vt appareat,patrem voluiſſe fraudare filios legitima, ſi eſt facta extraneo, reuocatur totũ, vt notat Bart.& Pau.in.l.1 C.de inoffi.dona. Idem Bart.Bald.Imol.& alij in.l. Titia Seio. §.Imperator.ff.de lega.2.Panor.in.c.fi.de dona.fa.tex.in.l.ſi libertus minorem.ff. de iure patrona.Communem dicit Iaſ.in d.auth. ũde ſi parens,nu.16.no.Pau conſ.251.viſo,& conſ. 356.dubitatio,vol 2.Stepha.Bert.conſ.20. duo ſunt,quæ videntur,nu.12.vol.1.

Si verò re tantũ ſit inofficioſa, licet ſit facta extraneo, reuocatur ſolũ vſque ad legitimã, vt no.doct.in l.1.&per tot.tit.C.de inofficio. dona.& in dicta auth.vnde ſi parens,C.de inoffi.teſt.cõmunẽ dicit Soc. iun.conſ.67.nu.56. vol.2.& Bombi.conſ.54.num.59.

Si autẽ donatio eſt facta alteri,ex liberis, vel deſcendentibus,licet ſit inofficioſa re,& conſilio,non reuocatur,niſi vſque ad legitimam.l. ſi liqueat,cum ibi no.C.de inoffi.dona.

Extranei appellatione,intellige omnẽ, qui non eſt ex deſcendentibus,ita Anto.Gabr.de dona.concl.2.nu.10.

80 De iure verò ſpeciali, & ſeu de conſuetudine ſcripta huius Principatus, ſiue pater donet alteri ex deſcendẽtibus, ſiue donet extraneo, ſiue donatio ſit inofficioſa re,aut re, & conſilio,filij non poſſunt reuocare talem donationem,niſi vſque ad ſuam legitimam, vt habetur in conſue.incip.ſi algu dona, quæ eſt in titul.de donations.

81 Ex qua Cathaloniæ conſuetudine colligo, quòd licet pater faciat aliquam donationem non cogitando de ſuperuenientia filiorum,ꝙ licet poſtea ei filij naſcantur, ꝙ talis donatio

cuicun

cuicunque ſit facta,& licet ſit inoſſicioſa re, & conſilio non poteſt reuocari per filios, niſi vſque ad eorum legitimam.

82 Quod eſt ſecus de iure communi, ſecundũ quod,ſi donatio eſt facta vni ex filiis, vel piæ cauſæ,nõ reuocatur,niſi vſque ad legitimam, propter filiorum ſuperuenientiam, ſed ſi eſt facta extraneo,ipſo iure in totum reuocatur, nulla habita ratione,ſit inoſſicioſa re tantùm, vel re,& conſilio,vulga. l. ſi vmquam. C.de reuo.dona.no.Bartol.in.l.Titia Seio.§.Imperator,de lega.2.& ibi Pau.& alij Corſe.ſing. 86.verſ.donatio lo.4.latè Couarru.libro primo var.reſolu.c.19.& Cla.in.§.donatio.q. 22. Ant.Gab.de dona.concl.2.per to.qui multos conſonantes citat.

83 Et licet multi velint,diſpoſitionem d. l. ſi vmquam non procedere, niſi, quando quis donauit omnia bona ſua, vel maiorem partẽ ſuorum bonorum;vel ſaltem dimidiam partem,vt refert Couar.lib.1.var.reſolut.cap.19. nu.12.

Veritas tamẽ eſt in contrariũ, ſufficit ſiquidem, vt donetur res aliqua notabilis valoris, quam veriſimile ſit, donãtem nõ alienaſſe, ſi deliberorum ſuſceptione cogitaſſet, vt notat Bar.in d.l.Titia Seio.§.Imperator, numero nono,de lega.2.& ibi Bal.Cuma.& alij, Deci.in.l.1.C.de pac.& conſ.581.Iaſ.in l.generaliter.§.cum autem,n.3.ver.5.limita. C. de inſti.& ſubſtitu.Imo.in.c.fi.de dona.Soci.iun.conſil.113.vol.1.& conſilio.79.vol. 2. numero.30. & Couar.d.c.19.in fi. Si tamẽ res donata eſſet modici valoris, verum eſt, talem donationẽ non reuocari per d.l. ſi vmquam,vt no. Menochi. cum multis per eum relatis, de Arbitra.iudi caſu. 133. vbi dicit arbitrio iudicis relinqui,an res dicatur magni,vel modici valoris. Idem no. Cla.in.§.donatio.q.22. numero quinto.

84 Ex prædictis liquet,quid referat donationẽ reſcindi ex capite.l.ſi vmquam.C.de reuocã. dona.an ex titulo inoſſicioſæ donationis, ꝙ bene declarat Couarru.dicto cap.19.numero 12.

85 Circa prędicta aduertere opportet, tunc dici donationem inoſſicioſam re,& conſilio, quãdo pater ex propoſito illam facit, ad fraudandum filium legitima, & ſic vltra læſionem, quæ re ipſa interuenit,cõcurrit animus, & cõſilium patris in præiudicium filiorũ,ita Paul. de Caſt.cõſ.251.viſo.& cõſ.356.dubitatio, vol. 2.& Craue.in reſpõſo ad deci.122.Oſas,nu.19. &.20.

86 Circa prædicta quæro, vtrum pater per titulum oneroſum,puta,per vẽditionem poſsit diminuere filiorũ legitimã? Dico, ꝙ ſic, modo cõſtet de vera, & reali pretij numeratione,ita Iaſ.in d.auth.vnde ſi parẽs,nu.3.& Bartol.in.l.hæreditarium,in princip.de bon. au. iu.poſ.Craue.cõſilio.241. Princeps illuſtriſsimus,nu.1.Bõbi.cõſ.54.n.58.& 60.Et licet Bar. in l.non vſque adeo.ff.ſi quis a paren.fue. manumiſ.velit, ꝙ filius poteſt reuocare talẽ alienationem vſque ad legitimam,tamẽ communis opinio eſt,quòd opinio Bartol. procedat, quoties pater alienauerit in fraudem filij, & ille in quẽ bona ſunt alienata, de fraude participauerit,& nõ aliàs:ita Iul.Clar.in d.§. donatio.q.24.in fi.vbi multos refert,& addi. ad Bombi.conſ.54.num.58.in add.incip.Idẽ procedere fa.quæ no.Pau.in.l.1.in fi.C. de inoffi. dona.& Cel.Hugo.conſilio.11.nu.3.

87 Vltimò pro complemento iſtius,donationum,materiæ,quero. Coniuges in contractu ſui matrimonij, hæreditarũt filios ex illo matrimonio procreandos,nũquid tale hæreditamẽtum valet? Reſpõ.quòd in Cathalonia nõ dubium eſt,quin valeat. Siquidẽ in Cathalonia tale hereditamẽtum importat donationẽ inter viuos: hæreditare ſiquidem in Cathalonia ſumitur pro donare,& hæreditamentum pro donatione,vt no.Socarra,in com.Pe.Alber.c.ſi vaſſallus,nu.6.pag.mihi. 252. & in ca. habito,n.33.pag.346.Cel.Hugo.cõſ.58.per to. & conſ.60.nu.11.

Et per tale hereditamẽtũ, cõiuges cẽſentur donare filiis ex illo matrimonio procreãdis bona eorũ præſetia tantũ,ſic enim debet fieri interpretatio,vt actus valeat.l.quoties.2.ff.de reb.dub.&.l.quoties.2.de ver.obli.no. in terminis Socar.in d.c.ſi vaſſallus,n.5.Marqui.in Vſa.de inteſt.q.29.pulchrè hæc cõſulẽdo tradit Cel.Hug.cõſil.58. per to. & ita nõ diu eſt pronũtiauit Regius Senatus ad relationem. I. V. monarchę, meiq; doctoratus patris mihi admodũ obſeruãdi, domini Antonij Oliba, Regij Cõſiliarij meritiſsimi.

88 Circa ꝙ eſt aduertẽdũ, ꝙ no.Marquil.in d. Vſa.de inteſt.q.29. ꝙ mulier nõ obſtãte, ꝙ in cõtractu ſui matrimonij, donauerit dotẽ filiis ex illo matrimonio procreandis, ſi maritus prædecedat, poteſt ſecũdo nubere, & relicta filiis ex illo matrimonio legitima, de reliqua dote

dote liberè diſponere, cum tale pactum, marito in matrimonio decedēte, nullum ſit, eo ꝙ publicę vtilitati aduerſetur, per l.2.ff.de pac. dota.l.3.C.de pac.couen.ſuper dote, &.l.1.ff. de do.prælega.fa.quæ no.tradit Inno.in.c. donatio, in fi.ext.de dona.in.vi.& vxo.

89 De iure autem cōmuni, vtrū donatio hæreditatis valeat, nō ſatis inter doc. conuenit, Bar. etenim in.l.fi. C.de pac.n.14. tenet quòd nō, eo ꝙ nomē hereditatis cōprehēdat bona omnia quæ quis tēpore mortis ſuæ, reliquit, & ſic adimat teſtādi facultatem talis donatio. hāc opinionē magis cōmunē dicit Caſt. in d. l.fi.n.223.& ſeq. Due.reg.219.in.4.amplia.quā etiā magis cōmunē profitetur Iul. Cla. in. §. donatio.q.19.n.6. Cōtrariā partē tenēt Dec. in d.l.fi.ad fi.dicēdo, ꝙ talis donatio cēſetur facta de bonis præſētibus, vt actus valeat, hāc dicit cōmunē Purpu. in d.l.fi.nu.245.idē voluit Calca.cōſ.12.Gozad.cōſ.87.n.17. facit id ꝙ no

90 tabiliter tradit Pau.de Caſt.cōſ.348 Quia circa donationē, n 1.libr.1.ꝙ valet pactū in donatione appoſitū, ꝙ donatarius teneatur facere eius liberos naſcituros hæredes in rebus donatis, quia intelligi debēt verba pacti, ꝙ donatarius poſt eius mortē teneatur reſtituere bona donata filiis ſuis, exponēdo verbū hæredes, id eſt, dominos, & ſucceſſores particulares. Idem latè poſt multos per eum relatos conſulendo deduxit Ay.conſ.139.n.6. Et hæc opinio mihi magis æqua videtur, a qua in iudicādo, & cōſulēdo, nullatenus recedendū cenſeo. pro qua eſt notabilis, glo.in.l.quæſitū.§.pe.ff. de lega.1.quā ibi ſequuntur Bar. & multi alij. Quid autem in Cathalonia Regius Senatus obſeruet diximus ſupra nu 87.

De Dote, et Donatione propter nuptias,

Cap. 9.

SVMMARIVM:

1 *Mulier pro dote, habet a lege, tacitam hypothecā in bonis viri. Pro dicta hypotheca præfertur omnibus creditoribus anterioribus, tacitam hypothecam habentibus; ſecus ſi expreſſam, ibidem.*

2 *An mulier præferatur pro dote, creditoribus poſterioribus, ex quorum pecunia res eſt empta, refecta, aut renouata: & pro dicta pecunia habent rem illam ſpecialiter obligatam.*

3 *Mulier præfertur poſteriori creditori, qui rem marito vēdidit, & fidem de pretio habuit.*

4 *Dominus præfertur omnibus creditoribus, quantumcunque priuilegiatis.*

Quādo dicatur habita fides de pretio, remiſſiuè.

5 *Iſtud priuilegiū prælationis, quod habet mulier, an tranſeat in hæredes extraneos.*

Et quid in ceſsionarium, remiſsiuè.

6 *Vt iſtud priuilegium prælationis competat mulieri, in præiudicium dreditorum, opportet, conſtet de vera dotis numeratione.*

7 *In quibus caſibus, confeſsio mariti de receptione dotis, probet veram dotis numerationem, tam in præiudicium mariti, ſeu ſuorum hæredum, quā in præiudicium creditorum, remiſſiuè.*

8 *Pro donatione propter nuptias, mulier habet tacitā hypothecā, ſed non cum iure d. prælationis.*

9 *Et ſimiliter pro bonis paraphernalibus.*

10 *Mulier in Cathalonia, tenetur facere inuētariū de bonis viri ſui, intra duos mēſes, cōputandos a die ſcietiæ, mortis mariti; incipiēdo illud intra vnū menſem, & intra alterū perficiendo; aliàs priuatur victu, & veſtitu, ſibi dādo per hæredem mariti, anno luctus, & commodo faciendi ſuos fructus bonorū mariti, poſt annum luctus.*

11 *Iſti duo menſes currunt viduæ poſt nouem dies a tempore ſcientiæ mortis mariti, ibi.*

Vtrum vidua, quæ inuentarium quidem fecit de bonis mariti, iuxta conſtitutionis formam, ſed ſcienter, & doloſe aliqua in cōfectione inuentarij omiſit, incidat in dictas pœnas.

12 *Et quid ſi inuentariū nō incœpit intra menſem, perfecit tamen illud, intra duos menſes: vtrū dicatur ſatisfeciſſe conſtitutioni.*

13 *Vidua, quæ inuentarium conficere omiſit, ſi ſit minor, reſtituitur in integrū, ad faciendū inuentariū, & gaudebit beneficio d. conſt. Hac noſtra.*

14 *Vxor, viro ſuo defuncto, in Cathalonia, cōfeſtim cenſetur poſſidere bona viri, pro ſuis dote, & augmēto, ſine aliqua apprehēſione poſſeſsionis.*

15 *Si ſint filij primæ vxoris, ipſi præferuntur in dicta poſſeſsione, pro dote ſuæ matris, ſecūdæ vxori, ſeu eius filijs.*

16 *Prior dos in omnibus, præfertur poſteriori,*

terquam in eo, quod de dicta poſteriori dote extet, & appareat.

17 Vxor ſi virũ vergere ad inopiam doceat, poteſt ſe opponere in executione bonorũ viri. Idq; tam de iure cõmuni, quã ſpeciali Cathaloniæ.

18 In Cathalonia, mulieres degẽtes in oppidis Regijs, ſi fiat executio in bonis virorum ſuorũ, ſi in dictis bonis ſunt potiores, pro ſuis dote, & ſponſalitio, poſſunt vſque ad concurrentẽ quãtitatem dotis, & ſponſalitij optare bona virorũ ſuorũ mobilia, vel immobilia, vt ſibi in ſatisfactionẽ d. dotis, & ſpõſalitij, æſtimata tradantur.

19 Mulier, licet non fiat executio in bonis viri, ſi ipſe ad inopiam vergat, poteſt ab eo petere dotem, & donationem propter nuptias, ſibi reſtitui: & in ſubſidiũ habet regreſſum cõtra poſſeſſores bonorũ, viri: in quos ſunt alienata bona, conſtante matrimonio.

20 An mulier, quæ agit interdicto recuperãdæ, contra aliquem, qui bona viri poſt eius mortem occupauit, idque beneficio conſti. Hac noſtra, debeat docere de ſolutione dotis, vt obtinere poſſit; an verò etiam non docto de ſolutione dotis, obtinere debeat.

21 Cel. Hug. cõſ. 1. n. 52. & cõſ. 119 n. 3. tenet, quod mulier nõ teneatur ad id, docere de ſolutio. dotis. Eius opinio reprehenditur ab auctore, n. 22.

23 Qualitas requiſita a lege, ſiue ſtatuto, ante omnia debet verificari, vt diſpoſitio legis, ſiue ſtatuti, vendicet ſibi locum.

24 Vtrũ vidua, quæ per maritũ relicta fuit tutrix filiorũ ſuorũ pupillorum, & inuenit in hæreditate, quæ fuit viri ſui quantitatẽ pecuniæ, ex qua poterat ſibi ſatisfacere in dote, & ſpõſalitio, fecerit fructus ſuos beneficio conſti. Hac noſtra, dum poſſedit dictam hæreditatẽ. De opinione Regiæ audientiæ, n. 26.

25 Tutor poteſt ſibi ſatisfacere de eo, quod pupillus ei debet.

26 Tutor debet exonerare hæreditatem pupilli.

27 Mulier, quæ ſolutionem dotis aliter non probat, quàm per confeſſionem viri in teſtamento factã, nõ gaudet beneficio cõſt. Hac noſtra. Amplia iſtam concluſionẽ, n. 28. & limita, n. 31.

29 Cõfeſſio dotis receptæ facta cõſtãte matrimonio, probat verã dotis numerationẽ, etiã in præiudiciũ creditorũ, quoties præcedit dotale inſtrumẽtũ, quo dos ante matrimoniũ, ſiue in ipſo cõtractu matrimonij marito promiſſa ſit. Quod intellige, ſi cõfeſſio fiat inter viuos, ſecus ſi in vltima voluntare, nu. 30.

32 Quæ ſint coniecturæ, quæ iunctæ cũ confeſſione dotis, probent veram numerationem, remiſſiuè.

33 Vxor quæ inuentarium non fecit, iuxta formam d. conſt. Hac noſtra, eſt tamen relicta vſufructuaria a viro, an faciat fructu ſuos.

34 Vidua ſecundò nubens, an amittat priuilegiũ faciendi fructus ſuos, ex beneficio d. conſt. Hac noſtra. Quid ſi luxurioſè viuat, n. 76.

35 Si vidua, quæ habet tenutã in bonis viri pro dote, & ſpõſalitio decedat, an trãſmittat illud ius retentionis, ad hæredem, et an etiam trãſmittat ius faciendi fructus ſuos.

36 Ad extraneum hæredem d. vidua trãſmittit ius retẽtionis ſecus tamẽ ius faciendi fructus ſuos. Ius retentionis, tranſit in quemlibet ſingularẽ ſucceſſorem, ibidem.

37 Maritus facit ſuos fructus pignoris, ſibi pro dotæ dati. Iſtud tamen priuilegium in hæredes extraneos non tranſit, ibid.

38 Vtrũ priuilegiũ faciẽdi fructus ſuos, ex cõſt. Hac noſtra, trãſeat in ceſſionariũ mulieris, remiſſiuè.

39 Si vidua intra annum luctus, nubat, an veſtes lugubres teneatur reſtituere hæredibus viri.

40 Quid conſequatur vidua de bonis viri, de conſuetudine Principatus Cathaloniæ.

41 Maritus legãs vxori in dubio, cẽſetur velle cõpẽſare cũ iuribus anni luctus, et alijs, quæ vidua cõſequitur, de cõſuetudine huius Principatus.

42 Debitor legans creditori ſuo, an et quando cẽſeatur velle compenſare cum debito.

43 Bona quæ reperiuntur penes vxorem, conſtante matrimonio, vel poſt, intra tamẽ annum luctus, præſumuntur mariti.

44 Vidua, intra annũ luctus præſumitur acquiſiuiſſe de bonis viri.

45 An emptũ ex pecunia mea, efficiatur meũ. Quid in re empta, ex pecunia militis, minoris, & eccleſiæ. ibidem.

46 Hæredes mariti non poſſunt agere ad recuperationem bonorum acquiſitorum per viduam, de bonis mariti, ſed tãtũ ad pretium numeratũ.

47 Dos, ſoluto matrimonio, redit ad mulierem, & donatio propter nuptias ad virum, niſi pacto, vel conſuetudine aliud inducatur.

48 Quomodo lucretur donationem propter nuptias vidua, de conſuetudine Cathaloniæ.

49 Quando debeat dos reſtitui.

50 Maritus, ſeu eius hæredes coguntur reſtituere ſtatim res mobiles dotales, in quarũ retẽtione nullum poſſunt prætendere commodum. Res mobiles dotales, nõ datæ æſtimatæ viro, ſunt reſtituendæ, tales, quales reperiuntur, tẽpore ſoluti

luti matrimonij: ſi ſunt datæ æſtimatæ, conſumũtur damno viri, ibidem.

51 *Maritus, ſeu eius hæredes, qui habẽt annum ad ſoluẽdũ dotẽ, cõſiſtẽtẽ in rebus mobilibus, tenẽtur ſatiſdare, de dicta dote poſt annũ reſtituenda.*

52 *Maritus non tenetur ad reſtitutionem dotis, niſi in quantum facere poteſt, deducto, ne egeat.*

Fallit prædicta regula, n. 53. 54. 55. & 56.

57 *Licet dos ſit ſoluta in diuerſis ſolutionibus, debet vnico contextu reddi.*

58 *Cui competat actio ad dotem, conſtante matrimonio, an viro, an vxori.*

59 *Maritus poteſt paciſci ſuper dote, conſtante matrimonio, prout vult, nec mulier conqueri poteſt, niſi ſoluto matrimonio.*

An dotis reſtitutio facta conſtante matrimonio, liberet ſoluentem, ibi. remiſſiuè.

60 *An æſtimatio rei dotalis, faciat emptionem.*

61 *An alienatio fundi dotalis inæſtimati, cum conſenſu mulieris teneat.*

62 *Quando pater cenſeatur dotare filiam, de bonis aduentitiis filiæ, quæ pater, vt filiæ adminiſtrator legitimus, peneſſe habet.*

63 *Pater legauit in teſtamẽto filiæ pro dote 200. poſtea procedẽte tẽpore, eã maritauit, deceditque cũ illo teſtamento, nũquid filia poterit cõſequi dictũ legatum.*

Quid ſi legauit 200. & maritauit cũ 100. nũquid centum reſidua, cõſequi poterit, ibid. remiſſiuè.

64 *Si pater dotauit filiã, & filia dotẽ cõſumpſit, an iterũ eã dotare teneatur, remiſſiuè.*

65 *Si pater ſecundò collocat filiam in matrimonio, eiq; dotẽ cõſtituit, nulla facta mentione de priori, filia dote poſteriori contenta eſſe debet, dummodo poſterior non ſit minor priori, & quando pater poſſit diminuere dotem priorem, ibidem.*

66 *Coniugi inopi ſuperſtiti debetur quarta pars, de bonis coniugis, qui diues deceſſit, iuxta diſpo. auth. præterea, C. vn. vir. & vxor.*

Ibidem declaratur d. auth. præterea.

67 *Quis dicatur cõiux pauper, aut diues, remiſſiuè.*

68 *Legatum pro dote, an ſit conditionale.*

69 *Vxor, quæ adulterium commiſit, de iure ſpeciali Cathaloniæ, amittit dotẽ, donationẽ propter nuptias, & omnia alia bona ſua, de quibus ipſa liberè diſponere poterat, quæ marito applicantur, deficientibus filiis ex illo matrimonio, vt n. 71.*

70 *De iure cõmuni, vxor adultera amittit dotẽ & donationẽ propter nuptias, & etiã bona paraphernalia, quæ etiam deficientibus liberis, marito applicantur.*

72 *Si maritus in vita vxorem adulterij nõ accuſauerit, eius hæredes vxori, ſeu eius hæredi ſuam dotem repetẽti. nõ poterũt obijcere de d. adulterio, nec iure cõmuni, nec ſpeciali Cathaloniæ.*

Fallit in tribus caſibus, ibidem.

73 *Maritus iure mariti, intra ſexaginta dies, qui currunt a die notitiæ, debet vxorem adulterij accuſare, quod tempus non eſt ampliatum per aliquam legem municipalem Cathaloniæ.*

74 *An vidua quæ ſtrupum commiſit, amittat dotẽ de iure communi.*

75 *De iure municipali Cathaloniæ, nulla bona propria bona amittit, imò retinet dotem, & donationem propter nuptias.*

76 *Vidua inhoneſtè viuens, non amittit beneficium conſti. Hac noſtra.*

77 *Si maritus donauit, aut legauit vxori, & ipſa durante viduitate, cõmiſerit ſtrupum, priuatur donatione, & legato.*

78 *Vidua inhoneſta, non gaudet beneficio auth. præterea, C. vn. vir. & vxor.*

79 *Item amittit tutelam filiorum.*

80 *Si vir, & vxor, in capitulis ſui matrimonij pacti ſint, vt vxor habeat de conquæſtibus per eos factis, conſtante matrimonio, dimidiã, aut certam partem; ſi defuncto viro, vidua ſtrupũ cõmittat, num amittet dictos conqueſtus?*

81 *Si mulier in ſuis capitulis nuptialibus, donauit dotem filijs ex illo matrimonio procreandis, an ſi maritus eius prædecedat, poſſit ſecundò nubere, & de dote ſua liberè diſponere.*

82 *An dote non ſoluta, donatio propter nuptias debeatur, latè excutitur, & n. 83. 84. & 85.*

86 *Maritus de ſuo tenetur facere expenſas, in exigendis nominibus, ſibi in dotem datis.*

87 *Si in cõtractu matrimo. ſit appoſitũ pactũ vt mulier admittatur ad cõquæſtus faciẽdos, cõſtãte matrimonio, acquirit eos, licet dotẽ non ſoluerit.*

88 *An mulier, quæ dotem non ſoluit, habeat prouiſionem anni luctus.*

89 *An mulier, quæ nupſit, nulla dote cõſtituta, cẽſeatur in dotẽ attuliſſe omnia bona ſua, remiſſiuè.*

90 *Vtrum vidua, cui plenus vſusfructus eſt relictus a viro, poſſit, dum vſumfructum habet, dotem ſuam exigere.*

91 *In contractibus, & teſtam. quò ad eorũ ſubſtãtiã & validitatẽ, inſpicimus locũ celebrati cõtractus, ſeu facti teſtamẽti. Fallit in dote, n. 92.*

L. exigere dotem. ff. de iudiciis declaratur.

93 *Dotis vſuræ vtroque iure ſunt licitæ.*

94 *Declara, vt n. 95.*

Vſuræ dotis non ſolutæ, a quo tempore incipiant
96 *currere viro.*

97 *An ſi maritus in eius vita vſuras,ſeu intereſſe dotis non ſolutæ nō petierit, hæres eius poſsit eas petere.*

Et an ſi maritus,per longum tempus decem annorū,eas petere deſiiſſet,poſsit poſtea eas petere,ibidem.

98 *An re fideicommiſſo ſubiectæ,poſsint alienari ex cauſa dotis,& donationis propter nuptias. Et ibi declaratur,auth.res quæ.C.Com.de lega.& nu.99.100.*

101 *Licet filius tempore quo contraxit matrimoniū, conſumpſiſſet iam legitimam,& trebellianicam,nihilominus mulier poteſt de bonis vinculatis detrahere dotem, & donationem propter nuptias.*

Imputandum eſt contrahenti, qui non explorauit conditionem eius,cum quo contraxit,ſecus mulieri,dotis fauore,ibidem.

102 *D.auth.res quæ,habet tātū locum in ſubſidium, deficientibus bonis illius deſcendentis,qui dotem reſtituere,aut conſtituere vult.*

103 *Quis debeat probare,non extare bona libera, ex quibus dos, & donatio propter nuptias,exigi poſsint,latè diſcutitur.*

104 *An mulier faciat fructus bonorum vinculatorum ſuos,dum fideicommiſſarius dotem,& ſpōſalitium ſoluere ceſſat.*

105 *Ad ea,quæ in conſequentiam veniunt, fit extēſio etiam in odioſis.*

106 *Duo ſpecialia circa idē cōcurrere non poſſunt.*

Fallit,ſi vnum veniat in conſequentiā,ad aliud, ibidem.

107 *Diſpoſitio d.auth.res quæ,an habeat locum in dote confeſſata.*

108 *Dotis priuilegia non habent locum in dote confeſſata.*

109 *In quibus caſibus confeſsio dotis facta per maritum probet veram numerationem in præiudicium creditorum,remiſsiuè.*

110 *An diſpoſitio d. auth.res quæ, intelligatur pro prima vice.*

111 *Diſpoſitio affirmatiua intelligitur de prima vice Declara,n.112.*

113 *vbi eadem ratio militat, idē ius eſt ſtatuendum.*

114 *Iocalia tradita per ſponſum, ſponſæ,an ei donata cenſeantur.*

115 *Iocalia tradita ſponſæ, per conſanguineos viri, an ſint ſponſæ,an verò viri.*

116 *Vidua poſsidēs bona viri ſui, beneficio cōſt.Hac noſtra,ad inſtantiā creditorū,tenetur præſtare patientiā,vt bona viri vendātur,ita vt ipſa pretia accipiat,& facta ſibi ſatisfactione iuriū ſuorū,reſiduū tradat creditoribus. Ad inſtantiam verò hæredis,non tenentur, dictam patientiam præſtare,niſi prius ſibi ſatisfiat,*

117 *An pro debitis vxoris,poſsit fieri executio in rebus dotalibus, cōſtante matrimonio,remiſsiuè.*

DOtis priuilegia, ita paſsim , & ex propoſito a doctoribus tractata video,vt hìc ea commemorare otioſum videatur. Quaproter ſolū attingere decreui aliquid de prælatione hypotecæ vxori pro dote competenti,vtpote materia neceſſaria,& quotidiana.

1 Notum ſatis ſuperq; eſt,mulierē pro reſtitutione dotis,tacitā a lege hypothecā habere in bonis ſui viri.l.vnica.§.& vt plenius.C.de rei vxo.actio.§.fuerat,Inſt de actio.& c.ex litteris,extra de pigno. Pro qua tacita hypotheca prefertur omnibus viri creditoribus etiā anterioribus tacitā hypothecā in bonis viri ſui, habentibus.l.aſsiduis C.qui po.in pig.habear. Et licet nō deſint,qui velint etiā præferri creditoribus anterioribus expreſſam hypothecā habentibus;veritas tamē eſt in contrariū, vt no.doc in d.l.aſsiduis,& in.l.1.ff.ſo.ma.no. Inno.& alij in.c.ex litteris,extra de pig.Et ita ſine dubio cōmuniter receptū tradit Rip. in.l. priuilegia,n.47.ff.de priu cre.& in d.l.1.n.1.ff. ſo.ma.& hāc ſētētiā probat Regius Senatus.

2 In dubiū tamē verti ſolet, an mulier pro dote præferatur creditori poſteriori, ex cuius pecunia res eſt empta,vel refecta,aut renouata,& rē illā habet, pro illa pecunia ſpecialiter obligatā; hi ſiquidē in dicta re, pro dicta pecunia omnibus creditoribus,etiam anterioribus expreſſā hypothecā habētibus præferūtur,l.licet.C.qui po.in pig.habe.l.interdū.ff.eo.

3 Omiſsis opinionibus,veritas eſt,ꝙ mulier iſtis etiā in dicta re ſpecialiter obligata,præfertur,pro ſua dote,vt no Spe.de obli.& ſol.§.1. n.45.Rip in d l.priui.n.32 Pau.de Caſt & Iaſ. in.l.creditor.1.ff.ſi cer pe.Bar Fulg.& Sali.in d.l.interdū.ff.qui po.in pig.hab.facit tex.optimus,in §.his cōſequēs , in auth.de ęquali.do. cōmunē hāc ſentētiā dicit Couar.li.1.var.reſolu.c.7.n.2.cir.prin.& ita in facti contingentia, iudicatum per ſolemnes doctores vidi.

Pariq; ratione,præfertur poſteriori creditori,in re quā viro vēdidit,& de pretio fidē habuit,iuxta no.in l.quidā fūdū.ff.de in rē, verſ. no.in expreſſo Rip in.l.priu.n.18.ff. de priuile.credi. & in.l.ſi vētri.§.in bonis,ff.eod titulo, Iaſon in d. l. creditor. la.1. ff. ſi cert.peta. Bartol.in.l.ſi cum dotem.§.fi.ſolut.matrimo.

Secus

Secus autem ſi non fuiſſet habita fides de pretio, quia cum tunc dominium nõ eſſet träſlatum in maritum, ſed remãſiſſet penes vẽditorem.
4 §. venditæ, Inſtitu. de re. diui. l. ſi quaſi. ff. de pigno. actio. Ipſe ea in re, vti eius dominus preferretur omnibus creditoribus, quantumcunque priuilegiatis: rei ſiquidem vendicatio eſt ſupra omnes actiones reales, & perſonales, d. §. in bonis, & l. procuratoris. §. ſed ſi dedi. ff. de tribu. actio. & l. depoſui. ff. de pecul. Quando autem dicatur habita fides de pretio, dicam infra in. ca. 13. de emp. & vendi. n. 3.

5 Hoc tamẽ prelationis ius, in hæredes extraneos nõ träſit, ſed tãtũ in filios ex illo matrimonio procreatos, vt eſt vera, & communis opinio, quam tradunt Bar. & doc. in d. l. aſsiduis, & idem Bartol. in. l. 1. ff. ſoluto. matrim. & ibi Rip. numero trigeſimo tertio, vbi ita communiter teneri affirmat. An autem tranſeat in ceſsionarium mulieris, declarat Barto. in. l. poſt dotem, num. 35. ff. ſol. ma.

6 Ad hoc tamen, vt iſtud priuilegium prælationis, competat mulieri, in præiudicium creditorum, eſt neceſſe conſtet de vera dotis numeratione, vt notat Accur. in d. l. aſsiduis, in verbo, datæ. quã gloſſ. dicit ſingularem, Bald. in cap. contingit, de do. & contu. Alexand. in l. 1 numero. 35 ff. ſolu. matrimo. vbi eam vbique ſeruari atteſtatur. Paulus de Caſt. ad finẽ, Lup. in rubr. de dona. in. vi. & vxor. §. 15. & 33. Decius conſilio. 96 Cel. Hugo. conſilio. 11. numero octauo, & conſ. 80. ad fi. Mier. in d. conſti. Hac noſtra, numero. 54. Aymon. conſi. 40. Eſtque hoc extra controuerſiam.

7 Dubitatur tamẽ, in quibus caſibus, ſola mariti confeſsio probet veram numerationem dotis, tam in præiudicium mariti, ſeu ſuorum hæredum, quã in præiudicium creditorum. Hæc pulchrè, vt nihil ſupra examinata reperies apud Couarru. libro primo reſol. cap. 7. & nouiſsimè apud Menoch. de præſump. lib. 3. præſ. 12. & 13. & ſic ad ibi per eos dicta, te remitto.

8 Pro donatione verò propter nuptias, mulier tale priuilegiũ prælationis, nõ habet, licet habeat etiã tacitã hipothecã, d. l. aſsiduis, in fi. & §. his cõſequẽs, in auth de æquali. do. no. Inno. Abb. & cõmuniter alij in. c. ex litteris. ext. de pig. Iaſ in §. fuerat, nu. 40. & ibi Zaſi. nu. 14. Inſt. de actio. Neg. de pig. par. 2. mẽb. 4. n. 64. & no. Bald. in l. vbi adhuc. C. de iu. do.

9 Nec etiã pro bonis paraphernalibus, licet pro eis recuperãdis a viro habeat tacitã hypothecã, in bonis viri, d. l. vbi adhuc, & ibi. gl. & l. vlti. C. de pac. cõuen. vbi doc. notãt. Quòd autẽ iſta hypotheca, nõ ſit cũ priuilegio prælationis, no. gl in. l. ſi ego, in ver. ſed cõdici, ff. de iu. do. quã dicit ſingularẽ, Cremẽ ſing 146 Eã cõmẽdãt Alex. & Iaſ. in l. maritus. C. de procur. Negu. de pig. p. 2. mem. 4. n. 63. cõſuluit ſecũdũ eã, Dec. cõſ. 521. & dicit cõmuniter receptã, Couar. li 1. var. reſol. c. 7 n. 1. & ante eos ita tenet Inno. cũ multis, qui ibi eũ ſequũtur, in d. ca. ex litteris, de pig.

10 Inſuper mulieres in præſẽti Principatu, habẽt pro ſua dote priuilegiũ, vt mortuo viro, ſi faciãt inuẽtariũ de bonis viri, intra duos mẽſes, poſt mortẽ mariti, incipiẽdo illud intra vnũ mẽſẽ, & perficiẽdo illud intra aliũ mẽſẽ, illo primo anno, qui vulgò dicitur luctus, debeat eis alimẽta preſtari, ab hæredibus viri, ſecũdũ qualitatem, & cõditionẽ perſonæ, mariti. Et ſi poſt annũ luctus, dos eis nõ ſit ſoluta, faciũt fructus omniũ bonorũ viri ſuos, donec eis integrè dos, & donatio propter nuptias ſoluatur: vt tradit in cõſt. Reg. Pet. 3. vulgò dicta. Hac noſtra, quæ eſt cõſti. 1. tit. diſſolt lo matrimoni. In cuius cõſti fine additur, ꝙ ſi vidua intra dictũ tẽpus, nõ fecerit inuẽtariũ, priuatur victu, & veſtitu ſibi dãdo, dicto anno luctus p heredes viri, & inſuper cõmodo faciẽdi ſuos fructus bonorũ viri, poſt annũ luctus. Circa quę hoc te ſcire volo Regiũ Senatũ pronũtiaſſe, iſtos duos mẽſes ad faciẽdũ inuẽtarium currere viduæ poſt nouẽ dies a tẽpore ſciẽtiæ mortis mariti, per tex. cũ ibi no. in authen. ſed neq; C. de ſepul. violato, pro quo facit, ꝙ tradit Bar. in. l. 2. §. cõfeſtim. ff. ad Tertul.

11 Circa dicta finalia verba d. cõſtit. querere libet, nũ ſi vidua inuẽtariũ quidẽ bonorũ viri, iuxta d. cõſt. fecerit, ſed aliqua bona dictae hæreditatis celauerit, & doloſè in inuẽtario apponere omiſerit, incidat in d. priuationis pœnã? Quidã tenẽt, ꝙ ſic, quaſi tale inuẽtariũ habeatur pro nõ facto, ita Gui. Pa. cõſ. 42. Credo indubitãter, Bal. in. l. fi. §. cũ igitur. C. de iu. delib. & ibid. alij eũ ſequũtur. Paulus tamẽ de Caſt. in d. §. cũ igitur, n. 5. dicit, ꝙ tali caſu, inuẽtariũ nõ vitiabitur in totũ, ſed ꝙ doloſè rẽ reuelare omittẽs, punitur in duplũ Ita etiã in ſpecie tenet Lud. Ro. cõſ. 376. n 8. & ita in quadã cauſa obtinui, fuit tamẽ p partẽ appellatũ ad Regiã audiẽtiã, vbi adhuc lis indeciſa pẽdet. A quodã tamẽ ſolẽni doctore & antiquo audiui, ita olim pronũtiatum per Regiam Audiẽtiam.

Quamuis Practicus noſter Mier.in d.conſti. Hac noſtra,nu.148 non abſolutè d. opinionẽ probet, ſed cum diſtinctione, quòd ſi vidua doloſè aliquid magni valoris omiſerit in confectione inuẽtarij,habeatur pro eo, ac ſi inuẽtariũ non feciſſet:aliàs puniatur in duplũ:cuius diſtinctio non diſplicet, ſecundum quam nõ dubito Regiam Audientiam iudicatum ire.

12 Secundo circa prædicta quæro,ſi mulier nõ cepit inuentariũ intra menſem a die ſcientiæ mortis mariti, perfecit tamẽ illud intra duos menſes,num cenſebitur ſatisfeciſſe cõſtitutioni? Opinor quòd ſic,per ea, quæ in ſimili notat Bartol. Cy.Pau.Iaſ.& alij,in.l.fi. §.ſin verò poſtquam.C.de iure delibe. Guido Pa. q. 571.Roland.de inuen.tertia parte,quæſt. ſeptima.Communem dicit Paulus, conſilio. 268. In quæſtione quæ vertitur,numero ſexto,volum. 2. Et licet Mier. in dicta conſtitutione, Hac noſtra,numer.153. contrarium ſentire videatur, motus, quòd dicta conſtitutio id requirat pro forma ſubſtantiali: eius tamen opinio diſplicet,non ſiquidem cenſeo, id haberi pro forma ſubſtantiali, cum ſit leuis, & ſeu potius nullius præiudicij d. formæ omiſsio. iuxta no.per Bartol.in dicto.§.ſin verò poſtquam in fi.& in.l.1.ff.de ven. inſp. & ita ſæpe conſultus ex facto reſpondi, meaque conſilia a tribus doctoribus bis ſubſcripta vidi.

13 Adde quòd ſi vidua, quæ inuentarium facere omiſit,ſit minor, poteſt reſtitui in integrum,ad faciẽdum inuẽtarium; euitabitque pœnas d.conſti.per text.in auth.de hæredi.& falci.§.pupillis, & gloſſ.in. l.auxilium, verbo ceſſabit.ff.de mino. Et ita in ſpecie no. Mie.in d.conſti.Hac noſtra,num 145.

14 Alterum etiam priuilegium habent mulieres,in præſenti Principatu, ratione dotis ſuę, vt ſine aliqua apprehenſione poſſeſsionis bonorum viri,eorum poſſeſsio ipſo iure, in eas transferatur, adeò vt etiam ante factum inuẽtarium, poſsint intẽtare interdictum recuperandæ poſſeſsionis contra occupatores bonorum viri,poſt eius mortem, vt ſi de facto dictorum bonorum poſſeſsionem apprehẽdiſſet,& ea eſſet ſpoliata, vt habetur in cõſti.fina.
15 tit.diſſolt lo matrimoni. Vbi additur, ꝙ ſi forte erũt filij primæ vxoris,qui ſint ſuperſtites, vnà cum ſecũda vxore eorum nouerca, ꝙ dicti filij primæ vxoris,eius hęredes, pro dote dictæ matris ſuę, ſunt præferẽdi in poſſeſsione dictorum bonorum, dictæ ſecũdæ vxori.

16 Neque mirum, cum ſemper prior dos in omnibus præferatur poſteriori, d l. aſsiduis: & in Nouel. vt exac.inſtan.do.per tot Niſi de poſteriori dote, aliquid appareat, quia in eo præfertur poſterior dos,authẽ.ſi quid.C. qui po.in pig.hab.no.Marquil.in Vſati.vidua,in fine.

17 Tertium etiam priuilegium habẽt mulieres in præſenti Principatu, vt poſsint ſe opponere in executione bonorum viri, ſi virum ad inopiam vergere doceãt,vt habetur in Regia Pragma.quæ eſt.1.in titul de priuileg.dotals. Quod etiam priuilegium eis,iure communi, competit,vt not.per doc.in.l.ſi cõſtante.ff.ſolut.mat.&no.in ſpecie Beſsia.in cõſue.Aluer. c.14.arti 11.ver.quadrageſimo tertio. Inſuper
18 ſi mulieres reperiãtur in dictis bonis potius ius habere,conceditur eis, per dictam Regiã Prag.vt ſi velint, poſsint prohibere vẽditionem bonorum viri, mobilium, & immobilium, vſque ad concurrentem quantitatẽ ſuę dotis, & donationis propter nuptias, quę in Cathalonia (ſponſalitium) appellatur, & ea accipere æſtimata,pro dicta ſua dote,& ſponſalitio.Iſta tamen optio ſolũ cõceditur mulieribus,quæ degũt in oppidis Regiis,vt in dicta Prag.latiùs eſt videre.

19 Adde, quòd licet nõ fiat executio in boni viri,ſi ipſe vergat ad inopiam,poteſt mulier petere a viro,dotem ſibi reſtitui, vnà cum donatione propter nuptias,vt notat. in d.l.ſi cõſtãte;Et ſi maritus non ſit ſoluẽdo, & ipſe alienauerit bona ſua immobilia, poteſt mulier citare ad dictam cauſam poſſeſſores dictorum bonorum viri,& in ea in ſubſidium ipſi condemnabuntur ad reſtitutionem dictorũ bonorum, aut ad ſoluendum dictam dotem & ſponſalitium mulieri, & ita ſententiatum in Regia Audiẽtia refert Dominus Michael Ferrer,tertia part. obſeruantia. capite quinquageſimo, ſequendo diſpoſitionem, textus in.l.vbi adhuc,& auth.donationem.C.de iur. do.

20 Circa ſecundum priuilegium, quod diximus mulieres in Cathalonia habere, moueo dubium, de quo nudius tertius fui interrogatus.Pone quòd mulier agit interdicto recuperandę aduerſus Petrum, qui poſt mortem viri ſui, aliqua bona occupauit. Petrus contra mulierem excipit quòd ipſa non rectè agat, cum nũquam poſſederit,neque poſsideat bona viri ſui, cum nullam dotem ei attulerit,

& ſeu

& ſeu ſoluerit. Mulier replicat, ꝙ exceptio per Petrum oppoſita, vtrum ipſa ſoluerit dotem, necne, non venit in hoc iudicio examinā da, cum ipſa ſtatim poſt mortem viri cenſeatur, beneficio conſtitutionis, poſsidere bona viri ſui: & ſic quòd licet non conſtet, an ipſa dotem ſoluerit, debeat ante omnia reſtitui, cum beneficio conſti. ſtatim defuncto viro, poſſeſsio dictorum bonorum in eam ipſo facto ſit transmiſſa. Quæritur quid iuris?

21 Iſtam quæſtionem in ſpecie factam a Celſo Hugone legi in conſilio primo, num. 52. & cō ſil. 119. num. 3. vbi pro vidua conſulit, hac ratione adductus, quòd dicta conſtitutio Hac noſtra, velit mulierem confeſtim, viro ſuo defūcto, poſsidere viri bona, & ſic quòd ad hoc, vt vidua poſsideat, non debeat præcedere informatio, vel examinari, vtrum dos fuerit ſoluta, necne; nam aliàs nō diceretur viduam incontinenti mortuo viro eius bona poſsidere. Cum dictio confeſtim, ſiue incontinenti, exponatur, id eſt, abſque aliquo intermedio, vt notat Andr. Sicu. in cap. primo. ext. de mu. peti. & Iaſ. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi Prætori, ad princip. ff. de noui ope. nuntia.

22 Cuius tamen opinio, mihi non probatur, ſiquidem dicta conſtitutio, Hac noſtra, nō eſt intelligenda, vt ſimpliciter diſponat, vt mulier mortuo viro, incontinenti cenſeatur poſſidere bona viri; quo caſu, procederet opinio Cel. Hugo. Sed cum qualitate, hoc eſt, vt pro dote ſua, cenſeatur poſsidere: & ſic conſtitutio ſepius allegata præſupponit, mulierem habere in bonis viri dotem, vt colligitur ex illis verbis, fins a tant que ella en la dot, e ſponſalici ſia integrament ſatiſfet, & ſic pro d. dote, & pro donatione propter nuptias, quę etiā non debetur, niſi ſoluta dote, vt inferiùs dicetur, ſtatuit, vt poſſeſsio, quam dictus vir habebat de bonis ſuis, tempore ſuæ mortis, continuetur abſque aliquo apprehēſionis actu, in dictam vxorem. Sicq; cū per dictam conſtitutionem requiratur d. qualitas; ante omnia, vt ipſa obtinere poſsit, debet dictam qualitatem probare, dotem nempe in dictis bonis habere, vt pro ea, dicta bona poſsidere cenſeatur.

23 Quia qualitas requiſita a l. ſiue ſtatuto, ante omnia debet verificari, vt diſpoſitio legis, ſiue ſtatuti, vendicet ſibi locum: ita Bartol. in l. 1. §. Ait Prætor. ff. ne quid in flu. pub. facit. quæ tradit ad propoſitum, Gramma. deci. 65. nu. 2. Ioannes Andre. in capit. primo de homi. in ſexto, Deci. conſilio. 550. numero quarto, & cō ſilio. 626. numero quarto, &. 661. numer. quarto, & conſilio. 259. numero ſexto, vbi dicit, ꝙ vbi lex, vel ſtatutum loquitur, præſupponendo aliquid, diſpoſitio. l. ſiue ſtatuti, non habet locum, niſi præſuppoſitum verificetur. Et ita in præmiſſo caſu de iure reſpondi.

24 Circa idem ſecundum priuilegium moueo aliud dubium, de quo non diu eſt conſultus fui. Petrus in ſuo teſtamento inſtituit hæredem ſuam vniuerſalem, vnicam filiam ſuam impuberem, & ei aſsignauit tutricem Ioannā vxorem ſuam, matremque pupillæ. Iſta Ioanna poſt mortem viri, cepit inuentarium de omnibus eius bonis, iuxta formam conſtitutionis, Hac noſtra, poſſedit dictā hæreditatē viri, quæ ſatis ampla erat, per octo annos, faciendo fructus dictæ haereditatis ſuos. Voluit deinde ad ſecundas conuolare nuptias, & ſic iuxta theoricam per nos ſuperius traditam in capite ſeptimo de tutoribus, fecit prouidere de tutoribus dictæ filiae ſuae adhuc impuberi. Qui tutores, dum exigerent ab ea rationem tutelaris adminiſtrationis, petierunt, vt redderet rationem de fructibus dictæ hęreditatis, quos ipſa percepit. Dicta Ioanna oppoſuit, quod dictos fructus fecit ſuos, ex beneficio conſtitutio Hac noſtra, cum poſsideret dicta bona, pro ſua dote, quæ erant quingentae librae, & donatione propter nuptias, quae erat, ducentum, & quinquaginta librae; faciendo fidem de ſuis capitulis nuptialibus, & de apocha ſolutionis dotis. Tutores replicarunt, quòd ipſa non fecerit fructus dictae haereditatis ſuos, eo quòd ipſa inuenerit in dicta haereditate mille libras, in pecunia numerata, ex quibus potuit ipſa ſibi ſatisfieri in dicta dote, & ſponſalitio: maximè cum dicta haereditas nullo aere alieno premeretur, ad quod perſoluendum dictae millae librae eſſent opus. Quaeritur quid iuris?

25 Reſpondi, dictam viduam non feciſſe fructus ſuos, beneficio conſtitutio. Hac noſtra, cum de dictis mille libris in haereditate inuētis, potuerit ſibi ſatisfacere in dicta ſua dote, & ſponſalitio. Siquidem ipſa vt tutrix, poterat ſibi ſatisfacere de eo, quod pupilla ei debebat vt eſt text. in l. fiſtulas. §. fundum, & ibi gloſſ. ff. de con. emp. no. Bald. in l. cum ipſe, in fi. C. de con. emp. Are. in §. actionum, n. 46. & 47. Inſt. de actio. ſentit Rom. ſing. 104. Afflic. deciſ. 13. n. 14.

26 Et prædicto caſu, non ſolũ poterat d. Ioanna ſibi ſatisfieri de dicta pecunia hæreditaria, verũ & debebat. Siquidem ipſa vt tutrix, debebat ex dicta pecunia, exonerare hæreditatẽ pupillę, & dictum debitum ſibi ſoluere.

Etenim ſicuti ſi ipſa eſſet debitrix pupillæ debebat a ſe ipſa exigere, aliàs fuiſſet in mora. l. ſi pupilli. §. videamus ff. de nego. geſt. Sic cũ eſſet creditrix debebat ſibi ſoluere, cum dicta ſolutio redundaret in euidentem pupillæ vtilitatem: ita probant tex. ad litteram, in. l. quoties. §. ſicut, de adminiſtratio. tuto. & in. l. diuortio. ff. de negot. geſt. Et ita in terminis reſoluit Gel. Hugo. conſilio. 75. numero nono, allegat Socin. idem in ſpeciè notantem de matre, quæ propter dotem non ſolutam, percipit aliqua commoda, conſilio ſecundo, ſequẽdo ordinem, volumine primo, & meliùs conſilio. 226. in ſecundo dub. eo. volum. Et ſi ſibi non ſoluit, bebet dicta negligẽtia ſibi, & nõ pupillæ, nocere, vt eſt caſus expreſſus in d. l. quoties. §. ſicut, & ita per prędicta cẽſuit Regia Audiẽtia, teſte Mich. Fer. tertia parte obſeru. capit. 353. quem ibi omnino vide, & capite 520.

27 Quæro. 3. circa prædicta, vir in teſtamẽto confeſſus eſt, ſe recepiſſe dotem ab vxore, nũ mulier non docto aliter de ſolutione, gaudebit beneficio d. conſti. hac noſtra? Cenſeo, ꝙ non, quia iſta confeſsio nõ probat ſolutionẽ dotis, nec aduerſus hæredes mariti, ſed tantũ legati & fideicommiſsi petitionem inducit, l. Lucius la. 2. §. quiſquis, lo. 2. de leg. 2. l. Lucius. § 1. de lega. 3. l. Aurelius. §. quidam ita, de libe. lega. text. optimus, in. l. qui vxori, & ibi Bartol. de auro, & argen. lega. l. cum quis decedens, §. codicillis, & ibi etiam Bartol. de lega. 3. l. qui teſtamentum. ff. de proba. & no Practicus noſter Mie. in dicta conſti. hac noſtra, numero 19.

28 Quam concluſionem veram cenſeo, licet præcedat inſtrumẽtum dotale, quo dos marito ante matrimonium, ſiue in ipſo cõtractu
29 matrimonij, vel paulo poſt promiſſa ſit. Quia licet tali caſu, ſi cõfeſsio fieret per uiam contractus, probaret verã numerationem, nõ ſolũ in præiudiciũ mariti, ſed etiam & creditorum, vt no. Sali. Fulgo. Pau. & alij in. l. in cõtractibus. § ſed quoniam. C. de nõ nume. pecu. Idem Caſt. in. l. pe. §. ſi vir. nu. 3. ff. ſol. matri. & in conſ. 383. circa primõ, lib. 2. Ay. conſ. 40. Ludo. Rom. conſ. 445. num. 8. Affiic. deci. 402. n. 2. & eſt communis opinio teſte Couar libr. 1. var. reſolu c. 7. num. 6 & Meno. de præſump. libro tertio præſump. 12. nume. 53. Niſi fieret eo tempore, quo vir magno ęre alieno premeretur, quia tunc cẽſeretur illa cõfeſsio facta, in fraudem creditorũ, vt aduertit Menochi. poſt aliquos per eum relatos, de prę. libr.
30 3. præſump 13. nume. 24. Tamen quando talis confeſsio fit in vltima volũtate, eſt exploratum veram numerationem dotis non probare, ſed tantũ donationem inducere, vt ſupra dictum eſt, et notat in ſpecie Bartho. Soci. conſilio 61. numero tertio, libro primo, allegat gloſſ. quam dicit communiter approbari, in l. 1. C. de falſa cau. adiec. lega. ipſum ſequitur Menoch. conſilio. 81. numero decimo quinto, libro primo, Roman. conſilio. 445 numero nono, Pau. de Caſtr. conſilio. 383. circa primum, numero ſecundo, verſiculo Quod ergo dicit Barto. libro ſecundo. Eſtque hoc extra controuerſiam. Etenim notum eſt, poſſe teſtatorem talem confeſsionem quoties voluerit reuocare, quod non eſſet, ſi veram numerationẽ probaret, l. Publia. §. fi. ff. depoſiti.

31 Quam tamẽ cõcluſionem limitãdam cẽſeo quoties vltra dictã cõfeſsionẽ extarẽt aliquæ coniecturæ ſolutionis dotis, quia tũc dicta cõfeſsio adminiculata dictis cõiecturis, argueret veram dotis numerationem, etiam in præiudicium creditorum, vt not. Ay. conſ. 40. n. 3. Couar d. lib. 1. var. reſo. c. 7 n. 6. verſ. ſic ex cõfeſsione, & Meno. de præſum lib. 3 præſum. 12. nu 27. & pręſum. 13. nu 19.

32 Quæ autem ſint dictę cõiecturæ tradũt Couar. vbi ſupra & Men. d. præſ 12 n. 22. cũ 3. ſeq.

33 Principaliter quero. 1. vir legauit vſumfructum vxori, ipſa omiſit facere inuentarium intra tempus conſti nũ perdet commodum fructuum? Reſp. ꝙ nõ, quia licet amiſerit beneficium conſti. nõ tamẽ amiſit beneficium volũtatis teſtatoris, qui vult ipſam facere fructus ſuæ hereditatis, ſuos: ita in terminis, not. Mie. in d conſti. hac noſtra, n. 163.

34 Quæro. 2. An ſi vidua ſecũdò nubat, gaudeat beneficio d. conſti. hac noſtra, vt ſcilicet habeat tenutam dictorum bonorum, cum commodo faciendi fructus ſuos? Cẽſeo ꝙ ſic, per text. in. §. ſed hæc quidẽ de iis. in auth 1. de nuptiis, col 4 no. Mie. in d. conſt. hac noſtra, nu. 76. & ita practicatur.

35 Quæro tertio, Si vidua quæ habet dictam tenutam in bonis viri, pro ſua dote, & ſponſali-

ſalitio, decedat, an illud ius retinēdi dicta bona pro dicta dote, & ſponſalitio, & faciendi fructus dictorum bonorum ſuos, tranſmittat ad ſuos hæredes? Reſ. quòd ad filios non eſt dubium, arg. l. aſsiduis Codice qui po. in pig habean. & habemus in Cathalonia tex. expreſſum in conſti. ſecund. tit diſſolt lo matrimoni.

36 Ad extraneum tamen hæredem dictum ius retentionis etiam tranſire cenſeo iuxta no. per Tho. Gram. deci 92. numero. 19. & 20. Fran. Mar. deci 181 par. 1. Caual. in trac. de vſuf. mulie. relic numero. 201. & hoc eſt indubitatum, cum dictū ius retentionis tranſeat in quemlibet ſingularem ſucceſſorem, l. in hoc iudicium. §. impēdia, ver. ſed is qui a me emerit. ff. com. di. Alex. in l. qui exceptionem, §. ſi pars, de con. in. no. Negu. d. par.

37 5. memb 4. n. ſi Sed ius faciendi fructus ſuos non tranſire opinor, hac ratione. Videmus ſiquidem maritum habentem rem aliquam pignori pro dote vxoris, facere fructus dicti pignoris ſuos. c. ſalubriter ext. de vſur. In hæredes tamē extraneos iſtud priuilegiū non tranſit, vt tenet Abb. poſt Inno. in d. c. ſalubriter. Deci. conſ. 571. Socer promiſit genero numero primo, in principio. Nec in ceſsionarium mariti, vt tenet Bal. in rub. de vſu. quæſtio. quarta, quem ſequitur Alex. in l. in inſulam, § vſuras. ff. ſol. matri. no. Neguſan. de pigno 5. par. memb. 5 numero. 16. & Bar. in. l. poſt dotem ff. ſo Ma. no. pulchrè hæc Mie. in d. conſti. hac noſtra, numero. 24. & 80. vbi dicit hæredes extraneos mulieris, non facere fructus ſuos, niſi quatenus eſt eorum intereſſe propter moram, & ita pronuntiauit ſenatus teſte Mich. Fer. tertia

38 parte. ob. c. 519. In ceſsionarium autem mulieris, vtrum dictum ius faciendi fructus ſuos, trāſeat, Mie. ſe remittit ad no. per. Bar. in dicta lege poſt dotem, qui ibi diſtinguit, vide ibi per te.

39 Quæro. 4. an ſi vidua, intra annū luctus, nubat amittat veſtes lugubres, reſtituereque eas teneatur hæredibus viri? Reſ. quòd ſic, vt no. Bal. conſ. 478. vol. 5. Alex. in. l. is qui quadraginta. §. ſi. ff. ad. l. falci. ſequitur Couarru. in tit. de ſponſali. 2. par. 2. partis. §. 9. nu. 10. Hanc opinionem in præſenti Principatu ſeruari tradit Mie. in dicta conſti. hac noſtra, n. 61. 62. & 63. quem refert, & ſequitur Michael Fer. 3. par. obſer. c. 44. ver. & aduerte in ſi.

40 Eſtque aduertendum, quòd vidua de conſuetudine præſentis Principatus, vltra iura anni luctus conſequitur vnum anulum aureum datum ei per virum tempore benedictionis: item vnum ex ornamentis, ſiue iocalibus aureis, mediocribus, arbitrio boni viri eligendum, vt refert d. Micha. Fer. d. 3. p. obſer. capit. 44. & capit. 159. vbi atteſtatur ita multis viduis prædicta propter dictam conſuetudinem, per Regiam Audientiam eſſe adiudicata. Et ſimiliter veſtes quotidianas viduis adiudicari dicit, quod etiam no. Lup. in rub. de do. in. vi. & vxo. §. 11. n. 4. & 9.

41 Refertque d. Michael Fer. d. c. 159. deciſum eſſe per dictam Regiam Audientiam, quòd ſi maritus aliquid legauerit, ſiue reliquerit vxori, cenſetur voluiſſe compenſare cum iuribus anni luctus, & dictis alijs ornamentis, quæ de conſuetudine Cathaloniæ viduis adiudicari diximus. Idque iure optimo decidit Regia Audientia. Quia prædicta debentur viduis ex dicta cōſuetudine, quę pro lege habetur. §. ex non ſcripto Inſ. de iure natu. & ſic ex neceſsitate. Sicque cum maritus ſit debitor neceſſarius, legando ſuo creditori, nempe vxori, cenſetur de iure, velle compenſare cum illo debito neceſſario: ſecus ſi debitum eſſet voluntarium, puta, quòd maritus contraxiſſet, vt eſt tex. ad litteram in l. creditorem de leg. 2. auth. præterea, cum ibi no. C. vn. vir. & vxor. l. ſi cum dotem. §. ſi pater. ff. Sol. Ma. tradit hęc pulchrè Couarru. in c. officij. numero ſecundo de teſta. & Māti de coniec. vlti. vol. lib. 10. tit. 2. & Meno. d̄ præ. lib. 4. præ. 109.

43 Neque illud hic tacitus præteribo, quòd bona, quæ reperiuntur penes mulierem, cōſtante matrimonio, vel poſt intra tamen annum luctus, præſumūtur mariti, vt pulchrè aduertit Menoch. de præſump. libro tertio, præſump. 51. n. 22. vbi etiam numero 14. dicit viduam intra annum luctus præſumi acqui

44 ſiuiſſe de bonis mariti: idem no. Anto. Gab. de præſump. conclu. 15. nume. quarto, Bôe. deci. 81. numero ſeptim. Angel. conſi. 141 nu. ſecundo, Steph. Ber. conſ. 198. melius fuiſſet, numero quinto, volumine tertio, Cre. ſing. 6. & Rol. a val. conſ. 86. numero. 46 vol. 2. & Lup. in rubri. de dona. in vi. & vxor. §. 60. n. 15. vbi numero. 21, vnū notabile affert, quòd bona mobilia in aliqua domo inuenta, præſumuntur eſſe illius cuius eſt domus. Et ſic ſi do-

ſi domus eſt mulieris, bona mobilia ibi re-
perta eius eſſe præſumuntur, niſi vir eius eſ-
ſe probet: & ſic dicit eſſe intelligendam gl.
in l. ob maritorum. C. ne vxor pro mari.
Quod dictum verum cenſeo, niſi mulier
bona in dotem data in inuentarium redegiſ
ſet, quia tūc temporis, alia bona quàm in in-
uentario contenta, præſumerentur eſſe vi-
ri, ita Menoch. de preſump. lib. 3. præ. 51. n.
22. id etiam fuit de mente Io. Lup. in d. §. 60.
n. 17. & 21. ad fi.

45 Circa hoc illud hìc obiter attingam, emp-
tum ex pecunia mea, non eſſe meum, ſed e-
mentis: & ſic non poſſe me rem illā ex pecu
nia mea emptam vendicare, ſed tantum pe
cuniam petere. l. ſi ea pecunia, C. de rei ven
di. l. quamuis ea pecunia, C. de pignori. & C.
ſi quis alte. vel ſibi. per to. Hæc tamen regu
la fallit in milite, minore, & eccleſia: res ſi-
quidem a tutore, ſiue curatore ex pecunia
pupilli, vel a prælato eccleſię ex pecunia ec
cleſiæ empta, efficitur pupilli, & eccleſiæ, &
ſic poteſt per pupillum factum iam adultū,
& per eccleſiam vendicari. & ſimiliter res
empta ex pecunia militis, vt eſt caſus expreſ
ſus in. l. ſi vt proponis, & ibi poſt glo. Bar.
Pau. & communiter doc. Codice de rei vē-
dica. Et ſimiliter ſi maritus ex pecunia dotali
vxoris aliquid emat, licet res illa non efficia-
tur vxoris, in ſubſidiū tamen poteſt ad rē
illam agere, pro recuperatione dictę pecu-
niæ dotalis, ita no. Bar. Pau. & doc. in dicta
lege, ſi ut proponis, & eſt tex. expreſſus in
l. ex pecunia Codice de iu. do. & in l. vxor
marito. ff. de dona. in. vi. & vxo.

46 Ex quibus datur intelligi, hæredes mariti
non poſſe agere ad recuperationem bono-
rum acquiſitorum per viduā, de bonis ma-
riti, ſed tantùm poſſe agere ad pretium nū-
meratum. Et ita in ſpecie no. Bar. in. l. etſi in
ſtrumenta in fi. Codice de fide inſtru. & iu.
haſ. fiſ. lib 10. Ioa. Lupus in rub. de dona. in.
vi. & vxo. §. 60. numero. 20. Bòè. deci. 81. nu
mero quinto, Craue. conſ. 81. numero quar
to. Ant. Gab. de preſump. conclu. 15. numero
14. Steph. Bertran. conſ. 198. melius fuiſſet nu
mero quinto, volumine tertio, quos ſequi-
tur Meno. de præſump. lib. 3. d. præſ 51. n. 42.

47 Quæro. 5. in quibus conueniant, & diſcre
pent dos, & donatio propter nuptias? vide
no. in authentica dos data, Codice de dona.
prop. nup. & l. fi. Codice de don. promiſ. tra
dit aliqua Cuia. obſer. iu. capite quarto. Inter
alias concordantias, hanc pronūc nota, quòd
ſicut ſoluto matrimonio, dos redit ad mulie
rem, ita & donatio propter nuptias ad ma-
ritum ſeu eius hæredes, vt no. gl. quam om-
nes ſequuntur authore Anto. Queſada. di-
uer. q. iuris. cap. 28. cir. prin in dicta authenti
ca dos data, & hoc niſi pactum, vel conſuetu
do aliud diſponat, vt c. donatio de don. inter
vi. & vxo. & no. Marquill. in dict. vſati. Si
autem circa fi.

48 De conſuetudine verò præſentis Principa
tus, vidua mortuo viro, poteſt conſequi to-
tam donationem propter nuptias ſibi a vi-
ro factam, ſed debet eo caſu præſtare cau-
tionem de reſtituendo eam poſt eius mor-
tem heredibus viri, aut cui per virum ſit diſ
poſitum. Si verò non vult totam donatio-
nem propter nuptias, ſed dimidiam partem
pertinet ad eam liberè, & ſic de ea liberè
diſponere poteſt. Et ita de dicta conſuetudi
ne atteſtatur Marquill. in dict. vſati. vidua
in fi. Et hoc iure vtimur in Cathalonia.

49 Quæro ſexto, quando debeat dos reſtitui.
Reſ. ꝙ ſi dos conſiſtat in rebus mobilibus,
reſtitutio dotis debet fieri poſt annū, a tēpo
re ſoluti matrimonij. l. vnica. §. exactio C.
de rei vxo. actio.

Si verò dos conſiſtat in rebus immobili-
bus, ſtatim venit reſtituenda, di. §. exactio.
Hancque dilationem anni, ad reſtituendam
dotem conſiſtentem in rebus mobilibus,
non ſolum habet maritus, verum etiam &
eius hæredes, ut no. Iaſ. in. §. fuerat. numero.
23. Inſ. de actio. Prac Ferra. in titu. quo vxor.
agit ad dotem, & vſumf. in ver. dictæ domi-
næ numero tertio, & Pau de Caſ. in lege ſe
cunda, in prin. numero ſexto. ff. ſol. matri.
& communiter doc. in d. §. exactio. & in. l.
diuortio. ff. ſol. ma. Et hoc niſi maritus do-
tem purè legauerit, quia per illud legatum,
dilatio legalis cenſetur ſublata, & ſtatim pe
ti poteſt, vt no. in l. 1. ff. de do. prælega.

50 Vnum hoc tacitus non prçteribo, quod
maritus, ſiue eius hæredes, ſtatim non expe-
ctata anni dilatione, poſſunt cogi ad reſtituē
das res mobiles, in quarū retentione, nullum
poſſunt prætendere commodum, quarum
que reſtitutionem habent promptam & ex
peditam, vt no. Pau. de Caſ. in l. diuortio. §.
non ſolùm. ff. ſol. matri. cuiuſmodi ſunt ali-
quæ res mobiles, quæ vſu cōſumuntur, quas

attulit

attulit mulier in dotem. hæcque quales inueniuntur, tẽpore ſoluti matrimonij, ſunt reddendę. Et ſi prorſus ſint conſumptæ, nec earum æſtimatio reddenda eſt, quando vſu communi, & promiſcuo ſunt conſumptæ, vt no. Angel. in l. in hac, C. de pact. conuen. Bal. in l. de his. C. de dona. in . vi. & vxo. Anto. Queſa. diuer. q. iu. c. 28. de do. & dona. prop. nup. tex. expreſſus in. l. plerumque. ff. de iu. do. & hoc quando dictæ res mobiles, non ſunt datæ viro æſtimate: nam ſi ſint, damno viri conſumũtur. d. l. plerunque, & l. æſtimatæ. ff. ſol. ma.

51 Sed quæro, vtrum maritus intra dilationem anni, qui ſibi miſerationis cauſa, a lege conceditur, ad reſtituendum dotem conſiſtentem in rebus mobilibus, teneatur ſatiſdare de dicta dote poſt. d. terminum reſtituenda? Dic, quòd ſic. l. ſi conſtante §. quoties cum ibi no. ff. de ſol. matri. & ſi maritus ſatiſdare non poteſt, cogitur ad reſtituendũ ſtatim dotem, deducto commodo medij tẽporis. d. §. quoties.

52 Illud tamen intactum non eſt relinquendum, maritum non teneri ad reſtitutionem dotis, niſi in quantum facere poteſt, l. maritum, cum l. ſeq. ff. ſol. matri. Quod priuilegium ad hæredes mariti non porrigitur, niſi ſint filij ex illo matrimonio. l. etiam. ff. illo titulo.

53 Adde, quòd nec dictum beneficium competit marito etiam militi, qui poſt obitum vxoris, nupſit alteri & ab ea tantundem, aut amplius dotis accepit, & ita deciſum per Regiam Audientiam, refert. d. Michael Fer. 3. par. obſer. cap. 62. quod de conſuetudine Cathaloniæ procedere arbitror, ſecus de iure communi, cum dicta exceptio non inueniatur, & ſic ſit ſtandum regulæ.

54 Inſuper tale beneficium nõ competit marito, qui talis ſit perſona, quæ poſſit operari, & opere ſuo victum querere. Secundum gl. in l. ſi maritus. ff. ſol. ma. quam dicit ſingularem, Ama. de Cla. Aqui. ſing. 188. fa. quæ no. Pau. de Caſ. in. l. maritum. ff. ſol. matri. & in l. ſi maritus in fi. ff. eo.

55 Item neque competit; tale priuilegium marito, ſi actione in rem conueniatur, quia tunc cum vt quilibet poſſeſſor conueniatur, meritò non habet tale beneficium. l. ſi cum dotem. §. fi. ff. ſol. matri. no. Bar. in l. maritũ in prin. ff. illo titu. Aliquas alias limita. vide per Alex. in. d. l. maritum, & l. ſi maritus. ff. ſo. matri.

56 Illud etiam obſerua, quod ſi maritus cõueniatur ratione dotis putatiuę. s. in caſu quo non fuit matrimonium, non gaudet tali priuilegio, vt no. Couar. tit. de ſponſali. 2. par. cap. 6. §. 8. num. 26. Neque habet anni dilationem, vt no. gl. in l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. actio. & Couarru. vbi ſupra n. 24. Neque illud prætetibo, quôd licet dos ſit ſoluta in diuerſis terminis, & ſolutionibus, quôd ſoluto matrimonio debet vnico contextu reddi, & hoc licet aliud in capitulis nuptialibus eſſet pactum. l. Attilicinus. ff. de pac. do. no. in ſpecie Stepha. Ber. conſ. 53. ponitur in facto nu. 20. lib. 2. & ita in quadã cauſa obtinui.

57 Quæro. 7. cui competit actio ad dotẽm conſtante matrimonio, viro ne, an vxori? Dic quôd ſi maritus eſt ſtipulatus, dotem ſibi dari a patre vxoris ſuæ, ſiue ab aliquo extraneo, ei competit actio, & non eius vxori, l. ſi pater C. de do. promiſ. Quamuis & tali caſu. vxori actionem cõpetere cenſeat Pau. de Caſ. conſ. 455. ad primum puto, num. 5. & 6 lib. 2. idque propter ſuum intereſſe: intereſt ſiquidem mulieris, vt dos viro perſoluatur, ne ab eo contemnatur: tum quia intereſt mulieris eſſe dotatam, l. titio centum. §. Titio genero. ff. de condi. & demonſtra. Et idem tenet Rip. ſi mulier ſit præſens, cum promiſsio dotis fit viro in l. 1. nu. 53. ff. ſolu. matri.

Si verô vxor conſtituit, & promiſit dotem viro, quam alicubi habebat, vel alias ſibi promiſſa erat, ſine dubio ipſi competit actio, aduerſus promiſſorem. l. ſi pro re, §. 1. ff. de euictio. l. quamuis in bonis. ff. de iu. do. no. Pau. in l. in inſulam. §. fi. num. 2. ff. ſol. ma. Boe. q. 328. nu. 2. Gui. Pa. q. 375.

58 Inſuper ſi in aliquo teſtamento fuerit vxori dos legata, ei competit actio. l. ſeruo legato. §. ſi teſtator deleg. 1. ac etiam viro, cũ etiam eius interſit. d. l. Titio centum. §. Titio genero. & no. prædicti doctore. Eſt tamen verum, quod vtroque caſu ſoluens dotẽ marito, liberatur, vt no. Pau. de Caſ. in d. §. titio genero. nu. 2. & eſt tex. ad litteram in. l. cũ pater. ff. de iure do.

59 Adde quôd vir, conſtante matrimonio, poteſt paciſci de dote, vt vult, nec mulier conqueri poteſt, niſi ſoluto matrimonio. l.

cum

cum dos,& l. ob res. §. fi.ff. de pac.dota.l. ſi marito.§. 1. & l. ſi ſocer, §.1.ff. ſolu.ma. An autem vir ſi dotem vxori conſtante matrimonio, reſtituat remaneat liberatus, quotidiana eſt quæſtio,vide eam pulchrè tractatam in.l.1. C.ſi dos conſ. matri. & in.l. 2.ff. ſol. matri.

60 Quæro. 8. an æſtimatio rei dotalis faciat emptionem? Reſ.quòd in dubio ſic, per l. quoties,& l. ſi inter. C. de iu. do. fallit tamen hæc regula,in caſu.l. quòd ſi fundus.ff. de fun.do. & l.æſtimatis.ff. ſol. ma. Aliquas aliàs fallen. vide per Iaſ. in l. ex conuentione.C. de pac. & vltra ibi per eum traditas, adde aliam, quando pretium, ſeu quantitas qua res dotalis eſt æſtimata,non dicitur conſona,nec congrua ipſi rei,vt pulchrè poſt aliquos per eum relatos no. Soci.Iun.conſ.141. videtur primo aſpectu,num 20. cum.2. ſeq. vol.1.& Lupus in rep. c. per veſtras.§.25 nu. 4. de do . in.vi.& vxo. Vnum tamen circa hoc te aduertere volo,quòd ſi maritus rem dotalem ſibi datam æſtimatam,alienauerit, mulier in ſubſidium marito, ſeu eius hærede exiſtente non ſoluendo, poteſt agere cōtra tertium poſſeſſorem. d. rei dotalis iux. gl. communiter receptam in.l.in rebus ver. æſtimatæ.C. de iu.do. no. Cremen. ſing.19. Iaſ.in d.l. ex conuentione. nu.2.in fi. vbi ita ſe obtinuiſſe refert.idem Iaſ. in.§. actionum nu. 84. Inſ. de actio.& latè Soci. Iun.d. cōſ. 141. Quod procedit,ſiue dictus tertius poſſeſſor poſſideat dictam rem dotalem titulo lucratiuo,ſiue oneroſo,vt plenè no. Couar. in prac.cap. 28.num. 8. Talique caſu eſt certum. d. tertium poſſeſſorem liberari, ſi ſoluat mulieri æſtimationem.d. rei dotalis, vt no. Couar.d. nu.8. in fi.& Iaſ. in l. traditionibus.nu.20. C.de pac.

61 An autem fundus dotalis inæſtimatus vēdi poſsit,cum mulieris cōſenſu, dubium eſt. Veritas tamen eſt,quòd ſi mulier cum iuramento conſentiat tali alienationi, eſt valida dicta alienatio,& nō aliàs ita in terminis no. Specu.de emp. & vendi.§.3. nu.6. Bar. poſt gl.fi. in l.ſi prędium.C.de iure dot. Ioan. de Imo.in.c. cum contingat de iur.iur.Alexan. in l.Mæuia.ff.ſol.ma. & proculdubio ita cōmuniter teneri poſt aliquos per eum relatos tradit Cel.Hugo. conſ.7.tenor inſtrumenti num.2.

62 Quæro.9. An & quando pater cenſeatur dotare filiā ex bonis maternis, ſeu alijs filiæ quę pater penes ſe habet, vide tex. notabilē in l. fi. C. de do. promiſ. & hanc.q. pulchrè explicat Iacob. Menoc. de præſump. lib. 3. præſump.15.per to.

63 Quæro.10. vnum circa iſtam materiam dotis,de quo pridie conſultus fui . Pater in ſuo teſtamento legat filiæ pro dote.200. & poſtea procedente tempore,dictus pater collocat filiam in matrimonium,& eam dotat: decedit poſtea cum illo teſtamento, num filia poterit petere illud legatum dotis? Reſpondi quòd non,per no. in l.filia.C.de lega. & in l. huiuſmodi. §. cum pater de leg.1. & l. Lucius,la.1.ff.deleg 2. Quid tamen erit, ſi pater in teſtamento filiæ reliquiſſet. 200.& poſtea illam maritaſſet cum 100. num reſidiuū filia petere poterit ? Vide no. per doc. in d.§.cum pater.& in d.l.Lucius la.1.& d.l. filia & quę Pau . de Caſ . & alij no.in l. publius.ff. de condi.& demonſtra. & pulchrè Couar.in c. officij nu.10. de teſta.

64 Quæro 11.pater dotauit filiam,poeſta filia, conſumpſit dotem , numquid iterum eam dotare tenebitur?Dixi ſupra in cap.3.de legitima.num 18. verſ.pro his facit.

65 Quæro. 12. pater ſecundò collocat filiam in matrimonio,& ei dotem conſtituit,nulla facta mentione primæ dotis filiæ, numquid filia poterit petere ambas dotes? Reſ. quòd non,ſed tantùm dotem ſecundò conſtitutam,per tex.in l.dotem.la. 1. cū ibi no. ff.de iu. do. no.Cy.in auth.ſed quamuis, C. de rei vxo.actio. cum eo tamen, vt dotem priorem non minuat. Pater ſiquidem ad quem iure poteſtatis,aut pactionis eſt reuerſa dos per eum filiæ conſtituta , non poteſt poſtea eam diminuere,niſi eius bona fortuitò fuiſſent diminuta,d.auth. quamuis

66 Illud circa dotis materiam, animaduerſū volo , quòd vxori inopi, ac in dotatę poſt mortē viri,qui diues deceſsit,debetur quarta pars de omnibus bonis mariti,iuxta diſpoſitionem auth. præterea,C.vn. vir,& vxor. Et hoc ſiue maritus decedat teſtatus, ſiue inteſtatus,vt no.in d. auth.præterea,communiter per doc . ſi autem maritus quidquam vxori legauit,id cōputatur in dictam quartam partem, & ſi quid deeſt ſuppletur,vt in d.auth. præterea. Inſuper diſpoſitio d. auth. præterea.vendicat ſibi locum, etiam ſi mulier attulerit dotem viro, ſed ſit parua, ex

qua

qua victum, & veſtitum annuũ habere nõ poſsit. vt no. Bal. Pau. & commu. doc. in d. auth. preterea. Quæ auth. vt ex ea colligere licet, non ſolùm habet locum ſi mulier ſuperſtes ſit inopſ. verum & e contrario ſi vir ſuperſtes ſit inopſ. Hæcque omnia pulchrè conſulendo deduxit Cel. Hugo. conſ. 4. Proponitur in facti contingentia, per to. Secundum quod conſilium Regiam Audientiam Cathaloniæ pronuntiaſſe atteſtatur.

67 Quis autem dicatur coniux pauper, & quis diues no. plenè Menoch. de arbi. iudi. caſu. 65. & Cel. Hugo. d. conſ. 4.

68 Quæro 13. An legatum pro dote ſit conditionale, ſi nuptiæ ſequantur, ita vt ſi non ſequantur, legatum nõ debeatur, neque ad heredes tranſmittatur? Vide Bar. in l. Titio cẽtum. §. Titio genero. ff. de condi. & demonſtra. Craue. conſ. 101. nobilis Guigo per to. Couarru. in c. 3. num. 11. de teſtamen. & latius per Meno. li. 4. prę. in præ. 146. quo loci n. 47. docet an legatũ puellæ factum, cũ monachabitur ſit conditionale.

69 Quæro 14. An vxor, quæ adulterium cõmiſsit, perdat dotem? Reſ. quòd de iure municipali Cathaloniæ non ſolùm amittit dotem, & ſponſalitium, ſed etiam & omnia bona ſua, quę omnia marito applicantur. vt eſt tex. expreſſus in vſati. mariti vxores, qui eſt 2. tit. de adulteris, y ſtrupos, & ibi Marquill. & alij practici. Hocque intellige in præiudicium vxoris, ſecus autem eorum, ad quos, dos, ſeu alia bona mulieris, ex pacto, ſiue fideicommiſſo, ſpectant. Ipſis ſiquidem propter dictum adulterium, nullum fit præiudicium, ita no. Guliel. & Iacob. de Valleſi. & Marquill. in d. vſa. mariti vxores & doc. in l. 2. §. quod ſi in patris. ff. ſol. matri. fac. tex. in c. non debet. de reg. iu. in 6, & optima regula, quæ eſt, quòd bona fideicommiſſo ſuppoſita, non poſſunt ex delicto heredis ad fiſcũ pertinere, vt no. glo. in. l. ſi ita quis. §. ea lege, de ver. obliga. no. Oldra. conſ. 17. Quidã clericus, Natta conſ. 528. num. 2. Cel. Hugo. conſ. 33. num. 17. & conſ. 35. num. 5. & Iul. Cla. in. §. adulterium. nu. 19.

70 Similiter de iure communi, vxor propter adulterium, amittit dotem, & donationem propter nuptias, l. conſenſu. C. de repu. & etiam bona paraphernalia, vt no. glo. reputata ſingularis in. cap. plerunque. de do. in. vi. & vxo. quam mirabilem dicit Ludo. Roma. ſingu. 315. Gerar. de Pe. Sanc. ſingu. 48. Hippoly. ſingu. 234. Boe. deciſ. 338. num. 2. Iaſ. in. l. 2. num. 5. in fi. ff ſol. matri. & in rub. C. de iudi. nu. 3. & Rip. qui eleganter hanc materiam proſequitur in rub. ex. de iudicijs. num. 12.

71 Si tamen ſunt filij ex illo matrimonio, prædicta non applicantur marito, ſed dictis filijs, quòad proprietatem. §. quia vero. ver. ſi de adulterio, in auth. vt lice. ma. & aui. no. Bal. in. l. hac edictali. C. de ſe. nup. & Cel. Hugo. d. conſ. 35. num. 5. Adde quòd ſi mulier habet filios ex alio matrimonio, tunc etiam eius dos eis applicatur, & non marito, vt no. Bal. in d. l. hac edictali. Cre. ſingul. 87. no. glo. cõmuniter approbata in. l. ſi ita quis §. ea lege, de ver. obliga. & in. c. 1. in glo. 1. ex. vt li. non conteſ. ſequitur Cel Hug. d. conſ. 35. num. 5. in prin. Lup. in rub. de do. in. vi. & vxo. §. 20. num. 1. Hoc intellige, mortua matre, nam ea viua filij non habent poteſtatẽ vendicandi dotem, vt no. Bal. in d. l. hac edictali.

72 Sed quæro ſi maritus non accuſauit in vita ſua vxorem adulterij, numquid hæres mariti, vxori, ſeu eius hæredi repetenti dotem, poterit obijcere, quòd adulterium commiſerit, & ſic quòd dotem, & omnia bona ſua amiſerit? Dic, quòd non. tum iure communi, vt eſt tex. in. l. rei iudicatæ, ver. hæredi. ff. ſol. ma. vbi Bar. hoc no. & Alex. eam eſſe cõmunem opinionem dicit & Spe. in tit. de dote. poſt diuo. reſti. §. fi. num. 6. & in tit. de excep. §. dicto de dilatorijs. num. 27. Tum iure ſpeciali Cathaloniæ, vt no. prac. in d. vſatico, mariti vxores. Præterquam in tribus caſibus, quos tradunt Marquill. & Iacob. de Valleſi. in d. vſa. mariti. Primus eſt, ſi maritus iam actionem ſuam preparaſſet, quia tũc hæres poteſt eam perpetuare. § 2. Inſ. de. per pe. & tempo. actio. l. ſi quis filium, C. de inoffi. teſta. & l. 1. C. ne ex delic. defunc. Secundus eſt, ſi maritus repentè diſceſsiſſet, ante quam potuiſſet accuſare vxorem de adulterio. l. 1. §. pe. ff. ſi quis teſta. lib. eſſe ius. fue. l. fi. C. de adul. no. Ioan. Andre. in addi. Spe. tit. de feu. §. fi. in addi. incip. reuoluitur, vel maritus adulterium ignoraſſet, vt no. Cy. in l. fi. C. de reuo. dona. Roma. in dict. l. rei iudicatæ. §. hæredi. ff. ſolu. matri. Ioan. Andre. in dict. addi. incip. reuoluitur. Signoro. in conſ. 50. per to. Præpoſi. in c. plerunque de dona.

dona. in. vi.& vxo. Bôè. deciſ.378.nume.7. Tertius & vltimus eſt, ſi maritus fuerit in ſeruitio Principis, quia tunc nullum tempus
73 ei currit, l. 1. &. 2. C. de re milita. Tempus autem intra quod, maritus, iure mariti debet vxorem accuſare eſt ſexaginta dies, l. fi. C. de adul. & l. iure mariti. C. eo. facit tex cum ibi no. in. l. 15. cuiuſ. §. ex Senatus conſulto, & l. miles. §. Sexaginta. C. de adulte. Quod tẽpus per dict. vſat. mariti vxores, non eſt ampliatum, teſte Cel. Hugo. conſ. 33. num. 14. & tale tempus currit a die notitiæ, vt not. doc. vbi ſup. & Cel. Hugo. d. nu. 14.

74 De vidua tamen eſt dubium, an ipſa perdat dotem, ob ſtrupum, poſt mortem viri commiſſum. pro parte affirmatiua conſuluit Pau. de Caſ. conſi. 147. reuocatur in dubiũ, lib. 2. vbi ad partes arguit, & inter alia allegat bonum tex. cum ſua glo. in. l. pe. & ibi Bar. C. de adul. quòd qui offenditur ex adulterio, conſtante matrimonio, ille offenditur ex ſtrupo, viduitate durante. Idem tenet idem Caſ. in. l. Sororem. C. de his, quib. vt indig. & in. l. fideicommiſſum, C. de fideicommiſ. iſtam Caſ. doctrinam ſequitur, Roma. ſing. 315. Marſil. ſingu. 234. & 416. & in. l. 1. §. item diuus, num. 4. ff. de ficca. & in. l. 1. num. 58. C. de rap. virgi. & conſ. 13. numer. 16. Feli. in. c. paſtoralis de iudi. Pala. Ruui. in rub. de do. in. vi. & vxo. §. 67. n. 6. & §. 82. n. 6. Iaſ. in. l. 2. n. 6. ff. ſol. mat. Pro qua Caſ. opinione communiter allegatur. d. l. pe. C. de adul. vbi probatur, quòd qui offenditur ex adulterio matrimonio conſtante, offenditur ex ſtrupo viduitate durante, quia vidua videtur eſſe, in priori matrimonio, l. fi. cum ibi not. C. de bo. ma. Hanc opinionem communem dicit Bôè. deciſ. 338. quam etiam vti in dubitatam ſequitur Cel. Hugo. conſi. 35. nu. 4.

Contrariam partem tenent Alexan. in d. l. Sororem Iaſ. ſibi contrarius in dict. l. fideicommiſſum, num. 3. Deci. in cap. Paſtoralis, numer. 8. de iudi. & in. l. cum quædam puella, numer. 12. ff. de iuriſdic. om. iudi. Crot. in. l. 4. §. Cato. de verb. obliga. & in numeri alij, relati per Craue. conſ. 205. & per Pine. in. l. 4. nu. 11. C. de bonis maternis, hac ratione moti, quòd minor iniuria eſt, quæ fit defuncto, quàm quæ fit viuẽti, vt no. Bar. in. d. l. fideicommiſſum.

Has duas opiniones concordare nititur Andre. Alci. de præſump. reg. 2. præſump. 9. num. 5. vt ſi mulier committat ſtrupum, intra annum luctus, procedat Pau. de Caſ. opinio: ſi verò poſt annum luctus, procedat opinio, Alex. Hanc conciliationem ſecutus eſt Bôè. deci. 338. & Couar. de Sponſa. in. 2. par. cap. 7. §. 6. num. 12. in. 1. ope. edi. ibidem tamen in. 2. ope. edi. palinodiam canit, & opinionem Alexan. veriorem opinatur, & eã ſine dubio in praxi ſeruari: & multos vidiſſe ſecundum eam iudicaſſe, & ipſum eorum ſententiam ſuo ſuffragio approbaſſe. Quæ conciliatio mihi æqua videtur, ſecundum quam ſenatus Pedamontaneus iudicauit teſte Oſaſ. deci. 77. ſecundũ quam per rationes adductas ab Oſaſ. d. deci. 77. ſi caſus occurreret conſulerem, & iudicarem eam probat etiam Rolan. conſ. 86. nu. 41. vol. 2.

75 Iure verô municipali Cathaloniæ vidua, quę durante viduitate ſtrupũ cõmiſit, nulla bona propria amittit, imò dotẽ & donationẽ propter nuptias retinet, vt eſt tex. expreſſus in vſati. vidua, qui eſt. 1. in ti. diſſolt lo matrimoni. & ibi hoc no. Marqui. idẽ no. Mie. in. d. conſti. Hac noſtra. n. 86. vbi dicit quòd
76 vidua in honeſtè viuens non perdit beneficiũ. d. cõſtitu. Hac noſtra. quia beneficiũ. d. cõſti. eſt ratione dotis, & ſponſalitij, quæ ſalua remanent viduę etiã in honeſtæ, vt in d. vſa. vidua. Bona tamẽ alia, quæ a marito habuit amittit, d. vſati. vidua, vbi Marquilles, & ceteri prac. id no.

77 Ex quo infero, quôd ſi maritus donauerit, ſeu legauerit vxori, & ipſa conſtante viduitate luxurioſè vixerit, priuatur donatione, & legato. Quæ pertinent ad mariti hæredes. ꝙ etiã iuxta diſpoſitionẽ iuris cõmunis firmauit Sali. in. l. fideicõmiſſum. C. de fideicõ. propter gl. ibi no. quæ dicit, quôd ſi legatarius cubuerit cum vxore teſtatoris, perdit propter id legatũ. quã gl. multũ no. ibi Bar. & in. l. 1. n. 3. ff. de his quib. vt indig. ſequitur Rol. qui iſtam materiam fuſè tractat, d. cõſ. 86. per to. vol. 2.

78 Infero. 2. quòd talis vidua inhoneſta nõ gaudebit beneficio auth. preterea, C. vn. vir. & vxor. prout in ſimili aduertit Pala. Ruui. in rub. de dona. in. vi. & vxo. §. 67. n. 15.

79 Item amittit tutelam filiorũ, vt not gl. & Bal. in auth. Sacramentũ. C. quã mu. tutel. of. fungi poſ. facit. l. fi. eo. tit. quæ requirit, quòd pudicè viuat. not. Spe. de tuto. §. nunc dicen-

dicendum. num. 2. & no. in. c. ex parte. 2. de appella.

80 Circa prædicta moueo dubium. Sæpe in Cathalonia euenit, quòd vir & vxor, in capitulis ſui matrimonij paciſcuntur, vt in conqueſtibus factis per eos conſtante matrimonio, mulier habeat dimidiam, tertiam, vel quartam partem. Succedit quòd mortuo viro, vidua viuit inhoneſtè, numquid dictā partem dictorum conquæſtuum ad ſe ſpectantium amittet? Cenſeo quòd non. ſiquidem dictos conquæſtus non habet ex conceſsione, ſeu donationē mariti: ſed ratione ſocietatis, inter eos tempore ſui matrimonij contractæ, ſine qua fortaſſe matrimonium contractum inter eos non fuiſſet. & ſic ſunt bona propria mulieris, quæ vt dictum eſt in Catholonia, vidua etiam luxurioſè viuens non amittit: & ita bis ex facto conſultus reſpondi.

81 Quæro 15. mulier in contractu ſui matrimonij, donauit dotem filijs ex illo matrimonio procreandis, num ſi vir eius prædecedat, poterit ſecundò nubere, & de dote, relicta filijs ex primo matrimonio legitima, liberè diſponere? Dixi ſupra in cap. 8. de dona. nu. 88.

82 Quæro 16. vtrum dote non ſoluta, donatio propter nuptias debeatur? Reſ. quòd nō. Sed tantùm dote ſoluta, ſeu pro rata dotis ſolutæ, deberi donationem propter nuptias, auth. ſed quæ nihil. C. de pac. conuen. Quod etiam noſtra Regia Audientia probat, vt refert. d. Michael. Fer. 3. par. obſer. cap. 48. Hoc que procedit cum mulier promiſit dotem viro, quia ſi eam non ſoluit, eſt quid ei imputetur, cur dotem non ſoluerit, & ſic nō meretur donationem propter nuptias. auth. dos data, C. de dona. prop. nup. no. Afflic. deciſ. 242. & deci. 333. Bòè. deci. 22. & Ranch. in addi. ad Gui. Pa. deci. 274. &. d. Micha. Ferr. 3. p. obſer. c. 49.

Quid tamen erit, ſi pater, vel quiuis extraneus, promiſit dotem pro muliere, & maritus, vt fieri ſolet, confecit dotalitium inſtrumentum, ſeu apocham de recepto, vt interpretatur Michael Fer. d. c. 48. ver. de mēſe maij cir. fi. Et dicta confeſsione non obſtante, pater, ſiue extraneus, qui dotem promiſit pro muliere, promiſit dictam dotem viro certo termino ſoluendam: numquid ſi maritus non ſoluta ſibi dote, decedat, poterit mulier ab hæredibus mariti conſequi donationem propter nuptias? Bar. in. l. pc. §. ſi uir. ff ſol. matri. tenet, quòd talis dos, quò ad mulierem habetur pro ſoluta, non obſtā te promiſsione de ſoluendo facta per patrē, ſeu extraneum, qui dotem promiſit poſt dictam confeſsionem mariti, arg. l. ſi ſocer. §. Lucius. ff. ſol. ma. & l. vir ab eo. & l. dotem iun. glo. ff. de iu. do. dicendo, illam confeſsionem videri emanatam, nō ſpe futurę numerationis, ſed ſpe futuræ promiſsionis: & ſic cum poſtea ſit ſecuta promiſsio, impletā eſt cauſa. Et ſic maritus, ſeu eius hæres nō poſſunt tali caſu opponere exceptionem nō numeratæ dotis, arg. l. ſi ſub ſpecie. C. de poſtulan. Bar. ſequitur Pau. de Caſ. in. d. §. ſi vir. & Cuma. Imo. & Alex. non facientes differētiam, an pater dotem promiſerit, vel extraneus: nec an dicta promiſsio ſit facta in continenti, an ex interuallo. & no. in ſpecie Natta conſ. 316. Et tali caſu, omnes prędicti docto. aſſerunt maritum teneri ad reſtitutionem dotis, licet eam non receperit, & nō liberari cedendo actiones. Neque obſtant. l. ſi extraneus. ff. de iu do. & l. ſi ſocer. §. Lucius. ff. ſol. ma. quia dicti tex. loquuntur, quando pater, ſiue extraneus promiſit dotem pro muliere, & maritus nondum receperat: quia tunc maritus, ſeu eius hæres liberatur cedendo actiones. Secus in caſu noſtro, in quo maritus dotem recepit, aut perinde habetur, ac ſi eam recepiſſet, quia tunc non liberatur cedendo actiones, vt no. poſt aliquos per eum relatos, Menoch. qui comunem dicit, lib. 3. præſum. præſum. 12. n. 90.

Regia tamen Audientia præſentis Principatus obſeruat opinionem glo. in. l. dotem. ff. de iu. do. quæ tenet, quòd ſi ſit pater, qui promiſit dotem marito, quòd mulier non poſsit a viro nec eius hæredibus petere niſi dotem, reuera ſolutam: & quòd maritus, ſeu eius hæres liberentur cedendo actiones, & ex conſequenti quòd mulier non poſsit conſequi donationem propter nuptias, niſi pro rata dotis ſolutæ. vt refert. d. Michael. Fer. d. cap. 48. vbi aſſerit, ſi extraneus ſit, qui dotem promiſit, Regiam Audientiam non diſcedere a prædicta doctorum opinione. Iſtā Regiæ Audientię opinionem probat Couar. lib. 1. var. reſo. cap. 7. num. 6. verſ. Eſt & alia, cir. med.

83 Inſuper ſi maritus habuit fidem de dote, & penden-

& pendente termino ad ſoluendum, mari-
tus, vel vxor decedat, tunc etiã debetur dona
tio propter nuptias quia tũc dos habetur pro
ſoluta, arg. §. venditæ, Inſ. de re. diui. l. quod
vendidi. ff. de contrah. emptio. no. Gui. Pa.
deci. 274. & 430. Bòè. deci. 22. num. 21. Ste-
pha. Ber. conſ. 24. viſo & prout opportu-
nius. nu. 6. lib. 1. Afflic. deci. 242. & 333. & Mi-
chael. Fer. d. 3. par. ob. c. 49. & ſic obtinui.

84 Et itidẽ ſi maritus renuntiauit. d. auth. ſed
quæ nihil. C. de pac. con. faciendo pactum,
quòd ſolueretur talis donatio, dote ſoluta,
vel non. vt no. Gui. Pa. deci. 274. quod pa-
ctum in patria Delphinali frequens eſſe in
contractibus matrimonij atteſtatur idẽ Gui.
Pa. deciſ. 430. in Cathalonia verò tale pactũ
infrequens eſt.

85 Ad hæc ſi mulier attulit viro in dotẽ no
mina, & maritus ea neglexit exigere, debe-
tur ei donatio propter nuptias. Siquidẽ ma-
ritus onus dicta nomina exigendi ſuſcepiſſe
videtur, cum eorum ſit factus dominus. l. do
ce ancillam. C. de rei vendi. & no. Bal. in ad-
di. Spe. tit. de expen. ver. Ceſsionarius. &
ſic ſi in mora fuit, ei, & non mulieri, dicta
86 mora damno erit. Adde quòd ibidem Bal.
no. quòd expenſæ factæ per maritũ in exa-
ctione dictorum dotis nominum, non mi-
nuunt dotem, imo de ſuo eas facere tenetur:
ſequitur Bòè. q. 22. num. 23. qui alios refert.
Iſtamque opinionem dicit magis commu-
nem Pinel. in. l. 1. par. 2. nu. 70. C. de bo. ma-
ter. & ita ex facto obtinui.

87 Circa prædicta libet aduertere, quòd ſi
in contractu matrimonij appoſitum ſit pa-
ctum, quòd conquæſtus facti, conſtante ma-
trimonio, ſint communes inter virum, &
vxorem, vel aliàs mulier ex forma ſtatuti,
ad tales cõqueſtus admittatur, quòd eos mu
lier non amittit, licet dotem per eam pro-
miſſam non ſoluiſſet, ita no. Bòè. q. 22. nu. 27.
& 32. reddens rationem, quia iſta pacta ſeu
ſtatuta potius reſpiciunt ad conſummatio-
tionem & coniunctionem matrimonij, &
ad operam & diligentiam præſtandam in
acquirendo cõſtante matrimonio: quàm ad
promiſsionem, ſeu ſolutionem dotis. pro his
faciunt, quę notabiliter tradit Lupus. in rub.
de do. in. vi. & vxo. §. 62. cir. prin.

88 Quero circa ſupradicta, vtrum mulier,
quæ dotem non ſoluit, mortuo viro, habeat
prouiſionem anni luctus? Dic quòd ſic, quia
prouiſio anni luctus non datur propter do-
tem, ſed propter honorem viri quem mu-
lier intra annum luget. ita Mie. d. conſtitu.
Hac noſtra. nu. 57. fa. tex. in. l. curator. ff. de
ven. inſpi.

89 Quæro 17. vtrum mulier ſimpliciter nu-
bendo, nulla dote conſtituta, videatur om-
nia bona ſua in dotem dediſſe, vide not.
per Bar. in. q. incip. mulier habens mag-
num patrimonium. & in l. mulier bona. ff.
de iu. do. & latiſsimè Menoch. de præſum.
lib. 3. præſum. 6.

90 Quero. 18. vtrũ vidua, quę relicta eſt vſu-
fructuaria a viro ſuo, ita vt plenum & inte-
grũ vſumfructũ habeat, dum fruitur vſufru
ctu, poſsit dotẽ ſuam exigere? Gui. Pap. deci.
541. tenet quòd non: cuius tamen ſententiam
numquam verã cenſui. Nihil etenim pro
hibet, quominus dotẽ conſequi poſsit, non
obſtante legato vſusfruc. Et ſic Bar. velle vi
detur, quod non obſtãte dicto legato poſsit
dotem ſuam exigere, in auth. hoc locum. n.
14. C. ſi ſe. nup. mu. id ipſum voluiſſe vide
tur Pau. conſ. 224. legatum prædictum. n. 1.
ibi maximè quia conſuetum eſt. lib. 2. & ita
tene, pro quo videtur tex. ſatis apertus in. l.
1. § ſciendum. C. de rei vxo. actio. no. Caual.
poſt conſonantes per eum relatos, in tra. de
vſuf. mul. relic. num. 112.

91 Circa dotis materiam, hoc eſt obſeruan
dum, quod cum in contractibus, & teſtamẽ
tis, quòad eorum ſubſtantiam, & validitatẽ,
inſpiciatur locus celebrati contractus, ſiue fa
cti teſtamenti, vt. l. ſi fundus. ff. de euic. l. 2. C.
quemad. teſ. ape. l. hæres abſens. §. i. ff. de iu
di. c. romana. §. contrahentes de fo. compe.
in. 6. glo. in. c. illud in ver. contrario more
quam ſequitur ibi Archi. Domi. & alij. 12.
diſtinc. Inno. in rub. de conſuc. num. 7. Bar.
Pau. Iaſ. & alij in. l. cunctos populos. C. de
92 ſumma. Tri. & fi. Catho. In contractu tamẽ
dotis, non inſpicimus locum contractus, ſed
locum, vbi vir habet domicilium, l. exigere
dotem. ff. de iudi. Quæ tamen. l. eſt intelli
93 genda, vt procedat in controuerſijs, quę
poſt conſummatũ contractum matrimonij,
circa lucrandam, ſiue reſtituendam dotem,
et his ſimilia, oriuntur: in quibus eſt ve-
rum non attendi ſtatuta loci contractus
matrimonij, ſed loci originis, ſeu domicilij
ipſius mariti. Nam quòad ſolemnitates ad
hibendas in ipſo contractu matrimonij, de
bent

bent conſiderari ſtatuta loci,in quo contrahitur:Et maritus licet forenſis illis ligatur, & adſtringitur,vt eſt communis opinio ſecundum antiquos,& modernos in cap.1. de ſponſali.vbi etiam pulchrè Feli.numero.23. vbi dicit quòd ſi vterque contrahentiũ matrimonium eſſet aduena,& forenſis, nihilo minus deberent in contrahendo ſeruare ſtatuta,& conſuetudines loci,in quo matrimonium contrahunt, argumento dictæ legis, ſi fundum cum ſimilibus.ff.euic.

Aliquas alias limitationes ad dictam legẽ exigere , vide per Iaſ.in dicta lege cunctos populos,numero.60.cum ſeq.

94 Quero.19.an dotis vſuræ vtroque iure
ſint licitæ?Dic quod ſic,vt eſt tex. ad litterã
95 in capi.ſalubriter ex de vſu. Quòd intellige,ex parte viri, ſuſtinentis onera matrimonij ſecus ex parte mulieris, quę ſoluto matrimonio,vellet ob dotem,non ſolutam ſibi ſolui vſuras, quia tales ſunt illicitæ, vt no.Inno. quem auctore Pan. ibidem doc. communiter ſequuntur in dicto capite,ſalubriter.Barto.conſilio.128. Franciſcus habuit in vxorem lib. pri. & in lege,atqui natura,§. non tantùm.ff.de nego.geſ.&.in lege,in inſulam.§.vſuras. ff. ſoluto matrimonio.Pau.de Caſ.in lege fi.in.fine.Codice de bonis maternis.Quòd ſubintellige,niſi mulier moram paſſa,eſſet inops; & non haberet, vnde poſſet percipere alimenta , niſi ex ſua dote,tunc ſiquidem poteſt iuſtum intereſſe exigere propter moram ſibi factam in reſtitutione dotis,& hoc fauore alimentorum,vt notat Anchar. in reg. peccati venia quæſtione quarta de reg.iu.in ſexto.Pau. de Caſ.conſilio.428.viſo caſu ſupraſcripto. nu. 3.lib.2.& in l.diuortio numero ſeptimo. ff. ſol.ma.& ibidem Alex.numero.24. Aym. conſilio.189.Ange.Are. in. §. fuerat Inſ. de Actio.Afflic.deci.284.An.de Fa. de pigno. in.5.parte.5.mem.nu.17. Hanc opinionem, de æquitate , magis quàm de iure a docto. paſsim recipi,tradit Couarruuias, lib. tertio va.reſo.capit.1.nume. tertio,ver. ſextò hinc etiam.Et ita per Pincianum. Prætorium deciſum tradit Salon de pace conſ.quarto, nu. 28.Noſter verò Regius Senatus indiſtinctè condemnat maritum, ſeu eius hæredes ad reſtitutionem dotis, vna cũ fructibus ſeu intereſſe, bonorũ nẽpe immobiliũ a die ſoluti matrimonij, bonorum verò mobiliũ, poſt annũ,vſque ad diem realis ſolutionis vt apparet in quadam regia ſententia, quam tradit Michael Fer.in tertia parte obſeruan. cap.62.

96 Quæro.20.vſuræ dotis non ſolutæ, quæ viro debentur,a quo tempore currere incipiant? Variè hac de re ſentiunt doc. Ange. Are.in.§.fuerat Inſ.de acti.tenet,quòd poſt biennium, a die ductionis vxoris, domum mariti,per tex.in hac materia notabilem,in lege fi.§.præterea Codice de iu.do.

Contrarium tenet gl.in.l.de diuiſione.ff. ſol.mat.quę vult mox ex die contractus matrimonij,deberi viro vſuras,& fructus dotis Bar.in d.l.de diuiſione,concordat has duas opiniones,vt d.l.fi.§.preterea,loquatur in extraneo,qui dotem promiſit, vt non conſtituatur in mora quò ad vſuras,& fructus, niſi elapſo biennio.glo.verò.in d.l.de diuiſione,loquatur,& ſeu intelligatur de patre filiam,vel de muliere ſe ipſam dotante, vt ſtatim in ipſo limine, in mora conſtituantur. Bar.conciliationem ſequitur Bal. in d. l. de diuiſione,licet ſit ſibi contrarius in dicto. §. præterea:cum Bar.tenent Ludo. Roma. & commu.doc.in d l.de diuiſione.

Hæc tamen ita ſunt accipienda, niſi dos eſſet promiſſa ad diem certam,quia tunc ſine dubio quicunque promiſerit dotem,teneretur viro ſuſtinenti onera matrimonij , ad vſuras dotis non ſolutæ poſt diem aſsignatum,quia eius lapſus induceret moram regularem,l.magnam Codice de contrah . & commiten.ſtipula.Et ſimiliter ſi nulla dies eſſet deſtinata ad ſolutionem dotis,& maritus interpellaſſet dotis promiſſorẽ ante biennium,currerent vſuræ ſeu intereſſe dotis, a die interpellationis,iux.no.in.l.ſi. ex legati cauſa.ff.de ver.obliga.no.hæc pulchrè Ange.de Are.in.§.fuerat,& ibi Iaſ.n.20.Inſ. de actio.& ita paſsim practicari vidi in præſenti Principatu:ſuper quibus videas pulchram deciſionem Regij Senatus apud Mi.Fer . 3. part.ob.c.388.

97 Vtrum autẽ iſtas vſuras ſi maritus in eius vita nõ petierit,poſsit hæres eius poſtea petere,in dubium ſæpe vertitur. Bar. in l. vir vſuras.ff.de dona.in.vi.& vxo.tenet, quòd nõ,idem tradit Bòè.deci.196.nume. 4. Imò & ſi maritus per longum tempus decem ſcilicet anno.eas petere deſijſſet poſtea petere nõ poſſet,ſecundũ ſingularem Bal doctri.

conſ.474.incip.poſt biennium volumine. 3. Abb.cõſ.85.numero tertio, & quarto, parte ſecun.per l.cum quidam.§ diuus.ff.de. vſu. pro quo dicto bene facit.d.l. vir vſuras, vbi etiam iſtud Bal.dictum commendat Salice. & Ange.in dicto.§. fuerat, quidquid poſtea dixerit:ſequuntur Pet.de Rauen. ſing.302. Marſil.ſingu.360.n.4.

Contrarium tamen tenent Alex. Roma. & Iaſ.in.l.quæ dotis.ff.ſol.ma.idem Roma. conſ.517.num.14.Alex. conſ. 56. num. 6. 8. & 12 & conſi.63.n.16.lib.4.Corne. conſi. vl. lib.2.Iaſ.in d.§.fuerat,numero.21. vbi ſi caſus occurreret,ita ſe ſemper iudicaturum,& conſulturum profitetur:hac ratione motus, quòd actioni perſonali, ſiue iudicis officio, quo vſuræ dotales petuntur, l. inſulam. §. vſuras.ff ſol.ma.non præſcribitur minori tẽpore,triginta annis,l.ſicut,& l.omnes.Codice de præſcrip.30.an.communem hanc opinionem dicit Pala.Ruuios in c. per veſtras. 3.notab.§.1.num.1.ver.ad idem facit ex. de dona.inter vi.& vxo. Tho. Gramma. deci. 70.Hæ duæ opiniones ſic conciliantur,vt ſolo lapſu decennij, non cenſeatur remiſſæ vſuræ,ſeu intereſſe dotis:ſed ita ſi ſubſequatur mors mariti,& ſic hæc duo copulatiuè requiruntur,vt in terminis tradunt Oſas.deci.132.n.19.& Menoch.de præ.lib. 3. præ. 25. n.3.cum ſeq.& Deci.conſ.571.Socer promiſit genero,n. 6. ver. ſecundo reſpondetur, & ita ſepe cõſultus de iu.reſpõdi.Et ita tene.

98 Quæro.21.an res fideicom.ſubiectę in prę iudiciũ fideicõmiſſarij poſsint ex cauſa dotis,ſeu donationis propter nuptias alienari? R.quòd ſic,auth.res quę C.cõmu.de lega. l. mulier.§.cum proponeretur.ff.ad trebel. §. quamobrem in auth. de reſti. & ea quæ pa. Quæ iura loquuntur in dote,ſeu donatione propter nuptias in fauorẽ deſcendentium recta linea ab ipſo teſtatore, qui fideicommiſsum reliquit:ſecus autem aliorum, ſiue ſint extranei,ſiue coniuncti teſtatori per lineã tranſuerſalem,vt no.Bar.Bal. Pau. in d. auth.res quæ,& ibi Iaſ.n.12.&.33. cur. iun. n. 18.qui hanc ſententiã dicunt cõmunem. Idẽ Paul.& multi alij in d.§.cum proponeretur. Cõmunẽ atteſtatur Ferdi.Loaz.in.l.filius fami.§.diui.n.361.& ibi Rip.n.75 ff.de leg.1.

99 Quæ tamen iura licet loqui videantur in dote conſtituenda,in fauorem deſcendentiũ vt dictum eſt,tamen habent & locum & in dote reſtituenda,puta,quando quis ex deſcẽdentibus grauatus eſt fideicõmiſſo, & dotẽ reſtituere tenetur,ita tenet glo. in dicta authentica,res quæ,& ibi Cy. Bar. Bal.& alij fa.opti.tex.in auth.de reſti.& ea.quæ pa. in prin.ibi,vxor quidem exigebat. Confert ad prædicta,quia priuilegia dotis dandæ, extenduntur ad dotem reſtituendam,& e contra. l.vnica.§.ſed vt plenius,ibi,ex vtroque latere C.de rei vxo.actio.gl.in.l. 1. ver. ſemper &ibi doc.ff.ſol.matri.Hinc dixit Bal.nouel. in trac.do.6.par.2.priui.quòd ſtatuta priuilegiantia inſtrumenta dotis,puta,quòd habeat executionem paratam,vel quid ſimile, non ſolùm militant, quando dos peteretur per virum a muliere,vigore inſtrumenti,ſed etiam quando peteretur reſtitui per mulierẽ, vel eius hæredes,ab ipſo viro.Et hæc ſine dubio eſt vera, & communis opinio.

100 Hìc tamen incidit dubium arduum, An prædicta iura locum habeant, quando filius,vel alius deſcendens recepiſſet dotem, poſt mortem patris,ſeu teſtatoris, qui fideicõmiſſum inſtituit.Ange. in authentica de reſtitu. & ea,quæ pa.in prin. Iaſ. in dicta authentica,res quæ,numero.29.&.33. et conſilio.231.numero tertio.lib.ſecundo, et conſilio.23.num.2.lib.3.tenent,bona ſubiecta reſtitutioni minimè poſſe alienari pro reſtituẽda dote,quam filius,nepos,aut pronepos teſtatoris acceperit poſt mortem teſtatoris. Iaſ.refert,et ſequitur Rui.conſilio.137.numero.18.in fi.lib.ſecund.ſequuntur et alij, quos recenſet Marza. in epito. fideicommiſ. q. 48.numero quinto.

Contraria tamen opinio eſt verior,et crebriori calculo approbata, quam tenet Pau. de Caſ.in d.auth.res quę.n 11.et conſi.15. circa ea quæ ſuperius,et conſ.80. Quia per ſupraſcriptum eximiũ conſultorem.li.1. Alex. conſ.67.numero.4.lib.4. Iaſ. ſibi contrarius conſ.157.lib.2.Deci.cõſi.376.377. et. 529. Nat. conſ.61.n.3. Rip.in l.filius fa.§.diui. n. 76. de leg.1.Goza.conſ.97.n.10.qui omnes hanc veram,et communem opinionem eſſe ſentiũt. Quam etiam opinionem ſequitur Couarru.nullo facto diſcrimine, an mulier fuerit ſciens fideicommiſsi,tempore,quo nupſit an inſcia,li.3.va.reſo.cap.6.nnme.10. ver. Quartò non tantùm. Rationes huius cõmunis, et veræ reſolutionis vide latè apud Couar. d. capite ſexto. et Nat. d. conſi.61. Et ita pauci dies

dies ſunt, in facti cõtingentia conſului, & obtinui. Quod amplio, licet mulier nupſiſſet,
101 tempore, quo grauatus conſumpſiſſet ſuam legitimam, & trebellianicam. Quia ſecundum communem doc. opinionem, non inſpicitur an maritus habeat bona libera tẽpore quo accipit dotẽ: etenim ſiue habeat, ſiue non, ſi tempore reſtitutionis dotis non habeat bona libera, detrahitur dos de bonis vinculatis, vt no. doc. in d. authen, res quæ & in dicto. §. cum proponeretur. Pro quo facit, quia licet imputandum ſit contrahenti, qui non explorauit conditionem eius, cũ quo contraxit, l. qui cum alio. ff. de reg. iu. ſecus tamen mulieri dotis fauore, vt no. Rip. in dicto, §. diui. numero. 77. verſiculo ſecundo caſu. Cag. in dicta lege, qui cum alio, numero. 18. vbi d. l. ait, non procedere in muliere, cuius officium non eſt explorare conditionẽ viri, & illius facultates perquirere, iuxta. l. vl. in fine. ff. qui pe. tuto. idem probat Meno. de præ. lib. quarto preſu. 190. numero. 24. & per iſta & alia, iſtam ampliationẽ veram & communem eſſe dicit Rol. qui alios refert con. 85. cir. fi. volumine pri. Deci. con. 376. Goza. con 97. & Beci. conſilio. 54.

Circa quę obiter aduertere non ab re erit, quòd ſi grauatus conſtante matrimonio alienauerit legitimam, & trebellianicam, & bona alienata appareant: poſſe ſucceſſorem fideicommiſſi, quatenus coactus fuit ſoluere vxori grauati, pro ſua dote, & ſponſalitio, de bonis ſuis: eripere ex dicta legitima, & trebellianica e manibus emptorum, provt bene no. Meno. d. præ. 190. numero. 20. quamuis ibi. numero. 46. cenſeat tali caſu, id onus mulieri incumbere, ita vt non poſſit aliàs conſequi bona fideicommiſſi, niſi prius aduerſus dictos tertios poſſeſſores egerit: ſuper qua tamen limitatione cogitandũ relinquo.

102 Eſt que ſciendum, quòd dicta authentica res quæ, & alia iura ſuperius allegata, quibus prædictæ concluſiones fundantur, procedũt & habent locum in ſubſidium, non extantibus bonis deſcendentis, qui dotem reſtituere, aut cõſtituere vult: quia ipſis extantibus, ꝑ ea prius eſt tranſeundum, vt probat tex. in lege, pater filium, in prin. ff. de leg. tertio. tradit Paulus de Caſ. in dicta anthentica, res quæ numero quinto &. 11. Cur. iun. numero 17. Idem Caſ. d. conſi. 15. numero primo & ſecundo, & d. conſ. 80. nu. 1. vol. pri. Alex. cõſ. 56. numero tertio in fi. vol. 1. Soci. conſ. 75 numero primo volumine primo, & conſ. 23. numero quarto & conſ. 104. numero. 11. vol. 3. Pariſ. conſi. 119. numero quinto volumine primo. Iaſ. in dicta lege, ſi filius fam. §. diui. in ſecunda lec. numero. 25. cum. 4. ſeq. Grat. conſ. 17. numero 21. volumine primo. Soci. in reg. 12. fal. 1. Bòẽ. deci. 129. numero. 5. Gui. Pa. deci. 96. Marza. in epito. fidei. q. 48. numero ſeptimo. Bello. conſ. 83. numero. 8. & Deci. conſ. 519 numero ſexto.

103 Dubium tamen eſt, quis debeat probare, non extare bona libera. Deci. conſ. 519. numero ſeptimo affirmat, quòd mulier, quæ prætendit exigere dotem ex bonis fideicõmiſſo ſubiectis, in defectum bonorum liberorum, non tenetur probare non eſſe bona libera ex quibus eam exigere poſſit. Quoniam mulier eo ipſo quòd aſſerit bona libera non extare, ſuam intentionem fundatam habet, & quòd contrarium aſſerenti, incumbat onus probandi. Id ipſum voluit Soci. conſ 104. numero, 11. in finalibus verbis, vol. tertio. Cagno. in l. fi. numero. 273. C. de pac. Cepha. conſ. 261. numero. 29 Cur. iun. in d. authen. res quæ, numero. 46. Cur. ſen. conſ. 27. numero 17. & alij, quos citat Marza. d. q. 38. numero. ſeptimo.

Contrariã partẽ, quòd onus probãdi, non extare bona libera, incumbat mulieri, tradit Steph. Ber. cõſ. 161. Circa proceſsũ ceptũ. n. 26 li. 3: Cra. cõſ. 77. n. 4. Bello. conſ. 83. nu. 7. Corne. conſi. 3. n. 3. lib. 3. Paris cõſ. 119. nu. 5. lib. 1. Hanc ſententiam verã eſſe, atteſtatur Moli. de primoge. hiſpa. li. 4. c. 7. num. 34. & Marza. vbi ſupra. num. 8. Ego non dubito, quin onus probandi, non extare bona libera, incumbat prætendenti diminuere fideicommiſſum, cum id ſit fundamentum ſuæ intentionis: Cẽſeo tamẽ cũ Deci. d. cõſ. 519. & alijs quos ſupra retulimus, quòd eo ipſo quòd mulier dicit non eſſe alia bona mariti præter illa, quæ ſũt ſubiecta fideicõ. habeat ſuã intẽtionẽ fundatã: & dicẽti alia bona extare, incumbere onus probandi, & dicta bona oſtẽdẽdi, per gloſſam notabilem in lege, cum de lege, verſi. hæredis probatio. ff. de proba. vbi ſi hæres dicat, tantum eſt in hæreditate. & non plus, habet ſuam intentionem fundatam, quòd nõ eſt plus in hæreditate, quàm id quod affirmat. & ꝙ aſſerenti plus eſſe, incũbat onus probandi. d. gl. nota. & men-

& menti tenendam dicit ibi Bal. quam etiā ſequitur Bar. in.l. ſi conſtante, num. 11. ff. ſol. matri. & in.l. decem. num. 3. ff. de ver. obliga. & in.l. 1. §. ſi vſusfructus, nume. 4. in fi. ff. ad.l. falci. Iaſ. in. §. item ſiquis. 1. nu. 86. Inſ. de actioni. Gui. Pa. deci. 142. num. 3. Rui. conſ. 39. vol. 1. & conſ. 187. eo. volu. vbi dicit iſtam eſſe communem opinionē. & conſ. 109. volum. 5. vbi dic. gl. communiter eſſe approbatam atteſtatur. & Socin. conſ. 104. in fi. volu. 3. Cur. iun. conſ. 150. ſequitur Beci. conſ. 100. nu. 22. Iſtam ſententiam magis communem profitetur Anto. Gab. de proba. conclu. 7. num. 8. Proqua eſt optimus tex. in. l. fi. §. licentia danda, in prin. C. de iu. delibe. vbi hęres oſtendens inuentarium, dicens non eſſe plus in hæreditate, quàm quod inuentario continetur, habet ſuam intentionem fundatam, & transfert onus probandi contrarium, in aduerſantem. no. Bar. in. dict. §. licentia, & ibi Paul. num. 2. & idem Caſ. conſ. 212. ſupradicta omnia, volu 1. Pro his faciunt, quæ tradit Angel. in. l. a diuo pio. §. in venditione, ff. d re iudica. quem refert, & ſequitur Iaſ. in. dic. §. item ſi quis. nu. 86. Inſ. de actio. quòd ad faciendam excuſsionem bonorum alicuius, ſatis eſt, agens dicat, talia bona eſſe in bonis talis, & non plura, & quòd qui plura eſſe probare velit, intra terminum ſibi a iudice præfigendum iux. gl. in. d. §. in venditione, in ver. capiantur, id probet. Quod ſequitur Imo. in dict. §. in venditione Rol. conſ. 99. num. 30. & 35. lib. Hæcquæ opinio approbari videtur in Cathalonia, argu. tex. in conſti. incip. E ſis eſdeuindra. quæ eſt. 10. in titu. de executio de cenſals. ibi, ſi per lo tercer poſſeſſor ſon nomenats bens de aquells, e ſi trobats ſeran, ſian executats, o la hon lo tercer poſſeſſor, ſtatuit a el cert termini a arbitre del official executant. &c. quæ ſatis in terminis prædictam opinionem probare videtur.

Adde circa prædicta, quòd iſtud ius competens mulieri ex. d. auth. res quæ. vt pro dote recuperāda habeat hypothecam in bonis fideicommiſſo ſubiectis, competit etiam eius hæredibus, etiam extraneis, ita Bal. & Pau. in. d. aut. res quæ. no. Rol. conſ. 85. nu. 33. vol. 1. & Goza. conſ. 97. nu. 10. ad fi. Circa hoc vide etiam quod no. Meno. de præ. lib. 4. præ. 189. nu. 154.

104 Circa prædicta quero, certum eſt, vt ex prædictis conſtat, mulierem de bonis fideicommiſſo ſubiectis poſſe dotem & ſponſalitium detrahere in præiudicium ſubſtituti: nunquid tamen mulier poſt annum luctus, ſi ſibi dos & donatio propter nuptias non ſoluantur, faciet fructus ſuos de dictis bonis fideicommiſſo ſubiectis: iux. diſpoſitionem ſæpe allegatæ cōſti. Hac noſtra? De hac quęſtione ter intra menſem ſum conſultus, & ſcio de hoc cauſam agitari in ſacro Regio cōcilio, etſic ſalua dicti Regij cōcilij determinatione, cenſeo quòd ſic. Etenim cū dos, & donatio propter nuptias mulieri de dictis bonis fideicommiſſo ſubiectis debeantur: & beneficium. d. conſti. Hac noſtra, cuius vi, mulier facit fructus ſuos, ſit ratione dotis & ſpōſalitij, vt atteſtatur Mie. in. d. cōſti. Hac noſtra. num. 86. eſt certum, quòd dum vidua in dictis bonis fideicōmiſſo ſubiectis habebit dotem, & ſponſalitium, faciet eorū fructus ſuos. Accedit quòd cum dicta conſti. diſponat vt in conſequentiam dotis nō ſolutæ, mulier faciat fructus ſuos, eſt certum, quòd fideicommiſſarius, qui dictam dotem & ſponſalitium ſoluere tenetur ſi ea
105 ſoluere ceſſat, debet pati, vt dicta mulier in d. conſequentiam faciat ſuos fructus dictarum rerum fideicomiſſo ſuppoſitarum. Cū ad ea quę in conſequentiam veniunt, fiat extenſio non ſolum in materia fauorabili, qualis eſt dotis, ſed & odioſa, vt no. Deci. in. c. quanto, de iudi. quē refert, & ſequitur Aym.
106 conſ. 186. num. 7. Neque obſtat ſi dicatur, hìc duo ſpecialia circa idē concurrere, quod iure prohibetur, l. 1. C. de do. promiſ. Concurrit ſiquidem hic ſpecialitas, quòd mulier dotis fauore, detrahit eam de bonis vinculatis: & aliud ſpeciale, quòd dum fideicomiſſarius ei dotem, & donationē propter nuptias ſoluere ceſſat, mulier poſsidet dicta bona vinculata, & eorum fructus facit ſuos. Siquidē, id non obſtat, cum vnum ex dictis ſpecialibus veniat in conſequentiam ad aliud: iuxta ea, quę ad propoſitum tradit Bar. in. l. ſi is qui pro emptore, num. 71. in prin. ff. de vſucapio. Franciſ. de Aret. conſi. 64. diligenter ver. non obſtat & Cel. Hugo. conſi. 1. nu. 15. in fi. & Deci. conſ. 35. nu. 9. in fi.
107 Opportet tamē ſcire, quòd ad hoc, vt diſpoſitio. d. auth. res quæ, locum habeat, opus eſt vt conſtet de vera dotis numeratione, vt

not.

no. Iaſ. in.d. auth. res quę.nu. 33. ver. nono limita. Rol.conſ. 85. num 26. & 37. volu.1. Meno. de præ.lib.4.præ.190. num 50. & latè poſt aliquos per eum relatos.Ioan. Lup. in rub.de dona. in.vi. & vxo. §.15. Qui pro hac ſententia adducunt glo. notab. in.l. aſsiduis, C. qui po. in pig. hab. quæ vult, pri-
108 uilegia dotis non habere locum in dote cōfeſſata. quam gl. reputat ſingu. Bal. in cap. contingit cir.fi. de dolo, & contuma. & ita fuit deciſum per Regiam Audientiam ad relationem domini Gulielmi Sunyer Regij conſiliarij. vbi declaratum fuit fideicōmiſſario non nocere confeſsionem dotis factā per maritum, licet dotale inſtrumentū præceſſerit, niſi de reali dotis numeratione conſtet.

Quam concluſionem intelligendam cenſeo: vt in quibus caſibus dotis confeſsio probat veram dotis numerationem in preiudicium creditorum, probet etiam in præiudicium fideicommiſſarij, ita in ſpecie ſcripſerunt Opizo in. l. filius fa. §. diui.nu. 146. de leg.1. Rol.conſ. 20.nu. 13.lib.4. Afflic. deci. 402.nu.11. & 12. Padi. in dict. auth. res quæ. num. 120. quos refert, & ſequitur Menoc. de præ.lib.4.præ.190.n. 51. In quibus autem
109 caſibus,cōfeſsio dotis receptæ facta per maritum,tam conſtāte matrimonio, quàm ante probet veram numerationem in præiudicium creditorum tradit pulchrè Menoch. omnino videndus. d.lib.3. præſump.præſu. 12.& 13. per to. & etiam ante eum Coua lib. 1. va.reſo.c.7.per to.& dixi aliquid ſupra.n. 29.& .31.

110 Iterum circa prædicta quæro de quadam queſtione, quā hactenus a nemine tactā vidi. Pone, quod filius grauatus a patre de reſtituenda hereditate poſt patris mortem duxit vxorem,& conſtante matrimonio, conſumpſit ſuam legitimam, & trebellianicā, adeò vt dotem reſtituere non potuerit, niſi alienādo de bonis fideicommiſſo ſubiectis. Poſtea ſecundò duxit vxorem, num dicta ſecunda vxor, ſeu eius hæredes ſoluto matrimonio, poterunt dictam dotem detrahere de dictis bonis vinculatis? videtur dicendum diſpoſitionem.d. auth. res quæ, ſolùm habere locū in primo matrimonio, & ſic pro prima vice,arg. l. boues.§.hoc ſermone.ff. de ver. ſig. l. cum pater.§ certā de leg.2.l. dotis promiſsio ad fi. de iu. do.faciunt no. per Bar. in. l. fideicommiſſa.§.ſiquis alicui decem de leg. 3. Anto. de Butrio conſil. 30. Cremen. ſing. 147. Quibus in locis, manifeſtè proba-
111 tur, diſpoſitionem affirmatiuam in primo actu verificari,& de prima uice intelligi: vt latè per multa exempla declarat Iaſ.in.l. diuortio.§. quod in anno.ff.ſol matrimo.

112 Cenſeo tamen contrarium, quòd imo habeat locum in ſecundis,& tertijs nuptijs, & ſic in dote ſecunda,& tertia. Siquidem dicta regula, quòd diſpoſitio affirmatiua intelligatur de prima vice, intelligitur in diſpoſitione hominis, ſecus in diſpoſitione legis, ſiue ſtatuti, quæ intelligitur toties, quoties opus ſit, vt in terminis not. Iaſon in dict. §. quod in anno num. 25.& in. l. duobus reis. §.1.nu.20.ff. de iu iura.Cuma. conſ.14.ſtatutum dictat,&Alex.in.l.ſi cum dotem.§.1.ff. ſol. ma. & in conſ.212. viſo cōſilio aliàs per me reddito.lib.2. Pro his facit, quia ratio finalis.d. auth.res quæ, eſt fauor dotis,ne mulieres dote fraudentur, quod intereſt reipubli.l.1. ff.ſol.matri.& hęc ratio ita militat in dote ſecunda, & tertia, &c. atque in prima.
113 Et ſic de eis dicta diſpoſitio eſt intelligenda: cum vbi eadem ratio militat, idem ius ſit ſtatuendum. l. illud. ff. ad. l. Aquili. faciūt quæ ad propoſitum tradit Anton. de But. dict. conſil. 30. numer.1. verſi. & ita mens teſtantis. & Cuma. dict. conſilio. 14. facit etiam quod ſuperius diximus, quòd mulier dotis fauore, non tenetur viri conditionem explorare.

Adde circa prædicta, quòd cum argumentum de dote ad alimenta valeat:& pro alimentis fideicommiſsi bona alienari poſſunt.ita Bar.in. d.aut.res quæ.numer.9.Caſ. num.13.Iaſ.num.31.& Cur.Iun.n.30.vbi iſtā communem eſſe ſententiā dicit.Idē atteſtatur Soci.in tract. falle.reg.38.fal.4.His accedunt Petra in trac.de fidei.q.8.n.480.& Molin.de Primoge.Hiſ.lib.4 c.6.n.8.fa. tex.op. in.§. nobis ergo.in auth. de reſtitu. no. Padilla in.d. auth.res quæ.num.78.& 86.vbi id ampliat ad alimenta. & aliorum, ſine quibus pater ipſe familias honeſtè ſtare nō poſſet. Adde. Roma.con.267 vbi id etiā extēdit licet dicta bona cauſę piæ eſſent reſtituenda, quod etiam annotauit Socin.reg 12.ampl.13. & Bal. in.dict.auth. res quæ col.1. vbi Iaſon num.32.

Quæ tamen concluſio limitatur, quando filius fideicommiſſo grauatus iam habuit legitimam, & trebellianicam, quas male vtendo conſumpſit, nam hoc caſu, bona fideicõmiſſi alienare non poterit, vt alimenta conſequatur, ita Soci. in. l. marcellus. §. res quæ. ff. ad Trebel. quem ſecuti ſunt multi relati a Cur. Iun. in dict. aut. res quæ. num. 31. & nouiſsimè a Meno. de arbi. iudi. caſu 182. nu. 31. cũ mul. ſeq. & pauci dies ſunt, iuxta hanc limitationem ipſe obtinui.

114 Quæro. 22. an iocalia tradita per ſponſum ſponſæ, ei donata cenſeantur? vide Bar. & ibi addi. in. l. ſeruis vxoris. ff. ſolu. ma. Ioan. Andre. in addi. Spe. in rub. de don. in. vi. & vxo. & Menoc. de arbi. iudi. caſu. 218.

115 Et quid de Iocalibus datis ſponſæ, per cõſanguineos viri, an ſint ſponſe, vel viri, vide Bar. Pau. Iaſ. & alios in. l. ſed ſi plures. §. in arrogato. ff. de vulga. latè Menoch. de præſump. lib. 3. præſump. 26.

116 Hoc etiam circa iſtam materiam diſsimulandum non eſt, quòd vidua, quæ beneficio. dict. conſti. Hac noſtra. poſsidet bona viri: ad inſtantiam creditorum viri, etiã poſteriorum debet preſtare patientiam, vt bona viri vendantur, ita tamen vt ipſa, & non alius recipiat pretia, & de eis ſatisfiat dictæ viduæ, & alijs creditoribus, prout fuerint tempore priores, & iure potiores.

Ad inſtantiam verò hæredis non tenetur dictam patientiam præſtare, niſi ſibi prius ſatisfiat: ita in Regia Audientia ſæpe deciſum tradit Socar. in com. P. Alber. cap. ſi defuncto nu. ſi. pa. mihi. 244.

117 Vltimò quæro, an in rebus dotalibus poſſit fieri executio, conſtãte matrimonio, pro debito vxoris, vide inf. in. cap. 13. de emp. & ven. num. 57. & 58.

De Emancipatione.

Cap. 10.

SVMMARIVM.

1 *Filius præſumptione iuris, præſumitur eſſe in patris poteſtate: & ſic ſi ſui iuris ſe eſſe vult aſſerere, id probare debet.*

2 *In Cathalonia filius liberatur a patria poteſtate, & quó ad omnia, habetur pro emancipato, per contractum matrimonij, de patris conſenſu.*

3 *Filia quæ per contractum matrimonij, in Cathalonia, eſt liberata a patria poteſtate, an mortuo eius viro, redeat in patris poteſtatem.*

4 *Si pater emancipat filium, in præmium emancipationis, debetur ei dimidia pars vſusfructus, bonorum filij, etiam ſi eam non ſibi reſeruauerit. Cui dimidiæ parti poteſt pater renuntiare.*

Declara prædicta nu. 5.

6 *Pater habet virilem vſusfructus portionem, cum filijs, in bonis maternis, etiam acquiſitis poſt emancipationem.*

7 *An in Cathalonia, pater perdat totum uſumfructum bonorum aduentitiorum filij, cum eum collocat in matrimonium.*

8 *An emãcipatio fieri poſsit quó ad vnum actũ.*

9 *In emancipatione requiritur regulariter patris & filij conſenſus.*

Fallit in aliquibus caſibus. ibidem.

10 *Sublata eſt hodie differentia patriæ poteſtatis, & emancipationis, quó ad ſucceſsionem.*

Quod intellige quo ad ſucceſsionem ab inteſtato, ſecus ex teſtamento. num. 12.

11 *Emancipati ſuccedunt non vt ſui, ſed vt extranei attinentes: & ſic cum ſuitatem non habeant, non tranſmittunt hæreditatem non aditam ad quoſcumque hæredes, ex potentia ſuitatis, vt ſui. Sed tantum hæreditatem aſcendentis ſibi delatam iure ſanguinis, ad ſuos deſcendentes.*

13 *Quó ad alia, præter ſucceſsionem, remanet differẽtia patriæ poteſtatis, & emãcipationis.*

14 *In Cathalonia cũ filius coniugatus de conſenſu patris, habeatur pro emãcipato, nõ tranſmittet hæreditatẽ, nõ aditã ad quoſcunq. ſed tantùm ex potentia ſanguinis hæreditatem aſcendentis, non aditã, ad deſcendentes. vel quamcunque hæreditatem, ad quoſcunque, ex capite iuris deliberandi, intra annum.*

Declara

16 *Declara, vt ibidem, & nu. 15.*

17 *In Cathalonia nec filius fa. nec emancipatus aliter quàm per contractum matrimonij, ſi ſit minor xxv. annis, obligatur ex aliquo contractu, in quo non adſit partis conſenſus: & idem eſt in filio familias, licet ſit maior xxv. annis.*

Quid in filio forenſi. num. 18.

De iure communi filius fa. ex omni contractu obligatur, præterquam in mutuo, & voto.

19 *Statutum habilitans, vel inhabilitans perſonam, non comprehendit forenſem.*

Declara, vt num. 21.

20 *An conſtitutio 1. & fina. tit. de menors de. 25. anys, comprehendat forenſem.*

22 *An emancipatio poſsit fieri die feriato.*

1 QVuilibet filius de iure, præſumitur eſſe in patris poteſtate, vt per tot. tit. Inſ. de pa. poteſ. & l. ſi filius. ff. de proba. Et ſic ſi filius aſſerere uelit, ſe eſſe ſui iuris, debet id probare, dic. l. ſi filius. Sunt autẽ a iure certi ſtatuti modi, quibus filius a poteſtate patris liberatur, vt Inſ. quib. mo. ius pa. po. ſolui.

2 Iure ſpeciali Cathaloniæ, additur vnus, vt per contractum matrimonij, de conſenſu parentum, filij liberentur a patria poteſtate, vt habetur in conſtitu. vnica, titul. de Emancipa. Quod non eſt de iure communi, l. ſi vxorem, & ibi Bal. Sali. & alij. C. de condi. inſer.

3 Quæro. 1. filia per contractum matrimonij, fuit liberata a patria poteſtate, vtrum mortuo marito, reuertetur in eam? Dic quòd non argu. tex. in conſtitu. 1. titul. de de menors de xxv. anys. & ita vbique licet aliqui diſſentiant, obſeruari dicit Bòë. q. 197. numer. 4.

4 Si pater emancipat filium, debetur ei in præmium emancipationis, dimidia pars vſuſfructus, bonorum filij, etiam ſi eam ſibi in actu emãcipationis, non reſeruauerit: & altera dimidia applicatur filio, l. cum opportet §. cum autem. C. de bo. quę libe. §. hoc quoque. Inſ. per quas perſonas nobis acqui. Poteſt tamẽ pater, dictę ſuę dimidiæ parti renuntiare, d. §. cum autem.

5 Prædicta intellige, in bonis filij, ex cauſa aduentitia acquiſitis ante emancipationẽ, nã in quæſitis poſt, nullã portionẽ vſuſfructus habet, vt no. Pau. de Caſ. in. d. l. cum oppor tet. Imò. ſi pater ſibi retineret dimidiam in bonis acquirendis per filium poſt emancipationem, talis retentio eſſet nulla, vt not. Oldra. conſ. 214 factum tale eſt. Ioan. Andr. in addi. ſpe. in rub. de na. ex lib. ven. in addi. in cip. circa prædictas formas. Pau. de Caſ. in l. ſi viua matre in prin. C. de bo. ma. Iaſ. in.
6 l. fi. num. 28. C. de pac. Gerar. de Pe. Sanc. ſing. 76. Præterquam in bonis maternis, in quibus licet poſt emãcipationem acquiſitis, pater habet virilem vſuſfructus portionem cum filijs, d. l. ſi viua matre.

7 Quæro. 2. filius in Cathalonia, liberatur a patria poteſtate, per contractum matrimonij cum conſenſu patris, num tali caſu pater perdet dimidiam partem vſuſfructus bonorum aduentitiorum filij, vt dictum eſt, an verò totum vſumfructum? Crederem ego fauore matrimonij, patrem tali caſu totum vſumfructum perdere, & hanc in ſimili caſu communem eſſe opinionem reſoluit Bòë. q. 197. nu. 8.

Quæro. 3. an emancipatio fieri poſsit,
8 quò ad vnum actum? Reſpon. veram, & communem opinionem eſſe, quòd non, vt not. Ioann. de Imo. Paul. de Caſtr. Cuma. Socin. Alexand. Iaſ. & communiter docto. in. l. 1. §. hoc autem. ff. ad Sena. C. Trebel. licet aliqui aliter ſentiãt, per. l. ſi ab eo. C. de lega. Eorum tamen fundamenta pulchrè diluit Iaſ. in. d. §. hoc autem in. 1. lec.

In emancipatione requiritur patris, &
9 filij conſenſus, §. fin. Inſ. quib. mod. ius pa. po. ſolui. Et ſic regulariter pater non cogitur emancipare filium, niſi in aliquibus caſibus, quos vide per glo. in dict. §. fin. & in. lege, non poteſt. ff. de adop. Nec e contrariò pater poteſt filium inuitum emancipare, l. nec auus, Codice de eamcipa. libe. niſi ſubſiſtente cauſa iuſta, iudicis arbitrio, vt not. Paul. de Caſt. & alij in. l. vtrum turpem. ff. de verbo. obliga. Bar. in lege quidam cum filium. numer. 2. ff. illo tit. Menoc. de arbit. iudi. caſu. 138.

Neque illud omittendum cenſeo, ho-
10 die eſſe ſublatam differentiam patriæ poteſtatis, & emancipationis: ſicut agnationis, & cognationis, §. nullam. in authen. de hære. ab in teſtato venien. Quod intellige, quò ad ſuccedendum patri, quia ſic ſuccedunt hodie emancipati patri, ac ſui.

l. meminimus, C. de legiti. hære. licet eman cipati non ſuccedant, vt ſui, ſed vt extra- nei attinentes: vnde fit, vt ipſi hæreditatem non aditam non tranſmittant ad extraneos hæredes, ſed ad ſuos deſcendentes tantùm, per titu. de his, qui ante aper. tab. Sui tamē hæreditatem non aditam tranſmittunt ad quoſcunque, ex potentia ſuitatis, vt not. in l. ſi fratris, & l. ſi infanti, C. de iure delibe. not. Pau. de Caſt. in. l. Gallus. §. & quid ſi tantùm numer. 9. ff. delibe. & poſthu. & in. l. ſi emancipati. numer. 7. C. de colla. Iaſ. in. d. l. ſi emancipati. nume. 36. & ibidem Angel. cir. fin. not. communiter moderni in. l. 3. C. de iu. delibe. & ibi Bal. Alexand. Corne. Iacob. de Sanc. Georg. & alij

12 Quod autem diximus, eſſe ſublatam dif- ferentiam patriæ poteſtatis, & emancipa- tionis, quò ad ſuccedendum patri, eſt intel- ligendum, quò ad ſuccedendum ei ab inte- ſtato, ſecus ex teſtamento. Quia facto te- ſtamento, remanet differentia patriæ pote- ſtatis, & emancipationis, vt not. glo. in dict. §. & quid ſi tantùm. & in auth. ex cauſa. C. de libe. præteri. & in. l. ſi emancipati, & vtro bique commu. docto.

13 Inſuper quò ad alia præter ſucceſsionem, remanet differentia patriæ poteſtatis, & e- mancipationis. ita Bar. in. d. l. ſi emancipati, poſt gloſ. numer. 11. & ibidem Iaſ. num. 36. glo. in. dict. auth. ex cauſa, & in. d. §. & quid ſi tantùm, vbi latè per docto.

14 Ex prædictis infero, quòd cum in Catha- lonia filius coniugatus de conſenſu patris, habeatur pro emancipato: quòd hæredita- tem non aditam non tranſmittet ad quoſ- cunque, ſed tantùm ex potentia ſanguinis ad deſcendentes, iuxta titu. C. de his, qui an- te aper. tab. Vel ex capite iuris deliberandi, ad quoſcunque, ſi ſciens hæreditatem ſibi delatam, intra annum decedat a tempore ſcientiæ indeliberatus, an hæreditatem adi- ret, vel repudiaret: quia tunc tranſmittit ad quemcunque hæredem, etiam extraneum reſiduum illius anni, ad adeundum dictam hæreditatem, vel repudiandum, iuxta tex. nota. & expreſſum, in. l. cum antiquioribus C. de iu. delibe. Dixi ſciens hæreditatem ſibi delatam eſſe, nam ſi ignoraret, non tranſmitteret, dict. l. cum antiquioribus, verſicu. & ſiquidem. Et ſic dicunt ibi Bar. & docto. quòd aduocatus debet eſſe cautus vt probet defunctum habuiſſe ſcientiam hæ reditatis ſibi delatæ, & intra annum deceſsiſ ſe a tempore ſcientiæ.

15 Hoc tamen caſu, quando defunctus de- ceſsiſſet ignorans delationem dictæ hære- ditatis, poſſet hæres eius, in quem alias debe ret fieri dicta tranſmiſsio, petere reſtitutio- nem ex perſona defuncti, qui deceſsit igno- rans, ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur. ex æquitate. l. 1. & totius ti tuli. ff. ex quibus cau. maio. ita in terminis not. Soci. in lege qui duos. 11. colum. ver. ex ſecundo infertur. ff. de reb. dub. Bar. & commu. docto. in. l. 1. §. ſi quis propter inū- dationem. ff. de iti. actuque priua. Recep- tam hanc eſſe ab omnibus opinionem di- cit Vaſqui. de tranſmiſ. lib. 1. §. 8. numer. 25. Emanuel a Coſ. in rep. legis Gallus. §. et quid ſi tantum. numer. vlti. ff. delib. et po ſthu. Quæ nota, quia aliquando afficient te honore.

16 Eſt etiam obſeruatione dignum, quòd in Cathalonia nedum filius famil. ſed nec e- mancipatus, aliter, quàm per contractum matrimonij obligatur, ex aliquo contractu, niſi in eo ad ſit conſenſus patris. Et hoc ſi fi- lius ſit minor viginti quinque annis, vt eſt tex. ad litteram in conſti. 1. titul. de menors de xxv. anys. Quæ conſtitutio eſt extenſa in filijs fa. licet ſint maiores xxv. an. vt habe- tur in conſti. fin. titul. de menors de xxv. anys. Et prædicta procedunt, licet contra- ctus per dictos filios eſſet extra Cathaloniā celebratus, dummodo executio fieret in Ca thalonia. Quod nota, quia eſt contra id quod communiter per docto. concluditur in. l. ſi fundus. ff. de euic. de quo dixi ſup. cap. 9. num. 91.

17 Sec⁹ eſt de iure cōmuni, ſecundū quod, nedū filius emancipatus, ſed etiam et filius fa. etiā ſine cōſenſu patris ex omni cōtractu obliga tur. l. filius fa. ex omnibus cauſis. ff. de actio. et obliga. §. item inutilis, verſi. filij iun. glo. Inſ. de inu. ſtipula. et. l. 1. et toto tit. ff. quod cum eo. l. tam ex contractibus. ff. de iudi- cijs. Præterquam in mutuo, vt. ff. ad Sena. Conſul. Macedo. per tot et in voto, lege ſi quis rem. §. voto. ff. de pollicitatio. not. gloſ. in dict. lege tam ex contractibus, et in. dict. l. filius familias ex omnibus cauſis.

18 Opportunè circa prædicta quæro, ecce ꝙ quidā filius oriundus ex Reg. Arago. vel ex alio

alio regno, denique forēſis, fortè cōtraxit in Cathalonia ſine voluntate patris ſui, an remaneat ex contractu obligatus, cum ipſe ſit filius & cœlebs, qui ſcilicet numquam matrimonium contraxit; & contractum illum fecerit ſine patris voluntate?

19 Videtur dicendum, quòd ſic, quia ſtatutum habilitans, vel inhabilitans perſonam non cōprehendit forenſem, ita Paul. conſilio 226. ſuper primo, quo quæritur, numero primo, volumine ſecundo, Iaſ. conſilio. 59. col. 2. verſic. nec habet obſtare, volum 3. Et ſic ſi ſtatutum diſponat, quòd filius fam. poſsit teſtari, filiuſfam. forenſis exiſtens in illo loco non poterit teſtari, per tex op. in. l. 1. in fi. ff. de tu. & cura. da. ab his. Similiter ſi ſtatutum inhabilitet perſonam, vtpote, quia diſponat, quòd maritus non poſsit legare vxori. Certe forenſis in illo loco poterit legare vxori, vt notat Iaſ. dicto conſilio. 59. allegat Bald. in. l. cunctos populos, in 3. q. quæſtio. prin. & Bart. in. 7. q. in fi. idem notat Rui. conſilio. 201. col. 1. volumine primo, vbi hanc eſſe communem opinionē dicit, & in n. 7.

20 Veritas tamen eſt in contrarium, quòd dictæ conſtitutio. 1. & fina. tiulo de menors de 25. ayns comprehendant forenſem, qui in Cathalonia contraxit, vt ſi ſit filius, qui numquā vxorem habuerit, licet in ſua patria poſſet liberè contrahere ſine partis conſenſu: ſi tamē contrahat in Cathalonia, ex illo contractu non remaneat obligatus, ſiue ſit filius fam, ſiue emancipatus dummodo ſit minor. 25. annis, & ſi eſt filius fam. licet ſit maior.

21 Neque obſtant deducta in cōtrarium, quia procedunt, quoties ſtatutum abſolute habilitat, vel inhabilitat perſonam, tunc enim non comprehendit forenſem: ſecus tamen cum ſtatutum non abſolutè habilitat, vel inhabilitat perſonam, ſed in defectum formæ nō ſeruate, vel cum aliqua alia modificatione; quia tunc vera, & communis concluſio eſt, quòd forenſis comprehenditur ſub ſtatuto loci, in quo conficitur inſtrumentum, ita Bald. in d. l. cunctos populos, verſiculo tertio caſu, vbi dicit, ꝙ quando ſtatutum aliquid vetat cum aliqua modificatione, putà, quòd pater non poſſit teſtari inter liberos, niſi cum ſex teſtibus, tunc ligat forenſem: idem notat Socin. conſilio. 97. col. 2. volum. 1. vbi conſuluit, quòd ſi ſtatutum dictat, ꝙ notarius non poſsit conficere inſtrumenta, niſi ſit matriculatus, iurauerit, & ſatisdederit, ꝙ comprehendit forenſem notarium, quia ſtatutum nō inhabilitat præciſsè, ſed cum modificatione, niſi fuerit matriculatus, &c. idem Bald. in. l. fi. ff. de iur. om. iudi. dicit, quod ſi ex forma ſtatuti minor nō poſsit contrahere, ſine certa forma, ꝙ forenſis contrahens in illo loco tenetur ſeruare illam formā, ſequitur Aret. conſ. 74. Rui. conſ. 201. vol. primo, Tiraquel. in ll. connu. glo. 8 numero. 226. qui multa allegat, Bero. conſ 89. volum. 3 & Chriſtopho. de Caſtel. in conſ. 23. & ita ſine dubio tene.

22 Quæro vltimò, an emancipatio poſsit fieri die feriato? Reſpondeo quòd ſic, ita notat Spe. de feriis. §. ſequitur videre, numero ſeptimo, & Mier. titulo de emancipa. par. ſecunda, colla. ſexta, numero vigeſimo ſecundo, folio mihi. 134.

De Emphyteuſi.

Cap. II.

SVMMARIVM.

1 IN Cathalonia, an habeat locum commiſſum.

2 Emphyteuta priuati, ceſſans a ſolutione canonis, per triennium, de iure communi cadit a iure ſuo.

De iure verò municipali Cathaloniæ ſecus. Sed tantū punitur in duplicata canonis ſolutione, ibidem.

3 Feudatarius ceſſans a ſolutione penſionis non cadit a iure ſuo, nec iure communi, nec ſpeciali Cathaloniæ.

Sed tantū de iure Cathaloniæ punitur in duplicata canonis ſolutione.

4 Emphyteuta, & feudatarius alienantes rem

ſine domini conſenſu, cadunt a iure ſuo, de iure communi.

De iure verò particulari Cathaloniæ, ſecus numero.5.

6 *Tribus poenis puniuntur de iure Cathaloniæ, emphyteuta, & feudatarius, alienantes rem ſine conſenſu domini.*

Quæ ſint iſtæ poenæ, declaratur, numero. 7. 8. & . 10.

9 *Lex poſterior non tollit præcedentem, niſi quatenus ei contrariatur.*

In diuerſis legibus, generi per ſpeciem non derogatur, quod eſt notandum pro ſtatutis, ibidem.

Declaratur quando, & in quibus caſibus habeant locum prædictæ poenæ, numero. 11. 12. & . 13.

14 *Res feudales, vel emphytheuticariæ poſſunt ſine conſenſu domini, per iudicem in cauſam iudicati capi.*

15 *Commiſſum in Cathalonia in duobus caſibus tantum locum habet, & ibidem qui ſint iſti duo caſus.*

Eſt & tertius caſus, vbi commiſſum in Cathalonia locum habet, nu.19.

16 *Emptor, qui bona fide emerit rem feudalem, ſiue emphyteuticariam ſine conſenſu domini, exiſtimãs eſſe allodialem, prout ſibi venditur, recuperat pretium, & damna a venditore.*

Sed ſi venditor non eſt ſoluendo, an dictus bonæ fidei emptor debeat a domino directo ſaltim in pretio ſeruari indemnis, numero. 17. & 18.

Ex delicto vnius alter non punitur, ibidem numero.18.

20 *Si emphyteuta obligauit bona ſua alicui generaliter, ſine firma, & conſenſu domini, et deinde alteri ſpecialiter, cum firma et cõſenſu domini: vter ex dictis creditoribus, alteri præferatur in rebus emphyteuticariis. Et quid ſit in obligatione rerum feudalium, nu.21. remiſſiuè.*

In generali obligatione facta per emphyteutam includuntur res emphyteuticariæ, ibidem, numero.20.

Quid in ciuitate Barcinone, n.22.

23 *An ſi emphyteuſis redeat ad dominum, ſit libera a debitis contractis per emphyteutam, & nu.24.25.26 & .27.*

28 *An per vnicam recognitionem, probetur dominium directum, et n.29.*

Iuramentum ſupplet partis præſentiam, de iure canonico, ibidem numer. 29.

30 *Si Petrus vendat Ioanni prædium, et in inſtrumento venditionis, aſſerat prædium teneri ſub allodio alicuius beneficij, an ex hoc beneficiatus habeat ſuam intentionem fundatam.*

31 *Quælibet res in dubio præſumitur allodialis, et non feudalis, nec emphyteuticaria.*

Amplia, vt nu.33.

31 *Quiſque præſumitur poſſidere iure proprio, et nõ alieno.*

34 *An ſi res aliqua ſit ſita intra fines caſtri, oppidi, aut ciuitatis, dominus, ex eo habeat ſuam intentionem fundatam ſuper dominio directo, aut vtili dictæ rei, et n.39.40.et.41.*

35 *Quid in Rege, de rebus ſitis intra regnum.*

36 *Nemo cogitur titulum ſuæ poſſeſsionis oſtendere.*

37 *Intellectus l.cogi.C.de petitio.hæredi.*

38 *Intellectus conſt. a la difficultat, tit. de moſtrar y exhibir cartas.*

42 *Declaratur, capit. ſi Caſtellanus.comme. P. Alberti.*

43 *An poſſeſſor rei emphyteuticariæ, poſsit conueniri hypothecaria a domino, pro canone.*

44 *Pro laudimio dominus habet actionem perſonalem, in rem ſcriptam.*

45 *Dominus directus de iure communi, et municipali, habet ius retinendi, ſiue prælationis, quam faticam noſtrates appellant, in rebus emphyteuticarijs.*

46 *Intra quod tempus, dominus debeat vti dicto iure prælationis, ſiue fatica, de iure communi.*

Et quid de iure municipali. n.47.

48 *Faticam, ſiue ius prælationis, dominus de iure cõmuni alteri cedere non poteſt.*

Secus de iure ſpeciali Cathaloniæ, n.49.

50 *In quibus caſibus, fatica locum non habeat.*

51 *Dominus habet ius faticæ, etiam in meliorationibus emphyteutæ.*

52 *Dominus volens vendere proprietatem, tenetur eam potius vendere emphyteutæ, quam alij.*

53 *Colonus potius tenetur vendere fructus fundi domino fundi, quàm alij.*

54 *Vſufructuarius tenetur potius locare vſusfructus commoditatem, domino proprietatis, quàm alij.*

55 *Rem communem cum alio habens ſi partem ſuã vendere velit, debet prius conſortem requirere.*

56 *Si adeſt annonæ caritas, ciues, ipſæque vrbes præferuntur extraneis in emptione frumenti in territorio ſuo collecti.*

57 *Quid ſit faciendum, ſi quis offerat pretium exceſſiuum, ad euitandum iſtud ius prælationis.*

58 *Stante ſtatuto, quòd volens vendere aliquem fūdum de tali territorio, teneatur prius illum vēdere hominibus ex dicto territorio, quā forenſi; an ſi aliquis ex dicto territorio, & dominus, ad aliquam venditionem concurrant, quis debeat præferri.*

59 *Emphyteuſis, & feudum, an ad eccleſiam, & alias manus mortuas peruenire poſſint.*

Statuta recipiunt interpretationem a iure communi, ibid.

60 *An emphyteuta poſſit præſcribere totum cenſum, vel ſaltem partem, aduerſus dominum.*

Et quanto tempore laudimium præſcribatur, ibidem, remiſſiuè.

61 *An dominus habeat iuriſdictionem in emphyteutam, de iure communi.*

Quid de iure Cathaloniæ, nu. 62.

63 *Quid ſit laudimium, tertium, ſiue foriſcapium, et de quibus alienationibus ſoluatur, & a quo, remiſſiuè.*

64 *In Cathalonia non debetur laudimium ex recognitione intra annum facta.*

65 *Si prædium feudale, ſiue emphyteuticarium tranſeat de fratre, in fratrem iudicio patris teſtatoris, ſcilicet per ſubſtitutionem, vinculum, aut fideicommiſſum per eum factum, nullum laudimium domino debetur, nec quo ad legitimam, & trebellianicam, quæ etiam ex fratre, in fratrem peruenerit.*

66 *Si quis donauit alicui aliquam rem feudalem, ſiue emphyteuticariam, cum pacto, quòd donatarius ſuſcipiat in ſe ſolutionem quorundā cenſualium ſingulis annis, an donatarius teneatur ſoluere laudimium, de toto valore rei donatæ, an de valore dictæ rei, deductis oneribus.*

67 *Ex donatione, & alijs titulis lucratiuis, debetur domino laudemium, & iure communi, & Cathaloniæ, n. 69.*

Quod laudemium eſt integrū, niſi aliter ſtatutū, vel conſuetudo ſe habeat, n. 68.

69 *Quātum laudemium ſoluatur in Cathalonia ex titulis lucratiuis.*

70 *Barcinone propter priuilegium, Recognouerunt proceres, ex titulis lucratiuis non debetur domino laudimium, quod intellige in rebus emphyteuticarijs.*

71 *De tranſactione, an debeatur domino laudemium.*

72 *De diuiſione, an debeatur domino laudemium.*

73 *De permutatione, an debeatur domino laudimium.*

74 *In ſolutione laudimiorum deficientibus pactis, eſt ſeruandus mos, & conſuetudo regionis.*

75 *An debeatur laudemium de venditione facta, cum pacto de retrouendendo, tā de iure cōmuni, quā ſpeciali Cathaloniæ, & alia circa iſtā materiam.*

76 *De venditione facta, cum pacto de retrouendendo ad modicum tempus, non debetur laudemium.*

Quod tempus dicatur modicum, & quod longum, tam de iure communi, quā de conſuetudine huius Principatus, remiſſiuè, ibid.

77 *An qui vigore pacti de retrouendendo, reuēdit, poſſit recuperare a primo venditore laudimium, quod ſoluit, & alios ſumptus primæ emptionis.*

78 *Ex alienatione neceſſaria non debetur laudemium.*

Declaratur ibidem, quæ dicatur alienatio neceſſaria.

79 *Si emphytheuta ſecundus emat a primo de conſenſu domini, non debet ſolui laudemium.*

ADeò multa ſcripta ſunt de hac materia, ab vtriuſque cēſuræ docto. & etiam noſtratibus, vt omnis ſcribēdi occaſio poſteris erepta videatur. Et ſic non longiùs in ea prouehar, ſed tantū, vt ſoleo, aliqua ſcitu digna, quę non facilè apud auctores inueniuntur, breuiter & reſolutiuè tradam.

1 Quæro 1. an commiſſum in Cathalonia locum habeat? Reſpondeo, quòd commiſſum in Cathalonia regulariter eſt ſublatum, vt eſt text. in Vſati ſi quis ſuum feudum, qui eſt. 4. in titulo de feus, & ibi gloſſ. Cali. & alij practici. not. Marquill. in Vſati. ſi quis baiuliam, ad finem.

2 Et ſic licet de iure communi emphyteuta priuati, non ſoluens canonem per triennium, cadat a iure ſuo. l. 2. C. de iu. emphy. capit. potuit, extra de loca. Secus eſt de iure ſpeciali Cathaloniæ, ſecundum quod, emphyteuta a iure ſuo non cadit, ſed tantū punitur in duplicata canonis ſolutione, vt eſt text. in d. Vſati. ſi quis ſuum feudum, & in Vſa. ſi quis baiuliā, qui eſt. 17. & Vſa. ſeq. titu. de feus, & ibi Marquilles.

Qui text. habent locum & in feudatario, qui propter ceſſationē penſionis, non cadit a iure ſuo, ſed punitur, vt dictum eſt de emphy

teuta

teuta,ita no. Marquil.in d.Vſa.ſi quis baiuliã, & d.Vſa.ſi quis ſuum feudum. Quod vltimũ etiam procedit de iure communi,ſecundum quod,feudatarius licet ceſſet ab annua præſtatione,quam ſoluere tenetur,pro feudo, non cadit à iure ſuo,ita Spe.de emphy.§.nunc aliqua,numero.108.Cardi.in d.c.potuit.Ioan.de Imo.in.c.ex parte,de feu.Domi. de San.Ge. in.c.ad apoſtolicæ.§.ſed licet,de re iudi.in.6.latè Marſil.multos referens,ſing.446.

4 Item de iure communi Emphyteuta,& feudatarius alienantes rem ſine domini conſenſu cadunt a iure ſuo,l.fi.iun.gloſſ. & ibi Bart. Bald.Salic.Iaſ.& alij.C.de iure emphy.dicto capit.potuit,iun.gloſſ.extra de loca.l.imperialis beneuolẽtia,de prohi feu alie per Lotha. in Vſi.feu.&.l.imperialẽ,eo tit.per Federi.& com.doc.in auth.qui rẽ.C.de ſacroſanc.eccl.

5 Secus tamen eſt de iure municipali Cathaloniæ, ſecundum quod, in his etiam caſibus commiſſum eſt ſublatum, vt dictum eſt, & not.Marquill.in d.Vſa.ſi quis baiuliam,ad fi.

6 Puniuntur tamen noſtrati iure, acquiſitores rerum emphyteuticarum, & feudalium adipiſcendo poſſeſsionẽ realem & corporalem ſine firma, & conſenſu domini varijs pœnis.

7 Quarum prima eſt,quam tradit d.R.Petr.1. in conſti.3.§.Negun Chriſtia,tit de Pau y treua:vt contra iſtos poſſit procedi, per dominos rerum,per oblationem querelæ pacis, & treguæ violatarum,in qua damnum,& iniutia ſolent eſtimari ad certas quantitates.

8 Secunda pœna eſt,quam tradit idem d. R. Pet.per ſuam pragma. Quoniam dignè regnat,poſitam in tit.de dret emphyteotic.in.1. vol.cir.prin.Qua prædicti intrantes poſſeſsionem rerum emphyteuticarum,& feudalium ſine domini conſenſu, puniuntur pœna quingentorum aureorũ.Per quam prag.d.§. Negun Chriſtia,non eſt correctus, quia lex poſterior non tollit præcedentem,niſi quatenus ei contrariatur,vt no.Bar.in l.1.§ hoc autem edictum,nu.7.ff de no.ope.nun.vbi pro ſtatutis notandum eſſe dicit,no.doc.in. l. ſciẽdum, ff.qui ſatiſdare cogãtur,fa.no.per Bal.& Pau. deCaſt.in.1.conſ.tit.Cod.§.quibus.Tradit pulchrè Soci.iun.conſ.131.Quæſtio propoſita,n. 35. vol.1.vbi generi per ſpeciẽ in diuerſis legibus,non derogari dicit.

9

10 Eſt tertia & vltima pœna,quam tradit D. R.Fer.1 in cõſti.Als eſcãdols,quę eſt.3.in tit. de dret emphy. vbi dictis,qui ingrediũtur poſſeſsionem rerum emphyteuticarum, ſiue feudaliũ,ſine cõſẽſu domini,vltra prædictas pœnas, imponitur pœna ſolutionis laudimij duplicati.

11 Circa prædictas poenas eſt aduertẽdum,ꝙ pœna.2. quingẽtorũ aureorũ nõ habet locũ, niſi quãdo capitur poſſeſsio, ſine conſenſu domini,ex alienatione facta per contractum inter viuos, vt ex verbis.d. prag. colligitur,& no.Solſo.in ſua lucer.Cellu.12.n.16.

12 Poena autem tertia laudimij duplicati,nõ habet locum, niſi quando quis adipiſcitur rei feudalis,ſiue emphyteuticariæ poſſeſsionem, ſine conſenſu domini ex contractu emptionis,vt no.Mie.in d.conſt.als eſcãdols,& Marquil.idem ſentire videtur in Vſati.magnates, ver.quæro,iuxta præmiſſa,ad fi.& Solſo.vbi ſupra nu.21.& 22. In alijs autem acquiſitionibus habebit locum poena,d.§. Negun Chriſtia,quæ eſt procedendi per querelam pacis, & treugæ violatarum.

14 Eſtque ſciendum,ꝙ licet res emphyteutica,ſiue feudalis alienari nequeat ſine cõſenſu domini, per emphyteutam, ſiue feudatariũ, poteſt tñ per iudicẽ capi, pro exſoluẽdis debitis emphyteutæ& ſine cõſenſu domini alienari,& in cauſam iudicati capi,& in ſolutũ dari, ſaluo domino ſuo iure,vt no.Afflic. deci. 191. Capy.deci 99.Bal.in.c.1.n.11.de prohib.feu.alie.per Feder.Iaſ.in.l.fi.n.113.C.de iu.emphy. & in.l.cetera §.ſed ſi paruerit, n.11. de lega.1. Rip.in.l.1.n.13.de pigno.

15 Commiſſum igitur in Cathalonia, ſolûm in duobus caſibus locum habet,ſcilicet ſi ſciẽter denegetur dominium,negando ſe aliquid tenere in feudum,vel emphyteuſim; Item ſi ſciẽter res feudalis,ſiue emphyteuticaria, pro allodiali alienetur,vel taceatur,eſſe feudũ,vel emphyteuſim,vt tradit Marquill. in Vſati. ſi quis ſuum feudum,qui eſt.4.tit.de feus,& ibi Guliel.de Valleſi.nu.16.idem Marquill. in d. Vſa.ſi quis baiuliam,in fi.not.per gl.in d.Vſa. ſi quis ſuum feudum, & Socarra. in comme. P.Alber.in.c.caſtellanus,ſiue feudatarius,nu. 77.pag.mihi.203.D.Ludo.a Pegue.in repe. c. itẽ ne ſuper laudemio, ver.6.n.16.& Cel.Hugo conſ.60.n.10.ver.intentat ergo.

16 Eſt circa predicta obſeruandum, quòd ſi fortè res aliqua emphyteuticaria, ſiue feudalis inciderit in commiſſum, propterea quòd fuerit vẽdita tacendo eſſe feudalem, ſiue emphyteuticariam, & ſic fuerit vendicata ab

empto

emptore per dominum,quòd emptor bonæ fidei,ignorans fraudem venditoris,recuperat a venditore pretium, & alia damna , quæ ea de cauſa paſſus fuit,arg.l.fi.C. de litigio. l. nemo.C.de fun.priua.lib.11.l.quemadmodum.. C.de agrico.& cenſi.eo.lib.

17 Sed quid ſi venditor talis,non ſit ſoluendo, vt nec ab eo præ eius inopia pretium recuperari poſsit: numquid tali caſu emptor bonæ fidei debet ſeruari indemnis in pretio a domino? Videtur dicendum,quòd non, ſiquidem ſi quis vẽdat feudum,& emphyteuſim pro allodio ſcienter, & ſic in fraudem domini,feudum,& emphyteuſis (vt dictum eſt)deuoluitur ad dominũ. Et illa pœna tranſit in ſingularem ſucceſſorem,ſicut in hæredẽ,l.3.§.quod autem ait.ff.quod quiſque iuris,not. Bal. in.l. imperialem.§.inſuper,de prohibi.feu.aliena. per Fede.idem no. Iſern. in capitulo primo, §.porrò,quæ ſit pri.cau. benefi. amitten. vbi dicit, ꝙ iſta pœna eſt rei perſecutoria,& trãſit penes quemcunq;,res tranſit,&ita deciſum tradit Afflic.deci.255.

18 Contrarium tenet Gui.Pa.deciſio.24.& ibi Ranchi.in addi.& domini de Rota,in deci.1. de emptio.& ven.in antiquis: quam opinionem & ipſe probo. innititur ſiquidem magis æquitati, & rationi quàm altera. Quia aliàs tali caſu negari non poſſet,quin ex delicto vnius alter puniretur, contra.l.ſancimus.C.de pœnis,&.c.non debet,de reg.iur.libro ſexto. Hanc quæſtionem tradit Mich. Fer. 3. part. ob.cap.399.nihil tamẽ auſus eſt affirmare: ſolũ atteſtatur Regiam Audientiam obſeruare, laudimium duplicatum non debere ſoluere emptorem, qui ignorabat rem emptã eſſe emphyteuticariam,ſiue feudalem,licet venditor id ſciret.

19 Eſt & alius caſus,vbi in Cathalonia,cõmiſſo eſt locus, quando pagenſis reliquit mãſum inhabitatum,per annum , vt habetur in conſti.Reg.Alphon.4. incip. Commemorants, quæ eſt.5.in titulo de homens propris: quod tempus poſtea fuit reductum ad tres menſes, per ſententiam latam inter ſeniores pagienſum,& ipſos pagenſes, quæ vulgò dicitur redimentiarum,ver.8.item pronuntiam , arbitram , e declaram , quę ſententia lata eſt per D. Reg. Ferdi. vltim. die. 21. April. 1486. quę eſt in titulo de homens propris,in.2.vol. conſti.

20 Quæro.2.de quadam queſtione,quæ paſsim occurret , & nullibi ſatis apertè declaratam reperies. Emphyteuta obligauit alicui creditori omnia bona ſua generaliter , & poſtea vnam ex dictis rebus obligauit alteri ſpecialiter,cum firma , & conſenſu domini:vter ex dictis creditoribus præferetur in dicta re? Veritas eſt,quòd prior creditor,cui bona generaliter ſunt obligata.Siquidem eſt certum, ꝙ licet emphyteutę, res emphyteuticas obligare generaliter,abſque domini cõſenſu,vt no. in l tutor.§.fi.& ibi Bar.Pau.& alij ff.de pig. ac.Spe.de emphy.§.nunc aliqua,n.148 glo & doc.in.l.fi.C.de iure emphy.quam glo.communiter aprrobari dicit ibi Iaſ. numero 84. facit tex.optimus,in.l. lex vectigali.ff.de pig. no.Neguſan.de pigno.part.2.memb.2.num. 28.idem tenent Practici noſtri, nempe Marquill.Guliel.de Valleſi.& alij in Vſati.ſi quis ſuum feudum. Socar. in commemora.Pet. Alber.capitulo,eodem,numero.40.pag. mihi.120.Et ſic cum dicta obligatio generalis ſit a iure permiſſa,ipſa vti prior præfertur ſpeciali poſteriori.l.qui generaliter.ff. qui po.in pigno.habe.c.qui prior,de reg. iur.libro ſexto. Hocque in terminis tenet Marquil.in d.Vſa. ſi quis ſuum feudum, verſicul. ſed quid in generali obligatione , circa finẽ,vbi decidit hãc quæſtionem. Quòd ſi emphyteuta obligauit diuerſis creditoribus bona ſua generaliter, abſque domini conſenſu;& poſtea vnam,aut plures ex dictis rebus emphyteuticariis, alienauerit cum firma,& conſenſu domini, ꝙ dicti creditores, excuſsione facta in bonis dicti emphyteutæ,poterũt agere aduerſus dictum emptorem dictarum rerum. Quod decidit hac ratione,quia cum dicta generalis obligatio ſit de iure valida , vt dictum eſt,dicti creditores habent ius hypothecæ in dictis bonis, cum res tranſeat cum ſuo onere.l.traditio.ff. de acquir.rer.domi.l.alienatio.ff.de contrahen.emp.& ſic principali diſcuſſo , poterunt agere hypothecaria contra dictum emptorẽ, l. Moſchis.ff.de iur. fiſc.& ita ſe aliàs deciſũ vidiſſe refert. Ob idque conſulit, vt ſine aliquo periculo, poſsit emptor rem illam emere,quòd præterquam ꝙ emat illam cum firma , & conſenſu domini , deponat pretium apud quandam ſecuram tabulam, & faciat fieri præconium, vt ibi per eum.

21 Vtrum autem prædicta in obligatione rerum feudalium procedãt , dicam in capitulo ſeq.

22 Hoc tamen Barcinonæ fallit propter priuilegium, quod habet, vulgò dictum, Recognouerunt proceres, in ſecundo volumine conſtitutionum inſertum, in titulo, Conſuetuts de Barcelona. In quo priuilegio, in. 12. eius capite habentur hæc verba. Item in ſponſalitijs non requiritur in Barchinona conſenſus domini; nec firmamentum, nec confirmatio, vel ſubſcriptio facta poſteriori creditori mariti lędit ius mulieris, imò ſemper remanet prior mulier, & potior in obligatione dotis, & ſpōſalitij. Ex quo priuilegij capite, ſumpto ab eo argumento a contrario, colligitur creditores, licet poſteriores habentes firmam, & conſenſum domini præferri prioribus non habentibus firmam domini, excepta muliere pro ſua dote, & ſponſalitio. Et iſtam interpretationē nuper ſecuta fuit Regia Audientia.

23 Quæro. 3. de quæſtione, non minus quotidiana, ac vtili, quàm proxima: vtrum ſi emphyteuſis redeat ad dominum, deceterò ſit libera ab omnibus debitis contractis per emphyteutam? Reſpōdeo, quòd ſi redeat ad eū iure prælationis, vt quia vſus fuerit fatica, omne ius credititium, & omne onus impoſitum in re emphytheuticaria per emphyteutam, euaneſcit, & remanet tantū ſaluum ſuper pretio alienationis, vt in ſpecie notat Socarra. in com. Pet. Alber in cap. cautum, numero. 64. ad fi. pag. mihi 565. vbi refert ſe ſæpe & in Regia Audientia, & alibi ſic vidiſſe pronuntiatum: tradit etiam pulchrè Oſas. poſt multos, per eum relatos, deciſione. 156. numero. 9. & 10.

24 Item ſi res redeat ad dominum iure dominij, vel pactionis appoſitæ in contractu emphyteutico, vel quia res cecidit in cōmiſſum, vel ex alia ſimili cauſa emphyteuticali, reuertitur libera ab omnibus debitis emphyteutę: & omnis hypotheca, ſeu ſeruitus ab ipſo emphyteuta impoſita euaneſcit. Siquidem reſoluto iure datoris, reſoluitur & ius acceptoris, l. lex vectigali, & ibi Bartol. Bald. & alij. ff. de pigno. & Oſas. d. deci. 156. numero nono & decimo. fa. quæ in ſimili tradit Stephan. Ber. cōſil. 160. ponitur in facto, nu. 4. ver. Præterea ſi bona.

25 Secus tamen eſt, ſi dicta res emphyteuticaria perueniat ad dominum, ex aliqua noua cauſa, vt quia dominus emerit ius vtile ab emphyteuta, vel habuit in ſolutū, aut ex permutatione, inſtitutione hæredis, legato, vel alio conſimili titulo, tunc ſiquidem remanet ius pignoris, & ſeruitutis. l. traditio. §. 1. ff. de acquiren. rer. domi. no. hæc pulchrè Natta. conſil. 615. num. 7. cum. 2. ſeq. & Oſas. d. deci. 156. num 10. Gui. Pa. deci. 575. Boe. deciſione. 181. numero. 7.

26 Et itidem ſi perueniat dicta emphyteuſis ad dominum, ex renuntiatione ſibi facta per emphyteutam; quia tali etiam caſu, ius creditoris in nihilo alteratur, imò in hoc, & prædictis caſibus, vbi ius creditoris non alteratur, dominus debet pati, vt dicta emphyteuſis & ſeu ius vtile emphyteutæ vendatur, & de pretio ſatisfiat creditoribus: vel ipſe dominus ſi rem retinere malit, debet dictis creditoribus ſatisfacere, & ſic in Regia Audientia præſentis Principatus, & alibi iudicatum tradit Marquill. in d. Vſa. ſi quis ſuum feudum, ver. ſed quid in generali, ibi, etiam quod fortius eſt: & Socar. in d. cap. eodem, num. 52. cum ſequentib. pag. mihi. 123.

27 Eſt etiam & alius caſus, vbi res peruenit ad dominum, ſine præiudicio iurium creditorum, videlicet quando pagenſis relinquit mā ſum inhabitatum per annum, vel hodie per tres menſes, quia tali caſu dominus in vim cō miſſi, poteſt dictum manſum rehabere, vt ſupra diximus, in verſiculo. Eſt & alius caſus, n. 19. Etenim tunc dominus debet facere fieri proclama, vt prætendentes intereſſe in dicto manſo, intra certum tempus ſe opponant, & de iure ſuo doceant, iuxta mentem d. conſti. commemorans, quæ eſt. 5. titulo de homens propris. Et dominus iudice interueniente, rē ipſam facta debita ſubhaſtatione, debet publicè vendere, & plus offerenti tradere, & pretium diſtribuere inter creditores, prout fuerint tempore priores, & iure potiores. Hanc practicam in preſenti Principatu, (quæ etiam alibi in ſimili caſu ſeruanda eſt, iuxta. l. locorum. C. de omni agro deſer. libro vndecimo) ſeruari dicit Socar. in dicto cap. eodem, numero. 53. Qua etiam ipſe aliquādo, nec diu eſt, vſus fui. Et cū nemo eſſet, qui aliquid pro dicta re emphyteuticaria offerret, cōſului, ꝙ dominus cogere poterat creditores, vt dictā emphyteuſim reciperent iuxta pacta primi emphyteutæ, aliàs quòd dominus tali caſu poterat in vim d. commiſſi, rem rehabere liberā ab omni debito primi emphyteutæ, & eam alteri ſtabilire, & ſeu de ea ad libitum diſponere: quæ nota quia quotidiana, & vtilia.

Quæro. 4.

28 Quæro.4.vtrum per vnicam recognitionem probetur directum dominium in fauorem eius,cui facta eſt recognitio? De hac re varię ſũt opiniones,vt plenè notat.per Gui. Pa.deci.272.Benedic.in.c.Raynuntius,in verbo,& vxorem,num 1006.&.1007.Rip in.l.ſi aliquam rem,numero.38.&.39. cum aliquot ſeq ff.de acquir.poſſeſ. Quidquid ſit alibi, in Cathalonia tñ,tam in curiis eccleſiaſticis,quã ſecularibus,eſt recepta pars affirmatiua, quã tenent Gui.& Benedic.vbi ſupra.Et non ſolũ probatur directum dominium per dictã vnicam recognitionem contra recognoſcentem, ſed etiam contra tertium poſſeſſorem, ab eo cauſam habentem. Idem ſiquidem reputatur recognoſcens, & tertius habens ab eo cauſam,vt no.Rip.vbi ſupra numero.42. Sali.in.l.ſi.C.de iu.emphy.

29 Quod amplia, licet dicta recognitio eſſet facta,parte abſente,& nemine pro ea acceptãte,dummodo ſit facta cum iuramento,cum iuramentum ſuppleat partis præſentiam,ſaltẽ de iure Canonico,(quod in præſenti Principatu ante ius ciuile eſt obſeruandũ) vt notat gloſſ.in cap.quoties cordis oculus. 1. q. 7. no.in ſpe.Craue.de antiq.temporum,part.1 ſec.propoſitum noſtrum,numero.42.&.43. Afflic.deciſione.135.&.164. & latè poſt multos,quos refert,tradit Rol. conſ.19.nu.29. & 30. vol. 1. & ita nuper obtinui in Regia Audientia.

30 Quæro circa prædicta. Petrus vendidit Ioanni fundum certo pretio,aſſerendo in inſtrumento dictum fundum eſſe ſub dominio,& allodio cuiuſdam beneficij, ſub certo cenſu, vtrum beneficiatus illius beneficij, ex illa aſſertione, habebit probatum ſuum directum dominium?Reſpondeo quòd non,niſi adſit in dicto inſtrumento firma alicuius beneficiati,dicti beneficij, vel adſint alia adminicula,puta,cenſus ſolutio, vel quòd ipſe venditor in alio inſtrumento etiam aſſeruiſſet,illam rem eſſe allodialem dicti beneficij, vel ſimilia,vt notat Specul.de emphy. §. nũc aliqua,numero.95.Gui.Pa.deciſione 24 Guliel.Bene.in dicto cap. Raynuntius,in verſi, vxorem,numero.444.Ranchin. in addi. ad Gui.Pa.d.deciſione.24.Afflic.deciſione.164. & Practicus noſter in hac materia Solſo. in ſtylo capibreuiãdi,fo.mihi.62.fa.no.per Bal. in.l.cenſualis,C.de donatio.

31 Eſt ſciendum, quòd in dubio,quælibet res præſumitur allodialis,& non feudalis,neque emphyteuticaria,vt notat Ioan.Andre & alij in capite, nimis, de iur. iur.Pau de Caſt. conſil 179.in cauſa,quam magnificus,numero tertio,libro primo,Deci.conſil.269.&cõſil.468.nu.6.

Eſtque ratio,quia feudum,& emphyteuſis dicitur quædam ſeruitus,vt notat gloſſ in l.ſi vſusfructus,in verſiculo,opportet.ff. de vſufru. De iure que omnis res præſumitur libe-
32 ra,l.altiùs.C.de ſerui.& aqua.Huc accedit,quod quiſque præſumitur poſsidere iure proprio, quàm alieno. l. filius fam. §. diui.verſ.ijdem principes de leg.1 Et ſic indubio pręſumitur quis poſsidere nomine proprio, & nõ vt va-
33 ſallus,nec iure directi dominij.Quod procedit,etiã ſi pro re ipſa,aliquid annuatim Principi, vel alicui Baroni præſtaretur, quia adhuc res illa pręſumitur libera ab illa ſeruitute feudi,ſiue emphyteuſis, & ſic non præſumitur feudalis,nec emphyteuticaria,ſed tantũ ſimpliciter cenſualis,vt notat Afflic.deciſ. 129 numero quarto,& ſeq.Capy.deciſio. 103. Marſil ſing.95 Alex conſ.136 lib. 1. hanc etiã opinionem ſequitur Marquil. in Vſa.ſi quis ſuum feudum,circa fi.ver. Quæro.16.quid ſi aliquis.

34 In dubium tamen ſæpe verti ſolet, vtrum ſi res aliqua ſit ſita intra fines alicuius caſtri, oppidi, aut ciuitatis, præſumatur de dominio directo Domini dicti caſtri, oppidi,aut ciuitatis: an verò etiam pręſumatur allodialis, & libera? Dico, quòd adhuc pręſumitur allodialis. Nam quòd dicitur, dominos terrarum habere ſuam intẽtionem fundatam quò ad ea,quæ in finibus dictarũ terrarum ſunt,iuxta cap.ſi diligẽti, cum ibi no. ex.de pręſcrip cap.fi.de officio Archidioca. ibi,cum monaſterium intra metas ſui Archidiaconatus ſit ſitum.Illud eſt verum,quò ad iuriſdictionem, vt omnia contenta intra fines alicuius caſtri,oppidi,aut ciuitatis præſumantur eſſe ſub iuriſdictione domini dicti caſtri,oppidi,aut ciuitatis,vt notat Oldra.cõſil.176.in fi.Gui.Pa ſing.661. Rip.in l.1.num. 16 ff.de acqui.poſſeſ.& ibi Soc.ſen.nu.25. Afflic.deci.267.numero quarto,Boue.ſing. 44. verſiculo præſumptio,num 18.non tamẽ habent fundatam intentionem ſuper dominio directo,neque vtili rerum ſingularium, ſitarum intra dictum caſtrum,oppidum,aut ciuitatem,poſſeſſarum ab alio, quã a domino caſtri,

caſtri, oppidi, aut ciuitatis: quinimò ipſæ res
præſumuntur allodiales, ut not. Pau. in cap. ſi
diligenti, de preſcrip. Stepha. Ber. conſil. 66.
tranſactio, quam anno domini, num. 3. verſi.
venio ad tertium, & conſilio. 299. pro facilio
ri ſolutione, numero ſecundo, libro tertio,
Natta. conſil. 460. numero duodecimo, Paul.
de Caſtr. conſilio. 169. In cauſa quam magni-
ficus, numero quinto, libro primo, idem Ste
pha Ber. conſilio. 15. libro ſecundo; Anto. Ga
bri. de præſumptio. cõcluſione nona, Couar-
ru. in regu. peccatum, par. 2. §. nono, numero
octauo, de reg. iur. in. 6. nouiſsimè Iacob. Me
noch. de præſumptio. libro tertio, preſump.
100 per to. vbi hanc eſſe communem opinio
nem dicit, & ante eum nobilis Ludo. a Pe-
gue. in repet. c. item ne ſuper laudemio, præ
ludio. 1. n. 5. & . 6.

Quod etiam procedit in Principe, quò ad
res intra fines regni, ſitas, per priuatos poſſeſ
ſas, vt notat Hoſtiẽ. in dicto capite, nimis, de
iur. iur. & ibi Abb. Ioan And. in. c. ſi. de iudi.
An. Gab. in dicta concluſione nona, numero
quinto, & nobilis Ludouicus a Peguera, vbi
ſupra.

Hinc eſt, quòd cum nec Rex habeat fun-
35 datam ſuam intentionem, quô ad res, poſſeſ-
ſas per Barones, aut alios intra ſuum regnũ,
vt eas ſcilicet teneant ab eo, iure feudi, vt nõ
poſsit citare Barones, aut quemlibet aliũ, vt
oſtendat ſibi iura, quę habet in tali. caſtro,
quia talis citatio eſſet nulla, vt notat Bartol.
in. l. 1. C. de conduc. & procura. fiſca. libro vn
decimo, & Stepha. Ber. dicto conſilio. 299. cũ
nemo titulum ſuæ poſſeſsionis, oſtendere co
gatur, l. cogi, C. de peti hæredita.
Etenim ſi haberet ſuper dicto dominio dire
36 cto ſuam intentionem fũdatam, poſſet coge-
re dictum Baronem ad dictum titulum oſtẽ
dendum, ita Stepha Ber. dicto conſilio. 299.
numero primo, Bal. in. l. 1. C. quomo. & quã.
iud. Afflic. deci. 265. numero. 87. & multi con-
ſonantes, quos refert Gui. Pa. ſing. 55 Nã diſ-
37 poſitio d. l. cogi, limitatur, vt procedat in eo,
qui prætendit proprietatem rei, cuius titulum
oſtendi ab eo poſtulatur. Secus autem in eo,
qui prætendit titulum in re aliena, quam fate
tur alienam, quia talis titulum ſuæ poſſeſsio
nis oſtendere cogitur, ca. ordinarij de offi. or
di. libro ſexto, notat Ioan. Andr. in additio.
Spe. titulo de feu. § quoniam in prin. Afflic.
d. deci. 265. numero. 87. Marquill. in Vſa ma-
38 gnates, verſiculo ſed quæro nũquid domi-
nus, vbi iura patriæ de prædictis loquẽtia, ſic
intelligenda eſſe dicit.

39 Quod diximus, dominum caſtri, oppidi,
aut ciuitatis, non habere intentionem ſuam
fundatam, quò ad dominium directum, aut
vtile rerum particularium, ſitarum intra fi-
nes caſtri, aut ciuitatis, eſt verum, ſi res illæ
poſsideantur per aliquem; ſecus ſi a nemine
poſsideantur, quia tunc quò ad dictarum re-
rum proprietatem, eius eſſe præſumuntur,
ita Menoch. in dicta præſump. 100. per to. &
Anto. Gabr. de præſump. concluſione nona,
num. 11.

40 Item ſi maior pars rerum ſitarum, intra
dictum caſtrum, oppidum, aut ciuitatem, te-
neantur ſub dominio directo domini dicti
caſtri, aut ciuitatis, dominus habet fundatã
ſuam intentionem, aduerſus omnes alias res
ſitas intra dictos fines oppidi, aut ciuitatis, per
alios poſſeſſas, ita Afflic. deci. 267. numero ter
tio, licet in fine contrarium deciſum dicat.
Tamen puto, ꝙ ſi maior pars dictarum re-
rum, ſint feudales, vel emphyteuticariæ, ꝙ
& cęteræ præſumantur, per text. in cap. 1. §.
cum autem, ſi de feu. defunc. fue. conten. &
expreſsiûs in. c. 1. in fi. de contro. inter maſ. &
fœmi. vbi hoc tenet gloſſ. Andr. de Iſern. Ia-
cob. Aluar. & Afflic. no. Natta conſilio. 460.
numero ſexto, & nouiſsimè Meno. de præ-
ſump. lib. 3. præſum. 101. numer. 11. qui multos
refert.

41 In Cathalonia habemus text. incip. ſi Ca-
ſtellanus, quæ conſuetudo eſt Cathaloniæ 13.
in titulo de feus y poſtats, vbi licet contrariũ
eorum, quae diximus, diſponi videatur, tamẽ
re vera idem ſtatuitur cum ijs, quae proximè
tradidimus. Nam ideo ibi cauetur, rem ſitam
intra fines caſtri, poſſeſſam per Caſtellanum
praeſumi feudalem, ſiue emphyteuticariam,
niſi contrarius Caſtellanus probet, quia di-
ctus Caſtellanus caſtrum cum ſuis petinẽtijs,
indefinitè a domino caſtri accepit, & ſic quid
quid Caſtellanus intra dicti caſtri fines poſsi
42 det, a domino poſsidere cenſetur. Et ſic dicit
Socar. in dicto capite, ſi Caſtellanus, num. 23.
& . 24. & . 27. pag. mihi. 139. dictũ caput, ſi Ca-
ſtellanus, habere locum in vaſallis fortalitiũ,
ſeu alias res feudales, ſiue emphyteuticas in-
definitè, & incertè intra terminos caſtri, poſsi
dentibus, ſecus in alijs. Et ſic ibidem Socarr.
numero vigeſimo ſexto aſſerit, ꝙ ſi domi-
nus

nus caſtri ageret contra ruſticum, vel alium poſsidentem rem, intra terminos caſtri, ipſũ dominum teneri probare, rem illam eſſe feudalem, hoc eſt etiam de mente Iaco. Marqui. in d. Vſa. magnates, ver. ſed quæro numquid & ver. ſeq. Et ſic hæc omnia quadrant cũ his, quæ proximè tradidimus, de iure communi. Secundum quod, etiam ſi aliquis caſtrum cum ſuis pertinẽtiis indefinitè in feudum ab aliquo acciperet, quidquid intra fines d. caſtri poſsideret, ſub dicti feudi iure, poſsidere preſumeretur, niſi contrarium probaretur: vt plenè, & pulchrè tradit Menoch. de præſump. lib. 3. præſump. 101. licet in hoc contrarium velit Iul. Cla. in. §. feudum. q. 18. Et ita pauci dies ſunt, ipſe in Regia Audientia obtinui, ad relationem domini mei Frãciſci Des camps Regij Conſiliarij.

43 Quæro. 5. An poſſeſſor rei emphyteuticariæ, poſsit conueniri hypothecaria, a domino directo pro canone ſolui ceſſato? Reſpõdeo, quòd ſic. Quia Dominus pro canone habet in re emphyteutica tacitam hypothecam a iure, vt no. Bal. in auth. ſi quas ruinas, C. de ſa. ſa. eccle. Iaſ. in. l. 1. n. 70. C. de iure emphy. Afflic. deci. 95. numero primo, cum ſeq. fa. not. per Bart. in. l. Senatus, ff. in quib. cau. pig. vel hypothe. tacitè contra hoc poſt aliquam diſputationẽ ſequitur Practicus Socar. in com. P. Alb. d. c. eodem, n. 70. cum. 2. ſeq. pag. 127.

44 Pro laudimio tamen dominus hypothecam a iure non habet, ſed tantũ habet actionẽ perſonalẽ, cum petatur conditione ex. l. fi. C. de iure emphy. & ex d. conſti. itemnẽ. Eſtque in rem ſcripta, cum debeatur pro re, & ſit onus reale, quod poſſeſsorem ſequitur. vt not. Iaſ. in. l. fi. numero. 41. C. de iure emphy. not. Socar. in com. P. Alb. c. ſi defuncto, numero trigeſimo ſeptimo, cum ſequen. pag. 242.

45 Cum dominus directus, tam de iure communi, quam municipali, in re, quę pro eo tenetur, habeat ius retinendi, ſiue ius prælationis, quæ, fatica, vulgò dicitur, aliqua de dicto prælationis iure non poenitenda, breui tradere lubet.

46 De iure communi, dominus pro quo rés tenetur in emphyteuſim, habet ius prelationis ſiue retinendi rem, pro pretio, quod in re illa inuenitur: quo iure vti debet intra duos menſes, poſt denuntiationem ſibi factam ab emphyteuta, l. fi. cũ ibi no C. de iu. emph. Quibus duobus mẽſibus trãſactis, ſi dñs allodialis d. iure vti noluerit, debẽt eidem dño alia denũtiatio fieri, vt emptorẽ in poſſeſsionem recipiat, a qua denũtiatione currũt ei alij duo menſes, ad vtendum fatica, vt in d. l. fi.

47 In Cathalonia, iſti quatuor menſes ſũt redacti ad triginta dies, qui dãtur dño ad vtẽdũ fatica, ſiue iure prælationis, vt habetur in d. cõſt. Itemne ſuper laudemio. Quos triginta dies currere ei a tẽpore ſciẽtiæ tradit Mier. ibid. & Socar. in com. P. Alb. in c. cautũ, n. 54. pag. mihi. 559. Intra quos triginta dies ſi dñs vſus fatica non fuerit, poteſt poſtea emphyteuta liberè rẽ illã ſine dñi cõſenſu alienare, & tantũ dño tenetur ſoluere laudimium, vt no. Socar. d. c. cautũ, n. 55.

48 Iſtam faticam, ſiue ius prælationis, dñs de iure communi alteri cedere non poteſt, vt in. §. de cetero in Nou. vt de cætero nõ fiant cõmuta. Caſſa in cõſue. Burgun. tit. deſcens. §. 1: ver. retenue. Gui. Pa. deci. 411. fa. l. ſi mulier. § ex aſſe. ff. de iu. doti.

49 In Præſẽti verò Principatu, receptũ eſt, dñm directũ poſſe cedere, & vendere d. faticã, & ius prælationis. & ita per multas Regiæ Audiẽtiæ ſentẽtias pronũtiatũ, refert Socarr. in d. c. cautũ, n. 53. 54. 64. & multis ſeq. not. etiam gl. in Vſa. ſi quis ſuum feudũ, & Solſo. in lucer. in. 4. q. principa. per to.

50 Iſtud ius prælationis, non habet locum in permutatione, diuiſione, aut donatione inter viuos, nec generaliter in illis alienationibus, in quibus dominus non poſſet facere, ſeu dare illud, quod per alium, in quem eſt faciẽda trãslatio vtilis dominij, dandũ, ſiue faciẽdũ eſt, vt no. Socar. in d. c. cautum, n. 68. pag. 566. Gui. Pa. deci. 47. & deci. 508.

51 Inſuper dominus, & in meliorationibus emphyteutæ habet ius praelationis, quia emphyteuta eas potiùs domino ' quã alij vendere tenetur, ita Iaſ. in. l. fi. numero decimo, C. de iure emph. Et ſimiliter dominus proprietatis, volens vendere proprietatem, tenetur potius emphyteutæ, quã alteri alienare, ita Alexander, conſilio vigeſimo ſeptimo, n. 6. vol. 6. Fran. Mar. deci. 572. 1. par. Boe. deciſio. 107 n. 1. Caual. de vſuf. mulie. relic. num. 173. ad fi.

52 Adhec dominus habet hoc ius praelationis in fructibus, fũdi, cui colonus potius quã alij vẽdere tenetur. Bar. in. l. 1. in fi. C. de metal. li. xj. Boe. deci. 107. n. 2. Ludo. Rom. in. l. 1. n. 7. ff. ſol. mat. Iaſ. in. l. fi. n. 11. C. de iure emphy.

phy.communem eſſe iſtam opinionem tradit Couar.lib.3.reſo.c.14.nu.6.cir.prin.Tiraquel.de retrac.conſan.§.1.gl.18 n.2.

54 Similter ſi vſusfructuarius,locare commoditatem vſusfructus alicui vellet, proprietarius habet ius prælationis, pro eodem pretio, in dicta locatione, aut alienatione fructuum, vt no.Alex.d.conſ.27.nu 6.vol.6.Caual.de vſuf.mul.relic.n.173 cũ multis ſeq.

55 Itidem habẽs rẽ communẽ cũ alio,partem ſuã vẽdere volens,debet priùs cõſortẽ requirere,vt no.Bal.in.l.2.C.de com.re.alie.Marſil.ſing.441.Iaſ.in in d.l.fi n.11.& Tiraq.de retrac.conſang.§ 1.gl.18 n.3.

56 Similiter cum adeſt annonæ caritas, & publica inopia, ciues, oppidani, ipſæque vrbes preferuntur extraneis, in emptione frumenti collecti in agris dictarum vrbium;& ſic ciues habẽtes tale frumentũ,ipſum ciuibus, & oppidanis, potius quã aliis eodẽ pretio vẽdere cogũtur, vt no.Couar.lib.3.var.reſol.cap.14.n.6.& ita tres anni ſunt,conſului vniuerſitati Villę Franchæ poeniten.aduerſus ſyndicum Minoriſſæ,qui magnam quantitatẽ frumenti, ex dicta villa extrahere cupiebat.

57 Et quid ſit faciendum, ſi quis offerat pretium exceſsiuum,ad euitandum iſtud ius prælationis,vide no.per Couar.d.c.14.n.6.verſi.ſecundò & ſeq.

58 Circa iſtud ius prælationis,eſt pulchrum ſcire vnum,ſuper quo conſulere habui.Eſt ſtatutum, quòd ſi quis vendat prædiũ aliquod de tali territorio, debeat illud eodem pretio vẽdere alicui de dicto territorio, potius quã forenſi, vt eſt in nobili villa Villæ Franchę poeniten. vbi ſi vendatur aliquod prædium de territorio d. villæ, in eius emptione præferũtur homines d.villæ, extraneo emptori Si extante dicto ſtatuto, in tali emptione cõcurrat dominus directus,cum dictis hominibus de dicta villa, ſeu territorio, quis in tali emptione præferatur?Reſpondeo ꝙ dominus directus;quia ſtatuta recipiunt interpretationem a iure communi, l.2.iun.gl.C.de noxa.c.cum dilectus,de conſuetu not. plenè per Bartol.in.l.omnes populi.ff.de ius.& iure. Et ſic cum Dominus præferatur quibuſcunque aliis,l.fi.C.de iure emphy. meritò tale ſtatutum eſt intelligendum, vt poſt dominum directum,alij ius habere retinendi cenſeantur,& ita in terminis notat Alber.in.l.imperator, & ibi Bald. verſiculo extra quero, & Ang.numero ſecundo,ff. de pac. Alexander conſilio.27 numero ſexto,Molin.in cõſuetudin.Pariſienſ.titulo primo, §.15 numero tertio,verſiculo,at in emphyteuſi,Rip.in l.1.numero decimo nono,ff.de priuileg.credi.Matien.libro quinto,nouæ recopil.tit. 11.leg.13.gl.3 n.2.& Iaſ.in d.l.fi.n.12.& ita ex facto conſului.

59 Quero.6.an emphyteuſis, & feudum ad eccleſiam,beneficia,& alias manus mortuas inuitis dominis allodialibus, peruenire poſſint?Reſpondeo,quòd de iure ſpeciali Cathaloniæ, eſt expeditum,poſſe:ſed tamen vltra annum, per dictas manus mortuas, inuitis dominis allodialibus, poſsideri nequeunt. Imò lapſo dicto anno, prædictæ manus mortuæ tenentur vacuare manum ſuam, & transferre dictum feudum, ſiue emphyteuſim, in perſonam habilem, vt eſt text.in dicta conſt. itemne ſuper laudemio, verſiculo,hon empero lo vaſall,& ibi nobilis Ludouicus a Peguera,facit text. in Vſati. præcipimus.2.qui eſt.1. tit. de las ſanctas ygleſias. Et hoc niſi domini allodiales conſentiant,quòd dictę res feudales, ſiue emphyteuticarię remaneant penes dictas manus mortuas,præcedente amortizatione,vt no.Socar.in d.c. eodem,nu.74.&.75.vbi enumerat pragmaticas ea de re editas.

Hæc vbique de generali conſuetudine obſeruari,dicit Spe.titulo de emphy.§.nunc aliqua,n.142.&.143.

60 Quæro.7.an emphyteuta poſsit præſcribere totum cenſum, vel eius partem aduerſus dominum, & etiam laudemium?dicam infra in.c ſeq.n.12.&.13.

61 Quero.8. an dominus habeat iuriſdictionẽ in emphyteutam, ſuper rebus, quas ab ipſo in emphyteuſim tenet?Reſpondeo quòd nõ de iure communi,vt no,in.c.potuit ex.de loca.Collecta.in.c.ceterum de iudi.Iaſ.in vſib.feu.n.55.in fi.

62 De iure verò municipali Cathaloniæ, dominus directus habet iuriſdictionem in emphyteutam ſuper rebus, quas ab ipſo in emphyteuſim tenet, vt eſt tex.in conſtit.negun home, tit. de iuriſdictio de tots Iutges, & in Vſa.placitare,qui eſt.1.ſub illo tit.no. Socar. in d.c.eodem,n.5.pag.mihi 112.

Quæro 9.pro complemẽto iſtius materiæ, quid ſit laudemiũ,& de quibus alienationib' ſoluatur,& quantum, & ad quem ſpectet il-

lud ſoluere? De his pulchrê & copioſê ſcri-
pſit valde practicus in iſta materia Solſona,
in ſua lucerna laudimiorum, & d.a Pegue.in
d.cap.itemne ſuper laudemio, ver.1.& ſic ad
ibi per eos dicta te remitto. Solũ vnam, aut
alteram rem attingam.
Scire oportet, de cõſuetudine huius Princi-
64 patus, de recognitione emptionis factæ pro
alio, ſi fiat intra annũ laudemiũ nõ deberi; vt
ſi emerim rẽ aliquã, & intra annũ, faciã reco
gnitionem, me illã emiſſe pro tali, ex huiuſ-
modi recognitione intra annũ facta nõ debe
tur laudimiũ, ſi verô fiat poſt annũ, debetur.
De hac cõſuetudine præterquã quôd noto-
riè conſtat, atteſtatur, Soca.in d.c.cautũ, in fi.
n.74.pag.mihi.567.& nobi.a Peg. in rep.cõ-
ſti.Itẽne ſuper laudemio, ver.1.n.110.
Inſuper Marquil.in d.Vſa.ſi quis ſuũ feu-
65 dũ, q.53.& ibi Gul.de Valleſi.nu.19.in fi. for-
mant hãc q. Pone ꝙ Vaſallus habebat duos
filios, Seiũ, & Caiũ. Inſtituit Seium hæredem
vniuerſalem, & ei quandocunque decedat
ſine liberis, ſubſtituit Caium: ſuccedit, ꝙ teſta
tor deceſsit, & deinde Seius, & ſine liberis, &
inteſtatus, virtute dictæ ſubſtitutionis ſucce-
dit in dictis bonis Caius, & etiã in legitima,
& Trebellianica fratris ſui: num dominus
habebit laudimiũ de dicta legitima, & Tre-
bellianica, quæ ex inteſtato fratris ad Caium
peruenerunt? Reſoluunt omnes quòd non,
quos ſequitur Socar.in d.c.cautum, num. 70.
& nobilis a Pegue.in d.c.itemne ſuper laude
mio. ver. 2, numer.3.& ita ex facto obtinui.
Adhęc Petrus donauit Ioanni, aliquam rẽ
66 emphyteuticã, ſiue feudalem, cum pacto, ꝙ
teneatur Ioannes ſoluere quotannis certa cẽ
ſualia, nũquid Ioannes ſoluet laudimium de
valore rei, deductis oneribus, quæ in ſuſcepit
an verò de toto rei valore. Hanc quæſtionẽ
vide pulchrè, & ad ſaturitatem vſque decla-
ratam per nobilem Peguera in d. co. itemne
ſuper laudemio, ver.1.n.128.
Ex prædictis collige, ꝙ de iure communi
67 de donatione, & alijs titulis lucratiuis debe-
tur domino laudimium, ita in ſpecie no.Ste-
pha.Ber.conſ.78.Ex caſu mihi exhibito, n.1.
& 5.& conſ.123. Quãuis ſecundũ communẽ,
vol.1.& gl.in.l.fi.in verbo, æſtimationis, C.
de iu.emphy. quã ibi ſequitur Sali.& Iaſ.n.50.
& 69. & Bal in capit. litteræ, de dila. & nouê
d. Peguera, in.c.itẽne ſuper laudimio, verſ.
2.n.4.& Vincen.de Fran.deci.201.Lau.de Pi
nu.conſ.123.n.4. & ita tẽne licet aliqui aliter
ſentiant.
68 Quod laudimium integrum debere ſolui,
niſi aliud cõſuetudo, ſiue ſtatutum diſponat,
tradit Stepha.Ber.d con.78 n.5.in fi.
69 In Cathalonia ſimiliter ſoluitur laudimiũ
de titulis lucratiuis, vt plenè not. Solſo.poſt
multos practicos per eũ relatos in ſua lucer
na, n.7.Cellu.per to. vbi dicit ex titulis lucra
tiuis de cõſuetudine Cathalonię deberi me-
diũ tertiũ, & mediũ laudemiũ. quod eſt qua-
tuor ſolidi, & quatuor denarij pro libra: &
hoc in rebus emphyteuticariis. Secus in feu-
dalibus, in quibus ſeruatur d. conſti. Itemne
ſuper laudemio.ad litteram, vt atteſtatur d.
Solſo.in d.Cellu.7.n.7. Et hoc niſi feudũ, ſeu
emphyteuſis perueniat ad deſcẽdẽtes titulo
lucratiuo, quia tũc laudimiũ nõ debetur, vt in
d.cõſt.Itẽne.nõ.in ſpecie Cel.Hug.cõſ.60 n.
23.in fi.qđ declara, vt infra in.c ſeq.n.4 in fi.
70 Circa prædicta eſt aduertẽdũ, ꝙ Barcinone
quilibet per ca.1. Priuilegij, Recognouerunt
Proceres, poteſt rẽ emphyteutã dare, vel le-
gare in teſtamẽto, vel donatione inter viuos
ſine firma, & cõſẽſu dñi, et per cõſequẽs ſine
laudimio, dummodo fraus non interueniat,
ita etiam no. practici mille in locis.
71 De trãſactione dubitari ſolet, vtrũ ſolui de-
beat laudimiũ. Veritas eſt, ꝙ ſi quis tranſigẽ
do trãsfert rẽ feudalẽ, ſiue emphyteuticariã
in alterũ. debetur dño laudimiũ. Quia id facẽ
re nõ poteſt ſine cõſenſu dñi, vt no. plene Pa
riſ.cõſ 1.n.134.lib 1.facit tex. optimus in.l.nõ
ſolũ C.de prædiis minorũ. Si aũt vaſallus, ſi-
ue emphyteuta trãſigẽdo retineret rẽ feuda
lẽ, ſiue emphyteuticariã, quã antea poſside-
bat, dãdo aliquid aduerſario, ſeu faciẽdo, tum
quia d.trãſactio nullã importat trãslationem
dominij, vt diximus ſupra cap.7.de tutori.n.
74.eſt permiſſa ſine cõſenſu dñi, & ſic ſine ſo
lutione laudimij, vt not.Iaſ.in.l.fi.nu 121. &
122 C. de iu.emphy.Sol.in ſua lucer.Cel.7.in
fi.& nobi.a Peg.in d.c.itẽne ſuper laudemio,
ver.1.n.85.
72 De diuiſione, an debeatur laudimiũ, tradit
pulchrè Soc.in.d.c.cautũ, n.48.&.49 pag.557.
& nobi.Peg in d.c.itẽne, ver.1.n.103. Iaſ.in d.
l.fi n.114.C.de iu.emphy.Gui.Pa.& ibi Ran
chi.in add.dec.48.& Ant.de But.con.37.viſo
puncto, & inſtrumento.
73 De permutatione laudimiũ deberi explorati
iuris eſt, prout poſt multos no.Iaſ.in l.fi. nu-

mero.101.in fi. C. de iu.emphy. nobilis a Pegue.in d.c.itemne, ver.1.numero.87 Etenim ſi de titulis lucratiuis debetur laudemium, prout ſupra annotauimus, multo magis debebitur de permutatione, quę ſpecies eſt emptionis l.ſciendum.§.deinde, ff. de ędi. edic. fa.tex.in.l.fi.ff.ex quib.cau.in poſſeſ.ea.&.l.2. ff.de re.permu.

74 Prædicta tamẽ intellige, niſi cõſuetudo aliter ſe haberet. Quia in iſta materia ſolutionis laudemiorum, deficientibus pactis, ante omnia recurritur ad cõſuetudinẽ,& morem regionis,ita no.in.c.1.de feu cog.no.Stepha. Ber.d.cõſ 78.n.5.in fi vol.1.Gui.Pa.deci.59.et 297.fa.text.in com.P.Alb.in.c.cautũ,vbi Socar.id diligẽter aduertit, & nobilis a Peg.in rep.d.c.itẽne ſuper laudemio,in.3.prælu.n.4.

75 Quæro.10.an ex vẽditione quæ fit cũ pacto de retrouẽdẽdo,debeatur laudimiũ, tã de iure cõmuni,quã ſpeciali Cathaloniæ:& quãtũ. & an ex ſecunda venditione, quæ fit vigore pacti de retrouendendo,debeatur laudimiũ? Vide hanc q. ad ſaturitatem vſque declaratã per Tiraq de retrac.conuentio.§.6.gloſſ.2.a num.4.vſque ad nu.19.vbi q.reſoluit. Per noſtrates etiã latẽ,&,bene declaratur, nẽpe per Socar.in d c.cautũ,n.33.pag.553.Solſo. in ſua lucer.Cellu.10 per to.nobilẽ a Pegue.d.verſ. 1.n.79.

76 Obiter adnotare libet,ꝙ ſi uenditio ſi facta ad modicum tẽpus, licet in ea ſit pactum de retrouendendo,ꝙ de tali vẽditione non debetur laudimiũ.Eſtratio,quia ex alienatione ad modicũ tẽpus,nõ acquiritur ius in re, l.1. §.quod autẽ ait Prætor ff.de ſuperficie.Et ſic nõ videtur res alienata,ita no.gl.in.l.imperialẽ,de prohi.feu.alie.per Fede Feli.in.ca. quæ in eccleſiarũ,ex.de cõſt.no.Marqu.in Vſa.ſi quis ſuum feudũ,q.5.& Iaco.de Mõte Iudai. in Vſa.ſi quis ſuũ feudũ: no. hæc multũ bene nobilis a Pegue.d. ver.1.n.100. vbi in fi.declarat,quod tempus dicatur modicũ,tũ in Cathalonia,tũ de iure communi: & ante eũ Solſo. in ſua lucer.in 4.prælu.poſt practicos, quos refert.

77 An autem ille,qui vigore pacti de retrouẽdendo,reuendit,debeat recuperare laudimia impenſas inſtrumẽtorũ,& alios ſumptus primæ emptionis,licet nõ ſatis inter doc.cõſtet, opinor ꝙ ſic,arg.tex.iun.gl in.l.debet. ff. de ædili.edic.no.pulchrẽ Tiraq.de retrac.cõuẽ. §.6.gl.2.n.24.quẽ refert,& ſequitur,dicẽs ita ſcribentibus receptum eſſe Ari. Pine.in rep. l.2.C.de res.ven.p.2.c.3.n.37.in fi.

78 Vltimò quæro, an ex alienatione neceſſaria debeatur laudimiũ? Reſ.ꝙ nõ,ita Iaſ.in.l. fi.n.47 &.48.C.de iu.emphyteu no.Bart. in l.& ideo. ff.de cõdi.fur. & Rebuf. in trac.de præco.& licita.art.3.n.3.vbi ita Senatũ Pariſ. pronuntiaſſe dicit.De iſta que alienatione neceſſaria tradit vnum exemplum in his, qui habẽt domum quandam communem, quæ eſt indiuidua. Nam cum ſit licitanda, vel vni adiudicanda,§ eadem,de offi.iudi. in Inſti.Si is qui partẽ habet, ex licitatione emat,nõ tenetur ex illa parte laudimiũ ſoluere,quia ex neceſsitate vendita eſt,& empta.idẽ no.Caſſa.in cõſue.Burgun.tit.des retraicts, §.nono, n.4.vbi dicit hoc eſſe intelligendum, quãdo alienatio eſt neceſſaria ex parte emptoris,ſeu illius in quem poſſeſsio transfertur per titulum.

79 Illud etiã nullatenus intactũ relinquam, ꝙ ſi ſecundus emphyteuta emat a primo de conſenſu domini,quòd nõ requiritur alia renouatio,neq;debet ſolui laudemiũ,ita Iaſ.qui hoc mẽti tenẽdũ eſſe dicit in.l.fi.nu.40.C.de iu.emphy.quẽ refert & ſequitur nobilis a Peguera,in d c.itẽne,ver.1.n.111. & Lau. de Pinu.cõſ.125.n.4.qui alios refert.

De Feudis.

Cap. 12.

SUMMARIUM.

1 *Feudũ quid ſit, & quotuplex, remiſsiuè.*

2 *Feudum, & emphyteuſis, iiſdem regulis iudicantur, & argumentum ab vno, ad aliud valet, niſi in contrarium expreſsè cautum reperiatur.*

3 *Laudemium debetur domino directo ex alienatione rei feudalis, vt emphyteuticariæ.*

4 *Quod laudemiũ, & pro quibus alienationibꝰ debeatur.*

beatur in Cathalonia,de re feudali.

5 Si vaſallus laudemium ſoluere recuſat, poteſt dominus vti remedio emparæ realis,in Cathalonia.

6 Quid ſit empara realis.

7 Quibus,& quot cauſis, in Cathalonia, habeat locum empara realis.

Formã,& practicã emparæ realis,vide n.9.

8 In rebus emphyteuticarijs,ſecundũ communem opinionem empara realis locum non habet.

Quo remedio vti debeat dominus directus, aduerſus emphyteutam recuſantẽ ſoluere laudimium,ibidem.

10 An laudemium præſcribatur ſpatio triginta annorum.

11 A quo tempore incipiat currere præſcriptio laudemij aduerſus dominum.

12 Seruitia feudi, numquam præſcribit vaſallus aduerſus dominum.

Hoc intellige de toto ſeruitio,ſecus de parte, n. 13.

Emphyteuta etiam licet non poſſit præſcribere totum canonem aduerſus dominum,poteſt tamen eius partem,ibidem numero 13.

14 Laudemium non debetur,niſi ſecuta reali traditione rei feudalis, ſiue emphyteuticariæ.

Et ſic partes,re nõ tradita,poſſunt reſilire a cõtractu,ſine metu ſoluendi laudemium,ibidem.

15 Si vaſallus vendiderit rem,inconſulto domino, & eam non tradiderit,non incidit in commiſſum,de ratione,n.17.

16 Dominus non poteſt cogere partes, vt procedãt ad realem traditionem.

In rebus feudalibus,ſiue emphyteuticariis,nũquam eſt in conſideratione,alienatio,niſi ſit ſecuta traditio,ibid.n.17.

Extende dictam regulam, vt n.18.

19 Clauſulæ conſtituti,& precarij,ſunt veri modi tradendi dominiũ:hoc intellige in rebus allodialibus.In rebus ſiquidẽ enphyteuticarijs, & feudalibus ſine domini conſenſu,nihil operantur.

De veritate prædictæ declarationis,ibid.

20 Laudemium de iure communi debet ſolui a nouo acquiſitore rei feudalis, ſiue emphyteuticariæ.

Idem obſeruatur in Cathalonia,nu.41.

In cauſis feudalibus,ſeu emphyteuticarijs,primò recurrendum eſt ad pacta,pactis deficientibus,ad regionis conſuetudinem,ea deficiẽte,ad ius ſcriptum,ibidem nu.21.

22 Vtrum feudum diuidi poſſit,& n.23.

24 In Cathalonia,nullum feudum diuiditur.

Et ſi vaſallus decedat, ſine aliqua feudi diſpoſitione,ne feudum diuidatur,in Cathalonia habet locum gratificatio,n.25.

Quid ſit gratificatio,ibid.n 25.

26 De iure communi, feudum æqualiter pertinet ad filios vaſalli,inteſtati defuncti.

27 Emphyteuſis diuidi poteſt.

28 Quomodo in feudo ſuccedatur,de iure communi: & quomodo de iure Cathaloniæ,num.29.& 30.

In Cathalonia vaſallus poteſt diſponere de feudo ad libitum,vel inter viuos,vel in vltima voluntate,ibid.n.29.

31 In Cathalonia,quãdo plures concurrunt in ſucceſſione alicuius feudi ab inteſtato,eſt locus gratificationi.

Et ſimiliter ſi multos vaſallus inſtituerit hæredes,ibid.

32 Dominus prædictis caſibus, tenetur gratificari illis, qui ad dictam ſucceſſionem concurrunt.

Dicta gratificatio duos operatur effectus, n.33. & .34. & .36.

35 Pater poteſt grauare ſuccedentes ab inteſtato filio ſuo impuberi.

Filius, cui facta eſt gratificatio per dominum, non dicitur habere feudum, iudicio patris, ſed caſu,legis beneficio,n.36.& .38.

37 Licet filius habeat feudum patris iudicio, ſi feudum non eſt hæreditarium,nec filius alia bona patris detinet, non tenetur ad debita patris ratione feudi.

28 An dominus poſſit imponere grauamen illi,cui gratificatus eſt.

Pater,qui ex neceſſitate ſtatuti,tenetur filium in quarto,aut quinto meliorare,non poteſt filium in dicta melioratione grauare: eo quod in eo filius non tam a patre, quã a ſtatuto cenſeatur honoratus,ibid.

39 Gratificatio prædicta nõ habet locum in dignitatibus regalibus feudalibus, vt Comitatu, Marchia,& Ducatu.

Limita,& declara n.45.& .46.

42 Tales dignitates de conſuetudine Cathaloniæ, deferuntur primogenitis.

Et idem eſt de iure communi,n:41.

Iſtæ dignitates,in ſuccedendo,regulantur ſecũdum dignitatem Regiam. Et idem eſt de alijs maioratibus ſimplicibus.

In ſucceſſione Regni, de conſuetudine diutiùs approbata,præfertur primogenitus,ibid.

43 In iſtis dignitatibus,& maioratibus,qui primo

genitis iure primogenituræ deferuntur, pater non dicitur habere hæredem, & ſic primogenitus in eis a patre grauari nequit.

44 *Succeſſor in maioratu, poteſt appellare a ſententia lata ſuper rebus maioratus contra poſſeſſorem maioratus, intra decem dies a tempore ſcientiæ: licet aliàs dicta ſententia cõtra poſſeſſorem maioratus tranſiſſet in iudicatũ.*

47 *Maſculus in iure primogenituræ, præfertur fœminæ.*

Hoc intellige, ſi maſculus ſit in eodem gradu cũ fœmina, alias ſi fœmina ſit proximior ipſa præfertur, ibid.

Amplia iſtam regulam, n.51.

48 *An dominus debeat habere laudemium ex gratificatione.*

49 *Fœmina licet de iure communi, non ſuccedat in feudis inferioribus, ſuccedit tamen de cõſuetudine hactenus obſeruata in feudis dignitatem regalem annexam habentibus. Et ſimiliter ſuccedit in alijs maioratibus ſimplicibus.*

50 *De iure Cathaloniæ fœmina in feudo ſuccedit. & cõcurrit in gratificatione cum maſculo.*

52 *Si maſculus admittatur ad ſucceſſionem, excluſis fœminis, intelligitur, cũ adeſt maſculus eiuſdẽ gradus: ſecus ſi fœmina ſit proximior.*

Declara, vt n.53.

54 *Fœmina in aliquibus caſibus, admittitur in feudis inferioribus, de iure communi, remiſſiuè.*

55 *An feudum veniat in reſtitutionem fideicommiſſi.*

56 *Feudum hæreditarium, quod eſt, quando eſt conceſſum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, venit in reſtitutionem fideicommiſſi.*

Feudum hæreditarium iudicatur iiſdem regulis, quibus aliæ res hæreditariæ, ibid.

57 *In Cathalonia, feudum venit in reſtitutionem fideicommiſſi.*

58 *An de feudo debeatur legitima.*

De re ſubiecta reſtitutioni non debetur legitima, ibidem.

59 *In Cathalonia, de feudo debetur legitima in æſtimatione.*

Fallit in feudis habentibus dignitatem regalẽ annexam, n.60.

61 *An feudum ſine domini conſenſu, obligari poſſit, de iure communi.*

Quid in Cathalonia, n.62.

Et quid de re emphyteuticaria, remiſſiuè, n.63.

64 *Vaſallus poteſt liberè feudum alienare, vel obligare, ſi dominus requiſitus recuſet ſuum aſſenſum præſtare.*

65 *Cauſæ feudales corã quo iudice ſint terminãdæ*

66 *Vaſallus plebeius intra annum, & diem. Miles intra annum & menſem a morte domini, tenentur petere renouationem inueſtituræ, aliàs cadunt a iure ſuo.*

67 *Et ſimiliter de Iure Cathaloniæ.*

68 *Ille annus, & dies: ſeu annus & menſis, de iure communi currunt a die ſcientiæ.*

69 *In Cathalonia verò currunt a die requiſitionis factæ per dominum, vaſallo.*

Quæ requiſitio debet fieri, adita hæreditate.

70 *An feudum in manum mortuam alienari poſſit, remiſſiuè.*

71 *Laudemium, an debeatur illi, qui reperitur dominus tẽpore, quo res alienata traditur, an verò illi, qui erat dominus tẽpore, quo ſolũ res illa erat alienata, latè excutitur.*

De auctoris opinione, n.73.

72 *Onus legati, pro tempore præterito pertinet ad hæredem, poſtquã verò res peruenit ad legatarium, ad eum pertinet.*

Si aliqua collecta ſit impoſita tẽpore teſtatoris, & ſolutio veniat facienda tempore, quo res legatario fuit tradita, ad quem ſpectet onus dictæ ſolutionis, ibid.

73 *Tempus, ſiue principij, ſiue medij, ſiue finis ſpectatur, vbi actus ſuam perfectionem recipit.*

74 *Contrariorum eadem eſt ratio, & diſciplina.*

75 *Eccleſia ratione feudi ſubijcitur laico.*

1 FEudum quid ſit, & quotuplex, declarat probè Iul. Cla recep. ſenten. §. feudum, q.4.&.7. & nobilis a Pegue. in rep. c. itẽne ſuper laudemio, in.2. prælu. per to.

2 Cũ feudũ, & emphyteuſis iiſdẽ regulis iudicentur, niſi in cõtrariũ expreſsè cautũ reperiatur; et argumẽtũ ab vno, ad aliud procedat, vt no. per Cy. in auth. ingreſſi. C. de ſa. ſan. eccle. Iul. Cla. in d. §. feudum, q.3. in fi. Socar. in com. Pet. Alber. in. c. & ſi ibi, n.9. pag. 54.&.c. eodẽ, n.37. pag.119. dicit cõmunẽ Soc. cõſ.16. n.24. lib 2. & Soci. iun. cõſ.72. n.57. libr. 1. Multa pertinẽtia ad feudũ, in. c. pręcedenti, de emphyteuſi tradidimus, quare ea hic nõ repetã, ſed aliqua, quæ illi cõſultò omiſimus, quę tamen ſcitu digna ſunt, hic breui more noſtro tradimus.

3 Laudemiũ ex alienatione rei feudalis deberi domino directo, quẽadmodũ ex alienatione rei emphyteuticariæ, vt præcedẽti. c. tradidimus,

dimus,nulli dubiũ eſt, cum ſit tex.de eo in.l.fi.C.de iu.emphy quilicet loquatur in re emphyteuticaria,eſt intelligendus & de feudali, cum aliud cautum non reperiatur:eſtque de iure communi hoc laudemium, quinquageſima pars pretij,vt in d.l.fi.& ibi doc.

4 In Cathalonia verò laudemium in feudis, eſt decima pars pretij, ſiue æſtimationis rei, vt in conſt. Perſo que ſobre lo lloiſme, quæ eſt.2.tit. de dret emphyteotich. Et hoc ſi res feudalis alienetur titulo lucratiuo erga aſcẽdẽtes(exceptis patre,& matre) vel fratres, aut alias perſonas extraneas. Nam ſi feudum alienetur titulo oneroſo,tunc laudemium eſt tertia pars pretij,ſiue eſtimationis,vt in dicta cõſtitutio itemne ſuper laudemio aliàs.Perſo que ſobre lo lluiſme , notat d. Peguera, ibi, uerſiculo primo,numero 70. Si verò feudum alienetur in deſcendentes, vel patrẽ & matrem,titulo lucratiuo , nullum laudemiũ debetur, vt in dicta conſtitutione.Perſo que Hocq; licet aſcẽdens in feudo,ſeu emphyteuſi,quam in deſcendentem transfert,ſibi retinuerit,aut alij certam pecuniæ ſummam dãdam,et ſoluendam per deſcendẽtem, in quẽ emphyteuſis,ſiue feudum transfertur:ita habetur in d.c itemne,& idi d.Pegue.ver.2.n.1.& no.in terminis Cel.Heg.con.60.n.23.

Si verò titulo oneroſo,debetur,vt in d.cõſti.in prin & no.Socar.in com.P.Alber. c.cõſuetudo eſt,n.3.pag.572.

5 Quod laudimium ſi vaſallus ſoluere recuſat,poteſt dominus vti remedio emparæ realis,vt in d.conſti.itemne ſuper laudemio. ver.Entenem empero.

6 Eſt autẽ empara realis, quãdo dominus directus propria auctoritate, vaſallum feudi poſſeſsione priuat, et eã ſibi occupat, & feudũ eius dominio applicat,de facto feudi poſſeſsionẽ auferẽdo:qui empara durãte fructus rei feudalis ſuos facit, & hoc,donec laudemiũ ſibi ſoluatur,vt in Vſa magnates,qui eſt 1.tit.de feus, & ibi Calici & Socar.in com.P. Alber.c.eod.n.36.pag.119. & in.c.ſi Caſtellanus,pag. 283. Hęc que empara realis fit,vt dictũ eſt, de facto, non vocato poſſeſſore , ſeu detẽtore rei,omni iuris ordine prætermiſſo, vt in Vſa.ſi quis ſuum feudũ,qui eſt 4. tit.de feus,& ibi Guliel.de Valleſi. n.22. & Marq. ver.Et no.quod Vſa.fo.115.& Cali.in d.Vſa. magnates,& nouiſsimẽ nobilis a Pegue.in d. c.itẽne,verſiculo.8.per totum, & idem not. Spe.de feudis.§.quoniam,num.34.

7 Quibus et quot cauſis habeat locum in Cathalonia,empara realis, not.Soc.in d.c.ſi Caſtellanus, n.53.54.55.&.56.&Cali.in d.Vſa.magnates,& d.Pegue.in 5.prælu.d.c.itemne, & & Marquil.vbi ſupra.

8 In rebus verò emphyteuticarijs,empara realis locũ nõ habet,ita d.Pegue.in d.c.itemne, ver 1.n.74.& ver 8.n.59.& Socar. in d.c.eodẽ,n.26.vbi cõcludũt,dñm directũ non poſſe propria auctoritate rẽ emphyteuticariã realiter emparare, nec ab ipſa ipſũ emphyteutã expellere:ſed tantũ id ei licere facere auctoritate iudicis per eum aſsignandi.

9 Formã,& totã practicã emparæ realis,vidẽ apud d.Pegue.in.d.c.itẽne, verſ.8.n.154 cum mul.ſeq.& ante eũ per Marquil. in d. Vſa.ſi quis ſuũ feudũ,ver.prima forma,f.115 & ibidẽ Gul.de Valleſi.n.23.

10 Circa prædicta eſt vtile ſcire, an laudimiũ præſcribatur ſpatio triginta annorũ.Dico,ꝙ ſic,vt no.in.l.ſicut.C.de præſ.30.an.& in Vſa. omnes cauſæ, qui eſt.2 tit. de præſcrip.& in com.P.Alber.c.itẽ eſt cõſuetudo,ꝙ ſi pater, quæ eſt 8.tit. de feus.

11 Quæ præſcriptio cõtra dñm, incipit currere a tẽpore,quo ipſe d laudemiũ ſibi deberi ſciuit,vtpote ꝙ feudũ,ſiue emphyteuſim, in aliũ alienatã viderit,vt no.Socar in com. P. Alb.c.ſi verò,n 32.pag.166 quẽ refert,& ſequitur d.Pegue.in d.rep ver.1.n.116.Pro quibus faciunt, quæ no. Craue. de antiqui. tempo. p.4.ſec.abſolutis differẽtijs,n.31.&.32.

12 Seruitia tñ feudi, & ſi ea nũquã preſtiterit vaſallus,nũquã in Cathalonia præſcribit contra dñm,vt habetur in com.P.Alber.in conſue.Si caſtla,quæ eſt.13 & in conſue.vaſall o caſtla,quæ eſt.14.tit.de feus,& vtrobiq; Soc.

13 Quod intellige, de toto ſeruitio, ſecus de parte. Etenim lict vaſallus non poſsit præſcribere totum ſeruitium, nec emphyteuta totum cenſum aduerſus dominum,poteſt tamen partem ſeruitij, & cenſus præſcribere:ita Iacob de Mõte Iuda.in Vſa. omnes homines.1.n.7 Socar.in d.c vaſallus, ſiue Caſtellanus,nu.8 pag.145.no.Marquil.in d.Vſa. omnes homines,ver.no.4.ꝙ vaſallus, vbi dicit,quòd vaſallus ſoluendo minus contra dominum præſcribit, et dominus contra vaſallum,exigendo plus. Quæ etiã de iure cõmuni procedere arbitror, per text.cũ ibi not.in l.comperit,ibi,vel minus quàm opportuerit,

&.l.malè agitur,&.l.cum notiſsimi.§.fi. iun. gloſſ.C.de præſ.30.anno.fa. quę not.Afflic. deci.254.

14 Adde quôd laudemium non debetur, niſi niſi ſecuta reali traditione rei feudalis, vel emphyteuticariæ,ita no.communi.docto.in l.fi.C.de iure emphy. Hinc fit, vt partes,re non tradita,poſsint reſilire a contractu, ſine metu ſoluendi laudemium,ita Specu. de emphy.§.nunc aliqua,numero.118.Socar in d.c. cautum,nu.39.&.40.pag.555.& Cel.Hug.cõſil.60.n.16.&.23.

15 Hinc etiam fit,quòd ſi vaſallus vendiderit rem incõſulto domino,ſi eam non tradiderit, ~~vt nõ ceciderit~~ non incidit in commiſſum,ita Specu. vbi ſupra num.118.& Cel.Hug.poſt multos, quos refert,conſi.60.n.16.ver. ex quibus.in fi.

16 Neque dominus poteſt cogere partes, vt procedãt ad realem traditionem rei feudalis, vel emphyteuticariæ vt poſt multos,quos citat,tradit nobilis a Pegue.in d.repe.ver.1.nu. 120.

17 Ratio prædictorum eſt,quia licet ſit celebratus contractus alienationis, rei feudalis, ſiue emphyteuticariæ ſine domini cõſenſu, nullum fit præiudicium domino, niſi res feudalis,ſiue emphyteuticaria nouo acquiſitori tradatur,arg.l.alienatum.ff.de verbor.ſigni. &.l.1.§.hæc autẽ verba ff. quod quiſque iur. fa.no.per Bald.in.l.ea lege.C.de condic. ob cauſam.Etenim per ſolam celebrationem cõtractus alienationis,ius domini læſum nõ eſt. Siquidem res nõ dicitur alienata, ſi ad realẽ traditionem deuẽtum nõ eſt,ita Iaſ.in.l.fi.n. 132.C de iur.emphy.Marſil.ſing.412 Spec.de emphy.numero.118.Anto.de But.conſ.37.in fi.& Cel.Hugo.cõſ.60.nu.23. vbi dicit in rebus feudalibus & emphyteuticarijs, hãc eſſe maximam, ꝙ numquam eſt in cõſideratione alienatio,niſi ſit ſecuta traditio.

18 Quod adeo verum eſt,vt requiratur vera
traditio,& nõ ſufficiat ficta, per clauſulas cõ-
19 ſtituti,& precarij. Quia licet clauſulæ conſti-
tuti,& precarij ſint veri modi tradendi domi
nium,& poſſeſsionem,l.quod meo.ff.de ac-
quirend.poſſeſ.glo.communiter approbata
in.l.ab emptione.ff. de pac. Id tamẽ verũ eſt
in rebus allodialibus,& nullius dominio ſub
iectis.Secus tamẽ in rebus feudalibus,ſeu em
phyteuticarijs,in quibus alium dominum re
cognoſcimus quia illæ ſine domini conſenſu
nihil operantur, nec acquiſitori ius in re cõ
ſtituũt, ita Gui Pa.deci.46.&.101.&.112.Iul.
Cla.in.§.feudũ,q.31.&.§.emphyteuſis,q.13.
no.nobilis a Pegue.in d.repe.c.itemne,verſ.
1.n.77.&.119.Ego iſtam opinionem,vt requi
ratur realis traditio, & nõ ſufficiat ficta, ad
hoc vt emphyteuta,ſiue feudatarius citra do
mini conſenſum rẽ tradẽs puniatur,& vt lau
demium domino debeatur,de æquitate ve-
ram cenſeo;& ex æquitate magis quàm iuris
rigore inſpecto ſeruari.Rationem tamẽ fal-
ſam cẽſeo.Arbitror ſiquidẽ ꝙ cum emphy-
teuta poſsit rem emphyteuticam obligare
ſine domini cõſenſu,vt in præcedẽti cap. di-
xi.Et ſimiliter poſsit eã vẽdere,& eius domi
nium in aliũ trãsferre ſine domini cõſenſu,
ſaltẽ de iure Cathaloniæ,licet in aliquas pœ-
nas per conſti.impoſitas incidat: ꝙ rem ali-
quam emphyteuticam vẽdendo,& conſtituẽ
do ſe eã poſsidere nomine emptoris,ꝙ dicta
clauſula cõſtituti,quò ad trãslationem domi
nij,& poſſeſsionis,ſolitum ſuum effectũ eſt
operata,etiã ſine domini cõſenſu,& ita in ter
minis no.Caſt.in.l.1.§.ſi rem,n 2.ff.de pœn.
& Ranchi.in anno.ad Gui.Pa deci 101.& di
cit communem Tiraq.de cõſtitu.in 26.limi.
n.5.&.6. In re feudali,in Cathalonia,idẽ dicẽ
dum puto, cum ſine domini conſenſu poſsit
feudum alienari,vt in dicta conſtitutione,Itẽ
ne, verſiculo a iuſtans, & ibi latè d Peg. &
ante cum Socar.in d.c.Caſtellanus,n.28.pag.
194.& dominus ſolùm ad laudemium agere
poſsit.

20 Laudemium de iure cõmuni debet ſolui ab emptore, ſeu nouo acquiſitore rei feudalis, ſiue emphyteuticariæ,ita Iaſ.in.l.fi.n.41.C.de iu.emphy.Idem tenet ibi Sali.Pau.de Cas.& alij poſt gl.in ver.accipere.

21 Hoc etiã obſeruatur in Cathalonia,vt habetur in d.cõſt.Itẽne ſuper laudemio,quæ eſt.2 tit. de dret emphy. ibi, Empero lo lloiſme per lo cõprador.Qui tex.licet loquatur in re feudali,tñ procedit & in emphyteuticaria,cũ aliud cautũ nõ reperiatur,&ita in ſpe.no.Sol. in.5.prælu.lucer. Lau.& Socar. in d.c.cautũ, nu. 14 &.15.pag.549. Et hoc niſi aliter inter partes ſit cõuẽtũ,vel cõſuetudo ciuitatis, ſeu loci induceret cõtrariũ;vt eſt in ciuitate Barcinone, vbi venditor tenetur ſoluere laudemiũ p legẽ ſẽtẽtiæ Arbitralis,latæ p d. Reg. Iacob.2.& Epiſco Valen.inter clerũ & ciues Barci.pro exſoluẽdis laudemijs,quæ eſt in.2. vol.cõſt.tit.de dret emphy.Tũc enim attẽdi-

tur-

tur dicta conſuetudo. In cauſis ſiquidē feudalibus, & emphyteuticarijs, vt in præcedenti capite diximus, primò recurrendum eſt ad pacta, & ad id quod actum eſt. Pactis deficientibus, ad conſuetudinem loci, & ſeu regionis. quæ ſi nulla appareat, vltimo loco eſt recurrendum ad ius ſcriptū.

22 Quæro. 1. vtrum feudū diuidi poſsit? Dic quòd de iure communi ſi eſt feudum maius habens dignitatem annexam, vt Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus, diuidi nō poteſt, vt no. Soci. conſ. 278. numero primo libro ſecundo. & conſilio. 67. poſt numerū 25. libro primo, vbi communem hanc eſſe opinionem teſtatur, & Soci. iun. conſilio. 77. numero 94. Eandem dicit communem Iul. Cla. in §. feudum quæſtione. 44. & Cur. Iū. de feu. 4. par. in prin. in vltima cauſa priuationis feudi quæſt. 30. vbi omnes ita abſque diſputatione concludere dicit, etiam conſentientibus conſortibus, vt notat. in capite primo §. præterea ducatus, de prohi. feu. alie. per federi. Quod intellige ſine volūtate domini, nam eo conſentiente, bene diuidi poteſt, vt no. Alex. conſilio. 25. volumine. 5. per tex. in cap. imperialem, in prin. de prohi. feu. alie. per fede. argumentando de prohibitione alienationis, ad prohibitionem diuiſionis: aliquas alias limitatio. tradit notabiliter nobilis Ludo. a Pegue. in dicta repe. verſiculo pri. n. 105.

23 Si verò eſt feudum inferius, quod dignitatem annexam non habet, diuidi poteſt, vt eſt tex. in dicto capite primo. §. preterea ducatus. Et hoc licet dicta feuda inferiora ſint iuriſdictionis, vt no. Spe. de feu. §. quoniam numero. 56. Soci. in dicto conſilio 67. poſt numero. 45. communem dicit Iul. Cla. d. q. 44. no. hæc Socar. in capit. conſuetudo. §. ius. numero. 17. pag. 575. & latiùs nobilis a Pegue. d. ver. 1. n. 105. cum. 2. ſeq.

24 In Cathalonia nullum feudum diuiditur vt habetur in comme. P. Alber. c. Dret, e coſtuma. quæ eſt. 9. tit. de feus. no. Socar. in cōme. P. Alber. in. c. vaſallus. numero. 47. pag. 231.

25 Hinc eſt, quòd in Cathalonia ſi vaſallus decedat inteſtatus, & ſine aliqua diſpoſitione inter viuos, vel alia ſuorum feudorum, quòd eſt locus gratificationi: hoc eſt, quòd dominus, ſi extant filij vaſalli, defuncti ſine aliqua feudi diſpoſitione, poteſt gratificari cui ex filijs voluerit, & illi feudum concedere & filijs deficientibus proximiori agnato, vt no. in vſa. ſi a vicecomitibus, qui eſt vnicus tit. de ſucceſsions ab inteſtat: & ibi Cali. numero ſexto, & in conſue. vaſallus, quæ eſt xxi. tit. de feuſ. & in dicta conſtitutio. Item ne ſuper laudemio, ver. Aiuſtāts.

Et hoc procedit, quia feudum in Cathalonia eſt indiuiduum. & ita no. nobilis a Pegue in d. repe. ver. ſexto. numero. 59.

26 De iure tamen communi, feudum ad filios vaſalli inteſtati defuncti æqualiter pertinet, vt cap 1. §. & quia. & §. ſeq. de his qui feu. da. poſsint. & cap. 1. de ſuccel. feudi.

27 Emphyteuſis verò diuidua eſt, vt no. Iaſ. in lege fi. numero. 114. Codice de iu. emphy. Anto. de Bu. conſilio. 37. in fine. Bar. in lege qui Romæ, §. duo fratres, queſtione. decima, numero. 24. ff. de ver. obliga. Quod etiā habet locum in Cathalonia, cum contrariū per iura municipalia non ſit diſpoſitū. Pro quibus facit, quod annotauimus in cap. præcedenti numero. 72.

28 Quæro. 2. quomodo in feudo ſuccedatur? Reſpondeo, quòd de iure communi, propria feudi ſucceſsio eſt ab inteſtato, cap. pri. de ſucceſsio. feu. Quia vaſallus nec inter viuos, nec in ultima voluntate de feudo diſponere poteſt c. 1. in prin. de ſuc. feu. & ſic propria feudi ſucceſsio eſt ab inteſtato In qua ſucceſsione prima cauſa eſt liberorum, & deinceps deſcendentium, vt in cap. vni. de ſucceſ. frat. vel grad. ſucceden. Alia cauſa eſt fratrū cum filijs fratrum præmortuorum, & deinde aliorum agnatorum excluſis aſcendentibus, vt in dicto capite, vni. §. his verò, de ſucceſ. frat vel grad ſucceden. in feu. Quod eſt contra naturam ſucceſsionis ab inteſtato rerum hæreditariarum, in quibus, deficientibus liberis, ſuccedunt aſcendentes vnà cum fratribus inteſtati, vt in authentica, defuncto C. ad tertul.

29 De iure verò ſpeciali Cathaloniæ, Et ex teſtamento, & ab inteſtato, & etiam inter viuos ſucceditur in feudo, vt in d. vſa. ſi a uicecomitibus, & in comme. P. Alber. in cōſue. ſi algun vaſall, § ſi empero, quæ eſt. 41. tit. de feus, & ibi Socar numero. 20. pag. 433. Eſt etiam tex. expreſſus in d. conſt. itemne. ver. Aiuſtans, que al vaſall ſie llegut. & ibi. d. Pegue. Et hoc etiam ſine conſenſu domini, vt no. nobilis a Pegue. d. ver. 6. numero. 15. &

Socar.in c.caſtellanus, ſiue feudatarius numero.28.pag,194.vbi omnes dicũt, cum eo tamen,vt is qui ſuccedit in feudo,ſoluat laudimium domino. In Cathalonia ſiquidem per prædicta iura vaſallus poteſt diſponere de feudo ad libitum,vel inter viuos, vel in
30 vltima voluntate.

In ſucceſsione ab inteſtato, in feudo prima cauſa eſt in Cathalonia liberorum,vt etiã diximus,de iure communi. vt probatur in d.c.itẽne.& ibi d.Pegue.ver.2.nu.27.Secũda eſt aſcendentiũ,vt no. Socar. in com. P. Alb.in capite ſi aliquis vaſallus numero. 18. &.37.pag. 433. &. 437. Tertia & vltima eſt fratrum,& filiorum fratrum, & deinde aliorum agnatorum, ſiue cognatorum , ita no. Socar.in dicto capite,ſi aliquis vaſallus, numero.26.pag.434.& declarat hoc bene d.Pegue.d.ver.2.a.n.27.vſque ad nu.36.

31 Eſt tamẽ notatu dignum,quòd in Cathalonia, quando concurrunt plures in ſucceſsione abinteſtato alicuius feudi,vt potè quia oẽs ſint in eodẽ gradu, vel aliàs ꝑ repræſentationẽ vna cũ alijs ſuccedere debeat, tũc nõ eſt locus ſucceſsioni ab inteſt.Eo quia ꝑ iura ſup.allegata,feudũ in Catha.ſiue ſit regale,ſiue inferius,nõ diuiditur: ſed tũc habet locũ gratificatio,vt ſup.dictũ eſt, & eſt tex.in d. vſa.ſi auicecomitibus,& ibi Marq. & in d. coſt.itẽne,ver.ſic tamẽ ꝙ ſi plures fuerint & ibi d.Pegue.n.6 & Cel.Hugo.con.66.n 3. & ſimiliter ſi vaſallus multos inſtituiſſet hæredes,eſt locus gratificationi,cum militet eadem ratio,quòd feudum diuidi nequeat, ita no.d.Pegue.d.ver.6.n.59.

32 Dominusque tali caſu adſtringitur gratificari vni ex illis, qui in d.ſucceſsione cõcurrũt,vt no.Cal.in d.vſa. ſi auicecomitibus n. 6.& d.Peg.d.repe.c.item ne, ver.6.& Soc. in c.ſi defuncto,n.16.pag.239.in com.P. Alb.

33 Quæ gratificatio hunc operatur effectum, quòd filius cui dominus gratificatus eſt,non tenetur quidquã pro feudo præſtare alijs fratribus pro ſua legitima. Quia filius gratificatus nõ dicitur habere dictũ feudum a defuncto,ſed a domino, vt no.gl.in d. vſa. ſi auicecomitibus,& ibi Iacob.de Monteiuda. n. 2. & Guliel de Valleſi. ibidẽ n.2.ad fi. & Marquil.q 7.& Cali.in fi.qui ad id multa allegãt. idem no.Cel.Hugo.d.conſ.66.n.3.

34 Reſultat etiam & aliud,quòd dictus filius cui d.gratificatio facta eſt,pro debitis patris ſui non poteſt conueniri,ratione dicti feudi cum ſi aliquid non habeat,præter dictũ feudum,nihil ab eo ſe habere,dicere poſsit. Et inſuper quia cum feudum,ſeu Emphyteuſis aperitur domino,tũc quæuis obligatio facta per Emphyteutam,ſiue vaſallum euaneſcit, quia cũ ſit reſolutum datoris ius: eſt etiã & reſolutum ius acceptoris,l. lex vectigali. ff. de pigno.diximus plenè ſupra in cap. præceden.a n.23.vſque ad n.27.

Contrariũ tamẽ circa prædicta dicendũ videtur,vide licet ꝙ imo filius dictũ feudũ iudicio patris habuiſſe dicatur. Certũ ſiquidẽ eſt,patrẽ potuiſſe dictũ feu.ei auferre,& alteri dare,cũ de eo diſponere liberè poſſet.ergo tacitè ab inteſtato voluit vt d. feudũ ad vnũ ex dictis filijs perueniret: quia licet ſciret dominum poſſe de eo gratificari, verùm ſciebat,non poſſe alteri, quàm vni ex dictis filijs:& ſic non poteſt dici dictum filium nõ habere dictum feudum iudicio patris.arg. l. conficiuntur.ff.de iu codi.fa.tex in lege,ſi titio.§.ſicuti,cum lege. ſeq. ff. de leg.pri. vbi diſponitur,quòd pater poteſt grauare ſucce
35 dentes ab inteſtato filio ſuo pupillo, quia cum potuerit eis pupillarem hæreditatem auferre, ſi filio extraneum ſubſtituiſſet pupillariter l.Papinianus . §. ſed nec impuberis.ff. de inoffi. teſta. capite,ſi pater,de teſta.libro ſexto . Non ſubſtituendo , videtur dare dictam hæreditatem pupilli,ei ſuccedentibus ab inteſtato,& ob id poteſt eos grauare, l. ab eo, Codice de fideicommiſ. Et ſic in propoſito,cum pater potuiſſet liberè diſponere de feudo, non diſponendo videtur voluiſſe, vt habeat locum gratificatio,& ſic filius gratificatus eius iudicio feudum habere videtur.

36 Hiſtamen non obſtantibus, opinio prior eſt verior,& tenẽda.Etenim licet pater potuiſſet tollere dictam gratificationem , ſi de feudo diſpoſuiſſet , nihilominus tamen filium gratificatum non poteſt dici habere feudũ iudicio patris,imo caſu,arg. l. ſed etſi ſic.de lega.ter. Quia licet dominus gratificari teneretur vni ex filijs, verùm liberè potuit dictam gratificationem facere cui voluerit, iure proprio,per d. cõſt. itẽne ſuper laudemio,& nullo modo cõcurrit ad dictã electionẽ volũtas patris iuxta.no.p. Pau. de Caſ.cõſi.331 ſup. pri. quæſito.lib.1.& Bar.in l.2.§.1.de optio.lega.&Cel.Hugo.cõ 66,n.3.

Et ſic

Et ſic filius non dicitur habere iudicio patris feudum,& ſic pro eo fratribus ſuis nihil pro legitima ſoluere tenetur,nec pro debitis patris ſui.d.l.ſed ſi ſic, & l. ab eo C. de fideicommiſ.fa.tex.in l.ſi arrogator in fi.ff.de adop.

37 Adde quòd licet filius feudum a patre habuiſſet,ſi feudum non eſſet hæreditarium, neque filius eſſet hæres patris, non teneretur ad debita patris ratione dicti feudi, ita Iaſ.in lege,ſi non ſortem.§.libertus numero 34.ff.de condi.inde Craue.conſilio.197. numero primo.Porto.de conſor.cap.15.numero tertio.Alex.conſi.19.numero tertio,& 13. volumine quinto Iul. Cla. in. §. feudum q. 43.Craue.conſi.197.numero primo& ſecundo,pulchrè Couar.libro ſecundo reſolu. c. 18.nu. quarto.ver. octa. infertur. Cur. iun. in trac.de feu.pri.par.quæſt. octa. nume.19. in fine.Decius conſilio.185. numero primo, & conſilio.208.numero.9.& conſilio 395 n. 8.Rolandus conſ.57.numero.27.& conſilio 58.volumine tertio.Quamuis Capy.deci.198 &.199.illũ ad quem feudum deuenit,in ſubſidium ad debita patris teneri dicat.

38 Circa prędicta occurrit notabile dubium, vtrum dominus gratificando dictum feudum,poſſit imponere grauamen illi cui gratificatus eſt? Reſpondeo,quòd non: quia dominus ex neceſſitate legis, dictam gratificationem facere tenetur,& ſic gratificatus nõ tam beneficium a domino,quàm a lege accipit,& ſic a domino grauari non poteſt. ex reg.l.ſi arrogator,in fine.ff.de adop.no. hoc Alex.in.l.ſi patroni numero nono.ff. ad. S. C.trebellianum, & conſi.91.numero decimo,volumine primo, & conſi. 29. numero 15.volumine quinto.Rolandus conſilio.64. numero. 25. volumine ſecundo. Caual. in trac.de vſufruc.mulie.relicto.numer.97. & 98.faciunt,quæ no.Segu in.l.vnum ex familia.§. ſed etſi fundum a numero. 183. vſque ad numerũ.195.de leg.ſecun. vbi per prædicta affirmat, patrem,qui ex neceſſitate ſtatuti tenetur vnũ ex filijs ſuis,in quarto, & ſeu quinto bonorum meliorare,non poſſe filiũ in tali melioramento grauare, eo quòd in eo filius non tam a patre,quã a ſtatuto honoratus cenſeatur. Et quem non honoro, eſt certum me grauare non poſſe.l. ab. eo. Codice de fideicommiſ.

39 Hoc tamen circa prædicta aduertere oportet,dictam gratificationẽ non habere locum in Comitatibus,Ducatibus, Marchijs, & alijs dignitatibus regalibus, per tex. in d. vſa.ſi auice comitibus.

40 Tales ſiquidem dignitates regales de conſuetudine Cathaloniæ deferuntur primogenito,vt no.Cali.in d.vſa. ſi a uicecomitibus, numero.12.& Socar.in comme.P.Alb.in capite,ſi aliquis vaſallus numero. 21. pag. 433. quos nouiſsimè refert,& ſequitur d. Pegue. in dicta conſt. Itemne.verſiculo ſexto,a numero.75. vſque ad nume. 82. vbi refert ita per Regiam Audientiam eſſe pronuntiatũ die.28.Sep.1538.in fauorem illuſtris. Ferdinã di Folch Ducis Cardonæ, in qua ſententia inter alia declaratum fuit,Ducatum de Cardona,Comitatum de Pradas,& Marchionatum de Pallas eſſe dignitates regales,& ideo in eis ſuccedi debere iure ſanguinis, titulo primogenituræ ex generali conſuetudine, pro bono publico introducta.Sicque dictas regales dignitates integras primogenito deberi,adeumque abſque aliqua diminutione pertinere,& ſpectare.

41 Idemque eſt de iure communi, ſecundũ quod tales dignitates primogenitis deferuntur per tex.in capite,imperialem.§.præterea Ducatus,de prohi. feu.alie.per Federi. Cũ enim ibi dicitur,quòd talia feuda de cetero non diuidantur,intelligitur,quòd plures nõ ſuccedant in eis pro diuiſo, nec indiuiſo: & ſic ſuccedit vnus ſolus,ſcilicet primogenitus traditur per gl. & doc.& plenè. Hos in ca. licet,de vot.& in capite,ſi hæredes, & ibi gl. in verſiculo, interdicatur.ex.de teſta. Spe. de feu.§.ſecundo,numero. 56. Bartolus conſilio.72.Ex facto numero ſecundo. Salo. de Pace conſilio nono,nume. tertio. Old. conſilio.94.numero ſeptimo cum ſeq. & conſi. 237.per lectis numero ſecundo,& tert. Calde.de feu.conſ.12.

42 Pro his facit,quia iſtæ dignitates in ſuccedendo regulantur ſecundum dignitatẽ Regiam,vt in terminis no.Bolog. conſilio. 62. col.2.Paulus de Caſ.conſilio.164. In præſenti cauſa,quæ vocatur,volumine ſecundo. Et idem eſt in alijs maioratibus,etiam ſimplicibus:ita vt iura loquentia de regni ſucceſſione,ſint trahenda ad ſucceſſionem dictarum dignitatum,& aliorum maioricatuum particularium.iux.no.in c.cũ non liceat,de præſ. & Paulus de Caſtro d.conſilio,164.numero

primo

primo volu. ſecundo. Salon. de Pace conſ. nono numero tertio, &. 22. conſi. 29. numero ſecundo. Moli. de primoge. Hiſpa. libro primo capite primo in fine, & eod. lib. capit. tertio. Et ſic cum in Regno ſit conſuetudo, quòd primogenitus ſuccedat, vt no. Pe. Iaco. in ſua prac. tit. de ſucceſ. reg. fran. col. ſecun. & ter. ad finem. vb. dicit, quòd de conſuetudine diutius approbata, præfertur primogenitus in ſucceſsione regni, & Marquill. in d. vſa. ſi auicecomitibus quæſtione octaua. Eſt certum, quòd etiam in dictis dignitatibus, & maioratibus ſuccedit primogenitus: & ita in ſimili omnino caſu reſpondet. Pan. conſilio tertio. in præſenti ob multitudinem dubiorum, volumine ſecundo. & in capite dilecti, numero. 11. de arbi. Barba. conſilio. 10. ſapienter ſcribitur, volumine ſecund. Io. Lup. in rub. de do. in. vi. & vxo. §. 69 numero. 21. Couar. libro tertio reſolu. capite quinto numero tertio, & Salon de Pace. conſilio no. numero. 32.

43 Hinc fit, vt in iſtis dignitatibus, pater non dicatur habere heredem, quia debetur filio primogenito, vt primogenito, & non vt filio, & hæredi: vt capit. vnico in prin. de feu. March. & cap. pri. de ſucceſ. feu. Et ſic ſucceſſor iſtarum dignitatum, & maioratuũ, a prædeceſſore grauari nequit, quia ab eo nullum emolumentum capere dicitur, ſed a ſuis anteceſſoribus, quodam legis beneficio, vt tradit Moli. de Primo. Hiſpa. libro primo capite octauo numero. 21. & ſeq. & capit. 9. num. ter. in fi. Moli. in conſue. Pariſis. titulo primo. §. 8. glo. 3 numero ſeptimo. Benedic. in in capite Raynuntius, in verſiculo, eidẽ, lo. 1. numero. 147. & . 149. de teſta. par. 1. Old. cõſ. 94. numero. 9. cum ſeq. fa. quæ tradit Deci. con. 395. numero octauo & prac. Marquill. in d. vſa. ſi auicecomitibus, quæſt. octa. cir. med. & nobilis a Pegue. in dicto capite item ne. verſiculo ſexto, a nume. 105. vſque ad fi. & nouiſsimè Hie. Porto. in trac. de conſor. cap. 15. nu. 2.

44 Hinc etiam eſt quòd ſententia lata ſuper rebus maioricatus, non nocet ſucceſſori in maioricatu, ſaltem quin a dicta ſententia, licet tranſacta in iudicatum contra poſſeſſorẽ maioratus, ſucceſſor in maioratu appellare non poſsit intra decendium a tempore ſciẽtiæ, dictæ ſentẽtiæ, vt no. Alex. in lege, filius fa. §. diui. ff. de leg. 1. & ibi Rip. numero. 62. & latè Pan. & Fel. in capitẽ, cum ſuper ex. de re iudica. Old. conſilio. 94. Eleganter numero ſeptimo, in prin. & nouiſsimè Sal. de Pace. conſilio. 14. numero. 69. & conſilio. 18. n. tertio. & . 9.

45 Hæc tamen reſolutio, quòd in prædictis dignitatibus feudalibus, & maioricatibus, tã de iure communi, quàm conſuetudinario præſentis Principatus, non habeat locũ gratificatio, limitatur, quando eſſet contentio ſuper primogenitura, vt quia duo gemini eſſent ſimul enixi, quia tunc locus eſſet gratificationi, vt vnus ex contendentibus pro primogenito eligatur, altero excluſo: ita no. Io. And. in ad Spe. in rub. de feu. ibi, ſed hoc ſuppoſito, & nobilis a Pegue. in d. rep. c. itẽ ne. verſiculo. 6. numero. 86. vbi multos alios doctores citat.

46 Quæ limitatio procedit quando ambo gemini eſſent maſculi, vel foemini ſexus. Nã ſi alter eſſet maſculus, alter verò foemina, nõ

47 eſſet locus gratificationi. Quia maſculus in iure primogeni. præfertur foeminæ. Etenim foemina in primogeni. ſucceſsi. ſẽper ad inſtar ſecũdi gradus maſculo, etiã minori natu, eiuſdem lineæ, & gradus extante, redigitur, vt no. tradit Caro. Ruy. conſi. 120. nu. 11. libro primo. & conſilio. 112 numero octauo. & conſilio. 151. numero. 15. & conſi. 154. numero tertio. & conſilio 167. numero. 11. li. ſecundo. Soci. in lege, gallus. §. quidem rectè numero quarto ad finem. ff. de lib. & poſthu. & conſ. 227. numero tertio libro ſecundo, Paulus de Caſtro. conſilio. 164. in præſenti cauſa. lib. ſecun. Roma. conſi. 98. Pala. Rui. in rub. de dona. in. vi. & vxo. §. 69. numero. 24. cum ſeq. Maſculis tamen eiuſdem lineæ, & gradus deficientibus, tunc foemina primogenita in iure primogenituræ ſuccedit, & præfertur maſculo remotiori. Pan. in capite, dilecti. numero. 11. de arbi. et ſic ſecundum eum eſt intelligendus. Inno. in d. capite dilecti. numero primo: ita tenet Bal. Sali. et Pau. de Caſ. in lege, cum acutiſsimi Codice de fideicommiſ. Ange. et alij in l. ex facto §. ſi quis rogatus. ff. ad S. C. Trebe. Cuma. & Pau. in l. cum auus. ff. de cõdi. et demonſtra. idem Pau. de Caſtro conſilio. 47. Proponitur in caſtro, numero ſecundo, libro primo Deci. conſilio. 316. Pari. cõſilio. 81. In præſenti cauſa, numero 20. cum mul. ſeq. Salon de Pace. in prooemio legũ tauri, numero. 120. cum

mul.ſeq.et conſilio.29.numero.41. et prac. noſter Socar.in comme.P.Alb. c.ſi defuncto n°14.pag.238.

48 Quæro circa prædicta, an dominus ex dicta gratificatione habeat laudemium? Reſ. quôd non, ita Cali.in vſati.ſi auicecomitibus numero.19.in prin.& ibi Marquill. queſtio. 14.

49 Ex prædictis etiam liquet, quôd foemina, quæ regulariter de iure communi, in feudo non ſuccedit, capit.pri.§.& quia videmus, de his qui feu.da.poſ.& cap.pri.§.foeminã, per quos fiat, inueſti.tamen in ſucceſsione dictarum dignitatum regalium, nempe Comitatus, Marchionatus, & Ducatus, etiam ſi feudales ſint, de communi conſuetudine, iure primogenituræ ſuccedit, in defectu maſculorum eiuſdem lineæ, & gradus, cuius eſt ipſa foemina, ita And. de Iſern.in capite primo nvmero ſecundo, de eo qui ſibi, & hære. ſuis Deci.in lege foeminæ, numero tertio. ff. de reg.iu.Purpu.in rub.ff.de offi.aſſeſſo.nume. 62.fa. tex.& ibi Abb.in capite, ſignificauit, de reſcrip.Et ſimiliter ſuccedit in alijs particularibus maioratibus, & bonis promogenitis debitis.Bal.in lege, multis. ff. de ſta.. homi. Cur.Iun in trac.de feu.tertia parte.quæſt. 15. & quæſt.18.Salon de Pace.conſilio.29. num. tertio, & quarto.

50 De iure tamen ſpeciali Cathaloniæ, foeminæ in feudo ſuccedunt, vt eſt tex.in comme. P.Alber.cap.ſi defuncto.22.tit.de feus.& ibi Socar.per to.pag.237.& no.in dicta conſt. itemne ſuper laudemio, verſiculo quarto, & ibi d.Pegue.per to.Et ab inteſtato concurrit in gratificatione, cũ maſculo, ita vt licet foemina & maſculus ſint eiuſdẽ gradus, poſsit dominus gratificari foeminæ excluſo maſculo, vt no.d.Pegue.d.verſiculo ſexto numero.66.&.95. Quod tamen in dicto numero 95.limitat, quando feuda habẽt aliquam dignitatem regalem, qúia tunc vt ſuperius dictum eſt, etiam Cathaloniahabet locum ius primogenituræ.In quo is ordo ſeruatur, vt foemina non admittatur, licet ſit maior natu, cum adeſt maſculus eiuſdem lineę, & gradus: ſed ſolũ deficiente maſculo eiuſdẽ lineæ & gradus.vt n.proximo latè tradidimus.

51 Quod adeô verum eſt, vt licet foeminæ, expreſſè eſſent vocatæ in inueſtitura dicti feudi habentis dignitatem regalẽ, vt quia eſſet conceſſum pro maſculis, & foeminis, etiam hoc caſu admittantur, deficientibus maſculis eiuſdem gradus, vt no. Natta cõſ. 676.numero.38. & dicit communem Pariſ. conſilio.12.numero.33.libro primo. faciunt, quæ tradi.Socar.in d.c.ſi defuncto numero 14.& 15.pag.238.

52 Ex quibus obiter annotare libet, quôd in quibuſcunque bonis, ſi ex ſtatuto, aut aliàs maſculi admittantur excluſis foeminis ad ſucceſsionem: intelligitur, vt foeminæ cenſeantur excluſæ, cum adeſt maſculus eiuſdẽ gradus, ſecus ſi foemina ſit vltimo poſſeſſori proximior: quia tali caſu ipſa maſculo præfertur in d.ſucceſsione: ita Paulus de Caſtro conſi.47.proponitur lib.pri.Alex. conſ. 204.conſideratis verbis.lib.ſecun.Deci.cõſ. 316.Pari.conſ.81.in præſenti cauſa, numero ſecundo, cum ſeq.lib.ter.Salon de Pace cõſ. 29.numero quarto, fa.tex.in lege, ſi viua matre, Codice de bonis maternis, & l.publius §.fi,ff.de condi.& demonſtra.

53 Quod intellige, niſi foemina omnino reputaretur incapax dictæ ſucceſsionis, quia tunc excluderetur per quemcunque agnatũ, etiam remotiorem, ita Io.Fab.in.§.cæterum cir.fi.Inſ.de leg.ag.tut. Natta conſilio. 676. numero.39.&.43 Adeò vt nec ipſa tali caſu, in defectu maſculi, admitteretur, vt no. in c. primo.§.quin etiam.Epiſ.vel Abb.& Natt. d.conſ.676.nume.33.

54 Foemina in aliquibus caſibus, etiã in feudis inferioribus de iure communi ſuccedit, quos videre poteris apud Cla.in.§. feudum. q.73.& d.Pegue.in dicto repe.verſicu. quarto per to.

55 Quæro principaliter.3.an feudum veniat in reſtitutionẽ fideicommiſsi? Reſpondeo, quôd non regulariter, ita Bar. in lege, ſi patroni numero tertio.ff.ad S.C. Trebellian. & ibi Alex.numero.12.Iaſ.in prẹlud.feu. numero.46.Alex.conſilio. 91. Ponderatis his, de quibus in themate vol.1. Cur. Iun. conſilio.171.numero decimo.vbi ita communiter teneri profitetur.& Rip.in lege, ex facto.§. ſi quis ita, numero.17 ff.ad S.C. Trebel. Iul. Cla. in.§. feudum.queſt.85.Ratio dictæ concluſionis eſt, quia regulariter vaſallus de feudo, vt diximus teſtari nequit, et ſic eſt certũ, feudum non venire in reſtitutionem fideicommiſsi, per vaſallum facti, cum de eo ipſe teſtari, nec aliter diſponere potuerit. Et ſic in caſibus, in quib⁹ vaſſallus de feudo teſtari

pote

poterit,feudũ venit in reſtitutionẽ fideicõ. in caſibus,in quibus nõ poteſt de feudo teſtari,non venit in reſtitutionẽ fideicommiſsi, ita breuiter & bene meo iudicio, reſoluit Iul.Cla.in dicto.§.feudum,quæſt.85.in fine. Eſt & alia ratio,quia feudum eſt recaſurum in eos,quibus eſt prouiſum per concedentẽ, & ſic vaſallus in eorum præiudicium,de feudo diſponere non potuit,ſicque non veniet in reſtitutionem fideicommiſsi. Fa. no. per Iaſ.in lege ſi poſt mortem numero tertio, de lega.pri.& conſilio.56.circa finem libro tertio.

56 Ex quibus deducitur, quòd ſi feudum eſt hæreditarium,vt quando conceſſum eſt pro ſe,& hæredibus quibuſcunque,quia tunc dicitur feudum hæreditarium,& in eo non ſolum ſuccedunt filij,& agnati,ſed etiam extranei,vt per Bal.in lege prima, quæſtione. 33. & 49 ff.de re diui.& in capite, imperialem in prin.de prohi.feu.alie.per Fede.Alex. in lege,gallus.§.etiamſi aparente, de li. & poſt hu.Abb.conſilio.109.Nitar in præſenti cauſa.Roma in lege,in id tempus.§. primo . ff. de vſucapio.& in lege, etiam. ff. ſol. matri. Imo.in l.quod dicitur.ff.de ver.oblig.Iaſ. in prælud.feu.numero.46.&.49.Natta . conſi. 159.In cauſa quæ verti ſperatur, numero ſexto,quòd tunc feudum veniret in reſtitutionem fideicommiſsi:ita in ſpecie.no.Bal.in dicta lege prima,quæſtione.33.&.49.& in lege cum virum,Codice de fideicommiſ. Alex. in lege,ſi patroni.ff.ad trebel. Natta. conſi. 159.numero,19.& conſilio.464. numero, 21. & Man.de coniec vl.volun.lib.7.tit.9.& Soci.iun.conſ.72.n.23.Eſtque ratio, quia feudũ hæreditarium regulatur,& iudicatur iiſdem regulis,quibus aliæ res hæreditariæ, vt tradit Nat.d.con.464.numero.22.qui alios refert.Capy.deci.ſecund.& Iul.Cla. in.§. feudum,q.46.in fi.

57 In Cathalonia tamen feudum ſemper venit in reſtitutionem fideicommiſsi. Quia cũ vaſallus de feudo teſtari poſsit, d. conſti. itẽ ne ſuper laudemio.ver.Aiuſtans:eſt certum iuxta ſupradicta venire in reſtitutionem fideicommiſsi.Quod etiam colligitur ex dicta con.itemne,ibi,o vincle.no.nobilis a Pegue.in dicta conſtitutio itemne, verſiculo ſecundo,numero ſeptimo.

58 Quero 4.an de feudo legitima debeatur? Dico quòd non,quia cum feudum ſit ſubiectum reſtitutioni,cum debeat peruenire ad illos, quibus fuit prouiſum ex prouidentia primi acquirentis,eſt certum de eo non deberi legitimam iux.no.per Pau.d Caſ. conſ. 417.iſta domina,libro primo,& in lege,ſi patroni.ff.ad S.C.Trebel.Soci.iun. conſi. 184. numero nono,volumine ſecundo . Craue. conſi.165.numero ſecundo, & Rip. in lege in quartam numero.179.&.180.ff.ad legem falci.Rol.conſilio 71.numero.58.volumine ſecũdo.Et hoc niſi feudum ſit hæreditariũ, quia de eo,vt dictum eſt,ſic iudicatur,vt de alijs rebus hæreditarijs,& allodialibus Et ſimiliter ſi eſſet feudum nouum,quia cum pater de eo liberè diſponere poſſet, etiam in extraneum,ſi filij illud habent,dicuntur habere patris beneficio, & ſic dictum feudum &imputatur in legitimam,&de eo detrahitur legitima,iux.no.per Rip.in lege,in quartam,numero.179.cum ſeq.ff.ad legem falcidiam,magis communem dicit Alex . conſilio.29.numero quarto, libro quinto , quem refert,&ſequitur Iul.Cla. in. §. feudum, q. 46.numero.2.fa.no.per Craue.conſilio. 197. numero.1.&.2.

59 In Cathalonia verò , inſtar aliarum rerũ hæreditariarum,debetur de feudo legitima in æſtimatione,cum feudum diuidi nequeat, ita no.per.gl.in vſa.ſi auicecomitibus,et ibi Marquill.quæſt.9.et Guliel de valleſi. ibidẽ nu.tertio,et Socar.in com.P.Alb. in ca . vaſallus,n.48.pag.232.

60 Hoc tamen fallit in feudis habentibus dignitatem regalem annexam,de quibus nulla legitima debetur,nec de iure communi, nec municipali,vt no.Marquill.& Guliel de Valleſi.vbi ſupra,& ita deciſum ſæpe per noſtrum ſacrum concilium refert d. Pegue.in d.repe.ver.6.n.58.no.etiam Stepha.Ber.conſi.173.Ex themate mihi tranſmiſſæ. numero 44.volumine tertio.Inno.Ioan.An.Hoſ. et com.doc.poſt gl.in capite,licet,ex.de voto. Rol.conſilio.59.numero.50. volumine tertio.Capy.deci.2.

61 Quero 5.an feudum ſine domini conſenſu obligari poſsit? Reſpondeo,quòd non de iure communi,vt no.in capite,imperialem, de prohibi.feu alie.per Federi.capite primo §.itẽ ſi quis,quib.mod.feu.amittat.no. Pau. de Caſ.in lege tutor.§.etiam vectigale, numero ſecundo.ff.de pig. actio. idque non ſolùm in præiudicium domini,ſed nec agnatorum

torum, ad quos mortuo obligante, feudum peruenturum eſt, vt no. Alua. in cap. 1. §. præterea de c. Corrad. Rip. in l. obligatione. n. 35. ff. de pigno. & Rol. poſt poſt aliquos per eum relatos, conſ. 64. cir. prin. vol. 2.

62 In Cathalonia tamen feudum ſine conſenſu domini obligari & alienari poteſt, vt in d. cōſt. itēne ſuper laudemio ver. Aiuſtants. & ibi nobilis a Pegue. per to. licet ſi vaſallus deueniat ad traditionem feudi, ſine domini conſenſu, puniatur aliquibus poenis: nihilominus tamen alienatio valet, & per dominum reuocari nequit: & ſolùm poteſt agere ad dictas poenas, vt notat nobilis a Pegue. in dicto. ver. Aiuſtants, n. 15. cum mul. ſeq. & Socar. in d. c. Caſtellanus n. 28 pag. 194. & Sic arbitror falſam eſſe opinionem, quā in quadam q. per eum mota in vſa. ſi quis ſuum feudum, n. 10. tenet Guliel. de valle. licet eā ſequatur d. Pegue in dicto verſiculo primo, nu 43. & alij per eum relati.

93 De obligatione rei emphyteuticariæ dixi ſupra in cap. præcedenti. n. 20.

64 Opportet tamen circa prædicta aduertere quòd ſi dominus ſit requiſitus per vaſallum, vt ſuum conſenſum in alienatione, ſeu obligatione feudi præſtet, eo recuſante poteſt libere vaſallus ipſum feudum alienare, ſeu obligare, ita in ſpecie notat Menoch. de arbi. iudi. caſu. 182. numero. 11. Rolan. conſi. 56. numero. 15. & 16. uolumine quarto. & multi, quos refert Iaſ. in. l. qui Romæ. §. cohæredes. nu. 15. ff. de ver. obliga. & conterraneus meus Hie. Por. in tra. de conſor. c. 48. n. 5.

65 Quæro. 6. cauſæ feudales coram quo iudice ſint terminādæ, & quis ſit earum iudex cōpens, tā de iure cōmuni, quâm municipali Cathaloniæ? vide iſtā. q. pulchrè declaratā per Io. de Socar. in com. P. Alb. c. ſi. aliquis, nu. 7. cum multis ſeq. pag. 447. vbi etiam ſecundum vtrumque ius tractat materiam parium curiæ: quo caſu ſint iudices rerum feudalium, & quomodo ſint eligendi. vide etiā Marquill. in vſa. omnes homines, lo. 1. ver. Quero an de omnibus cauſis. & ibi Ia. de Monteiuda. Guliel de Valle. & Cali. & d. Pegue. in d. rep. ver. 8. n. 159. cum ſeq.

66 Circa feudorū materiam ſcire opportet, vaſallū teneri intra annum, & diem, a morte, domini petere renouationē inueſtituræ & debitū fidelitatis iuramentum exhibere, aliàs incidere in poenā priuationis, feudi. Et idem ſi domino ſuperſtite, vaſallus moriatur, nā intra idē tēpus, eius filius in quem feudū trāsfertur, ſub eadē poena facere debet, vt no. in c. 1. in prin Quæ fuit pri. cau. benef. amitten. & eſt cōmunis cōcluſio, teſte Cur. iun. de feu. 4. par. in 23. cau. amitten. feu. Hæcque procedunt in vaſallis plebeis, nā milites habent annum, & menſem. vt in c. 1. Quo tē pō. miles. & ita receptum ab omnibus tradit Cur. iun. vbi ſupra.

67 Et idem eſt de iure ſpeciali Cathaloniæ, vt eſt tex. expreſſus in conſue. domino defuncto, quæ eſt. 28. tit de feus. & ibi Socar. pag. 267. fa. tex. in cōſuetudine, ſi algu vaſall, quæ eſt. 41 hoc titu. & tex. in conſuetudine. Item es coſtuma, in fine. 3. hoc titu. quæ loquitur de vaſallo milite, & no. Socar. in d. c. domino defuncto, nume. 14. pag. 269.

68 Hoc tamen intereſt inter ius commune, & municipale, quia illo iure, ille annus, & dies, ſeu annus & mēſis, curunt a die ſciētiæ, hoc eſt, a tempore quo vaſallus adeptus eſt poſſeſsionem rei feudalis, & probabiliter ſciuit, vel ſcire potuit, rem eſſe feudalem, vt no. in dicto capi. 1. iun. glo. Quo tempore miles. quam ſic interpretatur Iul. Cla. in. §. feudum, quæſtio. 49. numero tertio. Eſt tamen ſciendum, quòd feudatarius non excuſatur a petitione inueſtituræ, ratione non habitæ poſseſsionis feudi, vbi negligentia ſua eſſet cauſa: ita Bal. in l. ſolemnibus, Codice de rei vendi. & Pau. de Caſ. conſ 46. viſo, & examinato puncto. n. 1. lib. 2. Præpo. in. c. 1. quo tempo. mil. Feli. in c. extranſmiſſa de præſ. & nouiſsimè. Nat. conſ. 564. n. 13.

69 In Cathalonia, iſte annus & dies in vaſallo plebeio, & annus, menſis, & dies in vaſallo milite, non currunt, niſi a die requiſitionis per dominum vaſallo factæ, vt eſt tex. in dicta conſuetudine. Item es coſtuma. §. fi. ter. tit. de feus. & in conſuetudine. Lo ſenyor mort. 28. d. tit. no. d. Pegue. in dicta conſtitutu. itemne in. 2. prelu. numero. 15. Quæ requiſitio fieri debet adita hæreditate, vt in dicta conſuetudine. Lo ſenyor mort. ibi, preſa la hæretat. & no. Guliel. de Valle. in vſa. omnes homines auicecomitibus n. 1. & ibi Marquill. & d. Pegue. vbi ſupra. & Socar in d. c. domino defuncto. n. 13. et. 14. pag. 269.

70 Quæro. 7. an feudum in manum mortuam alienari poſsit, dixi ſupra in cap. præcedenti. n. 59.

Quæ

71 Quæro octauo, de quadam quæſtio. ſuper qua conſulere habui. Pone, quod vendidi quã dam rem feudalem, ſiue emphyteuticariam tempore quo erat dominus directus dictæ rei, Petrus, & tunc dictam rem non tradidi. Poſtea procedente tempore, Petrus deſijt eſſe dominus directus dictæ rei, in dictoque directo dominio ſucceſsit Iacobus. tuncque dictam rẽ tradidi emptori. Quæro cui debeatur laudimium an Petro, qui erat dominus tempore celebrati contractus, an verò Iacobo, qui eſt dominus tempore traditionis? Doc. in partes ſunt ſciſsi. Marquill. in vſa. ſi quis ſuum feudum, quæſtio. octa. fol. 109. tenet quod Iacobo, qui eſt dominus tẽpore traditionis. Idem tenet Mie. in conſtitutione, itemne. & conſtitu. als eſcandols. Idem in ſimili tenet Gui. Pa. deci. 535.

Contrariam partem tenet nobilis a Pegue. in dicto capite itemne. verſiculo prim. numero. 135. motus quibuſdam rationibus, propter quas ante eum, ita tenet Socar. in cõ. Petri Alber. in capite, cautum, numero. 44 &. 45. pag. 556. allegat que pro ſua ſententia, tex. in lege, quecunque actiones. ff. de actio. & obliga. vbi lucrum poenæ, quod quis ſentit ex iniuria illata ſeruo ante venditionem ipſius, debet applicari ipſi venditori, licet poſt emptionem ſit ſecuta condemnatio. fa. tex. in lege fina. ff. arbo. fur. cæſarum. vbi lucrum poenæ, quod ſentit ipſe venditor fundi propter arbores ex eo furtim cæſas ante eius venditionem, applicatur venditori, & non emptori, quamuis poſt venditionem furtim cædentis, condemnatio facta fuerit tandem que adducit quandam quæſtionem valde a doctoribus diſputatam ſic que deciſam, Quòd ſi quis arrendauerit alicui fructus iuriſdictionis alicuius per ſex menſes, & poſt illos ſex menſes alij, quòd ſi die vltima ſex menſium aliquis maleficium cõmiſit, & poſtea intra tempus ſecundi arrendamenti, delinquens fuit condemnatus ad aliquam poenam pecuniariam, quòd poena illa, quæ fructus iuriſdictionis eſt, applicatur primo arrendatori, & non ſecundo prout in terminis tenet Bõè. deci. quint. nu. 20. 22. & 23. & dicit communem Meno. de præ. lib. ſexto præ. 17. numero octauo. fa. no. per Paulum de Caſtro. Alexan Aret. & Iaſ. in lege. apud Iulianum. §. hæres cogitur. ff. de lega. prim. in quo. §. cũ diſponatur, quod
72 onus legati prò tempore præterito pertinet ad hæredem, poſtquam verò peruenit ad legatarium, pertinet ad eum, quærunt ibi, ſi collecta, vel onus publirum fuit in dictum, in vita teſtatoris, tempus autem ſolutionis faciendæ euenit poſt mortem teſtatoris, poſt quam res fuit tradita legatario, an dicta ſolutio pertineat ad hæredem, ſiue legatarium: concluduntque ad hæredem, eo quòd inſpiciendum ſit tempus, quo collecta eſt impoſita, non autem tempus, quo venit ſoluenda. per no. in lege, defuncta. ff. de vſuf. & l. incola. la. 2. iun. glo. ff. ad municipa.

73 Ego teneo priorem ſententiam, quòd laudemium debeatur illi, qui tempore traditionis reperitur dominus: quia cum tempore traditionis, alienatio recipiat ſuam perfectionem, vt ſupra latè diſſeruimus, id tempus eſt ſpectandum, iuxta ea quę notat Menochius poſt multos per eum relatos, de recuperanda poſſeſsione, remedio decimo quinto numero. 127. pro qua opinione ėſt tex. optimus, in lege, ſi debitori, §. ſi filius ff. de fideiuſ. vbi non inſpicitur tempus celebrati, contractus mutui, ſed tempus numerationis pecuniæ, & ſic tempus, quo actus recipit ſuam eſſentiam, & perfectionem. & ita in terminis d. tex. declarat Azo. in ſuis Brocar. in Bro. Initium ſpectandum, lo. 1. circa medium.

Neque fundamenta alterius ſententiæ, quidquam aduerſus hanc opinionem faciũt cum illic, actus ſtatim in prin. ſint iam perfecti, & totam ſuam eſſentiam, & perfectionem haberent, ſic que non mirum eſt, quòd principium attendatur. Quod etiam ſentire videtur. Tiraque. de retractu conuẽtionali. §. quinto. glo. quart. nume. 20. Pro his facit quia emphyteuta, ſiue vaſallus alienans feudum, & ſeu emphyteuſim, non dicitur facere quidquam in domini pręiudiciũ, niſi ad traditionem peruenerit, vt diximus ſupra, numero decimo ſeptimo. ergo a cõtrario ſenſu, cum cõtrariorum eadem ſit ratio, l. ſicut periculum Codice de ac. empti. & l. ſecundum naturam. ff. de reg. iu.

74 Non dicetur quidquam etiam feciſse in vtilitatem domini, propter dictam nudam celebrationem contractus alienationis ſine traditione: & ſic in facti contingentia conſului.

Illud

75 Illud circa iſtam feudorum materiam, tacitum prętermittendum non cenſeo, ratione feudi Eccleſiam ſubijci laico, capit. ſolitæ de maio. & obedien. & ſic Roma. Pontifex in capite, ceterum, de iudicijs, decidit dominum feudi quamuis laicum, eſſe iudicem Eccleſiæ, & clericorum in cauſis feudorum, quę ab eo tenetur. fa. tex. in capite, nouit de iudi. Hinc dicit Bal. in l. fi. C. ſine cen. vel reliq. quôd ſi Eccleſia receperit feudũ, ſeruare tenetur, id quod ceteri vaſalli ſeruant: dicens eſſe mirabile, quod Eccleſia ſit de iure, & foro domini feudi, in cauſis dicti feudi, etiam ſi dominus eſſet vnus ruſticus. quod ante eum no. Inno. in capite, ceterum, de iudi. quem ibi ſequitur Pan. no. Nat. conſilio. 508. n. 31. Hinc etiam eſt, quòd Eccleſia ratione feudi, vt ceteri vaſalli, tenetur præſtare domino fidelitatis iuramentum, iux. feudales conſti. quæ etiam Eccleſiam in feudis ſuis ligant: ita Pet. de Anchar. conſi. 173. dominus Lyſarius fa. no. per Bal in. l. patronum. §. ſi liberta. ff. de in iuſ vocã. vbi dicit, quôd licet Eccleſia Romana ſit mater imperij, attamen ſi feudum capiat ab ipſo imperatore, hoc reſpectu, erit eius vaſalla. Hinc etiam eſt, quòd Eccleſia tenetur ad collectam, quæ pro feudis imponitur, ita Fab. & Iaſ. in lege. placet, Codice, de Sa. San. Eccle.

De Emptione, et Venditione.

Cap. 13.

SVMMARIVM:

EMptio, & venditio, ſolo conſenſu
contrahitur.
1 *Quid pro huius cõtractus forma re-*
2 *quiratur. ibidem.*
Vt res fiat emptoris, debet de pretio ſatisfieri
venditori, aut eſt neceſse, venditor de eo ha
beat fidem emptori.
3 *Quando dicatur habita fides de pretio.*
4 *In nullo contractu requiritur ſcriptura, ad e-*
ius validitatem, niſi in caſibus a iure expreſ
ſis: vel niſi actum ſit, vt aliquis contractus
in ſcriptis celebretur.
5 *Quando dicatur, contractum in ſcriptis cele-*
6 *brari.*
Quiuis poteſt cogere alterum, vt ad probationẽ
fiat ſcriptura, de contractu inter eos cele-
brato.
Quis cogitur facere, quod ſibi non nocet, &
7 *alteri prodeſt. ibidem.*
Iſte emptionis, & vẽditionis cõtractus reſcin
ditur, ſi læſio interuenerit vltra dimidiam
iuſti pretij.
Hæc læſio debuit interuenire tempore contra
ctus.
De valore rei, quomodo debeat articulari. Et
etiam aliter quomodo valor rei probari poſ-
9 *ſit. n 8.*
Læſio obquam minor reſtituitur indicatur ſe-
cundum tempus contractus.
Donatio inofficioſa iudicatur ſecundum tem-
pus quo facta fuit.
Damnum datum in aliqua meſſe non dum ma
tura iudicatur ſecundum tempus, quo dam
nũ datum eſt, non ex tempore ſuperueniẽti.
10 *Vtrum remedium, l. ſecun. Codi. de reſcin. ven.*
habeat locum in contractu iurato. & nu.
11 *11, 12. 13.*
Ex læſione vltra dimidiam iuſtæ æſtimationis,
naſcitur dolus reipſa.
Quoad reciſsionem contractus æquiparantur
dolus reipſa, & dolus ex propoſito. ibidem.
12 *Iuramentum debet habere tres comites, indi-*
cium veritatem, & iuſtitiam. Quæ tria mi
nimè confluunt extante enormi læſione.
14 *An remedium dict. le ſecun. habeat locum in*
re vendita in publica ſub haſtatione. Et ibi
an laudimia faciant exceſſum, & compuiẽ
tur ad reſcindendam venditionem.
An actio, quæ datur ex d. le ſecun. competat
aduerſus tertium rei venditæ poſſeſſorem.
15 *Pactum de retrouendendo cum pretij modici*
tate, arguunt contractum ſimulatum, & in
fraudem vſurarum factum. Neque requiri
tur vt venditor ſit ſolitus fœnerari, ſecun
dum magis communem opinionem.
Quanta debeat eſſe iſta pretij modicitas,

declaratur numero.16.

17 Illi, qui in contractu fœneratitio decepit aliquem vltra dimidiam, non competit optio, quam præbet lex ſecunda, Cod. de reſ. ven. quia dicta lex ſecunda, non admittitur in contractibus vſurarijs, & ſuſpectis.

18 An pacto de retrouendendo triginta annis præſcribatur.

19 An pacto de retrouendendo liceat conditionē adijcere, vt intra certum tēpus, liceat rem redimere, & non poſtea. Vel econtrario vt non liceat rem redimere, niſi poſt certum tēpus, numero.20.

21 Si quis veniat ad redimendum tempore, quo fundus eſt plenus, fructibus, ad quem fructus ſpectent.

22 Emptor, cui res tradita fuit, quæ erat alteri hypothecata, pretium venditori ſoluere non tenetur, niſi prius rem a nexu pignoris liberauerit.

Quod declara, vt nu.23. & 24.

25 Emptor rei fideicommiſſo ſubiectæ, an cogatur pretium ſoluere, priuſquam venditor ei, pro euictione fideiuſſores præſtet.

26 Emptor non cogitur pretium ſoluere ſi euictio immineat in limine contractus, niſi venditor pro euictione fideiuſſores præſtet. Quod declara, vt n.28.

27 Quæ ſatiſdatio præſtari debet non ſolum pro lite mota, ſed etiam pro quacunque alia euictione, quæ fieri poſſet.

Quod diſcrimen ſit, cum venditur res alteri hypotecata, vel cum imminet euictio in limine contractus, numero.29. & numero. 30.

31 Quando dicatur fieri venditio ad corpus, & quando ad menſuram. remiſſiuè.

32 An quis poſſit vendere actionem, quam contra alium habet.

33 Ceſſio actionum, præſumitur ſimulata, ſi modico pretio eſt facta.

34 Modicum pretium vt dicatur, quid attendi debeat.

35 Ceſio etiam præſumitur ſimulata, quando pro parte actiones ceſſæ fuerunt venditæ, & pro parte donatæ.

Cum ceſsio eſt ſimulata, ceſsionarius non poteſt agere niſi ad pretium re vera ſolutum. ibidem.

36 Item præſumitur ceſsio ſimulata, ſi non conſtat de reali ſolutione pretij.

Hoc non procedit in ceſsione facta per principalem fideiuſſori. n.37.

38 Inſuper ſi actiones potentiori cedantur, præſumitur ceſsio ſimulata.

39 Quot alijs modis ceſsio præſumatur ſimulata, remiſſiuè.

40 Si alienans remanet in poſſeſſione rei alienatæ, præſumitur alienatio ſimulata.

Fallit n.41 remiſſiue. & nu.42.

43 In Cathalonia, ſi alienans remanet in poſſeſsione rei alienatæ, licet conſtituat ſe poſſidere nomine, & precario emptoris, præſumitur alienatio ſimulata.

Iuris præſumptio transfert onus probandi contrarium in alium, ibidem.

Præſumptio cedit veritati, & contrarijs probationibus eliditur.

44 Si is cuius fauore contractus anullatur, eidem ſtare vult; per partem aduerſam talis nullitas obijci nequit, & numero quadrageſimo ſexto, & 48.

45 In arbitrio eius, qui dolum paſſus eſt, exiſtit, an contractum approbare velit.

47 Pacto in mei fauorem appoſito vti non cogor.

49 Ille qui poteſt contractum approbare, vel improbare, poteſt cogi, vt declaret, an velit contractui ſtare, an ipſum retractare.

50 Quæ declaratio voluntatis fieri debet, adhibita ea ſolemnitate, quæ in ipſo contractu interuenire debuiſſet.

Aduerſus iſtam declarationem voluntatis, minor amplius non reſtituitur. ibidem.

52 Fructus rei venditæ, ad quem ſpectent, & numero 53 & 54.

55 Quilibet contractus oneroſus poteſt celebrari inter virum, & vxorem, niſi in fraudem donationis fiat.

56 Vxor non poteſt præiudicare viro in dote nec contrahendo cum alio, nec delinquendo.

An muliere condemnata fiat executio in rebus dotalibus, conſtante matrimonio. ibidē. & nu 57. & 58.

59 Si vendam tibi rem cum pacto de retrouēdendo, licet tu eam rem alteri obligaueris, reſtituto tibi pretio, redit ad me res illa libera ab omnibus tuis obligationibus.

60 Venditor alicuius rei cum pacto de retrouendendo, an poſſit agere contra tertium cui primus emptor rem illam vendidit.

61 Si quis in re, quam emit cum pacto de retrouēdendo fecerit melioramenta, an ea repetere poſſit tempore, quo cogitur retrouēdere.

Licet

Licet venditor in contractu venditionis permiſerit emptori, facere ſumptus quos voluerit in re ei vẽdita, cum pacto de retrouẽdendo: non poteſt emptor facere ſumptus exceſsiuos, de quibus non cenſetur cogitatum.

Illi, qui fecit impenſas oneroſas in re empta cum pacto de retrouendendo, conceditur, vt poſsit eas auferre ſine domini incommodo, & hoc, niſi dominus paratus ſit illi dare, quantũ habiturus ſit, ipſis ablatis. ibidem.

62 *Qui habet dominium reuocabile, & ſic qualificatum in re aliqua, non poteſt illam deteriorare.*

63 *Euictio habet locum in omnibus contractibus oneroſis.*

Quæ requirantur, vt agi poſsit de euictione. ibidem. & nu.64.

65 *Quilibet habens intereſſe in aliqua cauſa, poteſt in ea aſsiſtere pro ſuo intereſſe.*

66 *Tertius, qui ſe in aliqua cauſa opponit, an poſsit facere probationes, quas principali facere non licet: vel ſolum admittatur in terminis, iu quibus eſt cauſa.*

Quid de iure Cathaloniæ. n.67.

68 *Is, a quo res euincitur, tenetur appellare a ſententia contra ſe lata, vel denuntiare auctori ſuo intra tẽpus opportunũ vt appellet ſi velit.*

69 *In quibus caſibus eſſet euictio, remiſsiuè.*

Enarrantur tres caſus, in quibus ceſſat euictio. nu.69.70. & 71.

Factum proprium quando poſsit quis impugnare, ibidem. n.71.

27 *Reſciſſo principali contractu, reſcinduntur & cetera eius acceſſoria, vt pactum euictionis, confeſsio, poena, & ſimilia.*

37 *Factum ſuum retractans, ſi quid accepit debet reſtituere, ne cum iactura aliena locupletetur.*

74 *Si venditor erat priuilegiatus, vt pro re quã vendidit, gabellam, ſiue collectam ſoluere non teneretur, an emptor eo gaudeat priuilegio.*

Mutatione perſonæ mutatur ſtatus, & qualitas rei,

75 *Si res non priuilegiata perueniat ad priuilegiatum, an aſſumat eius priuilegium.*

76 *Si priuatus rem, pro qua collectam ſoluere tenebatur, vendat Eccleſiæ, an Eclceſia pro dicta re collectam ſoluere teneatur.*

77 *Rem ſuam vendere regulariter nemo cogitur.*

Fallit vt ibidem. n.77.78.&.79.

1 EMptionis, & vẽditionis contractus eſt ex ijs, qui ſolo conſenſu contrahuntur. §. pri. Inſ. de emptione & venditione. &. §. primo. Inſ. de obligation. ex conſenſu. In quo pro eius forma requiruntur res ex parte venditoris, pretium in pecunia numerata ex parte emptoris, & ſimul conſenſus partium le. prim. ff. &. Codice, & per totum titulũ de contrah. emp. Dixi pretium in pecunia numerata, nam ſi in pecunia numerata nõ cõſiſteret, non eſſet emptio, & venditio: ſed permutatio, vel alius contractus innominatus. §. item pretium Inſ. de emptio. & venditio.

2 Adde quòd ad hoc, vt res fiat emptoris, debet pretium ſolui venditori, niſi enim pretium ſoluatur, vel aliter de eo, ei ad ſuã voluntatem ſatisfiat, res non exit de dominio venditoris, niſi venditor emptori fidem de pretio habuerit. §. venditæ Inſ. de re. diui. le. quod vendidi. ff. de con. emp. &. l. procuratoris. §. planè. ff. de tribu. actio vbi etiam habetur, quod venditor, qui habuit fidem de pretio, poſtea in re ipſa pro pretio nullum priuilegium habet, quod etiam tradit Bartolus, in lege, quod quis. ff. de priui. credito.

3 Dicitur autem habita fides de pretio, quoties venditor rem tradit emptori, pretium non ſtatim accepturus, ita Bar. in lege. ter. ff. de pig. actio. Pau. in le. inciuilem. Co. de rei vendi. & in di. §. planè.

4 In contractu emptionis, & vẽditionis nõ requiritur ſcriptura, ad eius validitatẽ, nec in quolibet alio contractu, niſi in caſibus a iure expreſsis. l. pactum quod bona fide. C. de pac. l. in exercendis. C. de fide. inſtru. gl. ſing. & magiſtra. in cap. pri. §. poſtquam ver. in ſcriptis de cenſi. libro ſexto. Et hoc niſi inter partes conuenerit, vt contractus celebretur in ſcriptis, quia tunc contractus, quiuis ſit antequam per ſcripturam ſit perfectus, & conſumma tus non valebit: & ſic antequam ſcriptura ſit perfecta, quælibet pars poteſt poenitere. le. contractus. Codice de fide inſtru. Ille autem contractus dicitur celebrari in ſcriptis, (reiectis opinionibus) quãdo inter

partes actum eſt in initio contractus, ſiue in ipſo contractu, vt inde ſcriptura fiat, vt not. gl. communi. approbata in dicta lege, contractus, in verbo, in ſcriptis. & gl. in. §. in his autem, in ver. ſcriptura conficiuntur. Inſ. de emptio. & venditi. Secus ſi partes ab initio ſimpliciter contrahant, & poſtea contractu perfecto, conuenit inter eos, vt inde ſcriptura fiat, quia tūc talis ſcriptura ſolùm fit ad probationem, vt dicit gl. Bartolus, Paulus, & alij in dicta lege, contractus. Spe. de emptio. & ven. §. prim. nume. decimo. Antoni. Go. eo tit. numero decimo ſepti. Quę ſcriptura vt fiat, pro faciliori probatione cuiuslibet contractus, vna pars alteram cogere poteſt. vt no. Pau. de Caſ. in lege ſecunda, num. 16. ff. ſol. matri. Bar. & commu. doc. in le. ſi finita. §. eleganter. ff. de dam. infec. & in lege tertia. ff. de con. cau. da. Eſtque ratio, quia quis cogitur facere, quod ſibi non nocet, & alteri prodeſt. l. prim. §. denique. lo 1. ff. de aqua. plu. arcen. & ibi gl. ordi. Ex quo collige, quòd hoc caſu, nō tenetur quis obligare ſe cum clauſula guarentigię, quia intereſt potiùs ſua, quòd ordinaria, & non executiua via agatur. ita in ſpecie not. Pau. de Caſ. in, l. in omnibus, numero quarto. ff. de iudi. & ibi Ang. quem doc. ibidem commu. ſequuntur.

7 Inter alios modos, quibus poteſt reſcindi iſte contractus emptionis, & venditionis, eſt vnus ob læſionem vltra dimidiam iuſti pretij. vulg. l. ſecund. Codice de reſcin. vendi. Quæ leſio debet interueniſſe tempore contractus, vt no. Barto. & com. doc. in dicta lege ſecunda. Et ſic debet articulari, & probari, rem illam communi æſtimatione valere tantum, tempore contractus: articulando quòd illa res erat talis qualitatis, & tali loco poſita, ex quo ſolent tot fructus, & reditus colligi: & quòd res talis qualitatis, iuſta, & cōmuni eſtimatione valet tantum, & ſolet vēdi pro tanto communiter: vt notabiliter tra Bartolus in dicta lege ſecunda in fi. Alexan. & Ioan. de Imo. in lege, pretia rerum. ff. ad legem fal.

8 Poteſt etiam aliter probari valor dictæ rei, vt per iudicem pro æſtimatione rei venditæ, ſumantur experti, qui eius valorem ſecundum tempus venditionis nouerint, vt no. Stepha. Ber. conſi. 33. Illud eſt certum & indubitatum. num. 3. vol. 2. & alij per eum ibi relati.

9 Sic etiam læſio, ob quam minor reſtituitur iudicatur ſecundum tempus contractus vt no. Menochius de arbi. iudi. caſu. 149. numero decimo nono. Similiter donatio inofficioſa iudicatur ſecundum tempus, quo facta fuit, ita Menochius de arbi. iudi. caſu. 149. numero 20. Similiter damnum datum in aliqua meſſe non dum matura iudicatur ſecundum illud tempus, & non ex tempore ſuperuenienti, ita Ay. conſilio. 40. numero decimo. Baldus conſilio. 182. locata fuit lib. 1. Meno. d. caſu. 149. nu. 21.

10 Vtrum autem remedium dict. le. ſecun. habeat locum in contractu iurato, non ſatis inter doc. conſtat. Multi ſiquidem tenent iuramentum excludere leſionem enormē, & enormiſsimam per authenticam, ſacramēta puberum C. ſi aduer. vendi. c. quamuis pactum de pac. in ſexto, hanc ſententiam tenet Iaſ. in dicta authen. ſacramenta, numero. 43. cum ſeq. vbi multos conſonantes refert. Idē tenēt moderni in dicto capite, quamuis pactum. Are in. l. qui ſuperſtitis. ff. de acqui. hære. Alex. conſilio, 42. ſuper præmiſſo lib. primo, vbi hanc communem profitetur. Soci. iun. conſilio. 67. numero, 22. lib. ſecund. Pariſ. conſilio. 96. in præſenti cauſa numero. 66 lib. pri. Cur. Senior. conſilio. 43. ſuper contingentia col. quart. Anto. Rub. conſilio. 12. viſis & diligenter numero decimo ſexto, & decimo octauo: hanc etiam communē opinionem dicit. Ay. conſilio. 114. Ioanna filia, numero nono, & Deci. conſilio. 181. num. 3.

11 Contrariam partem quòd non obſtante iuramento quis data enormi læſione poſsit vti remedio di. le. ſecun. tenent plerique. Et quòd tunc dicta authentica ſacramenta puberum, & d. c. quamuis pactum, non habeat locum, hac ratione, quòd ex enormi læſione, qualis eſt illa, quæ eſt vltra dimidiam iuſti pretij, naſcitur dolus re ipſa, & quòad reciſsionem contractus æquiparantur dolus re ipſa, & dolus ex propoſito. l. ſi ſuperſtite. Codice de dolo. le. omnes. §. Lucius. ff. quæ in frau. credi. le. ſecun. §. planē. ff. de do. excep. no. in lege, ſi quis cum aliter. ff. de ver. obliga. dicit communem Deci. conſi. 180. n. 7. & Oſas deci. 41. nu. 3.

Datoque dolo, apud omnes eſt ſine controuerſia, d. auth. Sacramenta puberum, & d. c. quamuis pactum, locum non habere.

Tum

Tum & alia ratione, quia iuramentum debet habere tres comites iudicium, veritatem, & iuſtitiam: capit. & ſi Chriſtus cum ſimili. ex. de iu. iurando. Extante autem enormi læſione, dicta tria requiſita minimè confluere intrepidê affirmant, But. in capite cum contingat, numero decimo tertio, ex de iu. iuran. Angelus in lege ſecunda, numero ſecundo, & tertio. ff. qui. Satisda. cogan. Corneus conſilio vndecimo libro tertio. Soci. iun. conſilio. 48. numero. 25. libro pri. Rol. conſilio. 60. numero. 65. cum ſeq. volu. quarto. Calde. de iu. iuran. conſilio octauo. Oſas. deciſione. 41. Ex quibus multi tali caſu abſolutionem a iuramento neceſſariã non eſſe ſcribunt: quamuis tutius eſt petere abſolutionem a iuramento, cum iuramentũ propria auctoritate ſperni non poſsit, vt notat Afflic. deciſione 322. Capy. deciſione. 159. numero. 21. Et ſic petita abſolutione a iuramento, enormiter læſum poſſe iuramento contrauenire, dicit communem Menochi. conſilio. 24. numero. 24. libro primo: hanc ſententiam vti æquã in Rota Romana ſeruari dicit Caſſado. de emp. & vendi. deciſio. vnica. Eandem in Princiano Regio Prætorio obſeruari tradit Salon de pace conſilio. 28. numero. 11. eam in omnibus Franciæ curijs ſeruari dicit Rebuf. in tractatu de reciſ. contrac. arti. vni. gl. 15. nu. 42. eandem in Granatenſi prætorio obſeruari atteſtatur Couarru. libro ſecund. va. reſolu. capit. quar. nu. 5 in fine. Sequitur idem Couarru. in capit. quamuis pactum, in ter. par. §. 4. vbi hanc opinionem maximam continere æquitatem dicit, quôd non ſit veriſimile, contrahentem cum iuramento tantæ læſioni voluiſſe conſentire. Et quamuis Couar. in locis præcitatis, dictam ſententiam teneat, quoties læſio vltra dimidiam eſt grauis, ſecus ſi modica. Tamen non obſtante dicta diſtinctione Couarru. teneas indiſtinctè cum alijs, ſufficere quempiam eſſe læſum vltra dimidiam, vt iuramento, obtenta ab eo abſolutione, contrauenire poſsit. Quia læſio vltra dimidiam multum depauperat, vt dicit Caſſa. in dicta deciſione vnica. & Oſas. d. deciſio. 41. & 42. numero nono. Belluga. in Spe. Princip. rub. 12. §. quedam numero. 55 cum ſeq. & Deci. conſilio 180. per to. & Menochius, de arbi. iudi. quæſt. 70. numero. 17. hancque opinionem, vniuerſa huius Principatus tribunalia amplectuntur.

13 Hocque habet locum, licet dicatur in inſtrumento, quòd ſi res plus quidquam valet, id ei totum donat, quia dicta verba non debent referri ad magnum, ſed ad modicũ pretium, arg. tex. in lege, hæc adiectio. ff. de ver. ſig. le. cum furti. ff. de in litem iur. faciũt quæ tradit Bar. in dicta l. 2. n. 15. C. de reſ. vẽ. & ibi communiter doc.

14 In dubium tamen non rarò verti ſolet, vtrum remedium dict. le. ſecund. habeat locũ in re vendita in incantu publico: licet aliqui teneat partem negatiuam, pars tamen affirmatiua eſt verior, & magis communis, vt not. Pau. de Caſ. conſilio. 156. viſis actis, numero pri. vo. 2 Bal. cõſ. 375 Caſus ſuper quo. cir. fi. lib. 1. Soci. in trac. fallen. reg. 226. Bar. in l. pri. C. de preſ. 30. an. fa. tex. in le. ſi quis, Codice. de reſ. ven. ita communiter teneri tradit. Alex. conſilio. 117. ad finem lib. 2. quos refert, & ſequitur Craue. conſi. 29. nu. 4. tutiorem, & magis communem hanc ſententiam dicit Ari. Pine. in rep. d. l. 2. in. 2. par. cap. 2. n. 25. cum ſeq. Hocque iure vtimur in præſenti Principatu: nam licet res ſit vendita in incantu publico, ſi doceatur de læſione vltra dimidiam, impetratur a iudice, vt res iterum vendatur, & reddito pretio illi, qui prius eã emerat, plus, offerẽti tradatur: vel vt emptor ſi velit rem retinere iuſtũ ſuppleat pretium. Hanc practicã tradit add. ad Gui. Pa. in deci. 22. Hic obiter attingam, ſuper quo aliquando peritos dubitare vidi, laudimium non facere exceſſum, neque computari ad reſcindendum venditionem, quia vẽditor id non recipit: ita deciſum Pariſi. atteſtatur Rebuf. in trac. de reſciſ. con. arti. vni. glo. 15. n. 17.

An autem actio, quæ ex d. l. 2. datur læſo competat aduerſus tertium rei venditæ poſſeſſorem, vide perbellê per Couarru. lib. ſecund. varia. reſolu. cap. 3. n. 10. & Ari. Pinel. in rep. d. l. 2. par. 2. c. 1. n. 29. cum ſeq.

15 Hunc emptionis, & venditionis contractum, pactum de retrouendendo, cum pretij modicitate arguunt ſimulatum, & vſurarium, vt refert Craueta, ita communiter teneri dicens, conſilio. 156. numero quarto. Neq. eſt neceſſe, vt vẽditor ſit ſolitus foenerari, vt quidam volunt, quos latè recenſet Menochius de præſ. libro tertio. præ. 122. numero. 31.

Sed tantùm illa duo ſufficiunt, pactum.ſ. de reuendendo cum pretij modicitate: & iſta eſt magis communis opinio, vt no. gl. ordina.in capite, conqueſtus ex de vſuris, & capit. ad noſtram, de emp. & vendi. Afflic.deciſione.40.numero decimo ſeptimo, & deciſione.65.Tho. Gramma. deciſio. 76. Oſas deciſione.42. numero nono, & decimo.Communem hanc eſſe opinionem tradunt, Baldus, Albericus, & Fulgoſius, in lege, emptione, Codice, plus valere quod agitur. Abbas, in dicto capite ad noſtram, & cõſilio.77.vbi iſtam opinionem legendo, ſemper, & conſulendo, ſe tenuiſſe dicit, Sequitur Guido Papæ.conſilio.180.Bert.conſilio. 86. ponitur in facto. volumine primo.vbi hanc etiam communem atteſtatur. Ay. conſilio. 156.numero octauo.Tho.Ferra.cau. decima ſeptima, vbi ſubdit iſtam eſſe communem opinionem pro ſalute animę, & conſcientiæ: receptiſsimam eſſe hanc ſententiam tradit Menochius dict.præſump.122. numero. 30.vbi innumeros huius ſententiæ enumerat.

Regius Senatus iſtam etiam ſententiã probat, ſi adſit magna pretij modicitas, vt tradit Michael Ferrer tertia parte, ob. capite 439. & ita ipſe in facti contingentia conſului.

16 Eſt tamen dubium, quæ debeat eſſe iſta pretij modicitas, vt cũ pacto de retrouendẽdo, faciat argui contractum ſimulatum, & factum in fraudem vſurarum. Reſolutiuè dico, non reperiri iure cautum, quanta debeat eſſe dicti pretij iniuſtitia, ſiue modicitas, prout etiã refert Afflic. deci. 40. numero decimo nono, dicens iudicis arbitrio eſſe ſtandum. Idem affirmat Barto. Vero. in tractatu de ſimu.contract.ver. verũ. Pariſ. conſilio decimo quarto, numero. 63. volumine primo, & nouiſsimè Menochius, de arbi.iud.Caſu.13.

Quod potui tamẽ colligere ex diuerſis doctoribus communis reſolutio eſt, quòd iſta pretij modicitas dicitur, ſi adſit pretij iniuſtitia, vltra dimidiam. ita ex pluribus reſoluit Cagno.in lege ſecunda, numero.58. 81. & 98.Codice, de pac.in. emp.& vendit. Afflic. deciſione.40.numero.19 & deciſione.65. & deciſione. 336. numero ſecundo & quarto Oſas.deciſione.42.num. nono. Steph. Ber. conſilio.86.ponitur in facto, & conſilio. 109. ponitur in facto quòd dudum. lib. primo hoc etiam ſentire videtur Couar.lib. tertio reſol.cap 10.cir.prin.& no.in ſpecie Meno. d.præ.122.numero.30.Noſter Regius Senatus cenſuit iſtam pretij modicitatem debere eſſe multo plus vltra dimidiam iuſti pretij, vt no.Fer.d.c.439.

17 Eſtque ſciendum, hoc caſu, illi, qui decepit vltra dimidiam, non competere electionem quam præbet lex ſecunda, Codice de res.ven.quia deciſio d.le. non admittitur in cõtractibus vſurarijs, & ſuſpectis, vt no. Bal. in rub.Codice de vſu.in fine. Couarruuias dicto capite decimo, numero ſecundo, circa finem, & Menochius, de præſump.libro tertio, præſump. 122. numero decimo quinto. Et ſic hoc caſu contractus reſcinditur, & fructus reſtituuntur, vel cum ſorte compenſantur: quod non eſſet, ſi haberet locum electio, quam præbet dicta lex ſecunda, quia tali caſu fructus non reſtituuntur, ſed ſolùm contractus reſcinditur reſtituto pretio, vel iuſtum pretium ſuppletur, vt not. in dicta lege ſecunda.

18 Circa prædicta quęro de quadam quæſtione, ſuper qua conſulere ſæpe habui, an pacto de retrouẽdendo triginta annis præſcribatur? Partem affirmatiuam tenet Angel conſilio.55 Gulielmus. hac ratione motus, quòd cum hoc ius, quo emptor cogitur priori venditori rem ipſam reuendere, competat venditori, actione perſonali ex dicto contractu deſcendenti, ei vt alijs actionibus perſonalibus, triginta annorum præſcriptio obſit.l.ſicut in rem Codi. de præſ.30. anno. hanc ſententiam tenet etiam Ioan.Fab. in lege, cum notiſsimi numero.14.Cod de præſ. 30.an.Iaſ.in lege, ſi mater numero. 5. Codi. de inſti.& ſubſtitu.Feli.in capite, cum acceſſiſſent numero.27.ex de conſt.Deci conſilio 164.numero.4.Bal.conſ.330. numero. 3.lib. 1.Hanc eſſe communem opinionem fatentur Anto.Rub.conſilio tertio numero ſeptimo.Soci.iun.conſi.145.num.36. lib. 1. Paris. cõſi.92.li.3.Balb.de præſc.4.part.5 par. prin. quæſtione tertia.Signo.de Homod.conſilio 139.Caſus talis eſt, numero tertio.& Cel.Hugo.conſilio.58.numero decimo ſexto, & cõſ. 61.numero quinto & ſexto. & conſilio. 64. numero quinto. Quod eſt verum licet ſit adiectum, vt liceat rem redimere quotieſcunque uenditor velit, vt notat Gerardus de Pe.Sanc.ſingu. decimo octauo. Bòerius deci.

deciſione.182.Angelus dicto conſilio.55. Pe. tr. Anchar. conſilio.337. viſis diligenter actis.communem hanc eſſe ſententiam,licet in contractu iuramentum interueniret, refert Cel. Hugo.dicto conſilio. 61. numero quarto,ver.communis,& Iaſ.in lege, petens num. decimo,C. de pac.& in lege,ſi mater, nu.5.C.de inſti.& ſubſti.

Contrariam partem tenent, Fabi. de Monte. in tracta. de emp. & venditio. in ſeptima quæſtione prin.Barba.conſi.51. numero nono,libro primo, & conſilio vigeſimo ſecundo,libro quarto.Pari·conſilio. 92. numero vigeſimo octauo.Cro.in lege, nemo poteſt.verſiculo,vltimò nota,de lega. prim. hac ratione, quòd ea quæ ſunt facultatis minimè præſcribantur,le. viam publicam.ff.de via publi. Itē quia iuri offerēdi nō præſcri. l. purè, §. vl. ff. de doli excep. le. Paulus. §·finali.ff.quib.mod.pig.vel hy. ſolui. & ſic dicto pacto,quæ eſt facultas, & ius offerendi,nullo tempore pręſcribi. quæ rationes parum vrgent,quas pulchrè diſſoluit Couarruuias libro primo,reſolu.capite nono. Ego (licet prior opinio ſit communis)tamen poſteriorem ſententiam ſemper veriorem cenſui,hac ratione,quia ex conuētione partium ,actio & obligatio in infinitum extendi poteſt.l. ſi ita ſtipulatus. ff. de fide.& ibi notat & commendat glo. ordi. & commu.docto.not.& in lege quarta, & in lege,ſi finita,& in lege,qui bona fide. §. fi. & ibi doc.ff.de dam.infec.facit etiam ad id tex.ſingu.le.quòd ſi nolit.§.ſi quid ita. ff. de ædi.edic.vbi habetur quòd ſi inter emptorem,& venditorem fiat pactum,vt quandocunque res diſpliceat redhibeatur,poteſt res perpetuò redhiberi,& reſtitui.Et ſic iſtam opinionem vti veriorem noſtra Regia Audientia amplectitur.

19 Quæro primo circa prædicta, vtrum pacto de retrouendendo, liceat conditionem adijcere,vt intra certum tempus liceat rem redimere,ita vt eo lapſo,amplius eam redimere non liceat? Reſpondeo quòd ſic, ita not.Goza.& Caſ.in lege ſecunda, Codice de pac.in emp. & vend. uterque numero.64. vbi ambo communem dicunt.Idem Goza. conſilio 87.numero quinto,& conſi.94. numero.51· Tiraque de retrac. conuen. §. primo glo.ſecun.numero.43.&. 44. vbi alios refert.

Quod intellige niſi dicta venditio eſſet facta cum pretij modicitate.quia tunc etiam lapſo dicto præſtituto termino ad redimendum, poſſet recuperari, ita Hos.in ſum. de vſuris. §.an aliquo . Caſſa.conſilio vndecimo,numero.40.Soci.iun.conſilio.104. numero tertio libro tertio.Iacob.a S.Geor. in l.2.ff.ſi cer.pe.& Tiraque.de retrac.conuen. §.1.gl.2.n.53.

20 Tamen e contrariò vt non liceat rem rēdimere niſi poſt certum tempus, vt facultas redimendi non pendeat ab ipſo venditore ab initio, ſed doſt dictum tempus, videtur pactum durum, & vſurarium: & tale eſſe affirmat Gui.Papa. quæſtione.516. & ſing.447.Paulus de Caſtro conſilio.109. viſa petitione numero ſecundo libro ſecund. Cæpol.in trac.de ſimula. contrac.numero. 49.ver. decima pręſumptio. qui ibi multos conſonantes recenſet. eandem opinionem probant Craue.conſi. 156. numero quinto. Neuizan.conſilio 88.numero quarto. Cag. in lege ſecunda numero.60.Codice de pac. inter emp.& vendi.Couar.libro primo, reſolu.cap.9.nu.9.

Contrarium,quòd dictum pactūm non ſit vſurarium tenet magnæ auctoritatis vir. Martinus.ab Azpil.in ſuo manuali. conf. capite decimo ſeptimo numero. 248. in fine. Couar.ſibi contrarius libro tertio reſolu. c. 8.numero octauo.

Veritas eſt,& ita conſului pauci dies ſunt in cauſa quam Ioannes Abril mercator Villæ Franchæ ducit contra venerabilem Petrum Ioannem Yuern presbyterum, quòd tale pactum in venditione rerum mobilium, ſiue immobilium. non eſt illicitum nec efficit contractum vſurarium, niſi alię adſint coniecturę.puta, pretij modicitas, vel quid ſimile.Et ita declarat Cæpol.vbi ſupra numero.50.ver.Sed tamen iſta præſumptio.Aym.dicto conſilio.156.numero quinto.Cag.in dicta lege ſecunda,numero. 60 .& alij,quos prioris opinionis eſſe recenſuimus. Eſt tamen verum, quòd per dictum pactū libertatis redimendi reſtrictiuum, res pluris valet, quam ſine eo,vt no.Azpil. vbi ſupra:& ſic pretium debet eſſe congruentius quia dicta libertatis redimendi reſtrictio, iuſto pretio, boni viri arbitrio, compenſari debet:ita in ſpecie notat Couarruuias lib. tertio var.reſolu.capit.octa.nume.8.circa fi.

Conrad, in trac. de contrac. queſtione. 83. concluſi. octa. Medi. de reſtitu. cap. de cenſu redimi. col. pe. Dixi in venditione rerũ mobilium, ſiue immobilium: quia in venditione cẽſuum, & annuorum redituum, dictum pactum ſine alia coniectura vſurarium eſt vt notat Couarruuias vbi ſupra. & Hiero. Gab. conſilio. 152. numero ſeptimo. & nouiſsime. Menoch. de præſump, lib. ter. præſump. 122. numero 71. licet Conradus, & Medi. vbi ſupra etiam in venditione annui reditus, dictum pactum cum predicta declaratione licitum tuentur.

21 Quæro. 2. de quadam etiam quotidiana quæſtione. Vendidi tibi fundum, cum pacto quòd poſsim illum redimere quoties velim venio ad redimendum tempore, quo fundus eſt plenus fructibus, an dicti fructus veniant diuidendi inter te, & me, ſecundum formam, l. diuortio, & l. de diuiſione. ff. ſolu. matrimo? Vera & communis reſolutio eſt quòd ſic, & ita ſepe conſultus reſpondi, & ita in terminis poſt multos, quos citat tenet Ial. in lege, qui Romæ, numero. 35. cum ſeq. ff. de ver. obliga. Couarruuias lib. prim. reſo. capite. 15. numero ſexto. Cag. in l. ſecun. nu. 100. C. de pac. in. emp. & vendi. Tiraque de retrac. con. § 5. glo. 4. num. 4. & Rol. cõſ. 27. nu. 17. vol. 2.

Vt que prædicta meliùs intelligas ſubijciã tibi vnum exemplum. vendidi tibi vineã die prima Ianuarij cum pacto de retrouendendo: poſſediſti vineam per aliquot annos, demum die prima ſeptembris offero tibi pretium dictæ vineæ, fructus illius anni ſunt diuidendi iuxta formam dictæ legis, diuortio. vt de dictis fructibus, vel eorũ pretio, ante omnia ſumptus circa dictos fructus facti deducantur, & de reſiduo fiant duodecim partes, & tibi, quia poſſediſti vineam per octo menſes illius anni, dabuntur octo partes, & reliquæ quatuor mihi.

22 Principaliter quęro primo. Vendidi tibi fundum aliquem, quem alij obligatum habebam purè, quòd tu ignorabas, antequam pretium fundi mihi ſolueres, peruenit ad tuam notitiam, fundum illum eſſe alteri obligatum, non uis ſoluere pretium, niſi fundum ab illa obligatione liberem, vtrum iuſtitiam foueas? Reſpondeo, quòd ſic, per textum capitalem, & expreſſum, & ibi gl. Barto. Bal. & Sali Cy. Odofre. & Angelus in lege, ex ijs prædijs Codice de euic. Nam tunc donec rem tibi a nexu dictæ obligationis liberem, pretium exburſare nõ teneris. dict. leg. ex his prædijs, cũ ibi no. Puto tamen venditorem audiri, ſi ſatis det emptori, de ſeruando eum indemnem a dicta obligatione pro vt notat Ripa. in lege prima. §. ſi hæres. numero 32. ff. ad Sena. Conſul. Trebellia. & Negu. de Pigno. parte quinta, memb. prim. numero. 38. verſicu, puto.

23 Dixi purè obligatum, nam prædicta in obligatione conditionali non procedunt. Et ſic ſi res, quam vendidi non ſit purè, ſed ſub conditione obligata, venditor non tenetur dare cautionem fideiuſſoriam, vt notat Baldus in dicta lege, ex ijs prędijs, & ibi Alexan. in prima additione ad Baldum. Eſt que ratio, quia dict. lex. ex his prædijs, loquitur, quando res erat alteri obligata. Sed pendente conditione ſuſpenſiua, res non dicitur alteri obligata, vt notant doc. & Bar. in lege, facere. ff. ſolu. matrimo. & le. cedere diem. ff. de verborũ. ſigni. Inſuper d. lex. ex ijs prædijs. Loquitur de creditore, ibi, a creditore. Qui autem eſt creditor ſub conditione, non eſt propriè creditor, vt notat Bartolus, & alij, in lege prima. ff. ſi cer. pe. l. debitor, de verborũ ſignifi. quẽ doc. in d. l. 1. ff. ſi. cer. pe. communiter ſequũtur. teſte ibidem. Rip. numero. 100.

24 Et ſic per prędicta fundamenta, dictam opinionem probat Negun. de Pigno. in prim. memb. quinta parte, numero. 27. vbi dicit, tali caſu ſolùm teneri venditorem cauere emptori ſub hypotheca generali bonorum ſuorum, de ſeruando indemnem emptorem a dicta obligatione conditionali. Quod dictum ego ſimpliciter non verum cenſeo, ſed cum grano ſalis, vt dicitur ſi venditor eſt ſoluendo: aliàs tenetur dare cautionem fideiuſſoriam, & ita in ſpecie notat Afflic. deciſione. 241. numero quinto, & latè. Oſas. deciſione. 24. numero decimo tertio. et. 14.

25 Quæ diſtinctio eſt etiam ſeruanda in eo, qui vendit rem fideicommiſso ſubiectam emptori ignoranti, vt notat Afflic. dicta deciſio. 241. et Alexander conſilio. 65. nume. 1. et per to. volu. 1. et latiſsimè. Oſas. d deci. 24. Aduertitque Oſas. in dicta deciſione. 24.

nume

numero decimo quarto, quòd ſi venditor tēpore venditionis, non habeat bona, in quibus per hypothecam indemnitati emptoris, in caſu euictionis, cautum eſſe poſſit: nec ſatiſdare queat: pretiū debere reponi in emptionē bonorum immobilium, quæ emptori hypothecata in caſu euictionis remaneant: vel apud tertium bonum virum eſſe ſequeſtrandum ad venditoris vtilitatem, donec ſecurū emptorē faciat, ſi fideicommiſſo locum eſſe contigerit. pro quibus fa. no. per gloſſ. in. l. 4. C. de vſuf. & per Ruin. conſilio vltimo, numero vigeſimo quinto, volumine ſecundo. Et idem cenſeo obſeruandum in eo, qui vendit rem aliquam purè obligatam, generaliter tamen tantū. Non ſiquidem cenſeo d. l. ex his præd. extēdi ad generalē hypothecā, quæ non ita afficit rem, ſicut ſpecialis, l. eſt differentia, ff. in quib. cau. pig. ta. con. Pro quo facit, quod no. Rebuf. in trac. de conſti. redi. articulo primo, gloſſ. 14. numero octauo. Et hoc ſenſiſſe videtur Negu. de pig. in. 5. par. mem. 1. numero vigeſimo octauo, ad fi. ibi, aliàs orirentur ſuper venditionibus quotidie infinitæ lites.

26 Item ſi ſuper re, quam tibi vendidi, immineat euictio in limine contractus, hoc eſt, vt antequam pretium ſolueris, lis tibi ſuper re moueatur, pretium ſoluere non teneris, niſi tibi fideiuſſorē pro euictione dē, l. ſi poſt perfectam. C. de euictio. l. pe. §. fi. ff. de peri. & commo. rei vendi. no. doc. in. l. a Diuo Pio. §. ſi poſt. ff. de re iudi. Socin ſen. conſilio. 28. libro ſecundo, Neuiz. conſilio 337. numero. 15. & . 16. Et hoc niſi emptor ſibi litem moueri curauerit, ob differendam ſolutionem: quod iurare coguntur & emptor, & ille, qui litem mouit, vt notat Bartol. & alij in d. l. ſi poſt perfectam, & nouiſsimè Meno. de arbi. iudi. caſu. 224. n. 5.

27 Hæcque ſatiſdatio pro euictione, non ſolū debet preſtari pro illa euictione, ſuper qua fuit lis mota, ſed etiam pro quacunque alia euictione, quæ fieri poſſet, ut notat Paulus de Caſt. con. 46. ſuper eo quod quæritur, numero primo, & ſecundo, volumine primo, redditque rationem, quia poſtquam lis eſt mota per vnum, dandi ſunt fideiuſſores, non ſolū propter timorem illius, ſed etiam propter quācunque aliam cauſam, quæ a quouis moueri poſſet, per text. in. l. fi. §. fin. ff. de reſcin. vendi.

28 Ad hoc autem vt emptor pretium retinere poſsit, niſi præſtita ei ſatiſdatione prædicta, opportet, ꝙ emptori fuerit iam lis mota ſuper re vendita iudicialiter, vel extraiudicialiter, vt notat gloſſ. in. l. in d. l. penult. §. fin. de peri. & commo. rei ven. Aliàs ſi dicta lis mota nō eſſet, emptor pretium ſoluere cogeretur, vt notat Caſtr. conſilio. 207. numero. 5. libro primo, & in l. ſeruus, § fi. ff. de ac. emp. Bart. Bald. & Caſtr. in. l. 1. §. fi. C. de bon. ma. Afflic. deciſio. 241 numero quinto, Oſas. deciſio. 24. numero primo. Licet glo. in. l. ſi rem, ff. de euic. & Bald. in. l. ſi poſt perfectam, affirment, emptorem etiam ante litem poſſe cogere venditorem, vt ſibi caueat; quam opinionem iure optimo reprobat Pau. de Caſt. in d. l. ſi ſeruus. §. fi. & d. conſ. 46. numero. 2. vol. 1.

29 Ex prædictis collige diſcrimen, qđ eſt inter hunc caſum, qñ euictio imminet in limine cōtractus, & priorem, quando res alteri hypothecata fuit vendita. Quia hoc caſu, licet nulla fuerit emptori mota lis, cogitur venditor liberare rem venditam a vinculo obligationis, aliàs emptor ei pretium ſoluere non tenetur, vt prob. tex. in d. l. ex his præd. & ibi Bal. & addi. ad eum, & Sali. Cy. Odof. & alij: & Alex. in. l. 1. §. ſi hæres, & ibi Rip. numero. 31. & . 32. ff. ad S. C. trebell. Negu. de pig. 5. part. 1. memb. numero vigeſimo quarto. Illo autē caſu, requiritur, vt ſit lis mota, vt proximè oſtenſum eſt. Hocque diſcrimē in terminis, aduertit Pau. in. l. creditor fundum, §. 1. ff. de ac. emp.

30 Eſt & aliud diſcrimen, quia iſto poſteriori caſu, cum imminet euictio in limine contractus, ſi per emptorem pretium iam eſt ſolutum, emptor, ſiue ei ſit lis mota, ſiue nō, nō poteſt agere, nec ad recuperationem pretij, nec vt dentur ſibi fideiuſſores pro euictione, quinimo exitus litis eſt expectandus, vt notat. in. l. euicta. ff. de euic. & . l. qui rem. C. eo. no. Paul. de Caſtr. in l. ſeruus. §. fi. numer. 1. ff. de ac. emp. & dicto conſilio. 46. numero ſecundo libro primo, gloſſ. in. l. ſi poſt perfectam, ver. ante pretium, & ibi Salicet. numero primo, C. de euic. Odo. in d. l. ex his prædiis, numero primo, Bald. Paul. & alij in. l. 1. C. de bon. ma. & Oſas. deciſione fi. numero quinto.

In illo autem caſu, cum vendita eſt res alteri purè obligata, non dubium eſt, quin etiam

ſoluto pretio, poſsit agere emptor aduerſus venditorem, vt eam a nexu obligationis liberet. Nemo ſiquidem eſt, qui dubitet, emptorem pretio ſoluto, habere actionē aduerſus venditorem, vt rem ſibi tradat, & cū nō cenſeatur tradita, niſi libera tradatur, d.l. ſi ex prædiis, iun. gloſſ. & d.l. qui rem, eſt certū nihil obſtare pretij ſolutionem emptori, vt venditorem cogere poſsit, vt rem liberet a dicta obligatione. Et ita tenet gloſſ. in d.l. ex prædiis, & in d.l. qui rem, & Rip. in l.1 §. ſi hæres, numero.31.&.32.ff.ad Treb.& Oſas.d. deci.fi.n.5.

31 Quæro principaliter.2. Petrus vendidit mihi fundum circumſcriptum talibus finibus, quem fundum dixit eſſe decem iugerum, poſtea in eo fundo inueniuntur viginti iugera terræ, vel non reperiuntur tot iugera, quot eſſe dixit, num ex prædicta cauſa debet augeri pretium, aut minui? Vide iſtam quæſtionē pulchrè diſputatam per Couarru. prac. queſ. cap.3. per to. aliquid per Anto. Gom. de emp. & ven. numero decimo ſexto, & Capy. deci.14.

32 Quæro.3. An quis poſsit vendere actionem quam contra alium habet? Dico ꝙ ſic. Virtuſque & effectus eſt, ꝙ ipſo iure tranſit in emptorem actio directa, nomine cedentis, & vtilis ex ipſo contractu, mediante qua poteſt exigere debitum, l. emptori nominis. ff. de hære. vel actio. ven. l. nomina eorum, ff. eo. l. nominis venditio C. eo. l. nominibus. C de actio & obliga. Item tranſit actio vtilis contra fideiuſſores, ita Azo in ſumma de hære. vel ac. ven. in fi. Spe. de ceſsio. ac. §.1. numero vigeſimo octauo. Et quemadmodum quis poteſt vendere actionem, ita eam poteſt donare, l.2. C. de dona. Et in dotem dare, l. nominibus, C. de actio. & obliga. Item dare inſolutum, l. ſi inſolutum. C. illo tit. Item dare in pignus, l. poſtquam, C. de hære. vel ac. vē. l. nomen. C. quæ res pig. obliga. poſſ. Item legare, l. ex legato nominis, Codice de lega.

Poteſt etiam quis vendere actionem realem, quam quis habet cōtra poſſeſſorem rei ſuę, quo caſu etiam tranſit vtilis actio, ſine ceſsione, l. fi. C. de hære. vel ac. ven. & ibi gl. & comm. doc.

33 Prædicta limita, niſi actionis ceſsio ſit ſimulata quia tunc non valet. Simulata autem præſumitur, quando modico pretio factam eſſe conſtat: tuncque pręſumitur ceſsio ſimulata, quatenus quantitatem realiter ſolutam excedit: pro qua ſolū ceſsionario conceditur actio. l. per diuerſas, & l. ab Anaſtaſio, C. māda. Et ita iudicatum per Regiam Audientiā refert d. Mich Fer 3 par. obſeruantiarum, capit.126.

34 Cenſeo tamen, quòd pretij, tenuitas conſideratur, quando deductis impenſis, quæ fieri poſſent ad rem conſequendam, cuius actiones venditæ, & ſeu ceſſæ ſunt, adhuc pretiū tenue apparet, ita Bart. in d.l. per diuerſas, numero ſexto, & ibidem Bal. numero decimo, iun. gloſ. ibi, atque ita actio æſtimari debet, deducta impenſa, quæ fieri poſſet ad rei conſecutionem. Idem no. Caſt. conſi.393. Pro euidentia dicendorum, ad fi. libro ſecūdo, Ro. conſilio.86. numero decimo. Multū etiā operatur in hoc iudicis arbitrium, in iudicando, quod ſit iuſtum pretium, obſeruata perſonarum qualitate, & locorum diſtantia. Quia vt ait Bald. in d.l. per diuerſas, numero duodecimo, & decimo ſexto. Si ego, quod mihi decem valet, cedo tibi pro quinque, cui non niſi quinque, ob loci diſtantiam valet, ceſsionem non præſumi ſimulatam. Subdens non dici litium redemptorem, qui rem tanti emit, quanti apud ſuæ conditionis homines valet. Bald. ſequitur doctiſsimus noſtræ ætatis, Menoch. de arbitra. iudi. caſu 248. & alij ibi per eum rela. fa. no. per Pau. in d.l. per diuerſas. Hanc opinionem dicit communem Ant. Gab. de ac. conclu.5. numer.35. &.36.

35 Hocque caſu, cum iuſto pretio, vel ex aliqua iuſta cauſa eſt facta ceſsio, poteſt totū exigi, licet minus ſolutum ſit, vt notat Specu. de ceſsio. actio. §.1. & in terminis, Pau. de Caſt. in d.l. per diuerſas, n 8. & in conſilio 393. pro euidentia dicendorum in fi. libro ſecūdo, vbi ponit, quæ ſit iuſta cauſa ceſsionis: & Specul. vbi ſupra, & Menoch. de præſump. libro tertio, preſump.129. & ita crederem prædictam deciſionem noſtrę Regiæ Audientiæ eſſe intelligendam.

36 Item ceſsio præſumitur ſimulata, qn̄ actiones ceſſæ, pro parte fuerunt venditæ, & pro parte donatæ, quia tunc niſi ad pretium reuera ſolutum, ceſsionarius agere non poteſt, l. fi. C. manda. Et in eo quod donatur, vltra id, quod ſoluitur, neque agit cedens, neque ceſsionarius, d.l. ab Anaſtaſio, & ibi glo in ver. per ſol-

perſoluitur, & gloſſ.fi. in d.l. per diuerſas. notat Inno.in c.ſi.numero ſecundo, de alie. iu.mu.cau.fac. Et idem eſt in duobus aliis ca ſibus traditis in d.l.ab Anaſtaſio, nẽpe ſi pro vna parte venderetur vni, pro altera donaretur interpoſitæ perſonæ, vel etiam expreſsè donaretur in totum vni, ſed clam aliquid reciperetur nomine pretij: quia his omnibus caſibus, ceſsio vitiatur per d.l.ab Anaſtaſio. & ceſsionarius non poteſt agere, niſi ad pretiũ reuera ſolutum, & reliquo priuatur cedens, & ceſsionarius, ceditque commodo debitoris, vt in d.l.ab Anaſtaſio.

36 Præſumitur etiam ceſsio ſimulata, ſi non conſtat de reali ſolutione pretij, ita Bartol. Bald. Salicet Pau.& alij in d.l.per diuerſas,& d.l.ab Anaſtaſio, Gui Pa.quæſt.567.& Anto. Gabr.de actio.concluſione quinta, numero vigeſimo primo. Et ita pronuntiatum ſæpe per Regiam Audientiam, refert d. Micha. Fer.3.par.obſeruantiarum, cap.128.

37 Et quamuis Micha. Fer. in d. 3. par. obſeruantiarum, cap.127. dubitet, an ſit idem de ceſſione facta per principalem fideiuſſori, tamẽ non eſt dubitandum. Quia quoties ceſsio fit ex neceſsitate, d.ll.per diuerſas,&,ab Anaſtaſio, non habent locum, ita Barto.& commu. docto.in d.l.per diuerſas: notat in ſpecie, idẽ Bartol.in.l.Modeſtinus, numero decimo tertio, ff.de ſolutio. Anton.Gom. de fideiuſſo. numero decimo tertio, Tiraquel.de retrac. conſanguin. §.1.gloſſ. 18. numero octuageſimo quarto, Afflic.deciſione.91. numero tertio, Paul.de Caſtr.cõſilio.64. Quæritur vtrũ fideiuſ.lib.1.& in.l.duobus, §.1.nu.2.ff.de iur. iur.

38 Item præſumitur ceſsio actionum ſimulata, quando actiones ceduntur potentiori, l.2. C ne lice.potentio. Bald.in d.l.per diuerſas, numero vigeſimo tertio, Cuia.libro octauo obſerua. capite. 31. Dicitur autem potentior, qui alium terrere poteſt, l. 1. C. ne lice. po.& ibi Iaſ.Bald.tamen in d.l.per diuerſas, numero vigeſimo tertio iudici arbitrarium eſſe dicit, quis hoc caſu dicatur potentior. Quem ſecutus eſt Ay.conſilio 25. numero quadrageſimo tertio,& nouiſsimè Meno.de præſumptio.libro tertio praeſump.129.numero trigeſimo ſeptimo, & trigeſimo octauo, quibus & ipſe accedo.

Huic ceſsioni actionum factæ in potentiorem, prouidetur, etiam iure Cathaloniæ per conſtitutio.1.in titul. Que no ſia licit ceſsionar.

39 Alia circa iſtam materiam, quando ceſsio præſumatur ſimulata, & quando non vide apud Menochium in dicta praeſumptione, 129.

40 Illud tacitus non præteribo, ſimulatam etiã illam alienationem præſumi, quando venditor non obſtante venditione facta, in poſſeſſione rei permanet, ita Bartol.in.l. ſicut.§. ſuperuacuum, numero quinto, ff.quib.mod. pig.vel hypo.ſolui. Deci.conſilio.235.& conſilio.587.numero octauo,& conſilio.659.numero tertio, Pariſ.conſilio.53, numero vigeſimo primo, libro primo,& conſilio.82. nu. 39 libro tertio,& conſ.143.numero.16. libro quarto.

41 Sunt tamen aliqui caſus, vbi hec praeſumſumptio ceſſat, quos vnà cum materia vide

42 per Menoch.de arbi.iu.caſu.39. Vnum tamẽ qui ad meum inſtitutum facit, recenſebo, qui eſt, quando is, qui alienauit, conſtituit ſe poſsidere nomine, & vice illius emptoris, & acquirentis. Nam cum clauſulę conſtituti, & precarij efficiant poſſeſſorem precario cõcedentem,& illum cuius nomine quis ſe poſſidere conſtituit, l.quædam mulier, ff.de rei ven.l quod meo.ff.de acquir.poſſeſ. l.certè, §.1.ff.de preca. ceſſat praedicta fraudis ſuſpicio, ita Bartol.conſilio.65.Petrus, numero.6. Cæpol.in tracta.de ſimula. cõtrac. praeſum. 24.licet ab hac opinione aliqui recedãt, quos recenſet Menoch.d caſu 39. Quibus & ipſe aſſentio, extãte aliqua fraudis cõiectura, aliàs non, per ea, quæ proximè dicam.

43 Iure noſtro municipali per prag. R. Pet.3. incip.Cogit nos, quae eſt in titulo de aliena. fetas en frau de creedors, volumine ſecundo, eſt cautum, quòd ſi alienans remanet in poſſeſsione rei alienatæ licet conſtituat ſe poſsidere nomine, & precario emptoris, ꝙ talis contractus praeſumitur ſimulatus, & in fraudem fractus. Et ſic per dicta prag. in Cathalonia, qui talem contractum verum, & non ſimulatum dicere velit, debet id probare, cum per d.iuris municipalis preſumptionem, in ipſum ſit onus probãdi contrarium reiectũ, iuxta no.in.l.generaliter.§.ſi petitum, in fi.ff. de fidei.liber.l.vl.in prin. ff. de eo quod me. cau.l.ſi chirograph ũ, & l.cũ de indebito, ff. de proba. Et vbi de veritate contractus conſtaret, eſſet excluſa ſimulationis præſumptio,

vt

vt notat Bartol. in dicto conſilio.65. numero ſexto, Deci. conſilio.648. numero quinto, & Goza. conſilio nonageſimo quarto, numero quinquageſimo ſexto. Eſtque ratio, quia preſumptio cedit veritati, & contrariis probationibus eliditur, vt plenè Meno. de preſ. lib.1.q.31.

44 Quæro.4. Si aliqua res nulliter vẽdita eſt, ex defectu nempe debitæ ſolemnitatis in alienando, fauore alicuius requiſitę. Si ille cuius fauore, nulla eſt alienatio, dictæ alienationi ſtare velit, offerendo ſe facere interuenire in dicta alienatione ſolemnitatem neceſſariam, an emptor cogatur ſtare dictę alienationi, an verò poſſit eam ex cauſa dictæ nullitatis impugnare? Dic, ꝙ emptor dictæ alienationi ſtare cogetur, ita notat gloſſ. in cap. 1. in ver. ſede vacante, quam ibi approbant Pan. & Anto. de Bu. ex. ne ſede vacan. Inno. in cap. 1. & ibi Hoſtienſ. Ioan. Andr. Zaba. & Pan. numero 6. ex. de his, quæ fiunt a præla. ſine con. capi. Gui. Pa. q.159. numero ſecũdo, & add. ad ipſum in deciſione.156. Iaſ. in. §. actionum, numero quadrageſimo tertio Inſti. de actio. Anton. de Bu. conſilio vigeſimo ſecundo, numero ſecundo, vbi ponit exemplum in emptore rei eccleſiaſticæ: dicens ideo emptorem rei eccleſiaſticæ nulliter alienatæ alienationem ipſam retractare non poſſe, quoties eccleſia ei ſtare vult, quia id quôd ipſa alienatio ſit nulla, reſpicit fauorẽ eccleſiæ, & in eius fauorem eſt inductum, & ſic ꝙ in eius odium, & damnum retorqueri non debeat, l. quod fauore, C. de legi. c. quod ob gratiam, de regul. iur. in. 6. Et ſic ſi eccleſia contractum ſui fauore nullum ratificare non poſſet, nullitas eius fauore cauſata, in eius damnum retorqueretur. Et ſic ne tale abſurdum ſequatur, fit, vt ipſa eccleſia talem cõtractum approbare poſsit, & vt emptor dictum contractum, inuita eccleſia, retractare non poſsit. Idem no. Specul. de emphy. §. nunc aliqua, numero vigeſimo tertio, vbi dicit quòd is cuius fauore contractus eſt nullus, poteſt facere, vt valeat.

45 Quod ſuadetur ex eo, ꝙ cum contractus dolo contrahentis geſtus ſit nullus, tamẽ eſt in arbitrio eius, qui dolum nõ exhibuit, talẽ contractum approbare, & aduerſarium vt illum obſeruet, cogere; vt voluit gloſ. in. l. iuriſ gentium, §. Prætor ait, verſiculo, dolo malo, quam ibi ſequuntur Bal. Ang. Alexand. numero primo, Iaſ. numero vigeſimo quinto, ff. de pac. id ipſum voluit gloſſ. in. l. eleg ãter, in prin. in ver. nullam, ff de dolo. & Iaſ. in. l. cum hi. §. eam tranſactionem, numero ſecundo, ff de tranſac. & §. actionum, numero quadrageſimo tertio, & Gome. numero decimo, Inſt. de actio. Pro his facit text. optimus in. l. 3. ff. de noua. vbi in augmentum, & vtilitatem ſuam poteſt ille, cui bonis interdictũ eſt, alienare.

46 Hinc etiam fit, vt extante ſtatuto, ꝙ mulier ſine certa ſolemnitate alienare nequeat, ſi ipſa contractum ſibi vtilem celebret, & ei ſtare velit, vt pars altera contractus nullitatẽ allegare non poſſit, Bald. in. l. neque. C. de cõtrah. & com. ſtipu. qui ibi aſſerit dictum ſtatutum intelligi debere in cõtractibus mulieri damnoſis, ſecus vtilibus, fa. quæ no. Corſe. ſing. 220.

47 Hinc etiam eſt, vt pacto in mei fauorẽ appoſito, vti non cogar, vt notat Paulus de Caſ. in. l. quamuis. ff. de pig. actio.

48 Præterea ſi minor vẽdat praedium ſine decreto iudicis, & curatoris auctoritate, licet cõtractus ſit nullus in praeiudicium minoris, l. ſi ad reſoluendum, C. de præ. mi. Barto. in. l. cum lex. ff. de fideiuſſo. tamen maior, qui cũ eo contraxit, remanet obligatus. Et ſic ſi minor fiat perfectæ ætatis, poteſt cogere aduerſarium, vt adimpleat illum contractum. Et idem etiamſi ſit minor, & paratus ſit facere interuenire ſolemnitatem requiſitam, argu. de autho. tuto. Inſt. in prin. & l. Iulianus, §. ſi quis a pupillo, ff de ac. emp. no. hæc bene Couarru. in practi. ca. 28. cir. fi. verſicul. Quòd ſi verùm.

49 Eſtque ſciendum, ꝙ ille, qui poteſt contractum approbare, vel improbare, poteſt cogi per partem alteram, ne diu ipſe teneatur in ſuſpenſo, vt declaret, an velit ſtare cõtractui, an verò ipſũ retractare malit; vt docet text. in. l. Iulianus. §. ſi quis colludente, quem ibi ad hoc ponderat, Pau. de Caſt. & Fulgo. ff. de ac. emp. Idem voluit Anchar. in cap. quã ſit, numero tertio, in princip. de elec. in. 6. Bart. in. l. ſi quos, de decu. libro decimo C. Alexãder in. l. iuriſgentium. §. prętor ait, numero primo, & ibi Iaſ. numero vigeſimo ſexto, ff. de pac. Idem Iaſ. in. §. omnium, numero quadrageſimo ſecundo. Inſti. de actio. Saray. in add. ad Matthe. ſingul. 155. & Capy. deciſione 110. numero primo & ſecundo, fa. quæ ad pro-

propoſitum tradit Vincen. de fran. deci. 35. per to.

50 Quæ tamen declaratio voluntatis, approbationis, vel reprobationis contractus, debet fieri adhibita ea ſolemnitate, quæ in initio cōtractus, interuenire debuiſſet: alias, eodem morbo laboraret talis declaratio, quo actus principalis, arg. l. doli. ver. idemque, ibi, rurſus circumuenitur, ff. de noua. no Saray in d. add ad Mathe. ſing. 155. & Pau. de Caſtr. in l. Iulianus, § ſi quis a pupillo, numero primo, ff de actio. emp. Sicut in ſimili ſi quis litigauit cum minore ſine curatore ad lites, deinde videns iudicium claudicare, quia pro ſe nō poteſt proferri ſententia valida, contra ſe verò ſic, l. non eo minus, C. de procu. debet petere dari curatorem ad lites dicto minori, & deinde ab eo poſtulare, ratificet proceſſum hactenus factum, aut annullet, vt ſingul. not. Ioan. Andr. in ad. ad Spe. titulo de actore, in nouis ad d. in add. incip. Si ſumi n iudicio. fa. no. per Saray. in d. add. ad Mathe. ſingul. 155. Pau. de Caſt. in l. non eo minus, ad fi. C. de procura. & per Afflic. deciſione. 262. numemero octauo, vbi ponit practicā, qua ſemel de facto vſus fui, ad validandum proceſſum nullum. Aduerſus quam declarationem voluntatis approbationis, ſiue reprobationis cōtractus, minor ampliùs non reſtituitur, ita Bar. in l. Iulianus, §. ſi quis, ff. de actio. emp. & ibi Bald. Fulgo. & Pau. de Caſtr. Quæ nota, quia quotidie occurrent, & alibi ita clarè examinata non reperies.

51 Quæro. 5. an vendens rem aliquam ſimpliciter, videatur totam vendere, vel tantū partem, ſeu ius, quod in ea habet? Dixi ſupra in cap. octauo, de donatio. numero ſeptuageſimo ſecundo.

52 Quæro. 6. ad quem ſpectent fructus rei vēditę, an ad venditorem, an verò ad emptorem? Reſpōdeo, quòd ſi ſuper eo eſt aliquid conuentum, illud eſt obſeruandum, l. qui fūdum, § fundi. ff. de contra. emp. Si verò aliquid non erat conuentum, ſi fructus erāt percepti, & collecti, cedunt venditori, l. ſi ſtipulatus, & ibi gl. & doc. ff. de vſu. Si verò non erant percepti, nec collecti, ſed pendentes in re, tunc quia pars rei reputantur, l. fructus pēdentes, ff. de rei vendica. cedunt emptori, l. Iul. § ſi fructibus, ff. de actio. emp l. fi. §. fructus, ff quæ in frau. cre. Et in ſumma fructus poſt venditionem perfectam, licet per venditorem percepti, pertinent ad emptorem, l. fructus, C. de actio. emp. Quod verum eſt, ſi emptor ſoluit pretium, vel ſaltem pretij non ſoluti vſuras, vel ei eſt habita fides de pretio, vt notat. in l. curabit, C. de actio. emp. & in l. Iulianus, §. ex vendito, & ibi gloſſ. & docto. ff. de ac. emp.

53 Hæc procedunt in fructibus naturalibus, ſiue induſtrialibus; in fructibus verò ciuilibus, vt ſunt penſiones rei venditæ, antea locatæ, eſt ſciendum, tales penſiones pertinere ad eum. ſ. emptorem, ſiue venditorem, ad quē fructus pro quibus ſoluendæ ſunt, iure, & ratione ſpectant. Et hoc ſiue de integra penſione, ſiue de eius parte, pro rata temporis, agatur; vt eſt communis opinio in d. §. fructibus. Quia in penſionum diſtributione, eſt ſpectandum tempus, quo percipiuntur fructus, quorum ratione penſio ſoluitur, l. defuncta, & ibi Alex. ff. de vſuf. Pau. de Caſt. & Salicet. in d. § ſi fructibus. Idem Caſtr. conſilio 214 ſuper primo, & ſecundo, libro ſecundo, Alexand. conſilio vigeſimo octauo, libro primo, numero 2. & conſilio. 82. lib. 2. not. hoc in terminis Bar. in l. fi. ff. de iu. fiſ. Et ſic ſi venditus ſit fundus, ex quo certo anni tempore, fructus percipiuntur, puta tempore meſſiū, ſiue vindimiarum, qui locatus fuerat ante venditionem pro certa annua penſione, certa die ſoluenda: ſi ſit facta venditio ante diē ſolutionis penſionis, & ante tēpus vindimiarum, & ſeu meſſium, eſt certum, quòd hoc caſu, vt fructus dicti fundi meſſis, aut vindimię pertinerent ad emptorem integrè: ſic penſio, quæ loco eorum ſuccedit, debetur, & cedit emptori integrè. Et ſic venditor tenetur cedere emptori actionem ad dictam penſionem, vel ſi eam exegit, tenetur ei eam reſtituere. Et idem eſt, ſi dicta venditio ſit facta poſt diem ſoluendæ penſionis, aut poſt exactam a venditore penſionem, ante tamē fructus collectos. Nam tenebitur ei venditor reſtituere integrè penſionem aut ei actionem cedere, ſi eam non exegit.

54 Similiter domo vendita, quæ locata erat pro annua penſione, ſiue venditio præceſſerit diem ſoluendæ penſionis, ſiue eam ſequatur, pro rata temporis, penſio pertinebit ad ad emptorem, & venditorem. Siquidem in prædio vrbano, penſio ſoluitur pro fructibus, qui quotidie percipiuntur, ſ. pro eius vſu & habitatione.

Neque

. Neque prædictis obſtat text. in.l.fi. §. fi.de iu.fiſ.ad quem ibi reſpõdet Bar. eſſe illic ſpeciale in re vendita fiſco, qui percipit penſionem cedentem poſt ipſam venditionem, & ſi ea ſoluatur pro fructibus ante emptionem perceptis, quia hoc ei datur, in compenſationem damni, quod ſubit, ex eo, ꝙ cogitur ſtare colono.

55 Quero.7.An contractus emptionis,& vẽditionis inter virum & vxorem valeat? Reſp. ꝙ ſic, vt quilibet alius contractus oneroſus, niſi in fraudem dictę donationis ſit factus cõtractus oneroſus, l.ſi ſponſus.§.circa, & l.ſed & ſi vir.§.ſi duo,ff.de dona.in vi. & vxo. & ibi com. doc. l.ſi quis donationis.ff. de contrah.emp.&.l.cum maritus,ff.de pac.dota.

56 Vxor autem in præiudicium mariti, ſuper dote cum alio contrahere non poteſt, & nec ei delinquendo in dote præiudicare, vt not. Innoc.in ca.per veſtras, in fi.de do.in.vi. & vxo. Et ſic ſi mulier ſit condemnata ad aliquam quantitatem conſtante matrimonio, non fit executio in rebus dotalibus, ſed differtur executio donec matrimonium ſoluatur vt not.gl.in.l.quinq; legibus, in glo. magna, in fi.de bo.dam.& no.in ſimili gloſſ.in.l.3 in ver.cõueniri.ff. de mino. quæ loquitur in filiofa.condemnato: faciunt quæ not. Spec.de execu.ſen.§.ſequitur videre, ver.quid ſi filius & Bar.& Pau.in.l.cum & filij,C.qui bo.ced. poſſ.no.in ſpecie Prac.noſter Marquil.in Vſati.Si autem mulieres, ver.ſed pone qđ mulier,& Gui.Pa.deci.447.

57 Poteſt tamen fieri executio in dote reſpectu proprietatis, ſaluis fructibus marito. Et ſimiliter poſſet fieri executio contra virum in fructibus dotis, ſaluis alimentis vxoris, & filiorũ, pro quibus fit dotis conſtitutio, l.pro oneribus.C.ſolu.ma.not.hæc Boue. ſing.70. nu.15 & Pau.de Caſtr.in.l.cum & filij,C.qui bo.ced.poſ.no.per doc.in.l.3.ff.de bo. dam.

58 Opportet tamen ſcire, ꝙ ſi mulier antequam nuberet, debita contraxiſſet, pro illis poſſet fieri executio in rebus dotalibus, etiã conſtante matrimonio: quia cenſetur dotem attuliſſe, deducto ære alieno, arg.l.mulier bona,ff.de iu.do.not.in ſpecie. Gui.Pa. quæſt. 447.

59 Quæro.8. Vendidi tibi rem cum pacto de retrouendendo, eodẽ pretio, deinde tu rẽ alteri obligaſti, reſtituo tibi pretium, num res illa redibit ad me libera ab illa obligatione?

Reſpondeo ꝙ ſic, quia cum ſit ex neceſſitate contractus præambuli, reſolutum ius emptoris, fuit etiam reſolutum ius illorũ, qui ab eo cauſam habebant, l.lex vectigali,ff.de pino.l.ſi ex duobus,§.ſed & Marcellus,ff.de in diem adiec.no.in terminis Bar.in.l. in diem per illum tex. ff.de aqua plu. arcen. & Nat. conſ.615.n.8.

60 Adde, ꝙ ſi emptor prædictus dictam rẽ alteri vendiderit, oblato pretio, poſſum rẽ illã a quocunque detentore vendicare, vtili rei vendicatione, l.ſi cum venderet, & ibi in terminis Pau.de Caſt.ff.de pig.ac. & Raph.Cuma.in.l.1.in fi.ff.de dona.& Ange.Arc.in.§. fi.Inſt.qui.mo.tol. obli. Et licet communis opinio videatur in contrariũ, iux.ea, quæ latè tradit Cel.Hug.conſ.58.n.12.&.13.& conſi. 64.n.2.opinio tñ Pau.de Caſ.videtur æquior a qua nũquã in cõſulẽdo, & iudicãdo recedẽdũ puto. Maximè cũ omnes cõcordẽt, Paul. opinionem verã eſſe, ſi primus emptor primo vẽditori ceſſerit ſua iura, & actiones aduerſus ſecundũ emptorẽ; & ſit certũ circuitus eſſe vitãdos.l.dominus,ff.de con.indeb. Et ſic iſtã partẽ magis æquã atteſtatur Nicol.Boe. dec.182.n.28.& ſeq. Adde, ꝙ ſi in cõtractu de retrouẽdẽdo, eſt appoſita obligatio, & hypotheca bonorũ pro obſeruantia cõtractus, tũc indubitatũ eſt, poſſe agi cõtra tertios poſſeſſores actione reali, ita Caſſa.in con.Bur.titu. Des tenents, rub.5.§.1.n.39.Soc.con.80.nu.2. vol.3.Addi.ad Alex.conſ.10.vol.1.Ay.conſi. 201.n.3.& nouiſsimè Anto.Cioſi.con.96.vo. 1.per to.vbi alios referendo dicit, quòd licet ſimplex pactum de retrouendendo, non afficiat tertium poſſeſſorẽ, ſecus tamen quando adeſt hypotheca adiecta contractui:& ita ſæpe practicaui, neque in dubium vnquã verti, cum res illa tranſierit cum ſua cauſa ei adhærente: neque hoc caſu de excuſsione aliqua eſt curandum (quidquid Cio.& aliqui alij dicant) cum ille rem ſuã quærat.

61 Quero.9.Si ille, qui emit rẽ cũ pacto de retrouẽdẽdo, tẽpore quo illã rẽ poſſedit, fecit in ea melioramẽta ad perpetuã rei vtilitatẽ, an poſsit repetere dictas expenſas tempore, quo cogitur retrouẽdere? Bal.con.167.ad fi. lib.1. & conſ.303.ad euidentiam eo lib. tenet quòd ſic, ipſum ſequitur Nat.conſ.256.& conſ.601. per tex.in.l.intra vtile.§.vendẽtibus, ff.de minori.&.l.emptor,ff.de rei vendi.Et.l.imperator,ff.de in diem adiec.

Ego

Ego cenſeo, opinionem Bald. & Nat. procedere, vbi expenſę eſſent neceſſariæ. Si autẽ eſſent expenſæ vtiles factæ ad perpetuã rei vtilitatem, arbitror, quòd ſi ſint oneroſæ vero domino rei, quòd nõ poſsit eas repetere, iuxt.no.in.l.ſed an vltro,§.1.ff.de nego. geſt. & in.l.idemque,§.idemque,ff.manda.fa.not. per Paul.de Caſtr. conſilio.426.ſuper primo quæſito, numero ſecundo, circa finem, volumine primo. Eſtque ratio, quia cũ ille habeat dominium qualificatum, non poteſt in præiudicium domini, tales oneroſas expenſas facere: vt dicitur de hærede grauato, qui ſi in rebus fideicommiſſo ſubiectis tales expenſas facit, eas amittit, vt no. Marza.in epito.de fidei.3. part.quæſt.66. numero tertio. Id etiam eſt de mente Bald.d.cõſilio.303.libro primo, & conſilio.372.libro tertio, ſequitur Boe.deciſio.47.numero decimo, & Tiraq.de retra. conuen.§.7.gloſſ.1.numero quinto, & ſexto. Quod verum eſt, licet venditor in contractu venditionis, permiſiſſet emptori facere ſumptus ſibi bene viſos, quia adhuc dicto emptori non liceret facere ſumptus exceſsiuos, cum de eis non ſit veriſimile vẽditorem cogitaſſe: ita in terminis notat Bald.conſil.372. vir fundum, libro tertio, Ay.conſilio tertio, numero decimo nono, quos ſequitur bene eruditus Menoch.de recup.poſſ.remed.15.n.523.

Conceditur tamen iſti, qui tales expenſas fecit, vt poſsit eas auferre ſine domini incommodo.l.in fundo,&.l.Iulianus,in fi. ff. de rei vendi.l domum,C.eo.l.ſi ſine.§.interpoſito, verſiculo, idem reſpondi ff.de adminiſtra.tutor.l.pro voluntarijs,ff.de impen.in reb.do. fac. Et hoc niſi dominus rei paratus eſſet dare, quantum habiturus erat, qui expenſas fecit, ipſis ablatis, d.l in fundo,&.l.idemque,§. idemque,ff.manda.

62 Hinc etiam eſt, ꝙ cum ille, qui emit cũ pacto de retrouendendo, habeat dominiũ qualificatum, vt non poſsit rem deteriorare, nec arbores ſuccindendo, aut aliter, iux.not.in.l. diuortio,§.ſi fundum,& ibi Bart.Paul.Iaſ.& doc.ff.ſolut.matrimo.fa.no.per eundẽ Bart. in l.ſi conuenerit,§.ſi quis ſic cauerit, ad fi.ff. de pig.actio. Cæpo.in tracta.de ſer. ruſ. præ c.de monte, quæſt.6.& ita ſæpe conſultus reſpondi.

63 In hoc contractu emptionis, & venditionis, vt & in omnibus aliis contractibus oneroſis, debetur euictio, vt tot.tit.ff.& C.de euic.fa text.in.l.libera.C de ſen.& inter om. iudi. Numquam tamen poteſt agi de euictione, antequam res ſit euicta per ſententiã diffinitiuam, l.3.& ibi gloſſ.ordina. & com doct. C.de euictio. Et non ſufficit, ꝙ emptor ſit cõdemnatus, ſed quòd verè, & realiter ſoluerit, & ſeu rem tradiderit, in ea quæ ſit facta executio, l.habere licere, & ibi Bartol.Bal.Salicet.Angel.& alij, ff.de euic. Et prẹter id, ad hoc, vt emptor de euictione agere poſsit, requiritur, ꝙ denuntiet venditori litem ei eſſe motam, & ſic ꝙ aſsiſtat liti, & eum defẽdat, l. emptor, & ibi gloſ.& docto.C.de euictio. c. ſi.extra de emp.& vendi.l.libera.C de ſen.& inter. om.iudi. Quę denuntiatio debet ita fieri, vt venditor de dicta lite bene certus reddatur, vt notat Bartol.in.l. non ſolũ,§. morte, numero quadrageſimo octauo, ff.de no.oper. nun. Alexand. ibidem numero quarto, & Iaſ. numero trigeſimo octauo, fa. notabilis, text in.l.nomen.C.quæ res pig.obli. poſ. vbi probatur, ꝙ quando quis agit contra debitorem alterius, virtute ceſsionis, delegationis, hypothecæ, vel alterius iuris: & vult ei denuntiare, ne ſuo creditori ſoluat, debet ei fidem facere de inſtrumento ceſsionis, delegationis, vel denique iuris ſui. Hęc quæ denũtiatio, ſat eſt, fiat auctori principali, vt etiam poſsit agi contra fidejuſſorem datum pro euictione, qui litem ignorauit, l.auctore laudato, C.de euic. Quæ denuntiatio eſt facienda, licet venditor litem motam nouerit. Nam licet videatur denuntiationem fieri non debere ei, qui litem motam ſcit, l. 1. in fi.ff.de ac. emp.c.eum qui certus, de reg.iur.in 6. Tamẽ id eſt verũ, quando denuntiatio continet ſolam nudam notificationem, quia tunc ſcienti non eſt neceſſaria notificatio, ſeu denuntiatio, d.l.1.&.d.c.eum qui. Secus quando denuntiatio prẹter notificationem, continet inuitationem ad aliquid faciendum: vt in dicta denuntiatione, qua auctor laudatus inuitatur ad defendendum emptorem: & ita not.Bart. in.l.1.C.de pe.& com.rei ven.idem Bart. in l.emptor fundi.C.de euic.Spe.in rub.de euictio.n.6.& ibi addi. Ioan. Andr. incip. Alias leges.

64 Eſtque aduertendum, ꝙ non obſtante, ꝙ is, a quo res euincitur, fecerit dictam denuntiationem ſuo auctori, debet proſequi cauſã, quia venditor non tenetur in ſe aſſumere litẽ

mo-

motam, & expenſas miniſtrare, niſi id expreſsè promiſerit, l. empti actio. C. de euictio. Angel. Bald. & Paul. d Caſt. in l. qui abſentem, ff. de procura. Idem Paul. in l. execu-
65 tione, de verb. obliga. Poteſt tamen venditor pro ſuo intereſſe, vt quilibet alius, qui habet intereſſe in aliqua cauſa comparere in iudicio, & in cauſa aſsiſtere, argumen. tex. in authen. nunc ſi hæres, C. de litigio. c. 2. in fi. vt
66 lite penden. in. 6. Vbi obiter illud adnotare libet, quòd tertius, qui ſe in aliqua cauſa opponit, de iure communi, ſi litem ignorauit, poteſt etiam poſt publicationem teſtium factam, & poſt didicita teſtificata teſtes producere, vt notat Bartol. in. l. ſæpe, ff. de re. iudi. & in l. ſi perluſorio. ff. de appella. not. Innoc. & Anton. de But. Abb. & alij in cap. cum ſuper. de re iudi. Bar. in l. ita tamen, §. quoties, ff. ad S.C. Trebel. & latè Afflic. deci. 235.

67 Secus tamen de iure ſpeciali Cathaloniæ, ſecundum quod, tertius opponēs ſe in aliqua cauſa pro ſuo intereſſe indiſtinctè arctatur illis terminis, quibus vtuntur principales citati, & plus non poteſt, quā principalis, & denique ſolū admittitur in terminis, in quibus eſt cauſa, vt not. in conſtitutio. fi. titul. de tercers opoſants. & per Mi. Fer. 3. par. obſer. capite 511.

68 Inſuper tenetur is, a quo res euincitur, appellare a ſentētia cōtra ſe lata, vel denuntiare auctori ſuo intra opportunum tempus, vt appellet, ſi vult. l. Herennius Modeſtinus, §. Caia Seia, ff. de euic. fa. l. ſi procuratorem, §. ſi ignorātes, in fi. & ibi Bar. Bal. Ang. Alb. & alij, ff. mādati. Aliàs niſi id fecerit, non poteſt agere de euictione, niſi de iuſtitia euicentis doceat, l. emptorem in prin. ff. de actio. emp. & ibi hoc no. Fulg. & Alb. Bar. Ang. & Paul. in l. atqui natura. § cum me abſēte, ff. de nego. geſt. Iaſ. in l. ſi domus, §. de euictione, ff. deleg. 1. Afflic. deci. 49. & dicit communem Deci. conſ. 74. & Grat. conſ. 158. lib. 1.

69 Caſus aliquos, in quibus ceſſat euictio, vide apud Anto. de Queſa. diuer. q. iuris, ca. 10. per to. Et inter alios caſus, quos ibi videre poteris, tres referre libet. Primus eſt, ſi quis vendat ius, quod in tali re habet, licet nullum ius in ea re habet, nō tenetur de euictione, vt no. Caſ. in l. ſi ſic, §. ſi mihi quod Titius, deleg. 1. Oldr. conſi. 164. n. 2. per l. ſi nō deſignata, C. de fal. cau. adiec. lega.

70 Secundus eſt, in prælegato facto vni filio, quo caſu ceſſat euictio, ſecus ſi pluribus, l. cū pater, §. euictis, delega. 2. Bart. & Rip. in l. qui Romæ, §. duo fratres, in fi. ff. de verb. obliga. Sua. in rep. l. quoniam in prioribus, 2. col. ver. tertio quero, C. de inoffi. teſta.

71 Tertius caſus eſt, qñ contractus eſt a iure improbatus, quia tunc ſi hæres defuncti, qui talem contractum fecit, velit illud impugnare, imo & ipſe idem qui dictum contractum fecit, poteſt. l. quemadmodum, C. de agri. & cenſi. & ibi Bar. li. 11. C. l. de murilegulis. C. de murilegu. lib. 11. l. iubemus, §. ſane, & ibi Bal. n. 1. C. de ſa. ſa. eccle. l. ſi pater, & ibi gl. & Sali. n. 27. C. ſi aduer. rem iudi. Hoc vt receptū tradit, Iaſ. in l. iuſiurandum, §. procurator, n. 30. ff. de iur. iur. Afflic. deci. 335. n. 11 Pan & Innocen. in c. noſti. de elec. Caſt. in l. & hæredes, §. filiusfa. n. 4. ff. de pac. Alex. conſ. 123. n. 6. vol. 1. & conſ. 66. num. 5. vol. 6 & Gramma. deci. 93. Quod quomodo procedat, vide pulchrè per Bar. in l. poſt mortem, ff. de adop. vbi rectè & clarè explicat, quādo quis contra propriū factum venire poſsit.

72 Et quoties alicui licet contractum aliquē reſcindere, id ei licet, abſque eo, q̃ committatur ſtipulatio euictionis, iux. gl. nota. in c. imperialem, ver. exempto. de prohi. feu. alie. per fe. & ibi And. de Iſern. gl. in l. ſi patronus, §. patronum, in ver. Fauiana, ff. ſi quid in frau. pa. quæ expreſsè firmat reſciſſo principali cōtractu, reſcindi pactum euictionis, & poenę, atque cetera acceſſoria: quam gl. notabilem, ſingularem, & auream appellant multi, quos recenſet, & ſequitur Tiraq. de iu. conſ. part. 3. limi. 7. n. 28. & ſeq. facit ſingulare reſponſum Cuma. conſ. 29. Quidam Gionterius, in fi. vbi dicit, quòd quando inſolutum datio vitiatur ratione erroris, vel falſæ æſtimationis, & cauſæ, tunc neque ipſe, qui in ſolutum dedit, neq; hæres eius tenetur de euictione, vel ad rē defendendā, per no. in l. cum alienā, C. de leg. & l. ſi domus, §. 1. deleg. 1. Idipſum firmat Pe. de Ancha. con. 291. ſuper pluribus, n. 7. et Fab. in trac. de emp. et vend. 12. memb. 6. par. prin. vbi vitiato principali, vitiari ſtipulationem euictionis vti acceſſoriam concludit, per. l. cū principalis, ff. de reg. iur. et. l. non dubium, C. de legib. Sic Tiraq. de iu. conſti. par. 3. limi. 7. nu. 26. dicit, quòd ſi principalis contractus nō valet, nec etiam valet confeſsio, vel guarentigia, ſiue præceptum in eo appoſitum, l. ſi ff.
de

de conſti.pecu.Bald.in.l.ſi abſentis, in fi.C. ſi cer. pe. cum multis ibi per eũ allegatis.notat Iaſ.in.l.non dubium,n.56.57. &.58. C. de
73 legibus.Nat.conſ.676.nu. 40. Si quid tamen accepit retractãs alienationem reſtituere debet,ne cum iactura aliena locupletetur: ita Afflic.deci.278.Quô loci multa ad propoſitum allegat.fa.quæ not.tradit Pin.in rep.l.2. in.3.par.n.24.cum ſeq.C.de reſ.vendi.

74 Quæro.10. Venditor cuiuſdam rei erat in ea priuilegiatus,vt nec collectam, nec gabellam pro ea ſolueret,vendidit eam alteri, nũquid emptor eo priuilegio gaudebit? Dic, ꝙ ſi venditor erat priuilegiatus ratione perſonæ ſuæ,emptor eo priuilegio non gaudebit. ita Bar.in.l.locatio.§.mercatores, ff.de pub. & vectiga.Iaſ.in auth.quas actiones,num.41. C.de ſa.ſan.eccle.Dy.in re. Priuilegium perſonæ,num.9.de reg.iur.in.6.Mutatione ſiquidem perſonæ, mutatur & ſtatus rei. l. vni.C. de impo.lucra.deſcrip.libr.10.Et ſic ſi res publica, vel eccleſiæ tranſeat ad priuatum,perdit priuilegium, & efficitur vſu capibilis: ita Bar.in.l.per procuratorem,in fi.ff.de acquir. heredi.

75 Similiter ſi res non priuilegiata perueniat ad priuilegiatos,aſſumit eorum priuilegium, c.vnico,§.fi.de iu pa.in.6.Abb.conſi.9.hic cadunt quatuor dubia,vol.1.Per hoc decidit Salicet.in.l.2.in pe.q.C.de iu.emphy.ꝙ ſi eccleſia ſuccedat priuato habenti aliquos emphyteutas,quôd licet illi emphyteutæ,quia erant priuati,adhoc vt priuarentur emphyteuſi,ob canonis ceſſationem,deberẽt ceſſare per triẽnium,tamen poſtquam ſunt facti emphyteutæ eccleſiæ, ceſſando per biennium cadunt a iure ſuo. Quod dictum Salicet. commendat, Iaſ.in auth. quas actiones,n.37C.de ſa.ſan.eccl.

76 Sic etiam ſi aliquæ poſſeſſiones alicuius priuati,pro quibus ipſe collectam ſoluebat,perueniant ad Eccleſiã,ſiue clericum , inpoſterũ Eccleſia, ſiue clericus pro talibus poſſeſsionibus collectam non ſoluet.c.1.de immun. eccle.no.Spe.de cle coniuga.§ 1.num.10. &.11. Stepha.Ber.conſ.160.ponitur in facto n.4.volum 1.& Alex.conſ.35.n.16.vol.4.fa.quę tradit Rol.conſ.516.n.6.& Bar.conſ.180.ſi aliqua poſſeſsio. Quod ego verum cẽſeo cum diſtinctione tradita ab Ange.conſ.24.Eccleſia non tenetur,quę etiam fuit de mente Spe.vbi ſupra.

77 Quæro.11.Num quis rem ſuam vẽdere cogatur? Reſp.quòd nõ regulariter, l.inuitum. C.de con emp.l.nec emere. C.de iu. delibe. Aliquando tamen cogitur.puta,ſi Reſpublica inopia & penuria annonæ præmatur,quia tunc quis rem propriam iuſto pretio,a Principe,vel adminiſtratoribus Reip.definito,vẽdere cogitur.ita Bart.& communiter docto. in l.1.C.de Epiſ. audien.Idem Bar.in.l.annonam,ff.de extraor.crimi.& in.l.1.§.cura carnis,ff.de offi.prefec.vr.Abb. & alij in.c.1. de emp.& ven.Couar.lib.2.reſolu.cap.3.numero.5.

78 Item etiam cogitur quis vendere rem ſuã, fauore religionis,cum ea ſit neceſſaria ad conſtructionem alicuius Eccleſiæ, vel monaſterij,vel ad iam cõſtructi ampliationẽ:ita not. Ang.& Bal.in.l.1.ff.ſol.ma.Iaſ.in.l.2.n 4.eo.tit.Socin.in trac.fall.reg 435.fal.9 no. doc. in l.ſi quis ſepulchrum,in princip.ff.de relig. & ſump.fu.idem Iaſ. in.l.nec emere, C.de iure delibe.

79 Et idem ſi res illa ad publicam vtilitatem neceſſaria ſit,l.2.§ ſunt qui putãt,ff.ne quid in lo.publi.l.ſi locus,§.cum via publica,iun.glo. ff. quemad. ſerui. amitta. Aliquos alios caſus vide per Iaſ.in.d.l.nec emere.

De Locatione, & conductione.

Cap. 14.

SUMMARIUM.

1 *Locatio, & conductio, iiſdem regulis cõſiſtit,quibus emptio, & venditio.*

An conductor rem ſibi locatam, alteri locare poſſit.

An bona ſecundi conductoris illata, & inuecta in re conducta,ſint tacitẽ domino pro penſione hypothecata,ibidem.

Hypothecaria in aliquibus caſibus,eſt ſine perſonali,ibidem.

Intellectus,l ſi in lege,§.1 ff.loca.

3 *An locator durante tempore locationis, poſsit expellere conductorem.*

Quatuor ſunt cauſæ, propter quas, conductor poteſt expelli a locatore, ante finitam locationē.

Prima cauſa eſt, ſi conductor non ſoluat penſionem locatori; quæ quomodo ſit intelligenda declaratur remiſsiuè, n. 4.

5 *Secunda cauſa eſt, ſi poſt locationem inopinatò ſuperueniat rei locatæ neceſsitas ipſi locatori.*

Declaratur ibidem, quomodo iſta ſecunda cauſa procedat.

6 *Hæc cauſa non habet locum in prædio ruſtico, ſed tantùm in vrbano.*

7 *Si dominus ratione proprij vſus expellat conductorem a domo, & dominus ſtatim ab ea recedat, cenſetur id fraudulenter feciſſe; & ſic conductor poteſt agere aduerſus locatorem ad intereſſe, vel vt eum iterum in re locata reponat.*

8 *Locator domus, ſi promiſit non expellere conductorem, durante tempore locationis, etiam ſi vellet eam pro eo, an poſsit ipſum expellere ratione proprij vſus.*

9 *Nullum verbum debet cēſeri alicubi poſitum, ſine effectu aliquid operandi.*

Fallit dicta regula, n. 1 .

11 *Statutum prohibens frumentum extrahi ex aliquo loco, non intelligitur de eo, quod quis extrahit cauſa vſus proprij.*

12 *Tertia cauſa, ob quam licet conductorem expellere, eſt ſi locator domum reficere voluerit, vbi verò eam refecerit, cogitur conductori rurſus ædium vſum concedere.*

13 *Quarta & vltima cauſa eſt, ſi conductor malè re conducta verſetur.*

14 *E contrario etiam cōductor, iuſta aliqua ex cauſa poteſt, ante finitam conductionē, ex re conducta migrare, & non tenetur, niſi pro rata temporis, quo in conductione perſtitit.*

15 *Si conductor finito tempore conductionis, reliquerit domū clauſam, & receſſerit, an locator poſsit eam propria authoritate aperire.*

16 *An locatio ad longum tempus, dicatur alienatio.*

Quando dicatur locatio facta ad longum tēpus, de iure communi, n 17.

Quid in Cathalonia, n. 18.

19 *Si maritus, tutor, vel alius legitimus adminiſtrator locat res, an finiatur locatio, mortuo marito, tutore, vel adminiſtratore, vel finita adminiſtratione.*

20 *An ſucceſſor teneatur ſtare locationi factæ per prædeceſſorem.*

Quid in ſingulari ſucceſſore neceſſario, nu 21. Vbi declaratur, quis dicatur ſucceſſor ſingularis neceſſarius.

22 *An ſingularis ſucceſsor poſsit propria auctoritate, conductorem expellere.*

23 *Succeſſor ſingularis in aliquibus caſibus tenetur ſtare colono, & n. 24.*

25 *Hypotheca omniū bonorū ſolita apponi in inſtrumentis, ſi per ſimplicitatē notarij ſit omiſſa apponi, habetur perinde ac ſi eſſet appoſita*

26 *Notarius cēſetur rogatus de apponendo omnes clauſulas in inſtrumento, quod conficit, ſolitas apponi.*

27 *An ſingularis ſucceſſor teneatur ſtare colono partiario.*

28 *An cōductori fiat remiſsio mercedis, ob peſtem, bellū, ſterilitatē, & alios ſimiles caſus.*

29 *Si cōductor probet equū cōductū eſſe mortuū, an mors præſumatur ex caſu, an ex culpa conductoris.*

Quomodo iſtam mortem conductor probare debeat, vide. n. 31.

Conductor nō tenetur de caſu, nec de leuiſsima culpa: tenetur tamen de dolo, lata culpa, & leui, ibid. n. 29.

30 *Dolū, vel culpā allegans, debet eam probare.*

32 *Si equus in itinere in morbum incidat, quid ſit conductor facturus, ne ſi mori contingat, aliquid ei imputari poſsit.*

33 *In loco, vbi quis patitur aliquem caſum, poteſt ibi ſuper illo caſu facere examinare teſtes, & illæ probationes etiam ſine partis citatione factæ, probāt poſtea corā iudice cōpetenti.*

34 *An & quādo cēſeatur inter partes facta tacita recōductio. & n. 35 36. & 37.*

Circa iſtam tacitam recōductionem, quod diſcrimen ſit inter prædium ruſticum, & vrbanū, ibidem n. 34.

38 *Operarum locatio, & conductio, tacendo vltra tempus, cenſetur repetita.*

39 *Locatorū, aut conductorū hæredes, in contractu facto, perſeuerare voluiſſe præſumuntur.*

40 *Tacita reconductio cenſetur facta cum omnibus qualitatibus, & cōditionibus, quibus prima conductio.*

41 *An, & quando tacita reconductio in rebus mobilibus facta præſumatur.*

42 *Conductor non poteſt renouationem contractus allegare, ſi mercedem non ſoluerit, & ſic cōtractum pro parte ſua non impleuerit.*

Con-

Conductor, quem conſtat ſoluiſſe tribus annis proximè præteritis, præſumptione iuris præſumitur ſoluiſſe pro toto tempore præterito.

Declaratur, quomodo id procedat, ibidem.

Dicta præſumptio procedit in quolibet debitore annuo, etiam obligato actione perſonali, nu. 44. & 45.

Dicta præſumptio non habet locum contra tertium, quod declara, vt nu. 46.

47 *Quæ praxis ſeruari poſſit, ad expellendum conductorem, de iure communi.*

Et quæ in Cathalonia, nu. 48.

49 *Quemadmodum de iure communi agenti condictione ex d. l. ſi quis conductionis titulo, non poteſt opponi dominij exceptio. Sic in Cathalonia, agenti ex d. Regia Prag.*

50 *D. l. ſi quis conductionis titulo, habet locum non ſolũ in locatione ſed etiam, & in omnibus caſibus, vbi quis habens cauſam ab agente indebitè rem aliquam reſtituere recuſat.*

Similiter in Cathalonia d. Regia Prag. ibidem.

51 *Quis ſoluere teneatur collectam, & tributa, an conductor, an verò locator.*

52 *An locatori agenti ad mercedem, obſtet exceptio rei non traditæ.*

53 *Locatam rem ſemel præſumitur quis eodem titulo poſſidere.*

Poſſeſſor titulo præambulo poſſidere præſumitur, ibidem.

54 *Poſsidens nomine alieno, conuentus liberatur ab inſtantia iudicij, per nominationem domini.*

Emphyteuta, an & quando per nominationem domini ab inſtantia iudicij liberetur, ibidem.

55 *Auctoris nominatio debet fieri ante litem conteſtatam.*

Quid in Cathalonia, nu. 56.

1 LOcatio, & cõductio iiſdem regulis, quibus emptio, & vẽditio cenſetur, & regulatur, l. 2. ff. loca. §. 1. Inſt. co. Et ſic ſicuti in emptione, & vẽditione tria ſunt neceſſaria, res, pretium in pecunia numerata, & partium conſenſus, l. 1. & per to. ff. de contrah. emp. & l. 1. & per to. C. eo. Ita ad ſubſtantiam contractus locationis, & conductionis illa eadem tria requiruntur, §. 1. & per to. Inſti. loca. & toto tit. ff. & C. eo. Aliquas conuenientias, & differentias inter locationem, & conductionem, & emptionẽ, & venditionem, tradit ſuccintè & benè Minſinge. §. 1. & 2. Inſtit. loca.

2 Quæro. 1. An conductor poſsit rem ſibi locatam alteri locare? Reſpondeo quòd ſic, niſi id ei prohibitũ ſit, l. nemo, C. loca. & ibi gloſſ. & docto. l. ſi tibi. l. 2. ff. eo. cum eo tamẽ, vt locet alteri æquè idoneo, & ad eundem vſum, vt not. gloſ. ordi. in d. l. nemo fa. tex. in l. æquiſsimum, §. fi. ff. de vſufruct. & vtrobique docto.

Cuius ſecundi conductoris bona illata, & inuenta in re conducta, ſunt tacitè obligata domino pro penſione, & etiam fructus nati in fundo ruſtico, l. ſi in lege, §. 1. & ibi Bart & docto. ff. eo. vt latè Neguſan. de pigno. 2. par. mem. 4. n. 136. Et ſic niſi ſecundus primo cõductori, qui ei locauit, ſoluerit, dominus poterit agere hypothecaria aduerſus ſecundum conductorem, quia perſonalem aduerſus eum non habet, l. ſolutum, §. ſolutam, & ibi Bartol. Paulus de Caſtr. & commu. docto ff. de pigno. actio. & ſic nota vnum caſum, vbi hypothecaria eſt ſine perſonali, alios not. gloſſ. in. l. 2. C. de lui. pigno. Dixi, niſi ſecundus ſoluerit primo, quia ſi ei ſoluit, licet primus non ſoluerit domino, ſecundũ non poteſt expelli a domino, ita not. in. d. §. ſolutam, & Baldus in. l. æde, numero decimo, C. loca. & Anton. Gom. de loca. & conduc. numero duodecimo, in fine. Quod dictum ego intelligo, priori conductore exiſtente ſoluendo, quia dominus debet primò contra eum exequi. eo tamen nõ reperto ſoluendo, in ſubſidium poteſt ad poſteriorem conductorem recurrere, & ſi ei pẽſionem non ſoluat ipſum expellere, ita in ſpecie notat Rebuf. de litte. obliga. articulo quarto, gloſſa. 2. numero decimo tertio, vbi ſic dicit eſſe intelligendum, tex. in. l. ſi in lege, §. 1. ff. loca.

3 Quæro. 2. An locator, durante tempore locationis, poſſit expellere cõductorem aliqua ex cauſa? Dic, quòd ſic, quatuor ex cauſis. Quarum prima eſt, quando conductor non ſoluit penſionem locatori. 2. quando locator rem propriis vſibus ſibi neceſſariam habet. 3. Si domũ reficere velit. 4. quando conductor re conducta malè verſatur. tex. eſt ad litterã, in. l. æde, cum ibi no. C. loca.

4 Primus caſus quomodo ſit intelligendus, vt ſi conductor non ſoluat locatori penſionem, poſſit expelli, vide pulchrè declaratum per Bartolum, in. l. quæro, §. inter

locatorem, ff. loca. cuius reſolutio eſt cōmunis, authore Couar. in 3. par. rubr. de teſtam. numero duodecimo. Et poſtquam ipſū expulerit, penſionem debitam petere non prohibetur, vt not. Bartol. Paul. & alij in l. colonus, ff. loca. Bòè. deci. 309. nu. 5. Et e contrariò colonus licet expellatur ob non ſolutam penſionem, poteſt repetere expēſas vtiles, & neceſſarias, quas in re cōducta fecit, d. l. colonus, cum ibi no.

5 Secundus caſus intelligitur, quando poſt cōtractum locationis, preter ſpem ſuperuenit ei neceſsitas rei locatæ: ſecus ſi illa neceſsitas aderat tempore contractus, quia tunc nō poteſt conductorem expellere, vt not. gloſſ. in d. l. æde. & ibi commu. docto. fa. text. in. l. ſi is a quo, §. fi. cum. l. ſeq. ff. vt in poſſeſ. leg. Eſt textus expreſſus, in d. c. propter ſterilitatem, §. verùm, & ibi gloſſ. & commu. doct. Idem ſi poſt neceſsitatem, locator recepit mercedē de conductore, quia per dictam receptionē mercedis, tali neceſsitati renuntiaſſe videtur, ita Bald. in d. l. æde. Cor. conſilio. 103. volumine ſecundo, fa. text. in. l. 4. §. eleganter, ff. de lege commiſſoria. Quemadmodum & ſi ob non ſolutionem penſionis vult colonum expellere, ſi petat ab eo penſionem preteriti tēporis, facultati expellendi renuntiaſſe videtur, ita Paul. de Caſtr. & alij in. l. colonus, ff. loca. niſi cum proteſtatione d. penſionem petat, vt not. Bòè. & alij per eum relati. d. deci. 309. n. 5. ad fi.

6 Hæcque ſecunda cauſa, vt propter propriū vſum, locator poſsit conductorem expellere, habet locum tantū in prædio vrbano, & ſic in domo conducta: ſecus in prædio ruſtico, quia in illo, etiam ob neceſsitatem ſuperuenientem non poteſt expelli conductor, ita Bal. in d. l. æde. & An. Go. de loca. numero 6. in fi.

7 Adde circa prædicta, quòd ſi dominus expulit conductorem a domo ratione vſus proprij, ſi ſtatim ab ea recedat, cenſentur id fraudulenter feciſſe, argumen. eorum, quę tradūt Bartol. & docto. in. l. ſicut, §. ſuperuacuum, ff. quib. mo. pig. vel hypo. ſol. & ſic tali caſu conductor poteſt agere aduerſus locatorem ad intereſſe, velut eum in re locata reponat iux. no. in. l. ſi quis domum, ff. loca.

8 Circa prædicta quæro de quadam quæſtione, quam habui de facto. Quis locauit domū, ita vt durāte tempore locationis, ipſum a domo etiam ſi eam vellet pro eo, nō poſſet expellere: contingit, quòd durante tempore locationis, habet domum ſibi vehementer neceſſariam, puta, quia vxorē duxit, vel domus alia, quā inhabitabat, corruit, vel affectus eſt aliqua dignitate, ob quā maiori eget domo, vel filius eſt creatus Doctor, & ſic amplioribus eget ſpatiis (nam d. l. æde, habet etiam locum, ſi neceſsitas ſuperueniat filio, vel aſcendenti locatoris, vt not. Bal. in d. l. ęde) vel denique alia ſimilis neceſsitas ſuperuenerit locatori, numquid poterit dictum conductorem expellere? Pro vna parte videtur dicendum, quòd non. Nam ſi poſſet, illa verba, ꝙ durāte tempore locationis, etiam ſi vellet domū pro eo, non poſſet conductorem expellere, ſuperfluò eſſent poſita, quod non eſt dicendum, ſiquidem, vt dicit Bald. in rubr. C. de cō- 9
trah. emptio. queſt. 9. nullum verbum, nulla ve clauſula debet alicubi intelligi appoſita, ſine effectu aliquid operandi, idem notat gl. in capit. ſolitæ de maio. & obedien. Quod adeò verum eſt, vt ſi argumentum a cōtrario ſenſu ſumatur ex illis verbis, quæ aliàs nihil operarentur, valeat etiam in correctoriis, vt notat Rip. in. l. re coniuncti, numero. 145. de leg. 3. & ibi Iaſ. numero 181. & Deci. conſi. 65. num 4. & conſ. 626. num. 6. & conſ. 508. num. 3. in fi. & nu. 4. Et ita per prædicta, vt d. verba aliquid operentur tenet Angel. in d. l. æde, C. loca. cui ſubſcripſit Deci. conſ. 293. n. 3. & cōſ. 667. n. 8.

10 Contrarium tamen verius puto, quia illa verba, quòd conductorem non expellet, durante locatione, etiam ſi domum pro ea vellet, intelliguntur ſecundum ius commune, videlicet, niſi domus mihi pro mea habitatione neceſſaria ſit: ita Domin. in. c. ſi Romanorum. 19. diſtinc. fa. bonus tex. in. l. quæro, §. inter locatorem, ff. loca. vbi illa verba, promitto te non expellere, non tollunt ius commune, quo cauetur, inquilino non ſoluente pēſionem, poſſe dominum eum expellere? Præterea illa verba, etiam ſi non fuiſſent expreſſa, iam intelliguntur de iure communi. Eſtque certum, ꝙ quando in contractu aliquo, exprimitur illud, quod iam ineſt de iure communi, nō videtur apponi vt aliquid addat, vel deroget iuri communi, ſed tantùm ad dubitationem tollēdam, ita decidit Domi. in d. c. ſi Romanorum, vbi dicit ita limitari regulam, ꝙ verba debeant aliquid operari. fa. text. in l. 3.

ff. de

ff. de legi. & l. non rectè, ff. de fideiuſ. vbi habeatur, ꝙ in pacto illud, quod de iure ineſt, nihil operatur. Et in expreſſo iſtam ſententiam tenet, & ſequitur Menoc. de præſumpt. lib. 3. præſump. 38. numero 2. & per to. Felin. conſil. 43. numero 4. & 5. Eādem probat Couarru. libro 2. reſolu. cap. 15. numero quarto, in fi. Nec mirum cuiquam videre hoc debet, cum magnus ſit fauor proprij vſus, cui per verba generalia quis renūtiare non videtur, vt no. prædicti doc. vbi ſupra.

11 Hinc eſt, ꝙ ſi ſit ſtatutum, vt nemo poſsit extrahere frumētum, vel aliquid aliud ex aliquo loco, ſit id intelligendum, præterquam ad proprium vſum, & ſic ad ſubueniendum neceſsitati vſus proprij, quilibet poſſet extrahere abſque metu incurrendi poenam ſtatuti, ita Bart. Imol. & alij in l. cætera, §. ſed & ſi quis ad opus, ff. de leg. 1. & ibi hanc opinionē communem eſſe dicit, Iaſ. nu. 7. ſequitur Roland. conſil. 34. numero 17. vol. 3. Quod nota pro cridis, quæ quotidie fiunt ab vniuerſitatibus.

12 Tertius caſus intelligitur, vt vbi dominus reficere ædes voluerit, poſsit cōductorem expellere, ad dictum effectum eas reficiēdi, vbi verò eas inſtaurarit, cogetur rurſus conductorilllarum vſum concedere, gloſ. eſt ſingularis in l. ſi duo, §. cum inquilinus, ver. dominū, iun. text. ff. vti poſsid. quam ad hoc extollit Rom. ſing. 235. & Cremen. ſing. 72. & multi relati ab Hippol. in l. 1. numero 23. C. de rap. virgi.

13 Quartus caſus, nempè quando conductor malè verſatur re conducta, intelligitur variis modis, vt not. doc. in d. l. æde.

14 Et quemadmodum locator ex prædictis cauſis, poteſt conductorem expellere intra terminum locationis, ita conductor ante finitam conductionem, poteſt iuſtis ex cauſis a re conducta diſcedere, & nō tenetur niſi pro rata temporis, quo in conductione perſtitit, l. habitatores, & l. ſeq. ff. loca. confert gl. in l. ſi in legem, §. ſi domus, ver. ſtatim, ff. eo. no. Ioan. And. Imo. Pan. & alij in d. c. propter ſterilitatem no. Bar. & Bald. in d. l. qui fundum. ff. locati. Quod tamen fallit, ſi venditor cederet emptori actiones ei competentes contra colonum, quia tunc emptor poſſet compellere colonum, vt permaneret in re conducta vſque ad tempus in contractu appoſitum: ita Bart. in d. l. qui fundum, n. 3. Fulg. n. 1. vbi etiā alij ſequitur Ciofi. con. 75. n. 3. vol. 2.

15 Quæro 3. Conductor finito tempore conductionis, reliquit domum conductam clauſam, & receſsit, vtrum locator poterit eam propria auctoritate aperire? Reſpondeo ꝙ ſic, ita Cur. iun. conſ. 47. cir. prin. Et ſi velit petere licentiam, debet ei concedi ſine partis citatione, Alex. conſ. 106. cir. fi. vol. 3. & conſi. 131. & ſeq. vol. 4. Et ad lites euitandas, conſulo ita faciat, & interueniētibus idoneis teſtibus, & tabellione, ingrediatur, vt videant, ſi quid ſit intus dictam domum, & ſi quid ſit deſcribatur. iux. no. in l. cum domini. ff. loca.

16 Quæro 4. An locatio ad longum tempus dicatur alienatio? Dic quòd ſic, & vbicunque prohibetur alienatio, cēſetur & prohibita locatio ad longum tempus. no. Ang. in §. adeò Inſt. loca. Boē. deci. 234. Couar. libro 2. reſol. c. 16. Habet ſiquidem conductor ad longum tempus vtile rei dominium, vt not. Iaſ. in l. naturaliter, numero 15. ff. de acquir. poſſeſ. & in l. 1. num. 34. & l. vl. numero 2. C. de iu. emphy.

17 Dicitur autem locatio ad longum tempus, illa, quæ fit per decem annos, ita Bar. in l. 1. §. quod autem, nu. 3. ff. de ſuperficie. vbi ita cano. communiter tenere aſſerit in c. 1. poſt gl. ibi in ver. ad modicum tempus. de reb. eccle. non alie. in cle. idem atteſtatur Couar. lib. 2. reſol. c. 16. nu. 1. & vtriuſque iuris doctores ita communiter tenere profitetur Pau. de Caſtr. conſ. 4. n. 3. vol. 1. & Deci. conſ. 204. n. 1. licet alij ad ſeptennium, alij ad iudicis arbitrium remittant, vt no. Meno. de arbi. iudi. libro 2. caſu. 5.

18 Prædicta tamen communis opinio, pro moribus, & conſuetudine cuiuſque regionis limitatur, vt no. Socar. in com. P. Alb. c. eodem, n. 79. pag. 129. & c. cautum, nu. 27. pag. 552. vbi in præſenti Principatu, variam eſſe conſuetudinem refert.

Atteſtatur tamē ibidem de frequēti vſu, in maiori parte præſētis Principatus longū tempus ſumi pro quinque annis. Idem no. Solſ. in ſua lucer. lau. in 4. prælu. n. 27. & 28. vbi autē deeſt conſuetudo, aut priuilegium, longū tēpus dicitur decem annorum, ita Socar. in d. c. cautum, numero. 27. in fi. Adde quòd locatio facta pro duobus, aut pluribus quinquennis, ita vt finito vno, incipiat alterum, eſt ſpecies alienationis, vt no. in Cle. 1. per gl. & doc. de reb. eccle. nō alie. & no. Socar. in d. c. codē

numero.80.pag.130.idem tenet Lap.aleg.12. fa.tex.in l.ſenatus,§.ſi ff.de do.cau.mor. Anchar.conſ 57.n.2.& Beci.cõſ.92. numero decimo ſexto.

19 Quæro 5. Maritus,tutor,vel alius legitimus adminiſtrator,locauit res, quas adminiſtrabat,an mortuo marito,vel tutela,ſeu alia legitima adminiſtratione finita,contractus locationis tranſeat ad ſucceſſorem actiuè, & paſsiuè? Vide per Couarru.libro ſecundo reſolut.capit.15.& Anto.Gomez de locatio,numero.8.

20 Quæro.6 An ſucceſſor teneatur ſtare locationi factæ per prædeceſſorem? Reſpondeo quòd ſucceſſor vniuerſalis, qualis eſt hæres, tenetur ſtare locationi ſui prædeceſſoris,l.viã veritatis,C.loca. Succeſſor verò ſingularis,ſi eſt voluntarius,vt emptor,donatarius,legatarius,& ſimiles,nõ tenentur, l.emptorem,C.loc.&.l.qui fundum,ff.eod. Et quemadmodum ſingularis ſucceſſor poteſt conductorẽ a reconducta expellere,ita cum contrariorũ eadem ſit ratio,& diſciplina, l. ſecundum naturam, ff. de reg.iur. conductor re tranſlata in ſingularem ſucceſſorem, poteſt a conductione recedere,vt not.com.doc. in d.l emptorem,&.l.qui fũdum,& Ant.Go. de loca. n.9.in prin.

Prædicta etiam in vſufructuario procedunt, vt ſi ſit ei donatus, venditus, vel legatus vſusfructus,poſsit colonũ expellere,text. eſt in l.arbores,§.1.ff.de vſuf.

21 Si ſucceſſor verò ſingularis eſt neceſſarius, in quem poſſeſſor rem ex neceſsitate transfert,vt eſt mulier,in quam maritus, ſeu eius hæres,ſoluto matrimonio rem ex neceſsitate transfert,tenetur ſtare locationi, vt no.gl. Bar.Pau.Iaſ.& doc.in.l.diuortio, ff. ſol. matrimo. & commu.doc.per illum text in. l. ſi filio famil.§ ſi vir in quinquennium, ff ſolu. matrimo. Et ſimiliter ille, qui per iudicis ſententiam ſuccedit, cum talis tranſlatio ſenceatur neceſſaria, tenetur ſtare colono, ita Bald.in capit.quoniam frequenter,§. fi.ad fi. vt lite non conteſta.quem refert,& ſequitur Iaſ.in d.l diuortio,numero.35. Pro quo facit Barto.deciſio. in l.in venditione,§.1.de bon. au.iu.poſsiden. Prædicta intellige, ſi locatio ſit facta bona fide,aliàs ſecus,vt not.docto.in §.ſi vir in quinquennium,& Iaſ.in d.l. diuortio, n.35. Couar.lib.2.var.reſol. c.15.cir.med.

22 Sed numquid ſingularis ſucceſſor poterit propria auctoritate colonum expellere? Gl. in d.l.emptorem,& in d.l.qui fundum,uidetur velle q̃ ſic. Idem in terminis defendit Felin.conſilio.50.per totum. Contrariũ verius puto,quia id eſſet ius ſibi dicere,quod eſt prohibitum.vt C.ne quis in ſua cauſa. Præterquã in aliquibus caſibus, inter quos non eſt iſte, qui notatur per gloſſ. & docto.in.l.1.&.2.C. quando li.ſine iudi.ſe vindica.faciunt pro his not per Innoc.in cap.1.de immu eccle.& per Bald.in.l.2.C.ſi propter pub.penſita. & ita in terminis tenet Menochi.de adipiſcend. poſ, remed.5.n.87 & ante eum Gui.Pa.deciſ.480. nu.1.

Eſtque ratio,quia poteſt conductor habere iuſtam cauſam,ſiue ius aliquod, quamobrem non debeat expelli, vtpote,quia habet retentionem pro expenſis in re conducta factis: vel alias cauſas, quas latè enarrat Menochi.de recupe.poſſeſ.remedio 11. Et ſic habẽs iuſtam cauſam, iuſtè recuſat reſtituere: ſicque vt videatur, an habeat iuſtam cauſam, necne debet in iudicinm vocari,arg. tex.in c. licet epiſcopus,de preb.in.6. Et ſic ex facto ſæpe conſului.

23 Ex prædictis datur intelligi, ſingularem ſucceſſorem etiam voluntarium in aliquibus caſibus teneri ſtare locationi ſui prædeceſſoris. Quorum primus eſt, ſi conductor haberet ius in re conducta, vtpote, ſi ad longum tempus conduxiſſet, quia tunc cum habeat ius in re, vt proximè tradidimus, non poterit per ſingularem ſucceſſorem expelli, ita Bartol. in d. l. emptorem, & in d. l. qui fundum, & ibi Bald. Paul. Salicet. Fulgo. & commu. alij, Alexand. & moderni in l.ſi filio fa.§ ſi vir in quinquennium,ff.ſoluto matri.

24 Secundus caſus eſt, quoties condnctor pro obſeruatione dicti contractus, habet bona omnia dicti locatoris obligata, vel ſpecialiter illam rem locatam,quia tunc cum conductor habeat ius reale in dicta re locata,dictam nẽpe hypothecam, quæ eſt ius in re, ſiue ius reale,vt not. Negu.de pig.par 1,numero tertio, habet virtute dictæ hypothæcæ ius retentionis pro damnis, & intereſſe, ita Bartol. in d. l. emptorem,& in d. l.qui fundum. & vtrobique commu.docto. Idem Bart.in d. §.ſi vir in quinquennium, & ibi Paul. Iaſ. & alij. Et moderni in l.nihil proponi,de leg.1. Ratione ſiquidẽ hipothecæ, ſiue generalis, ſiue ſpecia-

ſpecialis, datur ius retentionis pro damnis & intereſſe: ita Bar. l. Iaſon, Paul. & alij. in. l. ſi non ſortem, §. centum, ff. de condic. indebit. & ſic conductor iure hypothecę, non poterit expelli a ſingulari ſucceſſore, niſi prius ſingularis ſucceſſor ei ſatisfecerit de damnis, & intereſſe: notat hoc bene Couarru. libro ſecundo variar. reſol. cap. 15. hanc communẽ eſſe opinionem dicit Negu. de pigno. par. ſecunda, memb. 1. numero ſexto, & ſeptimo, & Gui. Pa. deci. 480.

Ex quibus colligo, ꝙ ſi hodie fiat publicũ inſtrumentum de aliqua locatione, ꝙ conductor non poterit expelli per ſingularem ſucceſſorem, niſi prius ſatisfaciat conductori de damnis, & intereſſe. Et hoc, quia in quocunque publico inſtrumento, pro obſeruatione contractus apponitur, & eſt conſuetum ap-

25 poni hypothecam generalem omnium bonorũ. Adeò vt ſi per ſimplicitatem notarij non ſit appoſita, cenſeatur, & habeatur pro eo, ac ſi eſſet appoſita: ita Cepol. in. l. quod ſi nolit, §. qui aſsidua per illum text. ff. de ædili edic. allegat text. in. l. & quæ nondum, §. q̃d dicitur, ibi, non ad illam, quæ inferri ſolet quotidie cautionibus, ff. de pigno. not. Paul.

26 Bald. Iaſ. & alij in. l. errore, C. de teſta. Quia notarius cenſetur rogatus de apponẽdo omnes clauſulas conſuetas in inſtrumẽto, quòd conficit, vt bene diuerſis exemplis declarat doctiſsimus noſtræ ætatis Menochi. de præſumpt. libro tertio præſumptio. 43. Alias fallentias ad dictam regulam enumerat, Guid. Pa. deci. 480.

27 Quid autem ſit in colono partiario, numquid ſingularis ſucceſſor ei ſtare teneatur, ardua quæſtio eſt. Multi tenent, quòd ſic, inter quos Alexander in. l. ſi filiofamil. §. fi. numero decimo ſeptimo, ff. ſoluto matrimon. Ludouic. Roman conſilio. 309. Iaſon in. l. cum filiofa. n. pe. & vl. de leg. 1. Oſas. deciſio. 82. poſt longam diſputationem, diſtinguit, vide ibi per eum: eius diſtinctio mihi ſemper æqua viſa fuit, & ſecundum eã ex facto obtinui.

28 Quæro. 7. vtrum in contractu locationis, fiat remiſsio mercedis ob peſtem, ſterilitatẽ, bellum, & alios ſimiles caſus? Dico, quòd ſic, vt no. per Bar. in. l. ſi merces. §. vis maior, ff. loca. Bart. & doc. in. l. licet, C. eo. Ant. de Bu. & Imol. in. c. propter ſterilitatem, ex. eo. Et quia multa ſcitu digna hic cadunt, quæ explicarem, niſi breuitati, iuxta meum inſtitutum, ſtuderem: videas Boſsi. in ſua prac. tit. de remiſsio. merce. conductorum.

29 Quæro. 8. De quadam quæſtione, quæ mihi bis de facto accidit. Conduxi equum, moritur in itinere, nũquid pręſumitur ille equus mortuus mea culpa, ita vt probare debeam eſſe eum mortuum ſine mea culpa, aliàs condemner: cum cõductor de dolo, lata culpa, & leui teneatur, licet ſecus de caſu, & culpa leuiſſima, vt habetur in. l. videamus, cum. 2. ll. ſeq. ff. loca. & l. in iudicio, C. eo. vel præſumatur mortuꝰ morte naturali, ita vt ſi locator prætendat mea culpa mortuum eſſe, id probare debeat? Reſp. ꝙ prędſumitur mortuus morte naturali, & ſic locator tenetur probare, mea culpa mortuum eſſe, vt quia impoſuerim ei maius pondus æquo, vel ad alium vſum, quã ad quem conduxi, equum applicauerim, vel in itinere fatigauerim, vel plus æquo laborare coegerim, vt habetur in. l. qui inſulã, & ibi gl. ord. Bar. Bal. Sali. Ful. & com. doc. ff. loca. Idem Bar. in. l. vni. ne quid one. publi. libr. 11. C. vel eum ita percuſſerim, vt inde mortuus ſit, vt no. Bar. in. l. 1. C. de cur. publ. lib. 12.

30 Eſtque ratio, quia dolum, vel culpam allegans debet eam probare, l. dolum, C. de dolo malo, l. quotiens, §. qui dolo, ff. de proba. cum ſimili. Et in expreſſo iſtam doctrinam ſequitur Bald. in. l. ſi pecuniam, §. ſed vbi acceperit, per illum text. ff. de con. cau. da. & ibi Alex. & nouiſsimè An. Go. de loca. n. 22. vbi quoſdam obijces diluit.

31 Circa practicam tamen aduerte, quòd non ſufficit mihi probare (vt liberer a ſolutione equi) equum quem ducebam in tali itinere obiiſſe; ſed debeo probare de identitate rei, probando, quòd ille erat equus, quẽm conduxi. Quod probabitur per ſigna, colorem, & ſimilia, vt no. in terminis Iaſ. in. l. non hoc, n. 12. C. vnde legi. Io. And. in. ca. auditis, de præſcriptio. & ibi Anto. de Bu. Panormit. & alij. Idem Iaſ. in. l. 2. in fi. C. de bo. poſ. ſe. tabu. Natta conſilio. 80. numero quarto: hanc eſſ communem ſententiam dicit Deci. in cap. in præſentia, numero quadrageſimo tertio, ext. de proba. ſequitur Men. de præſum. lib. 6. præſ. 15. n. 27.

32 Inſuper circa prædicta aduerte, quòd ſi cõtingat tibi, equum in itinere in morbum incidere, opportet eum hoſpiti conſignes, vt eũ diligenter curet, ſic enim adhibita diligẽtia,

ſi moriatur, tibi non imputabitur, ita Bal. cõſilio. 22. Banutius, libro tertio, quem ſequitur
33 Cotta in memorabi. ſuis. verb. ſcholaris. Et ſi caſu dum longum iter iuiſſes, in medio itinere perierit equus, opportet ibi facias examinare teſtes ad futuram rei memoriam, ſuper dicti equi morte, deſignando dicti equi ſigna, & qualitates: talis ſiquidem teſtium examinatio in dicto loco, vbi caſus euenit, facta, etiam ſine vlla partis citatione, probat, & fidem facit coram iudice competenti, ſecundũ ſingularem Bar. doctrinam in l. 2. C. de naufra. lib. 11. Quem ſequitur Paul. de Caſt. in l. cũ hi. §. tranſactiones, ff. de tranſactio. & Lu. Ro. in l. ſi vero, §. ſi viro. in. 54. fallen. ff. ſol. ma.

34 Quæro. 9. An ſi conductor finito tempore conductionis perſiſtat in re conducta, cẽſeatur rem conductam reconduxiſſe? Dic, quòd ſi ſciente, & patiente locatore, conductor remanſit in re conducta, finito tempore conductionis, tam in prædio ruſtico, quã vrbano cenſetur reconduxiſſe, text. eſt capitalis, & expreſſus in. l. item queritur, §. qui impleto, ff. loca. Eſt tamen differentia inter prædium ruſticum, & vrbanum, quòd in prędio vrbano, cenſetur facta reconductio, prout habitauit, hoc eſt, pro tempore, quo remanſit in domo, poſt finitam conductionem, teneturque ſoluere pro rata habitationis ad pretium cõuentum in primo contractu, dicto. §. qui impleto, in ver. in vrbanis. In prædio verô ruſtico cenſetur facta reconductio per vnum annum, & hoc licet prior conductio fuiſſet maioris temporis, d. §. qui impleto, verſiculo quod autem diximus, vſque ad fi. Rationẽ differentiæ aſſignat ibi gloſ. & Bar. numero decimo.

35 Prædicta que procedunt, non ſolùm in prædiis priuatę perſonæ, ſed etiam fiſci, pupilli, & eccleſiæ, interueniente ſcientia, & patiẽtia decurionum, prælatorum, & adminiſtratorum, ita Bar. Bal. Paul. & commu. doct. in d. §. qui impleto. Prædicta tamen regula fallit, quando conductor per modicum tẽpus remanſiſſet in re conducta, quia tunc tacitẽ reconduxiſſe non cẽſetur, ita Bal. in. d. l. item quæritur, §. fi. Afflic. dec. 365 numero decimo quarto. Quod autem dicatur modicum tempus, Bar. in. d. §. fi. numero duodecimo, iudicis arbitrio relinquit. Fallit etiam. 2. dicta regula, quoties coniecturis appareret, aliã eſſe locatoris voluntatem, quã vt conſentiret relocationi, ſumpto argumento a contrario sẽſu ex d. §. qui impleto, vbi relocationem fieri dicit ex præſumpta voluntate contrahentium: pro quo facit, l. qui ad certum, ff. eo. & ſic vbi de contraria mente locatoris apparet illa totum facit, vt dicit text. in. l. ex facto. la grande. §. rerum autem, ff. de hære. inſt. facit, quia mens locatoris expreſſa facit ceſſare tacitam, & pręſumptã, arg. l. cum ex filio §. filio, cũ ibi no. de vul. & ita in ſpecie tenet Alcia. de pręſ. reg. 3. præſ. 17. in fi. & Cioſi. conſ. 155. n. 2.
36 vol. 1.

Et ſimiliter vbi conſenſus locatoris deficeret: vt ſi eſſet effectus demens, vel furioſus: quia cum iſtorum nullus ſit conſenſus, vt notat Bar. in d. §. qui impleto, n. 14. deficiẽte cõſenſu, non poteſt cenſeri facta relocatio, ita Afflic. deci 365. n. 2. Bar. & doc. in d. §. qui impleto. Et idem ſi locator tempore finitæ locationis, eſſet abſens, quia nec tũc, cũ deficiat conſenſus, cenſetur facta relocatio, ita Afflic. d. deci. 305. n. 14.

37 Itẽ fallit prædicta regula, quando locatio fuit celebrata in ſcriptis, non ad effectũ probationis, ſed pro eius valore, & ſubſtantia, quia aliter partes contrahere noluerunt, niſi in ſcriptis fieret locatio, iux. l. cõtractus, C. de fi. inſtr. quia tunc cõductio renouata non cẽſetur, ita Bar. Caſt. Fulg. & alij in d. §. qui impleto. Si autẽ ſcriptura ſolũ interueniret ad effectũ probandi, cenſeretur locatio renouata: ita Azo. in ſum. C. loca. & Affli. d. dec. 365. n. 10

38 Ad predicta adde, ꝙ prædicta regula habet locũ etiã in locatione & cõductione operarũ puta, aduocati, medici, & ſimilium, vt in ſpecie reſpõdit Cor. conſ. 348. lib. 1. quem refert & ſequitur Men. de pręſ. lib. 3 præ 85. nu. 16.

39 Extenditur. 2 dicta regula, vt habeat locum etiam reſpectu hæredis locatoris, & cõductoris, ita Caſt. in d. §. qui impleto, & Afflic. dec. 165. n. 6. Soc. iun. conſ. 63. n. 20. lib. 2. Alex conſ. 28. in fi. vol 4.

40 Extenditur & vltimo d. regula, vt habeat etiam locũ reſpectu qualitatum. Tacita ſiquidẽ recõductio præſumitur facta cum omnibus qualitatibus, vinculis, & clauſulis acceſſoriis poſitis in primo contractu, quæ depẽdẽt a mera partiũ volũtate, vt pignus, hypotheca terminus ſolutionis, & ſimilia d. §. qui impleto. Secus ſi vincula cautionis, & alia id genus depẽdẽrẽt a tertij volũtate, quia talia in eius

præiudicium,non cẽſentur repetita in reconductione,vt notat Bartolus.& com. doc. in d.§.qui impleto confert ad id.l.ſi cum hermes Codice eod.

41 An autem ſi conductor retineat res mobiles poſt tempus, cenſeatur tacitè reconduxiſſe,in dubium aliquãdo verti vidi: veritas tamen eſt,quòd non,imò conductor furtũ facit,retinendo rem mobilem conductam finito tempore conductionis,niſi res illa ſolita eſſet locari,vel conductor veriſimiliter crederet dominum permiſſurum,ita no. gl. in dicta lege,item quęritur.§.fi. & Barto. in lege,inter omnes.§.rectè.ff. de fur. & in dicto §.fi.numero vndecimo,& Menoch. de pręſump.libro tertio,pręſump.85. numero. 49.& ita ex facto conſului,& obtinui.

Alia circa iſtam reconductionis materiã vide ad ſaturitatem vſque apud Menoch.d. pręſump.85.per to.

42 Hoc tacitus non præteribo, renouationẽ conductionis non cenſeri factam in fauorẽ eius,qui contractum pro ſua parte non impleuit:Et ſic ſi conduxero de te aliquam rẽ pro certo tempore,& pretium conductionis non ſoluero,licet manſerim finito tempore in re conducta,non poſſum allegare tacitam reconductionem,ita Alexander. cõſ. 76.numero decimo tertio lib.quinto. Goza. conſilio 94.numero.53. Craue. conſilio. 87. numero tertio.Rui.conſilio.78. numero ſecundo,& tertio,& Cioſi.conſilio.155. numero ſexto,volumine primo.

43 Quæro decimo, colonus, vel inquilinus habuit rem aliquam conductam,per plures annos,dubitatur an ipſe ſoluerit penſionẽ, pro tempore præterito,num ſi oſtendat ſe ſoluiſſe tribus proximis annis,habebit ſuam intentionem fundatam, quòd retroſoluiſſe præſumatur?Reſpondeo, quòd ſic, per le. quicumque.Codice,de apoch. publicis.libro decimo.cum eo tamen, vt ſolutio ſit facta tribus continuis annis,ac tribus ſolutionibus diſtinctis,quolibet ſcilicet anno:ſecus ſi interpolatim,vel vno contextu,ſit facta vnica ſolutio,pro tribus annis,quia tunc non præſumitur pro præterito tempore ſoluiſſe, niſi id probet,ita Cy.& Bal. in lege ſecun. Codice de do.promiſ.idem Bal.in dicta le. quicunque,numero tertio.Alex.in add.ad Bar. in d.lege,quicunque Cremen. ſing. 79. Trigo.ſing.125.Iaſ.in lege ſecunda numero. 135. Codice de iu.emphy.Gome.in.§.rurſus numero.32.Inſ.de actio. Latè. Anto. Gab. de præſump.conclu.vndeci.& nouiſsimè Meno.de præſump.libro tertio, præſump. 139.

44 Quæ etiam habent locum in emphyteuta,cenſuario,ſimplici colono,&ſimilibus,vt probant doctores,vbi ſupra.

45 Vtrum autem in cenſualiſta,& ſic obligato debito perſonali,habeant prædicta locum, non ſatis inter doctores conuenit.Cremen.ſiquidem ſing. 80.& ante eum Bal.in dicta lege, quicunque 1.ver.item promiſiſti.tenent, quòd non. ipſos ſequitur An.Gab.de præſum. concl. vndeci.nume.fi.& Cotta in memo.in ver. ſolutio facta.contrarium tamen ſemper verius exiſtimaui,cum eadem ratio militet in debito annuo reali,atque perſonali.Et ita in ſpecie poſt aliquos per eum relatos tenet Meno.de præ.libro tertio,præ 139.num.27.

46 Vnum hoc ſuper quo cõſului,te animaduertere volo. Vener.communitas presbyterorũ Villæ Franchæ pęniten. deputat quot annis quendam hominem ad colligendum cenſus,tributa,& alias annuas præſtationes dictæ cõmunitatis.Succeſsit, quòd vnus ex dictis collectoribus, non exegit certum cenſum de quodam cenſuario dictę communitatis,& ceſſauit ipſum exigere per ſeptem, aut octo annos.dictus cenſuarius ſoluit cenſum ſequentibus annis tunc collectoribus dictæ communitatis, & ſic habet apochas de ſolutione dictorum cenſuum pro tribus cõtinuis pręteritis annis.Deinde ille alter collector petit dictum cenſum ſibi debitum, quia dicti collectores debent facere debitas diligentias in exigendo,aliàs de ſuo ſoluere tenentur:cenſuarius prætendit ſe nihil ei debere & vult ſe defendere oſtendendo, quòd dictum cenſum ſoluerit pro tribus præteritis continuis annis, & ſic quòd præſumatur pro alijs retroſoluiſſe.Reſpondi,talem præſumptionem non iuuare dictum cenſuariũ, quo minus ſoluere teneatur, aut de ſolutione docere,eo quod ſingulis annis mutantur collectores,& dicta præſumptio iuuat, quoties idem ſemper eſt,qui recipit: & ita interminis poſtea tenere vidi Menoch. de præſump.in d.præſump.139.n.fi.

47 Quæro.11.quo remedio vti poſsit locator ad expellendum conductorem finita locatione?De iure communi, locator finita locatione poteſt agere contra conductorem, vt rẽ

ipſi reſtituat, vel actione locati, per legẽ, conductores Codice loca. vel conditione ex lege, ſi quis conductionis titulo Codice eodẽ. Inter hos tamen agendi modos, hoc intereſt, quòd ſi agatur ex locato, poteſt conductor opponere locatori dominij exceptionem, ita Bar. in lege, non abs re Codice, vnde vi, & cum eo communis opinio. Si verò agat conditione ex le. ſi quis conductionis titulo, non poteſt dictam dominij exceptionẽ opponere, niſi prius rem reſtituat, ita Bar. & com. doc. in dicta lege. ſi quis conductionis titulo: niſi noua ſuperueniſſet cauſa conductori, quominus rem reſtituere teneretur ita Albe. qui ſic declarat d. l. ſi quis cõductionis titulo, in lege, ſi quis fundum. §. fi. ff. loca. quem ſecutus eſt Iaſ. conſilio. 158. lib. ſecund. & Menochius de recup. poſſe. remed. 11. numero. 42. vbi aliquas declarationes adfert ad legem, ſi quis conductionis titulo.

48 In præſenti Principatu deſumimus praxim ad prædicta ex Regia Prag. R. Pet. ter. quæ eſt ſub tit. de lloguers, in ſecundo volumine: quæ primum Barcinonæ locum habebat, poſtea per dominũ noſtrũ Regẽ Philippum in curia anni. 1564. cap. 29. quæ eſt cõſtitutio vnica tit. de lloguers. fuit extẽſa per totum præſentem Principatum. Secundum quam, conductor intra decem, aut viginti dies, debet probare iuſtam ſe habere cauſam non reſtituendi rem locatori, aliàs condemnatur ad reſtituendam rem, & triplicatam

49 penſionem. Et vt locatori agenti ex conditione. l. ſi quis conductionis titulo, non poteſt opponi dominij exceptio: ſic nec agenti ex conditione dictæ Regiæ Pragma. & ſic ex facto obtinui.

50 Inſuper quemadmodum d. l. ſi quis conductionis titulo, habet locum non ſolùm in cõductione, ſed etiam & in alijs tenentibus nomine alieno, vt no. gl. cõmuniter recepta in dicta lege, ſi quis conductionis titulo. Feli. in capit. inter dilectos numero. 20. de fide inſtru. Pau. de Caſ. in lege, qui rem. ff. de po. Ang. in dicta lege, ſi quis conductionis titulo. Bar. & Pau. in lege, commodare. ff. cõmodati. Paris. conſ. 59. numero. 31. lib. 1. Cepha. conſilio 47. numero. 40. libro primo. Deci. conſilio. 28. numero tertio, in fine. Sic & d. Regia. Prag. vt ex eius tenore appret, & hoc iure utimur.

51 Quæro. 12. quis teneatur ſoluere collectas & tributa, an locator, an verò conductor? Reſpondeo, quòd Bartolus in leg, hi penes Codice de agri. & cenſi. libro vndeci. & ibi Io. de Prat. Paulus de Caſtro in lege, ſi pendentes. §. ſi quid cloacarij. ff. de vſuf. Iaſ. in le. fructus, numero decimo quarto. ff. ſolu. ma. & in lege prima, numero. 30. &. 32. Codice de iu. Emphy. Nat conſ. 409. numero tert. & ſeq. Bolog. conſilio. 54. Bello. conſilio. 27. numero nono, & decimo. Pariſ. conſilio. 25. numero decimo, volumine primo, tenent quòd locator, & nullo modo conductor. Bar. tamen & Ange. poſt gl. in lege prima, Codice de anno. & tribu. lib. 10. tenent, quòd ſi conductor percipiat omnes fructus, & ſoluat locatori mercedem in pecunia numerata, ipſum teneri ad ſolutionem tributorum, & collectarum, & non locatorem, qui percipit pecuniam. Quę opinio numquam mihi placuit, & ſæpiſsimè in facti contingentia contra eã conſului. Siquidem certum eſt, tributa, cenſus, & collectas, teneri ſoluere illos qui rem poſsident iure proprio, & fructus eius faciunt ſuos, vt tradit Alex. conſilio. 35. numero primo, volumine quarto. Cur. Sen. conſilio. 36. no. Bar. in lege, obſiſtere Codice de anno. & tribu. lib. decimo, & in dicta lege, hi penes. Quid ergo intereſt, an locator recipiat fructus in pecunia numerata, an non, vt a ſolutione collectarũ excuſari poſſit? certè rationem diuerſitatis nullã video. Et ita in terminis tenet Iaſ. conſilio. 109. in fine, libro primo. vbi dicit nummis colentẽ non teneri ſubire onera, ſed locatorem, qui dicitur habere commodum fructuũ. Idem tenet Bello. conſilio. 27. Nat. conſi. 409. & Oſas. deci. 83. nu. 6. plures cumulans.

52 Quæro. 13. an locatori agenti ad mercedem, obſtet exceptio rei non traditæ? Reſ. quòd ſic. per tex. in lege, ex conducto. & ibi Bal. ff. loca. Etenim ſicuti venditor agens ad pretium, ſi opponatur ei de re non tradita, tenetur probare rem tradidiſſe, vel quaſi. l. Iulianus. §. offerri. ff. de ac. emp. & l. ex emp. ff. eo. ſic locator agens ad mercedem, tenetur probare, ſe patientiam præſtitiſſe conductori, vt vti liceat re conducta, ita Are. in. §. ſequens, cir. fi. Inſ. de actio. Bar. in le. ſi quis domum. ff. loca. Id etiã videtur ſentire. Iaſ. in. §, actionum numero. 187. Inſ. de actio. Et quòd conductor vſusfuerit, & ſeu vti potuerit re

rit rē conducta, ex quo traditio, ſeu quaſi rei locatæ inducitur. l. quoties ſecun. ff. de ſerui. vbi concluditur, ad inducendum traditionē reſultantem ex patientia, requiri rei vſum. no. latè Alcia. in lege ſecunda. §. & harum numero. 37. ff. de ver. obliga. & Paulus de Caſ. in d. lege quoties. 2. ff. de ſeruitu. Et per prædicta ita in ſpecie tenet Nat. conſilio. 360. & Oſaſ. qui latè iſtam q. diſputat deci 51.

53 Hoc circa iſtam locationis materiam, intactum non relinquendum cenſeo, quòd ſemel locatam rem præſumitur quis eodem titulo poſsidere, ita Bòè. deci. 58. nu 9. tū quia finito tempore locationis reconduxiſſe videtur, vt ſupra diximus. Tum quia poſſeſſor titulo præambulo poſsidere præſumitur, l. quędam mulier. ff. de rei ven. l. 2. Codice, de acqui. poſſeſ. Bar. in lege cum ſolus. ff. de vſu cap. Paulus de Caſtro conſilio. 341. præmiſſis allegationibus, nu. 5. lib. 1. Meno. de præſ. li. 3. præſ. 101. nu. 10. Boue. ſingu. 44. nu. 34.

54 Neque illud tacitū præteribo, quòd ſi cōductor actione reali, pro re conducta conueniatur, liberatur a iudicij inſtantia, ſi nominet dominum rei, & ſe nomine illius poſsidere dicat, ita Bar. & doc. in lege ſecun. Co. vbi in rem ac. vbi communiter per Barto. & doc. traditur non teneri ipſum conducto rem probare ſe poſsidere nomine alieno, quinimo per ſolā domini nominationē debere abſolui, & idem eſt in eo, qui tenet rē depoſitam, ſeu commodatam, & denique in omnibus, qui rem poſsident nomine alieno. vt no. doc. in d. l. 2. & Mara. de ordi. iudi. par. 6. in mem. 6. iudicij. Idem eſſe in emphyteuta tradit Bar. in dicta lege ſecunda, nu. 6. vbi dicit, quod ſi emphyteuta, vel feudatarius conueniatur reſpectu directi dominij, & ſic reſpectu iuris, quod eſt apud alium, poſſunt nominare dominum in iudicio, & liberabuntur ab illo iudicio, quatenus non repugnat dominio ſuo vtili, & quia habere vnum, aut alterum dominum directum, nihil intereſt ipſius emphyteutæ, ſiue feudatarij, fit vt emphyteuta, ſeu feudatarius non cogatur litigare ſuper dicto dominio directo, quod ad ſe nihil attinet, ſed liberetur a dicto iudicio, per ſolam nominationem domini. Ex quo infero, quòd ſi vltra recognitionem dominij directi ab emphyteuta aliquis peteretur cenſus, per ipſum nō ſolui aſſuetus, vel maior quam ipſe ſoluere conſueuerit, quòd cū in eo ageretur de ſuo intereſſe, non poſſet tali caſu per nominationem dominij, dictū iudiciū declinare & hoc eſt de mente Bar. & aliorum, in dicta lege, 2. & Cano. in capi. quoniam frequenter, vt lite non con. & Spe. de primo decre. §. reſtat. n. 22. & 23.

55 Hæc autoris nominatio debet fieri ante litem conteſtatam, quia eſt exceptio declinatoria, ita Bar. Pau. & alij in d. le. ſecun. Maran in di. ſex memb. nu. pri. in fi. vbi dicit aliàs reum, qui dictam exceptionem non oppoſuit ante litem conteſtatam, condemnari tanquam liti ſe offerentem, citra tamen domini præiudicium, iux. diſpoſitionem. l. is qui ſe obtulit. ff. de rei ven.

56 In Cathalonia poterit d. nominatio fieri intra tēpus, quo poſsūt opponi exceptiones dilatoriæ. de quo dicam infra, in c. 18. n. 6.

De Præſcriptionibus.

Cap. 15.

SVMMARIVM:

1 *IN Cathalonia non habet locum præſcriptio decem, vel viginti annorum, ſed tantum præſcriptio triginta annorum.*

2 *Vſa. omnes camſæ, non habet locum, contra Eccleſiam, aut pia loca.*

Rex non poteſt ſtatuere legem aliquam in præiudicium Eccleſiæ, ſiue locorum piorum. ibidem.

Contra Eccleſiam, aut pia loca, non currit alia præſcriptio, quàm quadraginta annorum. ibidem.

3 *Qui caſus excipiantur a d. Vſa. omnes cauſæ. remiſsiue.*

4 *Actio, quæ alioqui durabat. xxx. annis, per litis conteſtationem perpetuatur vſque ad 40. annos*

annos.

Quod etiam procedit in Cathalonia.

5 *Enumerantur quædam præſcriptiones ſtatutariæ Principatus Cathaloniæ.*

6 *An dictæ ſtatutariæ præſcriptiones habeant locum in eo, qui ſit ſe debitorem, & numero ſeptimo.*

In eo, quod concernit animã, & peccati enervationem, ſtandum eſt iuri canonico. ibidẽ. numero ſexto.

8 *An dictæ ſtatutariæ præſcriptiones habeãt locum contra creditorem iuſtè debitum ignorantem.*

Negligentia ignoranti imputari non poteſt.
9 *ibidem.*

10 *Intellectus vſa. omnes cauſæ.*

Debitor, qui liberatus erat dicta poenali diſpoſitione, dictarum conſti. ſoluens per errorem iuris, an poſſit ſolutum repetere.

Naturalis obligatio impedit repetitionem ſolu-
11 *ti. ibidem.*

Tutus præ criptione triginta annorum, ſoluẽs, an poſſit ſolutum repetere.

12 *Licet per præſcriptionem triginta, vel quadraginta annorum, non tollatur naturalis obligatio, tollitur tamen eius effectus.*

13 *Per agnitionem debiti, cenſetur interrupta præſcriptio.*

Quod declara. vt ibidem.

14 *In Cathalonia opponens exceptionem præſcriptionis, adverſus aliquod inſtrumentum cenſualis, ſiue violarij, quid facere debeat.*

15 *Intellectus conſtitu. 5. tit. de executio de cenſals.*

16 *Quoties lex, vel ſtatutum, aliquid fieri mãdat in fauorem alicuius, intelligitur, ſi per partem petatur.*

17 *In præſcriptione annuarum peæſtationum, an in quolibet anno, quo ceſſatur ſolui, incipiat ſua præſcriptio, & ſic non præſcribãtur niſi penſiones præteritæ: An verò ex quo ſolui ceſſatum eſt, incipiat præſcriptio, pro omnibus annis ſequentibus.*

18 *Allegãs præſcriptionem, dicendo, quòd non ſoluerit, an teneatur probare ſe non ſoluiſſe.*

Negatiua facti ſimplex eſt improbabilis. ibidem.

19 *Præſcriptionis exceptio an debeat opponi.*

20 *An dictæ ſtatutariæ præſcriptiones interrumpantur per petitionem extra iudicialem.*

21 *An interruptio præſcriptionis facta contra principalem noceat fideiuſſori, & e contra riò. & nu. 22.*

23 *Principis bona quanto tempore præſcribantur tum iure communi, tum Cathaloniæ.*

1 IN Cathalonia non habet locum præſcriptio decem, vel viginti annorum, tantùm que habet locum præſcriptio triginta annorum, ita Marquill. in vſa. omnes cauſæ. in princi. & in vſa. hoc quod iuris eſt ver. no. ſecun. fol. 309. Triginta autem annis omnes actiones reales, ſiue perſonales, ciuiles, & criminales in Cathalonia præſcribuntur, vt in vſa. omnes cauſæ, qui eſt ſecun. titu. de Præſcriptions.

2 Quem vſati. non habere locum contra Eccleſiam, aut pia loca explorati iuris eſt, cum Rex non poſſit legem aliquam ſtatuere in preiudicium Eccleſiæ, aut locorum piorum, vt not. Hoſ. Ioan. And. & alij in capite fi. de ſolu. & Iaſ. in authentica, hoc inter nume. ſecun. in fi. Codice de teſta. Et ſic cum de iure communi contra Eccleſiam, aut pia loca non currat alia præſcriptio, quàm quadraginta annorũ, auth. quas actiones C. de Sa. San. Eccle. ſic & in Cathalonia. Et ita in ſpecie no. Marquill. in d. vſa. omnes cauſæ. nota. 10.

3 Aliqui etiam alij caſus a dicto vſa. omnes cauſæ excipiuntur, quos vide per Marquill. & alios practicos in vſa. hoc quod iuris eſt ſantorum.

4 Adde, quòd de iure communi actio, quæ alioqui durabat triginta annis, extẽditur vſque ad quadraginta annos per litis conteſtationem, qui currere incipiunt a die ceſſationis in cauſa, a nouiſsima ſcilicet cognitione, l. fi. C. de præſ. 30. an. Hoc etiam iure in Cathalonia vtimur. Et ita pronunciatum per Regiam Audientiam vidi.

5 Sunt etiam quædam præſcriptiones inductæ a iure ſpeciali Cathaloniæ. Pharmacopolæ debent petere medicamenta ex eorum officina deſumpta intra bienniũ, aliàs eo elapſo ea petere non poſſunt, vt in conſ. 7. tit. de preſcrip.

Qui fuerũt in famulitico alicuius, poſtquã ab eo

ab eo receſſerunt,debent petere mercedem ſibi debitam intra annum, aliàs eo lapſo, eã petere non poſſunt, niſi cautionem aliquam eis dominus de mercede fecerit, vt in conſti. ter.tit.de præſcrip.

Artifices,opifices,& cerdones,quod eis ratione ſuæ artis,aut officij debetur: debent petere intra tres annos,aliàs poſtea non audiũtur,vt in conſt.4.hoc.tit.

Notarij etiam intra tres annos debent petere ſalaria intrumentorum,aliàs lapſo triẽnio,niſi cautionem de dicto ſalario habeant, non recipiuntur.

Aliæque id genus præſcriptionum ſub dicto titulo habentur, ibi eas per te vide.

6 Hoc circa iſtas ſtatutarias preſcriptiones, in dubium verti vidi, vtrum nempe habeãt locum in eo, qui ſcit ſe debitorem, & ſic vtrum cum mala fide præſcribat? Videtur dicendum quòd non,quia poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit.c. male fidei de reg.iu.in ſexto capite fi. ex de præſcriptio. Et licet aliud velint leges ciuiles, verùm in hoc cum concernat animam, & peccati eneruationem, ſtandum eſt iuri canonico, vt no.in dicto capite malæ fidei,& cap.1. de præſ.no,ope.nun.no.Bar.Pau.& doc. in lege priuilegia.Codice de Sacro Sanctæ Eccleſiæ.Et ſic non valet ſtatutum, vt poſſeſſor malę fidei pręſcribat,eo quòd ſit nutritiuũ peccati,vt notat Bartolus in lege omnes populi, numero.24.ff.de iuſ.& iu.no. Mathe. ſing.23.& ibi latè. Addi.ad eum & no.in ſpecie Rebuf.in tractatu de merca.minuta. vẽden.ar.1.gl.vl.n.3.&.4.

7 Contrarium tamen eſt verius,vt hæ ſtatutariæ preſcriptiones habeant etiam locũ in eo,quæ ſcit ſe debitorem. Siquidẽ (omiſſa illa queſtione, vtrum d.c.malæ fidei, & d. c.fi. ex de præſ.habeant locum in præſcriptione debitoris contra perſonalem actionẽ creditoris,de qua tractat Bartolus in lege, ſequitur.§.ſi viam.ff.de vſucapio.Hos.in ſum. tit.de preſcrip. Gui.Pa.deciſione.199.) rei veritas eſt,quòd lex ciuilis,ſiue ſtatutum diſponens ex certa,& rationabili cauſa, quòd creditor intra certum tempus debeat petere debitum,aliàs cedat a iure ſuo, valet neque ei obſtat diſpoſitio aliqua iuris canonici. Iſta enim propriè non dicitur præſcriptio, ſed potiùs poena legalis inducta in odium creditoris non potentis. Et ſic debitor non dicitur liberari præſcriptionẽ, ſed poënali diſpoſitione ſtatuti, prout in ſpecie aduertit Pau. Iaſ.& alij,in lege,ſi poenæ cauſa.ff. de condic.indebiti. Potuitque Princeps in odium negligentis creditoris,& fauorem debitoris, adijcere creditori ex ſua negligentia poenã priuationis iuris ſui,arg.l.Lucius. ff. de euic. quę poena cedit lucro debitoris, l. id quod poenæ.ff.de ſolu.Inſuper cum ipſe Princeps actionem induxit,le.ſecun.ff.de origi.iu. ipſe eam tollere potuit,& dare contra eã exceptionem debitori.l.digna vox.Codi.de legi.l.nihil tam naturale.ff.de reg.iu. Et ita in ſpecie,per prædicta tenet Bartolus, & latè Pau.in lege,ſequitur.§.ſi viam. ff. de vſuca. Gui.Pa.deciſione.199. & nouiſsimè Menochi.de recupe.poſſeſ.remedio decimo quinto,nu.189.

8 Ex quo infero creditorem, qui iuſtam habuit ignorantiam debiti, licet intra tempus ſtatutum a conſti. debitum non petierit, non cadere a iure ſuo. Etenim cum negligens in exigendo dici non poſsit, cum ignorãti culpa imputari non poſsit, neque negligentia, l. argentum.ff commo.cap.ſecun.& cap. quia diuerſitatem,de conceſ.præben. eſt certum dictam poenam creditori negligenti impoſitam,dictum creditorem iuſtè debitum ignorantem non comprehendere,&ita in terminis no. An.But.conſilio.45.nume. quarto.fa.quæ tradit Mencha. libro ſecundo,cõtro.illus. cap,76.num fi. In hoc & alijs ſimilibus caſibus ita eſſe affirmat Rebuf. in trac. de famu.Sala.gl.10.n.2.

Ad hæc ſi creditor ſit minor, licet tempora d.conſtitutionũ contra ipſum concurrerint, reſtituitur tamen in integrum, vt poſt multos per eum relatos tradit Deci.conſi.566. viſo conſilio num. ſeptimo,&.8.& Rebuf. in trac.de mer.minu.ver.glo.2.in fi.

9 Eadem ratione noſtra Regia Audiẽtia,vt ex aliquibus eius Doctoribus mihi tãquam patribus venerandis audiui,intelligit diſpoſitionem d.vſa.omnes cauſæ,qui diſponit omnes cauſas tam bonas quam malas, (hoc eſt, tam cum bona,quàm mala fide vt interpretatur Marquill. in d. vſa. omnes cauſæ, & Mie.in tit.de præſcrip.num.ſecun.& Socar. in comme.P.Al.in cap.ſi autem nu. 11. pag. 65.& communiter omnes practici) præſcribi.triginta annorum ſpatio.vt intelligant dictam præſcriptionem eſſe potius quandam poenam

penam legalē. prout ſupra declaraui, & tenet in terminis Bal. in lege, edicto. §. fi. C. de edic. diui Adria. tollen. Et licet Mie. in dicto titulo de præſcrip. numero ſecun. pag. mihi. 243. interpretetur d. vſa, omnes cauſæ, dicendo ius commune, conſuetudinem, & ſtatutū poſſe ſtatuere, vt poſſeſſor malæfidei preſcribat fauore præſcribentis, & odio negligentis: quem ſequitur Socar in dicto capite, ſi autem numero duodecimo, allegans Bal. in. §. ſi quis de manſo. ſi de feu. defun. mi. & ſequi videatur Prac. Fer in for. reſpō. rei conuen. ver. præſcriptionis numero. 28. Prior tamen intellectus mihi magis quadrat.

10 Circa prædictas ſtatutarias præſcriptiones quæro, quis non aduertens ad dictas preſcriptiones, vel aliàs per iuris errorem ſoluit, num poſtea poterit repetere id, quod ſoluit? Reſpondeo, quòd non. Quia licet iſte debitor liberetur per dictam conſti. diſpoſitionem, nihilominus remanet naturaliter obligatus, cum liberatio, quæ contingit ex poena, non tollat naturalem obligationem, & exiſtente naturali obligatione, ceſſare repetitionem indebitè ſoluti, eſt manifeſtum. l. naturaliter. ff. de condic. in deb. Et ita in ſpecie no. Bar. Pau. Iaſ. & alij in dicta lege, ſi poenæ cauſa. ff. de cōdic. indebi. & Rebu. in tractatu de merca. minuta. venden. arti. 1. gl. vl. n. 7.

11 Vtrum autem tutus dræſcriptione triginta annorum poſit ſolutum repetere, dubiū eſt. Veritas tamen eſt, quòd ſic, ita Bartolus in lege, pater. §. 1. ff. rem. ra. habe. & ibi Pau. de Caſ. numero ſecun. Neque obſtat, quòd proxime dictum eſt. Quia ideo ibi ſolutum non repetitur, quia illa diſpoſitio d. conſti. eſt merè odioſa, vt dictum eſt, facta in odiū creditorum non petentium, hæc autem eſt fauorabilis, inducta in fauorem publicum, ne dominia rerū diu ſint in incerto, vt not. Caſ. in dicta lege, pater. §. primo in fine, per le. pri. ff. de vſucapio. & ſic hic ſolutum repetitur, illic non. l. qui exceptionem. ff. de cō dic. inde. no. Caſ. in dicta lege, pater. §. pri. in fi. & in dicta lege, ſi poenæ cauſa.

12 Accedit, quia licet per præſcriptionem triginta, vel quadraginta annorum, non tollatur naturalis obligatio, tollitur tamen eius effectus, l. ſicut, & l. omnes. C. de preſcrip. triginta anno. & per conſequens effectus repetitionis impediendæ. ita Bartolus & doctores in dicta lege, pater. §. prim. ff. rem. ra. habe. communem dicit Mencha. libro ſecū. contro. illus. c. 74. n. 4.

13 Neque obſtat, ſi dicatur, quòd per recognitionem debiti, cenſetur interrupta præſcriptio, l. cum notiſsimi. §. ſedet ſi quis. C. de præſ. 30. anno. Quia id eſt verum in præſcriptione nondum completa, ſecus ſi eſt completa, ita Pau. de Caſ. in lege, cum. quis. §. ſi quis pro reo, numero tertio. ff. de ſolu. & gl. in dicta lege, cum notiſsimi. §. imo, in ver. innouata, not. Ange. conſilio. 32. in prin. Pro his facit, quia qui præſcripſit, cenſetur ſoluiſſe, l. ſi pupillus, in fi. ff. de admi. tuto. no. Iaſ. in lege. ſi vnus. §. pactus ne peteret numer. 38. ff. de pac. Et quod diximus, per recognitionem debiti, ſi præſcriptio non ſit completa, cenſeri interruptam præſcriptionem, eſt verum, ſi recognitio debiti ſit facta purè, ſecus ſi conditionaliter, vt ſi quis dixerit promitto tibi quod apparebat in futurum, me nunc debere, ita aduertit Pau. de Caſ. in d. §. ſi quis pro reo, numero tertio, quod etiam eſt de mente gl. in dicto. §. ſi quis pro reo. in ver. iam reuerſo, in fi.

14 Circa iſtam præſcriptionis materiā, hoc aduertere libet. Quôd in Cathalonia, opponens exceptionem præſcriptionis aduerſus aliquod inſtrumentum cenſualis, ſiue violarij non auditur, ad impediendum executionem, penſionum dicti cenſualis, ſiue violarij, niſi facta ſolutione, aut depoſito vnius penſionis dicti cenſualis, ſeu violarij ex decurſis, vt habetur in conſti. 5. tit. de executio de cenſals.

15 Quæro tamen circa hoc, An ad hoc vt dicta conſti. locum habeat ſit neceſſe, vt pars altera petierit dictam ſolutionem penſionis aut depoſitum fieri? Cenſeo quòd ſic. iux. no. per Pau. in lege, peto. §. ſi. numero tertio ff. de leg. 2. vbi dicit, quòd ſi ſtatutum dicat, quòd appellans debeat cauere de reſtituendis expenſis, aliàs proceſſus ſit nullus, quòd licet dicta cautio non ſit præſtita, nec oblata per appellantem, quòd ſi non eſt petita per partem appellatam, quòd proceſſus valet. Adducit ad ſui corroborationem, quòd vſufructuarius de iure non facit fructus ſuos niſi præſtita cautione de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri: tamen ſi ipſe eſt vſus ſciē te, & patiente, proprietario, & dictam cautio-

tio-

tionem nõ petente facit fructus ſuos,iux.no. per Bartolum in lege.vxori.ff. de vſufruc. lega.

16 Prędictorum ratio eſt,quia diſpoſita per legem,ſiue ſtatutum in fauorem alicuius, numquam habent locum,niſi petantur,licet lex vel ſtatutum, id ipſo iure fieri velit, no. gl.fin.l.ſcimus,in ver.ipſo iure C. de inoffi. teſ.not. Rip.in. l. de pupillo. §. meminiſſe numero.18.ff.de noui.ope.nunti. gl. Pan. & alij in capit fi.de reſcrip.Fran. de Rampo. inter conſilia Calde.in tit.de poenis. conſi. tertio Mant. de coniec.vl.volu.libro ſeptimo.tit.10.nume.32.&.33 Fa.gl.no. iun. tex. in lege,vniuerſa.C.de preci.impe. offe. vult enim ibi,tex. quòd vniuerſa reſcripta, quę debitoribus conceduntur, vt habeant dilationem ad ſoluendum, non aliter valeant niſi præſtita fuerit idonea ſatiſdatio de ſoluendo. Subdit tamẽ ibi gl. Si aduerſarius hoc poſtulet,quam gl.ſequuntur ibi Barto. Bal.Pau.Iaſ.& alij.Confert ad prædicta tex. in lege ſecũda.§.quod ait pretor.ff.quod lega,&.l.ſi quis filium.§.ſtipulatio,ibi, cum interpellatus cum aliquo.ff.de col. bo. ca. pri. ibi,ſi fuerit requiſitus,de ſenten.ex. in. 6. & cap.pri.cir.fi.ibi,ſi petantur,de ſepul. in ſex. & plura alia,quæ congerit Iaſ in dicta lege, vniuerſa, & Oldra. conſilio. 242. numero quarto,& Nat.conſilio.685.per to. Et ita ex facto ſæpe conſului.

17 Circa præſcriptionẽ præſtationis annuæ, hoc animaduerſum volo Regiam noſtram Audientiam probare opinionem Bulgari, antiqui gloſſatoris in lege fi.§ fi.C. de preſ. 30.an.vt nempe currat præſcriptio omniũ annorum,a die,quo ſolui ceſſatum eſt, & reprobat opinionem Martini etiam gloſſatoris antiqui.in d.§.fi.qui tenet in annuis pręſtationibus in quolibet anno incipere ſuam præſcriptionem,& ſic ſi ceſſaui ſoluere per triginta annos,præſcriptum eſſe contra me, quòad illarum præſtationes preteritas,ſecus quòad futuras.Quam opinionem licet multi ſequantur,vt patet ex his,quæ tradit Gui. Pa.q.406.mihi tamen nunquam placuit. & ſic ſequere noſtræ Regiæ Audientiæ opinionem.

18 Circa prędicta quęro,quis allegat præſcriptionem aduerſus quoddam cẽſuale, ſiue aliam annuam præſtationem, dicẽdo ſe a triginta annis citra non ſoluiſſe dictam penſionem,& ſic quòd non teneatur in poſterum ſoluere,cum ſit liberatus præſcriptione. 30. annorum.An ipſe teneatur probare quòd non ſoluerit:an verò pars alia quòd ſoluerit?Cenſeo iſtum excipientem non teneri probare,quòd non ſoluerit,ſed ſufficit allegẽt ſe non ſoluiſſe,& quòd ex eo tempore, quo allegat ſe non ſoluiſſe ſint decurſi.30.anni.& ita hactenus practicaui,& practicari vidi. Cum enim ſit negatiua facti pura,& ſimplex,& ſic improbabilis transfert onus probandi contrarium in aduerſantẽ, vt eſt tex. in lege actor & ibi doc.C.de proba.no. gl. in le.pri.ibi Bar.nu.decimo tertio.ff. de excep.tex.optimus iun.gl. in c. bonæ. lo. 1. de elec. &. c. quoniam contra falsam deprobatio. Et per prædicta ita in terminis tenet Ay.conſilio 111 numero vndecimo, & Pau. de Caſ.conſilio.293.ad primum videtur reſpondendum,& conſilio.298.Ad primũ quęſitum volu.2 & Bal.conſilio.315. proponitur quòd antiquitus cir. prin.lib ter.vbi dicit, quòd in præſcriptione cenſus, ſufficit ſolus temporis curſus.& ita intrepide tene.

19 An præſcriptionis exceptio opponi debeat,vt iudex de ea rationem habere poſſit, dicam infra.c.18.de exceptioni.n.24.

20 Hoc circa prædictas,& ſimiles ſtatutarias preſcriptiones tacitus non preteribo iſtam petitionem,quę debet fieri intra tempus ſtatutum ad petendum debitum, ſufficere eſſe extra iudicialem.Quia cum verbum petere refertur ad eum, cui ex petitione acquiri debet,habet locum & in petitione extra iudicium,l.ſi decem cum petiero,de ver.obli. Si autem referatur ad eum,qui ex petitione debet obligari,tunc requiritur litis conteſtatio,l.amplius.ff.rem.ra.habe.Fa.gl. in lege, qui fidẽ.ff.de tranſac.no.Bar. Pau. Iaſ. & alij in dicta lege,ſi decem cum petiero,& in terminis Rebuf.in trac.de merca.minu.vẽden. arti 1.glo.22.vbi dicit hoc maximè procedere de iure canonicò,ſecundũ quod per quemcunque actum,qui cauſet malam fidẽ præſcriptio interrumpitur,c.fi.ubi gl.& doc. de præſ.no.Bar.in.l.naturaliter,n.9.&.21.ff. de vſuca.

21 Quæro inſuper an interruptio præſcriptionis facta contra principalem,cenſeatur facta etiam contra fideiuſſorem? Quæſtio eſt ſatis controuerſa, ſuper qua ſępe conſulere habui.Pro parte affirmatiua adeſt glo. no. in lege

in lege vl. C. de duo reis. & gl. in lege, ſi fideiuſſor. §. fi. ff. manda. Pro hac opinione facit, quia mora rei porrigitur ad fideiuſſorem, l. mora. & l. ſi ſeruum §. nunc videamus. ff. de ver. obli. & ſic videtur, ꝙ interruptio facta cõtra reũ, porrigatur contra fideiuſſorem.

22 Contrarium tamen eſt verius, quòd interruptio præſcriptionis facta contra principalem, non interrumpat præſcriptionem contra fideiuſſorem, ita gl. in l. cũ quis. §. ſi quis pro reo, quam ibi multum commendãt docto. ff. de ſolutio. & ibi id in terminis notat Bar. num. ſex. & Pau. de Caſ. nume. 4. Idem Caſ. in lege, mora. in prin. & in lege, ſi ſeruum. §. nunc videamus. ff. de ver. obligatio. Cy. in dicta lege fi. C. de duo. reis, Prac. Pap. in for. reſpon. rei conuen. ver. præſcriptionis num. 27. Hanc eſſe veram opinionem dicit Bar. in §. neque nume. quarto, in fi. in nouel. de fideiuſſo. ſequitur Ange. conſi. 32. Neque obſtat d. l. fi. C. de duo. reis. quia ideo ibi interruptio facta contra vnum excorreis nocet alteri. Quia duo rei tenentur eadem ſpecie obligationis, l. ſi reus. ff. de duo. reis. Et ſic cum ſit vnum & idem debitum, & ex eodẽ fonte, & ex eadem ſcriptura, interruptio facta contra vnum, nocet alteri. Secus autem in reo, & fideiuſſore, qui diuerſis obligationibus tenentur, ſiquidem fideiuſſor ſemper obligatur verbis, l. blanditus. C. de fideiuſ. & l. 5. §. ſatis acceptio. ff. de ver. obliga. Reus autem poteſt alio modo teneri, l. i. & l. Grecè. in prin. ff. de fideiuſ. Inſuper debitoris obligatio eſt principalis, fideiuſſoris autem eſt acceſſoria, l. generaliter. ff. de fideiuſ. Hãc rationem in ſpecie tradit Cy. in d. l. fi. C. de duo. reis. & Bar. in dicto. §. ſi quis pro reo. n. 6. & 7. vbi dicit, quòd interruptio facta contra vnum ex tutoribus nocet alteri: quia tutores eadem ſpecie obligationis tenentur, l. ſi pupillus, ff. de admi. tuto. Interruptionem autem factam contra vnum ex tutoribus, magiſtratui nõ nocere affirmat: quia ad magiſtratũ nõ niſi in ſubſidiũ deuenitur, & ſic eadem ſpecie obligationis non tenentur, l. 1. ff. de magis conuen.

23 Ex quo infero, ꝙ in quib⁹ caſib⁹ fideiuſſor poteſt ante principalem conueniri, cum vt principalis teneatur, & ipſe & reus tanquam duo rei habeantur, quôd interruptio facta contra principalem, nocebit, & fideiuſſori. hoc videtur fuiſſe de mente Bal. in, l. c. tam mandatori. C. de non nume. pecu. no. in ſpecie Rebuf. in trac. de famu. ſala. glo. 15. num. ter. & num. 6. vbi idem e contrariò eſſe affirmat, & ita conſului, & obtinui.

24 Quæro vltimò Principis bona quanto tẽpore pręſcribantur de iure communi? Pulchrê hoc declarat Ay. de anti. tempo. par. 4. Sec. abſolutis differentijs. nu. 33. cum. 3. ſeq. In Cathalonia eſt ſtatutum tempus. 80. annorum, vt in conſt. 2. tit. de pręſcriptions.

De Alimentis.

Cap. 16.

SUMMARIUM:

1 *ALimentorum cauſa eſt ſummaria. Quod verum, ſi petantur, alimenta futura, ſecus ſi præterita. Quia alimenta præterita non habent priuilegia alimentorum. ibidem.*

2 *Prædicta procedunt etiam de iure Cathaloniæ.*

3 *An mulier habeat pro alimentis tacitam hypothecam in bonis viri, ſicut pro dote.*

4 *Alimenta relicta in vltima voluntate non poſſunt remitti tranſactione, niſi interueniat iuramentum, aut iudicis decretum.*

Item nec poſſunt pacto gratuito remitti, numero ſexto.

Quod intellige de alimentis futuris, ſecus præteritis, quæ alimentorum priuilegia non habent. ibidem. n. 4.

De alimentis debitis ex contractu, tranſigi poteſt ſine prædicta ſolemnitate n. 5.

7 *An tranſactio facta ſuper alimentis futuris, relictis in vltima voluntate, ſine iuramento, & iudicis decreto, valeat, ſi per eam conditio alimentarij ſit facta melior.*

Debitor captus ob debitum, ſi non habet, vnde ſe alat

ſe alat, debet alia creditore, qui fecit eum incarcerari. alias iudex poteſt eum relaxare.

Quid ſuper hoc ſit ſtatutum in Cathalonia, numero. 9.

10 *Vidua, quæ bonorum viri facit fructus ſuos, debet de dictis fructibus, quatenus ſufficiunt, filios ex illo matrimonio alere.*

11 *An alimentarius cogatur ſtare in domo hæredis grauati ei alimenta præſtare, & n. 12.*

13 *Si alimentarius habeat litem cum hærede, habet iuſtam cauſam non habitandi cum eo.*

Idem, licet habeat litem non cum hærede, ſed cū aliquo alio, qui in eadem domo commoratur. ibidem.

14 *An alimenta præterita peti poſſint.*

15 *Quæ ſit forma petendi alimenta.*

16 *An alimentarius teneatur præſtare operas ſuas illi, qui ei alimenta præſtat.*

17 *An præſtatio alimentorum impediatur per appellationem.*

18 *Alimenta ſunt præſtanda, ſecundum dignitatem alimentarij, & quantitatem patrimonij: hoc eſt iuxta redditus, qui ſingulis annis ex dictis bonis percipiuntur, vt nu. 19.*

20 *An vitricus poſſit repetere alimenta per eū præſtita priuigno.*

21 *Maritus non tenetur vxori infirmæ præſtare alimenta, vltra dotis fructus, ſi ea habeat, vnde aliunde ſe alat.*

An ſi dicta alimenta præſtiterit, ea repetere poſſit. ibidem.

22 *Coniecturæ repetitionis quæ ſint.*

23 *Pater expendens pro filio, ſi penes ſe bona aduentitia filij habeat, an de bonis filij, expendiſſe in dubio præſumatur.*

24 *Frater an teneatur alere fratrem.*

25 *Alimenta debent ſolui anticipatè, in ingreſſu cuiuslibet anni.*

Et ſic ſi alimētarius deceſſerit ante finē anni, pro illo anno cœpto ſit transmiſſio ad hæredes. ibidem.

26 *Alimenta an præſumantur præſtita ab eo, quocum quis moratus fuit, & vixit.*

27 *Pupillus in dubio præſumitur alitus a tutore.*

28 *Alimētorum appellatione, quid veniat, ſi agamus de ipſis præſtādis: & quid ſi tractemus de ipſis remittēdis, pacto, vel trāſactione.*

1 Alimentorū cauſa eſt ſummaria, & ſummariè & de plano venit tractāda, l. ſi quis a liberis. §. ſi vel parens, ff. de lib. agnoſ. l. 3. §. cauſæ. ff. de carbo. edic. Quod verum eſt, ſi alimēta futura petātur, ſecus ſi præterita, ita Bar. in l. de alim. C. de tranſac. & ibi Iaſ. & alij. Pe. de Anc. in cle. 1. de iu. patro. Eſtque ratio, quia alimenta præterita nō habent priuilegium alimentorum d. l. de alimentis. no. Due. reg. 365. in 7. fallen.
2 Meno. de præſump. lib. 1. q 35. n. 31.

Cum iure communi concordat ius noſtrū municipale, vt cauſa alimētorū ſit ſūmaria, & ſic ſummariè, & de plano tractanda, vt in conſti. 2. & fi. tit. de cauſas ſumma. Quas conſti. intelligendas cenſeo, ſi petantur alimenta futura, ſecus ſi præterita, cum ſtatuta ſint interpretanda ſecundum ius commune, maximè cum iuri communi conueniunt, vt no. Bar. in lege, omnes populi, num. 56. & ibi Iaſ. nu. 60. ff. de iu. & iu.

3 Quæro. 1. an mulier pro alimē. habeat tacitā hypothecā in bonis viri, ſicut pro dote? varij varia ſuper hac q. dixerunt, quos latè proſequitur Anto. Gab. de alimen. conclu. 2. vbi partem negatiuam, magis communem eſſe concludit.

Affirmatiuā tamen partem, quòd viri bona pro alimentis mulieris ſint ei tacitè hypothechata, tenet noſter Regius Senatus, vt colligere licet ex traditis per Michael Fer. 3. par. obſer. c. 14. cir. prin & nobi. a Pegue. in deci. crimi. capi 20. numero vndecimo, quā etiam tenet Bar. in l. ſicut dotem. §. ſin autē in ſæuiſſimo. ff. ſolu. matri. Pau. de Caſ. Cuma. Ange. & Imo. in dicto. §. ſin autem in ſeuiſſimo. Bal. in lege vnica. §. vt plenius in prin. Codice de rei. vxo. actio. Arc. in. § fuerat, ver. quæro an bona mariti & ibi Iaſ. numero. 42. Inſ. de Actio. & Afflic. deciſione. 10. numero. 3.

4 Quæro. 2. an tranſigi poſſit ſuper alimentis relictis in vltima volūtate. R. ꝙ nō. l. de alimē. cū ibi no. C. de tranſac. Hoc verū, niſi in trāſac. interueniat iudicis decretum, & auctoritas d. l. de alimē. & l. cū hi. §. eā tranſac. ff. de tranſac. vel niſi iuramentū in trāſactione interueniat, vt no. Bar. in lege, ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſo. Alexan. in le. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. obliga. & conſilio 11. nu. 26. vol. pri. Imo. in capite cum contingat, cir. fi. ex. de iu. iur. Iaſ. in dicta lege de alimentis. numero. 3. & . 4. communem hanc eſſe ſententiam atteſtatur Iacob Mache. pa-
5 troci. 28. Super præteritis verò, cum ea

(vt dictum eſt) non habeant alimentorum priuilegia, cum ab eis vita hominis non pendeat, rectè poteſt tranſigi ſine iuramento & iudicis auctoritate, ita Bal. Sali. & Iaſ. in dicta lege de alimentis, & ibidem nouiſsimè nobilis Anto. a Padilla. Et ſimiliter ſuper alimentis debitis ex contractu, vt no. Bartolus Paulus. Iaſ. & alij in dicta lege, cum hi, & Sali. in dicta lege, de alimentis. Idem Bar in trac. de alimen. n. 33. & 34. & Meno. de arbi. iudi. caſu. 170. per to.

6 Circa prædicta eſt aduertẽdum, quòd vt prædicta alimenta in vltima voluntate relicta, nõ poſſunt trãſactione remitti, niſi interueniente iudicis auctoritate, & decreto, vel iuramento, vt dictum eſt, ita nec pacto gratuito, ita no. gl. communiter approbata, in d. l. cum hi. & Bar. in trac. de alimẽ. n. 35. Hocque eſt indubitatum, cum faciliùs permittatur tranſactio, quàm pactũ, le. præſes C. de Tranſac.

7 Quæro circa prædicta, an ſi conditio alimentarij ſit facta melior, per tranſactionẽ factam ſine iuramento, aut iudicis decreto, tranſactio teneat? Anto Q. eſa. diuer. quæſt. iuris capit. 21 num. 3 poſt multos per eum relatos, tenet quòd non. Contrarium tamẽ verius puto: Etenim cum dicta ſolemnitas ſit inducta in fauorem alimentarij, ne ab aduerſario deceptus fame pereat, vt no in d. lege, cum hi, & in dicta lege, de alimentis, & per Bar. in trac. de alimen. n. 33. in fi. non debet redundare in eius odium, quod eſſet, ſi priuaretur cõmodo, per cũ queſito in d. tranſac. l quod fauore, C. de legi. c quod ob gratiam de reg. iu. in. 6. faciũt quæ latè tradidimus ſupra c. 13. de emp. & vẽdi. n. 44. cum 4. ſequẽ. & ita in ſpecie tenet Bar. in d. trac. de alimẽ. n. 37. & in d l cum hi §. eã tranſactionem nu. 2. & conferunt no. per. Lup. in rub. de do. in. vi. & vxo. § 68. n. 6.

8 Quæro 2. an debitori capto pro debito ciuili, non habenti vnde ſe alat, ſint alimenta miniſtranda per creditorem, qui eum carceribus mancipari fecit? R. quod ſic, gl. eſt ſingu. in, l. fi. ver agnoſcere, C. de erog. mil. an. lib. 12 quam ſingularẽ dicit Bar. in lege, ſanctum. ff. de re. diuiſio. Corſe. ſing. 103 Gui. Pipa quæſt 211. Iaſ. in lege, ſi victum n. 2. ff. de re iudi. Rauen ſing. 101. Moder. in §. fi. Inſ. de actio. Quod adeo verum eſt, vt ſi iudex mandauerit creditoribus ad quorum inſtantiam debitor eſt captus, vt ipſi ei alimenta præſtent, & id ipſi non faciant, debeat debitorem a carceribus relaxare, ita Ange. Are. in. § fi Inſ. de actio. quem refert, & ſequitur Iaſ. in d. l. ſi victum. n. 2. & 3. Alexan. de Imo. poſt Bar. in d. l. ſanctum. ff. de re. diui. latè Afflic. deci 71.

9 Idem iure Cathaloniæ cauetur, vt debitori inopi per creditorem, qui eum incarcerari fecit, alimenta miniſtrentur, vt habetur in conſtitutione fi. titu. de Pobres pledejãts. vbi etiam ſtatuitur, quòd ſi per iudicem ſit mandatum dicto creditori, vt præſtet dicto capto alimenta, prout ſunt taxata per d. cõſtitutionẽ, & dictus creditor ceſſet per duos dies a dicta præſtatione alimentorum, quòd dictus captus debeat a carceribus relaxari, & dimitti Creditorque ad purgationẽ moræ non admittitur, vt in dicta conſtitutio fina. Et ſic ſi quis ſemel fuit dimiſſus a carceribus, propter dictam ceſſationẽ præſtationis alimentorum, ampliùs pro dicto debito, pro quo captus fuerat, capi non poteſt. & ita quinque anni ſunt, quòd pronuntiatum fuit per noſtram Regiam Audientiam, ad relationem magnifici Phederici Fõtpaſtor doctoris regij conſilij.

10 Quæro. 3. de quadã q. ſuper qua bis conſulere habui. vidua tenẽs & poſsidẽs hæreditatẽ & bona viri ſui, pro ſuis dote & ſpõſalitio. faciens eorũ fructus ſuos iux. conſti. Hac noſtra, an de dictis fructibus, quatenus ſufficiũt teneatur preſtare alimenta filijs ex illo matrimonio. Dico quòd ſic, iux. no. in auth. Neque virum, quod ex dote eſt. §. ſi verò, ibi, cogendo tamen eo, qui vſũ lucretur, filios ex eo matrimonio, & alere, & alia omnia eis miniſtrare ſecundum ſubſtantiæ lucratæ mẽſuram. Et ita per noſtrum ſacrum conſiliũ pronuntiatum refert Mi. Fer. 3. par. obſer. capit. 18. Et de meo tempore vidi quandam ſententiam latam per d. Regiam Audientiã in cauſa viduę Lloparda termini terraſola Vicarię Pœniten. cum nepotibus ſuis ex filio præmortuo, vbi dicta vidua relicta vſufructuaria cum pleno vſufructu per virum ſuum, auum dictorum pupillorum, de dicto vſufructu, quatenus ſufficiat fuit condemnata ad preſtandum alimenta dictis nepotibus ſuis. Dictę cauſæ fuit relator magnifi. Ioan. Sabater Regius conſiliarius, numquam ſatis pro dignitate laudatus.

Quæ-

11 Quæro.4.vtrum alimentarius cogatur ſtare in domo hæredis grauati ad preſtandum ei dicta alimenta? Reſpondeo quòd nõ niſi aliter teſtator diſpoſuerit, l. cum hi. §. vult igitur,& ibi Ange.Ful. Pau. Iaſ. & alij. ff.de tranſac. Ludo.Roma.in lege, ſi cũ dotem §.tranſgrediamur. ff. ſol. matri. Dy. & Bar.in lege,libertis quos §.fi.ff de ali.& ciba.lega.Bal.in lege,ſi ea. C.de condi. inſer. Prac.Papi.in for.libel.pro legato rei ſingula.ver.coram vobis nume.71.& 72.Capy.de ciſione.24.n.8.

12 Si verò teſtator ea domi hæredis relique rit,non cogitur alibi ea præſtare,ita Pau. in lege,diuortio,nu.9.Iaſ.nu.24.ff.ſol. ma. Capy.deci.24.nume.8.Rui.cõſ.34.vol. 2. Lau. de Pinu.cõſi.45.Ale.cõſ.178.videretur forſan.vol.6.& conſ.100.vol.primo. Et hoc ſi alimentarius commodè,quietè,pacificè, ac honeſtè in dicta domo ſtare poſſet,aliàs etiã extra domum hæredis ea petere poſſet, vt ijdem doc.ſupra allegati aduertunt, & Bar. in lege,Caio.§.imperator.ff.de ali.& ciba.le ga.Prac.Papien.in for.libel.quo vxor agit ad do.& vſumfructum, in gl. ver. ac etiam alimentis numero tertio.Bõè.in additione adDy.in capite imputari,de reg.iu,in ſexto, & ſeq.volumine primo. Nobi. a Pegue. in deci.crimina.capit.20. numero ſexto. Bar. conſi.211.Quidam ſibi filios lib.1 & Meno. de arbitra.iudi.caſu.170.numero. 14. Iaſ. in lege prima,num.ter.C.de lega.& latè Rol. conſ.22.per to.vol.pri.vbi etiam dicit,alimẽtario incumbere onus probandi,ſe non poſ ſe commodè in domo hæredis morari.

13 Vnum hoc circa prædicta te animaduerſum volo,quòd ſi alimẽtarius habeat litem cũ illo,qui ei alimẽta præſtare tenetur, habet iuſtam cauſam non habitandi cum eo,& ſic licet domi eius alimenta deberentur,poſ ſet extra domum ea petere,ita Ioſeph. Ludo.deci.46.n.10.Iaſ.conſ.44.in.2.dubio lib. 1.Rol.cõſ.22.n.12.lib.1.Meno.d. caſu. 170.n. 16.Et hoc non ſolùm procederet,quando alimentarius litem haberet cum hærede grauato ei alimenta præſtare, verũetiã etſi litẽ haberet cum alio,qui in eadem domo moraretur,& ita deciſum per noſtram Regiã Audientiam tradit Micha.Fer. libro tertio, obſer.c.13.multas alias iuſtas cauſas non morandi cum hærede enumerat Rol.d. cõſ. 22. nu,12.cum.2.ſeq.

14 Quæro.5.an alimenta præterita peti poſſint? Reſpondeo quòd alimenta debita iure actionis,etiam pro tempore preterito peti poſſunt,l.libertis quos.§.manumiſsis, & ibi Bar.ff.de ali.& ciba.lega.Idem Bar. d. conſ. 211.Caual.in trac.de tuto. n. 241. vbi multos congerit.Secus ſi alimenta iudicis officio deberentur,ita Bar.in dicto.§.manumiſsis, & d.conſi.211.Caual vbi ſupra. Lau. de Pinu. conſi.67.nu.16.& Bal.in d.lege,de alimentis. Hoc tamen verum, niſi alimentarius ad ſe alimentandum pro tempore præterito pecuniam mutuo accepiſset, quia tunc petere poſſet dicta alimenta,aut hæres tenetur ſoluere dictum debitum pro dictis alimentis per alimentarium contractũ,ita Bar. vbi ſupra.& Pau.de Caſ.in.l.diuortio,n. 6. ff. ſol. ma.Idem etiam ſentire videtur d. Michael Fer.in.3.par.obſer.c.14.cir. fi. cum prædicta limitatione tranſit Alex.in dicta lege, de alimentis.& ibi Iaſ.n.6.Item Iaſ.in le.diuortio n.19.ff.ſol.ma.& nobilis Anto.de Padilla in d.l.de alimentis nu.13.& Afflic.deci. 10. n. 3. & 4.Circa quæ aduertere libet,quòd quãdo quis tenetur ad alimẽta iudicis officio, non tenetur ea præſtare, ſi alimentarius habeat vnde ſe alat,vt no.in.l.ſi quis a liberis. §. ſed etſi filius,& ibi Bar.& doc ff.de li.ag. Quod eſt ſecus ſi debeantur iure actionis,l. libertis quos.§.manumiſsis,& ibi Bar.&alij.ff.d ali. & cib.leg.no.Bal in.l.de alim.C.de tranſ.

15 Formam petendi alimenta præterita,vidè apud Bar.in d.§.manumiſsis,& d. conſi. 211. quam formam communiter doc.ſequi atteſtantur moderni in dicto. §. manumiſsis. & Mache. patroci. 28. numero 24.

16 Quæro.6.an alimentarius teneatur præſta re operas ſuas illi, qui ei alimenta præſtat? R.quòd ſi alimenta debeantur ex diſpoſitione iuris,quòd,ſic.ita Bar.in dicta.l.diuortio nu.3.& ibi Pau.n.10.ff. ſol. ma. Secus ſi ex diſpoſitione hominis, vt ibiden per prædictos,& probatur in d.§.manumiſsis.no.Stepha.Ber.cõſ.177.Ponitur in facto,quod honorabilis.n.5.vol.2.Capy.dec.24.Sali.in.l. 1. C.de leg.& ibi Iaſ.n.1.&. 2. no.gl.ordinaria in.l.ſicut.ff.de ope.liber.& Bar.in d.l.Caio. §.imperator.ff.de ali.& ciba lega.

17 Quero.7.an præſtatio alimentorum,impediatur,per appellationẽ?Cẽſeo quòd nõ, ita no.Afflic,deci.152 Iaſ.cõſ.124.nume.2.vol. 1. Bar.in trac.de alimen.nu.47.Oſas deciſi.25.

nu.20.Caual.in trac.de vſuf. mulie. relic. n. 138.in fi.Iaſ.in d.l.de alimentis.C.de tranſac. Hanc q.pro vtraque parte diſputat Prac.noſter Mie.in c.pars appellata.n.191.par. 2. fo. 22.& concurrit in prædictam ſententiam, ſi alimentarius non habeat vnde ſe alat.Mich. tamen Fer.3.par.obſ.c.32. dicit ſe dubitare, an prædictam ſententiam Regia Audientia obſeruet.Ego cenſeo Mie. diſtinctionem eſſe veriſsimam,vt ſi quis inops habeat ſententiam pro ſe in cauſa alimentorum , ſi ab ea appelletur,vt appellans,interim alimēta appellato præſtare teneatur . Et eam noſtram Regiam Audientiam probaturam cenſeo, quam etiam probat Couar.in prac.q.c.6.numero ſexto.Affiic.deciſione.152.nume. 6. & 7.Lup.in ca.per veſtras.§.19.n.ter.de do. in. vi.& vxo.in.18.amplia.Idē Mie.in tit. à quo temp.appel. pro poſ.numero.19. par. 2. fol. 22.Poſtea reperi Mi.Fer.3.par.ob.c.502.not. Regiam Audientiam admittere appellationem a prouiſione alimentorum: fieri tamē executionem preſtita cautione, quam deciſionē intelligendā cenſeo , ſi alimentarius cautionem præſtare poſsit.Sin minus & ſine ea fieri executionem dictæ prouiſionis alimentorum.

18 Circa prædicta obſeruare opportet, alimenta debere preſtari iuxta perſonarum dignitatem,& quantitatem patrimonij,l. cū plures.§.cum tutor. ff. de admi. tuto. quem tex.ad hoc commendat, & menti tenendū dicit Lupus in rub.de do.in.vi.& vxo.§.9.n. 5.cir.med Fa.tex.in lege,ſi ſeruos in fi.ff. de pig.actio.no.Paris.conſilio.98. Quoniā numero.28.29.&.30.libro ſecundo.Craue. conſilio.189.numero decimo.Et ſi alimentarius eſſet nobilis deberentur etiam alimēta eius familiaribus,ita Bar.poſt glo.in.§.fi. de non eligen.ſecun.nub.Paris.conſilio.78. volumine ſecundo.Gram.deci.103.numero.29.Caual.de vſuf.mulie.relic.numero 27. Lup. in rep.rub.de do.in.vi.& vxo.§.68.numero.6. Fa.quòd tradit Menoch.de preſump.lib. 1. q.18.nu. 8. vbi dicit quòd alimenta preſtita alicui preſumitur præſtita ſecundum qualitatem alimentarij.

19 Quod dixi habendam eſſe rationem quātitatis patrimonij, intellige quòad fructus, qui ex bonis quot annis percipiuntur, non quòad valorem patrimonij, l.ius alimentorum. § modum.ff. vbi pupil.educa. debe. & ibi eſt bona gl.in ver.reditū.Fa.tex.in.l. imperator in fi.ff.ad trebel.no.Bòè.deci.19.nu. 8.Rol.d.conſ.22.n. 21. vol.1.Trigo.ſin.11.Caual.de vſuf.mulie.relic.nu.36. in fi. no. Bar. Pau.Alex.& alij.in d.l. imperator. ff. ad S. C.Trebel.Bona ſiquidem pro alimētis alienari non debent, vt no.Ange.in d.l.imperator.Trigo.d.ſing.11.Caual.vbi ſup.Bar.in.l. pe.ff.de ali.& ciba.lega.Ange in lege.1. Co. de lega.Sali.in. l.pri.Codi.de fidei.Salon de Pace.conſ.9.numero decimo ſepti.& Aym. conſilio.219.nu.9.

20 Quæro.8.de q.quam de facto habui . Vitricus aluit priuignum,vult poſtea ab eo dicta alimenta repetere, an poſsit? Reſpon. quòd non,niſi animo repetendi ea dediſſe conſtiterit.l.ſi paterno affectu,& l.alimenta C.de nego.geſ.ne ſennius.ff.eo. Quia in dubio pietatis intuitu cenſentur præſtita in. prædictis.

21 Similiter maritus, qui vxori infirmæ alimenta preſtitit,quo caſu,vltra fructus dotis, alimenta præſtare non tenetur, ſi mulier aliunde ſe alere poteſt, vt no.glo.& doc.in. l. ſi cum dotem.§.ſin autem in ſeuiſsimo.ff.ſolu.ma.no.Ludo.Roma.conſilio.517.n.2 &.3 Quod etiam noſtra Regia Audientia probat,teſte Mich.Fer.3.par. obſer. c. 13. ſi non appareant coniecturæ,quòd animo repetēdi ea præſtiterit, cenſentur ei dicta alimenta donata, ob affectionem coniugalem, l.e. quod in vxorem,cum ibi no.Cod.de nego. geſ.no.Tho.Gram.deci.103 nu.27.

22 Coniecturas repetitionis eſſe,tradunt doctores,cum præſtans alimenta , proteſtatur ſe ea non intuitu pietatis,ſed animo repetendi preſtare.Similiter ſi ſumptus alimentorū in ſuo libro rationum ſcribat,ita no.glo. cōmuniter approbatæ in dicta l. ſi paterno.affectu.& d.l.ſi alimenta Codice de nego. geſ. & l.ne ſennius eo.tit.ff.

23 Circa predicta quæro,Pater habens penes ſe bona aduētitia filij,ipſum aluit,vtrū cum nulle coniecturæ repetitionis appareāt, preſumatur eum aluiſſe de ſuo,an de bonis aduentitijs filij,quæ pater penes ſe habebat? R. quòd in dubio cenſetur feciſſe impenſam de bonis filijs,l.ſi.& ibi Bar. Pau. & commun. doc.ſchola.ff.de petitio hæredita.Idem Bar. in.l.ne ſennius n.5.ff.de nego.geſ.no . Deci. conſilio.616.viſo contractu.n.4.Fa. quæ tradit Ludo. Roma.conſ.426.n.7.

Quero.

24 Quæro.9.an frater teneatur alere fratrem. R.quòd frater diues tenetur alere fratrem egenũ,l.qui filiũ.ff.vbi pupil.edu.debeat.per quã,l.dicit Mie.in cõſ.hac noſtra,n.115.quòd frater nõ poteſt imputare alimẽta præſtita ſorori ſuæ in legatũ dotis ſibi apatre relictũ. Idẽ no.Ay.cõſ.189.n.4.alios referens. Quæ lex,qui filiũ,licet loquatur de fratre,quòd teneatur alere ſororẽ egenã procedit etiam in fratre,vt no.Bar.in l.ſi quis a liberis.§.vtrũ ff.d li.ag.no.Al.in d.l.ſi quis a liberis inprin. & Vin.de Frã.dic.178.n.1.& ita ſępe cõſului.

25 Quæro.10.an alimẽta legata debeant ſolui in initio,vel in fine anni.R.quòd debẽt ſolui in ingreſſu cuiuslibet anni, quod eſt propriũ cuiuslibet annui legati,l. in ſingulos. ff. de annu.lega.& in expreſſo,quòd ſolutio alimentorũ debeat eſſe anticipata no.Moli.de primo hiſpa.li.2.c.15. quẽ refert & ſequitur Vincen.de Fran.deci.155.nu.3.vnde dicit Iaſ. in .l.diuortio.n.7.quòd ſi eſt factum legatũ vxori annuorum decem ſacorum frumenti donec caſtè vixerit,quòd ſi vxor intra duos mẽſes nupſerit,vel deceſſerit, quòd nihilominus ipſa, vel eius hæres debet habere integrum legatum illius anni,quo nupſit, ſiue deceſsit.Idem poſt aliquos per eum relatos no.Vin.de Fran.d.deci.155.n.4. &. 5. pro quibus facit optimus tex.in.l. a vobis. ff. de annu.lega.& quod tradit Mi.Fer.ex mente Reg.Au.li,3.obſſer.c.14.cir.pri.

26 Quæro.11.de quadam alia q. quam etiam de facto habui. Quidam manſit in domo alicuius,per aliquod tempus,deinde ab ea receſsit,dominus domus dicit ſe ei in dicta domo ſua per dictum tempus alimenta præſtitiſſe,& ſic ab eo petit ea.Alter verò dicit ſe in dicta domo de ſuo eſſe alitum.

Quæritur an ille ſuam intentionem fundatam habeat probando,quòd ille dicto tẽpore in domo ſua habitauerit,& ibi ſemper, manducauerit?

Conſului,quòd nõ,licet dominus domus offerret iurare,quòd de ſuo fuerit alitus, debet enim id probare arg. l. excellentiæ, ibi quam ſemel flagitantibus, Codi. de eroga. mili.an.lib.12 Fa.quæ tradunt Bal.& Pau. in l.4.C.de pe.hære.Imo.in.l. quæ ſub conditione.ff.de condi.& demonſtra. Alex. in. l. cũ ſeruus.ff.de ver.obliga. & Natta. conſi. 547.nu.31.Poſſet tamen id probare per veriſimiles coniecturas,vt not Bal.& Pau. in d. l.4.& Natta.d.conſ.547.Et inter alias coniecturas eſt hæc vna,& principalis, quòd alimentarius ſit incapax aut inopia,aut aliàs ad ſe alendum,quia tali caſu alimenta præſumũtur ei præſtita ab eo, quo cum quis morabatur. Ita Imo.in d.lege,quæ ſub conditione ff.de condi.& demonſtra.& Nat.d. conſilio 547.nu.31.

27 Adde quòd pupillus præſumitur alitus a tutore,vt no.Bar.in.l.2.C.arbi.tutel.Et hoc ea ratione,quia factum,in quo requiritur ſumptus,præſumitur factum ab eo,ad quẽ facere ſpectabat,vt tradit Bar in d.le.2. Adde, quæ dixi ſupra in c.7.de tuto.n.65.

28 Pro complemento iſtius materiæ ignorare non opportet,quòd appellatione alimentorum,ſi agamus de ipſis præſtandis,veniũt omnia neceſſaria advitam hominis,l.legatis alimentis.ff.de ali.& ciba.lega.gl. communiter approbata in.l.cum hi.§.qui tranſigit. ff. de tranſac.Si verò tractemus de alimentis remittendis pacto,vel tranſactione,remittẽs alimenta non cenſetur remittere veſtiariũ, nec habitationem.l.cum hi. §. qui tranſigit & ibi, doc.ff.de tranc.cõmunem eſſe hãc ſententiam dicit Iaſ.in d.§.qui tranſigit.

De Apellationibus.

Cap.17.

SVMMARIVM:

1 *AB interlocutoria de iure ciuili, regulariter appellare non licet.*

2 *De iure canonico,ab omni grauamine licet appellare.*

Idem obſeruatur in Cathalonia.n. 3.

4 *In Cathalonia deficientibus conſtitutionibus, & alijs patriæ iuribus,priùs iudicatur ſecũdum ius canonicum,& poſtea ſecundum ius ciuile,ibidem n,3.*

In Cathalonia regulariter ab omni grauamine

et iam extraiudiciali appellare licet.
Fallit d. regula in aliquibus caſibus, vt infra.
Appelatio a grauamine extraiudiciali præſumitur interpoſita intra decem dies, a die notitiæ appellantis.
5 A ſententia lata in cauſa decem librarũ, aut minori, non appellatur, ſed reclamatur, ſiue ſupplicatur.
Similiter a ſententijs merè interlocutorijs, numero ſexto.
Ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente appellatur, vt a diffinitiua, ibidem numero ſexto. & nu. 31.
7 Quæ interlocutoriæ dicantur habere vim diffinitiuæ. remiſsiuè.
8 A ſententia lata in cauſa de domibus euacuãdis, non appellatur, ſed reclamatur, & ſeu ſupplicatur.
9 De iure communi, a ſententia criminali appellatur.
10 De iure Cathaloniæ, non licet appellare a cauſa merè criminali, quæ eſt, quando agitur de poena corporali, licet ſecus, ſi agatur de poena pecuniaria.
Si quis tamen opprimatur per Baronem, aut Regium ordinarium, poteſt recurrere ad Regiã Audientiam, ibidem.
11 In Cathalonia Fiſcus non appellat, nec ſupplicat in cauſis ciuilibus, ſiue criminalibus.
Fallit in aliquibus caſibus ibidem. remiſſiuè.
12 De iure communi Fiſcus, vt quilibet priuatus appellat.
13 Appellari debet intra decem dies, a tempore latæ ſententiæ.
De nullitate ſententiæ, de iure communi ſemper dici poteſt, ibidem n. 13.
14 In Cathalonia verò nullitatis exceptio debet opponi, intra decem dies, intra quos licet appellare.
Limita, vt n. 15 & 16.
17 A ſententia lata in poſſeſſorio an liceat appellare. referuntur opiniones. traditur, quæ ſit magis communis, numero decimo octauo, in fine.
19 De iure canonico, a ſententia lata in quocunque poſſeſſorio, appellatur, & appellatio operatur vtrunque effectum, & ſuſpenſionis, & deuolutionis.
Et idem in Cathalonia nume. 20.
21 An a prouiſione alimentorum, liceat appellare remiſsiue.
22 An ab executione penſionum cenſualium, ſiue violariorum in Cathalonia liceat appellare. remiſsiue.
23 An a pronuntiatione de exequendo inſtrumento guarentigio, liceat appellare.
24 An per præuentionem iudicij, impediatur executio ſcripturæ tertij.
25 Inſtrumentum habens a ſtatuto paratam executionem, debet eſſe liquidum nõ ſolũ quoad rẽ debitã, ſed etiã quo ad perſonã obligatam.
Argumentum de re, ad perſonas procedit. ibidem.
26 Pluralitas perſonarum non præſumitur.
Præſumptio cedit veritati, & contrarijs probationibus eliditur. ibidem.
27 Pluralitas inducit obſcuritatem, & facit rem dubiam.
An exceptio, quòd inſtrumentum non eſt inſtrumentum, impediat executionem inſtrumenti executiui, ibidem.
28 Appellatio admittitur quoad vtrũque effectũ & ſuſpenſiuum, & deuolutiuum, a liquidatione inſtrumenti guarentigij.
29 In Cathalonia ſententia lata de conſilio doctoris, in cauſa nõ maiori centũ librarum, non obſtante appellatione, poteſt mandari executioni, præſtita cautione.
Id procedit in curijs Regiorum ordinariorum ſecus Baronum.
30 An ſententia, qua pronuntiatur, aliquod inſtrumentum eſſe executioni mandandum, ſit diffinitiua, vel interlocutoria.
31 Iure communi, & Cathaloniæ perinde, appellatur a ſententia interlocutoria vim diffinitiuæ habente, atque ab ipſa diffinitiua.
32 Hæres creditoris, & etiam ceſsionarius, poteſt petere executionẽ inſtrumẽti guarẽtigij, vt creditor principalis, ſine aliqua intimatione ceſsionis.
33 Si cẽſsio ſit facta ex cauſa oneroſa, debet conſtare de vera pretij numeratione, alias debitor debet relaxari, Quod declara, vt ibi.
34 Si creditor coepit agere contra debitorem, via ordinaria, an poſsit redire ad executiuam.
35 Si quis cum poſsit aliquid facere propria auctoritate ſuper eo iudicẽ adierit, nõ poteſt poſtea variare, & redire ad exercendum ſuam facultatem. limita. vt nu. 36. & 37.
38 Si competunt alicui duo remedia executiua cõtra aliquem, vno intentato, non ſibi præiudicatur, quin poſsit redire ad alterum.
39 Ceſsio bonorũ liberat debitorem a carceribus, de iu

de iure communi.

In Cathalonia captus ob inſtrumentū guarentigium ſcripturæ tertij, nō relaxatur a carceribus, licet cedat bonis. ibidem.

Multa ſcitu digna circa beneficium ceſsionis bonorum, vide n. 40. & 41. vbi aduertitur, iſtud beneficium cedendi bonis, non competere, ſi obligatio deſcendat ex delicto.

42 *An de iure communi cauſæ primarum appellationum ſpectent ad dominum caſtri, qui in eo habet iuriſdictionem.*

Quid de iure Cathaloniæ, nu. 43.

44 *Cauſas primarum appellationum, quas interpoſuit emphyteuta a iudice aſsignato per dominum directum, non admittit Regia Audientia ſine qualitate. Cauſas verò ſecundarum appellationum ſine vlla qualitate admittit.*

45 *An dominus directus poſsit appellare a ſententia contra ſe lata per iudicem, per eum aſsignatum.*

46 *An hi quibus in conſequentiam ſententia aliqua nocet, poſſint ab ea appellare. Et a quo tempore eis currat tempus appellandi.*

47 *Attentata an debeant reuocari, ſi conſtet appellationem eſſe friuolam.*

48 *Attentatorū cauſa nō impedit, quo minus procedatur in cauſa principali, nec iure communi, nec ſpeciali Cathaloniæ.*

Fallit hæc concluſio in vno caſu, in Cathalonia. ibidem.

49 *Petēs attētata reuocari, non debet probare, ſe prius poſſediſſe, ſed ſat eſt probet attentata.*

50 *Quid ſit agendū, vbi de ſentētia a qua eſt appellatum, vel etiam de inſtrumento appellationis non conſtat. remiſsiuè.*

51 *Appellationis iudex an poſsit ſententiam nullam reformare.*

1 APpellare a quocūque grauamine, de iure ciuili nō licet, ſiquidē ab interlocutoria regulariter nō appellatur, l. ante ſētētię tēpus. C. quo. appel. nō recipiū. l. 2 C. de epiſ. audiē. & vtrobi-
2 que gl. & cōmuniter doc. De iure verò canonico, ab omni grauamine licet appellare, c. Super eo, lo. 2. c. vt debitus. cum ſimi. de appellatio.

3 Quod etiā obſeruatur in Præſenti Principatu, vt a quocunque grauamine liceat appellare, ita Micha. Fe. 3. par. obſer. c. 19 Idque ea ratione, quia in Cathalonia, deficientibus conſtitutionibus, vſaticis, & alijs diſti Principatus iuribus, prius iudicatur ſecundū ius Canonicū, & poſtea ſecundū ius ciuile prout aduertit, aliqua ad id notās d. Micha. Fer. d. ca. 19. & in procemio ſuarū obſeruātiarū in pri.

4 Et ſic iuxta dictam iuris canonici diſpoſitionē, obſeruatur in preſēti Principatu, vt a quocūque grauamine appelletur: et nō ſolū a grauamine iudiciali, ſed etiam extraiudiciali, iuxta diſpoſitionē, c. cū ſit Romana. §. 1 & c. bonæ memoriæ, de appella. no. Mi. Fer li. 3. obſer. c. 27. Circa quòd nota, quòd appellatio ab extraiudiciali grauamine præſumitur interpoſita intra decē dies, a die notitiæ appellantis, vt no. domini de Rota. de appella. deci. 39. in nouiſ.

5 Reſtringitur tamē in aliquibus caſibus, in Cathalonia, hæc appellandi poteſtas a quocunq. grauamine. A ſentētia ſiquidē lata in cauſa 10. librarū, aut minori, non admittitur appellatio, ſed tantùm ſupplicatio, & ſeu reclamatio ad eundē mutato aſſeſſore, vt in cōſti. Cō en las cauſas. 12. tit. de euo. de cauſas
6 no. Mi. Fer. 3. par. obſer. c. 20. in fi.

Itē a ſententijs interlocutorijs non appellatur, ſed tantùm ſupplicatur, & ſeu reclamatur ad eundem ordinarium, mutato aſſeſſore, vt in cōſti. Statuim, y ordenā. 15. tit. de appella. Quod intellige, niſi ſit interlocutoria vim diffinitiuæ habēs, a qua, vt a diffinitiua, licet appellare, vt eſt tex. in conſti. fi. tit. de
7 appella. Quæ autem ſententiæ interlocutoriæ dicātur habere vim diffinitiuæ, no. pulchrè Maran. de ordi. iudi par. 6. tit. & demū fertur ſententia. a n. 42. vſque ad n. 46.

9 Ad hæc a ſentētia lata in cauſa de domibus euacuādis, iuxta diſpoſitionē Regię Prag. R. Pet. 3. in tit. de lloguers, non admittitur appellatio, ſed reclamatio ad eundē ordinariū intra duos dies, vt videre eſt in d. Prag. quæ primū erat localis Barcin. poſtea verò fuit extēſa per totū præſentem Principatum, vt in conſti. vnica, tit. de lloguers. aliqua notabilia circa dictam Prag. vide apud Mich. Fer.
20 3. par. ob ca. 334.

Inſuper de iure communi, a ſententia criminali appellatur. l. litigatoribus, Codi. de appel. l. nōtantū. ff. eo. l. addictos, C de epiſ. audien. c. cum ſit Romana, §. fi. de appella.

10 De iure verò Cathalo. nō licet appellare a cauſa merè criminali, quæ eſt, quādo agitur de poena corporali: licet ſecus ſit, ſi agatur de poena

Contrarium obſeruat. [illegible] per const. 15. et 16 anni 1599 [illegible] n. 27 n. 25 [illegible] regula [illegible] regula 8

de poena pecuniaria, vt latè tradit d. Micha. Fer. 3. par. obſ. c. 22. vbi tamẽ dicit, poſſe captũ recurrere, ſi opprimatur per Baronem, vel Regium ordinarium, quas cauſas vi oppreſſorũ ſolet admittere Regia Audientia, vt plenè no. Fe. d. c. 22. & in. 1. par. obſer. c. 22.

Præterea procurator Fiſcalis in hoc Prin-
11 cipatu, non poteſt appellare, ſeu ſupplicare in cauſis ciuilibus, nec criminalibus, vt in cõſti. Per tolre vexacions. 7. tit. de appel. & ibi Mie. nu. 29. & ſeq. colla. 8. in prin. Præterquã in aliquibus caſibus, quos vide per Micha. Fer. 3. par. obſer. c. 21. & Cali. in Marga. Fiſ. in quarto, dubio nume. 15.

De iure tamẽ communi Fiſcus appellat,
12 vt quilibet priuatus, l. illud. ff. de appel. glo. & doc. in lege pri. Codice, de ſen. aduer. Fiſ. retrac. lib. 10.

Appellari debet intra decem dies a tem-
13 pore latæ ſententiæ, auth hodie C. de appel. la. Quo iure etiam vtimur in præſenti Principatu. De nullitate tamen ſententiæ de iure communi ſemper dici poteſt, vt tot. tit. C. quan. prouo. non eſt neceſ. c. 1. & c. cum inter vos ex. de re. iudi.

De iure verò Cathaloniæ, dicta nullitatis
14 exceptio debet opponi intra dictos. 10. dies, intra quos licet appellare, vt in conſti. 1. tit. de appella no. Mi. Fer. 3 par, ob, c. 21. cir. finem ibi eſt tamen aduertendum. Et Mie. tit. de excep. & nullita. c. 14. nu. 4. & 5. col. 4. fo. mihi. 73.

Quod tamen procedit, vt no. Mie. d. n. 5.
15 quando nullitas opponitur diffinitiuæ, ſecus ſi interlocutoriæ: quia tunc ſtamus diſpoſitioni iuris communis, etenim de interlocutoria nihil immutatur, ſicque ait quòd non immutatur, quare ſtare prohibebitur? l. præcipimus C. de appella.

16 Limitatur. 2. d. conſtitutio, vt procedat, dũ modo non ſit nullitas proueniens ex defectu iuriſdictionis iudicis, vel ex defectu poteſtatis, aut perſonę litigantis, quia talis nullitas ſemper opponi poterit, & ita d. conſti. eſt intelligenda: itaque eam practicari tradit Mie. vbi ſupra, n. 7. & Cel. Hugo. conſi. 48. nu. 6. & 7. in fi. & nu. 8.

17 Principaliter quæro. 1. an a ſententia lata in poſſeſſorio, liceat appellare? Videtur dicendum quòd non, l. vnica. C. ſi de momẽ. poſſeſ. appella. fue. quæ habet locũ in omni poſſeſorio retinẽdæ, recuperandę, & adipiſcendæ, vt no. Bar. in d. l. vnica, & not. in. le. quiſquis. C. quo. appella. non recipian. & latè per Bar. in lege. 2. ff. de appel. recipien. Idem tenet gl. in cap. pri. de cau. poſſeſ. & propriè. Prac. Fer. in for. libel. in cauſa ſpoliatæ poſſeſsio. ver. Per veſtram diffinitiuam num.
18 ter. & Deci. conſi. 28.

Alij tenent licere appellare a ſententia lata in poſſeſſorio, ſed propter appellationem non impediri executionem ſententiæ. Hanc ſententiam multis probare conatur Bar. in d. l. 2. ff. de appel. recip. Pan. in c. cum ſedem nume. 30. de reſti. ſpolia. Pariſ. conſi. 108. nu. 20. lib. 1. vbi hanc eſſe communem dicit eãdem in praxi receptam atteſtatur Afflic. deciſione. 269. & Maran. de ordi. iudi. par. 6. in tit. Et quandoque appellatur nu. 305. vbi dicit hanc eſſe magis communem opinionem & priorem opinionem eſſe intelligendam, vt non ſit admittenda appellatio a ſentẽtia lata in poſſeſſorio, quòad effectum ſuſpenſionis, ſed bene quòad effectum deuolutionis cauſæ. Eandẽ ſententiam poſt tempora Bar. frequentiori calculo receptam profitetur Couar. in prac. c. 23. n. 8. ver. ſecunda concluſio Et hæc eſt tenenda de iure ciuili: quã etiam magis receptam dicit Meno. de adipiſ. poſſe. remed. 4. nu 828.

19 De iure vero canonico, a ſententia lata ſuper quocunque poſſeſſorio admittitur appellatio, quòad vtrunque effectum, & deuolutionis, & ſuſpenſionis cle. vnica. de ſequeſ. poſſeſ. & fruc. cõmunẽ dicit Pan. in c. cũ ad ſedem ex. de reſti. ſpolia. Aufre in deci. Tholo. 500. quæ. eſt fi. Ludo. Roma. conſ. 324. in prin. Ab. conſi. 55. cir. prin. vol. 2. Couar. in prac. c. 23. nume. 8. ver. prima concluſio. Menoch. de recupe. poſ. remed. 9. nu. 328. & Afflic. deci. 269. nu. 2.

20 Et ſic cum in Cathalonia, deficientibus cõſtitutionibus vſaticis, & alijs Patriæ iuribus iudicari debeat ſecundum ius canonicum, vt proximè traditũ eſt, admittitur appellatio a ſententia lata in poſſeſſorio, quòad vtrumque effectum & ſuſpenſionis, & deuolutionis. Et ita per Regiam Audientiam pronuntiatum refert. d. Micha. Fer. 3. par. obſer. c. 29. & c. 332. & c. 350.

21 Quæro. 2. an a ſententia, ſeu prouiſione alimentorum liceat appellare? Dixi, ſupra in c. præcedenti. nu. 17.

22 Quæro. 3. an admittatur appellatio in præſen

præſenti Principatu a ſententia lata ſuper ſolutione penſionum cenſualium,ſeu violariorum? Vide,quæ pulchrè ad propoſitum tradit d.Mich Ferr.3.par.obſer,c.35.

Quæro. 4. An a pronuntiatione de exequendo inſtrumento guarentigio liceat appellare? Dic quòd ſic,quò ad effectum deuolutiuum,ſecus tamen quò ad effectum ſuſpenſiuum,ita Soci.iun.conſ.138.num.6.libr.3.quẽ refert,& ſequitur Menochi.de adipiſ.poſ.remed.4 num.827 & no.in ſpecie Couarru. in prac.cap.23.num.9. ver. tertium exemplum. Pro his faciunt,quæ tradit Paul.conſilio.260. viſis compromiſſo,laudo,puncto, & his.nu. 4.&.5.volum.1.Bald.in add.Spe.tit.de appel. cir.prin.Bart.& alios in.l.4.§. condemnatũ, de re iud.& nouè Cioſi.conſilio.87.cir.prin. vol.1.Et ſic ego de meo tempore vidi obſeruatum per Regiam Audientiam. Et in hoc non eſt dubitandum,aliàs ſequeretur nullam eſſe vim inſtrumenti guarentigij,quod eſt,in hoc Principatu,ſcriptura tertij,cum facilè eius executio impediri poſſet, appellando a
24 prouiſione de eo exequendo. Pro his faciunt no.per d.Michae.Fer 3.par. obſeruan. c. 107. cir.prin.& c.160.cir.fi.vbi vtrobique aſſerit in Regia Audientia deciſum eſſe,executionem ſcripturæ tertij non impediri per preuentionem iudicij factam per obligatum,opponendo aliquas exceptiones contra dictam obligationem guarentigiatam. Dicit tamen hoc caſu obſeruari per Regiam Audientiam,vt creditor præſtet cautionem, propter dictam iudicij præuentionem, abſque tamen partis citatione. Et quia incidimus in ſermonem executionis inſtrumenti guarentigij,quod in hac Patria vocatur,Scriptura tertij, vnum notabilem caſum volo enarrare,quem nuper habui de facto,& ſuper quo conſulere habui.

In termino de Ribas vicariæ Villæfranchæ pœniten. diocœſis Barcinon. erant duo agricolę,quibus idem erat nomen, & cognomen,nempe Bartholomeus Meſtre. alter ex eis obligauerat ſe cuidam mercatori Villę franchę in certa quantitate, ſub pœna tertij in curia vicarij Barcinone;tranſierunt duodecim anni,aut plures,ꝙ dicta quantitas nõ fuit petita,interim deceſsit vnus ex dictis hominibus,deceſsit & creditor,& notarius,qui receperat inſtrumentum , & teſtes inſtrumentarij:hæres creditoris inuenit dictum inſtrumẽtum non ruptum,nec cancellatum, expoſuit retroclamum vigore ſcripturæ tertij contra dictum Bartholomeum Meſtre,qui viuebat & fecit eius bona inuẽtariari. Acceſsit ad me dictus Bartholomeus Meſtre factum narrãs, dicenſque ſe pro certo habere,tale inſtrumẽtum non firmaſſe,& ſic petens,quid facturus eſſet.Ego cum ſemel, atque iterum ab eo inueſtigaſſem , an dictam obligationẽ feciſſet, & nũquam aliud ab eo haurire potuiſſem, quã ꝙ pro certò haberet,ꝙ non;dixi nõ poſſe procedi contra eum via executiua,ſed ordinaria : oppoſuiq́ue exceptionem,non eſſe dictum Meſtre,cuius bona erãt in cauſam iudicati capta,illum de quo inſtrumentum,cuiuſui erat expoſitum retroclamum , loquebatur,licet eodem nomine , & cognomine appellaretur;probaui,ꝙ tempore,quo illud inſtrumentum cõfectum erat , erat alius in dicto termino qui appellabatur Bartholomeus Meſtre,& ꝙ nulla aderant ſigna, neque coniecturæ,quibus conijci poſſet, inſtrumentum magis loqui de vno,quã de altero, & ſic obtinui,nullo facto depoſito quantitatis reclamatæ,prout aliàs neceſſe erat, ſuperſedimentum in dicta executione. Appellauit a dicta prouiſione heres,ſed cauſam (conſilio vt intellexi aliquorum dictorum) nõ fuit proſecutus. Fũdaui meam intẽtionem iuribus, & rationi-
25 bus ſequentibus. Certum eſt inſtrumentum guarentigium, cui a ſtatuto tributa eſt parata executio, vt eſt inſtrumentũ ſcripturę tertij,in hoc Principatu,non poſſe executionem ſuam recipere niſi ſit liquidum , & ſi eſt illiquidum,priùs debere liquidari,vt no.Bartol. in.l.creditores,num.14.C.de pigno.Cur.iun. in.l.vl.num.5.C.de edic.di Adria.tol.Bart.in l.proinde,§.notãdum,ff.ad.l.Aquil.Iaſ. in.l.1. num.31 ff.de eden Bald.in.l.2.C.de execu.rei iudi.Cel.Hugo cõſ.45.per to.Ay.con.231.numero.9.Meno.de adipiſcen.poſſeſ. remed. 3. numero.190.Et ſic argumẽtando de re ad perſonam,quod argumẽtum de iure valet,l.qui plures liberos,ff.de vulga.l.ſi quis inquilino, §.ſi ita legatum,ff.de lega.1.no. Bar.in l. miles,§.1.de mili.teſta.& Nat.conſ.274 num.19. dixi,& vehementer contendi,dictum inſtrumẽtum,vt ſuam executionem recipere poſſet,debere eſſe liquidum , non ſolũ quò ad rẽ debitam, ſed etiam & quò ad perſonam obligatam.Pro his facit,quia talia inſtrumẽta habẽtia paratam executionẽ , nõ afficiũt tertiũ, neque contra eum vim habent,vt no.Bal.in

in l.i.C.com.de leg.Alex.in.l.1.§. ſi hæres, ff. ad S.C.Trebel.Deci.cōſi.198 n 5.& Rui.con. 209 n.21.lib.1.Et ſic niſi certò conſtet illū,contra quem fit executio,eſſe illum, qui in dicto inſtrumēto eſt obligatus,eſt certum nō poſſe cōtra eum,via executiua procedi. Et ita in terminis no.Meno.de adipiſ.poſſ. remed. 4. numero.702.&.763.fa.& clariùs Caſt.in.l. poſtulante,num.4.ff.ad S.C.Trebel.

26 Et ſi obijciatur, ſatis eſſe illud inſtrumētū liquidum,cum ille nominetur, prout in inſtrumento, & de iure non præſumatur pluralitas perſonarum,vt notat Iaſ.in.l.cum qui, §.in popularibus,numero 20. ff. de iu. iur. & in.l.nō hoc,C.vn.legi.& præſumpſio iuris ſit liquidiſsima probatio, l.licet imperator, & ibi Iaſ.& docto.de lega.1.Reſpōdeo, verū eſſe in dubio nō præſumi pluralitatē,ſed illa præſumptio eſt ſublata,& eliſa per probationem dictæ pluralitatis,cum præſumptio cedat veritati,& contrariis probationibus elidatur,vt not.Menoch.de præſump.libr.1.q 31. per to. & Manti.de coniectu.vl.volunta.libro. 2.tit. 1.num 17.facit text.in.l.optimam. C. de con. & com.ſtipu.§.item verborū obligatio. Inſt.
27 de innti.ſtipula.Quæ pluralitas inducit obſcuritatem,& facit rem dubiam, l. duo ſunt Titij,ff.de teſta.tutel.not.Iaſ.in. l. quotiēs in ſtipulationibus,ff.de ver.oblig. & Bar.in.l.ſi in rem.1.ff.de rei vendica.vbi dicit,ꝙ in ſimilibus caſibus,aduocatus rei ſit cautus, ꝙ faciat poſitiones, ꝙ ſunt plures eiuſdem nominis, nam aliàs præſumeretur (ait) de ſuo clientulo.Itaque dubietas,& obſcuritas,quæ procedit ex dicta pluralitate, facit ne illud inſtrumentum poſsit ſuam executionem recipere, niſi ſublata dicta obſcuritate,& cōſtito apertè de quo homine loquatur inſtrumentum: ita tene ſine dubio.Itaque ſentire videtur Micha.Fer.3. par.obſer.c.107. ver. & pro materia.vbi etiam tangit quid ſi opponatur cōtra inſtrumētum executiuum, ꝙ nō eſt inſtrumētum,an hæc exceptio impediat executionem. Qui licet nō declaret, ſentire videtur, quod ſic,ſi ex inſpectione ſcripturæ, de nullitate allegata appareat,aliàs ſecus Quod mihi placet,iuxta ea quæ in ſpecie not.Galle.in trac.ad for.came.obliga. 4. par.q. 2. numero 5.& Menochi.de præſum.lib. 2.præſum.48. nu.1.

28 Eſt tamen obſeruatu dignum, quod licet non admittatur appellatio, quò ad effectum ſuſpenſiuum, a prouiſione, qua decernitur executio alicuius inſtrumēti guarētigiati, vt ſupra diximus,tamē ſi tale inſtrumētum guarentigium eſt illiquidū,& ſic antequam recipiat ſuam executionem,liquidetur,prout eſt neceſſe,vt proximè dictum eſt,poteſt ab illa ſententia liquidationis appellari, & appellatio operabitur effectum deuolutiuum,& ſuſpenſiuum,ita in ſimili no.Men.de adipiſ.poſſeſ.remed.3.n.fi.& reme.5.num. 71 vbi dicit, negotium liquidationis eſſe diuerſum a principali,& ſic nō eſſe executiuum,ob idque recipere omnes legitimas ordinarij judicij exceptiones,citat Galle.de obliga.in for.came. tit.de liquida numero.3.no in propriis terminis Cel.Hug.conſ.45.n.4.& ſic ego ex facto
29 obtinui.

In hoc tamen Principatu,ſi ſentētia liquidationis nō excederet cētum libras, & eſſet facta liquidatio per doctorem,& ſeu de doctoris cōſilio,præſtita cautione per creditorem, poſſet fieri executio debiti liquidati, nō obſtante appellatione; quemadmodum poteſt fieri executio cuiuslibet ſententiæ non maioris centum librarum, latæ per doctorē, etiā ſi ab ea appellatur,præſtita cautione,vt habetur in conſti.Conſiderant,12. tit.de executio de ſententias. Quam conſtitutionem Regia Audientia interpretata eſt intelligi, ſi ſententia ſit lata per ordinarium Regium, ſecus ſi
30 per Baronem,& ſeu eius baiulos.

Circa prædicta quæro,An dicta ſententia, qua pronuntiatur aliquod inſtrumentū guarentigium eſſe executioni mandandum contra aliquem, ſit interlocutoria, an verò diffinitiua?

Omiſsis opinionibus, ego cēſeo eſſe interlocutoriam, cum in ea ordo iudiciarius non ſit ſeruatus,prout aduertit Iaſ. in. l. imperiū, numero quinto,& ſexto.ff.de iuriſdic.om.iudi. vbi prædicta de cauſa ita tenet habere tamen vim diffinitiuæ, cum negotium principale diffiniat,& poſt eam, diffinitiua non ſperetur.& ita in terminis tenet Angel. conſilio 114. & clariùs conſ. 115. vbi ad partes arguit, & tandem ita concludit. Quem ſequitur Iaſ. in.d.l.imperium,num.5.& alij per eum citati. & nouè Cioſi.con.87. numero tertio, vol.1. Alij tenent dictam ſententiam eſſe diffinitiuam,inter quos Ludo.Roma. conſilio.174. & conſilio.357.& Maranta de ordi. iu.par. 6. tit.Et demum fertur ſenten. nu. 24. qui alios

in

in eâdem ſententiam citat, inter quos Bar. in l. ſi cum exceptione, §. hæc autem actio, ff. quod me. cau. quamuis (pace eius dixerim) falſò eum alleget Cum Bar. contrarium ibi ſentire videatur, dum dicit ſententiam in qua non ſunt ſeruata ſolemnia iudicij, ſi negotiũ principale diffinat, eſſe interlocutoriam, quatenus in ea nõ eſt ſeruatus ordo iudiciarius; & diffinitiuam, quatenus cauſæ finem imponit, ex quo innuit manifeſtè talem ſententiã (cuiuſmodi eſt hęc, de qua agimus) in qua ordo iudiciarius non ſeruatur, diffinit tamen principale negotium, ei finem imponendo, ita vt poſt eam diffinitiua non ſperetur, eſſe interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ. Et ita etiam & clarius viſus eſt ſentire idem Bart in l. Titia. ff. de accuſa. Et ita tene.

31 Quamuis quò ad noſtrum propoſitum, parum refert ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ, an ſit diffinitiua, ſiquidem & iure communi, & municipali perinde appellatur ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ, atque ab ipſa diffinitiua. d. l. Titia. & ibi Bartol. poſt gloſſ. ff. de accuſa not. gloſſ. & docto. in l. ante ſententiæ tempus, C. quo. appel. non reci & in l. 2. ff. de appel. reci & in noſtra Cathalonia habemus text. in conſtitut. fi. de appella.

Circa prædictam executionẽ, quæ in hac Patria fit, contra illos, qui ſunt obligati cum clauſula guarentigiæ, hoc eſt, in hac Patria, cum ſcriptura tertij in curia vicarij Barcinone, olim, & nunc in curia cuiuslibet vicarij, vt habetur in conſti. fi. tit. de execu. de cenſals y vio. y ſcrip. de terz, lubet caſus aliquos, ſuper quibus conſulere habui, enarrare.

32 Ioannes habebat Petrum obligatũ cũ ſcriptura tertij in curia vicarij Barcinonę, & nũc cuiuslibet vicarij, vt dictum eſt, ceſſit Antonio iura quæ illi competebant vigore dicti inſtrumenti, aduerſus Petrum, vtrum Antonius ceſsionarius, poſſet, vt Ioannes poterat, ſine aliqua partis citatione, & ſine intimatione dictę ceſsionis facere capi dictum Petrum? Cõſului, ꝙ ſic, per no. per Ioan. And. in add. Spe. in rubr. de ceſsio. ac. Pau. de Caſt. conſilio. 91. in cauſa appellationis, numero 3. volum 1. Ludo. Roma. conſilio. 38. & conſilio. 142. Paul. de Caſt. in. l. poſtulante, numero. 6 ff. ad Trebel. & commu. docto. in. l. ſi ſic legatum, §. ſi quis ita, vbi Iaſ. iſtam communem opinionẽ dicit, ff. de leg. 1. & ita obtinui. Poſteaque reperi Micha Fer. in 3. par obſeruan. capit. 125. referentem hãc ſentẽtiam a Regia Audiẽtia probari. licet contrarium teneat Marſil ſing. 26. & alij per eum ibi relati.

33 Circa quod eſt aduertẽdum, ꝙ ſi ceſsio fuerit facta ex cauſa oneroſa, & non apparuerit de reali ſolutione pretij, ꝙ ceſsio illa præſumitur ſimulata, & ſi ceſsionarius vigore dictæ ceſsionis fecerit incarcerari debitorem, debet debitor relaxari, prout in ſpecie ita per Regiam Audiẽtiam pronũtiatum, & prouiſum refert d. Micha. Fer. 3. par. obſeruan. cap. 128. Quod intellige, prout declaraui ſupra in cap. 13. de emp. & vendi. numero trigeſimo ſexto & 37.

34 Item fui ſæpe conſultus, an ſi creditor cœperit agere contra debitorem obligatum cum ſcriptura tertij, via ordinaria, poſsit ea relicta, agere via executiua. Conſului ꝙ non, per ea quæ in terminis notata reperi per Pau. de Caſtro, conſilio. 78. ſuper eo. volumine. 1. Deci. conſilio. 146. numero ſexto. Ludo. Roma. cõſilio 133. Salo. de Pace conſilio 39 numero 7. Capy. deci 119. & Maran de ordi iudi. 6. part. tit. Et producutur ſcripturæ, nu 31 & diſputa. 6. n. 24.

35 Pro prædictis facit, quia ſi quis poſsit ex pacto, vel aliàs ſua propria auctoritate aliquid facere, ſi priùs de ipſo facto adeat iudicem, nõ poteſt variare, & redire ad exercendum ſuã facultatem, ita Inno. in. c. bonæ. 2. de poſtul. Afflic. deci 131. Capy. deci. 119 Pau, de Caſt. d. conſil. 78 & Deci. d conſi. 146. num. 6. & Bal. in. l. æde, C. loca, & hoc propter illud vulgare, habenti duas vias illa, quam elegit patere debet, l. ſi mulier. §. fi. ff. quod me. cau. l. cuius bonis, ff. de cur. fur. & l. ſi cui, ff. de ſeruit. tit. gene.

36 Prædictam tamen concluſionem limita, ſi in promotione iudicij ordinarij, eſſet per creditorem facta proteſtatio, & reſeruatio propriæ facultatis, ita in terminis not. Deci. con. 146. num. 8 in fi. Capy. d. deci. 119. numer. 9. &
37 Iaſ. in l. 2. num. 114. C. de iu. emphy Et idem ſi ei liceret variare ex vna via, ad aliam ex facultate ſibi per debitorem conceſſa, quæ cõmuniter in omnibus inſtrumẽtis apponi ſolet: ita no. Maran. in diſpu. 6 num. 3. Item licet dicta facultas variandi non eſſet per debitorẽ cõceſſa, poteſt creditor renũtiãdo actioni per eum motæ, facta parti expenſarum reſtitutione, ad viam executiuam recurrere, ita in ſpecie

ſpecie no. Rebuſ. in trac. de litte. obliga. art. 6. gloſſ. 3. numero. 7. per l. poſtquam liti. C. de pact. Et iſta praxis eſt quotidiana in Cathalonia.

38 Circa prædicta tamen aduertere non abs re erit, ꝙ quando cōpetūt alicui duo remedia executiua contra aliquem, vno intentato, non præiudicatur ei quò ad alterum. Et ſic ſi creditor vigore inſtrmenti guarentigij, poſsit petere executionem realiter, & perſonaliter, vti velit, & ſic ſi fecerit ſe immitti in tenutam bonorum, vel (vt vtar noſtratibus terminis) fecerit inuentariari bona debitoris, poteſt etiam recurrere ad capturam perſonæ, & è contrariò, ita Iaſ. in. l. 1. §. 1. num. 23. ff. ſi quis ius dicen. non obtempe. & in. l. nulli, n. 8. ver. ſextò & vltimò cogita. C. de iudi. Bart. in. l. conſentaneum, numero. 17. C. quomo. & quando iudex. Pau. de Caſt. in. l. qui legati, numero. 3. vt in poſſeſsio. lega. & Maran. in. 6. diſput. nu. 2. & ita in præſenti Principatu practicatur.

39 Ad hæc obſeruatu dignum eſt, ꝙ licet de iure communi, captus vigore alicuius inſtrumenti guarentigiati, ſi ceſſerit bonis, relaxetur à carceribus, iuxta. l. 1. cum ibi no. C. qui bo. cede. poſſ. & not. in. c. Odoardus. de ſolut. Secus tamen eſt in Cathalonia, vt habetur in Prag. R. Petri. 3. quæ eſt. 8. & . 10. tit. de actiōs y obliga. volumine ſecundo, & not. Micha. Fer. 3. par. obſeruan. ca. 101. ver. Poſt prædicta in fi.

40 Aliqua quæ circa materiam ceſsionis bonorum obſeruat Regia Audientia, vide per Micha. Fer. 3. par. obſer. cap. 130.

41 An beneficio ceſsionis bonorum renuntiari poſsit, & multa circa materiam ceſsionis bonorum, vide per Couarru. var. reſol. lib. 2. c. 1. per tot. Hoc vnum ſolū attingam, ſuper quo conſului, & obtinui, iſtud beneficium cedendi bonis non competere, ſi obligatio deſcendat ex delicto, vt poſt innumeros, quos refert, not. Couarru. vbi ſupra num. 8. quem ibi omnino vide, quia pulchrè, & copioſè loquitur.

42 Quæro. 5. An cauſæ primarum appellationum, ſpectent ad dominum caſtri, qui in eo habet iuriſdictionem? Reſ. ꝙ de iure communi, magis communis opinio aſt, ꝙ non: quia ius cognoſcendi de cauſis appellationum in dubio nō cēſetur cōceſſum, ſed reſeruatum à Principe: etiā ſi ſit per eū conceſſa iuriſdictio meri, & mixti imperij etiam in proprietate, & ratione territorij. Et ſic niſi ex priuilegio, vel iure aliquo ſpeciali habeant ius cognoſcēdi de cauſis primarum appellationū, nō pertinet ad eos dicta cognitio, ita pulchrè not. hęc Couar. prac. q. c. 4. n. 6. & . 7. vbi hanc opinionem ex multis, quos ibi congerit, communē dicit. Dixi primarum appellationum, quia cognitionem ſecūdarum appellationum, eſt certum, ſemper ad Regem pertinere, vt no. Couar. vbi ſupra n. 8. ver. his tamen.

43 In Cathalonia verò, appellationes primæ ſunt domini caſtri, in quo habet iuriſdictionē, & non ſuperioris ipſius dñi, vt not. Mier. in. c. pars appellata, nu. 9. colla. 6. in. 2. part. fol. 21. nu. 9. Vbi ita in Cathalonia ſæpius eſſe iudicatum dicit. per gl. in Vſa. de omnibus nāque. ver. iudicia. Et ſic atteſtatur d. Micha. Ferr. 3. par. obſer. c. 38. ꝙ ob prædictam cauſam, Regia Audientia non admittit appellationē interpoſitam per ſubditum, à ſentētia lata per dominum caſtri, niſi prætextu alicuius qualitatis: & ita ſemper practicari ipſe de meo tēpore vidi.

44 Hin eſt, ꝙ cum in Cathalonia, dominus directus habeat iuriſdictionem in emphyteutam, in cauſis deſcendētibus ex re emphyteuticaria, vt probat text. in conſtitu. Negū home. 6. titul. de iuriſdictio de tots Iutges. & in Vſa. Placitare, qui eſt. 1. illo tit. & in Vſa. omnes homines, qui eſt. 1. tit. de juys y firmas de dret, & ibi Marquil. & Iacob. de Mōte Iuda. & not. Socar. in com. P. Alber. c. ſi aliquis habet, numero. 14. pag. 450. & Marquil. poſt gl. in Vſa. De aliis namque ruſticis, fit, vt non ſolū dicti domini directi habeāt cognitionem dictarum cauſarum, ſed etiam & primarum appellationum, à ſententia lata in dictis cauſis per iudicem aſsignatum, per dictum dominum directum. Et ita Regia Audientia obſeruat, vt cauſas primarum appellationum interpoſitarum à ſententiis latis per iudicem aſsignatum per dominum directum, nō admittat, ſine qualitate; ſecundas verò cum de directo ad eam pertineant, admittat ſine qualitate, ita no. Mich. Fer. dictam obſeruantiam referens lib. 1. obſer. c. 17. & libr. 3. c. 35. & ita etiā ſæpe ipſe in praxi obſeruari vidi.

45 Obiter hìc non erit abſque re tractare illā quæſt. Ad dominus poſsit appellare à ſententia contra ſe lata per iudicem, quem ipſe elegit, gloſſ. ordin. in Vſati. de omnibus namque commu-

communibus cauſis,& ibi Iaco.de Monte Iuda.tenent,ꝙ non.Cali.in Vſa.Placitum,lo.2. numero ſexto,& ſeq.tenet,ꝙ dominus, qui iudicem aſsignauit,bene poteſt appellare a ſententia,quam iudex contra ipſum tulit, at verò ibidem num 11.declarando ſe dicit id eſſe verum, ſi dominus litigauerit in cauſa per procuratorem,aliàs ſecus: & ſic conſulit dominis,vt litigent per procuratorẽ, vt poſsint appellare.Ioan.de Socar.in com.P. Alber.c. conſuetudo eſt Cathaloniȩ,numero. 27.pag. 527.dicit opinionẽ Calicij procedere de ſubtilitate iuris:opinionẽ verò gl.& Iaco.de Mõte Iuda.procedere ſecundum generalem conſuetudinem Cathaloniȩ,ita etiam tenet Mie. in c.pars appellata,colla.6 par.2.folio.21. numero nono, & ita ex facto conſultus reſpondi.

46 Quæro.6.An hi,qui in iudicium vocati nõ fuerunt,poſsint appellare a ſentẽtia,quæ ipſis in conſequẽtiam,nocet? Reſpõdeo quòd ſic, tempuſque appellandi currit eis, a tempore ſcientiæ,& ſic licetſentẽtia tranſierit in iudicatũm contra illum,qui in iudicio interfuit,nihilominus is, cui ſententia in cõſequentiam nocet,poteſt intra decẽdium a tempore ſciẽtiæ,prolationis dictæ ſententiȩ appellare, vt not.Rip.in.l.filius fam. §.diui. numero.62.ff. de lega.1 Ay.conſ.202.numero.21.Socin.iun. conſilio.181.numero fi.volumine. 2. latè Couarru.in prac capit.15 & Pinel.in l.1 3.par.numer.50.ver.limito.3.C de bo.mater.vbi pulchrè quomodo id intelligendum ſit, declarat.

47 Quæro.7.An attentata debeant reuocari,ſi conſtet appellationem eſſe friuolam? Multi tenent,ꝙ ſic,per text.in c.non ſolum, §. illa verò,de appel.in.6.quem ita intelligit Io.Andre.& Domi.ibid. & multi relati per Saray. in add.ad Matthe.ſing.29.

Rota Romana dec.412.in nouis,quȩ aliàs eſt.58.tit.de appel.tenet, ꝙ ſi appellatio eſt manifeſtè friuola,attentata per iudicẽ a quo, etiam poſt inhibitionem ei factam, non veniunt reuocanda. Quam Rotæ deciſionem ſequitur noſter Regius Senatus, teſte Mich. Fer.3.par.obſeruan.c.45. & ſic ex facto obtinui.

48 Circa hæc no. ꝙ attentatorũ cauſa nõ impedit, quominus procedatur in cauſa principali,ita Bar.Alex.& alij.in l.naturaliter,§.nihil cõmune,ff.de acq.poſ.no.Affli.deci.131.

Eodem iure vtimur in præſenti Principatu,vt in conſti.fina. tit.de altercats incidents. Vbi non excipitur, niſi vnus caſus, qui eſt, quando quiſpiam lite pendente,ſpoliaret aliquem, quia tunc dicta cauſa ſpolij facti lite pendente, facit quieſcere cauſam principalẽ, donec ipſa ſit terminata.

49 Circa iſtam attentatorũ materiam, nota,ꝙ petens attentata reuocari,non tenetur probare ſe priùs poſſediſſe,ſed ſufficit probet attentata,ita Domini.de Rota, deci. 89. quæ aliàs eſt.10.titulo de appella.in antiquis,numero.1. quam deciſionem ſequitur Regia Audiẽtia Cathaloniæ,teſt. Mich.Fer.3.par. obſeruan. c.46.

50 Quæro.7.Quid ſit agendum, vbi de ſententia a qua eſt appellatum, vel etiam de inſtrumento appellationis non conſtat? Vide poſt aliquos per eum relatos,Lau de Pinu.conſ.83 numero.17.18.&.19.Circa quod opportet aduertere, ꝙ ſi partes concordent appellatum eſſe;niſi appellatus excipiat, non eſſe appellatum intra decendium, iudicem non debere id excutere,ita Felin.in c. quò ad conſultationem, in fi.de ſen & re iudica.

51 Quæro vltimò,an appellationis iudex ſententiã in nullam reformare poſsit? Dic,ꝙ ſic, ſi nullitas concernat ſolũ ſententiam, vtpote quia lata fuerit die feriato,vel non pȩcedente partis citatione,vel ex alia ſimili cauſa, ita docto.poſt gloſſ.in.l.ſi expreſsim,ff.de appella.&.in l. ſi vt proponis, C. quomo.& quan. iud. Idque ex eiſdem actis, vt bene id declarat Bart.in.l.cum quærebatur, ff.de re iudica. & in d. ll. ſi expreſsim, & ſi vt proponis. & Prac.Fer.in for.app.a ſen.diuer.fuiſſe,& eſſe nullã, num. 9 Si tamen nullitatis cauſa reſpiciat acta,& ſententiam,vtpote, quia eſt litigatum contra minorem indefenſum, vel corã iudice incompetenti,vel alia ſimili cauſa, tũc quia acta cauſæ ſunt nulla,non poteſt ex eiſdem actis ſententia reformari,ſed debẽt omnia acta denuo repeti,& reintegrari, & tunc poterit ſententia reformari, ita Bart.in d.l.ſi expreſsim.& in.d.l.ſi vt proponis,& idẽ Bartol.& clariùs,Paul.de Caſtr.in.d.l.cum quærebatur,ff.de re iudi.Prac.Fer.vbi ſupra,Deci.conſilio.483 numero octauo,Ay.conſ. 140. numero.8.Felin.in capit.cum cauſa,numero quarto,de ſe.& re iudica.& in capit.in litteris, numero quinto,de officio,& poteſta.iud.delegati,& Pine.in l.2.3.par.capitulo. 3. numero

ro vigeſimo primo, ver. ex eadem vera. C. de reſ. vend. Et ſic cenſeo eſſe intelligendam deciſionem Regij Senatus, de qua meminit Micha. Fer. 3. par. obſeruan. c. 432.

De Exceptionibus.

Cap. 18.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio quid ſit.*

2 *Exceptionum diuiſio.*

3 *Exceptiones dilatoriæ regulariter iure communi, debent opponi ante litem conteſtatam.*

6 *Fallit dicta regula, vt n. 4. & 5.*

In Cathalonia exceptiones dilatoriæ intra quantum tempus debeant opponi.

Et intra quod tempus debeant probari, numero ſeptimo.

In Cathalonia, qui oppoſuit aliquam exceptionem dilatoriam, intra triginta dies, debet deponere ſalarium prouiſionis faciendæ: aliàs exceptio habetur, pro non oppoſita.

8 *Solutionem allegans, an videatur fateri debitum.*

9 *Actus agentium non debent operari vltra eorum intentionem.*

10 *Negans qualitatem facti, non cenſetur fateri factum præceſſiſſe: quod per multa exempla declaratur.*

11 *Ex eo, quod quis impugnat, ſe iuuare non poteſt.*

12 *Priuatio præſupponit habitum.*

Quod declara, vt ibidem.

13 *Excipiens de iure tertij, regulariter non auditur.*

Fallit, vt n. 14. & 15.

16 *Exceptio, tua nõ intereſt, impedit litis ingreſſũ, & progreſſum.*

Itidem exceptio, ſine actione agis, numero decimo ſeptimo.

18 *Exceptio, quòd non debeam audiri, niſi totam ſummam petam, an & quando poſſit opponi creditori, partem debiti petenti, & numero decimo nono.*

20 *An exceptio debeat opponi per excipientem, vt ei proſit.*

21 *Iuris præſumptio debet allegari, aliàs nihil releuat.*

22 *An iudex debeat habere rationem de exceptione a parte non allegata, de qua tamen ei conſtat ex actis, vel per confeſſionem partis.*

23 *Si exceptio oriatur ex eodem fonte, ex quo petitio, iudex poteſt de ea habere rationem.*

24 *An exceptio præſcriptionis ſit a parte alleganda. & an iudex de ea, ſi ex actis, vel per partis confeſſionem conſtet, poſſit habere rationem, quamuis a parte non ſit allegata, & numero. 27.*

25 *Iudex etiam parte non opponente, tenetur repellere actorem carentem actione, quando ei cõſtat ex confeſſione partis, vel ex actis.*

26 *Præſcriptio nõ tollit actionem ipſo iure, ſed ope exceptionis.*

28 *An, & quando exceptio dominij obijci poſſit in iudicio poſſeſſorio.*

29 *Exceptio dominij, quæ incontinenti probari poteſt, admittitur in poſſeſſorio adipiſcendæ.*

Quid in iudicio retinendæ, num 30. Et quid in poſſeſſorio recuperandæ, numero. 31. 32. & 33.

34 *Spoliatorem non licet ex interuallo ſpoliare.*

35 *Si in iudicio poſſeſſorio, vbi non eſt admittenda dominij exceptio, opponatur dicta exceptio, pars debet contradicere, aliàs cenſetur conſentire dictæ amiſſioni dictæ exceptionis.*

Et ſi iudex non obſtante contradictione procedat ſuper dicta exceptione, debet pars appellare, n. 37.

36 *In iudicio idem operatur tacitus conſenſus, atque expreſſus.*

Per proceſſum ad vlteriora, cenſetur exceptio reiecta, n. 37.

1 Exceptio eſt actionis, ſeu intentionis aduerſarij excluſio. l. 2. cum ibi not. ff. de excep. not. Spe. de excep. §. 1.

2 Exceptionum aliæ ſunt peremptoriæ, aliæ dilatoriæ, aliæ miſtæ: vt pulchrè not. Spec. d. §. 1. vbi tradit, quæ dicantur exceptiones peremptoriæ, & quæ dilatoriæ, & quæ miſtæ, & Maran. de ordi. iudi. par. 6. tit. de excep. notatur

tur & in.l.3.& ibi docto.ff.de exceptio.

Exceptiones dilatoriæ iure communi, debent regulariter opponi ante litem conteſtatam, vt no.gl.Bart.Bal.& doc in.l.exceptionem.C.de proba.l.Pomponius.§.rati, ff. de procura.l.ita demum, & ibi per ſcribentes,
4 C.de procu. Multas fallentias ad dictam regulam, vide per Felin.in.c exceptionem, de exceptio. Inter quas nota has, quia ſunt quotidianæ, quãdo exceptio dilatoria redderet proceſſum retro nullum, vt eſt exceptio inhabilitatis, & illegitimationis perſonæ, poteſt opponi etiam poſt litem cõteſtatam, l.licet, & ibi Bartol.& docto.C.de procur. not.in.§ fi. Inſt.de excep.not.Maran.de ordi.iudi.par.6. titulo de exceptio.numero 57. latè poſt multos, quos congerit, Oſas.deciſio.1 numero
5 36.

Item fallit dicta regula, quãdo exceptio dilatoria ſuperueniſſet poſt litem cõteſtatam, vel poſt litem cõteſtatam veniſſet ad notitiã opponentis, quod eius iuramento probatur, quia tunc tales exceptiones, etiam poſt litem cõteſtatam, opponi poſſunt.c.paſtoralis, ext. de excep.

6 A prædictis non multũ diſcrepat ius noſtrum Cathaloniæ. Siquidem in Cathalonia, exceptiones dilatoriæ debent opponi intra octo dies, intra quos reus debet reſpondere petitioni actoris, vt eſt tex.in cõſt.1.tit.de exceptions. Intra quos octo dies ſi vult actorẽ recõuenire, debet eũ recõuenire, vt in.d.conſti 1.

7 Adde, ꝙ ad probandum dictas exceptiones currunt ipſo facto triginta dies, qui vtrique parti ſunt communes, vt in cõſ.fin.hoc tit. Et qui oppoſuit dictas exceptiones, intra dictos triginta dies debet deponere ſalarium prouiſionis faciende, aliàs habentur pro non oppoſitis, vt d.conſt fi.

8 Quæro.1. An ſolutionem allegans, videatur fateri debitum, ita vt ſi ſolutionem non probet, debeat condemnari? Dy.in cap.exceptionem, numero ſexto, de regul.iur.libro ſexto, tenet, ꝙ qui allegat ſolutionem, niſi eã probet, debet condemnari, quia implicitè dicit intẽtionem aduerſarij confiteri. Contrarium tamẽ eſt verius, ꝙ opponẽs exceptionem ſolutionis, pacti, præſcriptionis, aut ſimilis, nihil de intẽtione aduerſarij confitetur, l.non vtique, ff.de excep. c. exceptionem, de regul.iu. in.6.c.venerabilis, de excep. hæcque eſt communis opinio Canoniſtarum, & Legiſtarũ, vt cõcludunt Abb. Imo. Felin. Pariſi. & alij in.d.c.cum venerabilis. Iaſ.in.l.Iulianus verũ debitorem, numero 13.ff.de condic.indeb. & in.l.decem, num.46.&.47.ff de ver.oblig.& Anto.Gom.de delic.capit.12.numero.16. Eſtque ratio, quia cum exceptio opponatur ad excludendum intẽtionem aduerſarij, l.2. ff. de excep.non debet operari contrarium effectum, vt eam fundet, & includat. l. legata inutiliter, de lega 1.&.l.legata inutiliter, de a-
9 dimen.lega. Accedit, quia actus agentium, nõ debet operari vltra eorum intentionem, l. non omnis, ff.ſi cer pe. Sed intentio excipientis eſt, vt per exceptionem per eum oppoſitam, excludatur intentio aduerſantis, ergo nõ debet fieri interpretatio, vt contrarium voluntati excipiẽtis, operetur.

10 Hinc eſt, ꝙ negans qualitatem facti, non cẽſetur fateri factũ preceſſiſſe; & ſic dicit Deci. in.d.c.cum venerabilis, & ibi Pari.numero 48. ꝙ negans exceptioeem oppoſitam eſſe legitimam, non cenſetur fateri exceptionem eſſe oppoſitam, & Bald.& Ange.in.l.Gallus, §.forſitan, dicũt, ꝙ negãs ſententiã rectè latã, nõ per hoc videtur fateri, quòd ſententia ſit lata.

His adſtipulatur, quod ſcribit Specu.de poſitio.§.10.n.14.in fi.ꝙ ſi ab aliquo petatur aliquod debitum, & ille neget, ꝙ non debet purè, non cenſetur cõfiteri ſe aliquo modo debere.

Sic ſi obijciatur alicui, ſe excommunicatũ, & ille excipiat, ſe abſolutum, nõ ob hoc fatetur ſe excommunicatum fuiſſe, vt plenè not. Bart.Paul.Iaſ.& alij in.l.decem, ff.de ver. o-
11 blig. Pro his facit, ꝙ ex eo ꝙ quis impugnat, ſe iuuare non poteſt.c.ex eo.de regul.iur. in 6. Si ergo aduerſans impugnat exceptionem, ex ea ſe iuuare nõ poteſt. Et ita in prædictis caſibus pluries iudicatũ per Senatũ Pedemõtanũ dicit Oſas.deci.178. & ego etiã ex facto bis obtinui.

12 Neque prædictis obſtat, ꝙ priuatio præſuponat habitum, d.l.decem. Quia id procedit, quãdo conſtat de priuatione, vt reſpondet Iaſon in.d.l.decem, numero.49.

Et ſic ſi ille, contra quem eſt oppoſita exceptio, illam non impugnaret, ſed aliquid aliud pretenderet, ſine dubio eius intentio remaneret fundata, ſecundum doctrinam Bart. in d. l.non vtique. Facit text.in. c. ex parte decani

de

de reſcrip.cum ibi not.tradit hæc pulchrè,&
ſatis copioſè,Ant.Gab.de reg.iur.concluſio-
ne.1.

¶ Quæro.2.An excipiens de iure tertij, de-
beat audiri? Reſpondeo ꝙ regulariter obij-
ciens de iure tertij,non auditur,iuxt.not.per
gloſſ.Bar.& doct.in.l.2.ff.ſi ager vec.vel em
phy. peta.& in.l.2.ff.de excep.rei iud.& clarè
per Pau.de Caſtr.in.l.cum ſeruum, C.de ſer.
fugi.eſt text.expreſſus in.l.loci corpus,§.com
14 petit,ff.ſi ſer.vendi. Limitatur tamen hæc re-
gula, ſi ius tertij ſit excluſiuum iuris agentis,
ipſo iure, quia tunc licet de iure tertij oppo-
nere,vt no.in.d.l.cum ſeruum,& in.d.§.com
petit.Et ſic agenti rei vendicatione poteſt op
poni,ꝙ ipſe non eſt dominus,ſed quidam ter
tius,& hoc probato,ipſo iure agens excludi-
tur,l.fi.C.de rei vend.

Dixi (ipſo iure) quia ſecus ſi ius tertij, ipſo
iure non eſt excluſiuum iuris agentis,ſed ope
exceptionis,quia tunc nō licet opponere de
iure tertij,vt not.gloſſ.in.d.l.2. ff. ſi ager ve-
ctiga.vel emphy.peta.fa.text.in.d.§. compe-
tit. Et ſic ſi quiſpiam detinebat rē, cuius ego
eram emphyteuta,ſiue feudatarius, & quidā
tertius directus dominus,& ego agerem cō-
tra detinētem rem illam, cuius eram emphy
teuta,vtili rei vendicatione,& probarem de
meo vtili domino dictæ rei, & ille oppone-
ret,quòd cecidi a meo iure, ob canonem nō
ſolutum,vel inueſtituram non petitam,& ſic
quòd dominium vtile eſſet reuerſum ad do-
minum directum,& ſic de iure dominij obij
ceret, non audiretur tale ius tertij allegans,
quia propter canonem non ſolutum,non ca
do ipſo iure ab emphyteuſi, ſed ita demum,
ſi dominus directus vult, & ita per prædicta
tenet Spe.de emphy.§.nunc aliqua, numero
83.& Bar.Bal.Sali.Ang.& alij in.l.2.C.de iur.
emphy.& ibid.Iaſ.num.10. hanc eſſe commu
nem ſententiam profitetur. Et ſimiliter ob
inueſtituram non petitam, vaſallus non per-
dit ipſo iure feudum,imò cum potuerit habe
re iuſtam excuſationem, requiritur ſentētia,
vt no.in.c.1.quo tempo. miles.in vſi. feudo.
Ceteo tamē,ꝙ ſi dominus pro recuperatio-
ne rei cœpiſſet mouere litem,ꝙ tali caſu,ille
qui rem detinet,poſſet excipere aduerſus em
phyteutam agentem de iure domini,& de li-
te per eum mota,argum.l.is a quo, ff.de rei
vendi.&.l.ita tamē,§.quoties,ff.ad S.C.Tre-
bell.

15 Item licet apponere de iure tertij, quando
excipiens eſt creditor illius tertij, & in illius
bonis ſe ius habere prætendit, l. ſi cui, & ibi
multùm bene Paul.de Caſt.n.1. C.de nō nu-
me.pe.

16 Ex prædictis colligitur,ꝙ exceptio, tua nō
intereſt,repellit quem a limine iudicij, l.loci
corpus,§.competit,ff.ſi ſer.vēdi.Et hoc quia
vt ex prædictis cōſtat,intereſſe ceſſante, quis
audiri non debet, pro quo fa. text. in. l.1 in
princ.ff.de appella recipien.not.Barto.in.l.ſi
vnus,§.ante omnia,ff.de pact. Stephan. Ber.
conſilio.223 etiam ſi donatio,numero.1. vo-
lumine.3.Ay.conſilio.182.num.8 Cel.Hugo.
conſilio.99 numero primo. Roma.conſilio
347 numero quarto, & Beci.conſilio.72.nu-
mero.1.

17 Et ſimiliter exceptio,ſine actione agis,im
pedit proceſſum ad vlteriora,donec de ea ſit
cognitum,iuxt.no.in.l.ſi pupilli.§.videamus,
ff.de nego.geſt.no.Maran.de ordin.iud.par.
4.tit.iudicium præiudiciale, & non præiudi-
ciale,num.15.& gloſ.& docto.in.l.vbi pactū,
C.de tranſac.Boue.ſingul.52.verbo, excep-
tio,num.12.& Bar.in.l.ſi Titius & Seius,ff.de
ver.obliga.Et quia aliquos non infimæ notę
doctores errare vidi in terminis huiuſce ex-
ceptionis,non intelligēdo, quid ſibi velit hæc
exceptio,ſine actione agis.Scias opportet, ꝙ
idem eſt,ac ſi excipiendo,dicas, tu non es au-
diendus,quia cauſam, ſiue factum proponis,
ex quo nulla tibi actio,ſeu ius agendi,ſiue pe-
tēdi reſultat.& ſic non eſt, ꝙ inaniter ad vlte
riora procedatur:ita declarat Spe.de actio.&
peti.§.1.Bar.in.l.1.num.18.ff.de eden. Mathe.
ſing.10.& Inno.in c.fi.de libel.obla.& clariùs
Maran. de ordi.iudici.par.6.tit.& demū fer-
tur ſententia,n.68.

18 Quæro.3.de quadam quæſtione,quam ſæ-
pe ex facto habui. Creditor ex centum,quæ
aſſerit me illi debere,triginta tantū petit, nū
potero aduerſus eum excipere,ꝙ nō debeat
audiri,niſi totam ſummam petat, ne ipſe di-
ſtrahar ad diuerſa iudicia? Reſpondeo quòd
ſic,argum.l.non tamen,ff.de procura.no.Bar
tol.in.l.in commodato,§.duabus, ff.commo
da,& in.l.quidam exiſtimauerunt,num.4.ff.
ſi cer.pe.Mathe.ſing.115.iun.addi.ad eū. Cō-
munem hanc eſſe concluſionem dicit Iaſ. in
d.l.quidam exiſtimauerunt,nu.8.& ita ſæpe
practicaui.

19 Que communis concluſio procedit,ſi iu-
riſdictio

riſdictio iudicis id patiatur, aliàs ſi eſt limitata vſque ad certam ſummam, talis exceptio obijci creditori petenti tantũ ſummam, quã iuriſdictio iudicis patitur, non poteſt, l. cum quædam puella, §.fi.ff.de iuriſdic.om.iud.no. Pau.de Caſt.in.l.ſi idem, numero quinto, ff. illo tit. Bar.in d.l.in commodato, §. duabus, & Mathe.ſing.115. Quam limitationem cenſeo veram iuxta diſtinctionem traditam a Bal.& approbatam a Paul. in l.ſi idem, ff.de iuris.om.iudi.

20 Quæro.4. An exceptio debeat opponi per excipientem, vt ei proſit? Dico, ꝙ ſic, ita habetur per gloſ. & doc. in.l. ſi vnus, §.pactus
21 ne peteret, ff.de pac. Quod verum eſt, licet excipiens iuris præſumptionem pro ſe habeat, nã niſi eã non alleget, nihil ei prodeſt: ita Bar.in.l.1.num.10.ff.de exceptio. & ibid.Soci.num.12.Deci.in.l.cum quid, in.2.lectu.nu.27.& ibi Purpu.num.147 & Iaſ.n.22 ff.ſi cer.pe.Bar.& doc.in.l. ſi adulteriũ cum inceſtu, § ijdẽ Pollioni, ibi, vtique ſi error allegetur, ff.de adulte.

22 Sed quid ſi iudici conſtet ex actis, de exceptione rei, quæ per eum non fuit allegata, nũ poterit ſupplere de facto, & de ea rationem habere? Hac in re docto.inter ſe diſsidẽt, Bar. ſiquidem in l.ſi vnus, §.pactus ne peteret, nume.18.ff.de pac.tenet, ꝙ licet iudici ex actis, vel per partis confeſsionem conſtet de exceptione, non poſsit de illa rationem habere, niſi per partem opponatur, niſi exceptio inſit actioni, vel obligationi, vt eſt in pacto incontinenti appoſito: diciturque apponi incontinenti, cum priuſquã cõtractus habeatur pro perfecto, & abſoluto eſt appoſitum, vt notat Bar.in.l.lecta, nu.18.ff. ſi cer.pe. In iſtis autẽ exceptionibus, quæ inſunt actioni, vel obligationi, iudex, licet non opponantur, poteſt, imò debet ſupplere, ita Bartol.in d.§. pactus ne peteret, numero decimo octauo, & in. d. l.lecta.nu.21 &.22.& in d.l.eum qui, §.qui ita, nu.4.ff.de ver.obli.ſequitur Iaſ.in.d.§.pactus ne peteret, nu.42.& in.d.l.lecta, num.22.& in d.l.eum qui, §.qui ita, nu.12.ff.de ver.obliga. Afflic deci.16.nu.5.Gui.Pa.q.221.& ibi Ran. in addi.Cano in.d.c. exceptionem de exceptio.& hæc eſt magis communis opinio, teſte Iaſ. in d.l.lecta, n.22.& in.d.§.qui ita, n.12. Ang.in.d.§.pactus ne peteret, tenet, ꝙ ſi iudici ex actis, ſiue per partis confeſsionem conſtet, de exceptione, quôd ſiue exceptio inſit actioni, ſiue obligationi, ſiue non, ꝙ iudex poſsit de dicta exceptione habere rationem ſi velit, verũtamẽ ꝙ nõ cogitur, argu.l.non quidquid, ff.de iudi. Id etiã eſt de mẽte Pau. in.l.vbi pactũ, n.7.C.de tranſac.& Bôẽ.deciſ.344.n.8. Et hęc opinio mihi æquiſsima. Semper viſa fuit, & eam in aliquibus cauſis mihi cõmiſsis ſecutus fui.

Nã ſi pro eruẽda, & inueſtigãda veritate eorum, quæ in iudicio deducta ſunt, licet iudici multa facere, & ſupplere ex officio, etiã parte nõ petẽte, vt plenè no.Rip in.l.4.§ hoc autẽ iudiciũ, n.69.cum mul.ſeq.ff.de damn.infect. multò magis ei licebit, patefacere veritatẽ, in iudicio deductam, & ſecundũ eã iudicare, etiã parte aliqua de ea, forte imperitia, vel aliàs nihil dicẽte. In pectore ſiquidem iudicis ſẽper debet eſſe illuminatio veritatis, vt not. Bal.in.l.fi.C.de eden. Adde, ꝙ quando iudici eſt notoriũ ex actis, nõ expedit ꝙ pars opponat, l.1.vbi gl.C.qui & aduer.quos glo.in.l.2.
23 verb. aſpectu atrox, ff de ferijs. Inſuper ſi exceptio vnâ cũ actione naſcatur, & ſic ex eodẽ fõte naſcatur, ex quo oritur actio, ſiue petitio poteſt iudex de ea rationem babere, etiã parte nõ opponẽte, vt no Bar.in.d.l.eũ qui.§.qui ita, n.4.Iaſ.in.l.filiæ, in prin. C.de colla.Lud. Ro.con.76.n.8.& con.244.n.5.& con.472.n.5.Ay.con.15.n.10.ita in terminis cõcluſit Bal. in auth.præſente, C.de fideiuſ.no. Alex in addi.ad Bar.in.l.Iulianus, §.offerri, ff.de ac.emp. fa.tex.in.l.lecta, ver.dicebam, & ibi Bar.ff.ſi cer.pe.no.latè Oſas.deciſ.51.per to.

Et iſtam vltimam opinionẽ noſtram Regiam Audientiam abſque dubio amplecti cẽſeo, iuxta ea quæ refert d. Mich.Ferr.3 part. obſer.c.92.ver.& fundari potuit dicta obſeruantia, cir.med.

Quæro.5. An exceptio præſcriptionis, ſit a parte alleganda, licet de ea ex actis appareat, vt iudex de ea debeat habere rationem. Ad huius dubij reſolutionem, opportet ſcire, an præſcriptio tollat actionem ipſo iure, an ope exceptionis. Nam ſi tollit actionem ipſo iure, cum agens ſit ſine actione, ſi iudici conſtet, agentem eſſe ſine actione, poteſt iudex, imo & debet ex officio, etiam parte non opponente agentẽ repellere, ita notat Barto. poſt gloſſam in.l.vbi pactum, C.de tranſact. & ibi Cur.ſeni.numero trigeſimo primo, & in.l.ſi vnus, §. pactus ne peteret, numero.22. & ibi etiam gloſ.ff.de pac. Sequitur Iaſ. in.d.

l. vbi pactum, numero vndecimo, & in. d. §.
pactus ne peteret, numero. 45. Cur. iun. conſi.
163. circa principium, & nouiſsimè Menochi.
de arbi. iudi. libro primo, queſt. 16. Eſtque ra
tio, quia iudex ex officio curare debet, ne iu-
diciũ, & acta, quæ coram eo fiunt, reddantur
eluſoria, iuxta. l. ſi Prætor, in princip. ff. de
iudi.

Si autem præſcriptio tollit actionem ope
exceptionis, licet de ea iudici ex actis conſtet,
debet a parte allegari, vt iudex de ea debeat ha
bere rationem iuxta ea, quæ ſuperiùs latè tra
26 didimus. Communis, & vera opinio eſt, ꝙ
præſcriptio non tollit actionem ipſo iure,
ſed ope exceptionis: vt tradunt Bald. in rubr.
C. ſi adue. cre. Felin. & Anchar. in capit. ad au
res, de præſcriptio. Angel. Aretin. in. § equè,
Inſti. de actio. Boſsi. in tractatu cau. crimin.
titulo de procla. quod fit bo. numero decimo
ſexto, dicunt communem Bòe. deciſio. 344.
numero octauo, & Minſinge. obſerua. 28.
cen. 3. Et ſic eſt neceſſe vt dicta præſcriptio-
nis exceptio a parte, opponatur, & ſic reſol-
uit Bòè. dicta deciſione. 344. numero octa-
27 uo, & Guid. Pa. deciſio. 221. Quam tamẽ cõ-
munem concluſionem ego intelligendã cen
ſeo, vt ſupra dixi, nempe vt ſi de præcriptio-
ne ex actis appareat, iudex licet non cogatur,
poſsit tamen ſi velit, habere rationem. Et ita
in ſpecie not. Bòè. deciſio. 344. numero octa
uo, & Guid. Pa. deci. 221. & ſic ego in quadã
cauſa mihi delegata obſeruaui, quod etiã eſt
de mente noſtræ Regię Audienię, vt ſupra
dixi.

28 Quæro. 6. An, & quomodo exceptio do-
minij, ſeu proprietatis obijci poſsit in iudicio
poſſeſſorio? Reſ. ꝙ triplex eſt iudicium poſ-
ſeſſorium, adipiſcendæ, retinendę, & recupe-
randę §. ſequens, Inſt. de interdic. Et cũ quod-
uis ſit ſuæ naturæ, de vnoquoque ſigillatim
29 dicemus. Et primũ in iudicio poſſeſſorio adi-
piſcendæ, exceptio dominij, & proprietatis,
quæ in continenti probari poteſt, admittitur:
ita gl. Bar. Bal. Pau. & alij in. l. ſi de vi, ff. de iu
di. idem Bar. in. l. fi. C. quo. bo. & in. l. 1. ff. quo.
lega. in fi. no. Nat. conſ. 502 num. 6. Philip. de
Fran. in. c. licet Epiſcopus. de præben. in. 6. cõ
munem dicit Capy. deci. 121. nu. 28. Bòè. deciſ.
238. n. 5.

30 In iudicio verò retinendæ, an admittatur
exceptio dominij, quæ incontinenti probari
poſsit, magna eſt inter doc. altercatio. Affir-
matiuam partem tenet gl. in d. l. ſi de vi. §. fi.
eam ſequitur Dy. in. c. qui ad agendum, de re
gul. iur. in. 6. Cy. in l. 2. C. de edic. Di. Adri. tol
len. Bar. in. l. ſi coloni. C. de agri. & cen. lib. 11.
Partem negatiuam tenet Bal. in. l. ſi quis con
ductionis titulo, C. loca. Sali. in l. ſi quis ad ſe
fundum, C. ad. l. Iul. de vi publi. Bar. ſibi con-
trarius in. d. l. ſi de vi. §. vl. & in. l. naturaliter,
§. nihil commune, n. 2. Abb. & Bero. in. c. in lit
teris. de reſti. ſpolia. Nat. conſ. 419. n. 5. Capy.
deciſ. 121. nu. 30. magis communem atteſtatur
Faber in. d. §. nihil commune, num. 60. & ibi
Rip. num. 198. & 99. Quos & ipſe ſequor, ſe-
quẽtibus rationibus. Etenim ſi hæc exceptio
obijci poſſet, eſſet in facultate domini, turba-
re propria auctoritate poſſeſſorem, & ius ſibi
dicere; curando habere in promptu dominij
probationem, qua probatione parata, vim il
latam poſſet tueri, quod eſt contra iuris diſ-
poſitionem, l. ſi quis in tantam, C. vn. vi. l. 1. in
fi. & l. duo, ff. vti poſside. c. eum qui. de pre-
ben. in. 6. Tum quia non eſt ſingulis conce
dendum, quod a iudice conſequi poteſt, l. nõ
eſt ſingulis, ff. de reg. iur. Et ſic cum dominus
via ordinaria ius ſuum conſequi poſsit, non
debet poſſe moleſtia afficere poſſeſſorem, &
deinde ad dictam promptam dominij pro-
bationem confugere. Tum etiã quia daretur
occaſio veniendi ad arma. Etenim ſi ob præ-
dictam paratam dominij probationem, poſ-
ſet dominus poſſeſſorẽ auctoritate ſua per-
turbare, poſſet poſſeſſor armis poſſeſsionem
ſuam defendere, l. 1. C. vn. vi. & ſic rixa inter
eos moueretur, quod iura abhorrent, l. æquiſ
ſimum, ff. de vſufruc. c. litteras, de reſt. ſpolia.

31 Quid autem in iudicio recuperandæ, vtrũ
admittetur exceptio notorij dominij, & pro-
prietatis? Reſ. ꝙ hac in re, alij in alia eunt: ita
vt quæ ſit magis communis opinio non pror
ſus appareat: partem ſiquidem negatiuam, ꝙ
ſpoliatus ante omnia reſtituatur, & quod id
etiã parata aduerſarij dominij probatio non
impediat, tenet gl. in capite primo, de reſtitu
tio. ſpoliato. & ibi Abb. numero quinto,
& communem atteſtatur Bero. ibidem, nu-
mero trigeſsimo. Rol. a Val. conſilio primo,
numero. 26. volumine 1. Caſſado. de reſtitu.
ſpolia. deci. 1. nu. 6. & deci. 3. n. 4. & 5. Bòè. de-
ci. 238. numero. 2. Bellame. in. ca. vlt. de reſti-
tut. ſpolia. Deci. conſ. 57. & conſ. 84. & mul
ti alij quos recenſet Menoch. de recupe. poſ.
remed. 1. numero. 239. Contrariam partem,
quòd

quòd vbicunque obſtat notorius proprietatis defectus, non habeat locum communis regula, ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus, notat gloſſ. in verbo, præſumuntur, in capit. ad decimas, de reſtitutio. ſpoliat. in. 6. fa. textus in capit. ſignificaſti. de diuortio. not. Innoc. in capit. conſtitututus, de filijs presby. Ioan. Andre. titulo de reſtitutio. ſpoliat. circa principium. An de Bu. Imol. Abb. & alij in cap. litteris, de reſti. ſpolia. Felin. conſilio. 37. num. 4. facit quod no. Bald. in. l. ſi de proprietate, C. ſi a non compe iudi. dicẽs, ꝙ ſi exceptio dominij, quæ ſpoliato obijcitur, probationẽ nõ requirit, ſpoliatus nõ reſtituitur. Idem ante eum tenet Oldrad. conſ. 224. iſtæ ſunt allegationes. Sequitur Craue conſilio. 302. numero ſexto, vbi referens Socin. conſilio. 87. ꝙ debet in hoc iudicio admitti proprietatis exceptio, quando eius probatio impletur per ſolam inſtrumẽti productionem. Sequitur Natta. conſilio decimo quarto, numero duodecimo, allegat Alexand in d. l. naturaliter, §. nihil commune, & ibi Rip. numero. 70. & Iaſ. nu. 46. vbi iſtam communem ſententiã dicit cõtra Bartolum, eãdem probat Couarru. de ſponſa. part. 2. capit. 7. §. 5. numero decimo, ibi, quamuis & in cæteris. Capy. deci. 69. num. 39. Ay. in reſpon. pro genero, numer. 220. vbi dicit, ꝙ quãdo ex actis apparet de nõ iure ſpoliati, tũc ſpoliatus nõ reſtituitur. Allegatque multos, quos videre poteris. Idem ipſe not. conſilio. 299. numero octauo, & conſilio. 302. numero quinto, & ſeq. & conſilio. 322. numero tertio, circa finem. Redditque ibi rationẽ, quia acta inducũt notorium, l. diuus, ff. de officio præſi. l. qui ſentẽtiam, C. de pœnis. cap. cum olim, ubi Abb. de verbor. ſignific. idem notat Deci. cõſilio. 191. vbi dicit, ꝙ notorius defectus proprietatis dicitur, quãdo ex actis conſtat. Hinc dicit Pe. de Rauc. ſingul. 679. quòd ſi ſpoliatus cõfiteatur aduerſarium eſſe dominum, nõ debet reſtitui. Eſtque prædictorum ratio, quia dolo facit, qui petit, quod ſtatim reſtituturus eſt. capit. dolo. facit. de regul. iur. in. 6. & l. dolo facit, ff. de doli ma. meve excep. Quæ doli exceptio, cuius probatio eſt parata, habet etiam locum in iudicio poſſeſſorio recuperãdæ, vt not. docto. vbi ſupra, & notat gloſſ. in. d. l. dolo facit. Et not. addi. ad Dy. in. dicto. c. fait. in addi. incip. poſſeſſorijs.

Et iſta eſt vera, & magis communis concluſio, intellecta tamen cum grano ſalis, vt videlicet non ſolũm cõſtare debeat in promptu de non iure ſpoliati, verum etiam & apparere debeat de iure rei conuenti. Quia
32 hęc duo requiruntur, vt ſpoliatus non reſtituatur, vt ſcilicet appareat de non iure ſpoliati, & de iure & dominio excipientis, ita in ſpecie poſt multos, quos refert notat Natta conſilio. 563. numero trigeſimo primo. Nam licet appareat de non iure ſpoliati, & de dominio alicuius tertij, tunc nihilominus ſpoliatus deberet reſtitui: ita omnes doctores vnanimiter concludere tradit Rip. in capit. ſæpe numero. 15 de reſtitu. ſpoliato.

33 Item prædicta communis cõcluſio eſt intelligenda in ficto ſpoliatore, ad quem ſine eius vitio, & violentia res peruenit. Ille enim licet vt ſpoliator conueniatur, argum. l. vitia, C. de acquirend. poſſeſſio. Non tamen dicitur propriè, ſed fictè ſpoliator. Hocque caſu opponere poterit ipſe exceptionem dominij ſtatim probandam, vt dictum eſt. Secus tamen eſt in vero ſpoliatore, qui ius manu ſua ſibi dixit, qui propter illud crimen, quod cõmmiſit, l. ſi quis in tantam, C. vn. vi. & ne ex proprio delicto commodum ſentiat, contra. l. auxilium, ff. de mino. &. l. itaque fullo, ff. de fur. non venit audiendus, licet promptam dominij probationem habeat. Tum ne detur anſa delinquendi, tum & alijs rationibus, quas tradidimus proximè dum diſputauimus, quare in iudicio retinendæ, non admittatur dominij exceptio. Et hoc fuit de mente Bartol. in. l. ſi de ui. numero fi. ff. de iudi. & Deci conſilio. 191. numero nono. Facit, quod not. Nat. conſilio. 14. numero. 13. dum dicit, ꝙ regula, dolo facit, qui petit, &c. limitatur in poſſeſſorio violẽto, in odium ſpoliatoris. Allegat. l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad. l. Iul. de vi, &. l. 1 §. qui vi a me. ff. de vi. & vi. arma. fa. d. l. ſi quis in tantam. Licet aliud idem Natt. parum ſibi conſtans ſenſiſſe videatur, conſilio. 563. numero trigeſimo tertio, & trigeſimo quarto, dicens, ꝙ ſi ſpoliatori obijciatur, quod non ſibi licuit dicere ius propria auctoritate, quòd licet appareat de dolo ſpoliantis, cum tamen etiam appareat de dolo ſpoliati, qui alienum retineat, potior eſt in pari cauſa, poſſeſſoris conditio. l. apud Selſum, §. Marcellus, ff. de doli excep. quæ ratio mihi non

N 2 ſatisfa-

ſatisfacit, tum quia præſupponit, ꝙ ſpoliatus, antea rem, qua fuit ſpoliatus, dolo poſsidebat quod poteſt eſſe falſum, cum dubium non ſit rem alienam poſſe poſsideri cum bona fide, ignorando eſſe alienam, tum quia. d.l. ſi quis in tantam, &. d.l. ſi quis ad ſe fundum, diſponunt, non licere domino, rem per alium poſ ſeſſam propria auctoritate occupare. Ergo parum intereſt, habeat ſuam probationem dominij in promptu, vel non, cum ob id, nõ ſit, niſi dominus rei, cui per prædicta iura, ſibi ius dicere in dicta re ſua propria auctoritate non licuit. Et iſtam opinionem amplectitur Menochi. de recupe. poſſeſ. remed. 1. numero. 243. quam tam veram, quàm quod veriſsimum puto. Idem voluit Rip. in cap. ſæpe, nu
34 mero quinquageſimo, de reſti. ſpoliat. Confert ad prædicta, quia nec ſpoliatorem licet ſpoliare ex interuallo, vt not. gloſſ. in. l. 1. §. qui vi. ame. & in. l. qui poſſeſsionem, & vbique Bart. ff. de vi. & vi. arma. gloſſ. in. l. 1. ver. moderatione, C. vnde vi. idem Bartol. in. d. l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad. l. Iul. de vi. pub. vbi concludit, quòd ſpolians ſuum ſpoliatorem incidit in pœnam, d. l. ſi quis in tantam.

35 Circa prædicta eſt aduertendum, quòd in caſibus, in quibus exceptio dominij non admittitur, ſi opponatur, pars altera debet diſſentire, & proteſtari, quòd de petitorio, & ſic de dicta exceptione in dicto iudicio tractari non poteſt, aliàs ſi oppoſita dicta exceptione, non contradiceret, ſed taceret, ſuper ea eſſet cognoſcendum, quia illa taciturnitas habetur pro conſenſu, & parte conſentiente, eſt certum, quocunque poſſeſſorio agatur, poſſe de dominij exceptione cognoſci, cap. 1. de reſti. ſpoliat. Et ita omnes tenere tradit Menochi. de recupe. poſſeſ. remed. 1. numero. 161.

36 Quod autẽ illa taciturnitas, & ſic tacitus conſenſus operetur idem, ac conſenſus expreſſus, notat Bartol. in. l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad l. Iul. de vi. publi. quem refert, & ſequitur Ripa. in. l. naturaliter. §. nihil commune, numero. 72 ff. de acquir. poſſeſ. Deci. conſilio. 84. numero ſecundo. Craue. conſilio. 248. numero 3 & nouiſsimè Menoch. de re recupe. poſſeſ. remed. 1. num. 162. vbi id probari dicit, quia in iudicio idem operatur tacitus conſenſus, atq; expreſſus, vt omnes tradũt in. l. quæ dotis, &
37 ibi Iaſ. n. 77. in fi. ff. ſol. ma. Et ſic aduertit Menoch. ibid. nu. 167. ꝙ ſi pars contradixerit, & proteſtatus fuerit, & nihilominus iudex ad vlteriora procedat (cum per proceſſum ad vlteriora cẽſeatur reiecta exceptio, & iudex videatur aduerſus excipiẽtẽ tacitè interlocutus, l. 1. C. de ord. iud. l. a procedẽte, vbi Bart. C. de dila. & no. plenè Ant. Gab. de excep. cõclu. 1. per to.) ꝙ pars appellet, aliàs nihil ei ſua oppoſitio proderit: Imò nõ appellãdo, tacitè admiſsioni proprietatis conſenſiſſe cenſetur. idem no. Craue. conſ. 248 nu. 4. & conſ. 302. n. 6 ver. ſed dicet aliquis, qui alios citat: & ſic ego in facti cõtingẽtia aliquando vſus fui.

De Inſtrumentorum Editione.

Cap. 19.

SVMMARIVM.

1 *AN Actor poſsit cogere reum, vt edat ſibi aliquod inſtrumẽtum, ad ſuã intentionem fundãdam.*

Quid ſeruetur in Cathalonia, n. 2.

3 *An producens ſcripturam aliquã cẽſeatur fateri, vera eſſe, quæ in ſcriptura illa cõtinẽtur.*

4 *Petens ſibi exhiberi aliquã ſcripturam, cẽſetur eam approbare*

Hoc verũ, niſi petat ſibi exhiberi, citra eius approbationem, ibidem.

5 *Si inſtrumentum ſit productum, adhibita proteſtatione, in parte, & paſsibus pro ſe facientibus, & non aliter, nõ probat, niſi quò ad ea, quæ ſunt in fauorem producentis.*

Niſi aduerſarius eadem inſtrumenta reproduxerit, in partibus, pro ſe facientibus, ibidem.

6 *An liceat facere productionem inſtrumentorũ generalem.*

Quid in Cathalonia, n. 7.

8 *Inſtrumẽta poſſunt produci, vſque ad concluſionem in cauſa, incluſiuè.*

Limitatur dicta concluſio, n. 9. & 10.

Quid ſeruetur in Cathalonia, n. 11.

12 *Inſtrumentum productum ante litis conteſtatio nem, non probat, niſi poſt litis conteſtationẽ reproducatur.*

13 *An producens falſum inſtrumentum, amittat cauſam, remiſsiuè.*

Producens falſam ſcripturam, poteſt interrogari, an ea vti velit, & quomodo ipſe reſpõdere debeat, ibid. remiſsiuè.

14 *Si produxi in iudicio ſcripturam aliquam, ſiue publicam, ſiue priuatam, & pars contra eam nihil oppoſuit, cenſetur eam approbare.*

Neque ſufficit generalis oppoſitio, ſed debet eſſe clara, & ſpecifica, ibidem.

15 *Faciens mentionem in libello, ſeu poſitionibus de aliquo ſuo inſtrumento, cogitur illud edere.*

16 *Pars, quæ tenetur edere inſtrumentum, ſi nolit producere, cum ei iudex præceperit, poteſt iudex pronuntiare, vt in perpetuum fides tali inſtrumento non adhibeatur.*

17 *Si verbo produxi inſtrumentum, & caſu amiſi illud, id iurando liberor ab eius reali productione, vtpote mihi impoſsibili.*

1 DE Iure communi, actor non poteſt cogere reum, ad edendum ſibi inſtrumentum, ad fundandam intentionem ſuam, l.qui accuſare, & l. fi. C.de eden. c.i. ext. de proba. niſi eo reus in iudicio vſurus eſſet, l.1.§.edenda, cum ibi no.ff.de eden. Eſtque ratio, quia nemo tenetur dare arma contra ſe, l.nimis graue, C. de teſti. c.1.de proba. Reus verò ad fundandã exceptionem ſuam, bene poteſt cogere actorem, ad edendum inſtrumentum, d.l.fi.cum ibi not.C.de eden.& ibi Bar.& commu.docto. Et ſimiliter actor reum, ad ſuam replicationem fundandam, d.l fi. & l.pe.§.fi.ff.ad.l. Falci. vel ad actionem iam fundatam, ad iuuandam, l. Titius hæres, & l.creditor, ff.de actio.emp.not.hæc pulchrè Bart.in.l.1.§.editione, n.7.ff.de edendo.

2 De iure verò ſpeciali Cathaloniæ, iudex tenetur cogere partem, ad inſtãtiam alterius partis, ad edendum inſtrumenta, quę habet, etiam ad fundandam intentionem aduerſarij, licet ipſa dictis iuſtrumentis, in dicto iudicio, vſura non ſit, vt no. in Vſa. Item prouida. qui eſt.5.tit.de Teſtimonis. Quem Vſa.ita in terminis declarat Mier.in cõſti. Als eſcãdols, in.2.par.pag.mihi.no.n.16. Et Mar.in d.Vſa. Item prouida.cir.principium, & in verſitulo. Secus eſt de iure communi.

3 Quæro. 1. An producens inſtrumentum, ſeu ſcripturam aliquam, cenſeatur approbare, vera eſſe, quæ in illo inſtrumento, ſeu ſcriptura continentur? Reſ. ꝙ ſic: ita Innoc.in.c. cum venerabilis, n.2. de excep. quem ſequuntur ibi Abb.Deci.& commu.alij, & Iaſ.in.l.1. §.editiones, n.14.ff.de edendo. Crauet.conſil. 275.n.2 Bòè.q.252.nu.3.Tho.Gramma.deciſ. 103.n 84.Goza.con.42 nu.9.& Rui conſ.162. n.4.lib.5.& latè Meno.de pręſum.lib.2.præſump.45.

4 Quod non ſolũ procedit in producente, verum etiam & in petente ſibi exhiberi aliquam, ſcripturam, vt no.Ay.conſ 275.nu.2 & 3.quem ſequitur Meno. qui fusè iſtam materiam tractat, de pręſum.lib.2.præſ.45. n.12 Et ob id in præſenti Principatu, & etiã vbiq; ſeruatur, vt petens ſibi exhiberi aliquod inſtrumentum, vtatur clauſula, citra eius approbationem.

5 Adde, ꝙ producens aliquod inſtrumentũ, ut illud inſtrumẽtum non proſit aduerſario, debet illis producere in illis capitibus, quæ pro ſe faciunt, & non aliàs nec alio modo, & ſic cum in aliis capitibus non ſit productum, nõ facit fidẽ, l.quoties, §.fi.de proba. no.Pau. de Caſt in.d.l.1.§.editiones, n.7 ff.de eden.allegat Spe.de inſtr.edi.§.videndum, ſequitur Prac.Papien.in for.productio.inſtru. ver.in illis paſsibus. Et hæc praxis inualuit in Cathalonia: quam & vbique inualuiſſe refert Natt. conſ.365.num.4.Idem no.Sar.in addi.ad Mathe.ſing.40 nu.30. Quæ tamen proteſtatio eneruatur, ſi pars altera illud idem inſtrumẽtum, pro ſe quatenus eius fauorem concernit, producat: quia tunc etiam pro ſe, non obſtante prædicta proteſtatione, fidem facit, vt not. Sar.in d.addi.ad Mathe.d.n.30. Prac.Papien. in.d.ver.in illis paſsibus, & nouiſsimè Meno. de præſump.libro.2. præſumptio.45.numero.21

6 Quæro. 2. An liceat facere productionem inſtrumentorum generaliter? Reſpon. ꝙ talis productio eſt a iure communi reprobata, vt no.Spe.de inſtru.edi. §. videndum reſtat, nu.2.cum quo trãſit ibi Bal. in add.in ver nõ ſufficit. Quos refert, & ſequitur Natt.conſilio 140.nu.2. Eandem opinionem poſt multos, quos citat, probat Ay.de Antiq tempo. part. 1. ſec. Quæritur, numero.16. cum mul. ſeq. vbi dicit, talem productionem generalem

lem eſſe nullam, niſi generalitas certificetur per relationem ad aliud.

7 Ius noſtrum municipale prędictæ opinioni adhærendo cauit, vt talis generalis productio non admittatur, imò inſtrumenta ſint ſpecificè, & in indiuiduo producenda, vt pars altera reddatur certa, quod inſtrumentum, & ad quem finem ſit productum. Et idem ſi producatur proceſſus aliquis, debet deſignari pars, quæ producitur: & ad quem finem producatur, vt plenè habetur in conſti.1.de produc. de actes.

8 Quæro 3. vſque ad quod tempus poſsint inſtrumenta in cauſa produci? Reſpondeo, ꝙ vſque ad concluſionem in cauſa excluſiuè c. cum dilectus, de fide inſtrumen. Bart. & omnes in l. admonendi, ff. de iur. iur. Et hoc etiã iure vtimur in præſenti Principatu, vt not. in conſti. ſtatuim y ordenam. 12. tit. de dila. y termi. proba.

9 Limita prædictam concluſionẽ, vt & poſt concluſionem in cauſa poſsit quis producere inſtrumenta, quando allegat, ad ſui notitiam perueniſſe poſt concluſionem in cauſa, & id ſuo iuramento probat: ita Bart. communiter receptus in. l. admonendi, nu. 2. ff. de iu. iur. & ibidem Rip. & Iaſ. vterque, n. 48. Math. ſing. 57. & Guido. Pa. deciſio. 201. & alij alijs in locis

10 Limita. 2. ſi eſſet talis perſona, cui beneficiũ reſtitutionis in integrum cõceditur, puta, minor, vniuerſitas, pupillus, eccleſia, & ſimiles. Quia tales beneficio reſtitutionis in integrũ, admittuntur ad producendum inſtrumenta poſt concluſionem in cauſa, ita Spe. de inſtru. editio. §. nunc dicamus, cir. princ. Natta. conſ. 140. num. 6. Menochi. multos referens de arbi. iudi. q. 35 nu. 19. Qui idem eſſe dicit in maiore, qui iuſtam cauſam reſtitutionis habet: quod ante eum annotauit Iaſ. in. l. admonẽdi, in. 1. lectu. nu. 49. Maran. de ordi. iudi. part. 6. titulo. Et producuntur ſcripturæ, numero 48.

11 Ius ſpeciale huius Principatus, a prædictis non abhorret: ſiquidem per conſtit. fi. tit. de produc. de actes. Statutum eſt, vt poſt concluſionem in cauſa, (quam nos dicimus, proceſſus denuntiationem) non admittatur productio aliqua inſtrumentorum, niſi ſint deuenta ad nouam partis notitiã, quod ipſa medio iuramento aduerare debet; vel beneficio reſtitutionis in integrum, vt ex ipſa conſti. colligere licet, & ex conſti. fi. de dila. y termi. proba. Ad quam productionem inſtrumentorũ, poſt concluſum in cauſa, quis nõ admittitur, niſi ſemel, etiam ſi beneficium reſtitutionis in integrum ad id imploraret, vt in. d. conſti. fi. tit. de produc. de ac.

12 Quæro. 4. An producens inſtrumentum, vnà cum libello, probet ſuam intentionem, per dictum inſtrumentum? Reſpondeo, quòd nõ, niſi illud reproducatur poſt litis conteſtationem. Quia inſtrumentum productum ante litis conteſtationem, nõ probat, niſi poſtea reproducatur, c. veniens. lo. 2. ex de teſti. not. Matheſi. ſing. 40. Marſil. ſing 170. & Prac. noſter Marquil in Vſati. Item prouida circa fi.

13 Quæro. 5. An producens falſum inſtrumentum, amittat cauſam? Dicam in. c. ſeq. de teſti. num. 48. Vbi dicam, quid ſeruetur de iure cõmuni, & quid de iure Cathaloniæ. Ibi etiã traditur, ꝙ producens falſam ſcripturam, ſiue falſos teſtes, poteſt interrogari, an velit eis vti, necne. Et etiam qualiter pars reſpondere debeat.

14 Quero. 6. Produxi in iudicio inſtrumentum, ſiue ſcripturam aliquam priuatam, pars contra quam eſt producta, nihil cõtradictum inſtrumentum oppoſuit, num cenſebitur. d. inſtrumẽtum, ſiue ſcriptura, per partem tacitè approbata? Dico, ꝙ ſic: ita in ſpecie no Craue. de Antiq. temp. par. 1. ſec. quæritur, nu 23. & 24. Guid. Pa q. 404. Bòè q. 36. & Menoch. poſt multos, quos congerit, de præſum. lib. 2. præſum 46. n. 1. Et licet Craue. vbi ſupra, numer. 32. dicat ſe cenſere, ſat eſſe, vt pars aduerſus dictum inſtrumẽtum, ſiue ſcripturam opponat generaliter, dicendo ſe debere abſolui a petitis, vel concluſa per partem fieri nõ debere, vt talis ſcriptura non cenſeatur per ipsã approbata. Cõtrarium tamẽ eſt verius, vt no. Socin ſen. conſilio. 103 num. 5. libro. 3. Feli. in in capit. paſtoralis, numero decimo tertio, de excep. fa. quæ tradit Bart. in. l 1. numero. 7. ff. de excep. vbi dicit exceptionem debere eſſe certam, & claram, & non ſufficere generalẽ. Ab hacque ſententia non eſſe recedendum dicit Menochi. de preſumptio. dicta preſumptio. 46. numero vigeſimo nono. Et ita pauci dies dies ſunt, in quadam cauſa obtinui.

15 Vltimò quæro, quis fecit mẽtionem in ſuo libello, ſeu poſitione aliqua, de aliquo inſtrumẽto ſuo, nũ cogetur illud edere? Reſ. ꝙ ſic, arg.

arg.l.fi.ff.de eden.no.Spẽ.de inſtru.editio.§.5.num.5.Inno.in.c.1.nu.3.de proba.not.Bald. Ang.Pau.Iaſ.& alij in.l.1.§.edenda, ff.de edẽdo. Qui concludunt, etiam ante litem cõteſtatã cogi edere dictum inſtrumentum.

16 Circa quod animaduerſum volo, quôd ſi iudex ex prædicta, vel alia iuſta cauſa præceperit, in iudicio inſtrumentum aliquod exhiberi, & eius poſſeſſor obedire noluerit, poterit interloquendo pronuntiare nullam fidem exhibendam fore ei inſtrumento, ſi quãdo a dicto contumace fuerit in iudicio productum, l. vl. C. de fide inſtru.not. Bar.in.l.1.§.edenda, ff.de eden.& ibidem Iaſ.numero.2. Inno.Pan & alij in.cap.6.perpetuus, de fide inſtrum.Bart.Angel.Alexand.Salicet. & Iaſ. in.l.2.C.de eden. Communem hanc eſſe ſententiam, atteſtatur Couar.lib.1.var.reſol.c.18. nu.1.

17 Sed circa prædicta moueo dubium. Produxi in iudicio, verbo, inſtrumentum. Iudex ad partis petitionem, præcipit mihi, vt illud exhibeam, & comminatur mihi de interloquẽdo, vt nulla in poſterum tali inſtrumento fides habeatur; vel quia in poſitionibus meis illud produxi, non vult admittere poſitiones, niſi illud realiter exibeã, prout iure Cathaloniæ cauetur, vt eſt tex.in cõſti.Statuim.12.tit. de dilations. Ego caſu amiſi illud inſtrumentum, & neſcio vnde exemplum extrahi poſſit, quod medio iuramento aduerare offero, num ſum audiendus, vt præſtito dicto iuramento, procedatur in dicta cauſa. Credo, ꝙ ſic, per ea, quæ not.Innoc.in dicto cap.6.perpetuus, & in cap.1.numero tertio, in fi.de proba.& Ro.de fide inſtru.deciſio 7.in antiq. & Specul.de inſtrum.edi.§.5.num.5. Pro quo facit, quia impoſsibilium nulla eſt obligatio, l. impoſsibilium, ff.de regul.iur. ca.nemo poteſt.eo.tit.in.6. Et per prædicta ita in ſpecie tenet Rol.conſilio.44 numero.9.volumine primo, & conſilio 69.numer.64 volumine 3. Et ita bis ex facto obtinui, iurando, me illud non data opera, ſed caſu amíſiſſe, neque ſcire vnde exemplum extrahi poſſet: prout Aduertit Rol.vbi ſupra.

De Teſtibus.

Cap. 20.

SVMMARIVM.

1 *IMpubes non admittitur ad teſtificandum.*

2 *In Cathalonia, neque maſculus, neq; foemina admittitur ad teſtificãdũ, niſi compleuerit decimum quartum annum.*

3 *An pubes poſsit teſtificari de his, quæ vidit in pupillari ætate.*

6 *An credatur teſti, qui deponit in ſui exonerationem, & nu.5.*

An creditor poſsit eſſe teſtis pro debitore, & fideiuſſor pro principali, & correus pro correo, commodum, quod in conſequentiam venit, non eſt in in conſideratione, ibid.

7 *Teſtis, cui imminet laus, ſiue vituperium ex re, ſuper qua deponit; vel in conſequentiam habet commodum ex re, ſuper qua deponit, non eſt integer teſtis.*

8 *Teſtes de vniuerſitate non ſunt idonei, ſi inde commodum, vel incommodum ſunt conſecuturi, licet ſecundario.*

An ſubditus poſsit eſſe teſtis pro domino, nu.9. & .10.

11 *Dictum Proxenetæ, ſiue mediatoris, quam fidem faciat.*

12 *Proxeneta non cogitur teſtificari, niſi vtraque parte conſentiente.*

13 *Teſtes domeſtici quando probent.*

14 *Teſtes aliás inhabiles, admituntur ad plenam fidem in re, quæ ſui natura, ab alijs ſciri non poteſt.*

Teſtes, vt probent, an teneãtur reddere cauſam ſcientiæ, n.15 & .16.

17 *Teſtes deponẽtes ſuper negatiua, tenẽtur, etiã nõ interrogati, reddere cauſam ſcientiæ.*

18 *In cauſa criminali, teſtis etiam non interrogatus, tenetur ſui dicti rationem reddere: aliàs non probat.*

Limita in teſtibus productis ad offenſam,

 ſecus

ſecus in productis ad defenſam: quia hi probant, licet non reddiderint cauſam dicti, ſi de ea non ſunt interrogati, ibidem.

19 Si teſtis non fuit interrogatus de cauſa ſcientiæ, ſui dicti, nec eam reddiderit, pars poteſt eum iterum producere, etiam poſt didicita teſtificata.

120 An poſſit iudex ex officio repellere teſtes inhabiles, contra quos pars nihil oppoſuit, & n. 23.

21 In iudicijs tacens habetur pro conſentiente.

22 Probationes, publicatis atteſtationibus, factæ valent, aduerſario tacente.

23 An, & quando poſſit iudex ex officio repellere teſtes inhabiles.

24 In cauſa appellationis, poſſunt etiam poſt didicita teſtificata, teſtes produci, ſuper eiſdem articulis, vel directò contrarijs, de iure ciuili. Secus de iure Canonico.

25 Eccleſia, minor, & reſpublica, admittuntur beneficio reſtitutionis in integrum, ad producẽdos teſtes in cauſa appellationis, & etiã in prima inſtãtia, ſit ſuper eiſdẽ articulis, vel directo cõtrarijs, etiã poſt didicita teſtificata.

Quid in muliere, & ruſtico. n 27.

26 Declaratur, l. 1. C. de reputa. quæ fiunt in iudi. reſti. in integ.

28 In quibus caſibus poſſint teſtes produci, poſt didicita teſtificata, remiſſiuè.

29 An in cauſa criminali, poſt publicatas atteſtationes, poſſit fieri teſtium productio ad offẽſã.

Et quid ad defenſam, n. 30.

31 An liceat in cauſa appellationis obijcere cõtra teſtes, contra quos in prima inſtantia non eſt obiectum: vel an obiectus cõtra teſtes nõ probati in prima inſtantia, admittantur in cauſa appellationis, & n. 36.

32 Obiectiones circa perſonas teſtiũ de iure cõmuni regulariter debẽt proponi ante teſtium publicationem.

Quid de iure Cathaloniæ, n. 33.

34 Teſtiũ publicatio de iure cõmuni, ſit per iudicẽ.

Quid in Cathalonia, n. 35.

37 An teſtes recepti coram arbitro, faciant fidem inter eaſdem perſonas, coram iudice ordinario.

38 An liceat partibus producere teſtes, quot numero velint.

Quid in Cathalonia n. 39.

40 An falſum teſtem ſcienter producens, cadat a cauſa, iure communi. Et iure Cathaloniæ, numero quadrageſimo ſecundo.

41 Quid appellatione actorũ cauſæ, intelligatur, remiſſiuè.

43 Quomodo probetur, quem ſcienter, vel ignoranter produxiſſe falſos teſtes.

44 Qui vſus eſt falſis teſtibus, poteſt poenam falſi euitare, ſi eorum vſui renunciet.

Quod declara, n. 45.

46 Cautela, vt qui vſus eſt falſis teſtibus etiã ignoranter, contrahat falſi poenam.

47 Interrogatus, an velit vti ſuis teſtibus, & eorum atteſtationibus, an cogatur reſpõdere ſimpliciter; vel poſſit reſpondere ſe ipſis velle vti in quantum verum dicant.

48 In Cathalonia producens falſum inſtrumentum ſcienter, amittit cauſam. Secus de iure cõmuni, ibid.

49 Exhibẽs falſum inſtrumẽtum, præſumitur ipſum falſo fabricaſſe, niſi doceat, quis fabricauerit, vel quod ab alio receperit.

An ſi procurator, falſos teſtes, aut inſtrumenta produxerit, puniatur dominus amiſſione cauſæ, ibid.

50 Teſtis vnicus regulariter non probat.

Limitatur hæc regula multis modis, remiſſiuè, n 51.

52 Teſti, qui de facto ſuo deponit, an credatur.

53 Teſtes teſtimonium ferre regulariter coguntur.

Limitatur, n. 54 & 55.

56 Teſtes, qui contra aliquos teſtificari non coguntur, an cogantur teſtimonium ferre, ſi veritas aliter ſe haberi non poteſt.

57 Teſtes examinandi ad futuram rei memoriam, coram quo iudice ſint examinandi.

58 Defectus, ſiue inhabilitas vnius teſtis, an ſuppleatur idoneitate, & habilitate alterius, & n. 59 & 61.

Quis dicatur teſtis omni exceptione maior. ibidem, n. 59.

60 Paupertas, an diminuat teſtis fidem.

62 Teſtiũ numerus ſupplet defectum teſtiũ inhabilium, qui tamen non ſunt omnino inhabiles. Secus ſi omnino eſſent inhabiles, numero 63.

Quid in cauſa criminali, n. 64.

65 Teſtis ad hoc vt repellatur a teſtificando, non ſufficit accuſatum, et inquiſitum, ſed condemnatum, eſſe.

66 Exceptiones, quæ opponuntur contra teſtes, debent

bent ſpecificè, & in ſpeciè opponi, aliàs nihil releuant.

67 *An teſtes recepti in iudicio ſummario, faciat fidem in plenario, inter eoſdem perſonas.*

68 *An, & quando teſtes ſingulares probent remiſsiuè.*

69 *Teſtes in dubio præſumuntur eſſe conteſtes.*

70 *Teſtes inſtrumentarij poſſunt eſſe inhabiles, cẽſentur enim a partibus approbati.*

TEſtes, de iure communi, vbi ſunt puberes, admittuntur ad teſtificã-
1 dum, l.3.§.Iulia.lege.ff. de teſtib. §.t ſtes.Inſ.de teſta. Dicuntur autem puberes, foemina, impleto duodecimo anno, & maſculus, decimo quarto. §.1. in fi.
2 Inſ.quib.mo.tutel.fi.

In Cathalonia verò nullus maſculus, ſiue foemina, admittitur ad teſtificandum, niſi compleuerit decimum quartum annum, vt in vſa Negun.homi.6.tit.de teſtimonis. & ibi Marq.

3 An autem pubes poſsit teſtificari de his, quæ vidit in pupillari ætate, vide no.per gl. & doc.in. lege 3.§. lege Iulia.ff de teſt. no. etiam hoc practi.Marq.in d. vſa.nullus homo.Feli.in capite cum nobis.& capi.auditis de præſcrip.

4 Quæro primo an credatur teſti, qui ſentit commodum ex re, ſuper qua deponit? R. quòd non, l.omnibus, cum ibi no.Codice de teſti.l.nullus.ff.eo.no.Iaſ.in lege quoties.C. de iudi.Feli.in capite inſuper in fi.de teſti.Et ſic teſti, qui teſtificatur in ſui exonerationẽ, non creditur, ita Bar in lege deferre, ff. de iu.fiſ.Alexander conſilio.44.numero.9.volumine ſecundo.Nat.conſilio. 80. nume.3. Ay.conſilio.112.nu.10.

5 Quod tamen fallit, quò ad illos, qui dicerent ſe portaſſe alicui vinum, vel frumentũ, vel aliquam aliam rem, quam eis deferendã locaui, quando illi ſoliti eſſent viuere, ex illa arte portatoris: ſiue baiuli, quia tunc eis creditur, vt no Prac. Papiẽ.in for. oppoſitionis con.teſ.poſt publi.ver.in facto eorum proprio, num. 5.quem refert, & ſequitur Boſsi. in trac.cau.crimi.tit.de oppoſitio.con.teſ.n. 57.vbi ſuum collegium iſtam doctrinã ſemper in ore habuiſſe, dicit.

6 Quæro ſecundo an creditor pro debitore poſsit eſſe teſtis? Reſpondeo quòd ſic, licei interſit creditoris habere ſuum debitorem diuitem. Ita Trigo.ſing.113.Marſ.ſing. 662.Iacob.Bu.& Ange.in lege. non ſolum. §.quæritur per illum tex.ff.de procu.vbi Ange.hoc dictum menti tenendum eſſe dicit. Prædictorum ratio eſt, quia commodum, quòd in conſequentiam venit, non attenditur, l.pri.in prin.ff.de auto.tut. l. ſi quis nec cauſã, ff.ſi cer.pet l.quoties C. de iudi.Et ſic fideiuſſor poteſt eſſe teſtis pro principali, & confideiuſſore, & correus pro correo.vt no. Bar.in lege, ſi quis.ff.de reb dub. latè Alex. conſi.78 numero ſecundo, libro primo vbi multos enumerat caſus, in quibus teſtis habet commodum in cõſequentiam, & tamẽ non prohibetur eſſe teſtis, & ita communiter receptum eſſe atteſtatur. Nat conſ. 537. numero.50.Lau.de Pinu.conſilio.80. num. 9.& Deci.conſi.342.n.4.

7 Credo tamen ego, quòd iſti, qui in conſequentiam, ex ſua atteſtatione commodũ ſentiunt, non ſint integri teſtes, & ſic quòd minus eis credatur, quam alijs. Etenim ſi qui deponunt in caſu, vbi affectionem aliquam habent, aut eis imminet laus, aut vituperiũ non probant, licet negocium cõtra eos principaliter non agatur, vt no.gl & doc. in ca. Romana.de teſti.in 6.& An. But. conſilio. 24.Alex.conſi.70 numero.11. vol.3. Multo minus debent probare illi, qui deponunt in caſu, ex quo commodum, licet in conſequẽtiam, reportant. Illa enim commodi affectio oculos caliginare creditur, vt tradit Menoch.de arbitra.iudi.caſu 106.num. 13. in fi. Idem etiam ſentire videtur, licet non affirmet.Iaſ.in lege quoties, numero. 15. Codice, de iudi.

8 Hinc etiam eſt, quòd ſingulares de vniuerſitate in cauſa vniuerſitatis, ex qua ipſi licet ſecundario poſsint ſentire commodum, nõ ſint integri omnino teſtes, vt no. Alex. conſilio 43.numero.23.lib.quarto.Iaſ. in l.1. §.patronum in fi.ff.de in ius.vocan.Nat.cõſ. 520.nu.17.& conſ.672.nu.58. Couar.prac.q. c.18.n.4 Ay.de antiq.tempo par.1.ſec. Quid in libro num.1.quos refert, & ſequitur Menoch.de arbi.iudi caſu.106. numero decimo tertio.& 15.

9 Quæro.3. an ſubditus poſsit eſſe teſtis pro domino? Reſpondeo quòd ſic, arg. no.in. l. eos teſtes, Codice, de teſti.quẽ tex. intelligũt doc.de Rege, vel domino vnius prouinciæ,

Concluduntque ſubditos eſſe idoneos teſtes,quia aliàs fere numquã poſſent ipſi probare factum de quo ageretur.

10 Et ſic ſi domin⁹ alicui⁹ oppidi,ſiue munici pij,vellet probare factum in oppido ſuo, ſiue municipio, poſset id per ſuos ſubditos probare.Si autẽ factũ in aliena iuriſdictione vellet per ſuos ſubditos probare,tunc eſſet arbitrariũ iudici adhibere illis fidem, perpendendo ,an dicti ſubditi eſſent homines bonæ vitæ,& famæ.& an eorum dicta alijs corroborarẽtur.perpẽdendo etiam qualitatẽ domini,an eius eſſet naturæ, vt ſubditis metũ inferre cõſueuerit, vt plenè hęc poſt alios,quos adducit,tradit Boſ.in tra.cau. cri. tit.de oppoſ.con.teſ.n.99.no.Feli.& Are. in c. ex litteris de teſti.Rõma.conſ.382.n.5. & Hiero.de Mon.Brixia.in trac.de fini. regũ. c.58.n.34.&.5.

11 Quæro.4.quam fidem faciat dictum proxenetæ,ſiue mediatoris? Iſtam materiã copioſè tradit An.Gab.de teſti.cõcl.20.tamen quia nõ omnino ſe explicat,ſic habe. Quòd ſi mediator teſtificatur vtraque parte conſentiente,facit plenam fidem , ita Menoch. conſiliò.92.numero 89.libro.1.Soci.iun.conſilio.29.libro ſecundo,numero.16.& conſ.31. n.19.eo.vol. vbi hanc communem eſſe opinionem dicit.

12 Si verò vna pars ipſũ producat in teſtẽ, & ipſe teſtificari velit,quia ipſe teſtificari non cogitur,niſi vtraque parte cõſentiente, tunc facit ſemiplenam probationem , vt alius teſtis,ita Meno.& Soci.vbi ſupra,& gl. in §. quoniã,in ver.prohibitione,in auth.de teſti. & ibi Iacob.de Beluiſ.

13 Quæro.5.an,& quando teſtes domeſtici probent? R.quòd teſtes domeſtici in criminalibus ad probandum innocentiã,probant, ita Spe. de Inquiſitio.§.1.n.22.Bal.in lege parentes,C.de ſti.Iaſ.& moder.in lege,vt vim ff.de iuſ.& iu.Nat.conſilio.412.numero. 22. Tho.Gramma. deciſione.56.numero . 16. Quod intellige,non vt omnino probẽt, ſed vt deinde inſpecta facti,& perſonarũ qualitate,iudicis ipſius religioni relinquatur,quanta fides ſit eis adhibenda,ita Anto.Go.de de. lic.capite.12.numero.23.& Cla.§.fi.q.24.nu. 20.fa.quæ no.Bar.& alij,in lege,maritus. ff. de quæſtio.

In ciuilibus tamen domeſticus teſtis non probat,l.etiam.C.de teſti.l.pe.ff.eo.c.in litteris ex.e.& in Cathalonia habem⁹ tex.in vſa. Pater cõtra filium , qui eſt. 9.in tit. de Teſtimo.

Hoc verum,niſi in rebus,quæ a communiter accidentibus ſecreto,& domi tractari ſolent:quia ad probandum talia,teſtes domeſtici admittũtur,& probant.ita Bar.in lege, quoties.C.de naufra.lib.10.& lege,conſenſu C.de repudijs.Alex. conſ 156. volumine. 5. Gramma.deci.34.nu.37.in fi.Id etiam innuere videtur tex.in conſti.ſecund.tit.de furts y latro.

14 Et generaliter teſtes aliàs minus idonei probãt in re,quę ſui natura, ab alijs ſciri nõ poteſt, quod eſt,vt vulgus ait,quando veritas aliter ſe haberi non poteſt,vt plenè tradit Antonius Gab. de teſti. concluſi. ſepti. Quod intellige (vt clariùs rem doceam) vt in factis,ſeu negotijs,in quibus ex eorum natura, attẽto communi curſu, alij teſtes nõ poſsũt occurrere teſtes minus idonei admittãtur,& probẽt. In alijs verò negotijs, ad quorũ probationẽ,ex eorũ natura teſtes habiles veriſimiliter poterãt haberi,licet caſualiter nõ interfuerint teſtes nõ integri nõ admittũtur ad plenã fidẽ,vt pulchrè tradit An. Bu.con.24.n.8.cir.fi.Cra.de antiq.tẽpo. par. 1.Sec.viſo de fama.nu.18 Iaſ in.l. fi.in fi. C. de his,qui.vt in dig.Nam aliàs ſemper teſtes nõ integri adhiberentur ad faciendam plenã fidem,cum pars allegaret, ſe alios teſtes non habere.Et ita interminis declarat Marſil.dicens hoc eſſe mẽti tenendum, & quòd multi iſtam declarationem ignorant, ſing. 73.quem refert,& ſequitur Rol.a Val.conſ. 24 numẽro.67. lib. pri. Iſtam communem eſſe opinionem dicit Deci.conſ.342.n. 3. no. Afflic.deci.400.num.1.Pe.Sanc.ſing.24.nu. pri.& nouiſsimè poſt multos per eum relatos tenet Hiero. Giacharius in conſilio de Syndicatu,num.84.cũ multis ſeq. Vbi iſtud exemplificat in facto de nocte,vel in nemore,vel in collegio,vel in proſtibulo, & ſimilibus locis.Et ita ego ex facto obtinui , nam cum pars aduerſa diceret,& iuraret,ſe alios teſtes non habere,quàm illos,quos producebat,qui non erant omni exceptione maiores,obtinui,vt tamquam teſtes minus integri,minimè probarent:cum ex natura negotij & facti,attento communi curſu,alij teſtes adeſſe potuiſſent.

15 Quæro.6.an teſtes vt probent, debeant redde

reddere cauſam ſcientiæ? Reſpondeo quòd in ciuilibus, ſi teſtis deponat ſuper his, quæ percipiuntur per vnum ex quinque ſenſibus corporeis, non interrogatus nõ tenetur cauſam ſcientiæ reddere, & probat, ita Inno. in c. cum cauſam de teſti. & commu. doc, poſt gl. in l. ſolam Codice, hoc tit.

16 Super his verò quę non percipiuntur per aliquem ex quinque ſenſibus corporeis, ſed tantùm iudicio intellectus, etiam non interrogatus, tenetur cauſam ſcientiæ reddere, & concludenter, aliàs non probat: vt no. per. docto. in dicta lege, ſolam, & no. Inno. in d. capit. cum cauſam.

17. Similiter ſi ſuper negatiua deponant, ita Bal. in lege, cum hi. §. nihil. ff. de tranſac. Bar. conſilio. 102. Cariſsime domine. libro. pri. Ang. in l. 1. ff. de his, quæ ſunt ſui, vel alie. iu. Nat. conſilio. 231. numero ſexto. Ay. conſilio 2. numero 3.

18 In cauſis verò criminalibus eſt ſpeciale, vt teſtes etiam non interrogati teneatur reddere cauſam ſcientiæ, aliàs non probant, neque faciunt indicium, ita Inno. in d. c. cum cauſam, quem omnes doc. ſequuntur, teſte Iul. Cla. §. fi. q. 53. nu. fi. & Mar. conſi. 50. nu. decimo, & Bal. conſ. 182. numero ſecundo, libro quarto Craue. conſilio ſecundo, numero tertio, & conſiolio. 115. numero decimo, & Deci. con. 37. numero ſeptimo. Quod intellige in teſtibus, qui ad offenſam deponunt ſecus in illis, qui ad defenſam, quia illi etiam ſi cauſam ſcientiæ non exprimant, probant ita Cla. in d. q. 53. n. fi. Quod ego verum cenſeo, dummodo non ſint interrogati, nam ſi de cauſa ſcientiæ ſint interrogati, tenentur eam reddere, aliàs non probant, iux. no. in c. cum cauſam. 1. de teſti.

19 Adde circa prædicta quòd ſi teſtis nõ fuit interrogatus de cauſa, nec reddidit eam, poteſt pars iterum eum producere, etiam poſt didicita teſtificata, ita Car. in c. cum cauſam per illum tex. de teſti. & ibi Feli. nu. 8. quos refert, & ſequitur An. Go. de delic. c. 12. num. decimo, pro quo fa. tex. in capite, per tuas, & cap. cum clamor ex eo.

20. Quæro ſeptimo de quadam quæſtione, quam ex facto habui. Quidam produxit in teſtem, patrem aut alium conſanguineum, pars altera nihil contra eum oppoſuit, num quid tale teſtimonium admittetur? Reſp. quòd, ſic, adeò vt iudex non poſsit eum ex officio repellere, ita in terminis no. Rip. in lege quarta. §. hoc autem iudicium, nume. 30. ff. de dam. infec. Iaſ. in lege, patre furioſo numero. 24. ff. de his, quæ ſunt ſui, vel alie. iu. Craue. con. 150. numero ſecundo, in fi. Idem Craue. de antiquita. tempo. par. pri. ſec. quæritur etiam. n. 28. tradit Spe. de teſte. §. 1. n. 19. Meno. de præſump. lib. 2. præſump. 46. n. 4.

21 Eſtque prædictorum ratiò, quia in iudicijs tacens habetur pro conſentiente, ca. 2. de accu. in ſexto. no. Bar. in lege prima, C. de relatio. fa. tex. in lege, cum oſtendimus, §. fi. ff. de fideiuſſo. tuto. no. latè. Iaſ. in d. l. patre furioſo.

22 Hinc etiam eſt, quòd licet teſtibus publicatis, & didicitis teſtificatis, teſtes recipi nõ poſſint ſuper eiſdem articulis, vel contrarijs, timore ſubornationis, auth. At qui ſemel, cum ibi no. C. de proba. Cle. 2. de teſti. tamen ſi recipiantur, & pars non opponat, plenè probabunt, vt poſt multos, quos congerit, no. Iaſ. in lege patre furioſo, numero. 20. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iu. Craue. conſ. 65. nume. ſecundo & conſilio. 248 numero. 2. & 3. Rip. in lege quarta. §. hoc autem iudicium num. 12. ff. de dam. in fec. & nouiſsimè Menoch. d. præſump. 46. nu 25 vbi multa de effectu taciturnitatis in iudicio tradit.

23 Et licet Inno. in cap. intimauit, de teſti. & multi ibi cum eo teneant, quod iudex ex officio debeat repellere teſtes inhabiles, per tex in lege quos prohibet. ff. de poſtul. Id tamen eſt intelligendum, ſi ſint inhabiles, ita vt per partem habilitari nequeant, alias ſecus: ita Ioa. And. in add. Spe. tit. de teſte. §. pri. ver. quid ſi iudici, Imo. in cap. cum dilectus, de conſue. Et ſic dicit Bal. in l. ſi quis teſtibus cir. fi. C. de teſti. quòd ſi exceptio repulſiua teſtiũ ſit inducta fauore partis, vt eſt exceptio inimicitiæ, familiaritatis, conſanguinitatis, domeſticitatis, & ſimiles, iudex tales teſtes, parte non opponente, non poſsit repellere: quia pars permitens contra ſe tales teſtes produci, nihil proteſtando, vel aduerſus eos excipiendo, intelligitur eis remittere omnes exceptiones, quę per eius cõſẽſum tolli poſſunt, vt eſt exceptio inimicitiæ, domeſticitatis, conſanguinitatis, familiaritatis, & ſimiles, vt no. in terminis Lup. in rep. c. per veſtras. §. 11. numero quinto, de do. in vi. & vxo. fa. tex. in argumentum in lege Pomponius. §. rati. ff. de procu. & §. hodie Inſ. de excep.

cep. Si verò exceptio repulſiua teſtium, ſit inducta odio ipſius teſtis, vt eſt exceptio bãni, infamiæ, excommunicationis, & ſimiles, tunc iudex poteſt tales teſtes, parte non opponẽte, ex officio repellere. Sequitur Alex. conſilio. 122 viſo proceſſu lib. 3 Feli. in dicto capite intimauit. Rip. in dicto. §. hoc autem iudicium numero. 66. Oſas. deci. 22. numero. 18. & Anto. Go. de delic. cap. 12. numero. 22. confert, quòd no. Ange. conſilio primo, numero tertio.

24 Quod diximus atteſtationibus publicatis, teſtes ſuper eiſdem, vel contrarijs articulis recipi non poſſe: dubitatur, vtrũ id habeat locũ in cauſa appellationis. veritas eſt, quòd de iure ciuili poſſunt teſtes recipi in cauſa appellationis ſuper eiſdem articulis, vel directo contrarijs, non obſtante teſtium publicatione facta in prima inſtantia, vt no. gl. & cõmu. doc. in dicta autentica. Atqui ſemel. C. de proba. & in lege per hanc. C. de tempo. appel. De iure verò canonico, quòd in hac patria priuſquam ciuile ſeruatur. tales teſtes in cauſa appellationis recipi non poſſunt, d. Cle. 2. de teſ. & d. c. fraterni. eo. tit. in antiq.

Hæc regula fallit fauore Eccleſiæ, mino-
25 ris, & Reipub. qui per reſtitutionem in integrum admittuntur, ad producendum teſtes, non ſolùm in cauſa appellationis, ſed etiam in prima inſtantia, poſt teſtium didicita teſtificata, ita no. Inno. Ab. & Imo. in c. auditis de in integ. reſti. Bar. Imo. Alex. Iaſ. & alij in l. prima. §. nũtiatio. ff. de no. ope. nunt.

Talique caſu, maior, qui cum minore, republica, ſiue Eccleſia, cauſam habeat, reſtitui-
26 tur etiam ad probandum, ſi omiſsio probationis eorum fuit cauſa vt ipſe non probaret, vt puta, quia minor non probauit actionem, maior non probauit exceptionem, ita Bartolus in dicto. §. nũtiatio in fi. per tex. in lege prima, C. de reputa. quæ fiunt in iudi. reſti. in integ. l. 1. C. ſi aduer. tranſac. le. quòd ſi minor. §. reſti. ff. de minori. alias ſi minor Eccleſia. ſiue reſpub. non fuiſſet in cauſa, quo minus maior probaret, non admitteretur maior ad probandũ, ita Bar. in dicto. §, nuntiatio nu. 36.

27 Vtrum mulier, & ruſticus, etiam admittãtur per viam reſtitutionis in integrum, ad producendos teſtes, poſt didicita teſtificata, non ſatis inter doctores cõſtat. Soci. in trac. fallẽ. regu. 403. tenet, quòd ſic, poſt aliquos ibi per eum citatos. Idem tenet affli. dec. 216. numero ſecundo, quos refert, & ſequitur Meno. de arbitra. q. 34. numero vndecimo. Bar. in dicto. §. nuntiatio. numero. 35. tenet contrarium, quem & ipſe ſequor, per rationes ibi per eum adductas, & plenius per no. per eundem Bar. conſi. 154. Maritus fecit hæredem, numero quarto: ſequitur An. But. con. 72. viſis allegationibus in fi. & ita in facti contingentia obtinui.

28 Multas alias fallentias ad prædictam regulam, vide apud Soci. d. reg. 403. & Menoch. d, q. 34.

29 Vnum hoc quotidianum non omittam quòd in cauſa criminali poſt publicatas atteſtationes non poteſt fieri teſtium productio ad offenſam ad partis inſtantiam, ſed tãtùm ex officio iudicis, ita Bar. in lege ſecunda. §. ſi publico. ff. de adul. & in auth. atqui ſemel numero. 32. & 33. C. de proba. c. cum clamor
30 & ibi Inno. & latê, Feli. ex. de teſti. Ad defenſam, licet aliqui idem teneant, eſt tamen veritas in contrarium, vt no. Are. & alij in ca. fraternitatis, & in capit. cum clamor, & ibi Feli. de teſti. & Marſil. ſing. 90. & Soci. di. reg. 403. fal. 6.

31 Quæro. 8. an liceat obijcere contra teſtes in cauſa appellationis, cum in prima inſtantia nihil ſit contra eos obiectum? Circa hoc
32 prius animaduerſum volo, quòd iure communi obiectiones circa teſtium perſonas regulariter fieri debent ante publicationem teſtium, & non poſt, iuxta diſtinctionem traditam a Romano Pontifice in capite præſentium de teſtib.

33 Iure verò ſpeciali Cathaloniæ cautum eſt obiectiones aduerſus teſtes debere proponi intra menſem poſt teſtium publicationem, ita habetur in conſti. 4. tit. de dila. quòd tempus iudex ex cauſa prorogare poteſt, vt ibi. Quæ teſtium publicatio licet de iure communi fiat per iudicem, vt no. Inno. in capit. Albericus numero tertio, de teſti.

34 De iure tamen Cathaloniæ, ipſo iure teſtes habentur pro publicatis, lapſo tempore ſtatuto per d. conſti. partibus ad probandũ. vt in dicta conſti. 4. Circa quam conſti. obi-
35 ter animaduertere libet, quòd ſi teſtes ex eorum dictis reprobari poſſent, etiã lapſo mẽſe per cõſ. ſtatuto, poſſent reprobari. Quia prohibita teſtium reprobatione, non cenſetur prohibita illa reprobatio, quæ ex eorũ

dictis

dictis inſurgit,ita Domi.in capite ſecundo.§. fi.de teſ. in ſexto,quem refert, & ſequitur Deci.conſi.8.num.8.

36 Deueniendo igitur ad propoſitæ quæſtionis reſolutionem,dico,quòd ſi quis velit repulſare teſtes ex capite falſitatis,licet eos nõ repulſarit in prima inſtantia,poteſt eos in ſecunda repulſare iuxta no.in lege.fi in fi. C. de fide inſtru.& in capite primo per gl. & doc.de exceptio.&c.licet cauſam, cir. prin. iun.gl.de proba.firmat Afflic.deci.266. Si verò quis velit impugnare teſtes,eo quòd ſint criminoſi,aut alias minus idonei, tunc ſi id omiſit in prima inſtantia,in ſecunda facere non poteſt,niſi in prima inſtantia repulſa eſſet petita,& non conceſſa,ita no.Afflic.d. deci.266.per no in capite licet de teſti.&per In no.in capite,cum in tua.& cap. ſicut eo. tit. fa.tex.in capit.licet cauſam,de proba.Iſtam opinionem ſequitur Gui.Pa.deci.500.&Couar.prac.q.c.18.numero quinto. Et iſta opinio (quòd viderim) ſeruatur in præſenti Principatu.Et ex facto in quadam cauſa cuiuſdam equitis amici mei euenit,vt cum ille peteret mille ducatos a quodam alio equite, virtute cuiuſdam inſtrumenti debitorij, & pars altera in prima inſtantia duos produxiſſet teſtes aſſeuerãtes de ſolutione dictæ quãtitatis,cum dictos teſtes non repulſaſſet fuit aduerſarius abſolutus.Ille amicus appellauit & conſultus ego ſuper ea re in cauſa appellationis conſului, vt imploraret beneficium reſtitutionis in integrum,quia minor erat, vt poſſet dictam repulſam facere,& ſic beneficio reſtitutionis in integrum fuit ad faciendam dictam repulſam admiſſus: & ſic deinde obtinui in cauſa, & poſtea reperi, idem aliàs regiam Audientiam in ſimili caſu obſeruaſſe,vt refert Mi.Fer.3. par. obſer. cap. 476.

37 Quæro nono an teſtes recepti coram arbitro, faciant fidem inter eaſdem perſonas coram iudice ordinario? Reſpondeo, quòd aut teſtes ſunt mortui,& faciunt fidem coram quocunque iudice,inter eaſdem perſonas: aut teſtes viuunt,& tunc eſt in electione eius,cõtra quem teſtes producti ſunt, vel ſtare dictis depoſitionibus factis coram arbitro,vel facere,vt iterum recipiantur, ita no. in lege fi.C.de teſti.& c.præſentata.ex.eo.niſi partes expreſſè in comprimiſſo ſtare dictorum teſtium depoſitionibus, in quacunque cauſa,& coram quocunque iudice promiſſerint,quia tunc non fieret eorum noua examinatio,d.l.fi.Et ſic hanc clauſulam ſemper opponi debere in compromiſsis, docet Prac.Papa.in for.oppo.con.teſ.ver.ſuntque numero.12.& ita ſemper fieri feci in compromiſsis,quibus interfui.

38 Quæro decimo,an liceat partibus producere teſtes,quot numero velint? Reſpõdeo quòd non,ſed iudex ex officio numerum refrenabit,itaut non excedatur numerus quadraginta teſtium, vt traditur in cap. ſignificauit.cum ſeq.ex.de teſti.Et ſi iudex ex paucioribus,producentis intentionem eſſe fundatam cognouerit,adhuc eundem numerũ refrenabit,l.1.in fi.ff.de teſti.& ibi commu. docto.

39 In Cathalonia,iure ſpeciali eſt definitum, vt neutra pars poſsit producere plures quam decem teſtes, ſuper vno articulo, ita habetur in conſti.fi.tit.de teſtimonis.

40 Quæro.11.an falſum teſtem ſcienter producens cadat a cauſa? Dic quòd iure communi crebrior opinio eſt,quòd non cadat a cauſa.Siquidem committens falſitatem circa inſtrumẽta,aut teſtes,non amittit cauſam, ſed tantùm qui committit falſitatem circa acta ipſius cauſæ,l.in fraudem.§.quoties.ff. de iuſiſ.quem tex.ita ibi intelligit Bar. quem ſequitur Benedic.a Plumbi.in.l.qui agnitis.ff. de exceptio.& Boë.quæſt.291. numero tertio.Couar.in capite quamuis pactum.1.par. relec.§.ſeptimo,numero ſexto, ver. pœnæ cir.med.Iul.Cla.in.§.falſum numer.41.hanc communem eſſe opinionem tradit Alex.in lege diuus,numero ſexto, & ibi Iaſ. nume. decimo ſexto.ff.de re iudica.

41 Quid appellatione actorum cauſæ intelligatur,explicat pulchrè Maran de ordi.iudi. parte.6.tit.Actorum editio fieri ſolet,nume. primo.

42 Iure verò ſpeciali Cathaloniæ producẽs ſcienter falſos teſtes,punitur cauſę amiſsione,& alijs poenis de quibus habetur in vſa. Quoniam ex cõqueſtione,4.tit. de teſtimonis.& in conſt.per eſſer lo crim.3.ti.de crim de fals.

43 Egregium tamen eſt ſcire,an quis præſumatur ſcienter,vel ignoranter, produxiſſe falſos teſtes.Dic quòd cum quis articulos fabricat ſuper facto proprio, & ſuper eo teſtes producit,præſumitur ſcienter falſos teſtes

teſtes producere,ita Bal.conſilio. 446. Quidam teſtes producti:ver.ex hoc ſequitur. li. quinto. Quod etiam ſentire viſus eſt Barto. in lege ſi falſos.C.ad legem Corne. de fal. tradit Capy.deciſione.67.nume. 6. &.7. Idẽ firmat Men.de arbitra.caſu.315.numero nono,hac ratione,quòd in facto proprio ignorantia non præſumatur,l.veriùs, ff. de proba.Si autem deduxiſſet,& capitulaſſet ſuper facto alieno,cum in facto alieno ignorantia præſumatur,l.fi.ff.pro ſuo præſumeretur ignoranter falſos teſtes produxiſſe. Ita ſentiũt Bar.& Capy.vbi ſupra,& Bal.in lege fi.numero tertio,in fi.C.ſi mi.ſe maio.dixe. Pau. de Caſ.in lege ſecunda num.3.C. de fide inſtru.& Boſsi.in trac.cau.cri.tit.de fal.numero.154.

44 Circa iſtam materiam obſerua,quòd qui viſus eſt falſis teſtibus,poteſt poenam falſi euitare,ſi eorum vſui renuntiet,l.ſi falſos C.
45 de fal.Quod intellige de eo,qui ignoranter vſus eſt falſis teſtibus,ſecus de eo, qui ſcienter.Quia talis poenam falſi non euitaret, licet eorum vſui renuntiaret, vt pulchè not. Bar.in dicta lege ſi falſos. Craue. conſi. 46. n.11.Boſsi.in trac.cau.crimi.tit.de fal. nume. 154.Meno.de arbitra.caſu. 315. numero . 30. Folle.in.prac.crimi. Item quòd commiſit falſitatem.n 22 &.23.

46 Et ſic cauteloſi aduocati vt faciant cõtra here poenam falſi illum,qui ignoranter teſtibus falſis vſus eſt,interrogant eum an velit vti ſuis teſtibus,& eorum atteſtationibus, iuxta practicam traditam per Bartolum,& commu.doc.in dicta lege, ſi falſos, & in lege diuus.la 2.ff.de fal.Et ſi pars altera reſpõdeat,quòd ſic contrahit poenam falſi, vt in dicta lege,ſi falſos:ſi ab eorum vſu deſiſtat, non probabunt,arg.le.3.C.de fide inſtru. fa. no.per.Bar.in d.l.diuus.

47 Sed dubium eſt, an pars ſic interrogata poſsit reſpondere,ſe velle vti dictis teſtibus, in quantum verum dicant,& nõ aliàs.Veritas eſt,quòd ſi pars inſtat,vt ſimpliciter reſpondeat,quòd dato ei termino ad deliberãdum cogitur ſimpliciter reſpõdere, ita Bar. in dicta lege diuus.Fulgo.conſilio. 177. publicato proceſſu.Afflic. deciſione. 189 . Maran. de ordi.iu.par.6 tit.Et producuntur ſcripturæ.numero.38.& alij relati a Meno. de arbi.caſu. 315.numero.21.&.22.dicit communẽ Boſsi.trac. cau. cri. tit. de fal. numero. 155.

Quam communem,& veram reſolutionẽ intelligendam cenſeo ſi pars, quæ reſponde re tenetur, veriſimiliter de rei veritate eſt edocta,aliàs optimè dicta cautela vti poſſet, quòd fuit de mente.Feli.& Are.in cap. præſentium de teſti.& ita ipſe aliquando practicaui.Et hęc limitatio eſt æquiſsima,nã aliàs quis immerito,& ſine culpa ſua conſtitueretur inter Sylam,&Caribdim,vt eſt in veteri prouerbio,quia pro vna parte,ſi renũtiat vſui ſuorum teſtium, videt manifeſtè ſe cadere a cauſa ob defectum probationis. Pro alia parte videt,quòd ſi non renũtiat,& ſunt falſi,contra hic poenam falſi. Et ſic conſtituitur in magna perplexitate . Quod æquũ non eſt,cum ſuper ea quidquam ipſe delibe rare non poſsit,cum rei veritatem non nouerit,& ſic tali caſu ad dictum periculum effugiendum,eſt admittenda, dicta cautela.

48 Inſuper in præſenti Principatu falſum inſtrumentum ſcienter producens,amittit cauſam,vt in dicta conſtitutione . Per eſſer lo crim tit.de crim de fals. Licet ſecus ſit iure communi,vt ſupra dictum eſt.Cetera, quæ ſuperius diximus circa producentes falſos teſtes, applica ad producentem falſum inſtrumentum.

49 Vnum hoc nota , quòd exhibens falſum inſtrumentum, eo ipſo fabricaſſe pręſumitur , quòd non docet,quis fabricauerit, vel quòd ab alio receperit,ita Sali.in dicta lege, ſi falſos,ad fi.Alex.conſilio 77.lib.1.Boſ.in d. tit. de fal.numero.126.Folle.in prac.crimi. in ver.Item quòd commiſit falſitatem numero octauo.Meno.d.caſu.315.n.16.

Hoc vnum circa prædicta libet aduertere, quòd ſi procurator in iudicio falſos teſtes, aut inſtrumenta produxerit, dominns non mulctabitur amiſsione cauſæ,quia nõ cenſetur iniunctum procuratori,vt delinquat, & ſic procurator ex ſuo facto non poteſt facere incidere principalem in aliquod delictũ, l.ſi procurator,& ibi latiſsimè Iaſ. numero quarto.ff.de condi.inde.Paris.conſilio.21. n. quarto.lib.4. & ita per prædicta reſoluunt Inno.Pan.Feli.& Bu. in capit.primo, vt litẽ non conteſ.Et hoc niſi probaretur,id ad notitiam domini perueniſſe antequam fieret, vel poſtea fuiſſe ſecutam rathiabitionem, vt no.Pau.de Caſ.in lege tertio.§. ſi procurator.ff.quod quis.iu.quem refert, & ſequitur Capi.deciſio. 67. vbi edocet practicam.

Interro

Interrogandum eſſe per iudicem dominũ, ad inſtantiam partis, vtrum illas poſitiones, ſeu inſtrumenta iuſſu ſuo præſentauerit procurator, vel ea rata habeat: quam praxim receptam eſſe dicit Pau. de Caſ. in dicto. §. ſi procurator. Conferunt ad prædicta, quæ pulchrè ad propoſitum tradit Meno. de arbi. iudi. caſu. 315. nu. 23. & 24.

50 Quæro. 12. an teſtis deponens de facto proprio, faciat plenam fidem. Reſpondeo, quòd teſtis vnicus de iure regulariter non probat, l. iuris iurandi, C. de teſti. c. licet ex quadam de teſti. & habemus tex. in iure noſtro municipali, in vſatico, & teſtes, & vſa. accuſatores tit. de Teſtimo.

51 Fallit tamen hæc regula multis modis, quos vide per Specu. de teſte. §. reſtat, numero octauo, & per Soci. in trac. fallen. reg. 422. & Anto. Gab. de teſti. conclu. 1. per to. Et in-
52 ter alios modos non infimæ notæ doctores tenent, quòd teſti, qui de facto ſuo teſtificatur, ex quo nullum commodum, ſiue incõmodum, laudem, ſiue vituperium ſperat, plenè credatur, per legẽ, quæro. §. fi. ff. de ædil. edicto, prout no. plures relati ab An. Gab. de teſti. d. concl. 1. numero. 18 Quidquid tamen ipſi dicant, ueritas eſt, ut huic teſti. pluſquã alij omni exceptione maiori credi, & ſic ſi aliquæ adſint conjecturæ plenã fidem eſſe ei habendam, ita no. Soci. iun. conſ. 61. nume. 8. volumine primo. Bar. conſ. 19 nume. quarto. vol. 2. Bòè. q. 221. nume. 17. Soci. in trac. fallen. reg. 422. lib. 2. Pau. de Caſ. in lege. quicunque numero vndecimo. C. de ſer. fugi. & nouiſsimè poſt innumeros, quòs refert. no. Meno. de arbitra. iudi. caſu. 99. numero. 17. cum. 2. ſeq. vbi hac in re multum verſari iudicis arbitrium ait: quoniam talis poteſt eſſe teſtis perſona, & facti qualitas, vt abſque alijs adminiculis, ei plena fides haberi poſſit, quòd mihi placet, & ita ex facto, in quadam cauſa pronuntiatum vidi per quendã ſolemnem doctorem.

53 Quæro tertio ſeptimo an teſtes teſtimonium ferre cogantur, Reſpondeo, quòd regulariter ſic, l. ſi quãdo. C. de teſti. & tot tit. de teſtib. cogen. extra. & vſa. Item prouida.
54 5. tit. de teſtimo. Et hoc niſi teſti aliquod graue periculum immineat, ſi teſtimonium dicat: quia tunc iudex non debet cogere illum vt teſtimonium dicat, vt no. in vſa. opportet. 8. tit. de Teſtimo. Quod etiam iure cõmuni procedit vt pulchè tradit, Menoch. de arbitra, caſu. 487. vbi dicit iudicis eſſe arbitrium, an immineat teſti periculum, necne.

55 Excipiuntùr parentes, qui contra ſuos deſcendentes, nec volentes admittuntur, nec è contrariò deſcendentes contra aſcendentes l. parentes, C. de teſti. Quod etiam iure noſtro ſpeciali probatur, vt in vſa. Pater contra filium. 9. eo. tit.

Item excipiuntur perſonæ de quibus habetur in. l. 4. ff. de teſtibus.

56 Sed dubium eſt, an prędicti compelli poſſint ferri teſtimonium, cum veritas aliter ſe haberi non poteſt. Hoſ. & Ioa. And. in capite primo de teſti. cogen. tenent, quòd ſic. Idem tenet Spe. de teſte. §. 13. nume. primo. Rom. ſing. 398. Due. in regu. 384. incip. frater contra fratrem, in pri. limi. Capel. Tho. q. 3. & ibi Auf.

Contrarium tenet Prac. noſ. Marquill. in d. vſa. Item prouida. ver. Quæro etiam ex hoc. prior tamen opinio eſt communis.

57 Quæro. 14. certum eſt, interdum poſſe peti, examinari teſtes ad futuram rei memoriam, vt no. in capite frequenter. vt lite non conteſ. coram quo tamen iudice debet fieri teſtium examinatio? Veritas eſt, quòd debent examinari coram iudice, qui eſt iudex futurus illius rei, ſuper qua recipiuntur, ita Bar. Pau. & commu. doc. in lege, cum hi. §. tranſactiones. ff. de tranſactio. & Rol. a Valle. conſilio. 23. numero. 18. volumine tertio, & Gerar. de Pe. ſang. ſing. 69.

Hoc intellige, niſi neceſsitas aliud ſuadeat vel ſit periculum in Mora. Quia tunc coram iudice illius loci, vbi ſunt teſtes poſſunt teſtes examinari. & probabunt deinde coram iudice competenti. Et ſic ſi cum peregrè profectus eſſes equus, quem ducebas, in itinere moreretur, poſſes coram iudice illius loci, vbi equus mortuus eſſet, facere examinari teſtes ad perpetuam rei memoriã ſuper morte equi. Quæ atteſtationes deinde coram iudice competenti probabunt. ita Bar. & addi. ad eum in lege ſi quis. C. de nau fra. lib. 10. nec tunc partis citatio requiritur. vt ibi no. Bar.

Ad hæc ſi fortè alicubi inueni aliquem viatorem, qui ſciebat ſuper aliquo negotio, poſſum ego facere illum examinari, vbi ille viator reperitur. eſt ſiquidem periculum in Mora. Nam ſi ibi tunc eum examinari non

non facerem, fortaſſe nūmqnam ampliûs e-
ius copiam haberem, & ſic in probatione
deficerem, ita in terminis no. Pau. de Caſ. in
dicto. §. tranſactiones, numero ſecūdo. Rol.
dicto con. 23. num. 18. & Gerard. d. ſing. 69.
Quæ nota, quia iſtorū vſus quotidie tibi in
cidit, & alibi non habes ita benè declarata.

58 Quæro decimo quarto an defectus, ſiue
inhabilitas vnius teſtis, ſuppleatur habi-
litate alterius teſtis? Reſpondeo quòd ve
ra, & communis reſolutio eſt, quòd ſic. ita
Baldus in lege ſi quis argentarijs. §. cogentur
in prin. & ibi Pau. Iaſ. & alij. ff. de edē. Alex.
conſilio. 24. volumine ſecundo. Trigo. ſing.
79. Stepha. Ber. conſilio. 212. ſuppoſita narra-
tione, numero decimo volumine primo, &
conſilio. 42 Ex libello nnmero ſexto volu
mine ſecundo. Pari. conſilio. 120. volumi. 1.
& Ay. conſ. 9. n. 13.

59 Hoc intellige, quando alter teſtis habilis
nullum patitur defectum, ſed eſt omni ex-
ceptione maior, ita Craue. dicto conſilio no
no. Accuſatur titius. numer. 12. & decimo
tertio & conſilio. 99. nume. decimo, & con
ſilio. 216. comparatio litterarum numero. 13.
Iaſ. in. l. ſi conſtante numero. 43. ff. ſol. ma.
Dicitur autem teſtis omni exceptione ma-
ior, cui nihil obijci poteſt, ob quod eius fi-
des diminuatur, vt no. gl. in. §. item verborū
ver. idoneos Inſ. de inuti. Stipula. declarat
Couar. de ſponſa. in 2. par. relec. 2. par. capit.
8. §. 12. numero octauo. Quę autem poſsint
obijci teſti ad diminuendam eius fidem, ſeu
penitus elidendam, tradit latè Spe. de teſte.
60 §. 1. Circa quod, vnum hoc (obiter) attingā,
de quo magna eſt apud doctores controuer
ſia paupertatem non diminuere teſtis fidē:
niſi cum paupertate vilitas perſonæ concur
rat, ita poſt multos per eum relatos conclu
dit Rip in lege ſi conſtante numero. 34. ff.
ſol. ma. Ay. conſilio. 249. numero. 12. Deci.
conſilio. 163 numero quarto, no. in capit. ſi
qui teſtium, & ibi gl. ſi. ordi. de teſti. quæ cō
muniter eſt approbata teſte Iaſ. in dicta le.
ge ſi conſtante numero. 156. Hanc veram eſ-
ſe opinionem tradit Gouarru. lib. ſecun. va.
reſo. cap. 6. numero. 8. vbi dicit, in iudicis ar-
bitrio poſitum eſſe, inſpecta qualitate cauſæ,
& perſonæ teſtis pauperis, cernere, quanta
fides ſit teſti pauperi adhibenda. Idem ante
eum annotauit Bar. in dicta. l. ſi conſtante
nu. 13. Rip. nu. 34. & Iaſ. nu. 156. Sequitur Ay.
conſ. 249. num. 12. & nouiſsimè Meno. de ar
bi. caſu. 96. n 3.

61 Item prædictam concluſionem, quòd in
habilitas vnius teſtis alterius habilitate ſup-
pleatur, intellige, procedere, quando teſtis
inhabilis aliquid probaret, licet eius fides eſ-
ſet diminuta: ſecus ſi nihil probaret, quia
tunc eius fides ſuppleri non poſſet, cum non
entis nulle ſint partes, neque qualitates. l. eius
qui in Prouincia. ff. ſi cer. pe. le. ſecun. ff. de
vſuf. ita not. Ange. & Alexan. in dicto. §. co-
gentur. Ay. conſilio. 9. numero. 12. Hippoly.
ſing. 554. Sic dixit Ludo. Rom. conſilio. 290.
numero ſeptimo, & conſ. 451. numero quin
to, & conſ. 486. in fine. quòd teſtis conſangui
neus plenè probet cum alio teſte non con-
ſanguineo, quem refert, & ſequitur Deci. cō
ſilio. 133. numero quarto, & Iaſ. in dicto. §. co
gentur numero. 8. vbi dicit, quòd licet fidei
alicuius teſtis ratione affinitatis, detrahatur,
tamen ea ſuſpicio purgatur per alium ex te-
ſtibus non affinē, omnique exceptione ma-
iorem. Idem no. Bal. conſilio. 10. volumine
quarto, vbi fratrem pro fratre admitti dicit,
vbi habet conteſtem non conſanguineum.
Ange. con. pri. nume. quarto. Sequitur Ber.
conſi. 212. ſuppoſito narratione. nu. 12. vol. 1.
& conſi. 42. ex libello. n. 6. vol. 2.

Et ſic teſtis, qui ratione proprij commo-
di repellitur, cum nihil probet, eius inhabi-
litas non ſuppletur ex adiuncto. ita Soci. in
lege, ſi quis ita. ff. de reb. dub. Similiter teſtis
infamis infamia iuris cum nihil probet, non
ſuppletur ex adiuncto, ita Ant. Gab. de teſti.
conclu. 5. nu. 6.

62 Sic etiam teſtium numerus ſupplet defectū
inhabiliū, qui tamē nō ſunt omnino inhabi-
les, vt no. com. doc. in d. §. cogentur. Et ſic
tres teſtes domeſticos plenè probare tradit
Ay. de antiq. tempo. par. 1. ſec. quid in libro.
n. 17. & ante eum Stepha. Ber. conſi. 248. Ex
thematæ mihi exhibitę. n. 7. vol. 3. Alex. cō.
57. & conſ. 81. & con. 187. lib. 7.

63 Si tamē teſtes omnino repellerētur, per ea
quæ ſuperius diximus, numerus teſtium
non ſuppleret eorum defectū, ita Craue. vbi
ſupra & Alex. d. conſ. 57. & conſ. 81. lib. 7.

64 In cauſa verò criminali, neque inhabilitas
vnius teſtis ex adiuncto, nec defectus teſtiū
ex numero ſuppletur, ita Deci. conſ. 133. &
conſ. 163. Iaſ. in auth. Si verò. n. 6. C. de iudi.
An. Gab. de teſti. con. 5. n. 10. & conſ. 6. nu. 5.

Circa

65 Circa prædicta aduerte, quòd teſtis licet ſit de aliquo crimine accuſatus, non repellitur a teſtimonio, niſi fuerit condemnatus, ita no. com. doc. poſt. gl. in cap. ſuper eo. lo. 1. de teſti. & Feli. conſ. 36. n. 8.

66 Inſuper circa prædicta aduerte, quòd opponens obiectus aliquos cōtra teſtes, debet eos diſtinctè & ſpecificè opponere, & exprimere, aliàs nihil eius oppoſitio releuat, tex. eſt expreſſus in c. præſentium. §. teſtes. de teſti. in 6. Itaque per illum tex. tenet Bar in l. 1. in fi. C. de teſta. Ludo. Roma. conſ. 291. num. 2. & 3. Ro. deci 255. aliàs 18 tit. de teſti. in no. & deci. 252. aliàs. 8 & deci. ſeq. tit. de excep. etiã in no. Iſtam opinionem crebriori calculo approbatam eſſe dicit Bòè. deci. 321. n. 2. facit, quod vult Bal. in l. ſi quis teſtibus ad fi. C. de teſti. de opponente exceptionem inimicitiæ, quòd debet ſpeciem illius exprimere, aliàs nihil releuat. Idem no. Iaſ. in l. titiæ textores. n. 12. & 13. de leg. 1. vbi iſtam concluſionem quòd exceptio generalis non releuet intelligendam eſſe dicit, quando pars altera opponeret, aut replicaret, aliàs parte nō opponēte dicit releuare. Quæ tamen limitatio mihi vera non videtur, cum vt prædicti doctores aſſerunt, exceptio debeat eſſe clara & certa, & nō ſufficere, eſſe generalem, pro quo facit, quòd no. Bar. in l. 1. nu. 7. & 8. & ibi Alex. in addi. ff. de excep. & ita tene.

67 Quæro. 15. vtrum teſtes recepti in iudicio ſummario, faciãt fidē in plenario inter eaſdē dem perſonas? Vide Pau. conſ. 3. in cauſa. quæ vertitur. n 3. vol. 2. & Couar. in prac. c. 17. n. 4. ver. quartũ ex præmiſsis aliquid per Lau. de Pinu. conſ. 84 n. 6. & latè. per Mathe. & ibi Saray. in add. nota. 191.

68 Quæro. 16. vtrum teſtes ſingulares probēt? Circa iſtam materiam, qui nempe dicantur teſte ſingulares, & quando coniungantur, vt probent, tradit doctiſsimè, ſimul & clariſsimè omnium, quos viderim, Ay. de antiqui.
69 temp. 4. par. q. ſectio. Sedenim quia per to. & idem Ay. conſi. 267. n. 3. 4. & 5. quem omnino vtrobique vide. Circa quod ſcire oportet teſtes in dubio preſumi conteſtes, & non ſingulares, ita no. idem Craue. conſi. 78. n. 9. & conſi. 151. nu. 15. Oſas. deci. 99. n. 28. Alex. conſi. 47, abundè. n. 6. lib. ſecundo. & conſi. 172. nu 8. eo. vol. Rol. conſilio. 23. numero ſecundo, volumine tertio. Bal. in lege ſecunda, C. de bo. poſſeſ. ſe. tab. & ibi Pau. nume. ſexto. & Iaſ. numero. 14. Salon de Pace conſ. 14 nu. 51. & alij mille in locis.

70 Quæro vltimò vtrum teſtes inſtrumentarij poſsint eſſe inhabiles? Reſpondeo, quòd ſic, tanquam a partibus approbati, ita gl. in. §. & licet, in ver. et ſupplicijs in nouel. de teſti. no. Iaſ. in lege prima numero decimo tertio. ff. de fer. tradit poſt multos, quos refert, Nat. conſ. 166. numero ſexto, et conſilio. 394. nu. 28. et Ay. con. 56. nu. 10.

De Arbitris, et Arbitratoribus.

Cap. 21.

SUMMARIUM:

1 *Tres ſunt arbitrorum ſpecies, Arbiter, Arbitrator, & Arbiter iuris, & n. 2. & 3.*

4 *An arbitri ſententia producat actionem, ſiue exceptionem.*

Sententiæ arbitri omnino metu poenæ eſt parendum, & ab ea neç appellatur, nec petitur reductio ad arbitrium boni viri. ibidē.

Vbi verò arbitri ſentia eſt manifeſtè iniqua, contra agentem ex illa, poteſt opponi doli exceptio quæ eſt quædam appellationis ſpecies per eam ſiquidem coram iudice deducitur laudi reuiſio. ibidem.

5 *In aliquibus caſibus arbitri ſententia producit actionem.*

6 *An de iure canonico a ſententia arbitri liceat appellare. remiſsiue.*

7 *Vbi per ſtatutũ prouidetur, vt arbitrorũ, ſiue arbitratorum ſententiæ mandentur executioni, producunt actionem, ſiue exceptionē: & ſic ab eis licet appellare.*

8 *Et prædicta de cauſa, in Cathalonia arbitrorum, ſiue arbitratorum ſententiæ producunt actionem, ſiue exceptionem.*

9 *In Cathalonia, ſi in compromiſſo eſt renuntiatum omni recurſui, & boni viri arbitrio, ſolum in duobus caſibus licet ab arbitrorũ ſiue arbitratorũ ſententÿs appellare: ſi prætendatur dolus, aut corruptio arbitri, vel arbitratoris, aut enormiſsima læſio.*

Arbitri poſſunt ſibi reſeruare in ſententia tempus ad re arbitrãdum, ſi id a partibus in compromiſſo ſit conceſſum, aliás ſecus ibidem.

In Cathalonia laudum, licet ab eo ſit, appellatum, mandatur executioni, præſtita ſatisdatione, per vincentem de reſtituendo, in caſu retractationis laudi. ibidem cum declaratione, quæ ibi traditur.

10 *In Cathalonia, quæ forma ſeruetur circa executionem laudi emologati, aut tranſacti in iudicatum.*

11 *Statutum prohibens a laudo recurſum, ſiue appellationem, intelligitur, niſi quis ex laudo enormiter lædatur.*

Quando quis ex arbitrio enormiter lædatur, ibidem.

12 *An ex ſententia arbitratoris detur actio.*

13 *Sententia arbitratoris de iure communi lapſu decendÿ non cenſetur emologata.*

Itẽ nec ab ea appellatur, ſed tãtum petitur reductio ad arbitrium boni viri. n. 14.

Reductio ad arbitrium boni viri intra quantũ tempus petatur. nu. 20.

15 *Reductio ad arbitrium boni viri coram quo iudice petatur. & n. 16.*

17 *In Cathalonia arbitrorum, & arbitratorum ſententiæ producunt actionem, vel exceptionem.*

18 *Ad quem appelletur ex ſententÿs arbitrorũ ſiue arbitratorum, quæ ex ſtatuto executionem paratam habent.*

19 *Ad quem in Cathalonia ex iſtis ſententÿs appelletur.*

21 *In Cathalonia lauda ſilẽtio decendij, tranſeũt in iudicatum.*

22 *An ſententiæ arbitrorum iuris producant actionem, vel exceptionem, & an ab eis liceat appellare, & ad quem.*

23 *Declaratur conſti. 1. tit. de recuſa. de tots Iutges.*

24 *In Cathalonia in ſuſpitionibus, quæ proponuntur aduerſus iudicem ordinarium, proceditur eodem modo, quo aduerſus iudicem delegatum.*

An ordinarius de iure ciuili poſsit recuſari vt ſuſpectus, vt in totum remoueatur. ibidem.

25 *Arbitri electi ſuper ſuſpitionibus propoſitis aduerſus aliquem iudicem ordinarium, ſiue delegatum, ſi recuſent proferre ſententiam ſuper dicta ſuſpitionum cauſa, poſſunt per dictum iudicem recuſatum compelli, vt ſententiam ferant, & ſi ſint diſcordes, vt tertium aſſumant.*

26 *An quis poſsit venire contra laudum, per ſe iuratum, & emologatum.*

27 *Arbitralis ſententiæ nullitates quæ ſint, remiſsiuè.*

1 CIrca iſtam materiam ante omnia animaduertere libet, tres eſſe arbitrorum ſpecies, quidam dicitur arbiter, ſimpliciter, qui de partium conſẽſu eligitur, & in eum, ſub alicuius pœnæ ſtipulatione, compromittitur, ita Spe. de Arbi. §. 1. in prin.

2 Secundus dicitur arbitrator, qui eſt quidã amicabilis compoſitor, qui litem dirimere habet de facto, potiùs quâm de iure, & ſine aliquo iuris ordine, & de iſto maximè tractatur in. l. ſi ſocietatẽ. §. arbitrorũ. ff. pro ſocio. & in. l. ſi quis arbitratu. ff. de ver. oblig.

3 Tertius dicitur Arbiter iuris, qui eligitur ex neceſsitate legis, ſiue ſtatuti, vt quando iudex allegatur ſuſpectus, quòd debent eligi a partibus arbitri ex neceſsitate iuris, ad cognoſcendum de ſuſpectione, l. ſi cum ibi no. C. de iudi.

4 Circa prædicta, quæro primo. An ſententia arbitri producat actionem, vel exceptionem? R. quôd non, l. 2. & ibi com. doc. ff. de recep. arbi. & l. pri. C. eo. Sed ſolúm illi metu poenæ paretur, vt in dicta lege prima & ſecunda, & hoc quando poena eſſet adiecta in compromiſſo, aliàs ageretur ad intereſſe l. diem proferre. §. fi. ff. eo. & glo. in dicta lege ſecunda, in ver. petitionem. Et ſic ab ea non appellatur, d. l. pri. cum ibi no. per Pau. de Caſ. & alios. not. Iaſ. in lege arbitro, & ibi Caſ. Bar. & alij ff. qui ſatiſda. cogã. latè Rip. in lege, nemo poteſt, numero. 90. cum multis ſeq. de leg. 1. neque ab ea petitur reductio ad arbitrium boni viri, vt no. Spe. de arbi. §. 1. numero, 2. Old. conſ. 156. numero 2. Inno in d. c. quintauallis. n. 5. in fi. de iu. iur. & Bar. in l. ſocietatem, §. arbitrorum. n. 33. ff. pro ſocio. & ibi reddit rationem, quare a ſententia

arbi

arbitratoris detur reductio ad arbitrium boni viri,& non a ſententia arbitri.Sed ei omnino poenæ metu parēdum eſt,l. diem proferre.§.ſtari de recep.arb.Quamuis ſi in arbitri ſententia(quod laudum appellatur) dolus re ipſa,ſiue ex propoſito interuenerit,cōtra agentem ex illa ſententia poteſt opponi, doli exceptio.l.non diſtinguemus.§. cū quidam in fi.ff.de recep.ar.l.3.C.eo.no.Inno.in capite cum ab omni,de vi.& ho.cle.Mathe. nota.182.Rom.conſilio.90.nume.quinto.Soci.in trac.fallen.reg.24.fal.10. Maran. de ordi.iu.par.6.tit. & quandoque appellatur nu. 267.& 270 quam doli exceptionem eſſe quādam appellationis ſpeciem,tradit Bar.in lege prima numero ſecundo.C.de recep. arb. & Maran.vbi ſupra.d.n.270.

5 In aliquibus tamen caſibus arbitri ſententia producit actionem,ſiue exceptionem,de quibus habetur in lege cum antea.C. eo. & tradit Rip.in dicta lege nemo poteſt.nume. 90.cum mul.ſeq.

6 De iure tamē canonico,an a ſententia arbitri liceat appellare no.in c.2.de arbi.& no. Paulus de Caſ.in lege prima.C.de recep. arbi.Ludo.Roma.conſilio.27.nume.3.Soci.in trac.fallen.reg.17.n.12.

7 Inſuper ſi per ſtatutum prouideretur, vt arbitrorum ſententiæ mandarentur executioni,producerent actionem, ſi eſſet condēnatoria, & exceptionem , ſi eſſet abſolutoria,ita Bartolus,Bal.Pau.& commu. docto. in dicta l.1.C.de arbi.Idem Bar. & Pau.in.l. quid ergo.§.ex compromiſſo.ff.de his, qui no.infa. Nat.conſilio.97.numero ſexto, volumine primo.& Soci.in trac.fal.reg.17. fal. 4.& ſic tali caſu,a dictis ſentētijs licet appellare,iux.no.in.l.1.C.de arbitris,& inferius dicemus.

8 Sicque cum in præſenti Principatu, per multas conſtitutiones definitum ſit, vt ſententia arbitrorum , & arbitratorum,debitæ executioni mandentur, ſicut aliæ ſententiæ, vt habetur per to.tit.de arbi.y arbitradors, clarum eſt in Cathalonia tales ſentētias producere actionem,vel exceptionem,& ſic ab eis licere appellare,iux.no.per Bartolum,& alios in lege prima , per illum tex. C. de recep.arbi.

9 Quæ appellandi poteſtas in dicto Principatu eſt limitata:ſi enim in compromiſſo eſt renuntiatum omni recurſui , & boni viri arbitrio , tantùm licet appellare , ſi prætenderetur dolus, aut corruptio,arbitri, ſiue arbitratoris, aut enormiſsima læſio. quibus tribus caſibus licet quidem appellare , ſed appellatio illa tantum operatur effectum deuolutiuum,ſed non ſuſpenſiuum. Si quidē præſtita cautione per appellatum de reſtituendo in caſu retractionis ſententiæ, ſentētia in eius fauorē lata debet executioni mandari, vt in conſtitutione 5.tit. de Arbitres y arbitradors.

Et hoc niſi arbitri, ſiue arbitratores reſeruauerint ſibi tempus ad rearbitrandū(quod eis licet , ſi a partibus in compromiſſo fuerit conceſſum , aliàs ſecus , vt notat Bartolus in lege quid tamen. ff. de re.arbit.& Marq.in vſa.de omnibus namque quęſtio. decima quinta.)Nam tali caſu , cum intra dictum tempus , ipſi arbitri poſſint ſententiam mutare,ſeu corrigere dicta ſententia non poteſt executioni mādari, niſi in ſententia prouiſum ſit,quòd mitti poſsit executioni intra dictū tēpus reſeruatū ad rearbitrandū,ita habetur in conſtitu.com per diuerſas. 7.tit.de arbi.y arbitra.vbi etiam diſponitur, ad quem ſit appellandum , ſiue reclamandum,a dictis arbitrorum,ſiue arbitratorum ſententijs.

10 Quæ autem forma ſit ſeruanda in executione ſententiarumm arbitralium, quæ per partes ſunt emologatę,aut tranſactæ in iudicatum,docetur in conſti.Per quant.8.tit. de arbi.y arbitra.

11 Circa prædicta obſeruare opportet quòd ſtatutum prohibens a ſententijs arbitrorum, ſiue arbitratorum reclamationem , ſiue reductionem ad arbitrium boni viri, intelligitur,niſi quis per laudum enormiter lædatur ita no.Soci.iu. conſilio. 16. numero vndecimo,Pau.conſilio.70.quia fruſtra.nu.1. lib. 1. Roma.conſilio.90.numero quinto, & ſexto.Bal in.l.cum antea.C.de arbi.Bar. in d.§. arbitrorum. n.24 &.25.Deci.con.39.n.6. vbi iſtā opinionē dicit cōmunē quā etiā in ſpecie tenuit Ang.con.172.Eſtq. ratio , vt prædicti oēs doc.dicūt,quia nōeſt præſumendū ſtatutū voluiſſe excludere recurſum a laudo, cui ineſt dolus verus , vel præſumptus. Ex enormi autem læſione dolus præſumitur , vt fatentur omnes doctores vbi

O 2 ſupra

ſup. & no. Bar. in l. ſi de præto. ſtip. & ibi Alexander in additio. Quæ autem dicatur in præſenti caſu, enormis læſio in diuerſas itū eſt ſentētias. Multi ſiquidē tenent, quòd ſit læſio in ſexta parte reſpectu dubij litis euētus, inter quos Bar. in dicto. §. arbitrorum Soci. iun. d. conſ. 16. num. 12. Oria. in capite quoniam contra, par. vl. q. 14. de proba. Alij quòd dimidia, ita Prac. pa. in for. lib. ad poenam. Ex comprimiſſo. Senſit Calde. de arbi. con. quarto. Decius conſilio. 60. numero. 4. Alij ad iudicis arbitrium referunt, & iſtam eſſe magis communem ſententiam atteſtatur Meno. de arbi. caſu. 73. qui multos in eādem ſententiam adducit.

Quæro ſecundo an ex ſententia arbitra-
12 toris, ſiue amicabilis compoſitoris, detur actio? Dic, quòd non. Cum talis ſententia nō ſit propriè ſentētia, ſed potius quedam tranſactio ſeu cōpoſitio, vt no. per glo. in auth. vt differen. iudi. in ver. conuentum. Lu. Ro. ſing. 189. numero. 2. Inno. & alij. in cap. quinta-
13 vallis ex. de iu. iur. Bar. in l. 2. numero primo C. vbi, & apud quem. Hinc eſt, quòd nec ſilentio decem dierum talis ſententia cenſetur emologata, vt no. Inno. in dicto capite quintauallis, numero ſexto. Bar. in lege ſocietatem. §. arbitrorum nume. 16. ff. pro Socio. vbi dicit arbitramentum executionem paratam non habere, ſed eſſe agendum ex ſtipulatione propoſita, vel contractu præambulo impleto per arbitramentum. idem no. Inno. in dicto capit. quintauallis, & Prac. pap. in for. libel. quo agi. ad poenam ex cōpromiſ. ver. Franciſcus, nu. ſecun.

14 Hinc etiam eſt, quòd ab arbitramēto nō appellatur, ſed tantùm petitur reductio ad arbitrium boni viri, qui eſt iudex loci, vt not. Bar. & com. doc. in d. §. arbitrorum, n. 19. & Cano. in dicto capite quintauallis.

15 Hunc bonum virū ad cuius abitrium recurritur, ex arbitratoris ſententia diximus eſſe iudicem loci, verùm vtrum ſit iudex actoris vel rei, non explanauimus, id declarat Bar. in dicto. §. arbitrorum numero. 19. & 20. & in l. ſecūda, C. ubi, & apud quē cog. reſti. in integ. poſtu. ſit. vbi dicit reductionē ad arbitrium boni viri, eſſe petendam corā eo iudice rei, qui illius cauſæ (ſemoto compromiſſo) erat iudex cōpetens, per d. l. 2. & l. cum hi. §. tranſactiones. ff de tranſac. & c. expoſita, de arbi. vbi Ab. eam ſententiam veram eſſe affirmat, & Idem Ab. in dicto cap. quintauallis numero. 39. Philip. Fran. in rub. de appel. Lanfran. de Oria. in tractatu de arbi. vl. par. queſt. 19. Calde. de arbitris, conſi. quinto, numero ſecun. Prac. Ferra. in for. libel. quo agi. ad compromiſ. ver. nec reductio, nume. 5. hanc veram, & communē concluſionem dicit Alex. con. 131. n. 1. lib. 2.

16 Contrariam ſententiam, quòd dicta reductio ſit petenda apud iudicem illius, contra quem petitur, tenet Paulus in dicta lege ſecunda. Fede. de Sen. conſilio. 285. Imo. in dicto capite quintauallis nume. 39. quibus nouiſsimè accedit Couar. in reſolu. libro ſecundo capit. 12. numero primo, & Rol. conſilio 26. numero. 30. volumine ſecundo. Et licet prior opinio ſit magis communis, vt not. Kir. in ſuis com. opi. ver. reductio: poſterior tamen, quòd reductio ſit petenda coram iudice illius, contra quem laudum eſt latum, ſemper in puncto iuris mihi verior viſa eſt: eo quòd qui petit reductionem, & ſi alioqui futurus eſſet reus, in eo tamen iudicio, actor eſt, & reciſsionem iudicij petit, & ſic debet eam petere coram iudice illius, qui in hac reductionis quæſtione verè reus eſt. Pro his faciunt, quę d. Mich. Fer. ex obſeruantia Regiæ Audientię, tradit, 3 par. obſer. c. 219. Hoc etiam ſatis in terminis decidit tex. in d. l. 2. C. ubi & apud quem.

17 In Cathalonia non dubium eſt arbitratorum ſententias producere actionem, vel exceptionem, cum iure municipali habeant paratam executionem, vt ſententiæ arbitrorum, vt habetur plenè in conſt 2. & 5. de arbitres y arbitradors.

18 Dubitari contingit, ad quem ex ſententijs arbitrorum, ſiue arbitratorum appelletur, cum ex ſtatuto aliquo executionem paratam habent. Veritas eſt, quòd appellatur a dictis ſententijs non ad iudicem partium compromittentium, ſed ad ſuperiorem illius, qui laudum tulit, ita in expreſſo not. Bartolus & Bal. in dicta lege ſecunda, C. vbi & apud quem. Pan. in dicto capite quintauallis numero. 29. Lanf. de Oria. de arbi. par. vl. q. 19. fa. quæ tradunt Afflic. deciſione. 51. & Roma. conſ. 265.

Eſtque ratio, quia cum tali caſu dictæ ſententiæ producant actionem, ſiue exceptionem, inſtar aliarum ſententiarum, & alijs ſententijs æquiparentur, & tali caſu

arbitris

arbitris,ſiue arbitratoribus iuriſdictio tribu ta videatur, vt notant Bartolus,Paulus,& alij in lege,quid ergo.§.ex compromiſſo. ff. de his,qui no. infa. Alex. conſilio decimo tertio libro primo,quos refert, & ſequitur Nat.conſilio.97.nume. ſexto. Sicut ab alijs ſententijs appellatur ad ſuperiorẽ illius, qui ſententiam tulit,l.præcipimus.C.de appella. ita & in hoc caſu, eſt appellandum ad ſuperiorem illius, qui laudum tulit. Et hæc eſt mera veritas, licet aliud velit Couarru. libro ſecundo reſolu.capit.12.numero ſecundo,& alij,ibi per eum citati, & iſtam oppinionẽ communẽ eſſe atteſtatur Cel. Hugo. conſilio.124.numero tertio. Et eam ſecuta fuit noſtra Regia Audientia, vſque ad annũ 1564.vt refert d.Michael Ferrer, prima parte obſ.cap.35.in fi.

19 Poſtea verò in curijs anni.1564.capit.24. quæ conſt.eſt.7.tit.de arbi. y arbitra.fuit definitum, vt in Cathalonia, a laudo recurratur ſiue appelletur ad iudicem partis condẽnatæ,ita etiam no.Fer.d.capit. 35. in fine. & latiùs.c.461.

20 Circa prædicta quæro, cum poteſt peti reductio ad arbitrium boni viri, a ſententijs arbitratorum, intra quantum tempus poteſt peti iſta reductio? Hac in re varij varia dixerunt veritas eſt, quòd poteſt peti dicta reductio intra triginta annos,cũ ius petendi dictam reductionem,ſit perſonale, & ita per prædictam rationem tenet Barto. in dicta lege ſocietatem. §. arbitrorum, nu. 22.ff.pro Socio.Angel.conſ.315. iuſ. petendi. nume.1.Afflic.deciſione.132.Bal. in l. fi. ver. quæro vſque ad quãtum tempus,C. de con. emp.Alex.conſilio.93.cir.fi.volumine ſecun. Old.conſ.156.Feli.in capit. quo ad conſultationem,in fi.de ſen.& re iud.communem dicit Deci.conſilio.39.cir.fi.poſt multos, quos ibi citat.ſequitur Menoch.de præſump. lib. 3.præſ.65.numero.5.

Hæc tamen concluſio eſt intelligenda, dummodo pars intra annum ſit conquæſta extraiudicialiter (de arbitramento), ita Bar. in dicto.§.arbitrorum,numero. 22. Alexan. conſi.95.lib.2.& conſ.138.numero tertio lib. 6.Deci.dicto conſilio.39.Feli in dicto capit. quoad conſultationem num. fi. Maran. de ordi.iudi.par.6.tit.Et quandoque appellatur nume.124.Aliàs ſi per annum taceret, cenſeretur approbaſſe arbitramentum, vt dicit Bar.in d.§.arbitrorũ,nu.22. per tex.in l. qui grauatos.C.de cẽſi.& cenſitis,lib. 11. ſequitur Alex.d.cõſ.95.& cõſ.183.n.3.lib.6.vbi doc. in

21 apoſtil.& Feli.in d. c. quòad conſultationẽ. In cathalonia verò.iam dictum eſt dictas ſententias arbitrorum, & arbitratorũ, cum producant actionem,vel exceptionem, per lapſum decendij tranſire in iudicatum, iuxta d.conſti.8.tit.de arbi.y arbitra.

22 Principaliter quæro tertio. An ſententiæ arbitrorum iuris producant actionem, vel exceptionem? Reſpondeo, quòd ſic, cum habeant a lege iuriſdictionem,vt not. in capite ab arbitris de offi.delega. in ſexto not. Barto. Ange.& alij in lege fi.C.de iudi.Sicque ab iſtis appellatur ad Principem, cum à lege habeant iuriſdictionem,ita no.in d. c. ab arbitris,& in l.arbitro.ff. qui ſatiſda. cogan.& d.l.fi.

23 Et ſic cum in Cathalonia extet conſti. R. Iacobi,quæ eſt, 1. tit.de recuſa. de tots iutges, qua cauetur, quòd ſi contra aliquẽ iudicem delegatum erit deductum pro aliqua parte,eſſe ſuſpectum, pars allegans dictam ſuſpicionem, præſtito priùs calumniæ iuramento,debet cauſas eius proponere coram dicto iudice delegato,& eas probare coram arbitris ab vtraque parte electis, qui de dictis cauſis ſuſpitionis debeant cognoſcere,& partem ſuccumbentem in expenſis condemnare. Ab iſta arbitrorum ſententia,cẽſeo proculdubio poſſe appellari ad Regiam Audientiam,per d.c.ab arbitris.

24 In Cathalionia in ſuſpitionibus,quæ proponuntur aduerſus aliquem ordinariũ, proceditur eodem modo, quo diximus eſſe procedendum in ſuſpitionibus, quæ proponuntur aduerſus iudicem delegatum,ita no. in conſtitu. Per tolre las diuerſitats. 10.titu. de recuſa.de tots iutges. Cum quo municipali iure concordat, & ius canonicum. ca. ſuſpitionis cum ibi no.de offi.delega.c.cum ſpeciali,de appella.c.legitima, cũ ibi no. per glo.& doc.de appella.in.6.Quid de iure ciuili ſuper hoc obſeruetur eſt tex.in l. apertiſsimi,& in auth.ſi verò contigerit, & vtrobique doc.C.de iudicijs.

25 Adde, quòd ſi tales arbitri numquam ſententiare velint, vel in ſententia concordare nequeunt: per iudicem recuſatum, ſiue ordinarium, ſiue delegatum, poſſunt compelli vt negotiũ finiant,& ſicõcordare ne-

nequeant, vt tertium eligant, vt no. in dicto capite ſuſpicionis de offi. de lega. & cap. legitima de appel. in ſexto.

26 Circa prædicta quæro, approbaui & emologaui laudum latum ab arbitro, ſiue arbitratore, reperio me eſſe læſum, vltra dimidiam, num potero intentare remedium l. ſecunda. C. de reſ. vendi? Dic quòd ſic, vt notat Deci. conſilio. 60. quem refert, & ſequitur Maran. de ordi. iudi. quarta parte diſtinct. iudi. 14. numero octauo, & Bombi. conſilio tertio numero octa. Quod procedit, etiam ſi ſit iuratum, vt notat Old. conſilio. 156. Calde. de arbi. conſilio ſecundo & tertio. & hoc petita priùs abſolutione a iuramento, vt notat Maran. de ordi. iudi. par. 6 tit. & quando appel. nume. 127. &. 269. Ange. conſ. 172.

27 Quæro vltimò ex quibus cauſis laudum ſit nullum? vide pulchrè & reſolutiuè apud Cel. Hugo. conſilio. 51. per to. & conſilio. 94. numero decimo.

De Campſoribus.

Cap. 22.

SUMMARIUM.

1 *Tres ſunt ſpecies ſcripturæ priuatæ Chyrographum, liber rationũ, & epiſtola.*

Scriptura priuata non probat pro ſcribente, bene tamen cõtra ſcribentẽ, ibid.

2 *Subſcribens alicui ſcipturæ, pro eo habetur, ac ſi totam ſcripturam ſcripſiſſet.*

Limita, vt ibidem remiſsiuè.

3 *Subſcribens alicui ſcripturæ in dubio cenſetur habuiſſe notitiam omniũ, quæ in dicta ſcriptura continentur.*

Limita, vt ibidem, remiſsiuè.

4 *Scriptura priuata confecta manu tertij, an & quando probet.*

5 *Scriptum in meo libro manu cuiuslibet, probat contra me: de ratione, ibidem.*

6 *Liber rationum probat contra ſcribentem, non tamen pro ſcribente.*

7 *Id procedit in libris mercatorum, & campſorum. nu. 7.*

8 *Valet ſtatutum, vt libris campſorum, & mercatorum, etiã pro ſe detur plena fides.*

Limita nu. 9.

10 *Libri mercatorum, ſiue campſorum, iuratorũ, faciunt de iure communi pro tertio, & contra tertium, ſemiplenam probationem.*

Limita, niſi campſor eſſet ſuſpectæ vitæ ibidem.

11 *Epiſtola pro ſcribente nullam fidem facit, bene tamen contra ſcribentem.*

12 *Intellectus cap. 57. priuilegij, recognouerunt proceres.*

13 *An, & quando ſcriptura priuata vt probet, requirat diem & conſulem.*

Scriptura publica, vel priuata, continens debiti confeſsionem, nulla cauſa expreſſa, non probat. ibidem.

14 *Litteras recipiens, & legens, niſi ſtatim contradicat, an cenſeatur fateri vera eſſe, quæ in dictis litteris continentur.*

15 *Cautela extorquendi confeſsionem ab aliquo.*

16 *Petens aliquid alterius nomine, obtinere non debet, niſi demandato conſtet, licet ille alter dixiſſet, quòd id daretur cuicũque nomine eius petenti.*

An tamen iſte ſi dederit nomine alterius petẽti, ſit liberatus, ſi fortè quis falſò id nomine illius petierit. ibidem.

Non eſt imputanlum alicui, ſi crediderit cui veriſimiliter erat credendum, licet remaneat deceptus. ibidem.

17 *Mandatum de ſoluendo ſi eius vigore eſt ſecuta promiſsio reuocari non poteſt.*

18 *Vt ſciatur, an ſit habenda fides alicui ſcripturæ, necne inſpicitur locus, vbi facta eſt.*

19 *An ſcriptura priuata reperta in publico archiuo, faciat fidem.*

20 *Aetas alicuius, & mors ſepultorum, an probetur ex libris Rectorum Eccleſiaſticorum. & nu. 21.*

22 *Litteræ vulgò dicti credentiæ, an probent contra ſcribentem.*

Antli-

23 *An litteræ commendatitiæ obligent commendantem.*

24 *Produxi contra te ſcripturam aliquam, an ſi nihil aduerſus eam opponas, videaris eam approbare.*

25 *In Cathalonia creditores campſorum, de iure ſpeciali Principatus habent bona campſorum hypothecata: perinde ac ſi publica ſcriptura ſpecialiter, & ſeu generaliter obligarentur.*

26 *An ſcriptura priuata ſine ſubſcriptione valeat.*

ACturus de capſorum materia, ope ræpretium facturus viſus ſum, ſi aliqua non pœnitenda de materia ſcripturę priuatæ, cũ qua multũ negotij campſores habent, dicerem.

1 Scripturam priuatam (cuius tres ſunt ſpecis, Chyrographum, liber rationum, & epiſtola) certum eſt de iure non probare pro ſcribente, le. rationes, le. exemplo, & l. inſtrumenta, C. de proba. l. ſi ex cautione, C. de non nume. pecu. c. ſi cautio de fide inſtru. Bene tamen contra ſcribentem, ſi probetur ab eo fuiſſe ſcriptam, l. ſcripturas, C. qui po. in pig. hab. gl. communiter recepta
2 in c. 2. de fide inſtru. Item ſi ſit ſubſcripta. Nã ſubſcribens alicui ſcripturæ, cenſetur approbare omnia contenta in ea, ac ſi ille totam ſcripturam ſcripſiſſet, Bar. & doc. in. l. emptor. §. Lucius, per illum tex. ff. de pac. Iaſ. in authentica ſi quis in aliquo documento, C. de edendo, & in dicto. §. Lucius. Et hoc niſi doceat ſe deceptum, aut inductũ ad ita ſubſcribendum, vt no. Ay. conſi. 73. numero. 40. Pau. de Caſ. conſ. 216. confirmando, lib. pri. Ange. in lege ſi ſtipulatus. §. Chryſogonus de ver. obliga. Soci in trac. fal. reg. 385. vbi alias etiam tradit fallentias. Quas etiam vide per Anto. Gab. de præſumptio. conclu. tertia.

Indubio tamen ſubſcribens alicui ſcriptu-
3 ræ cenſetur habuiſſe notitiam contentorũ in ea, ita Bartolus in lege prima. §. ſi quis neget numero vndecimo. ff. quemad teſta. ape. quem refert, & ſequitur Iaſ. in lege ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus, numero decimo quarto. ff. de ver. obliga. & Anto. Gab. poſt multos, quos citat, de præſump. conclu. 3. numero. 29. & 30. Quod tamen in aliquibus caſibus fallit, vt latè per Menoch. de præſũp. libro tertio. præſump. 66. numero. 23. cum ſeq.

4 Inſuper ſi ſcriptura priuata ſit confecta manu tertij, licet a parte non ſit ſubſcripta, probat contra eum, ſi ipſe recognoſcat eius mandato eſſe ſcriptam, vel teſtes teſtificentur, illam ſcripturam eſſe ſcriptã per talem de eius mandato, aliàs ſecus. ita Imo. in cap. ſecun. de fide inſtru. numero octauo. & Feli. numero quinto. Roma. conſ. 204. Couarru. in prac. capit. 22. numero ſecundo. Stepha. Ber. conſ. 86. cum duæ apodiſſæ. n. 2. vo. 2. Et Rebuf. in trac. de Chyrograph. & ſcedu. recog. in præfa. nu. 37. Neque tali tertio creditur, quòd ſcripſerit de mandato talis, ita Marſi. ſing. 471. Imo. cõſ. 91. in cauſa & Reb. d. n. 37.

Ad hæc ſcriptum manu alterius in meo
5 libro, plenè contra me probat. Eſtque ratio quia quidquid eſt ſcriptũ in meo libro, pręſumitur mãdato, & voluntate mea ſcriptum ita Bal. in Rub. C. de fide inſtru Deci. in ca. ſecun. de fide inſtru. & in. l. fi. C. de edic. diui Adri. Tol. Pan. in d. cap. 2. Alex. conſi. 147. lib. ſecun. & conſi. 245. cir. prin. lib. 6. Ay. de antiq. tempo. prima par. ſec. vidimus numero. 28. Rip. in. l. admonẽdi n. 119. ff. de iu. iur. vbi id ampliat, ad id, quòd ego in libro aduerſarij ſcripſi allegat Raph. Cuma. conſi. 136. viſis inſtrumentis.

Ex prædictis liquet librum rationum pro-
6 bare contra ſcribentem, l. quædam. §. nummularios. ff. de eden. vbi. gl. Bartolus, & alij. Non tamen pro ſcribente. l. rationes, &. l. exemplo. C. de proba. not. Barto. & commu. ſcribentes in dicta lege admonendi. Dicit cõmunem Couar. in prac. capit. 22 num. 8.

7 Quæ communis concluſio habet locum etiam in libris mercatorum, & campſorum vt nec illis pro ſe credatur, nec plenè, nec ſemiplenè. ita Bar. & communis doctorum ſchola in dicta lege admonendi. vbi Iaſ. numero. 131. in fi. dicit ſolùm eis in paruis ſummis, qualẽ qualẽ fidem adhiberi, niſi aliàs cãpſor, ſiue mercator eſſet ſuſpectus. ita ante eum tenuit Abb. in dicta capit. ſecũ. de fide inſtru.

8 Hoc intellige, niſi extaret conſuetudo, aut ſtatutum, vt libris campſorum, ſiue mercatorum, etiam pro ſe crederetur, quia tũc plena fides dictis libris adhiberetur capit.

cum dilectus de fide inſtru.latê moderni in dicta lege. admonendi.& in di ca.2. Et hoc tam in foro ſeculari,quam Eccleſiaſtico, vt no.Iaſ in d.lege admonendi numero 80. Et etiam vbique iuxta no.per Bal.& doc.in . l. prima.C.de ſum.trinita. eſtque communis opinio teſte Craue.de antiquita.tempo.par. prima ſec.viſo de verbis.n.27.& .32. Roma. conſilio . 204.Saray.in add.ad Mathe. not. 78.n.7 De cuius ſtatuti validitate licet dubitari contingat,quòd occaſionem delinquendi præſtare videatur,tamen valere,& iſtam occaſionẽ uon poſſe cõſiderari aduerſus homines bonæ vitæ,&famæ,atteſtatur Ay.cõſ. 21.nu 9.qui alios refert.

9 Et ſic ſtante tali conſuetudine,vel ſtatuto, ſi aliquis mercator,vel campſor eſſet ſuſpectus,ei fides non adhiberetur,vt no. Craue.conſilio.21.numero nono,allegat Baldus in lege cunctos populos C.de ſum. tri. & fi. Catho.tradit Iaſ. in dicta lege admonendi, numero.81. verſiculo ſecundo.limita, quod etiam innuere videtur Bar.in dicto.§. nummularios.no.idem Craue.de antiq. tempo. par. 1. Sect. viſo de verbis.n.32.& latè Rol. a Val.conſilo.92.numero.15.volumine. ter. Quibus & ipſe accedo,& ex facto conſultus de iure reſpondi.

10 Pro tertio tamen,& contra tertium libri mercatorum,& campſorum iuratorum faciunt de iure communi ſemiplenam probationem,ſecus ſi non ſunt iurati,ita Iaſ.qui cõmunem hanc eſſe ſententiam dicit in rep,d. l.admonendi numero.134.in fi . vbi dictam communem ſententiam limitat, inter alias limitationes,quas ibi tradit,in campſore ſuſpectæ vitæ,& famæ.

11 Similiter epiſtola proſcribente nullam fidem facit,d.capit.ſecun. & iu. ſupra allega. at contra ſcribentem plenè probat,l.publia. §.finali.ff.depo.l.ſi aliquid.&.l. nec ambigi, C. de dona. Et ſic litterę cambij probant contra ſcribentem receptionem , ita Rip. allegans Bal.in dicta lege admonendi,numero.133.

12 Et iuxta prædicta arbitror eſſe intelligendum caput.57.priuilegij (vulgo dicti) Recognouerunt proceres, quo indulgetur cãpſoribus ciuitatis Barcinonæ, vt ſi ſint iurati in poſſe magnifici vicarij Barcinonæ, libris eorum ſuper ſolutionibus per eos factis alicui creditori , nomine ſui debitoris, credatur , vt intelligatur de campſoribus non ſuſpectæ vitæ, nec famæ . Pro quo facit,quod in ſimili tradit Ay. de antiquitate tempo. parte prima,ſec . Quarto limitatur numero,33.& Rip.in lege ſecun. ff. de dam. infec.

13 Circa iſtam materiam ſcripturæ priuatæ,de qua in præſentia nobis eſt ſermo,quæro primò , an ſcriptura priuata vt probet, requirat diem, & conſulem ? Reſpondeo, quòd licet ſcriptura publicata ad ſui probationem , requirat diem , & conſulem, vt no.glo.in lege generali. C. de tabul. libro decimo,& gl.in capite.inter dilectos de fide inſtru.no.latè Gui.Pa.q.582.Rom.ſing. 238.& alij paſsim,tamen ſecus eſt in ſcriptura priuata , quæ ad hoc, vt probet contra ſcribentem , ſeu eius hæredes, non requirit diem , neque conſulem,l.cum tabernam §.pe.& ibi Barto.& docto.ff.de pigno. Idẽ Bartolus in lege prima.§.primo.ff.de iuſ.& iu.Rip.in dicta lege admonendi numero, 235.& ibi Iaſ. in rep. numero. 115 . vbi dicit quòd licet ad hoc, vt probet liber rationum , debeat habere diem , & conſulem lege prima .§. rationes,vbi Paulus de Caſtro, & moderni.ff.de eden. tamen ad hoc , vt probet contra ſcribentem , non eſt quærendum an habeat ſolemnitates,& ſic an habeat diem , & conſulem: dummodo in dicta ſcriptura contineatur cauſa , alias enim non probaret.capit.ſi cautio,& ibi doct. de fide inſtru.l.cum de indebito.§.fi.ff.de probatio. qui tex. iuxta communem doctorum ſcholam, loquuntur & de ſcriptura publica.

Vt tamen dicta ſcriptura priuata probet contra tertium ,debet habere diem, & conſulem,vt not.in additione ad Bartolum in lege cum tabernam.§ primo.ff. de pig. no. Io And.& Hoſ.in cap.inter dilectos, ex. de fide inſtru.& Mathe.no.45.& ibi Saray. in additione.

14 Quæro ſecundo.miſi ad te epiſtolam , in qua continebatur,quòd mitteres mihi centum ducatos,quos mihi debebas,accepiſti epiſtolam,legiſti,penes te retinuiſti, & nihil dixiſti, vtrum videris approbare contenta in ea? Reſpondeo,quòd ſic, ita Bartolus in lege quo enim.§.primo.ff.rem. ra. habe. Iaſ.in lege que dotis,numero.92.ff.ſol . mat. & in rep. dicta lege admonendi.n. 142 . vbi dicit

dicit

dicit quòd qui accepit epiſtolam ſimpliciter & retinuit, cenſetur fateri contenta in ea eſſe vera, allegat. l. ſi filius, ff. ad Macedo. Cle. 1. de procura. d. l. cum tabernam, §. idem quæſijt, & ibi Bartol. ff. de pigno. Inſuper dicit Iaſ. in d. num 142. eſſe admirabilem modum extorquendi confeſsionem, ſiue conſenſum alicuius, mediante receptione litterarum facta in præſentia teſtium, qui ſint probè informati
15 de contentis in litteris. Idem poſt multos, quos citat, notat ante eum Matheſi. nota. 22. Aliquas fallentias ad iſtam concluſionem, vide per Iaſon, dicto numero. 142. & pleniùs per Anto. Gabr. de præſumptio. concluſione ſecunda, & nouiſsimè per Menochi. de præſum. lib. 3 præſ. 65. vbi copioſè iſtã materiam tractat.

16 Quæro. 3. depoſui penes te centum, ſtipulatus ſum, ea reddi cuicunque tibi litteras manu mea deferenti: Petrus litteras meas ad te defert, num cogeris ei ſoluere dicta centum? Dic, quòd non, niſi de mandato aliter cõſtet; text. eſt expreſſus in. l. ſi quis vxori. § apud Labeonem, ff. de furtis? Vbi ſi quis dixerit alicui, quòd cuicunque nomine eius petẽti decem ab eo, ea illi det, non tenetur illi dare nomine illius petenti, niſi de eius mandato conſtet. hunc tex. digito ligandum eſſe, dicit Ge. de pe. ſan. ſingul. 87. Pulchrum tamen eſt ſcire, vtrum ſi dederis illa cẽtum, nomine meo falsò petenti, te tamen inſcio, libereris. Bart. in d. §. apud Labeonem, tenet, quòd non, per rationem ibi per eum traditam. Alij tenent, quòd cedendo actionem aduerſus illum, qui ſuppetijt, liberetur. Quos & ipſe ſequor per text. in. l. ſi quis ſeruo, & l. cum quis, §. ſi debitorem, ff. de ſolutio. Neque ob. quòd dicit Bartol. in d. §. apud Labeonem, ꝙ in. d. l. erat nominata certa perſona, cui daretur, & ꝙ ob id ſoluens remaneat liberatus. Nam certe rationem diuerſitatis inter hunc, & illum caſũ non video. Cum ita ſatisfaciat voluntati ſtipulatoris, qui ſoluit perſonæ ſpecialiter nominatæ, atque qui ſoluit perſonæ generaliter per eum nominatæ.

Proquibus etiam facit gl. à doc. approbata in. l. Titio fundus, ff. de con. & demõſt. Quòd non eſt imputandum alicui ſi crediderit, cui veriſimiliter erat credendum, licet remanſerit deceptus.

17 Quæro. 4. De quæſtione, quam ex facto habui. Habebã centum penes vnum campſorem, debebam centum Petro, do illi litteras ad campſorem, vt ei illa centum ſoluat: Petrus præſentat dictas litteras campſori, qui eas acceptat. Antequam campſor ſoluat illa centum Petro, ſcribo alias litteras campſori, ne ea ſoluat Petro, an campſor cogatur illa centum ſoluere Petro? Conſului, ꝙ ſic, non obſtante illa reuocatione mandati de ſoluẽdo, per notabi. deci. Ioan Andre. in addi. Specul. titulo de depo. in rubr. quam ſequitur Ange. in. l. ſingularia, ff. ſi cer. pe. & Iaſ. in. d. l. admonendi, in repet. numero. 152.

Eſtque ratio, quia mandatum de ſoluendo, ſi eius vigore ſecuta eſt promiſsio de ſoluendo, reuocari non poteſt, vt poſt Bart. & alios declarat Decius in. d. l. ſingularia, numero 24. & Marſil. ſing. 58. & Paul. de Caſtr. & alij in. l. ſi cum Cornelius, ff. de ſolutio. & ita poſtea ſecundum meum conſilium fuit iudicatum.

18 Quæro. 5. Barcinone per dictum priuilegium Recognouerunt proceres, adhibetur plena fides libris campſorum iuratorum, ſuper ſolutionibus per eos factis alicui creditori nomine ſui debitoris; an ſi iſti libri ſeu partitæ in eo contentæ producantur alibi extra Barcinonem, adhibebitur eis fides? Reſpon. ꝙ ſic. Nam circa fidem alicuius ſcripturæ inſpicitur locus, vbi fit, licet poſtea producatur vbique, per. l. ſi fundus, ff. de euictio. no. Bart. in. l. 1. numero. 36. C. de ſumma Tri. & fi Catho hanc opinionem dicit communem Craue. de antiq. tempo. par. 1. ſec. quartò limitatur, numero. 9 latè eam probat Guid. Pap. deciſ. 262. & addi. ad eum. Et ſic inſtrumenta confecta ab aliquo notario, conſtituto auctoritate alicuius vniuerſitatis, facit fidem extra territorium, etiam vbique: ita Guid. Pa. deciſione. 262. poſt Bar. & alios in. d. l. 1. & in. l. cunctos populos, C. de ſum. Tri. & fide Catholica.

19 Quæro 6. An ſcriptura priuarta reperta in archiuo publico, faciat fidem? Vide Iaſ. in repet. d. l. admonendi, numero 136. & latiſsimè per Ay. de antiq. tempo par. 1. ſec. Quartò limitatur, numero. 1. cum mul. ſeq. vbi etiã plenè tractat, an ſit credendũ libro maſſarij cõmunis, & libro officialis publicè ſtatuti. Et idẽ Craue. in eadem part. 1 ſec. quid in libro, tractat, an ſit credendũ libro officialis vnius monaſterij, vel collegij.

20 Quæro. 7. An ad probandum mortem, ſeu ætatem alicuius, credatur libris rectorum eccleſiarum, in quibus deſcribuntur nomina

+ campsor dicitur ille qui ex pecunia permutatione lucrum facit ex Ambrosio Calepino

eorum, qui baptizantur, & dies quo ſepeliuntur, Craue. in d. part. 1. ſec. vidimus abundè, numero. 1. dicit, ꝙ ſi ſit conſuetudo, vt talibus libris credatur: eſt ſtandum conſuetudini. ea ceſſante diſtinguit, nam aut agitur de magno præiudicio, & dicit non plene eſſe eis credendum, aut de modico præiudicio, & eis plenè credi affirmat, allegat. l. ſiquidem, C. ſolu. matrimo. Idem ſentire videtur Rebuf in trac. de reges. ſeu lib. bap. ſepul. articulo. 1. gloſ. 1. & . 2.

21 In hoc Principatu viget conſuetudo, vt ad probandum ętatem, ſiue mortem alicuius, talibus Rectorũ libris plenè credatur. Et ita ſæpe ſæpius, & quotidie obſeruari vidi.

22 Quæro. 8. Quid & quantum probet litteræ vulgò dictæ credentię? Vide plenè apud Bartol. in. l. Lucius, ff. de fideiuſſo. & aliquid in. l. ſi pupilli. §. item ſi procuratori, ff. de neg. geſt. & nouiſsimè Menoch. de arbi. iudi. caſu 49. n. 20.

23 Quæro. 9. An litteræ commẽdatitiæ obligent commendantem? Dic, ꝙ non, iuxta no. in. l. fi. C. quod cum eo. l. eleganter, §. fi. ff. de dolo.

24 Quæro. 10. Produxi cõtra te in iudicio ſcripturam aliquam priuatam, nihil aduerſus dictam ſcripturam oppoſuiſti, num cenſeris eã approbaſſe. Dixi ſupra cap. 19. de inſtrum. edi. num. 14.

25 Circa iſtam campſorum materiam, ſcire opportet, ꝙ in Cathalonia adeſt conſti- R. Iacob. 2. incip. Ordenam e ſtatuim, quæ eſt. 2. tit. de depoſits. e cambiadors, qua cauetur, bona compſorum creditoribus ſuis ita tacitè obligari, ac ſi ſcriptura publica, dicta bona eſſent eis generaliter, aut ſpecialiter obligata. Itaque iudicatum refert nobilis Ludo. a Pegue. in deci. crimina. c. 38. num. 15. & 17.

26 Vltimò quæro, An ſcriptura priuata ſine ſubſcriptione valeat? Reſpondeo, ꝙ non, l. ſcripturas, cum ibi no. C. qui po. in pig. habea. Quod tamen fallit, ſi ſcedula ſit ſcripta propria manu, quia tunc ſubſcriptione non indiget, ita Roma. conſilio. 303. de præſumptio. concluſione tertia, numero vndecimo, Deci. in. l. hac conſultiſsima, numer. 27. C. qui teſtamen. fa. poſ. Alexand. Iaſ. Pau. & alij in. l. cum antiquitas, C. de teſta. Ay. de antiq. tem. par. 1 ſec. Quæritur, n. 42.

Neque requiritur, quòd is qui ſcripſit aſſerat ſe ſua manu ſcripſiſſe, ſed ſat eſt, conſtet ſua manu eſſe ſcriptũ, ita Bart. in. l. cũ tabernam. §. idem quæſijt. de pigno. Ay d. ſec. quæritur, numero. 43. qui Felin. in capit. 2. de fide inſtru. & Purpu. in. l. admonendi, numer. 167. de iu. iur. tenentes dictam atteſtationem neceſſariam eſſe reprobat. Sequitur Meno. de preſ. lib. 3. preſ. 66. nu. 4. Requiritur tamen, ꝙ in tali ſcriptura ſit appoſitum nomen proprium ſcribentis, prout pulchrè aduertit, & per exempla declarat Rebuf. in trac. de chirogra. & ſcedu. recog. in præfa. numero octuageſimo quarto.

De Decimis.

Cap. 23.

SVMMARIVM.

1 Laici, iure communi, ſunt incapaces decimarum.

2 In Cathalonia decimæ poſsidentur per laicos, ex ſummi Pontificis cõceſsione.

3 Exemptus a ſolutione decimarnm, ſi acquirat poſſeſsiones, pro quibus decima ſoluebatur, an pro eis teneatur decimam ſoluere.

Quid ſuper hoc, in Cathalonia ſit ſtatutũ, numer. 4.

5 An decimæ in Cathalonia a laicis præſcribi poſsint.

6 Exactor decimarum poteſt prohibere domino fũdi, ne fructus illinc exportet, niſi ſe, aut ſuo nuntio præſente.

Circa hoc in Cathalonia eſt quædã Regia Pra-
7 gmatica. nu. 7.

Conſuetudine obtineri poteſt, vt laici liberè colligant fructus, & ſine teſtibus in horrea recondant, & poſtea decimas ſoluant.

9 Si animalia pro maiore parte anni, depacta fuerint in aliqua parrochia, & poſtea ad tẽpus

tranſ

tranſlata ſint in aliam parrochiam, & ibi ediderint, debetur decima de illis animalibus illi parrochiæ, vbi ferè per totum annũ depaſta ſunt.

10 *An conſuetudine induci poſsit, vt ex certis fructibus nulla decima ſoluatur.*

11 *An decima prædialis poſsit conſuetudine reduci ad viceſimam, aliamue portionem.*

12 *Si quis vendat alicui fundum, & affirmet eſſe liberum ab omnibus decimis, intelligitur, de extraordinarijs, non de ordinarijs.*

13 *Priuilegium cõceſſũ alicui, vt decimas alicuius parrochiæ percipiat, non extenditur ad noualia.*

14 *In Cathälonia viget conſuetudo, vt laici alienent decimas, quas poſsident ex conceſsione ſummi Pontificis, in alios laicos, ſine epiſcopi aſſenſu. Eadem cõſuetudo eſt in Gallia, & in vniuerſa Hiſpania. n.6.*

15 *Quid de iure communi, an laici, qui legitimè decimas poſsident, poſsint eas alienare in alios laicos.*

1 LAici iure communi ſunt incapaces decimarum, c cauſam quæ, de preſcrip. & c. quamuis. de decimis, cum mille alijs.
In Cathalonia tamen decimę per laicos licitè poſsidentur, ex conceſsione ſummi Pontificis Vrbani Secundi, & aliorum, vt not. Micha. Fer. 3 par. obſeruan. cap. 278 ver. pro materia. Et ſic magna pars decimarũ in pręſenti Principatu poſsidetur per ſeculares nobiles, & alios de genere militari.
3 Quæro. 1. quis eſt exemptus a decimarum ſolutione pro ſuis poſſeſsionibus, acquirit poſ
ſeſsionem aliquam, pro qua decima ſoluebatur, numquid poſtea ille, de illa poſſeſsione decimam ſoluet. Reſpondeo, quòd ſi eſt exẽptus a poſſeſsionibus, quas habet, & habebit, quôd nõ, aliàs ſecus. capit. fi. §. pe de deci. in 6.
In Cathalonia tamen adeſt conſti. Caroli Impe. quæ eſt conſti. 1. tit de delmes, qua ſta-
4 tuitur, ꝙ ſi aliquæ poſſeſsiones perueniant ad aliquem exemptum, ꝙ pro eis ipſe teneatur ſoluere decimam ei, ad quem decimarum perceptio pertinet, ſicut antea domini illarũ poſſeſsionum ſoluebant. De cuius conſti. validitate non eſt dubitandum, cum vt quidam dicunt, valeat ſtatutum, vt bona ciuium ſemper collectari poſsint, etiam ſi tranſeant ad eccleſiam, vt not. Cal. conſilio ſeptimo, titulo de conſtitu. & conſilio ſecundo, titulo de cenſi. Socin ſen. conſilio. 45. lib. 3. & conſ. 12. libro quarto, & hoc cauſis, quas ad dictæ ſententiæ confirmationem, adducit Menochi. de præ. libro quarto preſ. 83. numero. 16. maximè cum. d. conſtit. per verba generalia diſponat.

5 Quęro. 2. An decimę in hoc Principatu præſcribi a laicis poſsint. Reſpondeo, ꝙ iure communi inſpecto, non. c. cauſam, de præſcriptio. quia cum eas poſsidere non poſsint, nec præſcribere, d. c. cauſam. & reg. ſine poſſeſsione, de reg. iur. in. 6. Sed inſpecto illo indulto Romani Pontificis, quo licitè in hoc Principatu, decimæ per laicos poſsidentur, clarum eſt poſſe decimas per laicos pręſcribi: ita in ſimili no. Salon de Pace, conſilio. 50. numero 3. & . 4. & Beſsia. in conſuet. Aluer. c. 17. articulo. 18. Socin iun. conſilio. 115 numer. 39. & . 40. volum. 2. Rebuff. in trac. de deci. q. 13. numero. 77. & pulchrè hoc in terminis tradit Mencha. libro. 2. contro. illuſ. c. 89. numero. 6. Et hoc intellige de iure percipiẽdi decimas. An autem laici libertatem non ſoluendi decimas præſcribere poiſsnt, ſtatim dicemus.

6 Quęro. 3. An exactor decimarũ, poſsit prohibere domino fũdi, ne fructus illinc exportet, niſi eo, vel eius nuntio pręſente. Reſpondeo, ꝙ ſic. per. l. 2. ibi, ſub aſpectu. C. quan. & quib. quar. pars libr. 10. facit text. in. l. ſi ſuſpecta, in princip. ff. de inoffic. teſtam. l. nam ita diuus, ff. de adop. l. fi. C. de auto. tuto. no. Spe. de deci. §. 1. numero. 12. Guid. Pa. q. 283. Abb & com. docto. in. cap. ex parte. 2 de deci. Capel. Tho. & ibi Aufre. deci. 432. Rebuf. de deci. q. 5 num. 23. & Vin. de Fran. deci. 117.

7 Huc alludere videtur in pragma. Reg. Fer. 2. data. 2. Sep anno. 1510 quæ eſt in ſecũdo volumine conſti. tit. de delmes, qua ſancitur, vt domini fundorũ, pridie quàm velint terere frumenta, debeant denuntiare exactori decimarum, vt adſit in tali area ad videndum frumentum menſurari, & ad decimam accipiendam.

8 Item conſuetudine obtineri poteſt, vt laici liberè colligant fructus, & in horrea ſine teſtibus recondant, & poſtea decimas ſoluant, ita Ay. conſilio. 22. numero. 1. & Couar. lib. 1. reſolu. capit. 17. nu 8. ver. 8. in fi. & Vincen. de Franch. deci. 124. & Pau. de Caſt. in. l. lineam, ff. ad. l. Fal.

9 Quęro. 4. De quadam quæſtione, ſuper qua cõſulere habui. Habeo multa animalia, quæ pro parte anni depaſcuntur in quadam par-

parrochia;& pro alia parte anni, in alia, ibiq; naſcuntur, cui parrochiæ eſt ſoluenda decima de dictis animalibus? Reſpondeo, ꝙ nulla exiſtente conſuetudine, debet diuidi decima inter illas duas eccleſias.gl.& docto.in.c. ad apoſtolicæ.de decimis.Stepha.Ber.conſil. 247. decimæ ex præcepto, volumine tertio, vbi, idem de decima lanæ eſſe dicit. Si tamen pro maiore parte anni, depaſcerentur in vna parte, & poſtea ad paululum temporis tranſferrentur in alium locum, ibique ederent, decima eſſet ſoluenda illi parrochiæ, vbi pro maiore parte anni ſteterunt: ita notat Ioan. Andre.in addi.Specu.titulo de deci.in addi.3. ex nouis.fa.no.per Paul.de Caſtr.& alios, in l.huiuſmodi,§.legatum,de lega.1.& Bòè.q. 13.num.54.Vide ſuper his omnino Rebuff.in trac.de deci.q.6. a nu.25. vſque ad numerum 33.

10 Quæro.5. An conſuetudine induci poſsit, vt ex certis fructibus, nulla decima ſoluatur? Aliqui tenent ꝙ ſic, modò ex alijs fructibus ſuperſit iuſta ſacerdotum ſuſtentatio: ita in terminis reſoluit Couarru.libro primo reſolu.cap.17.numero.8.ver.ſeptimò eodem iure.& ante eum Paul.de Caſt.conſ.17.In cauſa decimali.num.1.lib.2. noſter Regius Senatus ſæpe aliter pronuntiauit, prout apparet ſententijs, quas tradit Micha.Fer.3.par.obſeruan.c. 274.&.c.275 &.276.pro quibus ſententijs facit Prag.Caroli Impe.da.10.Sep.1542.quæ eſt.6. in tit.de delmes,in.2.vo.conſti.

11 Poteſt tamē cōſuetudine decima prædialis reduci ad viceſimam, aliamue portionem, ita Couar.vbi ſupra num.8 ver.ſextò pariter infertur,& Guid.Pa.deciſ.284.& Rebuff. in trac.de deci.q.13.numero.46. Vbi iſtam procul dubio communem eſſe ſententiam, dicit, quam ſequitur Regius Senatus, vt refert Micha.Fer.3.par.obſeruan.c.277.

Hæc ſine dubio procedere, affirmat Beſsia.in conſuetu.Aluer.c.17.articulo.18.ver.tertiò intelligerē, ſi decima laicis deberetur. Quod nota, quod attinet ad præſentem Principatū, in quo maior pars decimarū, poſsidetur per laicos.

12 Interim circa iſtam decimarum materiam, hoc ſilentio non preteribo, quòd ſi quis vendat alicui aliquem fundum, dicens eſſe liberū ab omnibus decimis, intelligi a decimis extra ordinarijs, non autem ordinarijs. Doctrina eſt ſingularis, Bal.in.l. fiſtulas,§.frumenta, ff. de contr.emp.quam multū commendat Cremen.ſing.108.Quod nota, quia ad multa confert.

13 Neque illud ſilentio inuoluam, ꝙ priuilegium conceſſum alicui eccleſiæ, vel etiam laico, vt decimas alicuius parrochiæ recipiat, nō extenditur ad noualia.c.tua.in fi. &.c. cum contingat, de deci.&.c.vl.eo tit.in.6 &.c.ſanè de priui.no.Rebuf.de deci.q.14.numer.3.& 29.

14 Tandem illud nullatenus diſsimulabo, conſuetudine antiquiſsima eſſe obtentum in Cathalonia, vt laici, poſtquam decimæ ſemel ex Pontificali priuilegio cœperunt ad ſe pertinere, liberè, & ſine conſenſu epiſcopi eas hinc
15 inde,& de laico, ad laicum alienent. Licet attē ta iuris Canonici diſpoſitione; laici decimas legitimè ex Romani Pontificis diſpoſitione poſsideant, non poſsint eas in laicū alienare ſine Epiſcopi licentia,& conſenſu, vt notat gloſſ.in.c. prohibemus de decimis.Imo. in.c.2.de feudis, Bòè.in conſuet.Bituricen.§. 11.Caſſan.in conſuet.Burgun.rubr.1.§.6.numero.36.Cuman.conſilio.64.Titius, & Sempronius.Imò,& multi non infimæ notæ doctores tenent, nec tali caſu, laicum poſſe dictas decimas, etiam de Epiſcopi cōſenſu, in laicum alienare: ita Io.Andre. Hoſt. & Abb. in dicto cap.prohibemus.Idem Hoſt.in ſumma.titulo de feudis.§.quis poſsit.col.1. quam opinionem dicit communē Pan.in d. c.prohibemus. quāuis prior opinio mihi videtur receptior.Pro qua facit text. a contrario ſenſu, in.d.c. prohibemus.

16 Quæ adduxi, vt videamus multûm operari dictam conſuetudinem in Cathalonia. Quam & in Gallia ſeruari tradit Caſſa.in cōſuetudinib.Burgund.rubrica.1.&. 6. numero 36.& in vniuerſa Hiſpania eandem obſeruari tradit Mencha.libro ſecundo contro.illuſ. capit.89.numero ſecundo, ver. Denique pro hac parte. Vbi dictas decimas, ex quo legitimē a ſummo Pontifice exemptæ, & ſeparatæ fuerunt a iure eccleſiæ, dicit, eſſe quaſi ius profanum, & in laicorum commercio, non ſecus, quàm reliquas res profanas.

Que nota, quia ad mille queſtiones conducunt.

(:)

De Filijs, qui matrimonium contraxerunt, ſine conſenſu parentum.

Cap. 24.

SVMMARIVM.

1 *Filij de iure Canonico liberè ſine parẽtum conſenſu, poſſunt contrahere matrimonium.*

2 *An ſtatutum, quod infligit poenas filijs contrahentibus matrimonium, ſine parentum conſenſu teneat.*

3 *An conſti.2.& 3.de Spoſalles y matri. quæ imponunt poenam priuationis ſucceſsionis paternæ filiabus minoribus.24. annorum quæ matrimonium, ſine conſenſu parentum contrahunt, teneant, & valeant.*

4 *Statutum laicorum diſponens circa ſubſtantiam matrimonij non tenet ſecus ſi diſponat circa qualitates, & acceſſoria matrimonij, puta, ſucceſsiones, & dotes.*

5 *Ius Canonicum tantũ diſponit circa validitatẽ matrimonij, non tamen circa iniuriam, quã filia facit patri nubendo contra eius voluntatem.*

6 *Statutum laicorum prohibens, filiam coniugiũ contrahere ſine patris conſenſu, eſt rationabile.*

7 *An de iure Cathaloniæ filia, quæ compleuit vigeſimum quartum annum, poſsit impunè ſine parentum conſenſu matrimonio ſe copulare.*

8 *An.d.conſti.2 & 3 quæ de filiabus loquuntur, habeant locum & in filijs.*

9 *In pœnalibus durum eſt, legem extra caſum in lege expreſſum, extendere.*

10 *An valeat ſtatutum, vt ingrediens religionẽ, ſucceſsione priuetur.*

Procedit argumentum de matrimonio carnali, ad ſpirituale, ibid.

E re publica eſt, ne bona extra familiam exeãt.

Intereſt reip. regi per digniores, & diuites, & non per pauperes, & abiectos, ibid.

11 *Præiudicium, quod ſecundariò, & in conſequẽtiam venit, non attenditur.*

Ad id, quod per accidens venit, nõ poteſt dici noſtram voluntatem, directè, neque indirectè ferri, ibid.

Solũ attenditur, quod principaliter fit, ibidem.

12 *Admittitur in ſucceſsionibus iſta conditio, ſi nec clericus, nec monachus fuerit.*

13 *Poteſt teſtator rebus ſuis conditionem adijcere, ne tranſeant in monaſterium.*

14 *Argumentũ de ſtatuto, ſiue lege, ad teſtatorem valet.*

15 *Pater ſi legat filiæ ducenta, ſi nupſerit, et centum, ſi religionem intrarit: an filia ſi religionem ingreſſa ſit, poſsit conſequi integra ducenta, & nu.16.*

16 *Legatum factum alicui, ſi nubat, conſequitur et ille, qui religionem eſt profeſſus, ex præſumpta voluntate teſtatoris.*

17 *Monaſterium habetur loco filij, et ſic facit deficere fideicommiſſum relictum ſub conditione, ſi ſine liberis deceſſerit:*

Limita, vt nu.18. & 19.

Refertur opinio Regiæ Audiẽtiæ Cathaloniæ, nu.20.

20 *In claris, non eſt opus coniecturis.*

21 *Ex quibus verbis coniiciatur, teſtatorẽ voluiſſe monaſterium haberi loco filij, latè diſcutitur, et nu.22.*

22 *Quam opinionem teneat Regia Audientia Cathaloniæ, ibid. nu.22.*

23 *Si monaſterium non eſt capax ſucceſsionis, in cõmuni, nec particulari, admittitur ſubſtitutus, ſimulatque grauatus eſt ingreſſus monaſterium, et religionem profeſſus, non expectata morte naturali, dicti grauati.*

Si autem monaſterium eſſet capax ſucceſsionis ſaltem in communi, tunc monaſterium durante vita inſtituti, dictis bonis gauderet: et ſi ſubſtitutus præcederet inſtitutum, fideicommiſſum eſſet extinctum, nu.24. et.25.

25 *Conditio, ſi deceſſerit ſine liberis, non ſtatim impletur, cum grauatus presbyter factus eſt, ſed mortis tempus expectatur.*

26 *Conditio, ſi deceſſerit ſine liberis, an videatur defeciſſe, cum quis factus eſt clericus ſecularis, remiſsiuê.*

Indu-

1 INdubitati iuris eſt, in coniugijs contrahendis, cõſenſum, & voluntatem cõtrahentium, nullis eſſe vinculis alligandam, c. locum. c. requiſiuit. & c. gemma, de ſponſa. tradũt gloſſ. & docto. in cap. Abb. de his, quæ vi me. ve cauſa fi. Et ſic liberum eſt vtriuſque ſexus liberis, poſt pubertatis annos, nullius requiſito conſilio, vel expectato conſenſu, matrimonia legitimè contrahere, dicto capit. locum, & capit. ſufficiat, 27. quæſt. 2. cap. 1. de deſponſa. impub. Adeò vt nec cuiuſquã pœnæ metu, libertas huiuſmodi coerceri reprimiue poſsit, dicto capit. gemma.

2 Neque leges, ſiue ſtatuta, quæ pœnas infligũt filijs contrahentibus matrimonium ſine parẽtum conſenſu cuiuſquam eſſe momenti, imo per ius Canonicum correctas eſſe, atteſtatur Couar. de ſponſa. par. 2. c. 3. §. 8. n. 6. Deci. conſilio. 231. vbi dicit nõ poſſe filium a ſtatuto, nec legitima, nec alimentis priuari, quippe qui ſine patris conſenſu matrimonium contraxerit. Idem tradit Alexand. conſilio 97. principalis dubitatio, volumine primo, & conſilio primo, volumine. 3. & conſilio 209. ponderatis, volumine ſexto, & Iaſ. in. l. 2. §. quod ſi in patris, numero vigeſimo nono, ff. ſolut. matrimo.

3 Quo fit, vt in dubium ſæpe reuocari viderim, an videlicet valeant conſti. 2. & 3. titul. de Spoſalles, quæ imponunt poenam priuationis ſucceſsionis paternæ, & maternæ, & legitimæ, filiabus, quæ cum ſint minores 24. annorum ſine expreſſo parẽtum conſenſu, vel curatorum, vel ipſis defunctibus, proximiorũ, coniugia contrahunt. Et videtur dicendum d. conſtitu. eſſe nullas, iu. præallegatis, vtpote quæ libertatem matrimonij impedire videãtur.

4 Cõtrarium tamẽ eſt verius, ſiquidem d. cõſtitu. nihil diſponũt circa ſubſtantiam matrimonij, quia tũc proculdubio eſſent nullæ, & in iſto caſu loquuntur iu. præallegata, vt not. Io. Andre. in. c. ſtatutum, de hære in. 6. Sed circa qualitates, & acceſſoria matrimonij puta, ſucceſsionem, & dotem, quo caſu ſtatutum laicorum tenet, ita Inno. Ioan. Andre. & alij in dicto c. primo, de ſponſali. & ibidem Feli. in. numero decimo ſexto, vbi omnes iſtam Innoc ſententiam ſequi atteſtatur, & expreſſè Bald. in. c. tenor, de re iudi. vbi dicit, quòd in matrimonijs poteſt apponi poena per ſtatutum ciuitatis, præterquàm quò ad impediendum ſubſtantiam matrimonij. Idẽ fuit de mẽte Bartol. in. l. edicimus. C. de murilegu. libro vndecimo, dum cõcludit, valere ſtatutum reſpectu poenæ, quòd inter diuerſarũ ſectarum homines, matrimonium non contrahatur: quando mulier honeſtè ſeruata forma ſtatuti nubere poſſet, quem ſequitur Iaſ. in. l. 2. numero vigeſimo quinto, ff. de iuriſdi. om. iudi. & Caſtr. conſilio 30. videtur dicendum. libr. 1. Pariſ. cõſilio vigeſimo nono, ſto ꝗ, numero. 45 cum ſeq. libro. 3. & Lup. in dicta repet capit. per veſtras, notab. 3. §. 3. numero decimo ſexto. Idem etiam voluerunt Practici noſtri, Marquill. & Iacob. de Monte Iuda. & Guliel. de Valle. in Vſati. exhæredare, dum affirmant. d. conſtitu. valere, quòd dictæ poenæ non imponantur matrimonio, ſed bonis, quæ ſubiecta ſunt principis iuriſdictioni. Quod idem in ſimili caſu notat Practic. Ferra. in for. lib. res rei conuen. ver. preſcriptionis, nnmero vigeſimo octauo, in fi. & Bartol. in. l. edicimus, & Paul. de Caſtr. in. l. ſi filiam, C. de inoffic.

5 Pro his facit, quia ius Canonicum tantũm diſponit circa validitatem matrimonij, non tamen circa iniuriam, quam filia facit patri nubendo contra eius voluntatem, capit. aliter. 30. quæſtione quinta, & capit. honorantur. 32 quæſtione ſecunda, ſicut in ſimili. in. l. 1. & 2. C. de ſecund. nupt. quia licet mulier de iure Canonico habeat licentiam nubendi intra annum luctus, & ſic poenę introductæ contra eam intra annum luctus nubentem, ſint ſublatae, non tamen eſt aliquid immutatum circa ea, quę tali caſu concernunt vtilitatem filiorum primi matrimonij, cap. fi de ſecun. nup.

6 Accedit, quòd ſtatutum laicorum prohibens filiam ſine cõſenſu patris cõtrahere matrimoniũ, eſt rationabile, & habet in ſe ſummam iuſtitiam: ita Bald. in rubr. extra de conſti. ad fi. & in capit. tenor, ad fi. de re iudi. & in l. omnem. C. ad Tertul. & Pariſ. conſilio. 29. numero. 45. & 46. libro tertio, Felin. conſilio 26. num. 21. vbi referendo Bald. ait contrahere matrimoniũ ſine patris conſenſu, eſſe contra bonos mores, & inducere odium capitale. Et per prædicta, & alia quã plura fundamenta, tale ſtatutum valere profitetur, Ioan. Lup. in. d. repet. capit per veſtras, 3. notab. §. 3. numero nono, cum ſeq. & Salon de Pace, con. 20. numero. 8. Et in ſpecie. d. conſtitutio. valere

valere

valere affirmat Cel. Hugo.conſilio.38.nume
ro. 5. cum ſeq. & ſic inconcuſsè obſeruatur.
Pulchrum tamen eſt circa prædicta ſcire,
7 an filia poſtquã cõpleuit vigeſimũ quartũ an-
nũ poſsit impunè ſine patris conſenſu alteri
nubere? Reſpondeo ꝙ non, niſi interueniat
patris negligentia in collocando eam matri-
monio quam, d.conſti, vltra dictam ętatem,
vult interuenire, & ita. d. conſti. explicauit,
Cel.Hugo.d.conſ.38.
8 Iterum circa prædicta quæro, vtrum.d.cõ
ſti. 2. &.3. tit.de ſpoſalles, quæ de filiabus lo
quuntur, habeant etiam locum in filijs? Cen-
ſeo, ꝙ non. Tum quia conſti alicuius Regni,
aut prouinciæ dicuntur eſſe ſtatuta in regno,
ſeu prouincia: ita Afflic. deciſio. 21. numero
nono, Tho.Gram.deci.74.n.4.& deci.101.n.
4. & ſic ſunt ſtricti iuris, & nõ producuntur
ad ſimilia, nec conſequentia.l.ꝙ verò, ff. de
legi.& ſunt interpretandæ in caſibus, in qui-
bus loquuntur, vt minus lędant ius commu-
ne, quã poſsint, c.cum dilectus de conſuetudi.
&.l.2.C.de noxa.
9 Tum, quia ſumus in poenalibus, & in pœ-
nalibus, durum eſt, legem extra caſum in
lege expreſſum extendere, l.3.in fi.ff.de præ-
uarica.§.cum igitur, in ver.optimum, in No
uel.de non eligen.ſecun nub.facit text. cũ ibi
no.in capit.odia.de regul.iur.in.6.
10 Præcedẽti principali quæſtioni nõ eſt ab-
ſimilis quæſtio illa, An ualeat ſtatutum vt in-
grediens religionem, ſucceſsione priuetur.
Multi tenent ꝙ non, eo ꝙ aduerſetur religio
ni, quę matrimonium ſpirituale eſt, & cũ pro
cedat argumentũ de matrimonio carnali ad
ſpirituale vt no. in c.inter corporalia, de trãs
la.epiſ.& tenet Car.in.c.tuæ, in fi. de ſponſa.
Abb.in.c.cũ terra, in fi.de elec.Lup.in repe.d.
c.per veſtras, 3.notab.§.11.n.1.qui tenẽt, præ-
cedens ſtatutum reſpectu matrimonij carna
lis nõ tenere, fatentur etiam id reſpectu ma-
trimonij ſpiritualis: & ita in terminis tenent
Alexand.Angel.Imol.Ro.& Iaſ.in.l.ſtipula-
tio hoc modo concepta, de verb. obliga.ijdẽ
Alexan.& Iaſ.in.l.fi.C.de pac.Deci.in.c.præ-
ſentia, num.197.de proba.Mathe. ſingul.144.
& ibi Saray.in addi.& Pau.de Caſtr. in. l. ſi
quis id quod, ff.de iuriſdic.om.iudi.Bar.in.d.
l.fi.tenet, tale ſtatutum valere, idẽ tenet Bal.
in quodam conſilio poſito inter cõſilia An-
char.conſilio 11.factum, ſuper quo conſilium
petitur, circa finem, vbi dicit, ꝙ licet in iam
quæſitis laici nullo ingenio poſsint derogare
eccleſijs, ſeu iuribus eccleſiaſticis, cap.eccleſia
ſanctæ Mariæ, de conſti.tamen bene in acqui
rẽdis, ſi laici hoc nõ faciunt malo animo, ſed
pro bono publico. Iſtam etiam ſententiam
ſequũtur relati per Alexand.in.d.l.ſtipulatio
hoc modo cõcepta, numero.25.Natt.conſil.
515. per to. & conſilio. 647. numero vndeci-
mo, Ay.conſil.186.numero.8.Homode.conſi
lio.21.numero.25.&.26. Et ſic cum tale ſtatu-
tum non fiat odio religionis, nec vt quis a re
ligione auertatur, ſed tantũ in fauorem fami-
liæ, ne bona extra familiam exeant, quod ad
publicam vtilitatem ſpectat, bona in ſuis agna
tionibus conſeruari, vt familiæ dignitas cõſer
uetur: vt not.in.l.1.§.pe.ff.de ven.inſpi.& not.
Ioan.Andr.in addi.Spe.in rubr.de ſucceſ. ab-
inteſta.Alexand.conſilio.52.numero.42.libr.
4.& conſilio.36.numer.7.& conſilio.144.nu-
mero ſexto, volumine ſexto, & latè Angel.
conſilio.68.numero quarto, vbi dicit eſſe in-
tereſſe reipub.per digniores, & ditiores regi,
& non per pauperes, & abiectos, per text. in
Nouel.de defenſo.ciuita.§.1.in prin.omnino
11 fatendum eſt, tale ſtatutum valere.
Confert ad prædicta, quia præiudiciũ, quod
ſecundariò, & in cõſequentiam venit, nõ attẽ
ditur, gl in.c.quamuis, in glo.fi.vbi Gemi. de
pac.in.6.quã gl.ad hoc citat Iaſ. in. l. ne quid-
quam, numero.35.ff.de offic.procon.& lega.
& in.l.decem, num.39.de verbor. obliga. &
dicit ſingularem idem Iaſ.conſil.39.libro.1.in
quibus locis referẽdo Gemini.in.d.c. quam-
uis dicit, non dici actum verti in præiudiciũ
alicuius, quando ei non affert detrimentum
principaliter, licet ſecũdariò ſic. Accedit quia
ad id, quòd ſecũdariò, & per accidẽs venit, nõ
poteſt dici, noſtram voluntatem, neque dire-
ctè, neque indirectẽ ferri, vt not.Couarru.in
Clẽ.ſi furioſus, in.2.par.in princip.numero.2.
de homici.Et ſic licet poſſet ſequi, ꝙ propter
dictum ſtatutum, quis poſsit retrahi a propo
ſito religionis, tamen cum intentio ſtatuti nõ
ſit ad id ordinata, non debet id in cõſideratio
ne haberi.l.ſi vehenda, §.1.ff.ad.l. Rhod.de
iac.not.Menochi.de præſumpt.libro quarto
præſump.83.numero.9.&.11. Ruin.conſil 98.
numero.21.volum.2.Rol.conſilio.15.nume-
ro.20.& conſilio.48 numero.18.&.19.volum.
4.hac ratione, ꝙ ſolũ attendatur, quod princi
paliter fit, l.ſi quis nec cauſam, ff.ſi cer.peta.
12 Pro prædictis etiam facit, quia admittitur
illa

illa conditio, vt hæreditas ita poſteris deferatur, vt nec monachis, nec presbyteris competere poſſit: imo eo ipſo, ꝙ poſſeſſor hæreditatis monachus, aut præsbyter factus ſit, deferatur hæreditas ſequenti ex familiæ nomine: ita Lup. in rubr. de dona. in. vi. & vxo. §. 16. numero quarto, Alexand. cõſilio. 100. numero duodecimo, libro quarto, quos refert, & ſequitur Couarru. libro primo variar. reſolut. cap. 19. numero vndecimo. Idem tenet Rip. in. l. ex facto, §. ſi quis rogatus, n. 39. ff. ad S.C. Trebel.

13 Adhęc teſtator poteſt adijcere rebus ſuis cõditionem, ne trãſeant in monaſterium, vt no. Alexand. conſilio. 121. volumine ſecundo, Deci. in capit. in pręſentia, numero. 58. in fi. de proba. Calca. conſilio. 7. numero. 24. Rip. in d. l. ex facto, §. ſi quis rogatus, numero. 39. Ay. conſilio. 152. numero primo, dicit communẽ Menoch. de pręſump. libro. 4. præſump. 83. numero. 26. ver. His intelligimus, & fa. quod no. gl. in. c. verum, de con. appo.

14 Eſtque certum argumẽtum de ſtatuto, ſiue lege, ad teſtatorem valere, l. fi. C. de reb. alie. nõ alie. & e contrariô, l. ſi quis legauerit. 2. & ibi Bartol. de lega. 1. Neque prædictis obſtat, ſi dicatur, ꝙ talia ſtatuta auertãt aliquem a religione, ſeu vita cõtemplatiua. Cum non ſit veriſimile, eum, qui ad vitam monaſticam ſuſcipiendam mouetur, & ſpiritu Dei ducitur, retrahi a religionis propoſito, eo ꝙ propter religionis ingreſſum, aliquorum bonorum lucrum amittat: nam eo ipſo, quòd quis monaſterio ſe dicat, & mũdo renũtiat, & paupertatem [vouet]. c. cũ ad monaſterium de ſta. regul. facit illud diui Lucę, Nemo mittẽs manũ ad aratrum & retrò reſpiciens, aptus eſt regno Dei. Et hoc reſponſum reddit Rip. in. d. §. ſi quis rogatus, numero trigeſimo ſeptimo ad fi. & Deci. in. d. c. in præſentia, numero 58. & Iaſ. conſilio. 43. volumine. 2. & Couarru. libro primo reſol. capit. 19. numero ſeptimo, & idem Couarru. in. c. quamuis pactũ, 3. part. §. 2. numero. 4. ver. tertia ratio dicens, iudiciũ eſſe temerarium opinari quem auerti a religionis ingreſſu, ne bona amittat temporalia, quorum relinquendorum cauſa, velit religionem profiteri. Alioquin. (ait) eadem cauſa, quæ moueret ad religionem, auerteret ab ea, quod eſt abſurdum. Idem ante eum ſcripſit Bald. conſilio. 407. numero. 13. volumine. 1. & Natt. conſilio. 282. numero. 14. ver. præterea, dicens non eſſe veriſimile, eum, qui zelo Dei ad religionem incitatur, propter metum amiſſionis bonorum, id eſt, paupertatem, quã profitetur, retrahi a religione, argumen. l. profeſſio, C. de mune. patri. libro decimo, idem tradit Corne. in. d. authen. niſi rogati, numero ſecundo, ad fi. Et ſic per prędicta non diu eſt, ꝙ Regius Senatus pronũtiauit obſeruãdã eſſe Prag. Regis Iacobi. 1. ſuper his editã, quæ eſt vnica, tit. dels qui entran en religio, in. 2. vol. conſ. 1.

15 Ex prædictis decidi poteſt, & alia quæſtio, vtrum ſi pater relinquat filię ducenta, ſi nupſerit, & centum, ſi religionem intrauerit, poſſit filia quæ religionem intrauit, ducenta conſequi. Bartol. in. l. 2. ff. de his, qui poenæ no tenet, ꝙ ſic, idem tenet ibidem Soci. & Feli. in. d. cap. in præſentia, numero. 37. Antoni. numero. 27. Aretin. numero. 72. de proba. dicit communem Iaſ in authen. ſi qua mulier, C. de ſa. ſan. eccle. Crot. in. l. nemo poteſt, de lega. 1. ſequitur Mathe. nota. 52. Roman in. l. ſtipulatio hoc modo cõcepta, de verb. oblig. tenet idem Ioan. Andre. in addi. Specu. in rubric. de ſtatu monacho. Rip. in. l. 1. numero 61. & 62. ff. ſol. matrimo. & latê eam vti communem defẽdit Rol. a Valle conſil. 35. vol. 3.

Cõtrarium tenet Pau. de Caſtr. in. l. Titio cẽtum, §. 1. numero. 6. & 7. ff. de condi. & demonſtra. vbi dicit, ſe in iure nõ reperiſſe, ꝙ iſta cõditio, ſi religionem nõ intrarit, ſit reprobata. Nam licet illa, ſi non nupſerit temporaliter, ſit reprobata. l. Titię ſi nõ nupſerit, ff. de con. & demonſtra nõ tamẽ dicit, ſe inuenitſſe, eſſe reprobatam illã, ſi nõ ingrediatur monaſterium. Idem tenet Bald. in. l. Deo nobis, C. de Epiſc. & cle. communiter itã teneri affirmat idem Caſtr. in auth. niſi rogati, numero. 3. C. ad S.C. Trebel. Iſtam opinionem ſibi æquiorem, & humaniorem videri affirmat Rip. in. d. §. ſi quis rogatus, num. 39. ſequitur Couarru. libro primo reſol. cap. 19 numero decimo, vbi dicit, hac in re non eſſe admittendam argumentationem de matrimonio carnali ad ſpirituale, vt quemadmodum reijcitur conditio illa, ſi nõ nupſerit, reijciatur & illa, ſi matrimonium nõ ingrediatur. Nam illa conditio, ſi nõ nupſerit, reijcitur, ob fauorem reipublicæ, ob procreationem filiorum qui quidem fauor nõ tribuitur a iure profeſſioni religionis: tametſi ſtatus religioſorũ ſit melior, & perfectior, quã eorum, qui operam

coniugio

coniugio dant.c.nuptiæ 32.q.1.Eandem ratio
nem,tenendo prędictam opinionem, addu-
cit Rip.in d.§.ſi quis rogatus,numero trigeſi
mo nono, ver.non obſtat contraria opinio,
vbi dicit, ꝙ licet vita contemplatiua ſit me-
lior actiua,eſt tamẽ deterior,reſpectu reipu-
blicæ:ſa.quæ notat Iaſ.in.l.ſi arrogator, nu-
mero quarto,ff.de adop.

Ex quibus manifeſtè conſtat,ꝙ cum d.cõ
ditio,ſi monaſterium non ingrediatur, non
reijciatur, filiam contra voluntatem teſtato-
ris,non poſſe conſequi,intrando religionem,
niſi centum legata. Hanc opinionem cõmu-
nem eſſe dicit Iaſ.cõſilio quadrageſimo quar
to,ver.non obſtat,vol.3. quam per generalẽ
conſuetudinem obſeruari dicit, vt minus re-
linquatur filiabus, quæ monaſterium ingre-
diuntur,quàm quæ matrimonio copulantur:
idque fit, quia maiores expenſæ opus ſunt in
matrimonio carnali, quàm ſpirituali. Et per
totum mundum, ante eum ita obſeruari di-
xit Pau.de Caſtr in.d.l.Titio centum, §.1.de
con.& demon.eandem cõmunem dicit De-
ci.conſi.419.& clarius in dicto capite, in præ-
ſentia,numero quinquageſimo nono,& An-
char.in cap.nemo poteſt,ver.quintò pœnæ,
de reg.in.6.& nouiſsimè iſtam opinionem
per prędicta fundamenta veriorẽ dicit Me-
nochi.de præſump. libr.4.præſum.83.nu.26.

16 Neq; prædictis obſtat, ꝙ ſi legata fuerint
alicui centum, ſi nupſerit, & is religionem
profeſſus fuerit, conſequitur idem legatum,
§.ſed & hoc præſenti,in authen. de ſanc.epiſ.
& auth.niſi rogati,C.ad Trebel.& ſic videa-
tur idem dicendum eſſe,ſi legata ſin ducenta,
ſi nupſerit,& centum, ſi religionem intrarit,
vt quemadmodum priori caſu conſequitur
integrum legatum,ſic & poſteriori.Nam reſ
pondeo,eſſe rationem diuerſitatis inter hũc,
& illum caſum Quia illo caſu,legatarius cõ-
ſequitur legatum, ex preſumpta voluntate
teſtatoris: præſumitur ſiquidem teſtatorẽ de
nuptijs cogitantem, idem facturũ fuiſſe, ſi
de ingreſſu religionis cogitaret, d. auth. niſi
rogati,cum ibi not.per docto.& per Rip. in
d.§.ſi quis rogatus,numero trigeſimo nono,
in fi.Alexan.conſil.121.numero duodecimo,
libro ſecundo,Couarru. in dicto capite deci-
mo nono,numero decimo,ver. ſed & ſi ali-
cui.At verò quoties apparet liquidò,& clarè
de voluntate teſtatoris, quid voluerit filiam
habere,in caſu nuptiarum, & quid in ingreſ-
ſu religionis, illa voluntas teſtatoris eſt ſer-
uanda. §. diſponat. in authenti. de nupt. cum
quilibet rei ſuæ poſsit imponere legem, quã
velit.l. quoties,C.de donatio.quæ ſub mo.&
quilibet in re ſua ſit moderator,ac arbiter, l.
in re mandata,C.manda. & ita declarat De-
ci.in dicto capite,in præſentia, numero quin
quageſimo nono, & dicto conſilio. 419. vbi
poſt relatos per eum,iſtam eſſe veriorem, &
magis communem opinionem dicit, & no-
uiſsimè Bero.in dicto capite,in præſentia nu-
mero.494.Iſtam rationem in ſimili caſu pro
bat Menochi. dicta præſumptione octuageſi
ma tertia,numero.16.ver.primò adfertur.

17 Ex quibus infero, quòd licet receptum ſit,
monaſterium facere deficere fideicommiſ-
ſum relictũ alicui ſub conditione,ſi ſine libe-
ris decederet,cum monaſterium loco filij ha
beatur, dicta authentica niſi rogati, & authẽ
tica ſi qua mulier,vbi Iaſ.iſtam eſſe commu-
nem opinionem dicit, C.de ſacroſanctis ec-
cleſijs,capite in præſentia,cum ibi no.per Ca-
noniſtas, de probationibus, Alexander in. l.
18 vtrum,de rebus dubijs,Afflict.deciſione.320.
numero nono,& Ay.conſil. 152.numero pri-
mo, qui id limitat in monaſterio capaci ſuc-
ceſsionis,ſecus in incapaci: & idem aduertit
Alexand. conſilio. decimo tertio volumine
tertio, Menochi. dicta præſ. 83. numero. 71.
Rip.in.d.§.ſi quis rogatus,numero quadrage
ſimo ſecundo,Pariſ.cõſilio ſexageſimo quin
to,numero vndecimo, libro ſecundo, Deci.
con.259 & conſ.419.& Manti.de coniec.vlti.
volun.lib.11.tit.7.apud quem vide à n.8.vſque
19 ad n.18.alias limitationes: Tamen id verũ eſt,
niſi aliud appareat de voluntate teſtatoris,
qui monaſterium excludi velit, & ſubſtitutũ
admitti.Quia ꝙ monaſterium excludat ſub-
ſtitutum,& ſic habeatur pro filio, eſt ex præ-
ſumpta volũtate defũcti, a lege interpretata,
vt no. in. d. c. in preſentia, &.d.§.ſed & hoc
preſenti.

20 Et ſic ſi appareat expreſsè de volũtate teſtato
ris, nõ eſt locus tali interpretationi,l.ille,aut
ille.§.cum in verbis de leg.3.quia in claris nõ
eſt opus coniecturis, l. cõtinuus, § cum ita,
de ver.obli.Et ita tenet Sali.in.d.auth.niſi ro
gati,n.6.Pau.n.3.Bal.in.d.c.in præſentia,n.41.
& ibi Deci.nu 58.idem Deci.conſ.259.num.2.
& conſilio.419. nu.2.Cuma.in l.ſi ita,§.is cu-
ius de leg.2.Lup.in rubr.de donatio.in.vir. &
vxor. §. 47. numero.18.& Couarruuias poſt

innumeros, quos refert libro primo Reſol. cap. 19. numero octauo, Marza. in epito. fidei par. 2. q. 31. vbi ita in Rota Florentina deciſum eſſe dicit. Iſtam opinionem poſt longã diſputationem probat, & magis receptã dicit Menoch. d. preſ. 83. num. 26. ad fi. Et ita, pauci dies ſunt, fuit pronuntiatum per Regiã Audientiam Cathaloniæ, ad relationem magnifici domini Gulielmi Sunyer Regij conſiliarij ſummæ eruditionis viri in cauſa Illuſtris dominæ Franciſcæ de Barthomeu, cõtra nobilem Gulielmum de Ioſa.

21 Solet tamen in controuerſiam incidere, an videatur expreſsè conſtare de voluntate teſtatoris, quòd voluerit monaſterium non haberi loco filij, & ſic ꝙ non excludat ſubſtitutum, ſi teſtator dixerit, ſi filius meus deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus, ex ſuo corpore, vel ex legitimo matrimonio procreatis. Multi ſiquidem tenent, ꝙ per prædicta verba, non conſtet teſtatorem voluiſſe monaſterium excludi, dicendo, ꝙ licet dicta verba exprimant veritatem, & naturalitatẽ, & monaſterio non conueniant. Tamen non ꝙ inde ſequatur, ꝙ voluerit excludere monaſterium, ſed tantũ fortè liberos adoptiuos, vel naturales tantũ, vel legitimatos: & quòd in dubio ſit facienda interpretatio pro monaſterio, ꝙ de monaſterio teſtator non cogitauerit. In hac ſententia eſt Pau. in. d. auth. niſi rogati, n. 3. Bar. in. l. ſi ita quis, §. is cui, de lega. 2. & conſ. 1. lib. 1. ſequitur Alexand. conſil. 121. numero quarto, volumine ſecundo. Deci. cõſilio. 259. numero ſecundo, & conſilio. 426. numero tertio, & quarto, magis communem dicit Stephan. Ber. conſilio. 133. thema conſultationis, tale eſt, volumine ſecundo, Iaſ. in auth. ſi qua mulier, numero decimo octauo, C. de ſa. ſan. eccle. Eandem opinionem in fauorem monaſterij, tenuit Rip. in. l. ſi vmquam, in 34 queſt. C. de reuo. dona. & latius in d. §. ſi quis rogatus, numero trigeſimo nono, vbi dicit, ꝙ per illa verba, ſi ſine liberis deceſſerit ex ſuo corpore pro creatis, nõ neceſſariò ſequi, eſſe voluntatem teſtatoris, ꝙ de monaſterio excludendo a ſucceſsione ſenſerit: cum potuerit intelligere de excluſione adoptiuorum, et eorum, qui de legitimo matrimonio nati nõ eſſent. Predictam opinionem latè defẽdit Paris. in dicto capite in preſentia, numero. 136. Ruin. conſilio. 153. in fi. volumine tertio, Ay. conſilio. 152, numero primo & ſecũdo, magis communem dicit Couarru. libr. 1. reſolut. ca. 19. numero vndecimo, ſubdẽs non deeſſe plures magnæ auctoritatis viros, qui aliter ſentiant.

22 Contrariam ſententiam diſputãdo, tenuit Iaco. de Beluiſ. in d. §. ſed & hoc præſẽti Hoſtienſ. & Ioan. Andr. in cap. Raynuntius extr. de teſta. Bald. in. l. Deo nobis, C. de Epiſc. & cle. & in. l. ſi ita quis, §. is cui de lega. 3. idẽ Bal. & Imol. in. l. Lucius. 2. ff. de hære. inſti. vbi hãc opinionem dicunt eſſe æquiorem: ita etiam tenent Iac. But. & Salicet in dicta authen. niſi rogati. Hanc opinionem, ꝙ ſubſtitutus admittatur, quãdo teſtator dixit, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus, vſu receptã teſtatur Gra. conſilio 111. numero quinquageſimo, volumine ſecundo, & ſubdit, ꝙ licet opinio, quæ fauet monaſterio, eſſet verior, & magis communis, tamen cum hæc ſit vſu recepta debet præferri. Et ſi aliqua coniectura (ait) interueniat, vltra illud verbum naturalibus, ſine dubio ſubſtitutus debet admitti. Eandem nouè probat Menochi. de præſumptio. libro quarto præſump. 83 numero vigeſimo ſeptimo, & numero trigeſimo quinto plures citans

Hanc etiam ſententiam, quòd monaſteriũ excludatur, quando teſtator ſubſtituit filio, ſi deceſſerit ſine filijs ex ſuo corpore natis. Firmiter tenet Natta. conſilio. 602. numero. 4. And. Sic. conſ 13 clementiſsimi Dei Patris, libro primo, Fulg. conſilo quinquageſimo ſecundo, Calca. conſilio vigeſimo, & ſecũdum iſtam opinionem iudicauit Senatus Pedemõtanus teſte Oſas. deciſ. 126. & ita etiam ipſe ex facto conſului, & obtinui in noſtra Regia audientia, ad relationem dicti domini mei Gulielmi Sunyer in diſta cauſa Illuſtris Franciſcæ de Barthomeu, & de ſpes contra nobilem Gulielmum de Ioſa.

23 Eſt tamen circa prædicta aduertendum, ꝙ ſi monaſterium non ſit capax ſucceſsionis in communi, nec in particulari, eo ipſo, ꝙ quis eſt ingreſſus monaſterium, & profeſſus fuerit religionem, admittitur ſubſtitutus, nõ expectata morte naturali inſtituti, quiaidem eſt effectus huius profeſsionis, et mortis naturalis, et ſic iudicamus de eã, vt de morte naturali. l. ſtatius florus, §. Cornelio felici, ff. de iur. fiſ. l. Deo nobis, C. de epiſ. et cle. no. per doct. in. l. ex ea parte, §. in inſulam, de verbor. obli. not. Ang. Imol. et Pau. de Caſtr. in. d. §. ſi quis rogatus,

rogatus,Bar. in trac.minorica.libr.4. in ver. Iſti etiam hæredes,& in.l.cum pater, §.hære ditatem,de leg.2.et in d.§.Cornelio fœlici.Secundum iſtam opinionem conſuluit Alex. conſ.13.nu.2.3.et.4.lib.3.qui iſtam opinionem dicit communem: ſimiliter eam communẽ appellat Grat.conſ.68.n.13.et. 14.vol.1.Deci. conſ.419.n.2. et Rui.conſ.131.n.18.volum.1.et Oldra.conſ.284.ad fi.

24 Secus autem ſi monaſterium eſſet capax ſaltem in communi, quia tunc durante vita inſtituti,ſubſtitutus a petitione dictorum bonorum repelleretur, et monaſterium dictis bonis gauderet,per.d.§.Cornelio fœlici.et ita in dicta Regia ſententia pronuntiatum fuit. Pro quo fac.tex.in.l.cum pater,§.hæreditatẽ et ibi Bar.et alij de leg.2.Et ſi ſubſtitutus præ decederet inſtitutum, fideicommiſſum eſſet extinctum,et caducũ factum.l.vnica.§.ſin autem,C.de caduc.tollend.Eſt caſus in.l. hæres meus,in.2.reſ.ff. de con. et demonſt. et in. d. §.Cornelio fœlici,ibi, cũ nondũ dies fideicõ miſſi veniſſet: no.Felin.in.c.in præſentia, nu. 55.de proba.et ibi etiam alij Cano.

25 Pro prædictis etiã facit,quia ſi grauatus ſub cõditione, ſi ſine liberis deceſſerit, presbyter factus ſit, ſi fideicommiſſarius prior deceſſerit, extinguitur fideicõmiſſum: ita reſpondit Rui.con.85.n.4.vol.2.Alex.con.2.n.58.vol.1. Sequitur Man.de coniec.vl.vol.libr.11.tit.7. nu.23.

26 An autẽ prædicta quæ de monacho dicta ſunt, habeat etiam locum in clerico ſeculari, vt ſi quis inſtituerit filiũ, et ei decedenti ſine liberis,ſubſtituerit Caium: ſi is filius hæres efficiatur clericus ſecularis, excludatur Caius ſubſtitutus,quemadmodum excluderetur, ſi eſſet factus monachus,latè diſputãt Menoch. d. præ.83.n.65.et Man.de coniec.libr.11.tit.7.nu. 22.ibi per te vide.

LAVS DEO.

BARCINONE,

Ex Typographia Iacobi Cendrat.

Año,1594.

ERRATA SIC CORRIGES.

Folio.23 col.4 linea.30.pro,diſpoſitum in vnum,lege in vno.

Fol.24.col.2.li 24.pro,leg.prim.,lex prima.

Fol.28.col.2.li.42.pro,quando filio:filia.col.3.li.46.pro,agnatiane.agnationi.

Fol.30.col.2.li.5.pro,donatis:donatio,col.3.li.8.pro,in teſtamentum:in teſtamento.li 39.pro, contrarius;contra ius.

Fol.31 col.2.li.25.pro,liberatio includit:liberatio non includit.

Fol.33.col.1.lin.16 pro:hoc conſuetudo:hæc.

Fol.34.col.4.li.27.pro,& diſputationis:diſsipationis.

Fol.35.col.2.li.29.pro,præſumantur:præſumatur.col.3.li.12.pro, qui licet:quilibet.

Fol.39.col.4.pro,in deci.ſuis:in deciſiuis.

Fol.42.col.2.li.14.pro,mouere eccleſiæ.vouere.col.3.li.38.pro, ius diſpoſitionem:iuxta.

Fol.43 col.2.li.19 pro,quinquagintos:quingentos.

Fol.48.col.2.li.23.pro,tradit:traditur.col.4.li.28.pro boni:bonis.

Fol.65.col.2 li.40.pro,lict.licet.

Fol.79.col.2.li.26.pro,ſecunduu:ſecundus.

Fol 82 col.4.li.2.pro,conductori:conductor.

Fol.83.col.3.li.5.pro,ſit:ſcit.col.4.li.vlti pro famulitico:famulitio.

Fol.84.co.1.li.28.pro,ſacroſanctæ eccleſiæ:ſacroſanctis eccleſiis.li.47.pro cedat:cadat.li.vl.pro potentis:petentis.

Fol.87.col.3.li.pro,redunadre:redundare.col.4.li.20.pro in prædictis:iu.prædictis.

Fol.100.col.4.li.14.pro,contra hic:contrahit.

Fol.101.col.1.li 27.pro,vt huic,lege huic:expuncto,vt.

Fol.105.col.4.lin.vl.in repe.dicta lege: dictæ legis.

Fol.106.col.2.pro,poteſt:poſtea.li.36.pro facit:faciunt.

Fol.107.col.1.li.4.pro,de pacta:de paſta.col.2.li.36.pro,in pragma:lege pragma.ex puncto, in.

Fol.109.col.3.li.35.pro,mouet:vouet.li.37.pro reno:regno. col.2.lib.11.pro conſ.1.lege conſti.

INDEX RERVM, ET VERBORVM, QVÆ IN HAC PRIMA PARTE RESOLVTIONVM IACOBI A CANCER CONTINENTUR, LOCUPLETISSIMUS.

A.

ACquirere quis non cogitur etiam in creditorũ præiudicium, cap.3.n.42.f.21.

Actio quæ datur ex l.2. C. de reſ. ven. an competat contra tertium rei vẽditę poſſeſſorem, c.13.n.14.f.72.

Actio, quae alioqui durabat 30. annis, per litis conteſtationem, perpetuatur vſque ad 40. annos, c.15.n.4.f.83.

Actus vt valeat debet fieri interpretatio, c.8. n.87.f.45,

Actorum cauſæ appellatione, quid veniat, c.20 n.41.f.100.

Actus agentium nõ debent operari vltra eorum intentionem, c.18 .n.6.f.93.

Actus idem non poteſt inducere prœmium, & pœnam, c.17.n.11.f.32.

Alienatio facta per hæredem grauatum valet, fideicommiſsi conditione pendente. ſed conditione purificata reſoluitur, non obſtante lapſu cuiuſcunque temporis, conditione pendente, c.2.n.29.f.14.

Alienatio fundi dotalis cum conſenſu mulieris, an teneat, c.9.n.61.f.51.

Alienatio neceſſaria quæ dicatur, c.11.n.78.f. 63.

Alienans ſi remanet in poſſeſsione rei alienatæ, præſumitur alienatio ſimulata, c.13.nu.49. Et quid in Cathalonia, ſuper hoc ſit diſpoſitũ, ibi.n.43.f.75.

Alimentorum cauſa eſt ſummaria, & iure communi, c.16.n.1.& Cathaloniæ, ibi.n.2.f,86. declaratur hoc in.d.n.1.

Alimenta relicta in vltima voluntate non poſſunt remitti tranſactione, niſi interueniente iuramento, aut iudicis decreto, c.16.n.4.f.86.

Intellige de alimentis futuris, ſecus de præteritis, ibid.

Item de alimentis debitis ex vltima voluntate ſecus ex contractu, ibi.n.5.

Alimentarius an cogatur ſtare in domo grauati ei alimenta præſtare, c.16.nu.11.12.&.13. f.87.

Alimentario incũbit onus probãdi ſe non poſſe commode morari in domo hęredis, ibi.n.12. f.87.

Alimenta præterita, an peti poſsint, ibi n.14

Alimenta petendi forma, ibi.n.15.

Alimẽtarius an teneatur pręſtare operas ſuas ei, qui ei alimenta præſtat, ibi nu.16.f. 87.

Alimẽtorum pręſtatio an impediatur per appellationem, ibi.n.17.f.87.

Alimenta ſunt præſtanda ſecundum dignitatem alimentarii, & quantitatem patrimonij, redituum nempe, qui ſingulis annis ex dictis bonis percipiuntur, ibi.n.18.&.19.f.87.

Alimenta debent ſolui anticipate in ingreſſu cuiuslibet anni ibi.n.25.& ibi. quae vtilitas ex hoc reſultet, f.88.

Alimenta an praeſumantur praeſtita ab eo, quocum quis moratus eſt, & vixit, ibi.n.26.f. 88,

Alimentorum appellatione, quid veniat, ibid. n.28.

Allodialis praeſumitur in dubio quaelibet res, & non feudalis, nec emphyteuticaria, c.11. n.31.&.33.f.61.

Alternatiua poſita inter perſonas, inter quas cadit ordo charitatis, & affectionis, intelligitur ordine ſucceſsiuo, c.1.num.51.&. 52. folio ſeptimo.

Alternatiua poſita inter perſonas honoratas inter quas non eſt ordo affectionis, reſoluitur in copulatiuam, ibidem numero. 52.&. 53. folio.8.

Appellare ab omni grauamine licet de iure canonico, c.17.n.2.f.89.

Itidem in Cathalonia, ibi.nu.3. &.4. fallit in aliquibus caſibus, qui ibi referuntur.

Appellatio a grauamine extraiudiciali praeſumitur interpoſita intra decem dies, a tempore notitiae appellantis, ibi.numero quarto, folio 89.

Appellare non licet a ſententia lata in cauſa de domibus euacuandis, ſed tantũ reclamare, ibi.n.8.f.89.

Appellare non licet a cauſa mere criminali in Cathalonia, ibi.n.10. Et ibi declaratur, quae dicatur cauſa merę criminalis, f.89.

Appellare non licet fiſco in Cathalonia,in cauſis ciuilibus,nec criminalibus,ibi.num.11.fol. 89.

Fallit in aliquibus caſibus,ibid.

De iure communi fiſcus, vt quilibet priuatus appellat,ibidem numero duodecimo, fol. 89.

Appellari debet intra decem dies a tempore latæ ſententiæ,ibi.n.13.

Appellare,an liceat a ſententia lata in poſſeſſorio.c.17.n.17.&.18.f.89.

Quid in Cathalonia,ibid.n.20.

Appellare an liceat a prouiſione alimentorũ, ibid.n.21.

Appellare an liceat in Cathalonia ab executione penſionum cenſualium, & violariorum, ibid.n.22.f.90.

Appellari an poſsit a prouiſione de exequẽdo inſtrumento guarentigio,ibi. num.23.folio 90.

Et ibi. quem effectum iſta appellatio operetur.

Appellatio a liquidatione inſtrumenti guarẽtigij admittitur quo ad vtrumque effectum, & ſuſpenſionis,& deuolutionis, ibidem numero 28.f.90.

Appellationum primarum cauſæ, an ſpectẽt ad dominum caſtri,qui in eo habet iuriſdictionem,ibi.n.42.f.91.

Quid de iure Cathaloniæ, numero.43.folio 91.

Appellationum primarum cauſas, quas interponit emphyteuta a iudice aſſignato per dominum directum, non admittit Regius Senatus ſine qualitate:cauſas vero ſecundarum appellationum,ſine vllaqualitate admittit,ibi.n.44 f.91.

Appellare an poſsit dominus directus a ſententia contra ſe lata per iudicem per eum aſsignatum,ibi.n.45.f.92.

Appellare poſſunt & ij,quibus ſententia in cõſequentiam nocet,ibi.n.46.f.92.

Declaratur ibi.a quo tempore currat eis tempus appellandi.

Appellari ad quem debeat ex laudo, vbi ex ſtatuto executionem paratam habet,c.21.nu.18. fol.103.

Quid ſuper hoc ſeruetur in Cathalonia,ibi.nu. 19.f.103.

Quid ſit agendũ,vbi de ſentẽtia a qua eſt appellatum,vel etiam de inſtrumento appellationis non conſtat.c.17.n.50.f.92.

Arbitrorum tres ſunt ſpecies. c.21.nu.1.f.102.

Arbitri ſententia an producat actionem, ſiue exceptionem,ibi.n.4.f.102.

Arbitri ſententiæ metu penæ parendum eſt: & ab ea nec appellatur,nec petitur reductio ad arbitrium boni viri,ibid.

At vbi arbitri ſententia eſt manifeſte iniqua, contra agentem ex ea, poteſt opponi doli exceptio,quæ eſt quædam appellationis ſpecies, ibi.

Arbitri ſententia in aliquibus caſibus producit actionem,ibi.n.5.f.103.

Arbitrorum,ſiue arbitratorum ſententiæ producunt actionem,vbi viget ſtatutum, vt mandentur executioni,ibi.n.7.f.103.

Arbitrorum, ſiue arbitratorum ſententiæ in Cathalonia producunt actionẽ, ſiue exceptionem,c.21.n.8.f.103.

Arbitri poſſunt reſeruare ſibi tempus ad rearbitrandum,ſi id eis a partibus in compromiſſo ſit conceſſum.ibid.n.9.

Arbitrorum iuris ſentẽtiæ an producant actionem,ſiue exceptionem. Et an ab eis liceat appellare,& ad quem,ibi.n.22.f.104.

Arbitri electi ſuper ſuſpicionibus propoſitis aduerſus iudicem delegatum,ſiue ordinarium, ſi recuſent proferre ſententiam ſuper dicta ſuſpicionum cauſa, poſſunt compelli per iudicẽ recuſatum,vt ſententiam ferant, & ſi ſint diſcordes,vt tertium eligant,c.21.numero.25. folio.104.

Arbitralis ſententię nullitates,quæ ſint,remiſſiue,ibi.n.27.f.104.

Argumentum a veroſimili, in qualibet materia locum habet,c.1 n.30.f.5.

Argumentum de contractu, ad vltimam voluntatem,& e contrario, procedit, ca.1.n.43. f.6.&.c.2.n.34.f.14.

Argumentum de fiſco ad dotem valet,c.3.nu. 43.f.21.

Argumentum a contrario ſenſu vbinam valeat,c.4.n.21.f.25.

Attenditur ſolum,quod principaliter fit,c.24 n.11.f.109.

Fallit,ſi adſit ratio diuerſitatis,ibi.

Argumentum de re ad perſonas,procedit,c.17 n.5.fol.90.

Argumentum de matrimonio carnali, ad ſpirituale procedit,c.24.n.10.f.109.

Argumẽtum de ſtatuto,ſiue lege,ad teſtatorẽ, valet.c.24.f.109.

Attentata non debent reuocari, ſi cõſtet appellationem eſſe friuolam,c.17.n.47.f.92.

Attentatorum cauſa,non impedit,quominus procedatur in cauſa principali,nec iure cõmuni nec Cathalonię,c.17.n.48.f.92.

Fallit in Cathalonia,vt ibi.n.49.

Attentata petens reuocari, non debet probare,ſe prius poſſediſſe,ſed ſat eſt,probet attentata,c.17.n.49.f.92.

Auth.res quæ.C.commu.delega.declaratur.c. 9.n.98.99.&.110.f.54.

An.d.auth.res quæ habeat locum in dote con feſſata,c.9.n.107.f.55.
An Diſpoſitio d. Auth.res quæ,intelligatur de prima vice.c.9.n.110.f.56.
Auth.præterea,C.vn.vir.& vxor, declaratur, c.9.n.66.f.51.
Auth.ex cauſa.C.delib.prę.vel exhæ. declara tur.c4.n.24.
An diſpoſitio d.auth.ex cauſa, habeat locum, ſi teſtator præterierit poſthumum.c.4.nu.29.

B.

Bona ſubiecta reſtitutioni non applicantur fiſco,ob delictum hæredis grauati,c.6.n.12 f.30.
Bona quæ reperiuntur penes vxorem, conſtã te matrimonio,vel poſt,intra tamen annum lu ctus,præſumuntur eſſe mariti,c.9.n.43.fo.50.
Bona.ad cognoſcendum,an bonaperuenerint ad aliquem ex linea paterna,vel materna:an ſit conſideranda primeua bonorum origo, vnde bona deſcendunt,an perſona,per quam imme diate ad illum peruenerunt.cap.1. numero.21. f.3.
Bonorum poſſeſsio contra tabulas, datur ad reſcindendum teſtamentum, quod alias de iu re ciuili valet,c.4.n.12.f.23.
Interdum datur,vt declaretur teſtamentũ nul lum,cum limita.de qua,ibi.
Bona principis quanto tempore præſcriban tur,c.15.n.23.f.85.
Bona inuenta in aliqua domo, prẹſumuntur eſſe illius,cuius eſt domus,c.9.n.44.f.50.
Bona fideicommiſsi pro dote conſtituenda, & reſtituenda,alienari poſſunt,c.9.n.8.cũ mul tis ſeq.Et etiam pro alimentis,n.113.f.52.&.53.

C.

Campſorum bona, de iure Cathaloniæ, ita ſũthypothecata creditoribus,ac ſi publica ſcriptura ſpecialiter, aut generaliter obligaren tur,c.22.6.n.25.f.10.
Caſus omiſſus quando debeatur pro omiſſo,c. 1.f.5.
Cauſam habens ab aliquo non poteſt eſſe me lioris cõditionis,quã ille,a quo cauſam habet, c.5.n.8.f.28.
Cauſa finalis quæ dicatur,& quæ impulſiua,re miſsiue,c.8.n.61.f.43.
Cautela vt fideicommiſſarius non excludatur a vendicatione rerum ſuppoſitarum fideicom miſſo,ob ignorantiam venditoris, & empto ris,c.2.n.43.f.15.
Cautela extorquendi confeſsionem ab aliquo, c.22.n.15.f.106.
Celſus Hugo conſ.1.n.52.& conſ. 119.nu.3. reprehenditur,c.9.n.22.f.49.
Cenſualia inter bona immobilia computantur c.7.n.78.f.36.
Ceſsio actionum præſumitur ſimulata,ſi modi co pretio facta eſt,c.13.n.33 f.74.
Modicum, pretium vt dicatur, quid attendi debeat,ibi.n.34.
Ceſsio actionum quibus alijs caſibus præſu matur ſimulata,c.13.n.35.cum 4.ſeq.f.75.
Ceſsio ſi ſitfacta ex cauſa onerosa, debet con ſtare devera pretij numeratione,alias præſumi tur ſimulata,c.17.n.33.f.74.Limita vt ibi.
Ceſsio bonorum liberat debitorem a carcerib. de iure communi.Secus de iure Cathaloniæ,c. 17.n.39.f.91.
Ceſsionis bonorum materiam,vide ibi.
Clauſula conſtituti,& retentionis vſusfructus producunt eoſdem effectus quo ad acquiſitio nem dominij,atque realis traditio,c.8. nume. 13.f.39.
Clauſula codicillaris quid operetur, & alia de dicta clauſula,c.4.n.31.cum.3.ſeq.f.26.
Commiſſumin Cathalonia in duobus caſibus tantũ locum habet,c.11.n.15.f.59.
Ibi declarantur iſti duo caſus.
Additur& tertius ibi.n.16 f.60.
Commodum,quod in conſequentiam venit, non attenditur,c.20.n.6.f 98.
Communis vſus loquendi præualet propriae ſignificationi,c.5 n.41.f.29.
Conditio voluntaria debet impleri in forma ſpecifica,c.1.n.22.declara vt ibi.f 5.
Conditio, ſi deceſſerit ſine filijs,nõ ſtatim im pletur,cum grauatus pres byter factus eſt, ſed mortis tempus expectatur,c.24.numero.25.f. 110.
Et an poſt mortem videatur defeciſſe,ibid.nu. 26.
Conductor rem ſibi locatam poteſt alteri loca re,c.14.n.2.f.79.
Conductori an fiat remiſsio mercedis ob pe ſtem,bellum,ſterilitatem,& alios ſimiles caſus ibi.n.28 f.81.
Conductor ſi probet equum, quem conduxit eſſe mortuum in itinere,an mors praeſumatur ex caſu,an ex culpa conductoris,ibid. numero 29.
Quomodo iſtam mortem probare debeat, ibi. n.31.
Conductor non tenetur de caſu, nec de leuiſsi ſima culpa:tenetur tamen de dolo, lata culpa, & leui,c.14.n.29.f.81.
Conductor non poteſt renouationem contra ctus allegare,ſi mercedem non ſoluerit,ibi.nu 42.
Conductor, quẽ conſtat ſoluiſſe tribus primis annis praeſũptione iuris praeſumitur ſoluiſſe

pro toto tempore præterito, ibidem num. 4.
Declaratur quomodo id procedat, ibidem folio 82.
Coniugi inopi ſuperſtiti debetur quarta pars de bonis coniugis, qui diues deceſsit, c. 9. nu. 66. fo. 51.
Coniux pauper, aut diues quis dicatur, remiſsiue, ibi. fo. 51.
Conſtitutio. 1. titulo de delmes, an valeat, capite vigeſimo tertio, numero quarto, folio 107.
Conſtitutio, los impubers, quæſt. 2. tit. de pupillars y altras ſubſtitutions, de quibus bonis loquatur. c. 1. numero decimo ſeptimo, folio tertio.
Dicta conſti. los impubers, an ſit fauorablis, vel odioſa ibid. nu. 22. fo. 4.
An d. conſti. habeat locum in deſcendentibus ex ſpurijs natis ex damnato coitu, capit. 1. numero. 25. fol. 4.
Dictio (vſque ſiue (fins al quart grau) d. conſt. an ſumatur incluſiue, vel excluſiue, ibid. num. 22.
Conſtitutiones, & Vſatici ſumunt interpretationem a iure communi, ibid.
Conſt. 1. tit. de appellations, declaratur, c. 17. nu. 16. & 19. fo. 89.
Conſti. 12. tit. de appella. declaratur. c. 17. n. 2[illegible]. f. 90.
Conſt. 1. tit. de legi. decla. c. 3 n. 36.
Conſtitutio fi. tit. de pupillars y altras ſubſti. declaratur. c. 1. n. 16. & 17. fol. 3.
Cõſti. 2. tit. de tudors e curadors, declaratur, c. 8. n. 8. & 10. fo 38. & 39.
An diſpoſitio d. conſt. habeat locum in filia, quę tempore nuptiarum fecit remiſsionem, & diffinitionem patri, ibidem numero. 11. folio 39.
Conſti. 1. & fi. tit. de menors de xxv. anys, an comprehendat forenſem, ca. decimo, num. 20. fo. 58.
Conſtitutiones alicuius Regni, aut prouinciæ, dicuntur eſſe ſtatuta in Regno, ſeu prouincia, c. 24. n. 8. fo. 109.
Conſti. 2. & 3 tit. de Spoſalles y matrimoni, quæ imponunt poenam priuationis ſucceſsionis paternę filiabus minoribus 24. annis, quæ matrimonio ſe copulant ſine parentum conſenſu, an valeãt, cap. vigeſimo quarto, num. 3. fo. 108.
An d. conſt. 2. & 3. quæ de filiabus loquuntur, habeant locum & in filijs, ibi. n. 8. fo. 109.
Conſt. per tolre. tit. de donations, in finalibus verbis declaratur, c. 8. n. 5. f. 38.
Cõſti. Hac noſtra, materiam, vide in ver. mulier, & ver. vidua
Contrariorum eadem eſt ratio, & diſciplina, c. 12. nu. 73. fol. 69.
Contractum in ſcriptis celebrari quando dicatur, & quid id interſit, c. 13. n. 4. & 5. fo. 71.
Creditor habens facultatem vẽdendi pignus, cui velit, an poſsit vendere ſibi ipſi, c. 1. nu. 58. fol. 8.
Creditor ſi cœpit agere contra debitorẽ via ordinaria, an poſsit redire ad executiuam, cap. 17. n. 34. fol. 91.
Curator ad lites de conſuetudine, neque ſatiſdat, neque inuentarium facit, ca 7. numero. 23. fol. 33.
Credenti alicui cui veriſimiliter credendum erat, non eſt imputandum. c. 22. nu. 16. f. 186.
Creditori partem debiti petenti opponi poteſt, quòd non audiatur, niſi totam ſummã petat. c. 18 n 18. f. 93.

D.

Damnum datum in aliqua meſſe nondum matura, iudicatur ſecundum tempus, quo damnum datum eſt, non ex tẽpore ſuperuenienti c. 13. n. 7. f. 71.
Debitor legans creditori ſuo, an & quando cẽſeatur velle compẽſare cum debito, c. 9. n. 42. f. 50
Decimarum ſunt incapaces laici, de iure communi, c. 23. n. 1. fo. 107.
Decimas laici in Cathalonia iuſte poſsident ex conceſsione ſummi Pontificis, ibi. n. 2. fol. 107.
Decimam qui ſoluere eſt exemptus, ſi acquirat poſſeſsiones, pro quibus decima ſoluebatur, an pro eis teneatur decimã ſoluere, ibi. n. 3.
Quid in Cathalonia ſuper hoc ſit cautum, ibidem nu. 4.
Decimæ, an in Cathalonia a laicis pręſcribi poſsint, ibi. n. 5. f. 107.
Decimarum exactor poteſt prohibere domino fundi, ne fructus illinc exportet, niſi ſe, aut ſuo nuntio pręſente, ibi. n. 6.
In Cathalonia ſuper hoc eſt edita quædã Regia Prag. ibi n 7. f. 107.
Conſuetudine poteſt obtineri, vt laici libere colligãt fructus, & ſine teſtibus in horrea recondãt, & poſtea decimas ſolu[illegible]t, ibi. n. 8. f. 107.
Decima vt ex certis fructibus non ſoluatur, an conſuetudine induci poſsit, ibi. n 10.
Decima prędialis, an poſsit reduci conſuetudine ad viceſimã, aliãue portionẽ, ibi n. 11. f. 107
Si quis vendat alicui fundum, & affirmet eſſe liberũ ab omnib. decimis, intelligitur de extraordinarijs, non de ordinarijs, ibi. n. 12. f. 107.
In Cathalonia de eius conſuetudine laici alienant decimas, quas poſsident ex conceſsione ſummi Pontificis, in alios laicos, ſine epiſcopi aſſenſu. Eadem conſuetudo eſt in Gallia, & vniuerſa Hiſpania, ibi n. 14. & 16. fo. 107.

De

De iure cōmuni licet laici poſsideant legitimè decimas ex conceſsione ſummi Pontificis, non poſſunt eas alienare in laicos ſine epiſcopi aſſenſu. ibi. nu. 15. fo. 107.

Decretum iudicis debet interponi cum cauſæ cognitione, aliàs nihil operatur. c. 7. nu. 79. fo. 36.

Delictum. Ex delicto quis cōmodū ſentire non debet. c. 18. nu. 33. fo. 95.

Diſponens non cenſetur velle, niſi quod locutus eſt. c. 1. nu. 32. fo. 5.

Declaratur. ibi.

Diſponere qui poteſt de aliqua re in vita, non poteſt de ea in morte diſponere. c. 2. nu. 46. fo. 15.

Diſpoſitio affirmatiua intelligitur de prima vice. c 9. nu. 111. fo 56.

Declara. nu. 112.

Diſpoſitum in vno ex correlatiuis, cenſetur & diſpoſitum in alio. c. 6. nu. 5. amplia vt ibi. fo. 29.

Dolus futurus remitti non poteſt, præteritus tamen poteſt. c. 7. nu. 48. fo. 34.

Dolus reipſa naſcitur ex enormi læſione. c. 13. n. 11. fo. 71.

Dolus reipſa, & dolus ex propoſito æquiparantur quòad reciſſionē contractus. ibi.

Dolū, aut culpam allegans debet probare. c. 14. nu. 30. fo. 81.

Dominus præfertur omnibus creditoribus quantumcunque priuilegiatis. c. 9. nume. 4. fol. 48.

Dominus directus an habeat iuriſdictionē in emphyteutam. de iure communi. c. 11. n. 61. fo. 62.

Quid de iure municipali Cathalonię. n. 62.

Dominium qualificatum, ſiue reuocabile in aliqua re habens, non poteſt rem illam deteriorare. c. 13. n. 62. fo. 77.

Dominium directum an probetur per vnicam recognitionem. c. 11. n. 28. & 29. fo. 61.

Dominus ſi ratione proprij vſus expellat cōductorem à domo, & dominus ſtatim ab ea recedat, cenſetur id fraudulenter feciſſe: & ſic cōductor poteſt agere aduerſus locatorem ad intereſſe, vel vt eū in re conducta reponat. c. 14. nu. 7. fo. 79.

Donatio inofficioſa iudicatur ſecundum tēpus, quo facta fuit. c. 13. n. 9. fo. 71.

Donatio excedens quingentos aureos eſt nulla, quò ad exceſſum, niſi ſit inſinuata. c. 8. n. 1 f. 38.

Itidem, & in Cathalonia. ibi. n. 2.

Donationes factæ in capitulis matrimonij, tam ex cauſa dotis, quàm donationis propter nuptias nō indigent inſinuatione, nec iure cōmuni, nec ſpeciali Cathalonię. ibi. n. 3. fo. 38.

Donatio iuramento firmata non requirit inſinuationem, ſecundum magis communē opinionem, & in Cathalonia receptā. ibi. num. 5. fo. 38.

Limita in prę iudicium tertij. ibi.

Donatio ſeu remiſsio facta per minorem. 20. annis ſine ſolemnitate requiſita per conſti. 2. tit. de tudors e curadors. an cum iuramento minoris valeat. c. 8. n. 9. & 10. fo. 39.

Donatio dicitur perfecta duobus modis. ibi. n. 12. fo. 39.

Donans Antequam rem tradat, remanet dominus, & ſic poteſt rem illam obligare. ibi. n. 12.

Sufficit ficta traditio, per actus fictos iuris ciuilis, vt donator rem donatam obligare non poſsit. c 8. n. 13. fo. 39.

Donatarius, cui eſt factum conſtitutum, pręfertur ſecundo, cui realis traditio facta eſt. ibi. n. 14.

Donans ſi donet alicui rē aliquam, in cuius poſſeſsione erat iam donatarius, & poſt dictā donationē patiatur donatariū poſsidere rem donatam, illa patientia pro traditione habetur c. 8. n. 15. fo. 39.

Et in tali donatione non requiritur acceptatio donatarij iuxta ſententiam per Regium Senatum receptam. ibi. n. 16.

Declara. ibidem.

Donatarius cōuentus hypothecaria, an teneatur probare prius rem illā illi fuiſſe donatam, quàm alteri obligatam. ibi. n. 18.

Donatio facta abſenti an valeat. numero. 19. fol. 39.

Et quid ſi ſit iurata nu. 22. & 23.

Donatio facta eccleſię, ſeu pijs locis, non valet niſi ſit, qui pro eccleſia, vel pijs locis donationem recipiat. ibi. n. 20. fo. 39.

Donatarius poſt mortem donatoris donationem acceptare nequit. c 8. n. 25. fo. 40.

Donatio facta pręſenti, & tacenti an valeat. c. 8. n. 28. fo. 40.

Si in donatione ſit appoſitum pactum in fauorem tertij abſentis, valet ſine cuiuſquam acceptatione pro eo. ibi. n. 30.

Et vtrum tale pactum poſsit reuocari ſine dicti tertij conſenſu. ibi. n. 31. & 32. fo. 40.

Donatarius omniū bonorū an poſsit conueniri a creditoribus donatoris actione perſonali. ibi. n. 44. fo. 41.

Donatarius caſu quo in ſubſidium conueniatur pro debitis donatoris ante donationem cōtractis, non tenetur vltra vires bonorum donatorum, licet inuentarium non fecerit. c. 8. nu. 45. fo. 42.

Donatio omnium bonorum pręſentium, & futurorum, ſine reſeruatione ad teſtandum, eſt

nulla.ibi.n.46.fo.42.
Quid ſi talis donatio eſt cum iuramento.ibi.
Vel eſt facta eccleſię,vel pijs locis.ibi.
Donatio omnium bonorum pręſentium,& futurorum reſeruato vſufructu,an valeat. ibi. n.48.fo.42.
Donator,qui ſibi reſeruauit aliquid de quo in vita diſponere poſſet,non poteſt,de eo in morte diſponere.ibi.n,49.
Donator omnium bonorum præſentium, & futurorum cum reſeruatione vſusfructus,non tenetur cauere,vt ceteri vſufructuarij , ſed ſat eſt ad ſummum caueat ſub hypotheca bonorum ſuorum.ibi.n.50.fo.42.
Donatio inter patrem,& filium in poteſtate an valeat.ibi.n.50.cum mul.ſeq.
Quid ſi ſit iuramento vallata.numero.57.fo. 43.
Donatio inter virum,& vxorem regulariter non valet.ibi.n.58.
Fallit ſi ſit cum iuramento,ſecundum magis communem opinionem,& in Cathalonia receptam.ibi.n 60.
Donatio facta per patrem filio cauſa matrimonij,an denotet cauſam impulſiuam, vel finalem ibi.n.61.
Donatio facta per patrem filio,&nepotibus ex eo,cenſetur facta ordine ſucceſsiuo. ibi. n. 62.fo.43.
Filius donatarius in tali donatione non poteſt diſponere de rebus donatis in pręiudiciū filiorum ſuorum,niſi vſque ad ſuam legitimā. ibi.n.63.fo.43.
Vtrū in tali donatione filius donatarius poſſit præiudicare filiſs ſuis,dando derebus donatis plus vni,quám alteri:referuntur opiniones & quam partem ſit ſecuta Regia Audientia.n. 65.fo.44.
Donatio ſi ſit facta filio,& eius filijs,& quibus voluerit,an filius donatarius poſsit de dictis rebus donatis ad libitum diſponere.ibi. n. 66.fo.44.
Donatio ſi ſit facta primogenito,ſeu alteri filio maſculo , ſi pater maluerit talis donatio quó ad primogenitum eſt pura, & quó ad alios filios eſt conditionalis.ibi.n.67.
Donatio ſi ſit facta filio,& ſuis qui appellatione ſuorum veniant.n.68.
Donatio ſi ſit facta filio,& nepotibus ex eo ſi eo tempore iam aliqui nepotes eſſent nati, num ſi alijnaſcantur,comprehendantur in dicta donatione.c.8.n69.fo.44.
Donans ſimpliciter an cenſeatur rem pleno iure donare,an ſolúm ius quod in re habet ibi. n.71.fo.44.
Et quid ſi res ſit pénitus aliena.n.73.
Quid interſit inter donantem , & legantem rem alienam.ibi.n.74.fo.44.
Donatio in dubio non præſumitur. ibi. nu. 76.fo.45.
Donatio facta per patrem filio,vel extraneo ſiue ſit inofficioſa re,aut re & conſilio,non reuocatur de iure Cathaloniæ niſi vſque ad legitimam filiorum.c.8.n.80 fo.45.
Similiter de iure Cathaloniæ donatio non reuocatur ob ſuperuenientiam filiorum,niſi vſque ad legitimam.n.81.f.45.
Quid de iure communi .n,82.
Donationem reſcindi ex capite.l.ſi vnquā. C.de reuo.dona.vel ex titulo inofficioſę donationis,quid referat.n.84.
Donatio inofficioſa re,& conſilio, quę dicatur,n.85.fo.45.
Donatio hæreditatis de iure communi an valeat.ibi.n.89.fo.46.
Si pater,& mater donant omnia bona filio, retēto vſufructu,an mortuo altero ex coniugibus,ſuperſtes retineat vſumfructum omnium bonorum donatorum,an tantúm eorum quæ dedit c.8.n.42. fo.41.
Dos ſuccedit loco legitimæ & vtrum debeat cōmenſurari ſecundū legitimā.c.3.n.17.fo. 19
Dos,& fiſcus pari paſſu ambulant in priuilegijs.c.3.n.43.fo.21
Dotales res non datę æſtimatę viro,ſunt ſoluto matrimonio reſtituendæ tales, quales re reperiuntur.c.9.n.50.fo.51.
Si ſunt datæ æſtimatæ,cōſumūtur dāno viri.
Dos licet ſit ſoluta in diuerſis terminis,debet vnico contextu reddi.c.9.n 57.fo.51.
Dotis actio cui competat, conſtante matrimonio.ibi.n.58.
Dotális rei ęſtimatio an faciat emptionem.c. 9.n.60.fo.51.
Dotem ſi mulier non ſoluerit,an debeat habere prouiſionē anni luctus.ibi.n.88.fo.53.
Dotis vſuræ vtroque iure ſunt licitę.ibi. nu. 94.
Declara.n.95 fo.54.
Dotis non ſolutæ vſuræ a quo tempore incipiant currere.ibi.n.96.54.
Dotis vſuras ſi maritus in eius vita nō petierit,an eius hæres poſsit eas petere. ibi. nu. 97.fo.54.
Et an ſi maritus per longum tempus eas non petierit,poſsit poſtea eas petere.ibi.
Dote non ſoluta,an donatio propter nuptias debeatur.c.9.n.82.cum.ſeq.fo.53.
Dotis nomina ſibi in dotem data , an maritus exigere expenſis proprijs teneatur. ibi. n. 86.fo.53.
Dotē ſi in cōtractu matrimonij mulier donauit filijs ex illo matri.procreandis: an ſi maritus prædecedat,poſsit mulier ſecūdo nubere, & de do-

& de dote ſua libere diſponere.ibi. nume. 81. fo.50.

Dos quando debeat reſtitui.c.9. 49. &. 50. fol.50,

Dotis reſtitutio facta conſtante matrimonio, quando liberet ſoluentem.n.59.fo.51.

Dotis confeſſio facta per maritum , quando probet veram dotis numerationem.c.9.n.29. &30.fo.49,

Dos confeſſata non habet dotis priuilegia, & quando.c.9.nu.107.cum 2.ſeq.fo.56.

E

Eccleſia,loca pia, & fiſcus ſunt exempti a pœnis ſtatutis contra ommittentes facere inuentarium.c.2.n.5.fo.10,

Eccleſia,minor,& Reſpub. admittuntur beneficio reſtitutionis in integrum ad producẽdos teſtes in cauſa appellationis,& etiã in prima inſtãtia ſuper eiſdem articulis, vel directo contrarijs,etiam poſt didicita teſtificata.c.20. n.25.fo.99.

Quid in muliere,& ruſtico.ibi.n.27.

Eccleſia ratione feudi,ſubijcitur laico.c. 12. n.75.fo.70.

Aedificans,ſiue ſeminans in ſolo alieno ſciẽter præſumitur donare.c.8.numero. 77. fallit vt ibi.fo.45,

Eligendi facultatem habens de pluribus alternatiue vocatis,inter quos eſt ordo charitatis,& affectionis,non poteſt eligere de ſecundó nominatis,& vocatis,niſi primis deficientibus.c 1.n.52.fo.8.

Emancipatio an poſſit fieri quó ad vnum actum.c.10.nu.8.fo.57.

Emancipationis,& patriæ poteſtatis eſt hodie ſublata differentia quó ad ſucceſsionẽ ab inteſtato,ſecus quó ad ſucceſsionem ex teſtamento.c.10.n.10.&.12.

Quó ad alia præter ſucceſsionem , remanet differentia patriæ poteſtatis, & emancipationis.ibi.n.13.fo.57.

Emancipati ſuccedunt non vt ſui, ſed ut extranei.ibi.n.11.

De effectu huius rei.ibi.

Emancipatio an poſſit fieri die feriato. c. 10. n.22.fo.58.

Emancipationis materiam vide in ver.filius & aliquid in ver.Pater.

Emparæ realis practicam vide in cap.12.n. 5. cum.4.ſeq.fo.65.

Emphyteuta priuati de iure communi ceſsãs a ſolutione canonis per triennium, cadit a iure ſuo.c.11.n.2.f.59.

De iure ſpeciali Cathaloniæ ſolum punitur in duplicata canonis ſolutione.ibi.

Emphyteuta,& feudatarius alienantes rem ſine conſenſu domini,cadunt a iure ſuo de iure communi.ibi.n.4.

De iure Cathaloniæ ſecus.ibi numero.5.fo. 59.

Emphyteuta,& feudatarius alienantes rem ſine conſenſu domini in Cathalonia puniuntur tribus pœnis.ibi.n.6.

Quę ſint iſtę pœnę,ſucceſsiue declaratur.

Emphyteuticariæ res & feudales poſſunt per iudicem capi in cauſam iudicati ſine conſenſu domini.c.11.n.14.fo.59.

Emptor,qui bona fide emit rem feudalem, ſiue emphyteuticariam ſine domini conſenſu, exiſtimans eſſe allodialem,prout ſibi venditur recuperat pretium,& damna a vẽditore.c. 11. n.16.

Si venditor non eſt ſoluendo,an dictus bonę fidei emptor debeat a domino directo ſaltem in pretio ſeruari indemnis.ibi, numero. 17. & 18.fo.60.

Emphyteuta ſi obligauit bona ſua alicui generaliter ſine conſenſu domini,& deinde alteri ſpecialiter cum cõſenſu domini: vter ex creditoribus alteri pręferatur in re emphyteuticaria.ibi.n.20.fo.60.

Et quid ſit in obligatione rerum feudalium. remiſsiue.ibi.

Emphyteuſis ſi redeat ad dominum, an redeat libera a debitis contractis per emphyteutam.c.11.n.23.cum. 4.ſeq.fo.60.

Emphyteuſis,& feudum ad eccleſiã, & aliás manus mortuas an peruenire poſsint.ibi. nu. 59.fo.62.

Emphyteuta an poſſit pręſcribere partem canonis,ſiue cenſus aduerſus dominum. ibi. nu. 60.fo 62.

Emphyteuſis poteſt diuidi.c. 12. nume. 27. fo.66.

Emphyteuſis an poſſit obligari ſine domini conſenſu.c.12.n.63.fo.69.

Quid de re feudali de iure communi.ibi. nu. 61.Et de iure Cathalonię.n.62.

Emptum ex pecunia mea,an efficiatur meũ. c.9.n.45.fo.50.

Emptor cui traditur res alteri hypothecata, non cogitur pretiũ ſoluere, niſi vẽditor prius rem a nexu pignoris liberauerit.c.13.n.22. fo. 73.

Declara.n.23.&.24.

Emptor rei fideicommiſſo ſubiectę, an cogatur pretium ſoluere, priuſquam venditor ei pro euictione fideiuſſores præbeat. ibi.n.25. fo. 74.

Emptor non cogitur pretium non ſoluere, ſi euictio imminet in limine contractus,niſi venditor pro euictione fideiuſſores pręſtet . ibi. n.26.

Decla

Declara.n.27.&.28.fo.74.

Quod diſcrimen ſit, an vendatur res alteri hypothecata, vel immineat euictio in limine contractus.ibi.n.29.&.30.fo.74.

Emptor ſi rem, quam emit cum pacto de retrouendendo alteri obligauerit, an reſtituto pretio emptori, redeat res illa libera ab omnibus obligationibus emptoris .ibi. nu. 59. fo. 76.

Emptor cum pacto de retrouendendo, ſi fecerit melioramenta in re, an poſsit ea repetere ibi.n.61.fo.76.

Epiſtola pro ſcribente nullam fidem facit. ſecus tamen contra ſcribentem.c.22. numero 11.fo.105.

Aeſtimatio rei dotalis an faciat emptionem. c.9.n.60.fo.51.

Aetas alicuius, & mors ſepultorum an probetur ex libris rectorum eccleſiaſticorum.c. 22. n.20.&.21.fo,106.

Euictio habet locum in contractu oneroſo c.13.n.63.fo.77.

Quę requirantur, vt agi poſsit de euictione. ibi.n.64.

Euictio in quibus caſibus ceſſet. ibi. nume. 69.70.&.71.fo.77.

Is a quo res euincitur, tenetur appellare a ſententia contra ſe lata, vel denuntiare autori ſuo intra tempus opportunum, vt appellet ſi velit.ibi.nu.68.fo.77.

Exceptio, quod inſtrumentum non eſt inſtrumentum, an impediat executionem inſtrumẽti guarentigij.c.17..n.27.fo.90.

Exceptionum diuiſio.c.18.n.2.fo.93.

Exceptiones dilatorię regulariter de iure cõmuni debent opponi ante litem conteſtatam ibi.n.3.fallit.n.4.&.5.fo.93.

Exceptiones dilatorię intra quantum tẽpus debeant opponi in Cathalonia.c.18. numero 6.fo.93.

Et intra quod tempus debeant probari. numero.7.

Ex eo quod quis impugnat, ſe iuuare non poteſt.ibi.nu.11.fo.93.

Excipiens de iure tertij regulariter non auditur.ibi.n.13.fo.93.

Fallit.n.14.&.15.

Exceptio, tua non intereſt, impedit litis ingreſſum, & progreſſum. c.18.n.16.

Itidem exceptio, ſine actione agis, numero 17.fo 93.

Exceptio, quod non debeam audiri, niſi totã ſummam petam, an & quando poſsit opponi creditori partem debiti petenti.c.18. n. 18. & 19.fo.94.

Exceptio debet opponi per excipientem, vt ei proſit.c.18.n.20.fo.94.

Exceptio ſi oriatur ex eodem fonte, ex quo petitio, iudex poteſt de ea habere rationem. ibi.n 23.

Exceptio preſcriptionis an ſit a parte allegãda.ibi.nu.24.fo.94.

Et an iudex de ea, ſi ei ex actis. vel per partis confeſsionem conſtet, poſsit habere rationem quamuis a parte non opponatur, numero. 27. fo.94.

Exceptio dominij, an poſsit obijci in iudicio poſſeſſorio.c.18.n.29.

Quid in iudicio retinendæ.n.30. Et an in iudicio recuperandæ.n.31.32.&.33.fo.95.

Exceptio an videatur reiecta per proceſſum ad vlteriora.c.18.n.37.fo.95.

Exceptiones quę opponuntur contra teſtes debent ſpecifice, & in ſpecie proponi, alias nihil releuant.c.20.n.66.fo.102.

Executio in rebus dotalibus conſtante matrimonio an fieri poſsit pro debitis vxoris ante matrimonium contractis, c.13.numero. 57. &.58.fo.76.

Excuſsio quomodo fiat.c.9.numero.103.ad fi.fo.55.

F

Facta in quibus requiruntur ſumptus, præſumuntur facta per eum, qui debebat facere, c.7.n.65.fo.35.

Facta non preſumuntur, niſi probentur.c.8. n.29.fo.40.

Factum proprium quando quis poſsit impugnare.c.13.n.71.fo.77.

In factis contra legem, ſi non valet quod fit vltra, neque etiam quod fit intra, c. 8. n. 47. fo.42.

Falcidia non confecto inuentario amittitur. c.2.n.4.fo.10.

Et quid de legitima ibi.

Falcidia non detrahitur ex contractu.c.2. n. 7.fo.10.

Falcidia non deducitur de fideicõmiſſo pio c.2.n.8.fo.11.

Falcidia quę de fideicommiſſo pio non deducitur, an oneret tantum hæredem, an hæredem, & legatarios.ibi.

Falcidia liberis primi gradus prohiberi poteſt.c.2.n 11.fo.11.

Falcidia qualiter deducatur, c. 2. nume. 15. Et ibidem an falcidia concurrat cum legitima, fo.11.

Falcidia, & trebellianica tranſmittuntur ad heredes extraneos.ibi.n.16.fo.11.

Falcidia, & trebellianica de ſingulis rebus debentur: ſed an detrahantur de ſingulis rebus, c.20.n.20.fo.12.

Falcidia & trebellianica per errorem iuris ſoluta

luta repeti non poteſt, c. 2. numero. 56. fo. 16.

Faticę materiam vide infra in ver. ius pręlationis.

Fauore alicuius in ductum nõ debet in odiũ eius retorqueri. c 13. a numero. 44. vſque ad n. 49. fo. 75.

Feudum, & emphyteuſis iiſdem regulis iudicantur, & argumentum ab vno ad aliud valet, niſi in contrarium expreſſe cautum reperiatur c. 12. n. 2. fo. 64.

Feudum vtrum diuidi poſsit. c. 12. n. 22. & 23. fo. 66.

Feudum in Cathalonia non diuiditur, ibi. n. 24.

Feudi ſucceſsio quę ſit de iure communi, c. 12. n. 28. & quæ de iure Cathaloniæ. numero, 29. & 30. fo. 66.

In Cathalonia vaſallus de feudo ad libitum diſponere poteſt, vel inter viuos, vel in vltima voluntate. c. 12. n. 29.

Feudum an veniat in reſtitutionem fideicõmiſsi. ibi. n. 55.

In Cathalonia feudum venit in reſtitutionẽ fidei commiſsi, nu. 55 fo. 68.

Feudũ an de iure cõmuni obligari poſsit ſine domini conſenſu. Et quid de iure Cathaloniæ. vide ſupra in ver. Emphyteuſis.

Feudales cauſæ coram quo iudice ſint terminandæ, c. 12. n. 65. fo. 69.

Aliqua alia ad feudi materiam pertinentia, vide in ver. Emphyteuſis.

Foemina licet iure communi non ſuccedat in feudis inferioribus, ſuccedit tamen de conſuetudine hactenus obſeruata in feudis dignitatem regalem annexam habentibus, & ſimiliter in alijs maioratibus ſimplicibus, c. 12. nu. 49. fo. 68.

Foemina de iure Cathaloniæ ſuccedit in feudo. cap. 12. n. 50. fo. 68.

Fideicommiſſarius ſuccedit in bonis teſtatoris, non autem pupilli. c. 1. n. 10. fo. 3.

Per fideicommiſſum ſucceditur primo teſtatori, non autem heredi grauato. c. 1. n. 21.

Fideicommiſſum relictum poſt mortem filij impuberis, an intelligatur relictum a filio, vel eius legitimo hærede, ſiue ſubſtituto pupillari c. 1. n. 14. fo. 3.

Quæ inde vtilitas reſultet, ibi.

In fideicommiſsi ſucceſsione an debeat attendi proximitas reſpectu primi teſtatoris, an veró reſpectu vltimi poſſeſſoris grauati. c. 1. n. 59. fo. 8.

In fideicommiſſo relicto alicui poſt mortẽ grauati, ineſt tacita cõditio ſi fideicõmiſſarius ſuperuiuat grauato: nã ſi prædecedat, extinguiguitur fideicommiſſum, & remanet penes hæredem grauatum. c 2. n. 38. fo. 14.

Hoc habet locum in fideicommiſſo vniuerſali. & ſingulari. ibi.

Intellige prædicta, ſi fideicommiſſum ſit relictum in vltima voluntate, ſecus ſi in contractu; quia tunc non extinguitur per prædecedẽtiam fideicõmiſſarij, imo ad hęredes eius tranſmittitur. ibi. fo. 14.

Fideicommiſſario an competat rei vendicatio ad alienata per grauatum, niſi primó facta excuſsione in bonis grauati. c. 2. n. 45, fo. 15.

Fideicommiſſarius in vita hęredis, non poteſt reuocare alienationem per hęredẽ factã, niſi teſtator ei alienationem expreſſe prohibuiſſet: quia tũc ſtatim poſſet. ibi. n. 49. Etiam ſi fideicommiſsi conditio poſtea deficeret, n. 50. fo. 15.

Fideicommiſſarius ante reſtitutionem nullum ius habet in hęreditate, neque conſequitur iura hęreditaria, c. 2. n, 51.

Fallit. n. 52.

Fideicommiſſarius an poſſit propria auctoritate capere bona fideicommiſſo ſubiecta, c. 2. n. 57. fo. 16.

Fideicommiſſarius accipiens poſſeſsionem vacantem rerum fideicommiſſo ſuppoſitarũ, non cadit in poenam, l. non dubium, C. de legibus. Veruntamen per interdictum quorum bonorum, tenetur dimittere dictam poſſeſsionẽ hęredi, & ab eo eam petere. ibi. numero. 58. fo. 16.

Fideicõmiſſarius quid probare debeat, quando agit ad reſtitutionem fideicommiſsi. c. 2. n. 60. fo. 16.

Filij poſiti in conditione ſecundum opinionem in Cathalonia & vbi vis terrarum receptam, non cenſentur poſiti in diſpoſitione. c. 1. n. 35. Limita vt ibi. fo. 6.

Filij militum maiores. 14. annis. minores tamen. 20. licet iuxta ius ſpeciale Cathalonię, ſint ſub poteſtate tutorũ, poſſunt teſtari etiã invitis tutoribus. c. 7. n. 13. f. 32.

Et eorum contractus cum iuramento valent & tenent. ibi.

Filius præſumptione iuris pręſumitur eſſe in patris poteſtate, c. 10. n. 1. fo. 57.

Filius in Cathalonia liberatur a patria poteſtate quò ad omnia, & habetur pro emancipato, per contractum matrimonij de cõſenſu patris. c. 10. n. 2.

Filia quę per contractũ matrimonij in Cathalonia eſt liberata a patria poteſtate, an mortuo eius viro redeat in patris poteſtatem. ibi. n. 3. fo. 57,

Filium ſi pater emãcipat, debetur ei in pręmium emancipationis dimidia pars vſusfructus bonorum filij, etiam ſi eam non ſibi reſeruaue-

reſeruaue-

ſeruauerit:cui dimidię pater poteſt renuntiare.ibi.n. 4.

Declara.n.5 fo.57.

Filius coniugatus de patris conſenſu, cum in Cathalonia habeatur pro emancipato nõ trãſmittit hæreditatem non aditam ad quoſcunque ex potentia ſuitatis.ſed tantum hæreditatem aſcendentis non aditam ad deſcendentes, ex potentia ſanguinis, vel quamcunque hęreditatem ad quoſcunque ex capite iuris deliberandi intra annum.c.10.n.14.

Declara.vt n.15.fo.57.

Filius in Cathalonia ſiue,ſit in poteſtate, ſiue,emancipatus aliter quam per contractum matrimonij,ſi eſt minor.25.annis,ex nullo cõtractu obligatur ſine patris conſenſu.c.10.nu.16.fo.57.

Si filius eſt maior.25.annis ſi eſt in poteſtate etiam ex nullo contractu obligatur ſine patris conſenſu.ibi.

An prędicta habeant locum in filio forenſi. ibi.n.18.fo.58.

Filius fa.de iure communi ex omni contractu obligatur pręterquam in mutuo,& voto. ibi.n.17.

Filia cõgrue dotata inſpecto valore bonorũ patris,iuxta tẽpus,quo ipſam dotauit, non poteſt dicere ſe lęſam . licet poſtea patris bona ſumme aucta fuerint.c.3.n.17.fo.19.

Filius ſiue in poteſtate,ſiue emancipatus, nõ poteſt exhæredari niſi cauſa adiecta in teſtamento,alias teſtamentum eſt nullum.c.4. nu. 13.fo.23.

Et illa cauſa debet ab hęrede vera probari, alias teſtamentum corruit quo ad inſtitutionẽ. ibi.n.14,fo.23.

Filius an & quando in fideicommiſſo repræſentet patris perſonam.c.5.n.43.&.45. fo.28.

Filius qui ab inteſtato ſuccedere non poteſt, nequit rumpere teſtamentum patris ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis.c.4.n. 40. fo.27.

Filia quę cum iuramento renuntiauit hęreditati paternę,an & qãdo poſsit patri ab inteſtato ſuccedere.ibi.

Filius qui grauatus onere fideicommiſsi alienauit,an poſsit res quas alienauit pro ſua legitima eligere.c.3.n.38.fo.21.

Fiſcus ſemper accipit ab eo,qui accipit, licet non cum effectu.c.5.n.16.fo.30.

Frater non poteſt imputare ſorori in legatũ dotis ſibi a patre relictum,alimẽta quæ ei pręſtitit.c.16.n.24.fo.87.

Fructus rei venditæ ad quem ſpectent. c. 13. n.52.&.53.fo.76.

Fructus præcepti per hęredem grauatum iudicio teſtatoris regulariter cõputantur in quartam trebellianicam.c.2.n.22.fo.13.

Fructus in falcidiam regulariter non imputãtur.ibi.n.24.

De ratione.ibi.

Limita . in tribus caſibus.n.25.fo.13.

G

GEneri per ſpeciem non derogatur in diuerſis legibus, quod eſt notandum pro ſtatutis c.11.n.9.fo.59.

Gratificatio habet locum in Cathalonia. c. 12 n.25.fo.66.

Gratificatio quid ſit.ibi.Et ſucceſsiue multa ad gratificationis materiã ſpectantia. fo. 66.

Grauatus reſtituere ex contractu,non detrahit trebellianicam.c.2.n.7.fo 10.

Grauatus reſtituere poſt mortem, poteſt illud in vita reſtituere,capit.3. numero. 15. fol. 18.

Grauatus qui eſt reſtituere in diem , vel ſub conditione,an teneatur ſatiſdare.c.2. numero 55.fo.16.

Grauari quis non poteſt ex delicto alterius. 6.n.13.fo.30.& c.11.n.18.fo.60.

Grauatus de reſtituendo hæreditatem poſt mortem,ſi eſt de deſcendentibus, intelligitur grauatus ſub conditione, ſi deſcendentes non relinquat.c.2.n.28.fo.13.

Amplia,& limita dictam concluſionem, vt in n.ſeq.fo.13.

Grauatus reſtituere hęreditatem,ita vt poſſit diſponere de mille,ſi decedat inteſtatus nulla facta diſpoſitione de dictis mille,an eius legitimi hęredes in d.mille ſuccedãt.c.2.n.46.f.15

Grauare non poſſum,quem non honoro.c. 1.n.37.fo. 6.

H

HÆres inſtitutus in aliqua hæreditate,quæ teſtatori obuenit,licet ſubeat cõmoda,& incõmoda dictæ hæreditatis, non dicitur hæres vniuerſalis.c.2.n.53.fo.15.

Hæres inſtitutus in re certa,non dato cohęrede,cenſetur inſtitutus in vniuerſum.c.1.nu. 5.fo.2.& c.4,nu.28.fo.26.

Hæredes legitimi pupilli,vbi cõpendioſa cẽſetur fideicommiſſaria intra pubertatem,tenẽtur reſtituere fideicommiſſario bona tantum teſtatoris,deducta per eos legitima,& trebellianica.c.1.n.11.fo.3.

Limita.n.12.

Hæres grauatus ſi fecit melioramẽta in re fideicõmiſſo ſubiecta , cõditione fideicommiſsi pendẽte,poteſt ea repetere a fideicõmiſſario, purificata fideicõmiſ. cõditione c.2.n.17.f.12

Declara.n.18.fo.12.

Hęres qui alienauit de bonis fideicommiſſo ſubie-

ſubiectis,an poſsit de eis vnā eligere pro ſua trebellianica, & etiam legitima ſi eſt filius, fideicommiſſario inuito.ibi.n.20.fo.12.

Hæres grauatus habens poteſtatem alienandi de bonis fideicōmiſſo ſubiectis, pro ſuis neceſsitatibus, quid facere poſsit.c.2.numer. 47.fo.15.

Heres non tenetur fideicommiſſario ad æſtimationem rerum hæreditariarum, quæ ſine eius culpa perierunt. c.2.n.59. tantum ſiquidē ei tenetur de dolo & lata culpa.ibi.fo.16.

Hereditatem alicuius ſi petam ab inteſtato, an obtinere debeam, ſi probem me eſſe conſanguineum talis,& aſſeuerem me eſſe illi proximiorem.c.5.n.50.fo.29.

Hereditas quę aufertur indigno, an applicetur fiſco,an veró ad hæredes defūcti pertineat c.6.n.9.fo.30.

Hæreditamentum factum per coniuges in contractu matrimonij,filijs ex ſe naſcituris,an ſit validum in Cathalonia.c.8.numer.87.fo. 45. Et quid de iure communi,numero.89.fo. 46.

Hæres creditoris,& etiam ceſsionarius poteſt petere executionem inſtrumenti guarentigij,vt creditor principalis,ſine aliqua partis citatione,aut ceſsionis intima,ſecundum magis communem opinionem per Regium Senatū receptam.c.17.n.32.fo.91

Aliqua alia ad materiam hæredis grauati de reſtituendo pertinentia, vide in verbo grauatus.

Hypotheca omnium bonorum ſolita apponi in inſtrumentis,ſi ob ſimplicitatem notarij ſit omiſſa apponi,habetur perinde ac ſi fuiſſet appoſita.capite.14. numero. 25. folio. 81.

Hypothecaria in aliquibus caſibus, eſt ſine perſonali.c.14.n.2.fo.79.

I

IDoneus quis præſumitur quó ad omnia,pręterquam quó ad facultates.c.7.numero.27. fo.33.

Ignorantia præſumitur in facto alieno , niſi ſcientia probetur.c.2.n.41.fo.15.

Imputandum eſt contrahenti,qui non explorauit conditionem eius,cum quo contraxit. c. 9.n.101.fo.55.

Fallit in muliere,dotis fauore.ibi.

Inducta ad vnum effectum,non debet operari contrarium.c.1.n.38.fo.6.

Inſinuatio an requiratur in remiſsione debiti.c.8.n.4.fo.38.

Inſinuationis forma,quæſit.ibi.n.6.

Inſinuatio donationis coram quó iudice fieri debeat,tam iure communi, quam municipali Cathaloniæ.ibi.n.7.fo.38.

Inſtitutio filij,& nepotis,an cenſeatur facta ordine ſucceſsiuo.c.1.n.44.fo.7.

Inſtitutio duorum,vel plurium, quoties intelligitur ordine ſucceſsiuo,refertur ad vulgarem.c.1.n.55.fo.8.

Quod dictum eſt de inſtitutione,eſt etiam intelligendum de ſubſtitutione.ibi.

Declaratur.vt.n.56.& 57.fo.8.

Inſtrumentum edere an poſsit cogere actor reum.c.19.n.1.fo.96.

Quid de iure Cathaloniæ.n.2.

Inſtrumentorum productionem generalem facere an liceat.ibi.n.6.fo.96.

Quid de iure Cathalonię.n.7.

Inſtrumenta poſſunt produci vſque ad concluſionem in cauſa,incluſiue.c.19.numero. 8. fo.96.

Limita.n.9.&.10.

Quid ſeruetur in Cathalonia.numero.11.fo. 96.

Inſtrumenta habentia paratam executionē, non afficiunt tertium,neque contra eum vim habent.c.17.n.25.fo.90.

Inſtrumentum productum ante litis conteſtationem,non probat,niſi poſt litis conteſtationem,reproducatur.c.19.numero.12.folio. 96.

Inſtrumentum falſum producens an amittat cauſam,remiſsiue.ibi.numero.13.& c.20.nu. 48.fo.100.

Quid ſi procurator inſtrumentum falſū produxerit.c.20.n.49.fo.100.

Inſtrumentum edere cogitur, qui de eo mentionem fecit.c.19.n.15.fo.97.

Pars quæ tenetur edere inſtrumentum,ſi nolit producere,cum iudex ei præceperit: poteſt iudex pronuntiare,vt in perpetuum tali inſtrumento fides non adhibeatur,capite.19.nu.16. fo.97.

Inſtrumentum ſi produxi,& poſtea caſu illud amiſi, ſi id iurem,liberor ab eius reali productione,ſi ſit mihi impoſsibilis.ibi.numero. 17.fo.97.

Alia circa inſtrumentorum materiam vide in ver.Producens.

Intellectus conſti.per tolre.tit. de donatiōs. c.8.n.5.in fi.fo.38.

Intellectus conſ.5.tit.de executio de cenſals. c.15.n 15.fo.84.

Intellectus l.1.C.de repu. quę fiunt in iud. reſ.in integ c.20.nu.26.fo.99.

Intellec.conſti.1.tit.del inuentari faedor per lo hereu.c.2.n.2.fo.10.

Intellectus capitis.57.Priuilegij,Recognoue runt proceres.c.22.n.12.fo.105.

Intellectus conſti.vnicæ.tit. de indignes de ſuc-

ſucceſ. c.6.fo.29.& 30.
Intellectus conſti.los impubers,2.tit.de pupillars y altras ſubſti.quó ad illa verba,fins al quart grau.c.1.n.22.fo.4.
Intellectus l.hæreditas ad ſtatium.ff. de here.inſti.c.1.n.40.fo.6.
Intellectus l.ab eo.C. de fideicommiſ. c. 1. n.39.fo.6.
Intellectus l.iubemus,C.ad trebel. c. 2. nu. 26.fo.13.
Intellectus l.fi.§.fi.deleg.2.c.2. numero,44 fo.15.
Intellectus conſti.vnicæ.tit. de promeſa de dot.c.8.n.36.&.37.fo.41.
Intellectus conſti.hac noſtra,1.tit.diſſolt lo matrimoni.c.9.n.10.cum mul.ſeq.fo.48.
Intellectus l.exigere dotem,ff.de iudicijs. c. 9.n.93.fo.53.
Intellectus l.cogi.C.de peti.here.c.11.n. 37 fo.61.
Intellectus conſti. Ala difficultat.tit. de demoſtrar y exhibir cartas.ibi.n.38.
Intellectus c.ſi caſtellanus, quę conſuetudo eſt Cathalonię.13.tit.de feus. c. 11. nu. 41. & 42.fo.61.
Intellectus l.ſi in lege.§.1.ff loca.c.14.n. 2. fo.79.
Intellectus vſatici,omnes cauſę,tit. de preſcrip.c. 15,n. 9.fo.84.
Intellectus,l.foeminæ.§.illud,C.de ſe.nup. &,l.mater C. ad tertul. capit. 5 numero, 22. fo.27.
Intellectus l.ſi extraneus,de iu.do.&,l.ſi ſocer.§.Lucius.ff.ſol.ma.c.9.n.82.fo. 53.
Intellectum multarum aliarum conſti. vide ſupra,Conſtitutio.
Inteſtatus quilibet decedere pręſumitur, c. 5.n.46.fo.29,
Introductum in fauorem alicuius, non debet in odium eius redundare,capit.7. numero 9 fo.32.
Inuentarium hæres qui non confecit,an amiſerit trebellianicam late excutitur,c. 2, nume. 1.fo.10.
Quid in filio,ibi.
De iure Cathaloniæ hæres qui non confecit inuentarium,amittit trebellianicam.c.2.num. 2.fo.10.
In liberis primi gradus id non procedere Regius Senatus obſeruat,ibi.fo.10.
Inuentarium intra quod tēpus fieri debeat de iure communi,& ſpeciali Cathaloniæ,c. 2. nume.3.
An ſufficiat heredem perficere inuentarium intra ſexaginta dies,licet ipſum non inceperit intra triginta.ibi.nu.4.fo. 10.
Inuentarium ſi hæres fecerit, doloſe tamen omiſerit apponere aliqua in inuentario,an inuentarium habeatur pro non facto, capit. 2. nume.4.
Minor reſtituitur aduerſus omiſsionem cōfectionis inuentarij,ibi.n.5.fo.10.
Inuentarium hæres,qui non confecit præter quam quod amittit trebellianicam,tenetur vltra vires hereditarias creditoribus, & legatarijs.c.2.n.6.fo.10.
Excipiuntur eccleſia,loca pia, & fiſcus, ibi. nume.5.
Non tenetur tamen heres, qui inuentarium non confecit fideicōmiſſario vniuerſali vltra vires hereditarias,ſed tantum ad id, quod eſt in hæreditate, c.2.n.6.fo.10.
Poteſt tamen fideicommiſſarius vniuerſalis tum iure communi,tum Cathalonię,iurare in litem aduerſus hæredem grauatum,& eius hæredes pro rebus deficientibus in hæreditate, ibi.fo.10.
Inuentarium conficere ſolum tenetur, qui rationem reddere tenetur,capit.7. nume. 55. fo.34.
Inuentarij confectionem poteſt teſtator remittere tutori.c.7.n.45.fo.34.
Si iudex tamen videat damnum imminere pupillo ex non confectione inuentarij, poteſt cogere tutorem,vt conficiat inuentarium, nō obſtante remiſsione,ei per teſtatorem facta, ibi.n.52.fo.34
Alia ad materiam inuentarij pertinentia vide in ver.vidua.
Iocalia tradita per ſponſum ſponſę,an ei donata cenſeantur,c.9.n.114.fo.56.
Quid de iocalibus ei datis per conſanguineos viri,an ſint ſponſæ,an viri.ibi . numero . 115. fo.56.
Iudex parte etiam non opponente, tenetur repellere actorem agentem ſine actione,quando id ei conſtat ex partis confeſsione, vel ex actis,c.18.n.25.fo.94.
Iudex non tenetur ſequi voluntatem teſtatoris,quæ ſit nociua pupillo,c.7.n.53.fo.34.
Iudex appellationis an poſsit ſententiā nullā reformare.c.17.n.51.fo.92.
Iura correctoria extenſionem non recipiūt, c.1.n.2.fo.2.
Iuramentum ſupplet partis præſentiam de iure canonico.c.11.n.29.fo.61.
Iuramentum non probatur per inſtrumentum,cuius fides per ſtatutum eſt caſſata. c. 8. n.40.fo.41.
Iuramentum vnius tertio non præiudicat, ibi.n.41.fo.41.
Iuramentum firmat contractum minorum, qui per ſtatutum contrahere prohibentur. c. 7.n.15.fo.32.

Iurati

Iurati contractus an intelligãtur prohibiti per ſtatutum ſimpliciter contractum aliquem annullans.c.8.n.37.& 38.fo.41.
Iuris preſumptio debet allegari,alias nihil re leuat.c.18.n.21.fo.94.
Iuris præſumptio transfert onus probandi contrarium in aduerſantem.cap.5.nume. 48. fo.29.
Iuris præſumptio an poſsit allegari poſtquã eſt in cauſa concluſum. capit. 5. nume. 49. fo.29.
Ius prælationis,quod(faticam)noſtrates appellant,habet dominus directus in rebus emphyteuticarijs.c.11.n.45.fo.62.
Intra quod tempus debeat dominus vti dicta fatica,ſiue iure prælationis,de iure communi.ibi.n.46.
Quid de iure Cathaloniæ, numero. 47. fol. 62.
Ius prelationis de iure communi dominus alteri cedere non poteſt.ibi.n.48.fo.62.
Secus de iure Cathaloniæ.n. 49.
Ius prælationis in quibus caſibus dominus non habeat.ibi.n. 50.f.62.
Enumerantur diuerſi caſus, in quibus habet locum ius prælationis.ibi.a n.52. vſque ad n. 57.fo.62.& in c.13.n.61.fo.77.

L

LAudemium,ſiue laudimium quid ſit, & de quibus alienationibus ſoluatur.c.11.n. 63. fo.63.
Pro laudemio dominus habet actionem perſonalem, in rem ſcriptam.c.11.n.44.fo.62.
Laudemium in Cathalonia non debetur ex recognitione intra annum facta.c.11.numero 64.fo.63.
Laudemium ex titulis lucratiuis debetur domino directo,& iure communi , & Cathaloniæ.c.11.n.97.&.69.fo.63.
Vbi declaratur,quantum ſit iſtud laudemiũ.
Laudemium an ſoluatur de tranſactione. ibi. n.71.fo.63.
An de diuiſione.n.72.
Et an de permutatione.n.73.fo.63.
Laudemium an debeatur ex alienatione neceſsaria.c.11.n.78.fo.63.
Laudemium ita debetur ex alienatione rei feudalis,vt emphyteuticariæ.c.12.nume. 3. & 4.fo.65.
Laudemium duplicatum an ſoluat emptor bonę fidei.c.11.n.18 fo.60.
Laudemiũ ſi vaſallus ſoluere recuſat, poteſt dominus in Cathalonia vti empara reali.c. 12. n.5.fo.65.
Laudemium an præſcribatur.30.annis.c. 12. n.10.fo.65.
Laudemij præſcriptio a quo tempore currere incipiat aduerſus dominum ibi.n.11.fo.65.
Laudemium non debetur, niſi ſecuta reali traditione rei feudalis, ſiue emphyteuticarię capit.12.nume. 14.Et ſic partes re non tradita poſſunt reſilire a contractu,ſine metu ſoluendi laudemium.ibi.fo.65.
Neque dominus poteſt cogere partes,vt procedant ad realem traditionem.c. 12. num. 26. fo.65.
Laudemium a quo ſit ſoluendum,de iure cõmuni.c.12.n.20.fo.65.
Quid circa hoc obſeruetur in Cathalonia. ibi.n.21. fo.65.
Laudemium an debeatur illi, qui reperitur dominus tempore quo res alienata traditur: an vero illi, qui erat dominus tempore, quo res ſolum erat alienata.referuntur opiniones. c.12.n.71.fo.69.
Auctoris opinio.n.73.fo.69.
Laudimium non debetur, cum emphyteuta ſecundus emit a primo de conſenſu domini c. 11.n.79.fo.63.
Alia circa laudemiorum materiam vide in c.11.&.12.
Legatum factum alicui,ſi nubat, cõſequitur & ille,qui religionem eſt profeſſus,ex pręſũpta mente teſtatoris.c.24.n,16.fo.110.
Legitima magis eſt debita filijs,quam trebellianica.c.2.n.23.fo.13.
Legitima deſcendentium, & aſcendentium quanta ſit de iure communi.c.3.numero. 1. & 2.fo.17.
Quid de iure Cathalonię.n.3.
Legitimam non cogitur filius accipere de iure communi,niſi in corporibus hæreditarijs ibi.fo.17.
Fallit .vt ibi.& n.8.fo 18.
Legitima poteſt aſsignari aſcendentibus in pecunia,ipſis inuitis.ibi.n.4.fo.17.
In Cathalonia heres habet electionem ſolué di legitimam filio in pecunia, vel corporibus hæreditarijs.c.3.n.5.fo. 17.
Declara.n.9.fo.18.
Legitima debet relinqui filio titulo inſtitutionis de iure communi,alias vt præteritus rũperet teſtamentum.c.3.n.11.fo.18.
De iure Cathaloniæ quocũque titulo poteſt filio relinqui legitima.ibi.n.12.fo.18.
Legitimæ ſupplementum poteſt peti vſque ad 30.annos ibi.n,13.fo.18.
Ius petendi ſupplementum legitimæ tranſmittitur ad hæredes etiam extraneos: licet filius in vita tale ſupplementum non petierit. ibi.fo.18.
Legitima quãta ſit,cõſideratur tẽpus mortis patris.ibi.n.14.fallit.vt n.16.fo.18.

Legitima an poſſit filio in eius vita aſsignari. c.3.n.15.fo.18.

Si legitimam aſsignatam per patrem filio in eius vita, filius conſumpſerit, an pater ei iterũ legitimam relinquere cogatur. c.3. numero. 18 fo.19.

Legitimę ſupplementum an debeat peti ab hærede vniuerſali tantum, an ab hærede, & legatarijs c.3.n.19.fo.16.

Legitimæ ſupplementum qua forma ſit petendum. c.3.n.21.fo.19.

Legitima nullum grauamen patitur. ibi. nu. 22.fo.19.

An filio de eius conſenſu poſſit imponi grauamen in legitima. ibi.n.23.fo.19.

Legitimam non minuunt legata pia, ſed tantum æs alienum, & funeris impenſa ibi.n. 24. fo.20.

Quæ dicatur funeris impenſa. ibidem folio.20.

Legitimam filij condemnati an pater cogatur ſoluere de iure communi. c.3. numero. 25. fo.20.

Quid de iure Cathaloniæ. ibi. fo 20.

Legitima an debeatur in linea tranſuerſali. ibi.n.26.fo.20.

Quanta ſit legitima aſcendentis habẽtis multos filios fratres teſtatoris, qui inſtituit quandam honeſtam perſonam, & fratres exhęredauit. c.3.n.27.fo.20.

An filij iuſte exhæredati faciãt partem, quo ad legitimam, licet ad eam non admittantur. ibi.n.28.

Quid de filijs deportatis, & alijs ſucceſsionis incapacibus. ibi.n.29.fo.20.

Quid de filio, qui renuntiauit bonis paternis cum iuramento. ibi.n.30.fo.20.

Legitimæ fructus debentur a tempore mortis patris, ſicut ipſa legitima. ibi.n.32.fo.20.

Filio quid in legitimam imputetur remiſsiue. c.3.n.37.fo.21.

Legitima non amittitur ob non confectum inuentarium. ibi.n.39.fo. 21.

Legitima an debeatur de Regno, Comitatu, Marchionatu, Ducatu, & ſimilibus dignitatibus: Et an de feudo, tam de iure communi, quam municipali Cathaloniæ. capit.3.nu. 40. fo.21.

Legitima an veniat in generali renuntiatione facta de bonis paternis. c.3.n.44.fo. 21. & c.4.n.41.f.27.

Legitima non debetur illi, qui abinteſtato ſuccedere non poteſt. capit. 4. numero. 40. fo.27.

Legitima de bonis pupilli inteſtati, quomodo detrahatur iuxta conſti. los impubers. c. 1. n.20. fo.3.

Legitimati in feudis nõ ſuccedũt, niſi expreſſe quó ad feudum legitimatio facta fuerit. c. 5.34.fo.28.

Legitimati non ſolum ſuccedunt parentibus ſuis ab inteſtato, ſed et agnatis, & cognatis, inſtar filiorum legitimorum, & naturalium. c.5. n.35.fo.28.

Læſio ob quam minor reſtituitur, iudicatur ſecundum tempus contractus. c. 13. numero. 9.fo.71.

Ex læſione vltra dimidiam iuſtę æſtimationis naſcitur dolus re ipſa. ibidem numero. 11. fo. 71.

Legis 2. C. de reſ. veñ. optio non habet locum in contractibus vſurarijs. capit. 13. nu. 17.fo.72.

Lex, ſi quis conductionis titulo. C. locati, nõ ſolum habet locum in locatione, ſed etiam & in omnibus caſibus, vbi quis habens cauſam ab agente, indebite rem aliquam reſtituere recuſat. c.14.n.50.fo.82.

Similiter in Cathalonia Regia Prag. de domibus euacuandis. ibi. fo. 82.

Lex priuans aliquem ſucceſsione propter aliquod extrinſecum, procedit etiam ſi per ſtatutum hęreditas deferatur. capit 7. numero.34. fo.33.

Lex, vel ſtatutum quoties aliquid fieri mandat in fauorem alicuius, intelligitur, ſi per partem petatur. c.15.n.16.fo.85.

Libro rationum tutoris ſtatur contra tutorem, in eius vero fauorem non ſtatur ſine alia probatione, pręterquam in paruis expenſis, in quibus non ſolent parari probationes. c. 7. n. 63.fo.35.

Liber rationum probat contra ſcribentem, non tamen pro ſcribente. c.22.n.6.fo.105.

Quid de libris mercatorum. ibi.n.7.& 10.fo. 105.

Liberatio a reddendis rationibus, quid importet. c.7.n.46.fo.34.

Litteras recipiens, & legens, niſi ſtatim contradicat, cenſetur fateri vera eſſe, quæ in litteris continentur. c.22.n.14.fo.106.

Litterę vulgo dictę, credentię, an probent contra ſcribentem. ibi.n.22.fo 106.

Litterę commendatitiæ an obligent commẽdantem. c.22.n.23.fo.106.

Locator an durante tempore locationis poſſit expellere conductorem. c.14 n.3 fo.79.

Locator, quod ratione vſus proprij poſsit expellere conductorem a re conducta, habet locum in prædio vrbano, ſecus in prędio ruſtico, c.14.n.6.fo.79.

Queſtiones aliquas circa hęc de vſu proprio. vide. ibi.n.7.8. & 11.fo.79. & 80.

Locatio ad longum tẽpus dicitur alienatio. c.14.

c.14.n.16.fo.80.
Quando locatio cenſeatur facta ad longum tempus, de iure communj. ibidem numero. 17 fo.80.
Quid in Cathalonia.n.18.fo.80.
Locatio facta per adminiſtratorem aliquẽ an finiatur finita eius adminiſtratione.c.14.n. 19.fo.80:
Praxis ad expellendum conductorem, de iure communi.c.14.n.47.fo.82.
De iure Cathaloniæ.ibidem numero. 48.fo. 82.
Locator an teneatur ſoluere collectam, & tributa, an vero conductor.ibidem numero.51 fo.82.
Locus vbi eſt celebratus contractus, vel factum teſtamentum, inſpicitur quó ad ſubſtantiam, ſeu valorem contractus, & teſtamenti.c. 9.n.91.fo.53.
Fallit in contractu dotis, vbi inſpicimus locũ domicilij mariti.ibi.n.92.fo.53.
Quod declara, vt n.93.fo.53.

M

Mandatum de ſoluendo, ſi eius vigore eſt ſecuta promiſsio, reuocari non poteſt. c. 22.n.17.fo.106.
Maritus facit fructus ſuos pignoris pro dote ſibi dati.c.9.n.37.fo.50.
Maritus legans vxori, in dubio cenſetur velle compenſare cum iuribus anni luctus, &alijs quæ vidua conſequitur de conſuetudine Cathaloniæ.c.9.n.41.fo.50.
Maritus ſeu eius hæres, qui habet annum ad ſoluendum dotem conſiſtentem in rebus mobilibus, tenetur ſatiſdare de dicta dote poſt annum reſtituenda.capit.9.numero.51. folio. 51.
Maritus non tenetur ad reſtitutionem dotis, niſi in quantũ facere poteſt, deducto, ne egeat. ibi n.52.fo.51.
Fallit prædicta regula.n.53.54.55.&, 56. fo. 51.
Maritus poteſt paſciſci ſuper dote, conſtante matrimonio, prout vult, nec mulier conqueri poteſt, niſi ſoluto matrimonio. ibi. n. 59.fo.51.
Maritus an de ſuo teneatur facere expenſas in exigendis nominibus ſibi in dotem datis. c. 9.n.86.fo.53.
Maritus non tenetur prębere alimenta vxori infirmę vltra fructus dotis, ſi ea habeat, vnde aliunde ſe alat.capit.16.numero.21.fo. 86.
Maritus occidens vxorem, priuatur ſucceſſione bonorum eius, in quibus ſuccedebat ex pacto, vel alias tam iure communi, quam Cathalonię.c.6.n.1.fo.29.
Declara.n.2.fo.29.
Maritus ſi in vita vxorem adulterij non accuſauit, an hæres eius poſsit accuſare.c.9. nu. 72.fo.52.
Maſculus in iure primogenituræ perfertur foeminæ.c.12.n.47.fo.67.
Declara.ibi.
Amplia.vt n.51.fo.68.
Mater tranſiens ad ſecunda vota de conſenſu filij, non priuatur proprietate bonorum, in quibus ſucceſsit filio inteſtato, cum alijs filijs c.5,n.23.fo.27.
Idem ſi tranſeat de conſenſu viri ſibi dati in teſtamento.ibi.n.25.fo.27.
Mater, & auia licet ſint debitrices pupilli, poſſunt eſſe eius tutrices.capit.7.numero.31. fo. 33.
Mater filio non habenti tutorem, debet intra annum petere, alias priuatur ſucceſsione filij, qui impubes deceſsit. ibidem numero. 33. fo.33.
Limita.n.40.fo.34.
Mater tutrix filiorum ſuorum, quid debeat facere, antequam conuolet ad ſecundas nuptias, c.7.n.39.fo.33.
Mater & auia non coguntur eſſe tutrices, licet in teſtamento ſint relictæ.ibi.numero. 41. fo.34.
Mater non obſtante quod in contractu matrimonij donauerit dotem filijs ex illo matrimonio, ſi maritus prędecedat, poteſt ſecundó nubere, & de dote, relicta filijs ex primo matrimonio legitima, libere diſponere. c. 8.n. 88. fo.45.
Matris præteritio pro exhęredatione habetur.c.4.n.16.
Mater hodie non poteſt preterire filios, licet ipſos in poteſtate non habeat, ſine inſertione cauſę legitimæ, quę vera ab hęrede probetur.c.4.n.16.fo 25.
Monaſterium an habeatur loco filij, late excutitur.capit.24.a nume. 17. vſque ad nume. 19.fo.110.
Refertur opinio Regiæ Audientię.nume.30. fo.110.
Monaſterium voluiſſe teſtatorem haberi loco filij, ex quibus conijciatur.ibi.numero.21. & 22.fo.110.
Mors ciuilis, & naturalis, vbi eundem operãtur effectum, idem eſt iudicium de vna, atque de alia.c.24.n.23.fo. 111.
Mulier pro dote pręfertur omnibus creditoribus etiam anterioribus, tacitam hypothecam habentibus: ſecus ſi expreſſam.c.9. num. 1.fo.47.
Præfertur etiam creditoribus poſterioribus,

ex quorum pecunia res eſt empta, refecta, aut renouata, licet pro dicta pecunia rem illam ſpecialiter obligatam habeant. ibi. numero. 2. folio. 47.

Prefertur etiam creditori, qui rem marito vendidit, & de pretio fidem habuit. c. 9. nu. 3. fo. 47.

Mulier quæ nupſit, nulla dote conſtituta, an cenſeatur omnia bona ſua in dotem attuliſſe c. 9. n. 89. fo. 53.

Mulier an habeat tacitam hypothecam in bonis viri pro alimentis, ſicut pro dote. c. 16. n. 3. fo. 47.

Mulier ius quod habet recuperandi dotem ex bonis fideicommiſſo ſubiectis, tranſmittit ad hæredes ſuos, etiam extraneos. c. 9. nu. 103. fo, 55.

Mutatio voluntatis non præſumitur. c. 8. nu. 56. fo. 43.

N

NAturalis obligatio, impedit repetitionem ſoluti. c. 15. n. 10. fo. 84.

Negatiua facti ſimplex eſt improbabilis. c. 15. n. 18. fo. 85.

Negans qualitatem facti, non cenſetur fateri factum præceſſiſſe. c. 18. n. 10. fo. 93.

Negligentia ignoranti imputari non poteſt. c. 15. n. 8. fo. 84.

Nepotes an debeant imputare in legitimam bonorum aui, quod per auum parentibus eorum datum eſt, inſpecto iure communi. c. 3. n. 33. fo. 20.

Quid de iure Cathalonię. ibi. numero. 35. fo. 21.

Nomina collectiua faciunt, vt vocati ſub his nominibus cenſeantur vocati ordine ſucceſsiuo. c. 1. n. 54. fo. 8.

Non refert, quid ex æquipolentibus fiat. c. 1. n. 28. fo. 5.

Non entis nullæ ſunt qualitates, c. 3. nu. 34. fo. 21.

Nominatio auctoris in iudicio, quid operetur: & alia de nominatione auctoris. c. 14. n. 54. cum 2. ſeq. fo. 83.

Notarius cenſetur rogatus de apponendo omnes clauſulas in inſtrumento, quod conficit, ſolitas apponi. c. 14. n. 26. fo, 81.

Nubentium ſecundo poenæ an ſint ſublatæ de iure canonico. c. 5. n 26. fo. 27.

Nullitas ſententiæ de iure communi ſemper allegari poteſt. c. 17, n. 13. fo. 89.

In Cathalonia nullitatis exceptio debet opponi intra decem dies, intra quos licet appellare. ibi. n. 14. fo. 89.

Limita vt n. 15. & 16. fo, 89.

O

OBiectus cõtra teſtes de iure communi regulariter debent opponi ante teſtium publicationem. c. 20. n. 32. fo. 99.

Quid in Cathalonia. ibi. n. 33. fo. 99.

Occidens alterum in caſu a iure non permiſſo priuatur ſucceſsione bonorum occiſi in Cathalonia. c. 6. n. 7. fo. 30.

Idem de iure communi. n. 8. fo. 30.

Et ibi ſucceſsiue excutitur, an iſta hęreditas quæ aufertur indigno applicetur fiſco.

Ordine ſucceſsiuo quomodo intelligatur ſuccedi. c. 3. n. 44. & 51. Et ſucceſsiue vide de materia eorum, qui ſunt vocati, & ſeu ſuccedunt ordine ſucceſsiuo. fo. 8. & 9.,

Ordinem charitatis, & affectionis, inter quos cadere dicatur. c. 1. nu. 46. & 49 fo. 7. Et ibi ſucceſsiue vide, quomodo ſuccedant iſti, inter quos cadit ordo charitatis, & affectionis, cum ſimpliciter ſunt vocati. fo. 7.

P

PActum de retrouendendo cum pretij modicitate arguunt contractum ſimulatum, & vſurarium. c 13. n. 15. fo. 72.

Pacto de retrouendẽdo an præſcribatur triginta annis. n. 18. fo. 72.

Ibidem refertur opinio Regij Senatus. folio. 73.

Pacto de retrouendendo an liceat conditionem adijcere, vt liceat rem redimere intra certum tempus, & non poſtea: vel e contrario vt non liceat rem redimere niſi poſt certum tempus. n. 19. & 20, fo. 73.

Pacto in mei fauorem appoſito vti non cogor. c. 13. n. 47. fo. 75.

Parentes tranſeuntes ad ſecunda vota amittunt proprietatem bonorum, in quibus ſucceſſerunt filio inteſtato vna cum alijs filijs. c. 5. n. 19. fo. 27.

Declara. n. 20. fo. 27.

Amplia. n. 21. fo. 27.

Pater per fideicommiſſum non poteſt grauare filium in legitima, nec in alijs bonis ſuis. c. 1. n. 13. fo. 3.

Poteſt tamẽ legitimos hęredes filij ſui impuberis, aut ſubſtitutum pupillarem grauare in legitima filij, & reliquis eius bonis. Quod grauamẽ ita demum tenet, ſi filius impubes decedat. ibi. fo. 3. & c. 12. n. 35. fo. 66.

Pater poteſt ſubſtituere filio ſuo impuberi quemcunque velit. c. 1. n. 15. fo. 3.

Limita in Cathalonia. n. 16. fo. 3.

Pater ſi ſuperuiuit filio, vltra legitimam, quam detrahit de bonis filij, retinet vſumfructum omnium bonorum, quæ fuerunt filij. n.

20.fo.3. Quod nota ad intellec. conſti. los impubers.
Pater cogitur facere inuentarium de bonis filij, vt ſciatur an quidquam alienauerit c. 7. n. 56. fo. 34.
Pater an poſsit præiudicare filijs immenſe donando. c. 8. n. 78. & 79. fo. 45.
Et aneis poſsit præiudicare per titulum one roſum, ibi. n. 86. fo. 45.
Pater legauit filiæ pro dote. 200. poſtea procedente tempore, eam maritat, deceditque cũ illo teſtamento, an filia poſsit conſequi tale legatum, c. 9. n. 63. fo. 51.
Pater ſi ſecundó collocat filiam in matrimonio, & ei dotem conſtituit, nulla facta mentione de priori: filia debet eſſe contenta dote poſteriori, modo non ſit minor priori. c. 9. num. 65. fo. 51.
Pater habet virilem portionem vſusfructus cum filijs in bonis maternis, & acquiſitis poſt emancipationem, c. 10. n. 6. fo. 57.
Pater qui ex neceſsitate ſtatuti tenetur filiũ meliorare in quarto, aut quinto, non poteſt in eo filium grauare. eo quod in eo filius non tã a patre, quam a ſtatuto cenſeatur honoratus. c. 13. n. 38. fo. 67.
Pater expendens pro filio, ſi penes ſe habeat bona aduentitia filij, an de bonis filij in dubio expendiſſe præſumatur, c. 16. numero. 23. folio. 86.
Pater ſi legat filiæ 200. ſi nupſerit, & centũ ſi religionem intrauerit: an ſi filia ingreſſa eſt religionem, poſsit conſequi integra ducenta. c. 24. n. 15. & 16. fo. 109. & 110.
Patientia filij vel vxoris, vbi agitur de eorũ prẹiudicio, ob metum reuerentialem non habetur pro conſenſu. c. 5. n. 24. fo. 27.
Paupertas an minuat fidem teſtis c. 20. n. 60 fo. 101.
Poenam non meretur, quod fit lege permittente. c. 6. n. 3. fo. 29.
Permiſsio faciendi expenſas in aliqua re, nõ intelligitur de expenſis exceſsiuis capit. 2. nu. 19. fo. 12.
Pluralitas perſonarum non præſumitur c. 17 n. 26. fo. 90.
Pluralitas inducit obſcuritatem, & facit rem dubiam n. 27. fo. 90.
Poſſeſſor titulo prẹambulo poſsidere præſumitur c. 14. n. 53. f. 83.
Poſsidens nomine alieno, ratione illius rei conuentus, liberatur ab inſtãtia iudicij per nominationem domini n. 54. fo. 83.
Poſsidere quiſque prẹſumitur iure proprio c. 11. n. 32. fo. 61.
Prælationis priuilegium quod habet mulier pro dote, an tranſeat in hẹredes extraneos c. 9. n. 6. fo. 48.
Prẹſcriptio 10. vel 20. annorum in Cathalonia non habet locum, ſed tantum præſcriptio 30. annorum c. 15. n. 1. fo 83.
Præſcriptio 40. annorum, & non minor currit aduerſus eccleſiam, & loca pia. numero. 2. fo. 83.
Præſcriptiones quædam ſtatutariẹ Cathaloniæ enumerantur. c. 15. n. 5. fo. 83.
An dictæ ſtatutariẹ prẹſcriptiones habeant locum in eo, qui ſcit ſe debitorem, c. 15. n. 6. & 7. fo. 84.
Et an habeant locum cõtra creditorem iuſte debitum ignorantem. n. 8. fo. 84.
An dictẹ ſtatutariæ prẹſcriptiones Cathaloniẹ interrumpantur per petitionem extraiudicialem. n. 20. fo. 85.
Debitor qui liberatus erat poenali diſpoſitione dictarum præſcriptionum, an ſoluens poſsit ſolutum repetere. n. 10. fo. 84.
Prẹſcriptione 30. annorum tutus, an ſoluens poſsit ſolutum repetere. c. 15. n. 11. fo. 84.
Prẹſcriptio an interrumpatur per agnitionẽ debiti. c. 15. n. 13. fo. 84.
Præſcriptionis exceptionem opponens in Cathalonia aduerſus aliquod inſtrumentum cenſualis, ſiue violarij, quid facere debeat. c. 15 n. 14. fo. 84.
In præſcriptione annuarum præſtationum, quando incipiat præſcriptio. c. 15. numero. 17 fo. 85.
Prẹſcriptionem allegans dicendo quod non ſoluerit, an teneatur, probare ſe non ſoluiſſe. c. 15. n. 18. fo. 85.
Prẹſcriptionis exceptio an debeat opponi. n. 19. fo. 85.
Præſcriptionis interruptio facta contra principalem, an noceat fideiuſſori, & e contrario. c. 15. n. 21. & 22. fo. 85.
Præſcriptio non tollit actionem ipſo iure, ſed ope exceptionis. c. 18. n. 26. fo. 94.
Præſumitur quis idoneus quo ad omnia præterquã quó ad facultates c. 7. n. 27. fo. 33.
Prẹſumitur quemque ſine liberis decedere niſi contrarium probetur. capit. 5. numero. 47 fo. 29.
Pretium. De pretio quando dicatur habita fides. c. 13. n. 3. fo. 71.
Priuatio præſupponit habitum. c. 18. n. 12. fo. 94. Declara. vt ibi.
Proceſſum qui fecit cum minore ſine curatore, quid facere debeat, vt ſententia valida etiam pro ſe ferri poſsit. capit. 13. numero. 50 fol. 76.
Producens falſum inſtrumentum an amittat cauſam. c. 19. n. 13. fo. 96.
Producens falſam ſcripturam poteſt interrogari

rogari,an ea vti velit,& quomodo ipſe reſpõdere debeat,ibi. fo.96.

Producens ſcripturam aliquam cenſetur fateri,vera eſſe,quæ in dicta ſcriptura continentur.c.19.n.3.fo.96.

Si produxi in iudicio ſcripturam aliquam publicam,ſiue priuatam,& pars cõtra eam nihil oppoſuit,cenſetur eam approbare,c.19.n.14. fo.96

Proxenetę ſiue mediatoris dictum quam fidem faciat.c.20.n.11.fo.98.

Pupilli inteſtati bona ad quem de iure communi ſpectent,& ad quẽ de iure Cathaloniæ, c.1.n.18.& 19.fo.3.

Pupillus in dubio præſumitur alitus a tutore c.16.n.27.fo.87.

Pupillus factus pubes licet habeat curatorẽ, poteſt teſtari curatore inuito,c.7. numero. 6. fo.32.

Q

QValitas perſonę, cum quęritur cui acquiramus,attenditur in contractibus licet conditionalibus, tempore celebrati contractus,non autem tempore euentus conditionis c.8.n.70.fo.44.

Qualitas requiſita a lege,ſiue a ſtatuto, ante omnia debet verificari,vt diſpoſitio legis,ſiue ſtatuti vendicet ſibi locum.c.9.n.23.fo.49.

Quando aliquid fauore alicuius conceditur, per id non debet cenſeri ſublatum, quod alias iure communi competebat,c.7 n.11.fo.32.

Quis poteſt cogere alterum,vt fiat ad probationem ſcriptura de contractu inter eos celebrato.c.13.n.6.fo.71.

Quis cogitur facere quod ſibi non nocet,& alteri prodeſt.ibi.fo.71.

R

RAtio vbi eadem militat,idem ius eſt ſtatuẽdum.c.9.n.113.fo.55.

Reciſso principali cõtractu,reſcinduntur, & cetera eius acceſſoria puta pactũ euictionis,cõfeſsio,poena,& ſimilia.c.13.n.72.fo.77.

Redimere ſi quis velit fundũ quẽ vendiderat cum pacto de retrouendendo, tempore quo fundus eſt plenus fructibus,quo pacto fructus veniant diuidendi.c.13.n.21.fo.73.

Reditus annui an inter immobilia computentur.c. 7.n.78 fo.78.

Reductio ad arbitrium boni viri,intra quãtum tempus peti poſsit.capit. 21.numero20. fo.104.

Reductio ad arbitrium boni viri corã quo iudice petatur.c.21.n.15.&.16.fo.103.

Remediũ l.2.C.de reſcinden.ven. an habeat locum in re vendita in publica ſubhaſtatione c.13.n.14.fo.72.

Et ibi an laudimia faciant exceſſum,& computentur ad reſcindendam venditionem.

Remedium d.l.2.an habeat locum in contractu iurato.c.13.a numero.10.vſque ad nume, 13.fo.72.

Remiſsi a generalis actionẽ realẽ non includit.c.7.nu51.fo.34.

Remittere,& donare paria ſunt c.8.n.4.f.39

Repræſentatio habet locum in linea deſcendentium,& non ſolum extenditur ad pronepotes,ſed & in infinitum.c.5.n.6.fo.26.

Repræſentatio habet locum & in primo collateralium gradu, neque vlterius extenditur. n.7.fo. 26.

Repræſentatio in duobus tantum caſibus locum habet.ibi.

Repræſentationis ius quando non concedatur filio.n.8.fo.26.

Repræſentatio an habeat locum,niſi cũ bona deferuntur ex ſucceſsione legali. numero. 9.fo.26.

Res non priuilegiata ſi perueniat ad priuilegiatum,an aſſumat eius priuilegium. c 13. n. 75 fo.78.

Retentio in quibus caſibus ſit permiſſa. c. 7. n 84fo.36.

Retentionis ius tr anſit in quemlibet ſingularem ſucceſſorem.c.9.n.36.fo.50.

Reuendens vigore pacti de retrouendendo, an recuperet expenſas primę emptionis.c. 11. n.77.fo.63.

Rex non poteſt ſtatuere legem aliquam in præiudicium eccleſiæ,ſiue locorum piorum.c. 15.n. 2.fo.83.

Rex an habeat fũdatã intentionẽ ſuã quo ad dominiũ rerũ in ſuo regno ſitarũ c.11.fo.61.

S

SCedula priuata ſcripta ſeu ſubſcripta manu patris continens eius vltimam voluntatem valet inter liberos in vim teſtamenti, licet ſit ſine teſtibus.c. 4.n.4.&.5.fo.24.

Quid ſi talis ſcedula ſit ſcripta in fauorẽ piæ cauſę.n. 4.&.6.fo.24

Scriptura vt fiat ad probationẽ rei geſtę, quilibet poteſt alterũ cogere.c.13.n.6.fo.71.

Scriptura priuata reguraliter nõ requirit diẽ, neque cõſulẽ cõtra ſcribentẽ,ſeu eius hæredẽ, ſecus contra tertiũ.c.4.n.4.fo.24.

Scripturæ priuatæ materiam vide.in cap. 22. perto.

Scriptura non eſt de ſubſtãtia cõtractus,præterquam in aliquibus caſibus c.13. numero.4. fo. 71.

Scriptura publica vel priuata cõtinens debiti confeſsionẽ nulla expreſſa cauſa nõ probat.

c.22.

cap.22.numero 13.folio.105.
Scriptura Tertij. Multa de eius materia. v. in c.17.f.90.
Sētētia qua pronūtiatur, aliquod inſtrumētū guarentigium eſſe executioni mādandum, an ſit diffinitiua, vel interlocutoria, c.17.n.30.folio.90.
Seruitia feudi, an præſcribat vaſallus aduerſus dominum, capit. duodecimo, nu.12.f.50.
Spoliatorem non licet ex interuallo, ſpoliare, c.18 n.34.f.94.
Solemnitas extrinſeca ex diuturnitate temporis præſumitur interueniſſe, c.7.n. 80.f.36.
Iſta temporis diuturnitas pro quanto tempore ſumatur, ibi.f.36.
Soluens tribus annis preteritis, retro ſoluiſſe præſumitur, & quando non, c.14.nu.43. cum 2.ſeq.f.82.
Soluendo qui non eſt hodie, talem olim fuiſſe præſumitur: c.7.n.26.f.33.
Specialia duo circa idem an cōcurrere poſſint, c.9.n.106.f.55.
Statutum requirens conſenſum conſanguineorum, non cenſetur velle requirere conſenſum ſpurij, c.1.n.25.f.4.
Ctatuta iuri communi contraria, licet principaliter inducta in fauorem alicuius, dicūtur odioſa, c.1.n.23.f.4.
Statutū poteſt facere, vt quis decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, c.2.n.n.54. fo.16.
Statuta loquentia de ſuccedentibus ab inteſtato, an ſibi vendicent locum in pupillis, c.5. n.39.f.28.
Statuti verba debent ſumi in proprio ſignificatu, ibi.f.28.
Statutum pœnale loquens de vxore, ex identitate rationis extenditur ad virum, & e contrario, c.6.n.6.f.29.
Statutum, ſiue lex diſponens aliquid contra ius commune, non extenditur extra id quod in diſpoſitione exprimitur, cap.7.num.12.fo. 32.
Statutum remouens occaſionem fraudis cōmittendæ, dicitur continere publicā vtilitatē, c.8.n.39.f.41.
Statutum habilitans, vel inhabilitans perſonam, an comprehendat forenſem, c.10.nu.19. 20.&.21.f.58.
Statuto extante, quod volēs fundum aliquē vendere de tali territorio, teneatur prius illum vendere hominibus ex illo territorio, quā forenſi: an ſi quiſpiam ex illo territorio, & dominus directus ad dictam venditionem cōcurrant, quis debeat præferri, c.11. num.58.folio 62.
Statuta recipiunt interpretationem a iure cōmuni, cap. 11. numero quinquageſimo nono, f.62.
Statutum prohibens frumentum extrahi ex aliquo loco, non intelligitur de eo, quod quis extrahit ratione vſus proprij, c.14.num. 11.f. 80.
Statutum, ſiue lex aliquid fieri mandans in fauorem alicuius, intelligitur, ſi per partem petatur, c.15.n.16.f.85.
Statutum prohibens a laudo recurſum, ſiue appellationem, intelligitur, niſi enormiter, quis lædatur, capit.21.numero vndecimo, fol. 103.
Statutum, vt libris campſorum, ſiue mercatorum etiam pro ſe fides adhibeatur, valet, capit.22.n.8.f.105.
Limita, n.9.f.105.
Statutum infligens pœnas filijs, qui contrahunt matrimonium ſine conſenſu parentum, an valeat. capit. vigeſimo quarto, numero. 2. f.108.
Statutum laicorum diſponens circa ſubſtantiam matrimonij, non tenet: ſecus ſi diſponat circa qualitates, & acceſſoria matrimonij, puta ſucceſsiones, & dotes, ibid. numero. 4. folio 108.
Statutum laicorum prohibēs filiam ſine patris conſenſu coniugium contrahere, eſt rationabile, n.6.f.108.
Statutum vt ingrediens religionem, ſucceſſione priuetur, an valeat, numero. 10. folio 109.
Statutum vocans proximiores ex illa parte, vnde bona deſcendunt, cenſetur vocare proximiores ex illa parte, vnde bona immediate deſcendunt, capite primo, numero.21. folio quarto.
Statutum vt bona ciuiū ſemper poſsint collectari, etiam ſi trāſeant ad eccleſiā, an valeat, c.23.n.4.f.107.
Subſtitutio quid ſit, capite primo, numer.1. f.2.
Subſtitutio poteſt fieri verbis directis, obliquis, & communibus, ibid. numero ſecundo, f.2.
Verba directa, obliqua, & communia, quæ dicantur, n.3.f.2.
In Cathalonia in ſubſtitutione pupillari verba communia habentur pro directis, n.4. folio.1.
Subſtitutus in re certa, non dato conſubſtituto, cenſetur ſubſtitutus in vniuerſum, nu.5. f.2.
Subſtitutus pupillaris in re certa, etiam per verba communia, cenſetur ſubſtitutus in vniuerſum, in Cathalonia. Secus de iure cōmuni, n.6.f.2.

Sub-

Subſtitutio compēdioſa facta a pagano per verba communia, cum expreſſa temporum dinumeratione matre exiſtente in medio, an intra pubertatem cēſeatur pupillaris.
Referūtur duæ opiniones, numero ſeptimo, fol.2.
Quæ opinio ſeruetur in Cathalonia, nu. 8. f. ſecundo.
Subſtitutio compēdioſa non eſt ſpecies ſubſtitutionis per ſe. Sed quædam adiectio, n. 8. f. 2.
Subſtituere poteſt pater filio pupillo, quemcunque velit, c.1.15.f.3.
In Cathalonia, iſta poteſtas eſt limitata, vt n. 16.f.3.
Subſtitutus pupillaris ſi ſit datus ventri, & venter non naſcatur, admittitur ſubſtitutus ex tacita vulgari, n.26.f.5.
Subſtitutio pupillaris facta filio militis, etiam in Cathalonia expirat decimo quarto anno completo, c.7.n.16.f.32.
Subſtitutus poteſt cogere hæredem ad faciēdum inuentarium ſuis expenſis, quando hęres fuit releuatus a teſtatore ab onere faciendi inuentarium, c.7.nu.57.f.34.
Succeſſor ſingularis, an teneatur ſtare colono, c.14.n.28.f.80.
Quid de ſingulari ſucceſſore neceſſario, ibi. & ibi declaratur, quis dicatur ſingularis ſucceſſo neceſſarius, f.80.
Succeſſor ſingularis an poſsit propria auctoritate colonum expellere, c.14.numero.22.f. 80.
Succeſſor ſingularis, an teneatur colono partiario, n.27.f.81.
Succeſsionis abinteſtato prima cauſa eſt liberorum, c 5.n.2.f 28.
Succeſsio abinteſtato non datur iure affinitatis, c.5.n.32.
Succeſsionis abinteſtato materiam, & quomodo & quando quis alteri abinteſtato ſuccedat vide ad ſaturitatem, in capit. quinto per to.:
In ſucceſsione fideicommiſsi, an debeat attendi proximitas teſtatoris, an vero grauati, c.1.n.59. & quid in ſubſtitutione vulgari, aut pupillari, n.60.f.8.
Suorum appellatione qui intelligantur, c.8. n 67.f.44.
Supplementum eſt veluti quoddam acceſſorium, & ſic ſequitur naturam principalis, cui annectitur, c.3.n.4.f.17.

T.

TAcens in iudicijs habetur pro conſentiente, capite ſeptimo, numero vigeſimo primo, f.99.
Tempus ſiue principij, ſiue medij, ſiue finis eſt ſpectandum, vbi actus ſuam recepit perfectionem, c.12.numero.73.f.69.
Tertius habens intereſſe in aliqua cauſa, poteſt comparere in iudicio, & in dicta cauſa aſsiſtere, c 13.n.65.&. 67. f. 77.
Tertij de iure excipiens an, & quando debeat audiri, cap. 18.numer.13.14. &.15.folio 93.
Teſtamentum.in teſtamento de iure communi requiruntur ſeptem teſtes, cap.4.numer.1. f.24.
Fallit in aliquibus caſibus, n.3.
In Cathalonia duo, aut tres teſtes ad omnes res ſufficiunt, n.2.f 24.
Teſtamentum primum per ſecundum reuocatur, niſi primum habeat clauſulam derogatoriam, c.4.n.7.
Fallit, vt ibi.
In teſtamento inter liberos ſemper ſubintelligitur clauſula codicillaris, c.4.n.8.
Teſtamenta ſi duo eadem die confecta, reperiantur & nō appareat, vtrum ſit prius, quod præualeat remiſsiue, c.4.n.9.
Teſtamentum in quo filius in poteſtate eſt præteritus, eſt ipſo iure nullum, numero.10.f. 25.
Fallit, c. 4.n.40.
Quid de teſtamento, in quo filius emancipatus præteritur, n.11.
Quid ius Cathaloniæ ſtatuat ſuper præteritione, vel exhæredatione filiorum, cap.4. nu. 18.
In Cathalonia filij in ſuo teſtamento poſſunt præterire parentes, capite quarto, numero.20.
Secus de iure communi, n.19.
Teſtamentum poteſt vires aſſumere a tacita vulgari, c.4.n.25.
Si in teſtamento deeſt inſtitutio hæredis, nihil in eo ſcriptum valet, capite quarto, numero 27.
Si ex teſtamento non adeatur hæreditas, nihil in eo ſcriptum valet, capite quarto, numero.35.
Neque tum quidquā iuuat diſpoſitio auth. ex cauſa C.de lib.præ.vel exhære. quę ſolum habet locum, cum defectu præteritionis, vel exhæredationis teſtamentum corruit, ibi.
Teſtamentum ſi corruat defectu præteritionis, vel exhæredationis, tantum corruit quoad inſtitutionem, nam cetera in teſtamento ſcripta valent, c.4.n.23.
Teſtator cenſetur magis diligere proximiorē, c.5.n.44.f.28.
Teſtator intelligitur ſe velle conformare cū diſpoſitione iuris, c.5.n.45.f.28.

Teſtator poteſt remittere confectionem inuentarij tutori,c.7.n.45.f.34.

Quid tutor conſequatur per talem remiſsionem,ibi.f.34.

Teſtatoris liberatio a reddendis rationibus, nõ includit dolum,nec reliqua,c.7.n.46.f.34

Amplia,n.47.f.34.

Teſtator reliquit mille vxori, ipſa in viduitate manente, & poſt eius obitum ea reliquit Titio:an ſi vidua migret ad ſecunda vota, admittatur Titius ad mille petenda,non expectata morte vxoris,c.1.n.29.f.29.5

Teſtis in Cathalonia ſiue ſit maſculus, ſiue foemina non admittitur ad teſtificandum,niſi completo decimo quarto anno,c.20.n.2.f.98

Teſti qui deponit in ſui exonerationem non creditur,c.20.n.4.f.98.

Fallit,n.5.f.98.

Teſtes de vniuerſitate an ſint idonei in cauſa vniuerſitatis,c.20.n 8.

Teſtis an poſsit eſſe ſubditus pro domino,nu. 9.&.10.

Teſtes domeſtici quando probent,n.13.f.48

Teſtes alias inhabiles quando probent,n.14.

Teſtem inhabilem contra quem pars nihil oppoſuit,iudex repellere nõ poteſt,n.20.f.99

Fallit,n.23.

Teſtibus publicatis,probationes factæ aduerſario tacente,valent,n.22.f.99.

Teſtes an poſsint produci ſuper eiſdem articulis, vel directò contrarijs in cauſa appellationis,n.24.25.&.22.f.99.

Teſtes in quibus caſibus poſsint produci poſt didicita teſtificata,n.28.

In cauſa criminali an poſsit fieri teſtiũ productio poſt publicatas atteſtationes,ad offenſam,n.29.

Quid ad defenſam,n.30.f.99.

An in cauſa appellationis liceat obijcere cõtra teſtes, contra quos in prima inſtantia nihil eſt obiectum,n.31.&.36.f.100.

Teſtium obiectiones quando debeant proponi.de iure communi,n.32.f.100.

Et quando de iure Cathaloniæ,n.33.f.100.

Teſtium publicatio de iure communi fit per iudicem, n.34.

Quid in Cathalonia,n.35.f.100.

Teſtes recepti coram arbitro, an fidem faciant inter eaſdem perſonas coram iudice ordinario,c.20.n.37.f.100.

Teſtem falſum ſcienter producens, an cadat a cauſa,de iure communi,n.40.

Et quid de iure Cathaloniæ,n.42.

Quid ſi procurator falſum teſtem produxerit,an cauſam dominus amittat,n.49.f.100.

Teſtis vnicus regulariter non probat,n.50.f. 101.

Fallit remiſsiue,n.51. &.52.f.101.

Teſtes teſtimonium ferre regulariter coguntur,n.53.

Fallit,n.54.&.55.f.101.

Teſtes examinandi ad futuram rei memoriã coram quo iudice ſint examinandi,n.57.f.101

Teſtes recepti in iudicio ſummario, an fidẽ faciant in plenario inter eaſdem perſonas, nu. 67.f.102.

Teſtes ſingulares,an & quando probent,n.68 f.102.

Teſtes in dubio præſumũtur eſſe cõteſtes,n.69

Teſtes inſtrumentarij poſſunt eſſe inhabiles, cenſentur enim a partibus approbati, n.70.f. 102.

Cetera ad materiam teſtium pertinentia, vide in d.c.20.per to.

Titulum ſuæ poſſeſsionis quando quis cogatur oſtendere,c.11.n.36.&.27.f.61

Et ibi declaratur, quid in Cathalonia procedat.

Tranſigere quomodo poſsit prælatus ſuper rebus eccleſiæ,& pater ſuper rebus filij, ca.7. n.75.f.35

Trebellianica an amittatur ob non confectũ inuentarium.de iure communi,c.2.n.1.f.10.

Quid in filio,ibi.

Quid de iure municipali Cathaloniæ,n.2.

Trebellianicam non detrahit grauatus reſtituere ex contractu,n.7.f.10.

Nec ex donatione cauſa mortis,ibi.f.11.

Trebellianica an de relictis pijs deducatur,n. 9 f.11.

Quid ſi pia cauſa ſuccedat mediate, ibi.f.11.

Trebellianica & falcidia an prohiberi poſsint, n.10 f.11.

Quid in liberis primi gradus,n.11.f.11.

Trebellianica an in codicillis prohiberi poſſit,n.12.

Trebellianica qualiter deducatur, n.14.f.11.

Trebellianica & falcidia an trãſmittantur ad hæredes extraneos,n.16.f.11.

Quæ in Trebellianicã,& falcidiam imputẽtur c 2.n.22.f.13.

Trebellianicam an detrahat hæres inſtitutus in re certa,n.53.f.16.

Trebellianica per errorem iuris ſoluta, an repeti poſsit,n.56.f.16.

Trebellianica de ſingulis rebus debetur,c.2.n. 20.f.12.Et ibi.an de ſingulis rebus ſit detrahẽda.

Tutor de iure communi non poteſt dari niſi in teſtamento,vel codicillis teſtamento cõfirmatis,cap.7.n.1.f.31.

Quid in Cathalonia,n.2.f.31.

Tutorum quilibet habet officium inſolidum, n.18.fallit vt ibi.f.32.

Tutores habent a iure quatuor beneficia.nu. 20.f.32.
Tutores ſubrogati in locum defuncti, exigũt rationes ab heredibus defũcti,n.22.f.32.
Tutores hodie omnes ſatiſdant, præter teſtamentarios: neque a tali ſatiſdatione mater & auia eximuntur,n. 23.f.33.
Tutor qui timet damnum pati ex adminiſtrationeſuorum contutorum, quid ſit facturus,n. 24.
Si aliquis ex cõtutoribus finita tutela, eſt ſoluendo, & poſtea priuſquam adultus petat rationes, fiat non ſoluendo, reliqui contutores pro eius parte non tenentur, numero. 25.folio 33.
Tutor non poteſt eſſe debitor, aut creditor pupilli,n.30.
Declara, vt ibi.f.33.
Fallit in matre, & auia,n.3.& in tutore teſtamentario, quem teſtator debitorem, aut creditorem ſciebat,n.32.f.33.
Tutor, & eius hæres tenentur ad reddendam rationem tutelę vſque ad triginta annos,n.43. f.34
Redditio rationum debet fieri coram iudice illius loci, vbi adminiſtratio facta eſt,n.59.fo. 35.
Et ibi traditur forma ſeruanda in reddenda ratione tutelæ.
Qualiter procedere debeat adultus contra tutorem, qui inuentarium non fecit, aut confectum non exhibet vna cum libro rationum, n.61.f.35.
Quomodo articulare debeat adultus contra tutorẽ, qui aliqua bona deſijt apponere in inuentario,n.68.f.35.
Tutor qui dolo deſijt apponere aliqua bona in inuentario, punitur in duplum, num. 69.fo. 35.
Tutor an poſsit tranſigere, n.72.&.74.f.35. vel compromiſſum facere,n.73.
Et an nouationem ſuper rebus immobilibus pupilli, ſine decreto,n. 77.f.35.
Tutor an poſsit alienare annuos reditus pupilli, ſine decreto,n.78.f.35.
Tutor non cogitur res hæreditarias pupilli reſtituere, ante redditionem rationis, & antequã ſibi ſatisfiat de eo quod ſibi debetur, c.7.n.82 f.36.
Tutori vt poſsit adultus diffinitionem & remiſsionem facere, quid requiratur in Cathalonia,n.87.f.36.
Tutor regulariter tenetur de dolo, lata culpa, & leui, non autem de leuiſsima. Aliquando ſolũ tenetur de lata culpa, numero.88.folio trigeſimo ſexto.
Tutor tenetur exonerare hæreditem pupilli, capite nono, numero vigeſimo ſexto, fol.49.
Tutor poteſt ſibi ſatisfacere de eo, quod pupillus ei debet,c.9.n. 25.f.49.

V.

Vende re rem ſuam an quis cogatur, ca.13. n.77.f.78.
Venditor rei cum pacto de retrouendendo, an poſsit agere contra tertium, cui primus emptor rem illam vendidit,c.13.n.60.f.76.
Verbum nullum debet cenſeri alicubi poſitum ſine effectu aliquid operandi,c.14.nu.9. f.79.
Fallit n.10.f.79.
Vidua quae bonorum viri facit fructus ſuos, debet de dictis fructibus, quatenus ſufficiunt, filios ex illo matrimonio alere,c.16.n.10.f.87
Vidua in Cathalonia tenetur facere inuentarium de bonis viri ſui, intra duos menſes computandos poſt nouem dies a die ſciẽtiae mortis mariti: incipiendo illud intra vnum menſem, & perficiendo intra alium. alias priuatur prouiſione anni luctus, & commodo faciendi fructus ſuos,c.9.n.10.f 48.
Vidua quae inuentarium quidem fecit de bonis mariti iuxta formam conſti. Hac noſtra.1. tit. Diſſolt lo matrimo. Sed ſcienter aliqua in inuentario apponere omiſit, an incidat in dictas pœnas.ibi.n.11.f.48.
Et quid ſi inuentarium non incoepit intra menſem, perfecit tamen illud intra duos menſes, an dicatur ſatisfeciſſe conſtitutioni,n.12. f.48.
Vidua quae inuentarium facere omiſit, ſi ſit minor, reſtituitur in integrum ad illud faciendum,n.13.
Vidua in Cathalonia, viro ſuo defuncto, confeſtim cenſetur poſsidere bona viri, pro ſuis dote, & ſponſalitio, ſine aliqua apprehenſione poſſeſsionis,c.9 n.14.f.48.
Declaratur,d.n 20.&.21.f.49.
Si ſint filij primae vxoris, ipſi praeferuntur, in dicta poſſeſsione, pro dote ſuae matris, ſecundae vxori, ſeu eius filijs,n.15.f.48.
An vidua, quae agit interdicto recuperãdae contra aliquem, qui bona viri poſt mortẽ eius occupauit, debeat docere de ſolutione dotis: an etiam nõ docto de ſolutione, obtinere poſſit,n.20.21.&.22.f.49.
Vidua quae per maritum fuit relicta tutrix filiorum ſuorum, & inuenit in haereditate viri pecuniam numeratam, ex qua ſibi in dote, & ſponſalitio ſatisfacere poterat, an fecerit fructus dictae haereditatis ſuos beneficio d.conſti. Hac noſtra, dum poſſedit dictam haereditatem. capite nono, numero.24.folio quadrageſimo nono.

Vidua

Vidua quæ ſolutionem dotis aliter probare non poteſt, quam per mariti confeſsionem in teſtamēto factam, an gaudeat beneficio d. conſti. Hac noſtra, n.27.28 &.31.f 49.

Vidua quæ inuentarium non fecit iuxta conſti. Hac noſtra. eſt tamen relicta vſufructuaria a viro: an faciat fructus bonorum viri ſuos, nu. 33.f.49.

Vidua ſecundo nubens an amittat priuilegiū faciendi fructus ſuos, beneficio d. conſtit. Hac noſtra, n.34.f.49.

Quid ſi luxurioſe viuat, numero. 76. folio 52.

Vidua quæ habet tenutam in bonis viri pro ſua dote, & ſponſalitio: ſi decedat, an ius faciē di fructus ſuos ad hæredem tranſmittat, nu.35. & 36.f.50.

Vidua ſi intra annum luctus nubat, an teneatur veſtes lugubres hæredi reſtituere, c.9.n.39. f.50.

Vidua quid conſequatur de bonis viri ex cōſuetudine Cathaloniæ, numero quadrageſimo, f.50.

Vidua intra annum luctus, præſumitur acquiſiuiſſe de bonis viri, capit.9.numero.44.folio 50.

Vidua, quæ ſtrupum commiſit, an amittat dotem de iure communi, n.74.f.52.

Quid de iure Cathaloniæ, n.75.f.52.

Vidua inhoneſta an gaudeat beneficio auth. præterea. C.vn.vir.& vxor.n.78.f.52.

Vidua quæ dotem non ſoluit, an habeat prouiſionem anni luctus, n.88.f.5[illegible]

Vidua cui plenus vſusfructus eſt relictus, an dum vſumfructum habet, poſsit dotem ſuam exigere, c.9.n.90.f.53.

Vidua an faciat fructus bonorum vinculatorum ſuos, dum ei dos, & donatio propter nuptias non ſoluitur, capite nono, numero.104 folio.55.

Vidua poſsidens bona viri pro ſua dote, & ſpōſalitio, ad inſtantiam creditorum, tenetur præſtare patientiam, vt bona viri vendantur, ita vt ipſa pretia accipiat, & facta ſibi ſatisfactione iurium ſuorū, reſiduūm tradat creditoribus. Ad inſtātiā vero hæredis, non tenetur d. patiētiam præſtare, niſi prius ſibi ſatisfiat, c.6.n.116.f.56

Vitricus an poſsit repetere alimenta per eum priuigno præſtita, c.16.n.20.f.86.

Vſatici, & conſtitutiones ſumunt interpretationem a iure communi, capite tertio, num.10. f.18.

Vſaticus. Item prouida. 5. tit. de teſtimo. declaratur, c.19.n.2.f.96.

Vſaticus, Tutores. qui eſt.19. tit. de tudors, non habet locum in extraiudicialibus, ſed tantum in iudicialibus, capite ſeptimo, numero.8. f.32.

Vſaticus. omnes cauſæ. tit. de preſcriptions. non habet locum contra eccleſiam, aut pia loca. c.15.n.2.f.83.

Vſque dictio quando includat, & quando excludat, c.1.n.24.f.4.

Vſufructuarius cui per teſtatorem eſt facta liberatio a reddendis rationibus, finito vſufructu, non obſtante illa liberatione, tenetur reddere rationem de proprietate, c 7.n 49.f 34.

Vſuræ dotis non ſolutę, a quo tempore incipiant currere, c.9.n.95.f.54.

Vſus mali Cathalonię in deſuetudinem abiere, c.5.n.52.f.29.

Vſus proprij priuilgium, c.14.10.11 f.80.

Vxor pro donatione propter nuptias habet quidem tacitam hypothecam in bonis viri, ſed non cum iure prælationis, vt pro dote, c.9.nu. 8.f.48.

Et ſimiliter pro bonis paraphernalibus, n.9. f.48.

Vxor, ſi vir vergat ad inopiam, & iure communi, & Cathaloniæ, poteſt dotem vendicare, n.17.f.48.

Vxor, quæ adulterium commiſit, de iure ſpeciali Cathaloniæ amittit dotem, & donationē propter nuptias, & omnia alia bona ſua, ca. 9. n.69.f.52.

Quid de iure communi, n.70.f.52.

Vxorem adulteram ſi vir in vita ſua non accuſauerit, eius haeredes vxori, ſeu eius haeredi, ſuam dotem repetenti, non poterunt obijcere de dicto adulterio: nec iure communi, nec Cathaloniae, numero ſeptuageſimo ſecundo, f.52.

Fallit in tribus caſibus, ibidem folio quinquageſimo ſecundo.

Vxor non poteſt praeiudicare viro in dote cō trahendo cum alio, neque delinquendo, capite decimo tertio, numero quinquageſimo ſexto, fol.76.

DEO GRATIAS.

IN LAUDEM IACOBI CANCERII. I.C. BARBAſtrenſis, & eius libri, Dionyſij Iorbæ Barcinonen. Carmen.

LUCIFERA Ut noctis cæcas Aurora tenebras,
Excutit, & claros inuehit alma dies:
Sic quoque tu Iuris, CANCERI, tenebras pellis,
Te duce mœnia, ſic Palladis alta nitent.
Perge igitur fœlix, & nil vereare ſuperbos,
Lumine namq. tuo liuida turba ruet.

BARCINONE,

Ex Typographia Iacobi Cendrat.

Año, 1594.

153. x. 10. 8